

DISPOSITIONUM
EVANGELICARUM

Fasciculus Sextus ,

exhibitus

à

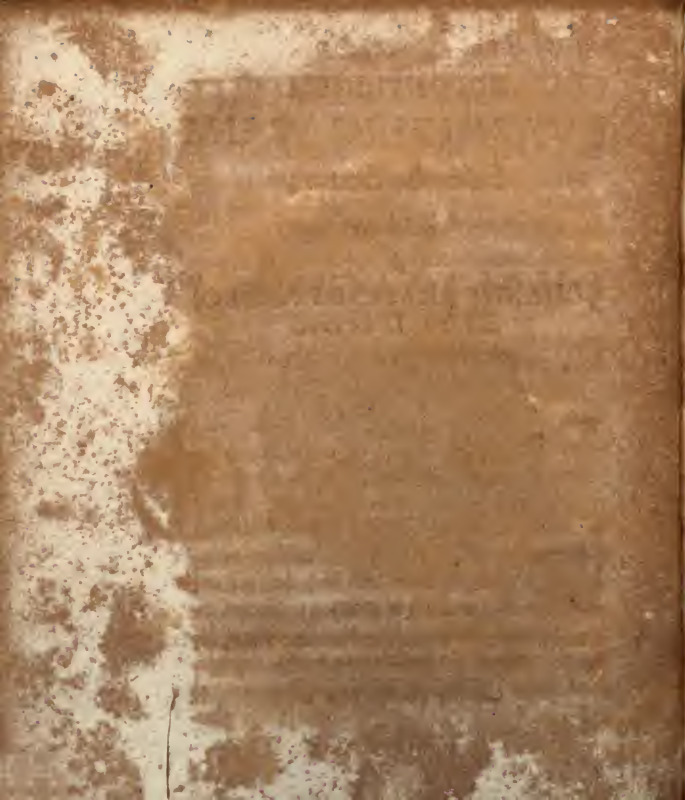
JOHANNE ADAMO OSIANDRO,
S.S. Th. D. & Prof.

TUBINGÆ,

Impensis JOHANN-GEORGII COTTÆ,
Typis JOHANN-HENRICI REISL.

ANNO M. DC. LXXII.

V I R O

Plurimum Reverendo & Dignissimo,

DN. M. JOACHIMO
BARDILI,

Ecclesiæ Leobergensis Pastori & vicinarum Superattendenti vigilantissimo,

Amico, Affini & Fratri in Christo honoratissimo,

Uanquam Prædicantium nomen probrosè nostris obiectum videatur vile & despectum, Conciones quoque publicare inutile & noxium, cum abundant officinæ librariæ hujusmodi Scriptorum numero, & pigritiæ fomenta subdere videantur, qui conceptus

):(2

præ-

præformant: non tamen indignum Theologo
 Titulum esse, quem fastidiunt Hyperiphanii
 quidā, ipsa docere potest orthodoxa Vetustas.
 Quanti enim olim fuit æstimata *Cypriani* faci-
 dia, *Athanasii* dicendi copia, *Gregorij Nazian-
 zenis* sesamum & papaver, *Basilicum* lingua *Bas-
 siliana* Sceptrum, Nectar & Ambrosia *Ambro-
 sii*, aureum flumen *Chrysostomi*, augusta
Augustini perorandi facultas, de quo Victor
 Uticensis: *Ducentos & triginta duos confe-
 cerat libros exceptis innumerabilibus Epistolis,
 vel expositione totius Psalterii & Evangelio-
 rum, atq; Tractatibus popularibus quos Gra-
 ci Homilias vocant, quorum numerum com-
 prehendere satis impossibile est.* Si verò tanti
 Viri, tam illustria Ecclesiæ Lumina, tot Patres
 non tantum dextram armarunt adversus hæ-
 reticos, punctum & cæsum dimicarunt contra
 Hostes veritatis, sed & populum erudire di-
 gnati sunt, *Homiletæ* dicti, Pastophoria subie-
 runt, Ambonem sacrum conscenderunt, de ar-
 gumento divinæ Veritatis eleganter & copiose
 disseruerunt, Notarii etiam præsentibus in tabulis
 ceratis

ceratis graphio sermones sacros accurate con-
 signarunt, flumina exundantia alveo constrin-
 xerunt, Mella & Mulsa dicentium auribus &
 Tabulis exceperunt, quî verti vicio poterit no-
 stris, si prædicent, missis factis Missis, si ædicu-
 lam saluatoriam lubentes adeant, si Cathe-
 drant non tantum Academicam sed & Eccle-
 siasticam conscendant, atque ita non tantum
 Christum & Apostolos imitentur, qui *predica-
 runt Evangelium omni Creatura*, sed & Pa-
 trum doctissimorum luculentis insistant ve-
 stigiis, imò patiantur excipi dicta & Chartæ
 committi, ut ut non eodem fulgeant Nitore,
 fluant facilitate illâ admirandâ, Majestate gau-
 deant Verborum compari atque illustri dictionis
 pompâ. Et quamvis etiam abundemushoc se-
 culo practicum Operum numero, satiusta-
 men est Charismata Spiritus S. se diffundere,
 quàm in arctum cogi, & eo devenire res Chri-
 stianorum, ut Verbum Domini, *quod opulenter
 inhabitare debet, carum fiat*, quemadmodum
 quondam tempore Eli, non ad plebis ædifica-
 tionem, sed pinguedinem victimarum & uncta
 Sal-

Salaria Filiis illius profanis respicientibus. Nec
 Vacunæ litatur aut inertī otio pulvinar subster-
 nitur, si sacra exhibeantur Meletemata, ut pro-
 fundiùs expendatur Augmentū in publico per-
 tractandum, nī Christum velimus arguere &
 Scriptores sacros, qui tantum Sementis in Scri-
 pturâ pro Messe largissima suppeditarunt. Ve-
 rùm diutiùs huic Apologiæ nolo inhærere, sed
 ad Tē me convertere VIR Reverende & Di-
 gnissime. Coaluerunt Animi nostri cū adhuc
 studio Theologico in nostrâ Academiâ operam
 dares, & quæ proposui privatim & publicè ex
 cathedra vel ambone, bibulis excepisti auribus
 & Mente pronâ; firmata fuit nostra Amicitia
 per novum Affinitatis Vinculum, inflamma-
 tus Amor nuperâ compellatione gratissimâ;
 cū itaque *serpat per omnium vitam Ami-*
citia, nec ullam aetatis degenda rationem patia-
tur esse expertem sui, secundum Ciceronem in
Lælio, & teste Maximo Monacho, ut res splen-
dida Lucem quandam in vicina loca diffundunt,
Amici, ubicunq; versati fuerint, gratiam & sua-
vitatem spirent, ut satius sit in tenebris ver-
sari, quàm carere Amicis; quapropter in con-
 stan-

stantis Affectus Symbolum hunc Fasciculum
tuo Reverendo Nominis sacrum esse volui, non
dubitans gratum fore, quod ab amicâ Manu
menteq; candida profectum. Servet Te DEUS
in virium Integritate, Studiorum Alacritate,
Dignitate Officii, præprimis autem in nexu
illo amicitiae erga me meosque, usque dum lo-
quar cum Augustino, *in Turribus cælestis Hie-
rusalem abundantia virorum fratrum, quorum
nunc inter multos falsos gemimus paucitatem,
gaudebimus*, non visuri DEUM per Speculum
in ænigmate, sed à facie ad faciem, non au-
dituri verba, quæ Spiritu præformate humana
emolitur Industria, sed ipsius Salvatoris Allo-
quia, Angelorum concentus & civium beato-
rum densata æternæ Beatitudinis Elogia, quæ
Terræ insistentes, Cælo defixi expectam^o Cor-
de, oculis, labio devoto anhelam^o, suspiramus.

Exarabam Tubingæ in
Mense 10. Martii
1672.

T. R.

additissimus

P. Joh. Adam Osiander D.

[The page contains faint, illegible handwriting.]

At 2000 m, the

DOMINICA I. ADVENTUS.

MATTH. XXI. vers. 8.

Ο δὲ πλῆθος ὄχλος ἐσπασαν
ἐαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ. ἄλλοι
δὲ ἐκγόμην κλάδους ὥστε τῶν δένδρων
καὶ ἐστέρηνον ἐν τῇ ὁδῷ.

*Plurima autem turba strave-
runt vestimenta sua in via: alii
verò cecidebant ramos de arbori-
bus, & sternebant in via.*

Ingulariter & admirabiliter se gessit
quondam Saul, dum profectus est è do-
mo sua, vestes abiecit coram Samuele, at-
que prophetavit in Najoth, quæ est in
Rama, de quo 1. Sam. 19. vers. 20, 21, 22. & seq.

Admirabiliter se gessit Saul tunc temporis, dum profectus
est è domo sua. Miserat ille ante se servos sive ministros suos, & qui-
dem tertia vice, adeoque in non exigua quantitate, qui incidentes
in duos choros Prophetarum ceperunt quoque prophetare, de rebus
divinis differere, atque DEUM laudibus concelebrare; cum itaque
illi non redirent ipse surrexit, perrexitque à domo sua, in quâ con-
turbatus fuit & per angustias actus à Spiritu malo, qui vel ipse Sa-
thanas, vel ut alii existimant morbus fuit melancholicus, qui dicitur
malus Spiritus à Domino, qui super eum. atque illum conturbavit
1. Sam. 16. v. 14. Mirabiliter se gessit Saul tunc temporis,
dum vestes suas deposuit coram Samuele. Erat ille ad morem orien-
taliū Regum indutus veste insigni & regia, quapropter cum Spiri-
tus Domini illum corripit, ex humilitate illam dejecit & deponit co-
ram Samuele, qui Inspector erat prophetantium, nudusque cadit in
terram per diem & noctem, non interulam etiam abiciendo, sed or-
natum deponendo, prout DEUS jussit Prophetam Esaiam se denu-

dare hoc modo *Esaia 20. v. 2.* Admirabiliter denique se gessit Saul tunc temporis, dum in via perrexerat in *Najoth*. Senserat vim Spiritus jam in itinere. verum ducitur ulterius, pergit in *Najoth*, quæ Academia quædam in *Rama*, quæ specula dicta, quia sita in Montanis *Ephraim*, distans quatuor milliariis ab *Hierusalem*, quæ aliàs etiam dicta *Arimathia* & *Ramathaim Sophim*, quia in duas Urbes superiorem & inferiorem fuit distincta, ut constat ex *1. Sam. 1. v. 1.* Non tam mirabiliter se gessit Saul tunc temporis coram *Samuele*, admirabilius coram oculis se gessit *populus concomitans* in præsentia Christi Salvatoris, dum vestes stravit in viam; cum itaque ad hoc punctum ex ordine simus deducti consueti, & per DEI gratiam Annum Ecclesiasticum ordiamur, quapropter ex occasione illorum verborum ad excitandam cordis devotionem agemus de hoc Argumento quomodo illum feliciter inchoare, hilariter transigere & beate finire possimus. Adsit Rex Sionæus Christus AMEN.

EXEGESIS.

Quod inter gentes milites facere sunt soliti in discessu Imperatorum bellicorum, quos comitabantur, id expertus fuit quoque Christus hoc ipso die, di. it enim *Matthæus*: *Plurima autem turba straverunt vestimenta sua in via: alii verò cadebant ramos ex arboribus & sternebant in via.* In quibus verbis observandum I. Quis ita subservierit Christo? *Matthæus* dicit: *Plurimam turbam*, intelligit verò per illam non *Civem Hierosolymitanos*, qui peculiarem cœtum fecerunt, nec illam illorum hominum, qui magno numero venerunt ad Festum Paschatos, ut alii sentiunt, sed præcipue *incolas Bethaniam*, quæ notat domum *Misrie & Assi Etonis*, qui ipsum insecuti fuerunt, in quo loco ille antea *Lazarum mortuum resuscitavit*, quod multi viderunt & crediderunt *Joh. 11. v. 45.* in quo ille postea & quidem in domo *Simonis leprosi perfusus fuit aqua Nordi pretiosissima*, in prolusionem sepulture, de quo *Matth. 26. v. 7.* in quo deusq; collegit suos discipulos, discessum parans, atq; benedicens illis profectus est in cœlum *Luc. 24. v. 50, 21.* Secundò observandum, Quid fecerit hæc turba? *Matthæus* dicit: *straviss. vestimenta sua*, in græco legitur vox *ipána*, quæ quandoque notat *pallium*, ut constat

ex *Matth. 5. v. 40.* quandoque notat *vestes interiores & superiores seu exteriores*, ut constat ex *Matth. 9. vers. 16.* quandoque notat *unicas illas prolixas*, quas gestabant Orientales, ut constat ex *Matth. 14. v. 36.* Cum itaque *Matthaeus* dicit populum hunc stravisse vestimenta sua ad primam significationem respicit, atque hoc vult indicare, hos *Bethanienjes* abieciisse pallia sua, stravisse vestimenta exteriora Christo, vel quia viderint ab Apostolis Vestes impositas Afinz, vel ut mollius & magis acceptum esset iter, vel ut hoc ritu, quod maximè conveniens, contestarentur in humilitate hunc esse Regem Sionzum, de quo *Zacharias cap. 9. vers. 9.* *Exsulta valde Filia Sionis, Clange Filia Jerusalemorum, ecce Rex tuus advenit tibi &c.* Tertiò observandum, quo in Loco hoc opus fuerit præstitum; *Matthaeus* dicit stravisse populum *Vestes suas in viâ*, per viam hanc non intelligit illam quæ ex *Bethania* ducit in *Montem Olæarum*, sed illam quæ ex *Olivetis* sese porrigit versus *Hierusalem*, *Decus & Coronam terræ Judaicæ*, quæ antea dicta *Salem*, ubi *Melchisedech* protulit panem & vinum atque *Abrahamum* reducem cum suis cibavit, potavit & refecit *Gen. 14. vers. 18.* quæ postea dicta fuit, cum *Jebusitis* vincebantur & *Zionæ* Arx expugnaretur *Civitas Davidis* atque distincta in superiorem & inferiorem *2. Sam. 5. vers. 7.* quæ denique tempore *Solomonis* dicta fuit *Hierusalem*, quasi *visio pacis* cum Templum in *Morjath* esset ædificatum, & omnia quæ ad Splendorem illius faciebant essent perfecta, de quo *1. Reg. 6. per totum.*

L. D.

Videmus, quomodo in spirituali Ingressu Regis Sionai nos gerere debeamus congruenter, decenter & debitè. Congruenter nos gerimus hac die in ingressu Christi spirituali 1. *Bethanienfes* insequendo; si imitemur *incolas hujus Locis*; credamus in illum Salvatorem *Omnipotentem*, qui ex *mortuis excitat* & dicit: *Ego sum resurrectio & vita; qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit vivet; & quisquis vivit & credit in me, non morietur in æternum* *Job. 11. vers. 25. 26.* credamus in illum Salvatorem *Misericordissimum*, qui nostri causâ non tantum mori, sed ad sepulcrum usque ungi voluit, de quo *Esaias*: *Ad mortem usque & sepulcrum datus*

est in manus potentium atq; impiorum. cap. 53. v. 9. credamus in illum
 Salvatorem Omniscium, qui *Viam amissam* in Cœlum denno ostendit
 & dicit: *Adscendo ad Patrem meum, & ad Patrem vestrum, ad Deum*
meum & Deum vestrum. Joh. 20. vers. 17. Laudabiliter egerunt
 Tribus Israel, quod Davidem Regem comitate fuerint ultra Jorda-
 nem obsequiosa subjectionis fiducia 2. Sam. 19. vers. 15. &
 41. At longè laudabilius agimus si hoc die, hoc festo inse-
 quamur & comitemur firma fiducia nostrum Regem Christum
 Authorem & consummatorem fidei respicientes Eb. 12 vers. 2.
 Congruenter nos gerimus hoc die in Ingressu Christi spirituali II.
 Vestes substernendo, si scil. Vestimenta Virtutum subjiciamus
 nostrarum Salvatori nostro, submittamus eidem *Pallium Castitatis*
 cum *Josepho* & dicamus *Concupiscentia* solitante ex Gen. 39. v. 9.
Quomodo facerem malum hoc maximum & peccarem in Deum? sub-
 mittamus eidem *Vestes Justitiae* cum *Jobo*, atque dicamus: *Justi-*
tiam inducbar & inducbar me, velut pallium & Cidarim judicium me-
um. ex cap. 29. v. 14. submittamus eidem *Tunicam sincere Charita-*
tis cum *Jonathane* atque dicamus ad nostrum Davidem, *en tunicam*
fratru sui, pallium &c. 1. Sam. 18. vers. 4. Laudabiliter egerunt
 Capitanei Exercitus Israelitici, qui dum intellexerunt *Jebu* unctum
 esse in Regem Vestes suas in regium thronum ad agnitionem Ma-
 jestatis submiserunt 2. Reg. 9. vers. 13. At longè laudabilius agi-
 mus si hoc die, hoc festo submittamus in profundâ humilitate om-
 nem Ornatum virtutum nostrarum, bonorum operum, atque dica-
 mus: *Non nobis Jehova non nobis; sed nomini tuo da honorem.* ex
 Psalmo 115. vers. 1. Congruenter nos gerimus hoc die in Ingressu
 Christi spirituali III. Viam respiciendo, si scil. attendamus ad
 viam quæ ducit ad Beatitudinem æternam, præstemus quicquid pos-
 sumus boni, dum sumus adhuc in Viâ ad *cœlestem Hierusalem*, in quâ
 cum Abrahamo & Isaaco Jacoboque epulaturi sumus *Matth. 8. v. 11.*
 præstemus quicquid possumus Boni, dum sumus adhuc in Viâ ad cœ-
 lestem civitatem *Davidis*, Arcem Sioniam, de quâ ipse Deus per
 os Davidis, *Hæc est requies mea usq; in sempiternum, hic habitaturus*
sum, quia hæc expectivram. Psalmo 132. vers. præstemus quicquid pos-
 sumus Boni, dum sumus adhuc in Viâ ad *cœlestem Hierusalem* in
 qua videbimus illum qui nostra Pax, de quâ Paulus Gal. 4. v. 26.

Illā qua sursum est Hierusalem, libera est, quæ est Mater omnium nostrorum. Laudabiliter egerunt Zidock, Nathan, Benaia; & omnis populus, quod è Gihon Viam attenderunt & in illa jubilarunt, sequentes Solomonem ductum usque in Hierusalem 1. Reg. 1. v. 39. 40. & seq. At longè laudabilius agimus si hâc diē, hoc festo Viam attendamus, & decenter in illâ ambulemus, insequentes Christum ad Montem Sion, civitatem DEI, caelestem Hierosolymam &c. Ebr. 12. vers. 22.

USUS I. DEHORT.

SI ita decenter nos gerimus in Ingressu Christi spirituali, Caveamus, ne simus ex numero incredulorum qui Bethaniensibus creditibus cum Phariseis & Scribis ringantur & dicant: *Magister obijrga Discipulos tuos. ex Luc. 19. vers. 39. ne recedat hic Rex, & domus nostra nobis vacua relinquatur, juxta comminationem, Matthæ 23. vers. 38. Caveamus ne simus ex numero raptorum, qui Bethaniensibus Vestes substernentibus Vestes Christo detrahimus & cum militibus fortiamur Matthæ 27. vers. 35. Caveamus denique, ne simus ex numero errantium filiorum seculi & Voluptuariorum qui Bethaniensibus Hierosolymam pergentibus ab Hierosolyma discedunt cum Viatore illo Hierunchuntem versus. Luc. 10. vers. 30. ne querendum sit ex Sap. 5. v. 6. 7. 8. 9. Planè erravimus à via Veritatis Justitie luce non lucente nobis, & sole justitie non exorto nobis, Iniquitatis & perditionis calibus expleti sumus & perambulavimus desertam viam; viam autem Domini non cognovimus. Quid juvit nos superbia? & quid divitia cum gloriatione contulerunt nobis? Præterierunt illa omnia tanquam umbra, & tanquam nuntius prætercurrens.*

USUS II. ADHORT.

SI ita decenter nos gerimus in Ingressu Christi spirituali, studeamus, ut hoc diē adhæreamus Christo Regi nostro corde fiducia pleno, & sic dicamus: *Novi eni crediderim & mihi persuasum est eum posse depositum meum in illum diē custodire. ex 2. Timoth. 1. v.*

12. Studeamus, ut hoc die & in posterum omnem ornatum, omne Vestimentum nostræ Virtutis in humilitate illi subjiciamus atque dicamus: *Sumus ut immundum omnes nos, & sicut panniculum abjectis- simum omnes iustitia nostra; dissoluimusque velut solum omnes nos, & iniquitates nostræ ut Veni auferunt nos. ex Esaia 64. vers. 6.* Studeamus denique ut hoc die in Via ad Cælum desiderio spiri- tuali inardescamus, atque dicamus: *Non habemus hic stabilem Civi- tatem, sed futuram illam inquirimus. ex Eb. 13. v. 14.*

USUS III. CONSUL.

Sita decenter nos gerimus in Ingressu Christi spirituali, bono sine Animo, qui ita se gerunt & dicunt: *Ingredere Benedicte à JE- HOVA: quare maneres foris? nam ego expedivi domum. ex Gen 24. vers. 31.* Utut Locus Nativitatis nostræ sit Bethania, domus Misericæ & afflictionis, ubi Mariæ & Marthæ quandoque lacrymandum & dicendum ex Jer. 9. vers. 1. *Oh quis daret caput meum esse aquam & oculum meum scaturiginem lacrymarum!* novimus nos credere cum illis Bethanienfibus in illum qui juvat &c. ex Morte eripit, Psalm. 68. vers. 21. in illum qui sepultura & Morte sua obsequavit peccatum, & iustitiam adduxit: Daniel. 9. vers. 24. in illum qui ex Bethania seculi nos educiturus & tanquam Agnus resurgens &c. Apoc. 7. vers. 17. Utut nos gravet tunica maculata Carnis, quamdiu vivimus at- que de omni ornatu nostro dicendum ex Thren. 1. v. 9. *Immunditia in fimbriis nostris hærent, novimus Christum pallio Meriti tegere im- perfectionem Psalm. 32. vers. 1.* Loco nostro iustitiæ deposuit in- duere nos vestibus salutis &c. Esaia 61. vers. 10. atque aliquando tanquam Regis filiam in Ornatu consummato nos stitutum Psalm. 45. vers. 14. Utut denique spina Adversitatum & saxa Scandalo- rum nos remorentur quandoque in Via ad Beatitudinem, atque con- querendum cum Assapho: *Pene declinaverant pedes mei; nihil fratre aberat quin effunderentur gressus mei, ex Psalmo 73. vers. 2.* novimus Christum nos post se trahere in illam Salem ubi dispensatur Manna absconditum Apoc. 2. vers. 17. in illam Sion ubi redempti jubilant Esaia 35. vers. 10. in illam Jerosolymam in qua Templum non con- spicitur; Dominus enim DEUS Omnipotens; templum illius est &

Agnus

Αἰνῆ. Neque Civitas illa eget Sole vel Luna ut illustretur: nam gloria DEI Dei illustrat eam, & Incerna ejus est AGNUS. Apoc. 21. v. 22. 23. ad quam suspiramus. AMEN, AMEN.

DOMINICA II. ADVENT.
LUC. XXI. ὧ. 27.

Καὶ τότε ὄψονταὶ τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετ' δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς.

Et tunc videbunt Filium hominis ventientem in nube cum potestate & gloria magna.

Insignis fuit quondam Adventus DEI, cum populum suum vellet educere Aegypto, in qua hactenus pressus & astrictus ingemuerat; descendit quippe in Columna Nubis, atque non tantum Israelitas obumbravit, sed & potenter hostes prostravit, atque extinxit de quo *Exod. 14. vers. 19. 20. 24.* Insignis fuit hic Adventus, visus enim fuit ipse Filius DEI. Elevavit enim sese Angelus Domini, accinxit sese Ductor populi sui, qui nemo alius fuit quam λόγος hypostaticus, qui ita dicitur quia missus fuit à Patre ad hoc officium, ad hanc miraculosam actionem, unde ipse DEUS hoc ipsum explicat postea dicens: *Ecce Ego mitto Angelum ante te, qui te servet in hac via & perducat te in locum illum quem preparavi. Cave tibi ob praesentiam ejus, & obtempera voci ejus, ne exacerbet eum, quia non feceris defensionem vestram. Nam Nomen meum est intra ipsum. Si enim sedulo ascultaveris voci ejus, & feceris omnia quae edixero, plane hostiliter agam eum hostibus tuis, & angustiis premam in angustias adducentes te. Exodi 23. vers. 20. 21. 22.* Insignis fuit hic Adventus, descendit enim filius DEI in Nube. Erat Majestas filii DEI intolerabilis Israelitis, si citra Velamen oculis voluisset influere, uapropter descendit in Nube, antegreditur illos, & mox retro se erit, atque ita praeludit Incarnationi suae cum in Nube carnalis apparuit atque complexit illud *Esai. 4. & 5. & 6. Creabit Jehovah super*

unum quodque habitaculum Montis Sionai & super convocatos caecos ejus, Nubem interdiu summam, & splendorem ignemque flammantem obverta nocte. Super omnem enim gloriam est protectio. Et turgentium erit tanquam umbra matutina ad averteandos aestus, & eris receptui atque latibulo ab inundatione & à pluvia. Insignis denique fuit hic Adventus, potentia enim & Gloria in illo emicuit. Erant Ægyptii infensi Israelitis, intentique in illorum excidium, quapropter Filius DEI exerit suam potentiam & Gloriam in illuminatione Israelitarum & tenebrarum diffusionem adversus Ægyptios, ut Moyses vix potuerit compescere querelam Israelitarum dicentium ex versiculo XI. An propterea quod nulla prorsus essent sepulcra in Ægypto adduxisti nos ut moreremur in hoc deserto, quid hoc est quod fecisti nobis educendo nos ex Ægypto? Apparet gloriosos Radios suæ Majestatis dispensans, atque triumphat, ut Israelitæ cantare potuerint: *Robur meum & carmen JAH;* qui fuit mihi saluti, hic est DEVS fortis meus, cui habitaculum decorum ponam, DEVS Patriæ mei quem exaltabo. Jehova est Bellator magnus, nomen ejus est JEHOVA. ex Exod. 15. vers. 2. 3. & 11. Non tam insignis fuit adventus quondam Filii DEI in Educatione populi Israelitici ex Ægypto, illustrior erit ille, cum veniet ad Judicium in universali illa Liberatione ab omni malo suorum, de quo Ipse in Verbis prædictis, etiam nos ad illius Mentem, οὐν Θιῶ.

EXEGESIS.

Cum ultima maximè observari debeant humano Ingenio, Saluator noster non tantum voluit recensere signa, sed & insequentem diem Judicii & propterea dixit: *Et tunc videbunt Filium hominis venientem in nube cum potestate & gloria magna.* Dicit tunc videbunt, nempe signum illud in Cælo, terra & Mari præsentibus concurrentibus & completis, adeoque tempus indicat ultimæ dici. Ut autem omnia explicatius proponantur observandum I. Quis venturus? Christus dicit: tunc videbunt Filium hominis venientem: per Filium hominis, quem homines cum potestate & gloria magna sint visuri venientem, intelligit Seipsum, atque notanter sese vocat Filium hominis, ut indicet, se fore judicem universæ Carnis

nis, qui *natus* in plenitudine temporis homo ex homine *Galat. 4. vers. 4.* qui *inter homines & filios hominum* per vitam suam & tempus Ministerii visibiliter fuit versatus, inventus habitu ut homo *Philip. 2. vers. 7.* qui denique *ab hominibus accusatus*, condemnatus & crucifixus, à Judæis malè habitus, à Pilato injusto Judice morti traditus, à militibus tanquam maleficus supplicio extremo affectus, & propositus tanquam spectaculum *Iohan. 19. v. 5. II.* Observandum Quo medio venturus sit? Ipse Christus indicat dicens: tunc videbitis Filium hominis venientem in Nube; in græco legitur in νεφέλῃ, quam phrasin pluraliter expresse-
Matthæum & Marcus. notatur autem hoc nomine, missis metaphoricis significationibus, vera Nubes, & quidem singularis aliqua, supra quam venturus Filius hominis, quam aliz quoque nubes stipabunt & circumcingent, quâ usus Salvator noster tanquam *carum & throno* regali; cum aliâs in scripturis dicatur *vehiculum Dei*, ut constat ex *Psalmo 104. vers. 3.* tanquam *Symbolo Gratia erga electos*, cum aliâs in Scripturis ita describatur *Osea 6. vers. 4.* tanquam *terrore Argumento adversus transgressores Legis* impios & obduratos, cum aliâs in Scripturis Nubes terroris index, ut constat ex *Exod. 19. v. 16. III.* Observandum quali modo victurus sit hic Judex? Christus dicit tunc videbunt Filium hominis venientem in Nube cum potentia & Gloria multa; per potentiam & Gloriam multam intelligit Christus hic *Majestatem insignem*, quæ consistet in *Exercitio virtutis & potentia*, dum mortuos suscitabit, congregabit & Tribunali sistet, de quo *Matth. 13. vers. 41.* consistet in *Manifestatione gloriosi Corporis & fulgentissime Naturæ*, qualis describitur *Apoc. 1. vers. 14. 15.* consistet denique in Comitatu & pompa gloriosa Angelorum ministrantium, de quo *Matth. 24. v. 31.*

L. D.

Videmus, quàm expleto tempore in quo vivit humanum Genus futurus sit Majestaticus Adventus Salvatoris nostri ad Judicium extremum. Majestaticus furus est Orbi Adventus Domini ad Judicium I. ex Judicis desi-

P. VI.

B

gnatio-

gnatione. Erit enim ille Filius hominis, qui admirabiliter ex homine Genitus de quo *Esaïas cap. 7. vers. 14. Ecce Virgo concipiet & pariet Filium, & vocabit nomen ejus Himmannelēm.* Erit ille Filius hominis, qui admirabiliter inter homines versatus fuit, de quo *Johannes 1. Epistola cap. 1. vers. 1. & 2. Quod erat in principio & quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod spectavimus & manuum nostra contrectavimus de sermone illo vite. Nam vita illa conspicua facta est, & illam vidimus & testamur & annuntiamus vobis vitam illam æternam, quæ erat apud Patrem & conspicua facta est nobis.* Erit ille Filius hominis, qui ab hominibus admirabiliter condemnatus & judicatus est, de quo *Esaïas cap. 53. vers. 8. & 9. A coarctatione & à judicio tollitur; ac generationem ejus quæ narraturus est. Quoniam excinditur ex terra viventium ab delictis populi sui plaga illi obigit, exposuit eum improbus sepulcrum suum, & cum dixerit mortes ejus.* Ut Majestaticus fuit Adventus *Josephi ad fratres, quia advenit ille, qui ex singulari Benedictione genitus, inter illos versatus & ab illis damnatus Dominus terræ totius Egypti Genes. 42. vers. 7. & seq. ita Majestaticus erit Adventus Salvatoris nostri ad Judicium, quia veniet ille, qui admirabiliter genitus, conversatus, damnatus, de quo Petrus *Actor. 2. vers. 36. Certe scias tota Domus Israhel, quod DEVS hunc fecerit Dominum & Christum; hunc ipsum, inquam, Iesum quem vos crucifixistis.* Majestaticus erit Adventus Domini ad Judicium *II. ex Nubis appropratione; eliget enim sibi Nubem super quam veniat & se manifestet, veniet in Nube ut regio Currus, de quo ipsi Angeli testantur Actor. 1. vers. 11. Viri Galilee quid statis inimentis in Cælum? hic Iesus qui sursum receptus est à vobis in Cælum, ita veniet quem admodum spectastis eum proficiscentem in Cælum. Veniet in Nube ut Amoris symbolo, de quo David *Psalmo 97. v. 1. 2. JEHOVA regnat, exsulet terra, latentur regiones plurimæ. Nubes & Caligo circumstant eum, justitia & judicium locum solii ejus.* Veniet in Nube ut terroris indicio, de quo *Johannes Apoc. 1. v. 7. Ecce venit cum nubibus & videbit eum omnia oculus etiam qui eum transfixerunt: & plangent coram eo omnes Tribus terræ.* Ut Majestaticus fuit Adventus cum in Nube descenderet Filius DEI *Num. 12. vers. 5. ita Majestaticus erit Adventus filii DEI Judicis, quia veniet in Nube longe il-***

ge illustriori modo, quàm David eundem repræsentat *Psalms. 18. v. 10. 11. 12.* *Demittens cælum descendit, cum caligine sub pedibus ejus. Et insidens Cerubinis volat, volitatq; super alas venti. Disposit tenebras aquas, densitates superiorum nubium.* Majestaticus denique erit Adventus Domini ad Judicium *III.* ex Majestatis refulsione; refulgebit enim undique potentia & Gloria. refulgebit potentia in *Resurrectione*, atque complebitur illud *Job. 5. vers. 28. 29.* *Veniet hora qua omnes qui in monumentis sunt audient vocem ejus, & prodibunt, qui bona fecerint in resurrectionem vite, qui vero mala egerint in resurrectionem condemnationis.* Refulgebit Gloria in *Corporis Conditione*, atque complebitur illud *Tit. 2. v. 13.* *Expectemus beatam illam spem & illustrem illum adventum glorie magni illius DEI ac servatoris nostri Iesu Christi.* Refulgebit Gloria in *Angelorum Corona & stipatione*, atque complebitur *Matth. 25. v. 31.* *Quum venit Filius hominis cum gloria sua, & omnis S. Angelus cum eo, tunc sedebit in Throno glorie sue.* Ut Majestaticus fuit Adventus *Solomonis* in Urbem *Hierosolymorum*, quia languidos refecit, eleganti forma Corporis & ornatu refulsit, & stipatus fuit magna Multitudine ministrantium & concinnentium *1. Reg. 1. vers. 40.* ita Majestaticus erit Adventus Filii DEI ad judicium, quia resuscitabit mortuos, gloria corporis eminebit, Angelosque habebit ministros & comites, de quo *Paulus 1. Thess. 4. vers. 14.* *Ipsè Dominus cum hortationis clamore, cum voce Archangeli & cum DEI tuba descendet è Cælo.* Et qui mortui fuerint in Christo resurgent primum.

USUS I. DEHORT.

SI tam Majestaticus erit Adventus Domini nostri ad Judicium, Caveamus, ne hunc Filium contemnamus, memores illius *Esaia 2. vers. 21.* *Abstineat vos ab eo homine, cui habitus est in naso suo; nam quantus estimandus est ipse. Manet enim fixum illud quod ipse dixit. Ab hoc tempore videbitis Filium hominis sedentem ad dexteram Potentia, & venientem in nubibus Cæli.* *Matth. 28. v. 64.* Caveamus, ne nubem Gratia in qua ad nos venire gestit incredulitate & impenitentia obstruamus *Esaia 5. v. 6. ut Deus mandet Nubibus ne deplorent*

pluant & c. manet enim fixum tales aliquando dicturos, *ô Montes & vos ô Petra cadite in nos, occultate nos à conspectu ejus, qui insidet throno, & ab ira Agni, nam veniet dñs illi magnus ira illius. ex Apoc. 6. v. 16. 17. Caveamus, ne potentiam & Gloriam illius disputemus memores illius Esaiâ 50. vers. 2. An ullo modo brevior est manus mea, quam ut redimam? Et an nullæ sunt in me vires ad eripendum. Manet enim fixum illud 2. Thess. 1. vers. 7. & 8. Revelabitur Dominus Iesus de Cælo, cum Angelis suis potentibus: cum igne flammante, insilgens ultionem illis qui DEVM nesciunt. neque auscultant Evangelio Domino nostri Iesu. Qui pœnam pendent æterni Exitii expulsi à facie Domini & à gloria virorum ejus.*

USUS II. ADHORT.

SI tam Majesticus erit Adventus Domini nostri ad Judicium, studeamus, ut hunc Filium hominis advenientem hoc ipso tempore Corde reverentia pleno excipiamus, juxta monitum Davidis Attollite porta capita vestra, & attollite vos ostia seculi, ut ingreditur Rex gloria. Quis est illa Rex Gloria IEHOVA robustissimus & potentissimus, IEHOVA potens & fortis Bellator. Attollite porta capita vestra, attollite te, inquam, ostia Seculi, ut ingreditur Rex Gloria. Psalm. 24. vers. 7. 8. 9. 10. Studeamus ut Nubem Gratiz corde sitiendi desideremus, arque dicamus ex Esaiâ 45. vers. 8. Desillate Cæli supernæ & superiores nubes fluant justitia; aperiatur terra & terrestria edant fructum salutis, justitiæque efflorescat simul. Studeamus deniq; ut ad illam Majestaticam præsentiam & Manifestationem Corde fide & spe pleno adspiremus, juxta monitum Colos. 3. vers. 1. 2. 3. 4. Si resurrexistis cum Christo superna querite, ubi Christus est ad dexteram DEI sedens. Supernæ curæ non terrestria. Nam mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in DEO postquam autem Christus vita illa nostra manifestus factus fuerit, sum & vos cum eo patefacitis gloriosi.

USUS III. CONSOLAT.

SI tam Majesticus erit Adventus Domini nostri ad Judicium bono sint Animo, qui sciunt adveniturum hunc Judicem, & propterea

terea Evangelio condignè ambulant in hoc seculo, ut Paulus monet *Philipp. 1. vers. 27.* si contingat nos inter homines versari contemp-
ptos cum Christo, Judicio in hoc seculo exponi Iniquitatis, atque
audire illud ex *Sapientia 2. vers. 19. & 20.* *Contumelia & tormento*
questionem habebimus de eo, ut cognoscamus aquitatem illius, & pro-
bemus quàm habet iste malorum tolerantiam. In mortem curpens
condemnemus istum: nam illi eris proficere ex sermonibus istius. No-
vimus venturum esse judicem, qui paria sustinuit propter nos, et
nos absolvat, ut confidenter ipsum possumus accedere & dicere ex
2. Sam. 5. vers. 1. *Ecce nos, os tuum & Caro sumus.* Si tonitrua
& fulmina Legis nos angant in hac vita atque ex Sinai resonet il-
lud. *Maledictus qui non prastiteris verba Legis hujus faciendo ca.*
Deut. 27. vers. 26. novimus venturum Judicem in Nube ut nos ob-
umbret, atque defendat, atque ut Nubes in transfiguratione Apo-
stolos obumbravit *Matth. 17. vers. 6.* ita Judicem hunc in Nube
nos obumbraturum, atque ab omni isto defensorum juxta illud *Apo-*
cal. 7. vers. 16. 17. *Non esuriens amplius neque sitiens amplius, nec*
in eos cadet Sol, neque ullus aestus. Quoniam Agnus, qui in medio
throni est, pascet eos, & via Dux eris ipsis ad vivos fontes aquarum,
& abstergens est DEVS omnem lacrymam ab oculis eorum. Si de-
nique contingat in hac vitâ, in hoc seculo, ut infirmitas infirmitati
succedat, atque nobis sit migrandum, moriendum & conqueren-
dum, Foveam appello, pater meus: matrem meam & Sororem
meam; Et ubi jam est expectatio mea? aut ipsam expectationem me-
am quis contempletur? ex *Iob. 17. vers. 13. 14.* novimus Judicem hunc
venturum in potentia atque Gloria, atque nos resuscitaturum juxta il-
lud *Eze h. 37. vers. 12. 13.* *Ecce ego aperiens sepulcra vestra, dedu-*
cam vos è sepulcris vestris, popule mi: reducamque vos in terram
Israëlis ut cognoscatis me esse IEHOVAM, aperiente me sepulcra
vestra, & deducente vos è sepulcris vestris, popule mi; glorifica-
turum nostra corpora ut ipse habet corpus Philipp. 3. v. 21. Ange-
lisque inmixturum *Matth. 22. vers. 30.* Illi itaque Filio hominis,
quem vidit *Daniel cap. 7. vers. 13. 14.* *Venientem cum nubibus*
Cæli similem filio hominis usque ad antiquum diurnum, ut sisteretur
ante eum, cui datus est Dominatus gloriaque ac regnum, ut omnes
populi, nationes ac lingua ei serviant; cuius dominatus dominatus est

perpetuus, qui non praeterit, & regnum eius regnum, quod non contum-
pitur, sic Honor ac Gloria AMEN, AMEN.

DOMINICA III. ADVENT.

MATTH. XI. v. 5.

Τυφλοί ἀναβλέπουσιν, καὶ χωλοὶ
εὐαπατῶσιν, λεῖπροι καὶ παρῶνται,
καὶ κωφοὶ ἀκούσονται ἐν ἡμετέροις,
καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται.

*Cæci visum recipiunt, &
claudi ambulant, leprosi muni-
dantur, & surdi audiunt, mor-
tui excitantur, & pauperes le-
tum accipiunt nuntium.*

Insignem quondam exhibuit sese Prophetam
Domini Moses, non tantum enim Miracula
fecit multa & magna, sed & populo pressio &
in angustiis constituto latum de Liberatio-
ne annuntiavit decretum DEI, de quo Exod. 4. vers. 3. 4.
28. 29 &c. Insignem exhibuit prophetam Domini Moy-
ses, *patravit enim ingentia Miracula.* Noverat Moyses populum
Israeliticum esse duræ cervicis, & ad incredulitatem pronum, qua-
propter desiderat aliquid, per quod possit illum expugnare & con-
vincere, atque obtinet à DEO potestatem miracula patrandi, ut
nunc circa hoc, nunc circa aliud mirabiliter operaretur, unde etiam
de illo Syracides: *Parem effecit enim gloria sanctorum, & magnifica-
vit enim hostium timoribus, sermonibus ejus signa compescuit & gloria
cumulavit eum in conspectu Regum, cap. 45. v. 2.* Insignem se ex-
hibuit Prophetam Domini Moyses, *predicavit enim popu-
lo lea.* Venerant omnia ad summum, putabat populus DEUM
esse iratum & hæreditatis suæ esse oblitum, quapropter accedit illum
Moyses, annunciat illa, quæ ex revelatione divina acceperat, quæ de
favore DEI illos certificare poterant, atque promittit illis felicitatem
terræ Chanaan juxta mandatum: *1, & congregatio Senioribus I-
sraelis dices eis, JEHOVA DEUS Patrum vestrorum apparuit mihi,*
DEVS

DEUS Abrahami Iſchaki & Iſacobi dicendo: omnino rationem habeo vſtri. & eſus quod ſis vobis in Egypto. Quapropter dico deducam vos ex afflictione Egypti; in regionem Cenathanai & Chittai &c. in regionem affluentem lacte & melle. Exod. 3. verſ. 16, 17. Inſignem denique ſe exhibuit Prophetam Domini Moyſes, appropinquavit enim ſignis & Verbo afflictiſ. Erant Iſraelitæ preſſi dura ſervitute, privati illis ornamentis, quibus quondam gavili erant in Majorib⁹, Joſepho adhuc eminente in Egypto, duplicabantur late: es prodebantur à præſectis Morti, & Excidio erant proximi; quapropter ingemifcebant, plorabant, clamabant, ut DEUS ipſe excitatus Moſen miſerit, qui non tantum læta prædicavit, ſed & ipſo actu illos, ex ferrea fornace eduxit latantes, teſte Davide ſalmo 105. verſ. 26, 42, 43, 44, 46. Non tam inſignis Propheta fuit Moyſes quondam, iſtiusmodi nobis oſtendit Salvator in præſenti Evangelio, nempe ſeipſum notis inſignibus inclutum, de quo *ὁν Θς*.

EXEGESIS.

PAnca quidem Verba ſunt, quæ Chriſtus in Reſponſione data Legatis Johannis propoſuit poſt Recenſionem Miraculorum, ſed pondere validiſſima, dixit enim *ἄρχὸν ἐὼγγελίζων*, quod *Pulgarum* reddidit, *pauperes Evangelizantur*, Beza *pauperibus Evangelizantur* & intelligunt hoc quidam de *Apoſtoliſ*, quaſi illi tanquam pauperes & infirmi Evangelium prædicarint; quidam autem de Auditoriſ, quòd illis Evangelium tum temporis ſit propoſitum, illi fuerint Evangelizati, hoc eſt præconio Verbi beati, quæ poſterior Sententia cum etiam conformis ſit verſioni *Lutheri* præterenda. Obſervandum autem eſt in hac pericope, Cui tribuatur hic Evangeliſmus; tribuit autem illum ſibi Chriſtus ut characterem *Meſſie*, qui illud prædicavit tanquam originarius Propheta, ex cuius revelatione cæteri accipiant & propagent. adeoque *prædicans* hic eſt Chriſtus, ut miracula patrans, ille ſcil. qui *Viſum* audicunt, & *Morum* reſtituit ut claudi exiſtuerint, juxta illud *Eſaia* 35. verſ. 5, & 6. Tunc aperiens ſe oculis cæcorum & aures ſurdorum paſſient; tunc ſaliet claudus velut cervus, & cantabit lingua muſi. Ille qui *Morbos* depulit & *Lepram* inſanabilem, juxta illud *Eſaia* 53. verſ. 4. *Morbos* noſtros ipſe

perculis, & dolores ipsos nostros bajulavit. Ille qui mortuos resuscitavit & vitæ restituit, juxta illud Esaia 26. vers. 9. Reviviscunt mortui sui, cadavera quoque mea resurgunt: expurgisimini, & cantate qui inhabitatis pulverem; nam vos olerum Ros tuus est, ô DEVS, postquam in terram expertes vita dejecisti. Secundò observ. Quid sit ille Evāgelismus; Christus dicit, pauperibus Evangelizatur. notat autē vox evangelizare hīc non generaliter bonum & lætūm Nuncium proponere ut aliās, sed speciasim accipitur, atque talem actum designat, qui est ex mera revelatione, non ex Carne & sanguine, ut loquitur ipse Christus Matth. 10. vers. 17. talem actum, qui proponit Gratiā Favorem & Misericordiam divinā in remissione peccatorum illorum ob Messiam, quique exhibet Verbum Gratiā Actor. 20. vers. 32. talem actum qui collimat hāc ipsa prædicatione ad Salutem Animarum & vitā æternā, ut audientes & credentes ex illo reportent finē fidei suæ, quæ est Vita æterna 1. Petr. 1. v. 9. Tertiò Observandum, ad quem dirigatur hīc Evangelismus; Christus dicit: Pauperibus Evangelizatur, adeoque Objectum illius ex Mente Salvatoris sunt pauperes. per pauperes verò hīc non intelliguntur illi qui carent opibus Mundi, sed illi qui carent ornamento illo & dotibus quas acceperant in protoplasto, nudati imagine divinā, & qui propterea etiam ingemiscunt, illi denique qui agnoscunt Mentem & intellectum orbatum esse Luce rerum divinarum & obtenebratum Eph. 4. vers. 18. qui agnoscunt Voluntatem pondere, boni esse privatam, & ad mala propensam, Matth. 15. vers. 19. qui agnoscunt & deprehendunt in seipſis Appetitum carere Amore cœlestium, ferri verò in terrena & vitia Rom. 3. vers. 12. & seq.

L. D.

Videmus, quā solidē & egregiē Christus sese demonstravit verum illum Messiam, qui non tantūm Homo sed & summus & æternus DEUS. Solidē demonstravit Christus se verum esse Messiam I. ex Principii Unitate. Ille enim qui prædicavit fuit is ipſus quoque, qui Miracula patravit & quidem prænuntiata in Scripturis de se. Fuit quippe ille prædicans Christus,

stus, qui cæcos, surdos & claudos restituit, atque dixit *claudo* potenter: *Surgas & tolle grabatum tuum & ambula. Job. 5. vers. 8.* qui leprosos sanavit mundavit, atque potenter dixit descendentem de Monte Leproso: Purificator! *Matth. 8. v. 3.* qui Mortuos ex tumba revocavit, resuscitavit, atque dixit potenter *juvenem Nainitico: Adolefcens, tibi dico, Surge! Luc. 7. vers. 14.* *Elias* quidem etiam Miracula fecit & iuxta illa resuscitavit mortuū, ex quo concludi potuit illum esse Prophetam Domini *1. Reg. 17. vers. 22. & 23.* at quid *Elias* ad Christum, qui sensus, Sanitatem & vitam ex propria potentia & pro Libertate sua restituit, & ille fuit, de quo olim *David: Benedictus sis JEHOVA DEUS, DEUS* Israel; qui facit mirabilia solus; & *benedictum nomen gloria in Seculum, impleaturque gloria ejus tota terra; Amen, iterum Amen. Psalm. 72 vers. 18. & 19.* Solidè demonstravit Christus se verum esse Messiam, II. ex Actus dignitate, predicavit enim Evangelium non aliunde acceptum & produxit in Lucem abscondita, prædicavit tale Evangelium, quod merè celestis est originis, unde *Johannes: Deum nemo vidit unquam, unigenitus ille Filius, qui est in sinu Patris ille nobis exposuit. Cap. 1. v. 18* prædicavit tale Evangelium quod est latum Favoris divini Nuncium. atque dixit: *ha Deus dilexit Mundum, ut filium suum illum unigenitum dederit, ut quicquid credis in eum non pereat, sed habeas vitam æternam. Job. 3. vers. 16.* prædicavit tale Evangelium, quod est celestis *Mose & servimini, unde Petrus: Domine ad quem ibimus? verba vita æterna habes. Job. 6. vers. 68.* Fuere quidem quatuor illi viri Samaritani quondam Viri læti Nuncii, quia liberationem factam populo & civibus Urbis denunciarunt *2. Reg. 7. vers. 9. & 10.* At quid illi ad Christum, qui Evangelium celestis originis, spiritualis liberationis & æternæ Salutis nobis annuntiavit, prædicavit & ille fuit, de quo *Sulamith Cant. 5. vers. 13. Gena ejus similes sunt arcola aromatica, adultis plantis unguentariis; labia ejus lilii stillantia myrrhinum liquidum.* Solidè se demonstravit Christus esse verum Messiam III. ex Objecti Infirmitate; annuntiavit enim Evangelium pauperibus & lætificavit illos qui pauperes, Luce divina indigi in Mente, ut compleum fuerit illud *Esaia 5. vers. 2. Populum qui ambulans in tenebris videbunt lucem magnam; super confidentes in terra umbra leibalis Lux splendebit.* lætificavit illos, qui pauperes, Reformatio-

nis divini indigi in Corde & Voluntate, & completum fuerit illud *Ezechielis* 36. vers. 26. 27. *Dabo vobis cor novum & Spiritum novum ponam in medio vestri; & amovens cor lapideum è carne vestra indam vobis cor carneum: & Spiritum meum ponam in medio vestri; quo faciam ut in statuto meo ambuletis, & jura mea observetis facientes ea.* Lætificavit illos qui pauperes. Regimine sancto indigi in Afflictibus, ut completum fuerit illud *Jer. 31. v. 9.* *Cum sicu venient & cum deprecationibus reducam eos; Ducem eis me prebebo secundum torrentes aquarum via recta, in qua non impingant: quia sum Israel Pater & Ephraim promogenitus meus est.* Nehemias quidem læta annuntiavit quondam reducibus ex Babylone, villibus, pauperibus & afflictis *Nehemia 8. vers. 9.* At quid Nehemias ad Christum, qui pauperibus Spiritu prædicavit, & ille fuit de quo *Esaias cap. 61. vers. 1. 2. 3.* *Spiritus Domini JEHOVA est super me: eo quod unxit Jehova me ad evangelizandum mansuetis, misit me ad obligandum fractos animo, ad proclamandum captivis libertatem, & vinctis aperituram ergastuli; ad proclamandum annum acceptum JEHOVÆ; & diem ultionis Dei nostri; ad consolandum omnes lugentes ad consolationem adhibendam lugentibus Zionis ad dandum eis ornatum loco cineris, unguentum gaudii loco luctus, amictum laudis loco Spiritus contriti: Ut vocentur illi Arbores Justitia, & ut planta Jehova glorientur.*

USUS I. DEHORT.

SI Christus tam solidè se demonstravit esse verum illum Messiam, cæci erunt, qui hunc Thaumaturgum cum oculos & sensus imò tumbas aperit nolunt agnoscere, sed dicunt ex *Johan. 9. vers. 29.* *Nos scimus Deum esse loquutum Moysi: hic autem unde sis nescimus.* hisce meritò Christus ipse dicit: *Oportet ut impleatur Sermo, qui in Lege ipsorum scriptus est: Oderunt me immeritò.* *Johan. 15. vers. 25.* Indurati & refractarii erunt, qui cum hic Propheta magnus Evangelium prædicat, illud non admittunt *Joh. 8. vers. 37.* hisce meritò Christus ipse dicit: *Qui aspernasur me, nec recipit verba mea, habet qui condemnet ipsum: Sermo quem loquutus sum, ille damnabit illum ultimo illo die.* *Joh. 12. v. 48.*
superbi

superbi erunt, qui cū Christus sese convertit ad pauperes volunt esse divites, atque dicunt: *Semen Abrahami sumus, nec cuiquam servivimus unquam: quomodo tu dicis, vos in libertatem vindicabimini?* ex *Joh. 8. vers. 33.* hisce meritō Christus ipse dicit: *Novi Ego vos Charitatem Dei non habere in vobis. Ego veni nomine Patria mei, nec recipitis me: si venerit alius nomine suo illum recipietis; quomodo vos potestis credere, quum gloriam alii ab alio captem & gloriam illam qua à solo DEO proficiscitur non queratis. Ne putatis me accusaturum vos apud Patrem; est qui accuset vos, Moyses, in quo vos speratis.* *Joh. 5. v. 42. 43. 44. 45.*

USUS II. ADHORT.

SI Christus tam solidè se demonstravit esse verum illum Messiam, primū omnium agnoscamus Miracula illius Corde grato atque deprædicemus dicentes: *Tu multa prestas Jehovah Deus noster, mirabilia tua & cogitationes tuas erga nos: nemo recensendu par tibi; si indicabo, & eloquar, numerosiora sunt quàm ut enarremus.* ex *Psalm. 40. vers. 6.* Evangelium illius excipiamus corde fiducia pleno, atque observemus illud *Jacobi 1. vers. 21. Abjete omnibus sordibus & excremento malitia, cum lenitate excipite inestimum illum sermonem, qui potest servare animas vestras.* Et tandem recenseamus nos inter pauperes Spiritu & Corde contrito & humili atque dicamus ex *Daniel. 9. v. 5. 6. 8.* *Peccavimus & perversè egimus, improbeque fecimus, ac rebellavimus; & quidem recedendo à praeceptis tuis & à jurebus tuis; non enim auscultavimus servis tuis Prophetis, qui alloquebantur nomine tuo Reges nostros Principes nostros ac Patres nostros, ac totum populum terræ. Pene te o Domine est Justitia ipsa, at pene nos pudor faciei, qualis est die hoc.*

USUS III. CONSUL.

SI Christus tam solidè se demonstravit esse verum illum Messiam, bono sint animo, qui in ipso confidunt *Psalm. 2. v. 12.* *Si Morbi & Mors nos invadant, ut conquerendum cum Hiis: Ego dicebam refectis diebus meis adsumum sum portus sepulchri, prius residuo*

residuo annorum meorum. Dicebam non sum visurus JAR, JAH in terra viventium, non intuebor hominem amplius inter habitatores Mundi, ex *Esaiâ 38. vers. 10. & 11.* novimus Christum esse illum, qui potenter & lenius, & sanietatem, & vitam restituere potest atque ipse dicit: *Ego sum resurrectio & vita, qui credit in me etiam si mortuus fuerit, vivet: & quisquis vivit & credit in me, non morietur in aeternum.* *Joh. 11. vers. 25. & 26.* Si legi fulmina nos è Sinai feriant atque conquerendum cum populo: *Loquere tu nobiscum & audiemus: sed ne loquatur nobiscum Deus, ne moriamur.* ex *Exodi. 20. vers. 19.* novimus Christum esse illum qui Evangelium prædicat, atque dicit: *Venite ad me omnes, qui fatigati estis & onerati, & Ego faciam ut requiescatis.* *Matth. 11, vers. 18.* esse illum de quo *Johannis 3. v. 17.* *Lex per Moysen data est: gratia & veritas per Jesum Christum est præstita, denique si peccata nos urgeant & defectus sanctitatis ut conquerendum: Omnes precavimus & defecimus gloria Dei.* ex *Rom. 3. vers. 23.* novimus Christum esse illum, qui pauperibus se exhibuit & atque ditavit: *Nostis enim beneficentiam Domini nostri Jesu Christi cum videlicet propter vos pauperem factum esse: quum esset dives, ut vos illius paupertate disceretur.* *2. Cor. 8. v. 9* qui dixit: *Is qui valens non est opus Medico sed in qui male se habent.* denique *Matth. 5. vers. 3.* *Beati pauperes Spiritus: eorum enim est regnum Cælorum.* AMEN!

DOMINICA IV. ADVENT.

JOH. I. v. 14.

Καὶ ἀπεσταλμένοι, ἦσαν ἐν τῷ
φαρασαίῳ.

Et qui missi fuerant, erant ex
Pharisæis.

Otabilis fuit quondam Alegationio, quam adornavit Ahafia ad Eliam per Capitaneos, dum misit hic Rex ad illum Prophetam singularem tres Capitaneos, quibus singulis cō-
crediti

crediti quinquaginta milites, de quo 2. Reg. 1. vers. 9. & seq. Memorabilis fuit hæc Ablegatio, *adornata enim fuit ab Ochozia Rege Israelis.* Aggressus erat Regimen hic filius Achab jam inter suos, infeliciter ceciderat de Solario & xgrobat, audieratque insuper à missis suis ad *Baalem Sebul in Ekron*, quòd apparuerit ipsi vir pelle & zonâ cinctus & amictus, quapropter cum præsentibus in Samaria atque palatio suo deliberat, Ablegationem decernit, & putat non absque fructu illam processuram, cum potentia sit in Verbo Regis, nec liceat illi dicere, *quid facis? Ecclesiasticus cap. 1. v. 4.* Memorabilis fuit hæc Ablegatio; Erat hic vir singularis & magnus Propheta, qui Corda Israelitarum DEO adducere nitebatur, prout etiam fecit feliciter, populo ad Sacrificium in faciem procedente & consente, JEHOVAH DEUS! JEHOVAH DEUS! docebat magno cum Zelo & ut ignis emicabat, verbumque illius instar faculæ ardebat, prædixerat etiam cordatè & impeterritus Mortem Ochozia Regi, quapropter Legatio adornatur, vel ut selsamo & verbis blandis promoveret illum ut accederet & sanaret Regem, ut quidam volunt, vel quod longè probabilius, quia præsens erat *Jezabel* filio in Morbo ministrans, ut captivum adduceret *Eliam* tam audacter de fato Regis pronuntiantem, atque illa impotentis animi Fzmina completeret, quod quondam desiderarat, de quo 1. Reg. 19. v. 1. & 2. Memorabilis fuit hæc Ablegatio, *facta enim est per Capitaneos & Duces.* Habebat hic Rex militares Duces, quorum unus & alter quinquaginta imperabat Milicibus, qui ejusdem commatis, cum illo impli, vafri & violenti; quapropter è Samaria profiscuntur ad Montem Carmelum, *Eliam* scopiicè appellant *virum DEI*, jubent discedere de Monte, ut etiam Zelo servens, illos contemnens ignem exorat & consumserit duos cum suis & Regem straverit in Lecto, de quo *Syrach. 48. v. 3 & 6.* Ægra erat Synagoga Judaica tempore N. T. & in extremis, quapropter etiam Legationem: adornat ad *Johannem*, qui teste Christo major Propheta, de quâ noster Evangelista, *Es qui missi fuerant, erant ex Pharisæis*, de quibus Verbis *ev. 6. 7.*

E X E G E S I S.

SI quando Legatio instituitur primùm dispici juxta Argumentum solet de mittente, de eo ad quem mittitur, & tandem de missis sive Legatis, qui omnes & singuli designantur in præsentī Evangelio, in voce ἀποστέλλω, in verbis hīsce, & qui missi fuerant, erant ex Phariseis, quod I. concernit nempe ablegantes, fuerunt illi Judei ex Hierusalem, non infimæ plebis homines, sed viri illustres, magnū scil. Sanhedrin quod habebat duos Præsides, quorum unus & primus dicebatur Princeps in omni loco, alter pater domus judicii, qui primo sedebant loco, habentes prope se duos Scribas, qui sententias concipiebant in circuitu Semicirculi Assessores, quibus prælusit Iosaphat in Amaria & Zebadia, de quibus 2. Paralip. 19. v. 11. quod consistebat in LXX Assessoribus ex statu ecclesiastico & politico, & variis tribubus, viris eruditis, prudentibus & maximam partem Seniores venerandū: cujus fundamentum quidam quærunt in illis LXX Senioribus, qui jussu DEI à Moyse selecti & Spiritu dotati fuerunt Num. 11. v. 16. & seq. quod eminuit præ cæteris minoribus Consistoriis Hierosolymæ, conveniebat in conclavi ex preciosis & artificiosis constructo lapidibus, & ita sedem habebat in illa Urbe, ubi Sceptrum & Corona, Sacerdotium & Sacrificia, DEI focus & Ignis Esā. 31. v. 9. Quod II. concernit nempe illum ad quem Ablegatio facta, fuit ille Johannes magnus ille Præco, qui surrexit in deserto & Messie corda hominum voluit adducere, prout propterea dictus Angelus Domini præcedens & parans viam Malachia 3. v. 1. qui zelo igneo armatus & fulmina misit & Evangelia, prout propterea dictus fuit Elias N. T. omnia restituens Marc. 9. v. 12. qui denique nullo dimoveri passus est vel vento favoris vel furoris, sed mansit in officio usque ad mortem constans, prout propterea dictus & descriptus fuit ut Columna, quæ non pateretur se dimoveri Matth. 12. v. 7. Quod III. concernit nempe missos & Legatos, fuerunt illi ex Phariseis, ex Synedrio ipso, quod magnam partem Phariseis constabat, qui Sacerdotes & Levites fuerunt juxta officium & tribum; Pharisei autem secundum Sectam & Typum Doctrinæ, quorum hic mentionem fecit Evangelista, quia vel invidabant offi-

cum baptizandi Johanni, ut vult Cyrillus; vel quia illum volebant circumvenire, & maxime ad hoc fuerunt apti, ut opinatur Chrysostomus; vel quia, secundum Ammonium, Baptismum nemini convenire putabant nisi Messia, viri, qui sapientes in Lege, & clavam scientie habebant, juxta illud Luc. 11. v. 52, qui sancti coram hominibus & ordinis festaque accuratioris, juxta illud Matt. 26. v. 5, qui denique magni habiti à populo atque superiorem locum atque sessionem habebant in Conventibus, juxta illud Matth. 23. v. 6.

L. D.

VIdemus ex circumstantiis hujus Legationis explicatis, Quàm laudabilis Constantia ex Johanne Baptista reluxerit. Laudabilis Constantia reluxit ex Johanne nostro I. Auctoritatem hominum negligendo, dum non passus est se seduci etiam à Synedrio. Non potuit ipsum dimovere Authoritas principum & præsidum Concilii, sed novit illud Davidis: *Tantummodo vanitas sunt hominum plebeji, mendacium sunt nati præstante viro: lancibus hi cum istis impositi ne vanitati quidem præponderabunt.* Psalm. 62. v. 10. non potuit ipsum dimovere Canities & Sapientia Assessorum, sed novit illud Elihu Filii Baracheel. *Certe Spiritus aliquis est in mortalibus & omnipotentis anhelitus intellectum ipsis parat.* Non qui grandes sapiunt, nec qui seculi declarant Justitiam. Jobi 32. v. 8. & 9. non potuit ipsum dimovere Sanctitas & Præstantia sedis illius Consistorii, sed novit illud Esaiæ 1. v. 21, 22. *Quomodo efflata est meretrix urbs, fidelis? & plenissima jure in qua Justitia pernoctabat, ea nunc homicidarum plena est. Argentum tuum abiit in scorias, merum tuum in spurcatum est aqua.* Laudabilem se exhibuit Jeremias, quod non attendit Principes, Seniores & Majestatem Hierosolymorum, sed liberè locutus fuit Jer. 26. v. 7, 8, 9, 10. *Æquè laudabilem se exhibuit Johannes, qui non attendit Præfides, Assessores, locum Sanhedrin illos, qui superbiebant Authoritate* Psalm. 73. v. 7, 8, 9. Laudabilis Constantia reluxit ex Johanne II. Officii partes expendendo, dum respexit ad se & officium commissum, Erat ille Angelus Domini, quapropter imperterritè elevavit vocem atque dixit: *Parate viam Domino,*

Domino adequatè in solitudine aggerem DEO nostro ex Esaiâ 40. v. 3. erat ille *Elia* N. T. quapropter in Virtute Spiritus *Elie* incescit, atque convertit *Corda Patrum ad Filios & cor Filiorum ad Patres ipsorum. Malach. 4. v. 6.* erat ille *Columna* Confessionis, quapropter non remisit de Munere commissio, nec Ventum Favoris nec Adversitatis passus est se commovere, nec gladium exhortuit Herodis, sed sustinuit, quod facere circa ipsum voluerunt Adversarii *Matth. 17. v. 12.* Laudabilem se exhibuit quondam *Esaiâ*, dum Canticum *Messia* cecinit, vineam domus Israelis & viros Juda reformare aggressus est, & hoc usque ad Martyrium sub *Manasse*, de quo *Esaiâ 5. v. 1. & seq.* Equè laudabilem se exhibuit *Johannes*, qui *Messia* voce sua prælusit, zelo armatus prædicavit & mortem ipsam subiit, complevitque illud *Gaudium mentis impletum est, illum oportet crescere, me vero minui. Johan. 3. v. 29. & 30.* Laudabilis denique III. Constantia reluxit ex *Johanne* Phariseorum faciem contemnendo, dum non assensu vocis fraudulenta miserrum. Noverat ille jactare Phariseos Scientiam Legi, sed esse illos, de quibus *Matth. 15. v. 14.* *Duces via sunt cæci cæci.* Noverat ille jactare eos Sanctitatem vite, sed esse illos, de quibus *Matth. 23. v. 27.* *Va vobis Scriba & Pharisei hypocrita, qui assimilati estis sepulchris dealbatis, quæ extra quidem adparent speciosa, intus verò plena sunt ossibus demorum & omni immunditia.* Noverat ille jactare eos Exultationem summam apud populum, sed esse illos qui floccipenduntur in oculis DEI, qui omnia faciunt ad id videri, atque mercedem jam suam receperint *Matth. 6. v. 2. & 5.* Laudabilem se exhibuit *Micha Filius Jemla*, dum non seduci se passus fuit à Legato *Achabi*, nec reformidavit *Zedekiam*, de quo *1. Reg. 22. v. 9, 10, 11, 12, 13, & seq.* Equè laudabilem se exhibuit *Johannes*, qui voce pharisaica se non passus est circumveniri nec decipi ab illis, qui describuntur: *quod confidant se via Duce esse cæcis & lucem eorum, qui sunt in tenebris, eruditores despicientium, magistros infantium, quod habeant informationem cognitionis ac veritatis in Lago, docentes alios nec se ipsos docentes, prædicantes non furandum & ipsi furantes. Rom. 2. v. 19, 20, 21.*

USUS I. DEHORT.

SI tam laudabilis Constantia reluxit ex Johanne, graviter peccant, qui etiam in rebus Religionis attendunt ad perlocutorum vel Autoritatem vel loci Sanctitatem, atque cogitant cum Eliphazo illud *Iob. 15. vers. 10. Et canis & decrepitus est inter nos, grandior quam Pater tuus aetate*, memores illi deberent esse illius: *Ne habetote fiduciam in rebus nil profuturis dicendo: Templum JEHOLAE, Templum JEHOVA, Templum JEHOLAE ista recepturum est Jer. 7. v. 4.* Peccant, qui officio commisso mollescunt, atque ut *Dimas* mundum amare incipiunt 2. *Timoth. 4. v. 10.* memores illi deberent esse illius *Luc. 9 v. 62. Nemo qui manu sua admotus aratro, resp. xerit ad ea qua retrorsum, idoneus est ad regnum DEI.* Peccant, qui ad verba blanda Pseudo Prophetarum decipi se fultinent, atque cum primoribus Hierosolymitanis magnificiunt Pharizos *Iohan. 7. v. 47, 48.* memores illi deberent esse illius Christi *Matth. 12. v. 34, 35. Progenies viperarum, quomodo possitis bona loqui, quum sis improbi?*

USUS II. ADHORT.

SI tam laudabilis Constantia reluxit ex Johanne, omnes Summi Christiani praecipuis Doctores Ecclesiae attendere tenentur non ad Autoritatem hominum sed DEI, qui Antiquus dierum & describitur *Dan. 7. v. 9. & 10.* omnes Christiani praecipuis Pastores officio suo strenue inhærere debent & dicere etiam: *Aggrediar omnimodam fortunam in Domino JEHOLI; commemorabo iustitiam tuam solus. Deus do. n. t. m. a pueritia mea, & hucusque indica. mirabilia tua.* ex *Psal. 71 v. 10.* omnes denique Christiani, praecipuis Doctores Ecclesiae non magnificere debent verba suavia Pharizorum, sed ad illud verbum attendere, de quo *Tit. 1. v. 9. Fidelis est sermo ille concreditus ex imperio Servatoris Episcopo, & ad doctrinam facit ut possit exhortari doctrina sana & contradicentes convincere.*

USUS III. CONSOLAT.

SI tam laudabilis Constantia reluxit ex Johanne, bono
 sint animo, qui fideles manere desiderant ad mortem usque, ut
 Coronam vitæ accipiant *Apocal. 2. vers. 10.* Si proponatur illis
 Auctoritas hominum, atque dicatur illis: *Agite cogitemus contra*
Jirmejam cogitationes, nam non est peritura Lex à Sacerdote, con-
silium à Sapiente, & verbum à Propheta. ex Jerem. 18. vers. 18.
 norunt, quod ille DEUS, qui Johannis oculos avertit ab Au-
 thoritate hominum ad se, etiam illos tanquam veros Johannitas
 sit flexurus, atque positurus velut civitatem munitam & velut Co-
 lumnæ ferream murosque abeneos toti terra, *Jer. 1. v. 18.* Si propria
 infirmitas vel Juventus videatur officio non compar esse, atque di-
 cendum: *Abab Domine JEHOVA, ecce nescio loqui, nam puer sum.*
ex Jer. 1. v. 6 norunt, quod ille DEUS, qui Johannem in anno xta-
 tis trigésimo jussit prodire in Theatrum, efficaciter quoque illis sit
 imperaturus, ut agnoscere teneantur illud *Jerem. 20. v. 7. Pellaxisti me*
JEHOVA quando pellexisti sum; fortior fuisti me & pravaluisti. Si
 denique suaviloquia fallorum Prophetarum obstrepant: *Sic ait JE-*
HOVA exercituum Deus Israelis dicendo: Fregi jugum Regis Babylo-
nia &c Jer. 28. v. 1, 2. & seq. norunt, quod ille DEUS qui à Johanne
 avertit illam tentationem, averfurus sit quoque à se ipsis tanquam
 genuinis Johannitis, ut gloriari possint: *Ego non arctatus fui cum eras*
ubi post te non pasceres, neque mortiferum diem expetisti. Tu nosti, eni-
coram est quicquid ex labiis meis prodit. N. sis mihi Terræ, resu-
gium enim meum es in die mali. Erubescant, qui persequuntur me,
nec erubescam ego; perterreantur isti nec perterreat ego. ex
Jer. 17. v. 16, 17, 18. AMEN,
 AMEN.

IN FESTO NATIVITATIS,

LUC. II 26. 7.

Καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρῶτον, καὶ κατακλίνωσιν αὐτὸν, καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτῃ, διὰ πὺλιν ἢ αὐτοῖς τόπον ἐν τῷ κατακλινάματι.

Et peperit filium suum primogenitum, ac fatus eum involvit, reclinavitque eum in praesepti: quod non esset eis locus in diversorio.

Magno cum Gaudio quondam Uxor Manoa spectavit filium Simsonem, Nazaræi habitu induit, atque vagientem in cunas reclinavit, de quo *Judic. 13. v. 24. 25.* Magno cum Gaudio hæc Uxor vidit filium suum Simsonem. *Pepererat illa DEO recludente nternum Filium primogenitum*, qui prærogativis illis gaudebat, quibus aliâs primogeniti fuerunt incluti, quare ipsum læta adspexit tanquam benedictum Domino, primum & Principem populi sui futurum, qui liberaturus Israël preffum à Philistæis & cum cæteris judicibus insignem gloriam repositurus, de quibus *Syracida cap. 46. v. 19. 14. 15.* Magno cum gaudio hæc Uxor vestivit filium suum Samsonem. *Erat ille Nasiræus ex utero, Terror Hostium, Infans generosi Animi, juxta prædictionem Angeli versiculo quinto*, quapropter involvit illum debitè Mater & adolescentem vestit peccillari genere habitus, ut fulgeat sui similibus, imò transcendat illos, de quibus *Thren. 4. v. 7. Puriores sunt Nasiræi Filia Sion: ipsa niveo viridiora ipso lætæ: rubens corpora magis quam carbunculi, Sapphirina polities eorum.* Magno cum gaudio hæc Uxor reclinavit hunc natum. *Compleverat erat Tempus angelica prædictionis, peperat illa Filium Soli*, quapropter assignat eam eidem locum, ut DEUS Soli, qui Orbem illustrat, certam sedem constituit, de qua *David Ps. 9. v. 5, & 6. Soli disposuit sententiarum Isræel tanquam Sponsus prodicos à ibalamo suo, lætatur tanquam robustus decursurus viam ab extremitate calorum exortus ejus, & revolutio ejus ad extremitates eorum est, nec est quod abscondatur à calore ejus quicquam.* Non tanto

cum gaudio *Uxor Manab* excepit Infantem natum, majori ample-
xa est Antitypum Simfonis *Maria*. de qua dicitur in præfenti Eyan-
gelio, *Et peperit &c.* de quo αὐτὸς Θεῶς.

EXEGESIS.

ADvenerat Tempus quod tot Patriarchæ desiderarunt, Prophetæ
expectierunt, tota Ecclesia Judaica enixè expectavit, in quo na-
tus Salvator Mundi, O-bis delictum. Lucas itaque omnes circum-
stantias probè describens dicit: *Peperisse Mariam Filium suum pri-
mogenitum, & fasciis eum involvisse, & reclinasse eum in præsepio.*
Dicit primò *peperisse* illam *filium suum primogenitum*, atque ita ex
utero evolutum coràm vidisse, oculis lustrasse, cum prolubio aspe-
xisse; *primogenitum* verò notanter dicit *Lucas* ad designandam *Emin-
entiam*. Primogenitus enim in V. T. obtinebat *primum* in ordine
cæterorum *Locum* inter fratres, ut constat ex *Gen. 43. v. 33. Sacer-
dotale Munus administravit*. & propterea gaudebat vestium ornatu
insigni, splendido & odorifero, ut constat ex *Gen. 27. v. 15. denique
Princeps erat*, qui quasi imperabat & regio nomine cæteris præerat,
ut constat ex *Gen. 49. v. 3.* Dicit II. *Mariam* pannis illum pri-
mogenitū involvisse. Beza reddidit *fasciis*. Græcus textus habet
vocem *ἐν ἀγχιῶσι*, quo indicatur, nullā fuisse præsentem obstetricē,
nullam operam Mulierculas aiay adhibuisse, sed Mariam infasciasse
Infantem fuisse Matrem insimul & obstetricem, atque laceris pannis
natum suum involvisse. Solent aliàs involvi *preciosa* & de diversis
hic modus loquendi usurpatur: sic de *Mari* dicitur, quod involvatur à
DEO *Jobi 38. v. 8. & 9.* sic de *Gladio Goliathi*, cui non similis fuit,
dicitur quod involutus fuerit in pallio *1. Sam. 21. v. 9.* sic de *Infante*,
dicitur, quod fasciis involvatur a Matre rubens *Ezech. 16. v. 4.* III.
Dicit *Mariam* reclinasse eum in præsepio. Non erat locus
Mariæ in diversorio, vel quia plures aderant. vel quia illa pauper-
cula, vel quia deprehendebatur puerperio proxima, hinc dicitur re-
clinasse illam natum in præsepio tanquam cunis in stabulo, ut quidam
reddunt, quod locus jumentorum, ut constat ex *2. Paral. 32. v. 28.*
In loco obscuro & depresso, prout hoc indicatur *Ezech. 25. v. 5.* in
loco ovibus & agnis apto, ut indicatur *Iob. 10. v. 10.*

L. D.

L. D.

Videmus, Quomodo Ecclesia JESUM Christum circa hoc lætum & salutare Tempus soleat excipere. Debitè excipit Ecclesia JESUM suum I. Spectando, dum *fidei oculus* illum adspicit ut *primogenitum*, adspicit illum ut *primum omnium*, qui ipse dicere potest ex *Apoc. 1. v. 8. Ego sum Alpha & Omega principium & finis, qui est, & qui erat, & qui venturus est.* adspicit illum, ut *ornatum vestibus egregiis animi*, quem compellat ex *Psal. 45. v. 9. adspicit illum, ut Regem Regum*, atque agnoscit impletum illud *Jerem. 23. v. 5. Ecce dies venturi sunt dictum I-hova, quibus excitabo Davidi germen justum, qui regnabit Rex, secundabiturque ac exercebit jus & justitiam in terra.* Ut Sara cum prolubio spectavit primogenitum suum Isaacum, de quo *Gen. 21. v. 6.* ita Ecclesia insigni lætitia perfusa spectat illum primogenitum, de quo *Coloss. 1. v. 15. 16. 17. & seq.* Debitè excipit Ecclesia Jesum suum II. Involvendo. Involvit illa ipsum tanquam *Mare Scientie*, in quo reconditi Theauri *Coloss. 2. vers. 3.* Involvit illum tanquam *Victorem hostium*, qui gladio accinctus *Psal. 45. vers. 4. & 5.* Involvit ipsum tanquam *infantem vagitu consolantem, nec clamantem nec facientem audire seris vocem suam.* *Esaia 42. vers. 2, 3, 4.* Ut *Rachab* funem è fenestra demisit rubicundum, atque hoc signo *Cor Josua* expugnavit, sibi faventes reddidit *Proceres populi Josua 2. v. 21.* ita Ecclesia insigni lætitia perfusa involvit extenso Amoris funiculo Salvatorem natum, ut dicat illi ex *Cant. 4. v. 3. Velut filium dibaphura labia tua, & sermone tuus decens, velut fraxinem malgranati utrumque tempus tuum uno crine tuo.* Debitè excipit Ecclesia JESUM suum III. Reclinando, dum illum reclinat in locum ipso consecrandum. Reclinat illum in præsepe cordis tanquam omnium animantium *Domini*, qui dicit: *Si esurirem non dicerem tibi: nam mea est terra habitatio & plenitudo ejus &c.* *Psal. 50. v. 12. & 13.* reclinat illum in præsepe ordiis tanquam *Lumen gentium*, de quo Pater dicit *Luce 12. v. 32. quàm visis mihi servus, ad erigendum Tribus Iacobi & civitatibus Israelitis reducendum? ergo constituo te in lucem gentium ut sis salus mea usque ad extremitatem terra.* *Esaia 49. v. 6.* reclinat illum in præsepio cordis tanquam *Agnum immaculatum*, de quo *Pe-*

trm 1. Epist. 1. v. 18. & 19. Ut Hanna Samuelem natum reclinavit, cordi suo appressit, atque Domino eundem præsentavit, redonavit 1. Sam. 1. v. 24. & seq. ita Ecclesia insigni lætitia perfusa reclinat in Cor suum hunc Dominum, hunc Phosphorum, hunc Agnum, de quo Iohannes Ioh. 1. v. 29.

USUS I. DEHORT.

SI Ecclesia Christum circa hoc tempus ita solet excipere, caveamus, ne hunc primogenitum postponamus Idolo Auri & dicamus ex Iobi 31. vers. 24. *posui in auro spem meam ac insigni auro dixi, Fiducia mea.* memores illius, quod ipse dixit *Matth. 6. vers. 24. Non potestis DEO servire & Mammona.* Caveamus, ne hunc involvendum evolvamur, atque cum *Gergesiu* ipsum discedere rogemus *Matth. 8. v. 34.* memores illius, quod ipse dixit *Iohan. 12. v. 35. Ambulate dum lucem habetis, ne vos tenebra deprehendant. Nam qui ambulat in tenebris nescit quò vadat.* Caveamus, ne hunc reclinandum in præsepî cordis nostri pedibus contemptim conculeemus *Ebr. 10. v. 29.* memores illius, quod ipse dixit *Ioh. 15. v. 23. 24. Qui me odit is etiam Patrem meum odit. Si opera non fecissem inter eos, quæ nemo alius facit, peccatum non haberent &c.*

USUS II. ADHORT.

SI Ecclesia circa hoc tempus ita solet excipere Christum, nos, qui Membra illius, ipsum quoque spectemus tanquam primogenitum, qui præcedat, vestiatur, & regat, atque dicamus ex *Esaia 61. v. 10. Ommino gaudes in JEHOVA, exultat anima mea in DEO meo, quia induit me vestibus salutis, pallio iustitiæ amiccivit me: tanquam sponsam qui adornatur ornatum & veluti sponsam ornantem se instrumentis suis.* nos, qui Membra Ecclesiæ, falsis Fidei & Amoris ipsum involvamus atq; dicamus ex *Gal. 2. v. 20. Vivo per Fidem Filii DEI qui dilexit me & tradidit semetipsum pro me.* nos, denique qui Membra Ecclesiæ, ipsum in præsepî cordis nostri invitemus, atque dicamus ex *Gen. 24. v. 31. Ingredere benedictæ à Jehova, quare maneres foris?*

USUS III. CONSOL.

SI Ecclesia Christum circa hoc tempus ita solet excipere, bono sine Animo, qui Membra Ecclesiarum, qui tales quales describuntur *Eph. 2. vers. 19. 20. 21.* Si notitia Oculi Jebilis & Sydera nostra in spiritibus caligant, ut *Isaaci Gen. 27. vers. 1.* novimus non tantum hunc primogenitum sese spectandum exhibere, sed & oculos nobis indere, advocare & dicere ex *Apoc. 3. vers. 18.* *Consilium do tibi ut emas à me vestimenta alba ne induaris nec manifesta fiat pudenda nuditas tua & collurio inungas oculos tuos, ut videas.* Si fasciæ Assensus remittat atque ingemiscendum cum Patre Lunatici: Credo Domine, succurre incredulitæ meæ. ex *Marc. 9. v. 24.* novimus non tantum hunc Theaurum se nobis communicare, sed & fasciæ adstringere ut pleno Assensu dicamus: *Puer natus est nobis, Filius datus est nobis, cuius humero adit principatus ipse.* &c. ex *Esaia 9. v. 6.* Si denique Fiducia præsepe sænum & stipulas contrahat *1. Cor. 3. v. 12.* novimus non tantum Christum se reclinare in illud, sed & heterogenea consumpturum, atque facturum, ut purificati tanquam per ignem aliquando secuturi simus ipsum tanquam Agnum illum, *qui in medio Throni est, qui pascet nos, & via Dux eris nobis ad vivos fontes aquarum, & absterfus est Deus omnem lacrymam ab oculis nostris!* de quo *Apoc. 7. v. 17.* AMEN, AMEN.

IN FESTO CIRCUMCISIONIS,
LUC. II. v. 21.

Καὶ ὅτι ἐπληθύνουν ἡμέραι δικαίῳ
ᾧ περιτέμνῃ το πνεῦμα, καὶ ἐκλή-
θη το ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν
ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου τοῦ ὁνομασθέντος
αὐτοῦ ἐν τῇ κοιλίᾳ.

*Et postquam consummati sunt
dies octo ut circumcideretur
puer, vocatum est nomen ejus
JESUS, quod vocatum erat ab
Angelo prius, quàm in utero con-
ciperetur.*

Dmiranda fuit quondam Conceptio Isaaci, accedentibus enim Abrahamum tribus viris cum esset in loco nemoroso Mambre hic Princeps conceptus fuit à Sarà, de quo *Gen. 18. vers. 10.*

vers. 10. & seq. Admiranda fuit illa Conceptio, *per illam enim Isaacus cepit esse.* Fuit hic Isaac in virili ætate benedictus à Domino, sub cujus Manu omnia creverunt, qui seminavit in Gerar & messuit centuplum, fuit in pueritia obsequiosus, qui parenti & Matri morigerum se exhibuit, atque juxta Nomen meras delicias fecit, fuit denique in Juventute patiens, qui *Abrahamum* secutus fuit in Montem *Moryah*, ibidem pyræ fuit impositus mactandus & sacrificandus tanquam Typus illius, qui uno sacrificio consummavit in perpetuum eos qui sanctificantur. *Eb. 10. vers. 14.* Admiranda fuit illa Conceptio, *fuit enim præter & supra Naturam.* Non conceptus est hic Isaac juxta Cursum Naturæ, ut *Ismael*, sed vi promissionis cælestis, neque ordinaria virtute in genitrice, sed extraordinariâ Numinis, qui Corpus non aptum conceptioni fecundavit, & ostendit sese esse illum, qui vocat non Entia ut existant *Rom. 4. vers. 17.* Admiranda denique fuit hæc Conceptio, *peracta quippe & consummata in Uero Sara.* Erat hæc Princeps femina Orientis, Speculum virtutum, Ornamentum sexus sui, ex qua radiabat humilitas, utpote quæ *Abrahamum* vocavit Dominum, *Fides*, utpote quæ Spem suam omnem locaverat in DEUM, *Castitas*, utpote quæ sollicita non de Auro & exteriori Ornatu, sed de interiori homine & Corona virtutum ut *Petrus* docet *1. Pet. 3. vers. 3. 4. 5. & seq.* Non tam admiranda fuit hæc Conceptio, magis miranda est illa, quæ in postremis Verbis Evangelii prælectis tangitur, de quâ *ôv* *Θεω*.

E X E G E S I S.

CUM Ecclesia Judaica affectu incitata pio dixit *Esaiâ 64. vers. 1.* *Vitam laccerans Cælos descenderet, à facie sua montes dissolveret &c.* Desiderium suum indicavit, quod expletum fuit tempore N. T. in quo juxta Verba postrema Evangelistæ desideratur ille Conceptus est Uero. In quibus Verbis observandum. 1. Quis conceptus; describitur autem in antecedentibus versiculis hujus Capituli, quod scilicet fuerit ille Rex *Judeorum*, qui *Berlehem* in *Judæa*, quæ *Ephraïm* dicta à Fertilitate natus, ut consentiens nostro testatur *Mattheus cap. 2. vers. 5.* ille infans & Filius qui octo die circumcisi fuit, & Legi sese submisit, veniens non ut Legem tolleret, sed adimpleret

interpretet *Matth. 5. vers. 17.* ille qui postea dictus & vocatus est *JE-
SUS*, quod notat *Salvatorem*, & exponitur ita *Matth. 1. vers. 21.*
Secundo observandum, Quomodo conceptus fuerit? In gra-
eco occurrit Vox *συνηθησαν*, quæ notat *veram & propriam*, quan-
quam non naturaliter factam *Conceptionem*, prout Filius *DEUS* ve-
rè & propriè à Patre gignitur, non tamen naturaliter per Mutatio-
nem, quæ imperfectio creaturis adhæret, unde dicitur sine operâ vi-
ri conceptus ex Spiritu Sancto, qui *Essentiam quandam & guisam
sanguinis separavit à natura peccaminosa Matrû;* ferè ad eum mo-
dum, quo manus Domini *Eve* Corpus extraxit è latere, atque ab A-
damo separavit, de quo *Gen. 2. vers. 21.* qui *humanam naturam for-
mavit*, & prima rudimenta Membrorum posuit ferè ad eum modum,
quo in prima creatione incubando aquis hic Spiritus illas fovit, crea-
turas visibiles instar Gallinæ exclusit, de quo *Gen. 1. vers. 2.* deni-
que hoc productum *tanquam sponsam aliquam Filio DEI adduxit*,
desponsavit, atque conjunxit, ferè ad eum modum quo *Manus Do-
mini* adduxit *Evam* ad Adamum, atque illam eidem desponsavit, de
quo *Gen. 2. vers. 22.* Tertiò observandum, Ubi facta hæc sit
Conceptio. Evangelista dicit illam factam esse *in Utero.* intelli-
git autem *Uterum Mariæ* celeberrimæ in Ecclesia, quæ quamvis san-
guinis & stigmatis regii, fuit tamen *status depressi & proin humilis*
Animi, undè etiam cecinit: *Dominus respexit humilem ancillam
suam. Luc. 1. v. 48.* quæ quamvis insolita illi nunciarentur tamen
credidit & verba *Angelî* fide obsignavit *versiculo 38.* ut non immerito
femina quædâ dixerit in populo Christo 1. *Beata Venter qui se portavit
(ô JESU) & beata ubera que suxisti. Luc. 11. v. 27.* quæ quamvis
desponsata, virgo tamen *ilibata* fuit *Corpore & Animo*, atque verè
dicere potuit *Luc. 1. vers. 34.* Quomodo eris istud (*verbum unum*)
quandò quidem virum non novi?

L. D.

Videmus, Quàm Grande Mysterium sit Conceptio Mes-
sæ, quod tanquam Initium Salutis nostræ in Initio
huius Anni probè expendendum, atque consideran-
P. VI, E dum.

dum. Grande Myſterium eſt Conceptio Meſſix juxta explicata,
I. ex Perſonæ Dignitate; ſi conſideremus illum qui Conceptus.
 Eſt enim Princeps ex Ephrata, de quo Michas nomine Domini:
Tu Bethleem Ephrata, utui minima ſis in Ducibus Jebuda, ex te mihi prodidit ſuturus Dominator in Iſraels, cujus exortus inde à principio, à diebus ſeculi ſunt. cap. 5. verſ. 2. Eſt Dominus Legis, de quo Paulus: *Poſtquam expletum erat, tempus, emiſit Deus Filium ſuum factum ex muliere, factum Legi ſubjectum &c. Gal. 4. v. 4. & 5. eſt Salvator totius Mundi JESVS, de quo Petrus: Non eſt in alio quoquam Salus, nec enim aliud nomen eſt ſub Cælo, quod datum ſit inter homines, per quod oporteat nos ſervari. Act. 4. verſ. 12.* Si itaque Moſes accuratè conſideravit Rubum in deſerto viridem, quia infula illi fuit Lux & Ignis divinus in Spem liberationis Iſraelitis Exod. 3. verſ. 2. & ſeq. quanto magis noſtrum erit conſiderare accuratè hoc die Myſterium illud ſalutatis Conceptionis Meſſix, quia conceptus eſt Oriens ex alto, Dominus Legis, Salvator omnium maxime verò fidelium 1. Timoth. 4. verſ. 10. Grande Myſterium eſt Conceptio Meſſix juxta explicata **II. Ex Conceptionis utilitate**; ſi conſideremus fructum illius, ſeparatus eſt ſanguis Meſſix à peccatrice Natura, ne nos in ſanguine jacentes ſepararemur à Mundo, per Baptiſmum lavaremur, atque obumbraret nos Meſſias gratioſè, de quo Ezech. 16. verſ. 6. & 8. efformata ſunt Membra Hominis ut nos fieremus Membra illius, ex illius Carne & oſſibus Eph. 5. verſ. 30. unita eſt Natura humana Filio DEI & deſponsata, ut nos fieremus conſortes divina Natura 2. Pet. 1. verſ. 4. Si itaque Moſes cum Iſraelitis accuratè conſideravit Manna, quia non de tetra, hominum Manu, ſed à Cælo fuit proſectum, demiſſum, ſeparatum, formæ ſingularis & Typus futuri Exod. 16. v. 15. & 16. quanto magis noſtrum erit conſiderare accuratè hoc die Myſterium illud ſalutaris Conceptionis Meſſix, quia illa noſtro bono facta, & exhibuit illum, qui dixit Judxis Job. 6. verſ. 49. & 50. Grande Myſterium eſt Conceptio Meſſix, **III. ex Matris Qualitate**; ſi conſideremus illam in qua fuit Immanuel noſter conceptus; conceptus eſt ille in Matre humili, ut indicaret ſe eſſe illum qui humilibus adſit Eſaia 57. v. 15. Conceptus eſt ille in Matre credente, ut indicaret ſe eſſe illum, qui per fidem in ſuis habet
 Eph.

Eph. 3. v. 17. conceptus est ille in *Matre virginis & casta*, ut indicaretur proprie esse illis, qui Animas suas *Castas efficiunt in obsequiū veritatis*. *1. Pet. 1. v. 22.* Si itaque *Moyſes* accuratè consideravit *Virgam Aaronicam* florentem & fructus ferentem, quia illam reposuit in Loco sancto, Tabernaculo scil. coram Domino *Num. 17. v. 8.* quanto magis nostrum erit considerare accuratè hoc die *Mysterium illud salutaris Conceptionis Messiae*, quia conceptus est *Nazarenus* noster in Utero humilis faminae, credentis & virginis de qua *Esaia 7. v. 14.*

USUS I. DEHORT.

SI tam grande Mysterium est Conceptio Messiae, quæ Exordium Salutis nostræ in Exordio hujus Anni expendenda. Moniti sint omnes ambitiosi, ne misso Salvatore respiciant Patrum, Laurum scil. illam, quæ se extendit in terra *Psalm. 57. vers. 35.* sine tales non tuebitur Lux ex Rubo Messiae, sed Rhamnus ille ignem mittet in quam sperarunt & consumet Cedros Libani *Jed. 9. vers. 15.* Moniti sint omnes truculenti & sanguinolenti, ne illius virtute Conceptionis separatrice se misceant illis, de quibus *Prov. 1. vers. 10. & 11.* ne illos hoc Anno non beet Manna de Cœlo, sed umbet Spiritus ille ex Inferno, qui describitur *Joh. 8. v. 44.* Moniti sint omnes impuri, ne misso puritatis studio fiant iniqui & Cor ipsorum Habitaculum quod describitur *Apoc. 18. vers. 2.* sine talis non intrabit, nec florebit in illis Virga illa antypica, sed illi exarcent, aliis ut sint Exemplo *Syrach. 19. v. 3.*

USUS II. ADHORT.

SI tam grande Mysterium est Conceptio Messiae, quæ Exordium Salutis nostræ in Exordio hujus Anni expendenda. Studeamus, ut hoc ipso die & sequentibus oculis fidei attollamus ad illum Principem *Dominum & Jesum* conceptum, atque agnoscamus esse illum, de quo *Esaia 11. vers. 1, 2, 3.* *Prodiit virgula e trunca succiso Jesehai & surculus e radicibus ejus & crescit. Super quo requiesces Spiritus Jehova. &c.* Os nostrum aperiamus atque precemur ut & in nobis concipiatur, atque

dicamus: *Ego dormivi licet animo meo vigilante, quum voci dilecti mei pulsantu, aperi m. hi soror mea, amica mea, columba mea, integra mea. ex Cant. 5. vers. 2. denique Cor nostrum ad gratitudinem urgeamus, ut in pia admiratione agnoscat illud: Patrat JEHOVA rem novam in terra FOEMINA AMBIT VIRUM. Jer. 31. vers. 22, 23.*

¶ SUS III. CONSUL.

SI tam grande Myſterium eſt Conceptio Meſſiæ, quæ Exordium Salutis noſtræ in Exordio hujus Anni expendenda, bono ſint animo, qui credunt Spiritum Sanctum ſuperveniſſe Mariæ &c. *Luc. 1. vers. 35, 36. Si Moſes nos ducat non in Ephrata, ſed Montem Ebal, oſtendatque DEUM iratum & fulminantem illud, malediſtus qui non impleverit quodcurq; diſtum legi ſaciendo illud! Dent. 27. vers. 26. novimus conceptum eſſe virum Zemach ſub quo incrementa Zach. 6. vers. 12. finem Legis, qui juſtifi- cat credentem Rom. 10. v. 4. Lucem & Salutem illam, de qua Eſaia 49. vers. 6. Levior videris quàm ut ſis mihi ſervus ad erigendum Tri- bus Jacobici & cuſtoditos Iſraelitiæ reducendum? ergo conſtituo te in lucem gentium, ut ſis Salus mea usque ad extremitatem terra. Si nos angat Conceptio immunda *Psalm. 51. vers. 7. novimus Virtute Conceptionis immaculatæ nos à Mundo ſeparari, peccato que munda- ri Eph. 5. vers. 26. Chriſtum in nobis effigari Gal. 4. vers. 19. Filium DEI ſe nobis deſponſare Oſea 2. vers. 19. Si denique Mors accedat, Sepulchrum pateat & deprehendatur cottidie, quàm verum illud Syrach. 41. vers. 1. O Mors quàm acerba iſt tui memoria, no- vimus illum, qui in Utero Mariæ conceptus, non tantùm in hâc vita Cor noſtrum amare contritum ut Sacrificium placens *Psalm. 51. v. 19. non tantùm per fidem in credente velle habitare Joh. 14. v. 23. ſed & deſiſto omni peccato velle nos puros in vitam revocare, ut intelligamus, quàm verum illud Matth. 3. v. 8. Beati qui ſunt Mundi corde, quoniam iſſi Deum videbunt.* FINIMUS & preca- mur animitùs toti cætui & ſingulis in illo Annum à DEO favente lætum & fructiferum, ſacrum & felicem,**

tran-

tranquillum & pacificum, quem DEUS coronet beneficiis suis, ut vestigia illius stillent *Psal. 85.* coronet *Sanguine* & propitiatione illius Luis, quæ in tenebris grassatur, ut sint viri sancti & iustitiae in nostra *Hierosolyma* & plateæ plenæ liberorum &c. *Zach. 8.* coronet *Pace*, ut Misericordia & Fides sibi obvient &c. *Psal. 81.* primum autem gratias ago meo Salvatore concepto & nato, quod se in præterito Anno exhibuerit *Principem in Ephrata*, nec nos extirpare, crescere permiserit, in terra radices agere, desuper florere *Esaia 37.* exhibuerit se *Dominum Legis Sinaiticæ & Sionæ*, nec famem nosserit in terram Verbi, sed Legem suam *Sione & Hierusalem* huc distuderit *Esaia 2.* exhibuerit se *Salvatorem*, qui non Stipendium peccati nobis tribuerit Mortem scilicet, sed peccata ut Nebulam & Noctem deleat, & venerit tanquam Salus DEI ad nos cum *Beneficiis* suis *Esaia 62. v. 11.* precor hunc Salvatorem natum Ore devoto, ut vi conceptionis suæ nos separet ab omni Inquinamento carnis & Spiritus, ut intelligamus, quàm non conspirent Christus & Belial &c. *2. Cor. 6.* vi conceptionis suæ nos agnoscat, ut in unum Corpus baptizatos & posatos in unum Spiritum *1. Cor. 12.* denique vi Conceptionis suæ nobis sese de novo desponsat, ut simus Templum viventis DEI, in quo habitet & ambulet *2. Cor. 6. v. 16.* Tandem & Salvatore meo & vestro concepto & nato dono vobis *Cor contritum*, ut humiliemini sub potenti Manu *1. Pet. 5. Cor. credens*, ut possimus dicere ex *Gal. 2.* quidquid vivo in fide filii DEI vivo, *Cor* denique aliquod resurgens, purum quod inter virgines recenseri possit *Apoc. 14. v. 14.* Summatim omnem gratiarum actionem, preces & vota complector verbis Ecclesiæ *Syrach. 50. vers. 24, 25, 26.* Benedicite Deo omnium, qui res magnas solus ubique facit, qui alie exibat deus inde ab utero & agit nobiscum pro misericordia sua. *Vi sit pax temporibus nostris in Israele, quamdiu futuri sunt dies seculi, ut fidem apud nos confirmet misericordia sua & di-*
bui nostris libere nos. AMEN.

IN FESTO EPIPHANIE,
MATTH. II. 16. 3.

Ἀκούετε ἢ Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ὁ
παρὰ Χρῆστος, καὶ πῶς ἱεροσόλυμα
μετ' αὐτῶν.

*Auditis autem hic Herodes
rex turbatus est, & tota Hiero-
solumorum urbs cum illo.*

Um castrametantibus Israelitis juxta Lapi-
dem auxilii Arca foderis adduceretur, contig-
git, ut audientes de Adventu illius Philistæi
consternarentur valdè, ut constat ex 1. Sam. 4. v.
7. *Memorabilis est hæc Historia*, nam refertur Arcam Domini
venisse in castra, & ex illius Adventu aliquam mutatio-
nem subiisse animos Philistæorum. Erat hæc Arca quasi *Se-
lium DEI* super quam habitabat Numen illud verum Israelitarum,
Typus & Figura *Salvatoris nostri*, DEI manifestandi in carne, hæc
enim præcedebat Israelitas, ex hac Lux & Lumen felicitatis affulge-
bant, ad hanc quoque adorabatur, unde etiam refertur quod, quum
profectura esset Arca dixerit Moyses: *Surge Jehovah & dispergantur
inimici tui, supiantque osorei tui à facie tua & quum consisteret illa:
Da quietem Jehovah myriadibus millibus Israelis. Num. 10. v. 35, 36.*
Refertur præterea quod Timor & Tremor sit obortus in
castris hostium. Audiverant illi acclamationem inopinatam, col-
legerant Ebræis advenisse magnum aliquod subsidium, quapropter
mittunt Speculatores, qui curatius inquirent, qui referunt Arcam ad-
esse, DEUM venisse in castra, quo percepto timent & ingemiscunt,
metuuntq; nè ipsis accidat quod *Ægyptiis* in mari rubro, quod vicinū
deserto *Arabia*, ubi Deus hostibus suis sese terribilè, suis verò faven-
tem ostendit, terrore illis incutiendo ex Nube, hos verò defendendo,
ut Moyses cecinerit: *Quis est sicut tu inter fortissimos JEHOVA? quis est
sicut tu magnificus sanctitatis? referendus laudibus mirificus? Exod. 15.
v. 11, 12, 13, 14, 15.* Refertur deniq; quodd timuerint Philistæi.
Erat præiens Exercitus ingens non sine Capite & Duce, qui præfuit;
talis Collectio hominum, quæ verò DEI Israelis nolebat se subdere,
quapropter metuunt præsentem & putant illum dejecturum eos, spo-
liis

liti, omniumque Israelitas, cæde & sanguine castis, epleturum, in summum itaque periculum & discrimen *Robur* Philistæorum venturum, adeoque completum iri, quod quondam Moses prædixit: *Statuet JEHOVA* et in caput non autem in caudam, ut sis tantummodò superior non autem inferior. *Deut. 28. v. 13.* Qui sensus & opinio quondam corripuit *Philistæos*, eadem ferè insedit animo *Herodis & affectuum* metuentium de Adventu Christi in carnem, & ne quid detrimenti patiatur vel Rex vel Hierosolyma cavere nitentium, de quo in verbis prædictis videtur *Θιζ*.

EXEGESIS.

QUoniam Fama illa quæ percrebuit illo tempore lætitiæ decessisset excitare in omnibus, aliter tamen contigit juxta Evangelium prædictum. Dicitur enim, *audiens Herodes Rex turbatus est et cum eo tota Hierosolyma.* In quibus verbis observandum I. Quæ fuerit occasio illius perturbationis. *Matthæus* dicit, *Hic auditis*, nempe *ex Magis*, quod scilicet *natus sit Rex Judæorum*, lædentes tantoperè desideratus & à *Zachariâ* prænunciatus *cap. 9. v. 9.* quod viderint stellam illius in Oriente, astrum quoddam fulgentium in acre administrans stellæ illi splendide & matutine, de qua *Johannes Apocal. 22. v. 16.* & venerint adorare illum, procumbere, subalternare illi, tanquam illi, quem etiam Angeli adorant *Eb. 1. v. 6. 11.* Observanda ipsa Perturbatio. In græco occurrit vox *ταραχῆς*, quæ notat non qualemcunque, sed vehementem perturbationem & commotionem, estque illa vox quæ occurrit de tremore & motu *Apostolorum* cum noctu illos accederet Salvator per mare ambulant, quem putabant esse spectrum *Matth. 14. v. 26.* illa, quæ occurrat de *Zacharia*, qui de subito apparente in Templo Angelo timore correptus fuit vehementi *Luc. 1. v. 5.* Occurrit denique de *conterrita Hierosolyma*, quibus apparuit tanquam victor mortis in glorioso corpore Salvator & iussit non timere, non concuti *Luc. 24. v. 38. 41.* Observandum est Subiectum, quod fuit metu & perturbatione correptum. Fuit autem illud *Herodes & cum eo tota Hierosolyma*, perturbatus itaque fuit principaliter *Herodes Antipas* Rex, præbatur enim actum fore de *Sceptro & Corona*, cum & ipsa esset alienigena, Regnum vi & artibus acquisiverit, Proceres, popu-

populum libertatis sibi diosum senserit, adeoque impietatis suae concitius fuerit, accusante ipsa Conscientiâ *Rom. 2. v. 15.* Perturbata fuit *Hierosolyma*, quâ præprimis notatur *Synedrium*, Scribæ, Pharisei, Pontifices & Herodis affectu, qui hæcenus suis erant attentis commodis & Mammonæ serviebant, tales, quales describuntur *Matth. 6. v. 24.* denique *cives & incolæ caseri hujus Urbis*, qui turbati, ne nato Rege novo novæ turbæ excitarentur, metuebantque sanguis fundere, ut *Pilato Præfide* contigit *Luc. 13. v. 1. & seq.*

L. D.

Videmus, Quàm verum, quod Evangelium quibusdam sit odor mortis ad mortem, *2. Cor. 2. v. 16.* Odor mortis ad mortem est Evangelium quibusdam I. ex Objecti Propositione. Ostendit enim Regem Judæorum, qui nostrâ justitia, de quo *Ieremias* dixit: *Ecce dies venturi sunt dictum Jehovah, quibus excitabo Davidi germen justum: qui regnabit rex secundabiturque ac exercibus suis & justitiam in terra; diebus ejus servabitur Iehuda atque hoc nomen ejus est quo vocabitur, ô Jehovah justitia nostra. cap. 23. v. 5. & 6.* illam stellam Jacobi, quæ allucet piis, impiis minatur, de quo *Bileam*: *Procedit stella ex Iahacobo & exsurgit sceptrum ex Iisraele &c. Num. 24. v. 17.* illum DEUM, quem omnis creatura adorât, de quo *Esaïas*: *Vidi Dominum insidentem folio elso & elato, cujus fimbria complebant templum ipsum. Seraphim supernè adstabant ei, senis aliis unusquisque, quorum binis tegebat faciem suam & binis tegebat pedes ac binis volabas, & clamans alter ad alterum dicebat, SANCTUS, SANCTUS, SANCTUS est Jehovah Exercituum: Implet totam hæc terram gloria ejus. cap. 6. v. 1, 2, 3.* Si itaque Relatio de Davide Rege facta, fuit Philistæis terribilis & exitiosa, ut insurrexerint contra ipsum in propriam perniciem *2. Sam. 5. v. 17. & seq.* Relatio de Christo Rege ex semine Davidis exitialis est illis, quos regit virga ferrea *Apoc. 19. v. 15.* Odor mortis ad mortem est Evangelium quibusdam II. ex Actus Consecutione, terrentur enim illi & contremiscunt. Perturbantur illi vehementer ad præsentiam Christi, qui Dominus martiris, de quo *Matth. 8. v. 27.* metuunt illi vehementer ad præsentiam Christi, qui est Angelus magni Consilii, de quo *Malach. 3. v. 1.* con-

tre-

utrimque illi vehementer ad præsentiam Christi, qui victor mortis & ORIS, de quo *Apoc. 1. v. 18.* Si itaque motus ingens obortus est ex Rege *Israël* Ioramo de DEO in Excidium præsentem, & dixit: *Eh, quid vocavit Jehovah tres Reges ut traderes eos in manum Moabitarum 2. Reg. 3. v. 10.* Metus multo maior oboritur in quibusdam ad præsentiam Immanuel Regis, juxta illud: *Quis sustineat diem adventus ejus aut quis conficiet quum adparuerit? Malach. 3. v. 2.* Odor mortis ad mortem est Evangelium quibusdam III. ex Subjecti Conditione. Sunt enim tales qui metuunt suæ dignitati, & honorem præferunt proprium divino, atque describuntur *Psalm. 49. v. 12. Animus est illi domus suas in seculum, habitacula sua in quamque generationem stetit &c.* Sunt qui metuunt suis commodis, divitiis & utilitatibus, & præferunt opes terrenas cælestibus, atque describuntur *Ierem. 5. v. 27. Ut erat plena avis, ita domus eorum plena sunt dolo: propterea magni & divites sunt.* Sunt tales, qui metuunt vitæ suæ, securitati, & voluntati & præferunt temporalem vitam æternæ beatitudini, atque describuntur *2. Timoth. 3. v. 4. In extremis diebus erunt homines proditores, præcipites, voluptuosi potius amantes quàm Dei.* Si itaque Antichristus & Hierosolyma cum ipso conuremunt instar arborum ex interitu atque jacturam corporalis felicitatis & securitatis *Es. 7. v. 2.* multo magis conuremunt ad jacturam vel periculum temporalis dignitatis, opum & voluptatis illi, qui describuntur *2. Pet. 2. v. 12, 13. Quod sine verbi animantia rationis expertia, quæ naturali impetu seruntur, facilius ad eum suum ut capti intendant, ea vituperantia quæ ignorant, suum spiritum coram populo interibunt &c.*

USUS I. DEHORT.

Si Evangelium ita est odor mortis ad mortem quibusdam, caveamus, ne Regem natum aversemur atque dicamus, *Nolumus regnare hunc super nos. ex Luc. 19. v. 14.* ne contingat, quod DEUS prædixit de illo: *Confringes istos Sceptra ferreo, ut vas figillum dissipent. Psalm. 2. v. 9.* Caveamus, ne Metu ad præsentiam illius contempnamur, atque nos geramus ut illi, de quibus *Luc. 8. v. 35, 36, 37.* ne sciamus, quod DEUS prædixit damnandis *Esaia 33. v. 14. Expansitque sinus peccatorum, corripit tremor hypocritas.* Caveamus, ne præferamus temporalia cælestibus & huic Salvatori,

atque simus ex numero illorum, de quibus Paulus *Philip. 3. v. 18. & 19.* ne contingat, quod DEUS prædixit per Jacobum *cap. 5. v. 1, 2, 3, 5, 6.* *Age divites, siccet, ejulate super arumini vestrum supervenientium. Divitiae vestrae putrescunt, vestimenta vestra sunt à cinere vorata. Aurum & argentum vestrum argente vitiatum est. &c.*

USUS II. ADHORT.

SI Evangelium ita est odor mortis ad mortem quibusdam, oculos fidei attollamus ad stellam Jacobeam, de qua ipse DEUS: *Levior videris quam ut sis mihi servus ad erigendum Tribum Jacobi & custodias Israelitas reducendum &c. Esaiæ 40. v. 6.* toto corde lætemur, atque ad illud Angeli attendamus: *Ne meminit ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit toti populo : Natus est vobis hodie Servator, qui est Christus Dominus in urbe Davidicæ. Luc. 2. v. 10 & 11.* & tandem omnia huic JESU nostro postponamus, dicentes ex *Alfor. 21. v. 13.* *Non solum vincere sed mori ego paratus sum pro nomine Domini Jesu.*

USUS III. CONSOLAT.

SI Evangelium ita est odor mortis ad mortem quibusdam, bono sint animo, qui permittunt illud sibi esse odorem vitæ in vitam *2. Cor. 2. v. 16.* Si Diabolus nos ducat in montem, & ostendat Regna Mundi, ut nos cum Herode seducat *Matth. 4. v. 8. & 9.* novimus natum esse illum, quem Angeli adorant, qui adorandus ab omnibus creaturis, de quo Paulus: *Deus Jesum Christum exultis in summam sublimitatem, ac donavit ei nomen, quod est super omne nomen. Ut ad nomen Jesu omne genua flectant creaturæ ac terrestrium & subterraneorum &c. Philip. 2. v. 9, 10, 11.* Si caro nostra & caro contremiscent, atque se exserat, ut describitur *Ierem. 17. v. 9.* novimus natum esse illum, qui terret impios, pios autem fovet & latificat, qui ipse dicit ex *Esaiæ 61. vers. 1, 2, 3.* *Spiritus Domini JEHORI est super me, eo quod unxit Iehova me ad evangelizandum mansueti, misit me ad obligandum fructu animo, ad proclamandum captivis liberationem & vinum aperituræ ergastulorum, ad proclamandum annum acceptum*

primi Jobye, & diem ultionis DEI nostri; ad consolandum omnes luctantes &c. Si denique Mundus cum Herode temporalia cœlestibus præferre jubet, atque sectari nos velit illa, 1. Job. 2. v. 16. novimus datum esse illis, qui omnibus præponendus, & ipse dicit: *Quarise peccata regnum DEI & iustitiam ejus, & ista omnia adjuvantur vobis. Matth. 6. v. 33.* ille est, cui competit honor *Apoc. 4. v. 11.* ille est, qui vult dirat 2. Cor. 8. v. 9, ille est, ex quo omnis sincera voluptas, ut exclamandum & dicendum ex *Psalm 36. v. 8. & 9 Quam preciosa herbarum est tibi Domine! quam Filii hominum ad umbram alarum tuarum sese recipiunt, ubi rime expleantur pinguedine domus tua, & de torrente fluminum tuarum bibendum dabis eis. Quandoquidem pene se esse fœci vite, in luce tua fruamur luce! AMEN.*

DOMINICA I. POST EPIPHANIÆ,
LUC. II. v. 46.

Καὶ ἔρχεται μετ' ἡμῶν τῶν
ἱερέων αἰτιῶν τοῦ ἱεροῦ, καὶ ζητοῦντες
ἐν αὐτῷ τὸ διδασκαλεῖον, καὶ ἀκούοντες
αὐτοῦ, καὶ ἐπιρωτῶντες αὐτόν.

*Et accidit post triduum, inven-
erunt, illum in templo, se-
dentem in medio doctorum, au-
dientem illos, & interrogantem
eos.*

Laudabiliter se gessit quondam Jeremias, qui in tenerâ ætate ad officium propheticum fuit vocatus, dum scilicet ivit in Templum, sedit cum Rechabitis, atque disseruit ibidem, ut constat ex *1 r. 35. v. 3. & seq.* Laudabiliter se gessit hic Propheta, dum sese contulit in Templum. Stetit tunc temporis adhuc Templum Solomonis, sedes illa DEI augustæ, omnis suis splendida, in qua Exedra & Cameræ partim sacerdotibus illi orantibus, partim decimis & vasis factis, partim alacrisque in habitaculum destinatis; quapropter Propheta accessit Templum, ierat talem cellulam, qua Filiorum *Hebraei* *Jerusalem* Vni DEI, hoc est *divino Spiritui instructi*, ut hæc phrasæ quoque occurrat *Josua 14. v. 6.* Laudabiliter se gessit hic

Propheta, dum sedit una cum Rechabitis. Erant hi peregrini, qui Hierosolymam concesserant, oriundi ex Jonadab Filio Rechab, & si antiquos natales desideramus posteri Israhelitis, Socris Moyses, Sacerdotis in Asidian, qui elegerunt ruralem vitam, pastorem artem & meditationi indulgebant ex Libro Naturæ & Scripturæ, idcirco se associat illis Ieremias, sedet inter illos ille Propheta, qui quondam dixit Ierem. i. v. 6. *Ahab Domine Iehova, ecce nescio loqui, nam puer sum.* & audivit eodem capite v. 9. *Eccce indo verba mea ori tuo; vide prescio te hodie no die gentibus ipsis & regibus, ad extirpandum & ad demolendum &c.* Laudabiliter tandem se gessit hic Propheta, dum consulit cum presentibus. Proposuerat illis vinum, rogaturum non allubesceret potus, verum cum illi prohibitionem Patris obvertunt & dicunt vers. 6, 7, & 8. *Non sumus bibiturum vinum; nam Jonadab Rechab F. Pater noster interceperat nobis, dicendo: ne bibitis vinum, vos, aut filii vestri unquam.* convertit sese ad populum atque concludit, si Rechabitis ita stricte observant mandatum Patris, quanto magis Viri Juda & Cives Hierusalem teneantur observare Legem Domini, ne DEUS conqueratur ulterius atque dicat: *Filium honorat Patrem, & servum Dominum suum: quod, si pater sum, ubi est honor meus? & si Dominus sum, ubi reverentia mei?* ex Malachia i. v. 6. Non tam laudabiliter se gessit quondam Ieremias, laudabilius sese exhibuit Salvator noster, dum Templum ingressus sedit in medio Doctorum, audiens & interrogans illos, de quo *ps. 134.*

EXEGESIS.

Cum Basilii & Gregorius Nazianzenus agerent Athenis in Academia, teste Rufino, non nisi duas noverant plateas Urbis, unam, quæ duceret ad Templum alteram, quæ duceret ad Scholam. Hicce præluxit Salvator noster, de quo Evangelista: *Et factum est post triduum invenerunt illum in templo sedentem in medio Doctorum audientem illos & interrogantem* dicit scilicet factum esse post triduum, quæ verba non ita sunt accipienda, quasi triduum f. esset completum, sed quod tertio die factum fuerit, redeuntibus scilicet Parentibus Christi Hierosolymam, & quidem ut volunt circa Trisphram, ut invenerint Filium suum hæcenus annuum. Invenerunt autem juxta Lucam I. in Templo, quid per Templum intelligatur, de eo variz sunt Doctorum Sententiz.

Quidam

Quam patet intelligi Templum illud Hierosolymitanum, quod
Herodius aedificauit, *Herodius* magnifice auxit, locum Cultus diuini, de
 quo ipse *Iheri. Iob. 2. v. 20. Quadraginta & sex annis edificatum est*
templum illud. Quidam proximius accedunt, & per illud Templum
 intelligunt atrium illud exterius, in quo *Iudei* solebant convenire,
 discurrere & de rebus sacris conferre, quo sensu *Paulus* dicit: *Neque*
unus in illud templo inueniunt cum aliquo dissentientem aut consensum
tanta facientem. Act. 24. v. 12. Quidam denique per illud Tem-
 plum intelligunt Synagoga[m] prope illud Templum in atrio exteriori ad
 portam orientalem, in qua distinctæ erant Cellulæ, & ubi Doctores
 promiscue inter se disputabant, perorabant, atque informabant, quo re-
 liquit *Chrysol. Iohan. 18. v. 20. 11.* Inueniunt juxta *Lucam* illum
 sedentem in medio Doctorum. Solebant *Judei* habere in
 Synagoga cathedras in eminentiori loco circum parietes, in quibus
 sedebant, auditores & discipuli firmiores subleuia minora, & de-
 torque promiscuum sive solum matris stratum & contextum ceteri.
 Cum itaque dicit *Evangelista, Christum* sedisse in medio Doctorum,
 cum hoc vult, quod in eminentiori aliquâ cathedra condescendit, cum
 non locus, nec supercilium Doctorum, nec conditio pueri ignoti id
 admittit, sed *Christi* ebræa, quod scilicet juxta Doctores, cum illis &
 inter eos sedent, quanquam nolimus retrahari *B. Chemisio*, qui ex-
 istimat, & prehensa Sapientia illum fuisse ad eminentiorem locum
 vocatum & promotum; sedit autem inter illos Doctores, qui tum
 temporis dicebantur *Pharisæi & Scribæ*, de quibus ipse *Christus* pos-
 tea dixit: *In Cathedra Moysi sedent Scribæ & Pharisei. Matth. 23.*
v. 2. de quibus: *De vobis Legem interpretibus, quantum iustu sit clavem*
superioris regni non introistis & eos qui introibant, prohibuistis. Luc. 11.
v. 52. de quibus ipse *Matth. 23. v. 6 & 7. 111.* Invenit in Parentes
 Christi plenum audientem & interrogantem, Non novit in
 matrem, quid illi prælegerent & inculcarent, sed & ex auditu illos
 interrogavit, & circum, ad meditationem ulterius compulsi, imò in-
 terrupto ministerio. Quid autem interrogante de eo diversæ sunt
 sententiæ, quæ tamen non pugnant, sed connecti possunt. quidam
 putant interrogasse illum de perfectione Legis, quia tum temporis
Pharisæi scribam illius minimebant, traditiones addebant, & sui in-
 culcabant, ut constat ex *Matth. 5. v. 22. & seq.* Quidam putant in-

terrogasse illum *de Adv. nru Mſſia*, quia tum temporis Romani imperabant, *Herodes Idumaus* Judæos premebat, atque ipsum oportebat esse in his quæ Patris sui, facere voluntatem illius & complere opus suum *Ioh. 4. v. 34.* Quidam denique putant interrogasse illum *de Paschali Agno*, quia tum temporis Festum illud præzens erat, atque filii Judæorum debebant inquirere de ratione cultus & erudiri ex *Exod. 12. v. 26, 27.*

L. D.

Videmus, Quomodo Juventus literata ad Exemplum Christi se debeat componere, ostendere & exhibere. Debitè legerit Juventus literata ad Exemplū Christi I. Locum debitum adeundo, *ſi ſcil. ſe conferat ad Templum, & Officinas Spiritus S.* adeat Templum Domini, Corde devoto atque dicat: *Unum petii à JEHOVA, id ipſum requiro, ut conſideam in domo JEHOVE omnibus diebus viſa mea, ad videndam amantiffimam JEHOVEſſ. & inquirendum in templo ejus.* ex *Pſalmo 27. verſ. 4.* adeat Atrium Sanctuarii corde ſedulo, atque dicat: *Melior eſt dei unus in atriu ſuis quàm mille alibi: eligo frequentare limen in domo DEI mei magis quàm habere in tentoriis improbitatis.* *Pſalmo 84. verſ. 1.* adeat denique *Synagogam Spiritus S.* corde læto atque dicat: *Lætor eo quod dicitur mihi, dominum JEHOVE adramus. Quod conſiſtens pedes noſtri intra portas veſtras, o Jeruſalaima!* ex *Pſalmo 122. v. 1, & 2.* Eleganter illucit oculis Juventutis Scholaſtica *Samuel*, qui in tenerâ ætate ſe contulit in *Siloh*, ubi domus Domini, *1. Sam. 1. v. 24.* At longè illuſtrius Exemplum eſt *Chriſtus*, qui duodeccennis ſe contulit Templum, Atrium & Synagogam, atque oſtendit ſe eſſe Deſiderium illud Genrium, illum qui Gloriam Domus ſecundæ aucturus ſit præ prima &c. *Hebræi 2. v. 10.* Debitè ſe gerit Juventus literata ad Exemplum Chriſti II. Doctõribus præpoſitis ad hærendo, *ſi ſcil. Doctõribus ſe immiſceat, aſſideat & adhareat; aſſideat illis Doctõribus, quibus Norma & Regula eſt Lex Moysiſca, quique nihil dicunt extra Prophetas &c. Act. 26. verſ. 22.* aſſideat illis Doctõribus quibus DEUS concedit *Clavem Scientiæ* & Intellectum illuminavit præ ceteris, ut dicere poſſint: *Domine qui dixi ut es tenebris*

transire luce ipsi splenderet ut est, qui splenduit in cordibus nostris ad prae-
bendam vitam aeterna gloria Dei in facie Jesu Christi ex 2 Cor. 4.
vers. 6. Illiusmodi illis Doctoribus, quibus *Nomen Agniti* in populo,
quosque non intelligunt donum quod in ipsis est &c. 1 Timoth. 4. v.
12. 13. 14. Eleganter illucet oculos Juventutis Scholasticae *Moses*,
qui in tenera aetate sedie ad pedes Sapientum & Doctorum Aegypti
Athur 7 vers. 22. At longè illustrius Exemplum est *Christus*, qui
duodecim annis sedie inter Doctores, atque ostendit se esse illum Magi-
strum, qui dicit: *Dominus dedit mihi linguam eruditissimam, ut*
sciam compotivè eloqui de seipso verbum: excitat unoquoque mane,
excitat mihi aurum ad audiendum, ut audiamur eruditissimi. *Esai. 50.*
vers. 4. Debitè se gerit Juventus literata ad Exemplum Christi
III. Per interrogata proficiendo, si scilicet audiat, interroget dis-
cipule, conferat, querat de perfectione leges, atque discat post lapsum
esse per d. Bogum ad Christum, ut per fidem justificemur, *Gal. 3. vers.*
26. querat de *Messie* adventu, atque discat venisse nunc *Scholo* cui
populi erant athluri, quia Sceptrum ablatum &c. *Gen. 49. v. 10.* qua-
rat de *Sacrificio N. T.* atque discat, nos quoque habere pascha &c.
1 Cor. 5. vers. 7. Eleganter illucet Oculis Juventutis Scholasticae
Jacobus, qui in tenera aetate audivit interrogavitque *Pinocernam* &
Principem pistorum *Pharaonis*, atque hoc ipso somnium evoluit
Gen. 40. vers. 7. & seq. At longè illustrius est Exemplum *Christus*,
qui duodecennis audivit & interrogavit atque ostendit se esse illum
purgatorem *Filiorum Levi* *Malach. 3. vers. 3.*

USUS I. DEHORT.

SI *Christus* tale Juventutis & virtutis Speculum in
quo introspicendum, non sunt ingenui Christiani illi, qui
non in Templum se conferunt, sed ad *Lupanar* properant *Jerem.*
5. v. 7. & 8. memores illi esse deberent illius *Salomonis*: *Procliusa* vero
a seculis consuetudinem tuam, & ne appropinquato ad osium domus eius,
ut non vedas alius decorem inum & annos tuos crudeli ut ardeantur ex-
trahat faculibus tuis &c. *Proverb. 5. v. 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14.* non
sunt ingenui Christiani illi, qui non desiderant sedere in Medio Do-
ctorum, sed hiarum ebriorum in *Popina* de quibus *Esai. 5. v. 11.*

memores

memores illi deberent esse illius *Solomonis*: *Cui Pa?* *cui eben?* *cui consensuum?* *cui loquacitas?* *cui vulnera impune?* *cui rubor oculorum est?* *Inimicis apud vinum, cunctibus ad investigandum vinum mistum.* &c. *Proverb. 23. vers. 29, 30.* non denique sunt Ingenui Christiani illi, qui nolunt audire, interrogare, responsa & Objectiones penfitare, sed in *Domos Ludorum* se conferunt, pilarum percussionem videre desiderant, & folia lusoria amant. 2. *Maccab. 4. vers. 14.* memores illi deberent esse illius *Solomonis*: *Qui colit tellurem suam satiatur cibo, qui vero seditur vana est demens.* *Manus sedulorum dominabitur, dolosa autem est tributaria.* *Prov. 12. v. 11. & 24.*

USUS II. ADHORT.

SI Christus tale Juventutis & virtutis Speculum, benè sagunt, qui ad illud Tempia & Scholas adeunt, & cum *Davide* dicunt: *JEHOVA diligo habitaculum domus tua, & locum, tabernaculum gloria tua.* ex *Psalmo 26. vers. 8.* qui ad illud inter Doctores federe desiderant & cum *Paulo* partim in *Tarso*, partim in *Jerusalem* sedent ad pedes *Gamalielis* &c. *Actor. 22. vers. 3* qui denique ad illud audiunt & interrogant, & cum *Eunuchis* rogant de quo loquatur *Propheta*, discantque quis sit *Agnus ille mactatus pro nobis*, ex *Actor. 8. vers. 32, 33, 34.*

USUS III. CONSOLAT.

SI Christus tale Juventutis & virtutis Speculum in quod introspicendum, certi sint de Animi Tranquillitate & virtutis Gloria, qui in hoc quoque puncto insistant Vestigiis Christi & *Consequuntur* illud sequuntur 1. *Petr. 2 vers. 20, 21.* Si *Caro* quoque illos incitet, ut relicto Templo adeant *illam domum* de qua *Proverb. 7. vers. 27.* *Via ad sepulcrum sunt via ad domum meretricis, descendentes ad penetrabilia mortis.* certi esse possunt, si respiciant in Exemplum Christi, præservaturum esse illos ab hac tentatione, allecturum illos in Templum, ut quemadmodum in Juventute ibi fuerunt, grandiores in Templo & Curia agant, maneantque feliciter ut *Palme* & *Cedri* *Psalm. 92. vers. 13, 14, 15.* Si *Mundum* & mali studiosi

diu illos incitent, ut reliâs Doctoribus Heciores uos sequantur in
popinam, addiant *Epicueros illos: Vno pretioso & unguentis im-*
plemur, ac ne praeceat nos iucundus aer. Coronamur rosarum ca-
liculis antequam marcescant &c. Sap. 2. vers. 7, 8, 9. certi esse pos-
sunt si respiciant in Exemplum Christi, praeſervaturum esse illos ab
hac tentatione, alleciturum per Spiritum suum ad doctores illius Sa-
pientiae, quae dicit: Venite vestimini cibo meo, & bibite de vino quod
mihi, Relinquitte fatuos & incedite per viam prudentia. Proverb. 9.
vers. 5. & 6. atque facturum ut cum exigua Lux fuerint in oculis
fastuorum emineant aliquando, atque experiantur illud: Quis est
par JEHOVÆ DEO nostro, qui altissime habitat, & demississime
tamen perſpicitur in Caelis & in terra, origens è pulvere tenuem, &c.
Pſalm. 113. vers. 5, 6, 7, 8. Si denique diabolus illos incitet, ut
reliâta Auditione & Interrogatione amotis oculis à Christo agno in
Circo pendente ad talos attendant, ludant, & sua consumant Joh.
19. vers. 29, & 24. certi esse possunt, si respiciant in Exemplum Chri-
sti, praeſervaturum esse illos ab hac tentatione, alleciturum ad Exerci-
cia Academica, ut quemadmodum ille fuit stupori, ipsi quoque sint;
ipse profecit Sapientia & Gratia apud DEUM & homines, ipsi quo-
que ut perficiant, atque assequantur illud, ut audiant dilecti DEO
& hominibus, quorum memoria benedictionibus conjuncta sit. Syrach.
4. vers. 1. crescant ad Mensuram Christi Eph. 4. vers. 14. depo-
nantque cum hac vita Infantiam & videant absque zni-
gmate aliquando DEUM à facie ad faciem 1. Corinth.

13. vers. 11. & 12. AMEN,

AMEN.

DOMINICA II. POST EPIPHANIE,
JOH. II. v. 6.

Ἦσαν δὲ ἐκεῖ ὑδρεῖς λίθιναι ἑξ.
κοίταιναι κατὰ τὸν καθ' ἑαυτοὺς τῶν
Ἰουδαίων, χωρὶς αὐτῶν μετρηταίς
δύο ἢ τρεῖς.

*Erant autem ibi lapidee hy-
driae sex, posita secundum pu-
rificationem Judaeorum, capien-
tes singula metretas binas aut
trinas.*

Nter illustria Vasa & ornamenta Templi Salo-
monici fuit quondam non minimum Mare
fusile illud decem Cubitorum à Labio usque
ad Labium, rotundum in circuitu &c. de quo
1. Reg. 7. vers. 23, 24, 25, 26. Erat enim illud Mare fusile
Vas quoddam æneum, in quod infundebatur Aqua, ex Materia
metallari constitutum & fabricatum, quod sustentabant duodecim bo-
ves, qui anteriori sui parte respiciebant quatuor Mundi plagas, po-
steriori verò parte latitabant, atque abscondebantur sub Conchâ
quam sustinebant, quod tempore Achasi positum fuit super strata la-
pidea, ut constat ex 2. Reg. 16. vers. 17. Erat illud Mare fusile
destinatum ablutioni, & emundationi à sordibus; cum enim
cotidie sordes contrahantur, & præprimis vigente Levitico Cultu
facile aliquid adhærebat quod impuritatem quandam causabatur,
ideoque in hunc finem hoc Mare æneum fuit extructum, nec tan-
tum posita alia Vasa decem, sed & hoc Vas singulare, ut scil. in illo se-
se lavarent sacerdotes, & ex illo sese emundarent, ut constat ex 2.
Chron. 4. v. 6. Erat deniq; Mare illud fusile, ingens & magnū,
capiebat enim *duo millia Bathorum*. Bathus autem erat Mensura li-
quidiorum & tantum continebat quantum *Amphora Romana*; imò
dicitur continuasse hoc Mare æneum tria millia Metretarum, sive Ba-
torum; unde de capacitate illius constare potest, quod scil. fuerit
amplissimum, ut non frustra dictum sit Mare, quia ut hoc multas
complectitur aquas, ita quoque illud continuit multum aquæ, lon-
gè majus illo, de quo *Exod. 40. vers. 30.* Quæ quendam Conditio
Maris

Maris illius ænei, eadem ferè est Baptismi, de quo *Petrus* dicit: *Baptismi aqua nos quoque servat. (non quo carnis serdes abiciuntur, sed stipulatio bona Conscientia apud Deum) per resurrectionem Jesu Christi. 1. Epistola cap. 3. vers. 21. ad quem contemplandum nos manu ducunt verba Evangelii ex Job. 2. v. 6. de quo οὖν Θεῷ.*

E X E G E S I S.

EGregiè circumstantias collegit insignes Historiæ præsentis *Jo-
hannes*, & inter illas quoque notabilem recenset in verbis vesicu-
culi textu, dum dicit: *Erant autem ibi lapidea hydria sex, posita secun-
dum purificationem Judeorum, capientes singula metretas binae aut
trinae.* In quibus observandum I. Quòd mentionem faciat
Hydriarum; *Hydria* ita dicta est ab *aqua*, quam capit & ambit;
fuerunt autem hæ *Hydriæ* non pocula quædam, aut Urcei, quales ad-
huc ostenduntur in papatu, qui ipsi *Cornelio à Lapide* sunt suspen-
si, sed fuerunt vasa quædam, quæ nobis dicuntur *Wassertrög*/ non
quidem in quibus pedes lavarentur, sed unde vasis minoribus aqua
depomeretur, quæ *Lacus* vocat *Sedulius*, quæque comprehendebant
aquam usualem, elementarem & communem, qualis juxta *Salim* de
quo *Joh. 3. vers. 23.* fuerunt *lapidea*, ex Lapidibus scil. excavatis &
in firmam Vasis alicujus aptatis, prout aliàs Lapidis cadi & poliri
sunt ut constat ex *1. Reg. 5. vers. 17.* fuerunt denique numero *sex*,
ad numerum scil. dierum in *Hebdomade*, quorum terminus est *Sab-
batum*, de quo *Exod. 20. vers. 9, 10, 11.* II. Quod mentionem
faciat purificationis *Judeorum*, dicit enim, *positæ illæ sus-
pense juxta purificationem Judeorum.* quidam vocem *secundum* vel
juxta exponunt per præteritulum i. e. prout *Syrus* quoque accipit, ut
sit sensus, positas illas fuisse in purificationem *Judeorum*, vel juxta
ritum purificationis *Judeis* usitatæ, respicitque illam consuetudinem,
quæ tum temporis invaluerat, dum scil. *Pharisei* & alii læpiùs sese
lavabant inter prandendum vel cenandum, si quid fortè immundi in
cibo tetigissent, atque hoc ita expiarent & sese purgarent, occasio-
ne arceptâ ex *Lotionibus* leviticis, quas *DEUS* præceperat, quæque
frequenter fuerant in populo *Israelitico*, ita ut lavare sese debueris,
qui *Sanguine alicujus Fæmina contaminatus* *Levit. 15. vers. 9, & 22.*

lavare sese debuerit, qui lepra infectus *Levit. 14. vers. 8.* lavare sese debuerit qui tetigerit cadaver sive Morticinum *Num. 19. v. 18, 17.*

III. Quod mentionem faciat capacitatis illarum atque dicat, cepisse singulas *Mesetas* binas vel ternas. *Meseta* nomen Græcum est, & notat *Mensuram certam*, quæ Ebraeis dicebatur *Basbus*; quantum autem juxta nostrum mensurandi Modum contineat talis *Hydria*, & quæ *Mensura*, exactè non constat. Quidam putant comparati posse *Amphoris Romanis*; quidam majoribus; nostri existimant totam capacitatem sex *Hydriarum* fuisse *ben nashem* sivey *Württembergische* *Hymer* und *vierzig* *Maß*. positæ verò fuerunt illæ *Hydriæ* ita aquarum capacissimæ, ut illas accedere possent plures & illis sese lavare, prout pro pluribus erat aqua illa adspargenda *Num. 10. vers. 10.* ut illas accedere possent & omnia *Membra Manu & alia vasa lavare* prout quidem faciebant *Pharisei Marc. 7. vers. 3, & 4.* ut illas accedere possent omnes in domo cujuscunque ordinis & aetatis, majores scilicet & minores, prout lavantur sese olim & *Aharon Pater & Filii Levit. 8. v. 6.*

L. D.

Videmus, Quid in Desponsatione nostrâ primâ cum DEO eximii compareat, præsens sit, & in usum nostrum à DEO sit constitutum. Constitutus autem est I. à DEO Fons mysticus. Baptismus scilicet hic præfiguratus. comparent enim *Hydria*, ut indicetur præsentem esse aquam baptismatis, de qua Salvator *Joh. 3. v. 5. Nisi quis fuerit genitus ex aqua & Spiritu non potest videre regnum DEI.* Comparent *Hydria lapidea*, ut indicetur nos fieri vi illius lapidis vivos Templi spiritualis *Ecclesia*, de quo *Petrus 1. Epist. cap. 2. v. 5. Ipsi quoque veluti vivi lapides adificati fiamus domus spiritualis, Sacerdotium sanctum, ad offerendum spirituales hostias acceptas DEO per Jesum Christum.* Sic ait *Jehova: effundam aquas super siccitatem & fluentia super aridam: effundam Spiritum meum super semen tuum, & benedictionem meam super prognatos tuos &c.* Comparent sex *hydria*, ut indicetur, per sex dies vita nostræ nos opus habere Baptismi Virtute usque ad *Sabbatum beata eternitatis*, atque

ita aquam illam fieri in nobis fontem, qui in æternitatem scatit
Iohan. 4. v. 14. Insignes fuerunt fontes illi in *Elim*, qui & dulces &
 plures numero nempe duodecim *Exod. 15. v. 27.* at longè insignio-
 res comparent, cum desponsatio sit spiritualis nempe baptismalis per
 Apostolos duodecim passim constituti in Orbe, de quibus quon-
 dam *DEUS* apud *Esaiam c. 44. 3. & 4.* Constitutus fuit à *DEO II.*
Fons purificatorius, Baptismus scil. qui nos immundos purificat.
 Purificat ille nos ex uero sanguine contaminatos, ut Messias dicat:
Transi iuxta te quum viderem te prabentem concubendam, te in
sanguine tuo, dixi tibi in sanguine tuo vive, iterumque dixi tibi, in san-
guine tuo vive: quapropter transiens iuxta te, quum viderem te quod
ecce tempus tuum tempus amorum esset, expandens alam vestis meæ su-
per te operni nuditatem tuam & seqq. Ezech. 16. v. 6, 8, 9. Purificat
 illi nos lepra originalis peccati infectos, ut Messias dicat: *Mundabo eos*
ab omni iniquitate ipsorum qua peccaverint mihi; & condonabo omnes
iniquitates ipsorum quibus peccaverint mihi, & quibus deficientes in me
rebellaverint. Jerem. 33. v. 8. Purificat ille nos spiritualiter mortuos,
 ut Messias dicat: *JEHOVA absorbebit speciem veli obvelantis omnes*
populos, & istius operimenti obdulti super omnes gentes: absorbebit
ipsam mortem in victoriam, & absterget Dominus JEHOVA lacrimas
ab omnibus faciebus &c. Esaiæ 25. v. 7. & 8. Insignis fuit aqua *Jor-*
dane, quæ *Naamanem* purificavit, restituit & novam quasi vitam
 contribuit, de quo 2. *Reg. 5. v. 14.* at longè insignior est aqua bap-
 tismalis, quæ purificat & immunditiam abstergit contaminatorum, in-
 fectorum & mortuorum, de quibus *DEUS* apud *Ezechielem cap. 36.*
v. 25, 26, 27. Constitutus fuit à *DEO III.* *Fons capacissimus,*
Baptismus scil. qui neminem excludit, admittit ille plures imò omnes,
 hinc Christus: *Profecti doctores omnis gentis, baptizantes eos in nomine*
Patris, & Filii & Spiritus S. Matth. 28. v. 19. tangit ille omnia mem-
 bra corporis mystici *Ephes. 5. v. 26, 27.* *discrimen illi tollit in familiâ*
Ecclesiasticæ Judæos & Gentes majores & minores Galat. 3. v. 27, 28,
29. Insignes fuerunt fontes illi in *Gerar*, quos fodit *Isaacus*, quia
 patrebant tum suis tum Philistæis *Genes. 26. v. 17, 18. & seqq.* at longè
 insigniores comparent cum desponsatio sit spiritualis, nempe bap-
 tismales per totum Orbem sese diffundentes, de quibus quondam

DEUS *Zacharia* 14. v. 8. *Eris die illo ut prodeant aqua viva à Hierosolymis parte sui ad mare occidentale, & parte sui ad mare posterum. (quod estate & hyeme futurum est.)*

USUS I. DEHORT.

SI in desponsatione nostra spirituali constitutus est talis Fons, caveamus, ne mysticum Fontem spernamus, atque cum *Naumano* dicamus: *Annon melior est Amana & Pharphar flumina Damasci omnibus aquis Jisraelis? annon possem lavare me illis ut mundus essem?* ex 2. *Reg.* 5. v. 12. ne Dominus contemptum vindicaret, atque nobis fiat Fons exarscens, ut conquerendum ex *Jer.* 15. v. 18. *Quare esset dolor meus aeternus? & plaga mea mortifera? si veniret curari, omnino esses mihi similis fallaci, aquis instabilibus.* Caveamus, ne nos per Naturam mundos esse existimemus, atque illius generis esse cupiamus, de quo *Proverb.* 30. v. 12. ne nobis occinatur illud *Ierem.* 2. v. 22. *Etiam si abluar in niro, & plurimum adhib. ut tibi sumptuosis, effugebis me: n iniquitas tua coram me.* dictum Dominus **JEHOVI**. Caveamus, ne Fontem hunc capacissimum obstruere nitamur cum *Philistæis Gen.* 26. v. 15, ne DEUS illud exsequatur, quod comminatus est *Babeli Jer.* 51. v. 36. *Ecce ego confecturus sum causam tuam, & nilurus nitionem tuam, id id exsicabo mare illius, tanquam si arefecissem scaturiginem illius.*

USUS II. ADHORT.

SI in desponsatione nostra spirituali constitutus est talis Fons, adeamus hunc Fontem mysticum ad invitationem Messie *Esaiæ* 55. v. 1. petamus ut purificemur ab inquinamentis nostri atque dicamus: *Expiato me hyssopo ut Mundus sim; abluito me ut prae neve albefcam. Facito ut audiam gaudium & letitiam, exsultent ossa quæ contriveris &c.* ex *Psal.* 51. v. 9, 10, 11. tandemque lætemur ob capacissimum illum Fontem, juxta monitum *Psal.* 68. v. 27. *In congregationibus benedicite DEO, Domino, pro scaturigine Jisraelis.*
illius

hic Benjamin parvus dominator eorum est, Principes Jebuda & ceteri eorum, Principes Zabulon, Principes Naphtali.

USUS III. CONSOL.

SI in desponsatione nostra spirituali constitutus est talis Fons, bono sint animo, qui aquam hauriunt ex hoc Fonte *Esaia 2. v. 3.* Si nos urgeat peccatum, quod inter DEUM & nos dividit *Esaia 59. v. 2.* novimus, quod, sicut *Isaac* veniens de Fonte *Parana* sibi appropriavit & domum duxit *Rebecca* *Gen. 24. v. 62.* ita *Christum* ex Fonte Baptismi nos sibi appropriasse atque dixisse, *Desponsabo te mihi in seculum, desponsabo te, inquam, mihi iustitia iudicioque & bonignitate ac misericordia, & desponsabo te mihi Fide, ut aquas bibas* *Ierem. 2. v. 19. & 20.* Si urgeat peccatum, quod nos a iure reddit *Iob. 15. v. 14, 15, 16.* novimus, sicut aqua coram Tabernaculo purificavit *Aaron* & filios, ut potuerint intrare sacrarium *Exod. 30. v. 18, 19, 20.* ita aquam baptismalem nos purificate, ut intrare possimus celestem Hierosolymam, de qua *Apoc. 21. vers. 26.* Si denique urgeat peccatum, quod conscientiam ardet, & angit *Rom. 2. v. 15.* novimus, sicut patefecit Fontem in Syria *Jacob Gen. 29. v. 10.* ita *Christum* remoto Angore Fontem Baptismi fecisse patentissimum, atque complevisse illud *Zacharia 13. v. 1.* *Die illo erit Fons apertus Dominis David, & habitatoribus Ierusalaim: uno, pro peccato & pro separatione eximundicia.*

AMEN.

DOMI-

DOMINICA III. POST EPIPHANIE,
MATTH. VIII. 16. 6.

Καὶ λέγων Κύριε, ὁ παῖς μου βί-
βληται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ παραλυ-
τικοῦ βασιλευμένου.

Et dicens, Domine, famulus
meus decumbit domi paralyti-
cus, ac graviter discrucietur.

Pia quondam fuit sollicitudo quâ correptus est David, dum quaesivit de domino alicujus servi miseri, qui ager deprehensus fuit, de quo 1. Sam. 30. v. 11, 12, 13. Pia fuit illa sollicitudo, David enim quaesivit de Domino & domo. Deprehenderat David hunc hominem miserum, ideoque rogat eum quem Dominum agnoscat & cujus sit, ex quâ scilicet gente vel domo; cum igitur intelligeret ipsum esse famulum alicujus Amalekita, qui dereliquerat illum, agnoscit simul nihilominus esse famulum etiam DEI tanquam supremi Domini, & ad illum manuducit, qui Dominus dominantium, quique ipse dicit: Filius honoras Patrem & Servum Dominum suum: quod si Pater sum, ubi est honor meus? & si Dominus sum, ubi reverentia mei? Malach. 1. v. 6. Pia fuit sollicitudo illa; David enim agnovit illum esse Servum. Erat ille Vir ex Aegypto, ratione verò status servus alicujus Amalekita, qui quocunque jure in illius potestatem devenerat; quapropter David etiam illum ut servum considerat, ita miserabilem sortem deprehendit, atque agnoscit illum esse sub jugo, prout servi quoque Ebraei erant tum temporis, cum servitutis longè durior esset ratio quàm nostrum tempore, ut colligitur ex Exodi 21. v. 2, 3. & seq. Pia denique fuit illa sollicitudo; David enim deprehendit hunc servum agrum. Jacebat ille pronus in terra, viribus erat destitutus omnibus penè, cum per triduum nihil ederet, mortique erat vicinus; quapropter miseretur illius David, aliosque ad commiserationem movet, quod requirit aliàs Paulus Cor. 4. v. 1. confimilis sollicitudo pia comparet in Contatione isto, de quo in verbis præcædis οὐκ ἔστι.

EXEGESIS.

UT *Capernaum* fuit Ubs illa, quam *Christus* prae ceteris sibi delegit, ita illam etiam singulariter miraculis illustravit; hinc *Martha*, postquam retulisset *Christum* illam fuisse ingressum, addit, accessisse *Centurionem*, atque dixisse: *Domine, puer meus decumbit domi paralyticus, ac graviter discruciatur*. In quibus verbis observandum I. Quomodo allocutus sit Centurio hic Salvatorem nostrum, dixit autem juxta Evangelistam nostrum, *Kύεε Domine*; quem ita compellavit, quia fama acceperat hunc esse *Medicum* illum singularem, *Thaumaturgum* illum illustrem, *Doctorem* illum famigeratum, qui hactenus ipso opere sese probavit. In graeco occurrit vox *Kύεε*, quae usurpata fuit à *Chananaea* auxilium illius implorante, cum filia à Diabolo malè torqueretur *Matth. 15. v. 25.* quae usurpata fuit à *Patre Lunatico*, qui opem desiderabat ab illo ob filium in ignem & aquas labentem *Matth. 17. v. 15.* quae usurpata fuit à *caeco* implorantibus, illum ob oculorum restitutionem, sive visum desiderantibus *Matth. 20. v. 30, 31. 11.* Observandum, de Quo sit locutus. Dixit autem juxta Evangelistam *de Pueri suo*. in graeco occurrit vox *νύε*, quam quidam intelligunt *de filio*, quia summo studio cavebant *Romani*, nè *servi* nomen *militia* darent; quidam intelligunt *de servo* sive *famulo* vel *armigero*, quia *Lucas* disertè ipsum vocat *servum*, quae communior est Interpretum *Sententia*, & quidem volunt notari talem, qui sit ejus ætatis, vel fuerit ut *παῖον*, seu *puerulum* eum licuerit, quales servi erant vel ex *pena*, ut quidem de *Canaan* constat ex *Gen. 9. v. 26.* vel ex *nativitate*, prout *Abraham* habuit tales servos *Gen. 14. v. 14.* vel ex *emptione*, ut quidem de *Joseph* constat *Gen. 39. vers. 1.* III. Observandum, Quid locutus fuerit, dixit verò, juxta Evangelistam, *jacet domi, paralyticus & malè torqueretur*. Dixit, *jacet in domo*, *ἵκεν*, scil. *toto corpore prostratus*, ut nullum membrum movere possit, ut quidem ille *paralyticus*, qui à quatuor debuit ferri bajulis *Maro. 2. v. 3.* Dixit, *decumbit domi paralyticus*, quo non notatur *Apoplexia*, ut quidam opinantur, sed vera *Nervorum resolutio* in toto corpore, qualium etiam sit mentio *cap. 4. Matth. 24.* Dixit denique, *jacet in domo, paralyticus, & malè*

& male torquentur, deinde Bonum? uel? quæ vox usurpatur de cruciatibus & tormentis, quæ in Questionibus eorum adhibentur, imò de doloribus infernalibus, quia forsitan illa paralytis orta fuit ex vulnere ubi maximus doloris sensus, vel cum convulsionibus complicata, vel denique ad mortem vergens, ubi dolor & anxietas concurrunt, ut quidem Lucas eo collinat cap. 7. v. 2.

L. D.

Videmus, Quomodo, si crux premat vel nos vel nostram familiam, præprimis in Morbis, nos debeamus gerere & exhibere. Debitè nos gerimus sub cruce tali

I. Dominum compellendo, si scil. seria Oratione Christum compellemus; illum Dominum, qui Diabolo potestatem ademit *Eb. 2. v. 14.*, illum Dominum, qui è laeu inferni nos eduxit in qua non tam aqua quàm ignis *Zach. 9. vers. 11.* illum Dominum, qui in umbra Mortis nobis cæcis illuxit *Luc. 1. v. 78. 79.* Ut *Mosys* quondam ægrotante *Mirjam* compellavit Dominum *Num. 12. v. 13.* Ita nostrum est, si familia nostra cum nobis cruce prematur, ut compellemus Salvatorem Dominum nostrum, qui dixit: *Ego JEHOVA ero Curator suus. Exod. 15. v. 26.* Debitè nos gerimus sub cruce tali

II. Servitutem deplorando, si scil. agnoscamus etiam nostros in familiâ nostrâ, esse servos ex pœna peccati, juxta illud Christi: Quicquid operam navas peccato servus est peccati. Iohan. 8. v. 34. esse servos ex Nativitate vitiosa, juxta illud Davidis: In iniquitate formatus sum, & in peccato fovit me Mater mea. Psalm. 51. v. 7. esse servos ex venditione, juxta illud Pauli: Scimus Legem esse spirituale, at ego carnalis sum venditus, ut subjiecer peccato. Rom. 7. v. 14. Ut *Mosys* quondam deploravit servitutem, in quam fratres *Israelita* scil. inciderant *Exod. 5. v. 22, 23.* ita nostrum est, si familia nostra cum nobis cruce prematur, ut deploremus servitutem in quam inciderunt per peccatum, atque dicamus: *Cecidis corona capitis nostri; ve jam nobis quiddam peccaverimus. ex Thren. 5. v. 16.* Debitè nos gerimus sub cruce tali

III. Morbum repræsentando; ostendenda enim est nostrorum delectio, ut verè illis dici possit etiam illud *Esaiæ 14. v. 11 & 12.* De-

strepitus miltiorum eorum, sub-

sternitur tibi lumbicus, & obsegit se vermis. Quomodo cecidisti de calce Lucifer, nate aurore? &c. ostendenda est nostrorum resolutio, quod omnes Nervi pietatis sint incisi, ut verè illis dici possit illud Pauli 2. Corinth. 3. v. 3. Non idonei sumus per nos ipsos ad cogitandum quicquam velut ex nobis ipsis &c. ostendenda est nostrorum dolorifica Sensu, ut verè de illis dici possit illud Ierem. 45. v. 3. Etenim iam mihi, quia adieci JEHOVA maiorem dolori meo; laboro in gemitu meo, & quietem non invenio. Ut Moyses quondam representavit DEO dolores Israelitarum ex serpentium ignitorum ictu Numer. 21. v. 7. ita nostrum est, si familia nostra cum nobis cruce prematur, ut DEO representemus dejectionem, resolutionem & dolores nostrorum, atque dicere ex Ierem. 15. v. 18. Quare esset dolor meus aternus? & plaga mea mortifera? si venisset curari, omnino esset mihi similis fallaci, aqua instabilibus.

USUS I. DEHORT.

SI ita agendum sub cruce nostræ familiæ, peccant graviter, qui non hunc Dominum compellant, sed Diabolum cum Athasia, de quo 2. Reg. 1. v. 2. memores tales esse deberent illius, quod Deus dicit: Obstupescite Caeli de hac re, & horrescite, desolemini valde, dictum JEHOVÆ, nam duo mala fecit populus meus: me dereliquerunt scaturiginem aquarum peremnium, ut effoderent sibi cisternas, cisternas fructus, quæ non capiunt aquas. Ierem. 2. v. 12. & 13. Peccant graviter, qui servientem spiritualem non deplorant, sed dicunt cum Iudeis: Semen Abrahami sumus, neque cuiquam servivimus unquam. Iohan. 8. v. 33. memores tales esse deberent illius: Quum servi eratis peccato, liberi eratis iustitia. quem igitur fructum habebatis tunc ex iis de quibus nunc erubescitis? nam finis illorum mors est. Rom. 6. v. 20, 21. Peccant graviter denique, qui morbum non representant DEO, sed occultant cum Protoplastis Gen. 3. v. 7. & 8. memores tales esse deberent illius: Quum flerem inveterascebant ossa mea; in rugiem meo toto die. nam interdum & mollem graviteras super me manus tua; convertebatur prastantissimus humor meus in fecitatem aspidem maxime. Psalm. 32. v. 3. & 4.

USUS II. ADHORT.

SI ita agendum sub cruce familiæ nostræ, ad Dominum nos conferamus & illum compellamus, ut cum Davide possimus dicere: *Extollam te JEHOVA, quoniam evexisti me neque latius affecisti inimicos meos de me.* JEHOVA Deus mi vociferantem ad te cura me &c. ex Psalm. 30. vers. 2, 3, 4. Servitutem quoque nostram deploramus, atque cum Paulo dicamus: *Ærumnosus ego homo, quia me eripiet ex isto corpore mortis?* ex Rom 7. v. 24, 25. denique morbum nostrum præsentemus, atque dicamus: *O viatorum omnes, inveni mini & videte an sit dolor par dolori meo, qui factus est mihi, quem afficit JEHOVA mæore dicit astus ira sua. E sublimi immittit ignem in ossa mea, cui domineant &c.* ex Thren. 1. v. 12, & 13.

USUS III. CONSOL.

SI ita agendum sub cruce familiæ nostræ, benè agunt, qui huic viz insistant, atque agnoscunt illud Pauli Ebr. 10. v. 36. *Tolerantia vobis opus est, ut voluntati DEI obsequenti reportetis promissionem illam.* Si Dominus differat auxilium, ut conquerendum: *Quomque JEHOVA! oblivisceris mei aeternum? quomque faciem tuam abscondas à me? quomque repositurus sum consilia in animo meo, mæorem in corde meo de die? quomque attoller se inimicus meus contra me?* ex Psalm. 13. v. 2, 3. novimus differre ut eo magis & intendimus illum compellemus, juxta illud Esaia 26. v. 16. *JEHOVA in ipsa angustia visitaverunt Te: fuderunt submissam Orationem, castigatione tua premente ipso.* Si servitutis vincula & compedes nos magis magisque premant, ut conquerendum: *Circumdederunt me dolores mortis, & torrentes hominum nequam perterritaverunt me,* ex Psalm. 13. v. 5. novimus, ut quondam Josephum servum eripuit, in libertatem asseruit Ps. 105. v. 9. & 20. ita & nos eo magis magisque deplorantes servitutem nostram liberaturum atque ducturum, ut dicturi simus: *Obsecro JEHOVA, quoniam ego sum servus tuus, filius ancilla tua; solveto vincula mea: Tibi sacrificem sacrificium gratiarum ætionis & nomen IEHOVÆ predicem: Vota mea JEHOVÆ persolvam, mox coram toto populo*

pulo ejus, in atrius domus Jehova, in medio vestri Ierusalaima. Halelu-
jab! ex Psalm. 116. v. 16, 17, 18, 19. Si denique morbus tum animæ
tum corporis increfcat atque ingemiscendum: Totum caput conse-
ctum est eadem agilitudine, & totum cor languidum, à planta pedis
usque ad caput in eo corpore non est integritas, sed vulnus, & tu-
mor ac plaga saniosa: neque exprimuntur neque alligantur, denique
nulla emolitur nunguento. ex Esaie 1. v. 5. & 6. novimus, ut Hukiam
vitæ & sanitati restituit gementem Esaie 38. v. 5. ita nos nostrosque
gementes respecturum oculo gratioso, atque ostensurum se illum,
Qui Deus fortis est nobis ad salutem omnimodam, & cui exitus sunt
contra ipsam mortem. Psalm. 68. v. 21. illum: qui rapti quidem, sed re-
stituti, percussit quidem sed iterum obligat. Osee 6. v. 1. ut gloriabundi
dicere possimus ex Psalm. 103. v. 1, 2, 3, 4. Benedic anima mea Jehovæ,
& omnia intestina mea nomini Sanctitatis ejus. Benedic anima mea
JEHOVÆ & ne obliviscaris ullius beneficiorum ejus. qui condonat
omnes iniquitates tuas, qui medetur omnibus morbus tuis, qui vindicat
à fovea vitam tuam, qui circumteggit te benignitate & miserationibus.
AMEN.

DOMINICA IV. POST EPIPHANIE,
MATTH. VIII. 26.

Καὶ λέγει αὐτοῖς, τί θεοὶ εἰτε ὀλι-
γίστοι· τότε ἐπεὶ θεὸς, ἐπετίμησε τοῖς
πνεύμασι καὶ τῇ ἰσχυρίᾳ καὶ ἐγένετο
ῥαλλίη μεγάλη,

Et dicit illis: Quid timidi e-
stis exigua præditi fiducia? Tunc
excitatus increpavit ventos &
mare, & facta est tranquillitas
magna.

Idelem quondam exhibuit sese DEUS po-
pulo suo Israel, proximo mari rubro, dum re-
spexit anxietatem animæ, mare illorum bono
divisit, atque ex columna ignea iisdem illu-
xit, de quo Exod. 14. vers. 24. Fidelem sese exhibuit tunc
temporis DEUS populo suo, dum ad Anxietatem & Tremorem
H 3 cordis

cor dis & corporis mitigavit. Erat populus hic in maximo periculo, discrimine vitæ, arctatus propè *Madol & Baalzephon* in angustiis, ut etiam vel transfugæ ex illis, vel exploratores *Ægyptii* dixerint *versiculo tertio*, esse illos perplexos in regione conclusi eos deseruisti *ud*. Cum itaque vident appropinquantem *Pharaonem* cum exercitu incipit languescere Fides, increscere verò *Anxietas animi*, ut *Mosa* propterea in Nomine Domini dixerit: *Ne timentis; consistite & sperate salutem JEHOVÆ*, quam edet vobis hodie: nam quos vidistis *Ægyptios* hodie, non pergetis videre eos posthac usque in seculum. *Jehova* pugnabit pro vobis, vos ergo quiescite. *versiculo 13. & 14.* ille DEUS, qui nostra Fortitudo & Salus DEUS meus quem predicabo, Deus Patri mei, quem exaltabo *Exod. 15. v. 2.* Fidelem sese exhibuit tunc temporis DEUS populo suo, dum *Mare reclusit & divisit*. Erat præ oculis longum & latum illud *Mare erythraum*, omnes erant demergendi in illud à *Pharaone* & hostibus cæteris non aliter ac quondam extincti Infantes illorum in *Nilo*, quapropter DEUS se interponit *Mare recludit*, aquam dividit atque id facit, quod postea depredicavit *Psalta*: Ipso increpante *Mare algosum exsiccatum est; & deduxit eos per abyssus ejus quasi per desertum. Psalm. 106. v. 9.* Fidelem sese exhibuit tunc temporis DEUS populo suo, dum lucem & pacem eidem indulxit. Erat vigilia matutina præsens, tertia hora post medium noctem, in verno tempore illo, venerantque omnia ad summum; movet itaque se Dominus in columna ignea à facie *Israelitarum*, & medium se silit inter *Ægyptios & Israelitas*, istos terrenis tenebris & fulgure, huc verò præluces ad diem exortum, qui serenus, felicissimus & quietus ipsis, ut dicere & cantare potuerint: *Quis est sicut tu inter fortissimos, Jehova? quis est sicut tu magnificus Sanctissimus? & vincens in iudiciis? mirificus? Deduxisti benignitate tua populum quem redemisti. &c. Exod. 15. v. 11, & 13.* Ut quondam Filius DEI in columna Nubis & Ignis sese exhibuit *Israelitis*, ita idem ille in carne suis manifestatus est Apostolis, de quo *rov. 8. 14.*

E X E G E S I S.

REÇÈ *Esaïas cap. 26. v. 28. JEHOVA* quum miseria argot tum *Quarere, & quum castigas vociferatur anxie* ! Patet hoc ex *Apostolia*

postolici & Discipulis Domini, qui, cum nox illos occupasset, venti oborerentur & tempestas Mare turbaret, accesserunt Christum, eundem suscitavit & dixerunt, *Domine juva nos, perimus*; quapropter illos etiam Oculo gratiose respexit; dicit enim noster *Matthæus*, quod dixerit illis: *Modica fidei quare tam timidi estis, exigua prediti fiducia? Tunc excitatus increpavit ventos & mare, & facta est tranquillitas magna.* Dicit I. Christum se convertisse ad illos, atque dixisse, *Modicæ fidei, cur tam timidi estis?* qui putatis, quia dormio oculis exterioribus oclusis, me in Lumine scientiæ non videre præsentia; quia non increpo Ventum & Mare, me non posse illis imperare; quia non confestim juvo, me nolle ulterius vobis prospicere. in græco occurrit Vox ἀλιγότης, *Kleinglaubige*/ ut rectè Lutherus reddidit, quæ vox usurpatur de hærentibus in *Sapientia Christi*, cui mille modi viæque *Matth. 16. vers. 8.* usurpatur de *Petro dubitante de potentiâ Christi & nutante Matth. 14. v. 31.* usurpatur de *contemnitibus attendentibus ad Providentiam, Matth. 6. vers. 30.* II, dicit Christum surrexisse & objurgasse ventos & mare, non tantum fuisse experrectum, sed & surrexisse tanquam depugnaturum contra tempestatem, atque Verbo potenti increpasse ventos & mare. In græco occurrit vox ἐπιλάμῃς, quæ, ut vulgatus reddidit, notat Christum *imperasse* ventis & mari, prout imperavit *Sathana*, Spiritui qui lunaticum turbaverat *Matth. 17. vers. 18.* quæ ut alii vertunt notat Christum *objurgasse & increpasse* ventos & mare, prout Apostoli dicuntur objurgasse adducentes infantes ad Christum *Matth. 19. vers. 13.* quæ denique, ut *Lutherus* reddidit, notat Christum *comminatum* fuisse ventis & mari, prout dicitur *comminatus populo* ne ipsum manifestarent *Matth. 12. vers. 16.* III, dicit factam esse *Tranquillitatem magnam*, nubila discessisse, Ventos desisse, Mare subledisse, & quidem ex tempore, ut vestigium etiam nullum deprehensum fuerit Tempestatis. In græco occurrit vox γαλήνη, quæ vel à *lacte* deducitur, vel *Risû*; adeoque notatur Aerem factum ex tenebricolo quasi lacteum, mare *impensum* quasi risisse tranquillitate, Cælum nubes dimisisse, ut Stellæ potuerint videri, & de sereno subsequente die spes concipi, de quo aliis quoque *Christum Matth. 16. vers. 2. & seq. Ventum cessasse*, ut Aer factus fuerit tranquillus, ut a-

liās quoque, de quo *Matth. 14. vers. 32. Mare Galilæum*, Lacus Genesareth subfedisſe, fluctus reſſiſſe, ut fuerit inſtar lecti, nec navim ulterius turbarit, de quo conſimiliter *Matth. 7. v. 25.*

L. D.

Videmus, Quàm Ventis ad verſitatum & fluctibus crucis ad ſummum ſurgentibus, illis, qui ſunt in Navi Eccleſiæ ſe prudentem, potentem & gratioſum exhibeat Salvator noſter. Prudentem ſe exhibet Salvator noſter ſuis tempore miſeriz & anguſtiæ I. Infirmiſtatem oſtendo, monſtrat quippe nos fuiſſe *ἐλπιſτικὸς* in agnitione Scientiæ infinitæ, fidem noſtram fuiſſe ut *Luce* exiguam verſatosque nos eſſe in tenebris, ut illi *Eſaiæ 39. vers. 10.* nos fuiſſe *ἐλπιſτικὸς* in Aſſenſu divini potentie, fidem noſtram fuiſſe ut *Arundinem* & cor noſtrum tremuiſſe à Vento *Eſaiæ 7. vers. 2.* nos fuiſſe *ἐλπιſτικὸς* in fiducia Providentiæ & Gratiæ, fidem noſtram fuiſſe ut *Naviculam* jaſtatam in Mari, & in illa tanquam ebrios nutaſſe & fuiſſe deſtitutos conſilio *Pſ. 107. v. 27.* Ut DEUS Gedeoni ad fontem Harod, Aquam terroris, oſtendit infirmiſtatem fidei, quodd hæcenus Sapientiam potentiam & providentiam non ſatis expenderit *Judic. 7. v. 3, 4, 5.* Ita ad fontem terroris, aquas crucis oſtendit DEUS nobis fidem noſtram fuiſſe, in extremis, atque nos putaſſe DEUM ſeſe involviſſe nubibus, ne oratio ad eum penetraret, *Thron. 3. vers. 44.* Potentem ſeſe exhibet Salvator noſter ſuis tempore miſeriz & anguſtiæ II. Adverſiſtatem removendo; imperat ille Ventis & Mari *adverſitatum*, atque dicit: *Huc uq. venies & ultra ne procedas, & hic opponet ſe litus ſuperbiæ fluctuum ignotum.* *Jobi 38. vers. 11.* increpat ille Ventos & Mare *Afflictionum* & tentationum, ut diſſugiant Aquæ *Pſalm. 104. vers. 7.* comminatur ille ventis & mari crucis & miſeriz atque terminum ponit *Jeremia 5. vers. 32.* Ut DEUS diviſit Imperio ſuo Jordanem, ut ex alterâ parte aſſurrexerit, ex alterâ deſluxerit inter multitudinem Iſraelitarum *Joſua 3. v. 16.* ita adhuc dum DEUS obſectas Aquas miſeriz & anguſtiæ removet, atque ſedat *Pſalm. 68. vers. 8, & 9.* Gratiſum denique ſeſe exhibet Salvator noſter ſuis tempore miſeriz & an-

& Angustia III, Serenitatem reducendo. Dispullis quippe Nubibus facit apparere lydera solationum, ut David possit dicere, *Micat in tenebris Lux Justo. um, favenit gratiofo, & Misericordia & Justo Psalmo 112. vers. 4.* dissipatis ventis adversarius facit circumfundere Aurampacis, ut *Esaia* possit dicere: *Tunc erit opus Justitia pax, effectus, inquam, justitia tranquillitas & securitas usque in seculum. ex cap. 32. vers. 17.* sublata tempestate & impetu Maris facit nos quierē agere, atque in tranquillo versari, ut *Ezechiel* possit dicere: *Domani ducet oves suas in pascuo bono, & in montibus excelsis Israel disponit caulam eorum; Ibi recubabunt in caula bona, & pascuum pingue depascunt in montibus Israelis. cap. 34. vers. 14.* Ut DEUS post tempus illud, quod inter ventos & fluctus sustinuit Noachus in Arcā, eundem eduxit in serenum, pacem & quietem indulgit *Gen. 8. vers. 16. & seq.* Ita DEUS adhucdum Serenitatem post Nubila, pacem post adversitates, & Quietem post fluctus indulget, atque ad Lucem reducit, ut depradicemus illius Benignitatem *Micha 7. vers. 9.* Indignationem JEHOVÆ *fram &c. inq. dum exercens Ju mentum producat me in lucem, ut fruatur Justitia ejus.*

USUS I. DEHORT.

Silita solet Salvator noster se exhibere tempore Calamitatis, Caveamus, ne simus planē infideles, qui amittant fiduciam, similes illis, qui expulsa bona conscientia si dei naufragium fecerunt. *1. Tim. 1. v. 19. & 20.* ne finem incredulitatis reportemus, atque nos regas aliquando *Abyssus &c. Exod. 15. vers. 5.* Caveamus, ne simus planē charitate destituti in Christum, & si non confestim increpat, similes *Judaia*, qui murmurarunt non contra peccata, sed Dominum *Thren. 3. vers. 39.* ne cum Dominus increpabit Mortem & Infernum, nos quoque increpet, atque projiciat in Infernum, Lacum ardentem *Apoc. 20. vers. 15.* Caveamus denique, ne simus spe omni carentes, opinantes post nubila nulla fore júbila, similes illis auditoribus quibus, *brevior videtur manus DEI quā ut redimat; & qui nullas esse credunt in Deo vires ad eripiendum, &c. Esaia cap. 50. v. 2.* ne sine spe aliquando dicendum nobis: *Præterierunt illa omnia, tanquam umbra, & tanquam nuntius præterierunt, tanquam navis per-*

means fluctuantem aquam, qua quum transivis non potest inveniri vestigium, neque via meatus ejus insulubus. ex Sap. 5. v. 9, & 10.

USUS II. ADHORT.

Si ita solet Salvator noster se exhibere tempore Calamitatis, adeamus ipsum *Corde credente*, & si fides languescere incipiat dicamus cum Apostolis: *Domine! adde nobis Fidem.* ex *Luc. 17. vers. 5.* adeamus ipsum *corde charitate inflammato*, quod fluctus & Aquarum tentationum nequeunt extinguere, atque si illi ingruant Ventis, & Mare insurgat dicamus: *Sonit aquarum multarum, magnificis fluctibus erumpentibus mari;* magnificentiore est in alto *Jehova.* ex *Psalm. 93. vers. 4.* tandem accedamus illum *Corde plenâ spe instructo*, atque cum illa de Serenitate vult concidere futura, consistamus in illa spe quam DEUS impertit, & quam habemus tanquam Anchoram animæ nostræ &c. *Eb. 6. v. 18. & 19.*

USUS III. CONSOLAT.

Si ita solet Salvator noster se exhibere tempore Calamitatis, bono sint animo omnes, qui in Navicula Ecclesiæ, imò omnes homines, quorum causa cœlestis *Jonas* Mari & fluctibus passionum sese immisit, de quo *Matth. 12. vers. 40.* Si fides nostra exiguis sese arctet terminis, caro infirma, ut verificetur illud *Matth. 26. vers. 41.* *Spiritus quidem est promptus sed caro infirma*, novimus esse in Navicula Ecclesiæ illum, qui modicam fidem Apostolorum firmavit Authorem & Consummatorem illius *Ebr. 12. vers. 1.* esse præsentem illum, de quo ipse Pater: *Arundinem quassatam non frangit, elychium ipsum fumigans non extingnet.* *Esai. 42. vers. 3.* Si *Saul* infernalis Ventos & Mare concitet, ut dicendum: *Abyssus abyssum inclamat, ad sonum emissariorum tuorum, omnes irruentes fluitus tui & unda tua super me transiunt.* ex *Psalm. 42. vers. 8.* novimus esse in Navicula Ecclesiæ illum, qui increpat Ventos & Mare, illum DEUM, qui *refugium nobis est ac robur, auxilium in angustis præsentissimum;* Idcirco non timeamus, si commutaretur terra locum aut si dimoverentur montes depulsi in ima maria &c. *Ps. 46. v.*

1, 2, 3, 4. Præsentem esse illum qui dicit : *Ego Jehova sum sanctus
vester, creator Israelis, Rex vester* ; *JEHOVA*, qui edis in mari viam
& in aquis validis frimitam. *Esaia 43. vers. 1. & 2.* Si denique Mun-
dus nullam spem faciat de Pace & Quiete, conquerendum cum *Jobo* :
*Ubi jam est expectatio mea? aut ipsam expectationem meam quis con-
templatur?* cap. 17. vers. 15. novimus esse in Navicula Ecclesie illum
qui Serenitatem reducit *Esaia 54. vers. 7, 8, 9, 10.* esse præsentem il-
lum de quo *Tobias cap. 3. vers. 23.* *Non volupe est tibi nostra perditio,
nam post nubila Solem reducis ac post fletus & lacrimas cunulas no-
gandis.* AMEN.

DOMINICA V. POST EPIPHANIÆ,
MATTH. XIII. vs. 28, & 29.

Ο ὃ ἐφ' αὐτοῖς, ἐχθρὸς αὐτῶν
πρὸς τὸ ἐπιλῆσεν. οἱ δὲ δούλοι αὐτοῦ
αὐτῶν ἡλθόντες ἐν ἀπελθόντες συλλέ-
ξωμεν αὐτά. Ο ὃ ἐφ' αὐτοῖς, ὡς μήποτε
οὐκ ἔχοντες τὰ ζιζάνια, ἐκελύσθη-
ναι αὐτοῖς τὸν σπέν.

*Ille verò dixit illis, Inimicus
homo hoc fecit. Servi autem di-
xerunt illi: Vis igitur abeamus
& colligamus ea? At ille dixit:
Non, ne dum colligitis zizania,
eradicetis simul cum illis & tri-
ticum.*

Admirabile, quod quondam contigit in Re-
gno Samariæ: cùm enim Rex Israelis interrogaret
Elisæum, num deberet occidere Syros hostes, qui in
manu illius erant, accepit responsum negativum, atque
audivit ex Propheta, quod in vita essent relinquendi, ci-
bandi, & potandi, ut etiam Syri agnoscerent verum DEUM Israelis,
ad illum sese converterent, ut constat ex 2. Reg. 6. vers. 21. & 22.
Admirabile fuit quod Rex Israelis interrogavit Elisæum.
Erat hic Elisæus ab aratro vocatus ad officium propheticum, Vir
magnæ Authoritatis, qui sub se habebat Collegia filiorum propheti-
corum,

corum, curabat tum temporis Ecclesiam Domini, atque passim Verbum prædicabat; quapropter illum Rex adit, illum compellat, & de eo quærit, quid faciendum, vocatque illum *Patrem* eo in sensu, quo quondam hic ipse *Elisæus* vocavit *Eliam*, dum dixit: *Pater mi, Pater mi, Currus Israël & equites ejus!* 2. Reg. 2. vers. 12. Admirabile fuit quoddam Rex Israelis accepit Responsum negativum. Erant Syri Hostes Israelitarum insensibilissimi, vicini illis noxii, qui excurrerant & agros Urbesque, ubi copia erat, vastabant; quamquam artem ita adversabantur regioni & incolis illius, tamen non concedit *Elisæus* ut occidantur vel sternantur, sed servantur in vitam ad Voluntatem & exemplum DEI, de quo *Philo*: *diligis Deum omnia quæ sunt, & nihil abominaris eorum quæ fecisti, nec enim parasti quicquam quod haberes odio, Ecquid autem mansurum fuisset aliquid nisi tu voluisses aut conservatum fuisset quod non accersivisses? Sed parvis omnibus id quod tua sunt, o Domine, animarum amans!* Sap. 11. vers. 25, 26, 27. Admirabile denique fuit, quod Rex Israelis illud facere fuit prohibitus ex certa causa. Intendebat DEUS etiam salvos facere Syros vicinos, quapropter non admittit occisionem, sed vult conservationem, ut juxta *Chrysostomum* tot haberent prædicatores quot hostes, tot relatores virtutum, quot homines hostium; nec enim simpliciter erant à participatione Gratiae exclusi & aliquando ad Ecclesiam advocandi, juxta illud *Esaia* 11. vers. 11. *Et eris in die illa, adjicies Dominus secundo manum suam ad possidendum residuum populi sui, qui relinquetur ab Assyrii, & ab Egypto & à Phœcis, & ab Ethiopia & ab Elam & à Sennaar, & ab Emath, & ab insulis maris.* Non tam admirabilis fuit illa conversatio quondam, quàm illa in præsentis Evangelio, conferentibus servis cum Domino super Zizania, de quo *Matth.*

EXEGESIS.

NON tantum informavit Paterfamilias de Origine zizaniorum, sed etiam de statu illorum. dicit enim Christus, Servos dixisse ei: *Vis igitur abeamus & colligamus ea?* At ille dixit: *Non, ne dum colligimus Zizania, eradicetur simul cum illis & triticum.* In quibus Verbis

bis I. observandum, Locutos fuisse illi; *autem Hero scil. vel Patrisfamilias*; illi, qui Dominus illorum, ad cuius nutum & Voluntatem se componere debuerant, cum servorum hoc sit Officium, parere *Col. 3. v. 22.* illi qui Dominus Agri, non tantum Ecclesie, sed etiam totius Orbis, teste *Dauid Psalmo 24 v. 1.* illi qui Dominus Semina, illudque in manu sua habet & passim spargit, ut ex illo regenerentur homines *1. Pet. 1. vers. 23* II. observandum, ad locutionem illorum Dominum respondisse. Dixerunt illi *Vas, abicimus & colligamus* *va* scil. *Zizania*, Dominus vero dixit, non. Prohibet itaque Dominus, cuius intentionem & voluntatem sollicitant & inquirunt, ne abeant & colligent istiusmodi zizania intermixta Triticum & bono semini in græco occurrit vox *συνέλεγε*, quæ notat decerpendo colligere, prout vel *Uva* vel *ficus* colliguntur *Matth. 7. vers. 16.* quæ notat *dispersa & diiuncta colligere & conjungere in fasciculos*, vel in unum aliquid *Vas* aut locum, prout pisces colliguntur, *hoc ipso Capite Matth. 13. vers. 48.* quæ denique notat colligendo eximere & à reliquis separare, quæ significatio hic potissimum obtinet; adeoque Dominus prohibet ne evellant, ne interspersa eradicent, & in unum coacervent, prout hæc vox usurpatur & adhibetur *hoc ipso Capite* de Angelis colligentibus *vers. 41.* Observandum, III. Addidisse Dominum Rationem validissimam & dixisse, *ne forte colligentes zizania eradicetis simul cum eis triticum.* non enim ea est ratio Agri, non illa conditio Ecclesie *ut sit sine zizaniis*, prout *Paulus* quoque docet *1. Cor. 11. vers. 19.* non est hic *Modus utilis*, sed noxius, quia fieri potest, ut una triticum evellatis; qui enim hodie est ex zizaniarum genere, cras potest proficere in triticum, cum Janua Gratiæ pateat omnibus *2. Pet. 3. vers. 9.* non est hoc *tempus commodum*, nondum præsens est ille articulus discretionis, prout quoque *Paulus* docet *1. Cor. 4. v. 5.*

L. D.

Videmus, Quomodo prudenter agatur cum Hæreticis, errantibus & deviis à Veritate. Prudenter agitur cum hæreticis I. Dominum adeundo, si scil. nos conferamus ad

Herum nostrum, illumque respiciamus, & audiamus illum Domi-
 num, qui est *Dominus Messis*, & operarios mittit in illam *Matth. 9.*
v. 38. adeamus illum, qui est *Dominus Agri*, de quo *Paulus Act. 17. v.*
26. *Fecit ex uno omne genus hominum, ut inhabitarent universam*
faciem terra, definient statuta tempora & terminos habitationis eo-
rum, adeamus Dominum Seminis, qui ipse dixit *Esai. 55. vers. 10, &*
11. *Quomodo descendit imber & nix de caelo, & illuc ultra non reverti-*
tur, sed inebriat terram, & irrigat eam, & geminare eam facit, &
dat semen ferenti, panem comedenti; Sic etiam verbum meum quod
egredietur de ore meo, non revertetur ad me vacuum, sed efficiet qua-
cunque volui, & prosperabuntur in his, ad qua misi illud; Uti quon-
dam prudenter egerunt servi Boazi, quod adierunt Dominum & ius-
ta illius expectarunt, cum eundem esset in Agrum Ruth. 2. v. 4. & seq.
 Ita prudenter agunt Servi Domini, si adeunt illum, qui semen suum
 spargit in totum orbem *Luc. 8. v. 5. & seq.* Prudenter agitur cum hæ-
 reticis II. Voluntati conformando, si scil. non decorant
 zizanium, sed relinquunt terram spinis obsitam *Ebr. 6. vers. 7. & 8.*
 Si scil. non dispersa vellant & conjungant, sed relinquunt terram,
 in qua necesse est esse Scandala *Matth. 18. vers. 7.* si scil. non sepa-
 rent & colligendo eximant degeneres herbas, sed relinquunt terram,
 in qua impii, quæ tota in maligno posita est, *1. Joh. 3. vers. 19.* Ut
 quondam prudenter egerunt Hierosolymitani, quod permiserunt a-
 gros suos Voluntati Domini *Esai. 37. vers. 30.* ita prudenter agunt
 qui Agrum Mundi & Ecclesie permitunt Voluntati divinæ, illi qui
 Solem patitur oriri super bonos & malos *Matth. 5. vers. 45.* Pru-
 denter agitur cum hæreticis, III. Rationem attendendo. Non
 admittit extirpationem Errantium *Ecclesia Ratio.* est enim talis
 Locus in quo frumentum & palea, unde *Paulus* scribit: *ne com-*
miscemini fornicariis, non utique fornicariis huius mundi aut aua-
ris, aut rapacibus, aut idolis servientibus: alioquin debueratis de hoc
mundo exisse; Nunc autem scripsi vobis non commisceri, si is qui frater
nominatur, est fornicator, aut avarus, aut idolis serviens, aut maledi-
ctus, aut ebriosus, aut rapax, cum ejusmodi nec cibum sumere. 1. Cor.
5. vers. 9, 10, 11. non admittit extirpationem modus procedendi, qui
 non debet fieri eradicando, sed informando & convertendo, unde
Paulus scribit *2. Timoth. 2. vers. 24, 25, 26.* *Servum Domini non*
 oportet.

oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, aptum ad docendum patientem, cum modestiâ corripientem eos qui veritati resistunt; Non admittit Extirpationem Tempus *Via & Visa* presentis, unde Paulus scribit 1. Tim. 2. vers. 4, 5, 6. Deus omnes homines vult salvos fieri, & agnitionem veritatis venire, unus enim Deus, unus etiam mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus; Ut quondam prudenter egerunt Eleasar cum suis, quod agrum reliquerunt pervium Philistæis, quia in confinio, usque ad tempus præfixum à DEO 1. Chron. 12. vers. 12, 13, 14. ita prudenter agunt Servi Domini, si Agrum Domini ita relinquunt, ne zizanium eradicent vi quadam, sed permittant illi, qui aliquando colliget per Angelos & in fine Mundi comburet, de quo Matth. 13. v. 40.

USUS I. DEHORT.

Sita prudenter agitur cum hæreticis, peccant illi, qui Dominum non adeunt, sed Diabolum, qui Homicida ab initio Ioh. 8. v. 44. memores illi deberent esse illius Apoc. 13. v. 10. Peccant, qui non voluntati sanctissimæ se conformant, sed carni & sanguini, atq; dicunt: *Contumeliâ & tormento interrogemus illum, ut faciamus reverentiam ejus, & probemus patientiam illius.* Sap. 2. v. 19. memores illi deberent esse illius: *Hac est annuntiatio, quam audisti ab initio, ut diligatis alterutrum; Non sicut Cain, qui ex maligno erat, & occidit fratrem suum.* ex 1. Johan. 3. v. 11. & 12. Peccant denique illi, qui non Rationem propositam attendunt, sed zelo correpti furunt cum Jacobo & Johanne dicentes: *Domine, vis dicamus, ut ignis descendat de cælo, & consumat illos.* ex Luc. 9. v. 54. memores illi deberent esse illius Apoc. 22. v. 15. *Foris canes & venefici, & impudici & homicidæ, & idolis servientes, & omnis qui facit & amat mendacium.*

USUS II. ADHORT.

Sita prudenter agitur cum deviis, studeant Ministri Domini adue, qui monendo, conquerendo & hortando procedit,

cedit, atque dicit: *Ego plantavi te vineam electam, ex semine selectissimo, quomodo ergo conversa es mihi in pravum, vinea aliena; Jer. 2. v. 21. Studeant Ministri voluntati illius se conformare, qui per Verbum invitat & colligere vult, atque sese longanimitatem exhibet Zeph. 3. v. 5. Studeant Ministri rationem expendere ipsius Domini, qui tempus expectat, & dicit deinde demum ex Esai. 5. v. 4. Quid est quod debui ultra facere vinea mea, & non feci? an quod expectavi ut faceres uvas, & fecit labruscus?*

USUS III. CONSOLAT.

SI ita prudenter agitur cum hæreticis, bono sint animo, qui in Ministerio occupati, ut ut ipsis contingat, quod Agricola: cui rusticana opera plurimum laboris ac modestia creant Syrach. 7. vers. 16. Si velit Spiritus malus illos animare ad eradicationem zizaniorum, atque suggerere, quod Apostolis Luc. 22. vers. 49. novimus Dominum agri aliter esse animatum, atque dicere: *Nescitis cuius Spiritus estis? Filius hominis non venit ut animas perderet, sed ut salvaret. Luc. 9. vers. 55, 56. Si vellint filii seculi illos animare ad collectionem zizaniorum, atque suggerere, quod Pilatus suis militibus contra Galileos Luc. 13. v. 1. novimus voluntatem Domini esse, non ut necentur homines, sed serventur, non eradicetur zizanium sed relinquatur, atque velle ut verbi prædicatio, gladius Spiritus frequenter & prudenter adhibeatur. Paulus plantet, Apollo rigeat, Ipse autem incrementum conferat 1. Cor. 3. v. 6, 7. Si denique velit Ratio insana illos animare ad extirpationem, atque suggerere, quod suggestit Jona dolenti ob misericordiam divinam Jona 4. v. 1. 2. & seq. novimus permitti à Domino mixturam ad extremum usque diem Judicii, atque dicere Johannem Matth. 3. v. 12. Ventilabrum tenes manu suâ, & emundabit aream suam, & congregabis triticum suum in horreum, paleas autem combures igni inextinguibili.*

AMEN.

DOMI-

DOMINICA VI. POST EPIPHANIÆ,
MATTH XVII. ψl. 1.

Τὸ δὲ ἱμάτιον αὐτῶν ἐγένετο λευκὰ
ὡς τὸ Φῶς.

*Vestimenta autem ejus facta
sunt alba, ut Lux,*

Illustris fuit Ornatus, quo quondam gavisus fuit Aaron summus Pontifex in V. T. Duplici enim tunicâ inter alia vestimenta fuit condecoratus, quarum prima versicolor, ex auro & purpura aliisque concurrentibus, altera candida, cum tiarâ consimili, ut constat ex *Exod. 28 v. 5. & 6. nec non versu 39.* Illustris fuit hic ornatus, *nam erat non unius sed plurimum colorum, inter quos eminebat purpura.* Erat super humerale sive pallium, ut appellant alii, confectum ex filis variis; adhibita enim materiâ quâdam tanquam stamine, inferebantur deinde fila ex auro, hyacinthina, purpurea & coccinea, ut opus fieret polychiton, variarum *linearum* & colorum, adeoque conferebant Israelitæ hic, ut ad constructionem Tabernaculi, juxta jussum divinum *Exod. 25. v. 2, 3, 4.* Illustris fuit hic ornatus, *nam erat Sacerdotum summus illius, qui eminebat in toto populo, sacrificabat, expiabat & quotannis in Sanctum Sanctorum intrabat, qui describitur à Syrachide cap. 50. v. 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14.* Illustris denique fuit hic ornatus, *nam erat etiam in illa tunica byssina.* Erat præter super humerale Sacerdoti tunica hyacinthina & præter hanc byssina, alba & resplendens ex materia præstantissima, hæc quoque ornare debuit Pontificem unâ cum Tiarâ sive cydari in similitudinem Turbanti turcici effigiata, quæ etiam describuntur *Exod. 39 v. 27. & 28.* Ut quondam ornatus summi Pontificis fuit illustis, ita nobis exhibetur in præfenti dominicali Evangelio splendidissimus & longè superior ornatus, quem spectabimus *sub* *Θεῷ*.

EXEGESIS.

Non tantum Christus transfiguratus est ita, ut facies ejus fulserit tanquam Sol, sed teste nost. *o Mattheo: Vestimenta quoque ejus facta*
P. VL K

facti sunt alba, ut Lux. In quibus verbis observandum I. quòd loquatur Matthæus de vestimentis. In græco occurrit vox *ἱμάτια* in plurali, per quæ intelligitur *sum exterior sum interior*, illa vestimenta, quæ ipse deposuit *tempore imminenti passionis* post cœnam, cum lavaret pedes Apostolorum *Iohan. 13. v. 4.* illa vestimenta, quæ *in horto & postea tempore passionis* fuerunt irrorata & resperſa sanguine, de quo *Luc. 22. v. 44.* illa vestimenta, quæ ipſo in cruce ſuſpenſo milites profani partim *diviſerunt*, partim *ſorti ſubmiſerunt*, de quo *Matth. 27. v. 35.* II. Observandum, quòd loquatur de Vestimentis ejus, notanter adhibita particulâ *αὐτοῦ* ſcil. *illius*, de quo *Pater* teſtabatur, *quod filium eſſet dilectum, qui audiendus, hoc cap. 17. v. 5.* illius, de cujus *Exceſſu ex Vita & Morte amariffima*, quam pertulit pro nobis, locuti ſunt *Moyſes & Elias Luc. 9. v. 31.* illius, cujus *facies fulſit tanquam Sol* inter ſtellas principale Syduſ, quod deſcribit *Syrach cap. 43. v. 2. 3. 4. & 6.* III. Observandum, quod loquatur de Vestimentis, ita ut dicat illa facta eſſe alba. In græco habetur vox *λευκά*. ſolebant enim Orientales amare *albus veſtes*, & alibi etiam cretâ dealbabantur, quòd referuntur illa *Eccleſiaſtiſ 9. v. 8.* *Omni tempore ſunto veſtimenta tua alba*: Marcus adhibet vocem *σικεῖντες* *coruſcantia, ſplendentia*, prout *ſtelle* micant, & ſcintillas emittere videntur, & addit *candida fuiſſe facta valde, ut nix, qualia non poſſit ſullo in terra dealbare.* Solebant enim in Oriente ex byſſo candida vel aliquâ alia materia conſimili, veſtes conſici, quæ à fullonibus ita parabantur lavando, confricando & poliendo, ut ſplenderent in oculis hominum; & tales fullones fuiſſe inter Ebræos conſtat ex *Eſaiâ 7. v. 3.* Lucas uſurpat vocem *ἱεραπύκνιον* & dicit, *veſtium illius factum fuiſſe album & refulgentem, qui argenti aurique fulgorem ſuperavit.* Solebant enim Orientales amare iſtiusmodi veſtes, ſi in aliquo dignitatis gradu conſtituti eminenti, prout de *Herode* conſtat, quod induerit iſtiusmodi veſtem argenteam, undique reſplendentem *Actor. 12. v. 21.*

L. D.

VIdemus, Quàm ſublime ſpectaculum fuerit exhibitum Apoſtolis, in quo omnis oculus humanus hebeſcit,

bescit, cujus Excellentiam satis admirari & penetrare nequit. Sublime spectaculum fuit exhibitum Apostolis, juxta verba explicata I. si consideremus Vestimentorum singularitatem, quam scilicet fuerint singularia Vestimenta, qua viderunt. Viderunt enim illi ea Vestimenta, quæ paulo post deposuit humiliter resecta Caia & Myrrhâ, de quibus *Psal. 45. v. 9.* ea Vestimenta, quæ paulo post resperpsit sanguine pretioso, quæ torcular calcantis coloravit, de quibus *Esaia 63. v. 1, 2, 3.* ea Vestimenta, quæ permixti fuerunt & impietati Militem, quæ submissa sorti & divisa, de quibus ipse: *Partiuntur vestimenta mea inter se, & pro indumento meo projiciunt sortem.* *Palm. 22. v. 19.* Singulare spectaculum fuit quondam Jacobo & presentibus vestimentum Josephi, tunica versicolor, sanguine respersta & dilacerata, de quâ *Gen. 37. v. 31, 32, 33.* Longè sublimius spectaculum fuit Apostolis vestimentorum ille complexus, de quo Patriarcha Jacobus: *Lavat in vino vestimentum suum, & in succo uvarum operimentum suum.* *Gen. 49. v. 11.* Sublime spectaculum fuit exhibitum Apostolis juxta explicata II. si consideremus Vestimentorum Dignitatem, cujus scilicet fuerint haec vestia: fuerunt enim summi Propetia, de quo quondam Moyses: *Prophetam à medio tui ex fratribus tuis, sicut ego sum, suscitabis tibi JEHOVA Deus tuus, ei auscultate.* *Deut. 18. v. 15, & 18.* fuerunt summi Sacerdotis, de quo David: *Jurasti JEHOVA nec perirebis eum; tu es Sacerdos in seculum secundum ordinem Malchizedek.* *Psal. 110. v. 4.* fuerunt summi Principis & Regis, de quo: *Ecce dies venturi sunt dictum JEHOVÆ, quibus excitabo Davidi germen justum, qui regnabit Rex, secundabiturque, ac exercebis jura & justitiam in Terra.* *Jerem. 23. v. 5, & 6.* Insignis quondam spectaculum fuit Angelis indumentum illud, quo ornatus fuit Sacerdos summus Josua, de quo *Zachar. 3. v. 5.* longè sublimius spectaculum fuit Apostolis vestimentorum ille complexus, qui magis Prophetæ Sacerdotis & Regis, de quo *Esaia 59. v. 17.* *Induit iustitiam quasi loriceam & galeam salutis capiti suo; induit inquam vestium merionis indumentum & amictus est zelo quasi pallio.* Sublime spectaculum fuit exhibitum Apostolis juxta explicata III. si consideremus Vestimentorum Qualitatem, quam splendida scilicet fuerint vestimenta qua viderunt. Viderunt enim illi vestimenta alba

ut *Lumen*, de quibus David: *Amicus ei JEHOVA* Luce tanquam panno, extendis celos tanquam aulaum, *Psal. 104. v. 2.* viderunt illi vestimenta pura uti Nivem, quæ condecorarunt illum, de quo *Solomon*: *Dilectus meus candidus est ac rubicundus, vexillarius est in myriade. Caput ejus insigne aurum, purgatissimum, capilli ejus crispis discriminibus nigri ut corvus: oculi ejus ut columbarum juxta alveos aquarum, loti in ipso lustralis initione. Cant. 5. v. 10, 11, 12.* viderunt illi vestimenta resplendentia ut fulgur & argentum & aurum, de quibus *Apoc. 1. v. 13, 14, 15.* Singulare spectaculum fuit quondam *Maccabæis* vestimentum album & splendidum apparentis illius cum excessissent Hierosolymis, de quâ *2. Maccab. 11. v. 2.* longè sublimius spectaculum fuit Apostolis vestimentorum ille complexus, in quibus Christus fuit transfiguratus, in quibus conspectus fuit, ut quondam *Dan. 10. v. 5. & 6.*

USUS I. DEHORT.

SI tam sublime spectaculum fuit exhibitum Apostolis in transfiguratione thaboræ, peccant graviter, qui ad vestimenta passionalia in Scripturis præsentata nolunt attollere oculos, illos avertunt, & dicunt: *Non est forma ei neque decor; & quando inpuerimur eum, non inest species cur desideremus eum.* ex *Esaia 53. v. 2.* sane tales nudi inveniuntur coram oculis divinis, & tandem conqueruntur: *Veluti pueridum cadaver veterasco, ut vestis quam edis sinea.* ex *Job. 13. v. 28.* Peccant graviter, qui vestibus illis Christi sese non involvunt neque illas induunt, sed pharisaicas propriæ justitiæ amant, de quibus *Matth. 23. v. 5,* sane tales nudi inveniuntur coram oculis divinis, & audiunt illud *Ierem. 22. v. 22. Vires abluarum niro, plurimum adhibeas tibi smegmatis, exitesis tamen iniquitas tua coram me, dictum Domini JEHovi.* Peccant graviter, qui ad vestes Christi splendidas & albas non anhelant, sed amant tunicam eam quæ à carnis contactu est maculata de quâ *Jude v. 23.* sane tales nudi inveniuntur coram oculis divinis, & tandem experientur illud *Matth. 22. v. 12. & 13. Amice quomodo huc introisti non habens indumentum nuptiale. &c.*

USUS II. ADHORT.

SI tam sublime spectaculum fuit exhibitum Apostolis in transfiguratione thaboræ cum Apostolis, respicia-

mus ad illa vestimenta, quibus cœlestis *Elias* divisit *Jordanem* 2. *Reg.* 2. v. 8. respiciamus ad illa vestimenta, & credamus *Christum* ipsa quœque nobis aptasse, atque tanquam cœlestem *Sponsum* illis nos induisse *Ezech.* 16. v. 10, 11, 12. respiciamus ad illa vestimenta, quibus prælusit nostræ *Claritati* *Salvator*, atque credamus ipsum *ὡς ἑμὸς φῶς* redditurum corpora nostra *Philip.* 3. v. 20, 21.

USUS III. CONSOL.

SI tam sublime spectaculum fuit exhibitum Apostolis in transfiguratione thaboræ, bono sint animo, qui in numero Discipulorum Christi electorum è Mundo *Iohan.* 15. v. 19. Utut simus nudi per naturam coram DEO, juxta illud: *Non nosti esse arumnosum, & miserabilem, & pauperem, & cœcum, & nudum.* *Apocal.* 3. v. 17. novimus ostensa esse & ostendi adhuc in Scripturis talia vestimenta, quæ melius tegunt illis, quæ Protoplastis exhibuit DEUS *Gen.* 3. v. 21. ut in vellere Agni possimus-gloriari & dicere: *Beati quorum obsecra sunt peccata.* ex *Rom.* 4. v. 7. Utut simus respersi sordibus undique per Naturam, juxta illud: *Transiens juxta te quum viderem te præseuerem conculecandam te in sanguine tuo; dixi tibi in sanguine tuo vive, iterumq; dixi tibi in sanguine tuo vive.* *Ezech.* 16. v. 6. novimus ostensa esse & ostendi adhuc in Scripturis talia vestimenta, quæ melius vestiunt illis sacerdotalibus, quas induit *Jacob*, de quibus *Gen.* 27. v. 7. ut in illis gloriari possimus & dicere: *Omnino gaudeo in IEHOV' A, exfultat anima mea in DEO m. o, quia induit me vestibus salus, pallio justitie amiccivit me: tanquam sponsum qui administras ornatum. & veluti sponsam ornantem se instrumentum suum.* ex *Eph.* 61. v. 10. Utut denique simus morti, calamitatibus & umbris obnoxii per naturam, atque induenda illa vestimenta quandoque, de quibus *Baruch.* 4. v. 20. novimus ostensa esse, & ostendi adhuc in Scripturis talia vestimenta alia, quæ longè illustriora illis *Iosephi* *Gen.* 41. v. 42. ut gloriari possimus in illo promisso *Apoc.* 3. v. 5. *Qui viceris amiccietur vestimentis albis. nique unquam delebo nomen ejus ex libro vite, sed agnoscam nomen ejus in conspectu Patris mei, & in conspectu Angelorum ejus.* AMEN.

DOMINICA SEPTUAGESIMÆ,
MATTH. XX. ψl. 6. & 7.

Περὶ ἧ τῶν ἐνδεκάτῳ ὡρῶν ἐξ-
ελθόν, εὗρεν ἄλλους ἐστῶτας ὄργους,
καὶ λέγει αὐτοῖς· τί ᾧδε ἕστηκατε ὅλην
τὴν ἡμέραν ὄργοι; λέγουσιν αὐτῷ, ὅτι
ἡμεῖς ἡμεῖς ἐμεισθώμεν. λέγει αὐ-
τοῖς, ὑπάγετε καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν ἀμ-
πελῶνα, καὶ ὁ ἅν ἡ δουλὸν ἀνέσθῃ.

*Circa undecimam verò exiit,
& invenit alios stantes ociosos,
ac dixit illis: cur hic stasis totam
diem ociosi? Dicunt ei: Quia
nemo nos conduxit. Dicit illis:
Abite & vos in vineam, &
quicquid fuerit justū, accipietis.*

Ratiofum se quondam exhibuit Gibeonitis
Jōsua Dux populi, cum venissent in castra
Israelitarum, dum cum illis est locutus, eos
suscepit & tandem fecit Ministros in Cœtu
Israelitico & ad inserviendum illos adhibuit, de quo *Josua*
9. v. 6, 15, & 27. Gratiofum se exhibuit Gibeonitis Josua
tunc temporis Gibeonitis, dum locutus est cum illis. Erant hi
advenientes ex *Gabaon*, Urbe non procul sita ab *Hierosolymis*
Sede & Metropoli *Hevaorum* maledictorum; interim cum illis Jo-
sua confert, utut fuerint vacui bonorum operum, immersi profundo
peccatorum & mensuram compleverint eorum, peregrini & extra
societatem Israelis &c. ut *Paulus* tales describit *Eph. 2. v. 12.* Gra-
tiofum se exhibuit Josua tunc temporis Gibeonitis, dum
illos suscepit. Nullus Principum aut Seniorum in *Israel* illos deside-
raverat, nullus illos quæsierat, nullus illorum Servitium expetierat,
nihilominus Josua illos suscepit, pacem facit & fœdus ferit cum illis,
utut simularint se peregrè venisse calceos attritos habuerint, vesti-
menta veterascentia induerint, & panem mucilaginosum exhibue-
rint, adeoque deceperint & Principem populi & populum, quod non
Gratiam, sed iram merebatur, quod non agendum sed deponendum,
juxta illud: *Deponite omnem malitiam & omnem dolum & simulationem,*
invidiamque & omnes obreclationes. 1. Pet. 2. v. 1. Gratiofum
se ex-

se exhibuit Josua tunc temporis Gibeonitis, dum illos ministrare fecit. Erant hi advenientes Idololatræ, sacrificaverant hæcenas non vero DEO Israël, sed Deastris gentilium; interim illorum miseretur Josua atque illos destinat duplici officio, & ut ministrent populo aquas & ligna apportando in castra, & ut tabernaculo serviant istiusmodi actibus: quemadmodum etiam in hoc officio cum vitis Israelitica esset inserta terræ Chanaan, & umbra illius montes tegeret, palmites Cedros DEI, cum Solomon ædificaret Templum permanserunt, ut ut fuerint sacrificantes quondam Deastris suis qui Dæmonia, ut Paulus de talibus loquitur 1. Cor. 10. v. 20. Non tam gratiosum se exhibuit quondam Josua Gibeonitis, æquè faventem sese ostendit Paterfamilias ille, de quo in præsentī Evangelio, quem denuo οὖν οὖν spectabimus.

EXEGESIS.

UT Patremfamilias in Exordio parabolæ & progressu Christus Salvator noster diligentem & sedulum oculis spectandum exhibuit, ita quoque in illo finiit, dum dixit: *Exiisse illum circa undecimam & invenisse stantes otiosos per totum diem*, qui ad correptionem dixerint. *Nemo nos conduxit*, quibus ille dixerit: *Ite & vos in Vincam meam, & quod justum est vobis dabitur*. In quibus Verbis I. observandum, Quos Paterfamilias fuerit allocutus, Christus dicit dixisse illum ad quosdam, *cur statis otiosi hinc per totum diem?* allocutus est itaque illos qui steterunt, non sese promoverunt, atque propterea fuerunt correpti & reprehensi, ut viri Galilei illi, ad quos dixerunt Angeli: *Viri Galilei quid statis intuentes in Cælum?* Act. 1. vers. 10, & 11. illos, qui steterunt otiosi, manus demittentes & pigritiæ indulgentes, ut ventres, quales describitur Tit. 1. vers. 12. illos qui steterunt otiosi per totum diem à prima hora, quæ nostra sexta est antemeridiana usque ad undecimam sive quintam, cum Ebraei diem diviserint in duodecim partes, & ipse Christus cò respiciat Job. 11. vers. 9. II. Observandum, Quomodo illi se exularint, quid reposuerint. Christus dicit illos dixisse: *Nemo nos conduxit*, in græco occurrit vox ἐπιστάτης, quam commodissimè expoluit Arius Montanus, *Nemo Mercede nos con-*
duxit,

duxit, atque ita voluerunt indicare neminem conduxisse illos *interposito premio* aliquo, ut *Ammonita* conduxerunt *Syros*, de quo 2. *Sam. 10. vers. 6.* neminem conduxisse illos *proposito Vini & Amiculi*, ut *Micha* conduxit *Leuitam*, de quo *Judic. 18. vers. 5.* neminem conduxisse illos *prenia*, vel *prænumeratâ*, vel post labores exantelatos numeranda, ut *Balak Filius Zipor* conduxit *Bileamum*, missis quibus pecunia erat numerata in manibus. *Numeri 22. v. 7.* III. Observandum, Quid tandem voluerit Paterfamilias, quid iusserit? Christus dicit dixisse illum, *ite & Vos in Vineam meam & quod iustum est accipietis*; de primis primo mane emissis dicit, *quod iustum est dabo vobis*; de his autem qui per horam tantum laborare debebant, *quod iustum est accipietis*. vult itaque ut *confestim* se accingant & abeant, prout Christus ita locutus est ad *paralyticum Matth. 9. vers. 6.* vult ut abeant in *Vineam*, in illum fundum, quem sibi elegerat præcæteris, de quo *Matth. 21. v. 33* ut abeant certi de fide & promissione Domini, quo scilicet accepturi essent, quod *δικαιον*, quod iustum, sive ut melius exponi potest, quod æquum, ut hic modus loquendi occurrit *Coloss. 4. v. 1.*

L. D.

VIdemus, Quòd Vocatio ad opus Domini non tantum Ministrorum & pastorum sed etiam aliorum sit liberum, sine Merito, atque merè gratiosum opus. Merè gratiosum opus est Vocatio ad opus Domini I. ex Vocatorum Delineatione; sunt enim illi *stantes in foro seculi* quod in *Maligno 1. Joh. 5. vers. 19.* sunt illi *otiosi & vacui bonis operibus*, atque ut lapis in luto, ut loquitur *Syrach. 22. vers. 1.* sunt illi *tempus inutiliter consumentes*, qui non attendunt ad Horam surgendi *Rom. 13. vers. 11.* Gratiosa fuit quondam Vocatio *Abraha*, quia incidit in stantes in *Ur Chaldaee* Idolorum Theatro, vacuum operibus bonis, septuagenarium *Gen. 12. vers. 1. seq.* æquè gratiosa est Vocatio non tantum Ministrorum, sed etiam aliquam ad opus Domini, quia incidit in stantes in hoc seculo vacuos virtutibus & tempus malè cognoscentes quibus fatendum ex 2. *Timoth. 1. vers. 9.* *Dem vocavi nos vocatione sancta; non ex operibus nostris sed ex suo proposito & gratia, qua datus est nobis*

est nobis in Christo *JESU* ante tempora seculorum. Merè gratiosum opus est ad opus Domini II. ex Vocatorum Excusatione; prætendunt neminẽ conduxisse illos *Mercede*, cum tamen cœlestis Paterfamilias promiserit suis quod merces sit futura copiosa in cœlis *Luc. 6. v. 26.* prætendunt neminem cõduxisse illos *visũ & amictũ*, cum tam cœlestis Paterfamilias promiserit vestimenta & calceos &c. *Ezech. 16. vers. 10, 11, 12.* prætendunt neminem [conduxisse illos *pecuniã*, cum tamen cœlestis Paterfamilias promiserit divitias spirituales in omnibus *1. Cor. 1. vers. 5. & 7.* Gratiola fuit quondam Vocatio *Moyis*, quia omnem Excusationis speciem sustulit de defectu donorum naturalium & sublimioribus compensavit *Exod. 4. vers. 10 & 11, 12.* æquè gratiola est vocatio non tantum Ministrorum, sed etiam aliorum ad opus Domini quia omnem Excusationem tollit, vanitatem ostendit illorum, qui dicunt: *Vanum est colere Deum, & quod lucrum erit quod observaverimus observationem ejus, & quum ambulaverimus a trãit meum JEHOVÆ exercituum.* ex *Malachia 3. v. 14.* Merè gratiosum opus est Vocatio ad opus Domini, III. ex Vocatorum ablegatione; imperatur enim illis, ut viribus divinitus acceptis abeant & ambulent ut filii Lucis *Eph. 5. vers. 9.* imperatur illis, ut abeant in Vineam Ecclesiã, in qua Christus vitis, & illi fiant palmites per fidem *Joh. 15. vers. 12. & seq.* imperatur illis, ut confident de promissione Patrisfamilias, & certi sint quod sicut vineam plantarint ita & fructus sint comesturi *1. Cor. 9. vers. 7.* Gratiola fuit quondam Vocatio *Jeremias*, quia DEUS illã intendit ipsum mittere in Vineam, de quã ipse *Jer. 2. vers. 21.* Ego te plantaveram vitem generosam, totum semen fidele: quo modo ergo mutati es mihi in digeneres palmi: et vitis aliena. æquè gratiola & vocatio non tantum Ministrorum sed & aliorum ad opus Domini, quia tendit ad Missionem in Vineam Ecclesiã, ad illas vites, de quibus *Cant. 2. vers. 13.* Vitis ipse prima uva edunt odorem: Surge amica mea, plera mea & Veni.

USUS I. DEHORT.

SI Vocatio ad opus Domini, tam liberum non Merito provocatum & merè gratiosum opus, peccant graviter, qui, si à DEO vocantur etiam in ultimo vitæ tempore, non

P. VI.

L

peni-

pœnitenter retrospectiunt ad priora, quod steterint in foro seculi otiosi, neque putant sufficere, quod prius tempus malè collocarint 1. *Petr. 4. vers. 3.* hoc est gratiam DEI trahere ad licentiam, de quo *Juda vers. 4.* Peccant graviter, qui si à DEO vocantur & conducuntur ad Excusationes vanas se conferunt, & atque Universalitatem acculant, vel Agrum, Boves & Uxorem obvertunt *Luc. 14. vers. 12.* & seq. hoc est Verbum gratiosum Vocationis conculcare, & se indignum aestimare vitæ æternæ *Act. 14. v. 46.* Peccant graviter, qui si à DEO in Vineam mittuntur, promittunt se ituros sed in Viâ desinunt, subsistunt & dicunt non se facturos *Matth. 21. vers. 28, 29.* hoc est gratiam in Vanum accipere, nec agnoscere esse diem Salutis &c. 2. *Cor. 6. v. 1. & 2.*

USUS II. ADHORT.

SI vocatio ad opus Domini liberum & merè gratiosum opus est, omnes & singuli agnoscamus grato Corde, quod & nos stantes otiosi simus vocati circa ultimum tempus Gratiz, atque vacui bonis operibus, mortui in peccatis, vivificati &c. *Eph. 2. vers. 4, 5.* & sæpe agnoscamus grato Corde, quod & nos DEUS conduxerit, Vanitatem exceptionis Verbo eliserit, atque nos voluerit esse Regis illam filiam, *que tota honorata est intro, fundus aureis vestit.* de qua *Palm. 45. vers. 14.* agnoscamus grato Corde, quod & nos DEUS vineæ inseruerit, atque promiserit *Esaiæ 3. vers. 10.* *Dixit Justo bene esse; Nam fructum actionum suarum fructuros esse.*

USUS III. CONSOL.

SI Vocatio ad opus Domini tam liberum non Merito, sedullo provocatum & merè gratiosum, bono sint animo, quos DEUS vocavit 1. *Thysal. 2. vers. 12.* Utut fuerimus in Majoribus otiosi gentiles, in foro Mundi usque ad tempora N. T. ultimam illam horam, de qua 1. *Joh. 2. vers. 18.* *Pueruli ultimum tempus adest, & sicut audivistis Antichristum venturum, etiam nunc Antichristi multi*

si multi ceperunt esse: unde fecimus ultimum tempus adesse. novimus
Deum hoc ultimo nos vocasse, ut gloriari possimus, esse nos genus
electum, Regale Sacerdotium, gentem sanctam, populum quem sibi Da-
vid in proprium vendicat, ut virtutes predicemus illius, qui nos vocavit
ex tenebris in admirabilem suam Lucem ex 1. Pet. 2. vers. 9. Utut
Mundus conducat non tam mercedem spondendo, quam absque il-
la, ut Pharae & praefecti illius, immaniter premendo Exod. 5. v. 15,
16. & seq. novimus Deum nos conduxisse & promississe victum &
amictum, sublimioraque Auro, ut gloriari possimus: omnino
gaudeo in Jehova, exultat anima mea in Deo meo; quia induis me
vestibus salutis, pallio justitia amiccivit me: tanquam sponsum qui ad-
ministras ornatum & veluti sponsam ornantem se instrumentis suis:
Esaia 61. vers. 10 & gloriari de Auro fideiatque dicere, scimus quod
fides nostra preciosior Auro & finem illius simus reportaturi. 1. Pet.
1. v. 1. v. 7. & 9. Utut denique Diabolus zizania ferat in Vineam
Domini, nobis molestiam faciat, atque contingat illud Esaia 7. vers.
23, 24. Erit omnis locus, ubi sunt mille vites, millenum sistorum ar-
genti, eris inquam, in senticetum & vepretum. novimus illum, qui
jussit ire, conferre vires eundi, laborandi & sperandi, ut dicere possi-
mus & gloriari ex Psalm. 71. Pudefiant insidiantes anima mea, ope-
riantur opprobrio & ignominia querentes malum meum. gloriari, quod
nobis plantantibus & Collegis rigantibus Deus incrementum datu-
rus sit. 1. Cor. 3. v. 6. gloriari in fine vitae de promissa Corona, & di-
cere ex 2. Timoth. 4. vers. 7. & 8. Certamen illud praeclarum decer-
tavi cursum peregi fidem servavi; quod reliquum est, reposita est mihi
justitia corona, quam mihi reddet Dominus in illo die, justus ille judex
(non solum autem mihi sed omnibus qui expetiverint illustrem
illum ipsius adventum. AMEN,

AMEN.

DOMINICA SEXAGESIMÆ,
LUC: VIII. ψl. 8.

Καὶ ἔπειτα ἔπεσεν ἐν τῇ τῶν γῆν τῶν
καρπῶν, καὶ φῶν ἐπὶ τοῦ καρπῶν
κατοῦ ταπεινότητα. Ταῦτα λέ-
γων, ἔφη· ὁ ἔχων ἄτα ἀκούει αὐ-
τῆς.

*Et aliud cecidis in terram
bonam, & enatum fecit fructum
centuplum. Hæc dicens clama-
bat: Qui habet aures ad audi-
endum, audiat.*

Felix quondam fuit Isaacus dum seminavit in
Terra Gerar, quod Semen excrevit & tulit cen-
tuplum, de quo *Gen. 26. v. 12.* Felix fuit Isaacus,
dum seminavit in terram illius Regionis. Conduxerat
ille agrum, utpote nihil proprium possidens, eratque illa
terra non adeo fertilis per naturam, affulgente verò benedictione di-
vinâ singulari, illa præ cæteris agris fœcunda deprehenditur & bona;
& quamvis sita fuerit versus Meridiem, atque eâ ratione terminus
Санаан, tamen Deus desuper illam irrorat atque fœcundat, prout
David de illa deprædicat *Psal. 104. vers. 37.* Felix fuit Isaacus,
cum conspiceres sata crescere. Conjecerat ille Semen, tunc tempo-
ris cùm penuria laboraret Regio, in terram, quæ illud & recepit &
promovit sub celo & influxu illius, ut virefcere cæperit Ager con-
ductus & florere; quapropter quoties egressus est Isaacus, oculis su-
is conten-platus est illum tractum, delicias & flores vel virorem de-
prehendit, ut verè dici potuerit ex *Syrachidâ cap. 41. vers. 22.*
*Oculus tuus lubenter videt quod amœnum & pulchrum, sed semen-
tis virefcens excedit hæc.* Felix denique fuit Isaacus, dum
missit centuplum. Parum sparserat Isaacus, in Agrum illum, ve-
rum multiplicavit se illud, tulit centuplum, vel referendo illud ad
Sperma Isaaci, prout hoc exposuit *Chaldaei*, quod scilicet centuplo plus
collegerit, quam speraverat, vel referendo ad rem ipsam, quo colli-
mat textus *Ebraei & LXX. Interpretes.* Erat enim terra hæc, quam
Israelitæ postea occuparunt longè feracior *Ægypto* & cæteris Regio-
nibus, unde etiam præ aliis eam deprædicat Deus *Ezech. 20. vers. 6.*
Quam terram coluit Isaacus, talem celestis Isaacus Christus hic quo-
quæ describit, quam spectabimus *ubi Θιῶ.* EXE.

E X E G E S I S.

Ordine progressus est *Saluator noster* in præsentī parabolā, & ab illo agro, qui triplicis Indolis DEO non placentis se contulit ad illum, qui alterius est conditionis, dicitq; *Et aliud cecidit in terram bonam, & enatum fecit fructum centuplū.* In quibus verbis observandū quod dicatur. Semen sparsum cecidisse in terram bonam, quæ talis per *Culturam*, per concursum causarum Cœli scilicet Solisq; luxum, illud enim dicitur *exaudire terram, ut generetur Frumentū* *Osee 2. v. 22.* *pluvia*, illa enim impinguant terā, ut omnia crescant, juxta illud: *Terram potas irrigando, deprimendo liras ejus, imbris dissolvis eam, germi ejus benedicis. Coronas annum bonitatis tue, & orbita tua sibi sunt pinguedinem.* *Psal. 65. v. 11. & 12.* *Aura & ventorum*, illi etiam necessarii quoque sunt, ad id à DEO mittuntur ut perflect omnes terras *Baruch. 6. v. 60. & 61. 11.* Observandum quod dicatur. Semen sparsum emeruisse, non tantum receptum fuisse in terram, prout *Joseph* dicitur *Ægyptiis dedisse semen, ut seminarent illud*, terræ concederent, & illa illud reciperet *Gen. 47. v. 23.* non tantum fuisse retentum & custoditum, prout *Judea* non tantum recepit semen, sed & retinuit & quidem absque curā operosā, aliter quā in *Ægypto*, de quo *Daut. 11. v. 10.* sed & enatum fuisse, crevisse herbam, culminasse & viruisse, ut de semine hortorum loquitur *Esaim cap. 61. v. 11.* III. Observandum quod dicatur. Semen sparsum fructum tulisse &c. Dicitur fructum fecisse, ad messem usque, & promovisse & maturitatem, de quo progressus usque ad plenum fructum in spicā *Marcus cap. 4. v. 28.* Dicitur apud *Matthæum* diversimodè fructum tulisse & dispari *Quantitate* *Matth. 13. v. 23.* Dicitur hic tulisse fructum *centuplum* adeoque copiosissimè, ut ob abundantiam frumenti jubila fundi potuerint, juxta illud *Psal. 65. vers. 14.* *Vestuntur pascua gregibus, & convallibus obsecuntur iumento; ibi pascunt agunt atque etiam canunt.*

L. D.

Videmus, Quā felix sit Ecclesia electorum præ illis, qui viæ, petreæ & spinis in multitudine externā com-

L. 3.

paran-

parantur. Felix est Ecclesia electorum I. ex Agri Conditione. *Sunt enim illi terra bona, non quidem per naturam, attamen per gratiā & culturam.* Favet enim illis Caelū atq; Pater in supernis, & Rore Misericordiz illos fecundat, dicens ex *Os. 6. v. 4.* Quam benē faciam tibi Ephraim &c. Favet ipsis *Salvator noster*, atq; sanguine suo illos imbuat & inpinguat, de quo *Paulus Act. 20. v. 28.* Favet ipsis *Spiritus S.* atq; auram adspirat, adeoq; contingit in illis, quod *DEUS* promissit *Esaia 57. v. 16.* Felix fuit familia *Noachica* & terra eorum, quia *DEUS* addixit illi suum favorem & promissit *Gen. 8. v. 22.* longē felicior est Ecclesia electorum, quā bona illa pars Agri, cui *DEUS* gratia sua faver, sanguine *Christus*, aurā *Spiritus*, ad quam respicit, quā verē illa terra, quam *JEHOVA DEUS* curat, jugiter oculi *JEHOVÆ DEI* nostri intenti sunt in eam à principio anni usque ad finem ejus. de qua *Deut. 11. vers. 12.* Felix est Ecclesia electorum juxta explicata II. ex Seminis Promotione, recipit enim hac Terra Verbi semen auditum, atque attendit ad illud *Pauli Rom. 10. v. 17.* Fides ex auditu est auditus autem per verbum *DEI.* Conservat hęc terra Verbi semen per obsequium, & attendit ad illud *Pauli: Sermo Christi* inhabitat in vobis copiose cum omni sapientia. *Coloss. 3. v. 16.* promovet hęc Terra Verbi semen per fidem, atque attendit ad illud *Petri 2. Epistola cap. 3. v. 18.* Crescite in gratia & notitia Domini nostri & Servatoris *Jesu Christi.* Felix fuit familia *Pharaonis* & terra *egyptiaca* per septem annos, dum singulis illis exundante *Nilo* semina se promoverunt, excreverunt & viruerunt recepta & contenta in agris, de quo *Gen. 41. v. 26.* longē felicior est Ecclesia electorum, quā illa pars agri, in qua semen recipitur, retinetur, virefcit & promovetur, ut impleatur illud *2. Cor. 9. v. 10.* Qui supeditat semen serenti, panem ad esum supeditat, & multiplicat sementem vestram id auget fructus justitie vestre. Felix denique est Ecclesia electorum III. ex Fructus Perfectione, fert enim Verbum fructum in talibus, ut sele prodant fructus *Spiritus* illi *Gal. 5. v. 22.* fert Verbum fructum diversimodē, ut animadverteratur illud: *Distincta dona sunt, sed idem Spiritus, distinctionis ministeriorum sunt, sed idem Dominus, & distinctiones actionum sunt, sed idem est Deus* agens ea omnia in omnibus. *Unicuique autem datur Spiritus declaratio ad utilitatem. 1. Cor. 12. v. 4. 5, 6, 7.* fert Verbum fructuum copiose & abundanter, ut tales deprehendantur impleti fructibus

tribus *Iustitia* &c. *Phil.* p. 1. v. 11. Felix fuit familia *Boazica* & Terra huius. Viri generosi, quia semen concrediditum fructum tulit, messe optimam fecit & quidem copiosè, fasciculos in quos collegerunt frumentum præfentes suppedicans *Ruth.* 2. v. 15. & 16. Longè f. l. est Ecclesia electorum, quæ illa pars agri, in quâ Verbum fructificat copiosè, ut impleatur illud *Esaia* 55. v. 10. & 11. *Quum descendit pluvia aut nix de caelo, rursus illuc non revertitur, sed inebriat terram ipsam, facitque ut pariet ipsa & producat, ut edat semen satori & panem comedenti. Sic erit verbum meum quod egressum fueris ex ore meo, non revertetur ad me vacuum, sed facies id quo delictor, & prosperabitur id quod emiserò.*

USUS I. DEHORT.

SI felix Ecclesia electorum ita ex dictis, infelices erunt illi, quorum terra non est bona etiam per Gratiâ, dum illa contemnant, illi resistitur, quales describit *Zacharias* cap. 7. v. 11. & 12. memores illi deberent esse illius *Eb.* 6. v. 7. & 8. Terra, quæ imbrem sapientiam in se descendentem imbibetis & progenuerit herbam accomodam illis per quos excolitur, participetis benedictionis ex DEO; at quæ profert spinas ac tribulos rejecta est & maledictioni proxima, cuius exitus tendit ad exustionem. Infelices erunt illi, qui Verbum vel non recipiunt, vel non custodiunt, vel denique non promovent, quales describit Christus *Matth.* 23. v. 18. memores illi deberent esse illius *Iob.* 12. v. 48. *Qui aspernasur me, nec recipit verba mea, habet qui condemnent ipsum, sermo quem loquutus sum, ille damnabit eum ultimo die.* Infelices erunt illi, qui, quamvis audiant Verbum, non tamen fructum ferunt quales describit *Jacobus* Epistola cap. 1. v. 23. & 24. memores illi deberent esse illius *Ierem.* 12. v. 13. *Quum seminauerint triticum spinas metent; quum indoluerint laboribus, non proficiunt, erubescunt ex proventibus vestris præstima leuova.*

USUS II. ADHORT.

SI felix Ecclesia electorum ita ex dictis, omnes & singuli in id nitentur, ut sintus terra bona atque *Γένεσις* DEI, in quo plantante Paulo & Apollo rigante Deus incrementum det *1. Cor.* 3. v. 6. & 9. in

¶ 9. in id nitamur, ut semen Verbi recipiamus, conservemus & promoveamus, crelemus, juxta monitum illud *Pauli Coloss. 1. v. 10, 11. Ambulate sicut Domino convenit, cui per omnia placuit omnia opera boni fructus ferentes & crescentes in agnitione DEI.* in id nitamur, ut copiosè fructum feramus, atque cum talento commisso lucremur, juxta illud *Matth. 25. v. 15. & 16.*

USUS III. CONSOLAT.

SI felix Ecclesia electorum ita ex dictis, bono sint animo. qui in illo cœtu & numero, de quibus *Philip. 2. v. 12.* Si cor nostrum ex se sit *Ager sterilis*, omneque figmentum illius tantum malum *Gen. 6. v. 5.* novimus *Patrem Gratia* sua illud prævenire, atque ex faxeo *carneum* reddere *Ezech. 36. v. 26.* *Christum* sanguine illud adspargere suo *Apoc. 1. v. 5.* *Spiritum S.* contestari *Rom. 8. v. 16. & 26.* Si *Mundus* semen suum spargat, concupiscentiæ scilicet illud, velit nos id recipere, servare, promovere *1. Job. 2. v. 16.* novimus cœlestem *Semina:* orem immittere tale semen, quod per gratiam recipitur, ut in *Samaritanis Act. 8. v. 6, 7, 8.* tale semen, quod per gratiam conservatur ut in *Maria Luc. 2. v. 51.* tale semen, quod per gratiam culminat, ut in illis auditoribus *Act. 12. v. 24.* Si denique *Diabolus* tollere gestiat Verbum, sufflamina vim illius, atque, ne in messem proficiat zizaniis interspersis, intendat *Matth. 13. v. 25.* novimus ipsum semen ita esse comparatum, ut sua natura fructificet, uti prædictum est de temporibus Messie: *Ibi fueris pugillus tritici in terra, in vertice montium, commovebit se ut Libanus fructus ejus & floreant civitates ut herba terre. Psalm. 72. v. 16.* ut varios gradus fructuum in nobis generet, atque quosdam instar lactis, quosdam instar cibi solidi foveat *Eb. 5. v. 12.* ut denique ferat centuplum atque post primitias in messem proficiat æternitatis *Rom. 8. v. 23.* ubi complebitur illud *Psalm. 126. v. 5. & 6. Qui seminarunt cum lacrymis cum cantu mentes, qui portans acquisitum semen indefinenter ibat flendo, id omnino redibit cum cantu, reportans manipulos suos. AMEN.*

DOMINICA ESTO MIHI.

LUC. XVIII. v. 34.

Καὶ αὐτοὶ ὁδὸν τῶτων συνῆκαν,
καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τὸ τοῦ κεκρυμμένου
ἐπ' αὐτῶν καὶ ὅσα ἱγνώσκον τὰ
λεγόμενα.

Et ipsi nihil horum intellexerunt. Et erat verbum istud absconditum ab eis, nec intelligebant quæ dicebantur.

Non sine Admiratione legitur de ignorantia filiorū Jacobi, quod scil. non agnoverint Josephum, licet prædictionem habuerint de sorte & statu illius, sed hæserint usque dum ipso aperuerit se ipsis, atque personam deposuerit, de quo Gen. 43. vers. 1. & seq. Notatu digna est hæc Ignorantia, quia occupat Filios Jacobi. Erant illi pro isto tempore Ecclesia DEI, quam ipse ex gentilismo evocarat, qui sub Patris inspectione & informatione adoleverant, & juxta prædictionem & Vaticinia Patriarchæ in terrâ Chanaan crescere debebant opibus Animi & Corporis, atque fieri Sacerdotium regale, de quo Exod. 19. vers. 5. & 6. Notatu digna est hæc Ignorantia, quia habebant præ oculis & auribus Vaticinium & aperta Verba. Fuerat quondam somnium Josepho, quod scil. fasciculus illius sese inter cæteros erigeret, Sol & Luna cum stellis ipsi genua incurvarent, quod etiam illis fuit propositum, quodque figurabat statum hujus Principis, quod quidem primū humiliandus, divinā vero manu erigendus & ad altiora promovendus, utut autem hoc illis fuerit somnium propositum, nesciunt tamen quid & quomodo illud in Josepho sit completum qui demissus in carcerem, postea verò ex illo ereptus, ut de ipso canit David Ps. 105. vers. 18, & 19. Pedes ejus adfluxerunt compedo, ferrum subivit ipse in quo adtempus, quo erat adventurum verbum ipsius, sermo Johanna probavit eum. Notatu digna denique est hæc Ignorantia, quia nihil intellexerunt eorum quæ gerebantur. Erant alijs bi Filii Jacobi non adeo obtusi Ingenii, ut non potuerint unum atque alterum cognoscere, verū circa statum Fratris Josephi laborant ma-

P. VI.

M

xime,

ximè, nihil cognoscunt de illius evecione, nihil de persona, quæ cum ipsis loquebatur & à facie erat nota, nihil denique de fraterno Affectu, quem severiore vultu tegebat; imò cum nunciatum esset ipsi *Jacobo Filium suum vivit*, aliter sentiebat in corde suo, ut constat ex *Gen. 45. vers. 26.* Ut quondam Ignorantia occupavit Filios Jacobi, ita Apostolos ex illa gente consimiles tenebræ retardarunt, de quibus *videtur*.

EXEGESIS.

Multa notatu digna contigerunt in Itinere Christi ultimo in Urbem *Hierosolimam*, inter alia autem etiam illud occurrit paradoxon, quod Lucas dicat: *Ipsi verò nihil horum intellexerunt. Et erat verbum istud absconditum ab eis, nec intelligebant quæ dicebantur.* In quibus Verbis observandum, I. Qui nihil intellexerint. Fuerunt autem illi *Apostoli*, qui in Consortium Christi allekti, & ab illo ex *Mundo immundo* vocati *Matth. 10. vers. 1. & seq.* qui ultra triennium in *Schola Christi* eruditi & informati, quibus ipse dixit: *Vos me vocantes dicitis Magister ac Domine, & benedicitis sum enim.* *Joh. 13. vers. 13.* qui denique promissionem *Spiritus* paulo post accipiebant *Joh. 14. v. 16, & 17.* II. observandum, de quo nihil intellexerint, Lucas dicit *Nihil horum*, sc. quæ de Filio hominis scripta erant per Prophetas, nempe quod tradendus esset Gentibus & illudendus flagellandus & conspuendus, de quo quondam ipse Messias per os *David*: *Ego sum vermis, ac non vir, opprobrium hominum & contemptus, populo omnes videntes me subsannans, diducunt labium movent caput* *Psal. 22. vers. 7, & 8.* nihil horum, quod scil. post flagellationem esset occidendus, de quo *Esaias 53. v. 9.* *Exscinditur è terra viventium, ex defectione populi mei plaga hic obigit isti. Cum improbo expositum est sepulcrum ejus, & mortis ejus cum dormire, nihil horum, quod scil. esset resurrecturus die tertiâ gloriosè, de quo *David*: *Judicium exercebit in gentes, complens corporibus, frangens caput in regionibus plurimis; de torrente in vinum bibet, idcirco attollens caput.* *Psal. 110. vers. 6, & 7.* III. observandum Quomodo nihil intellexerint Lucas adhibet emphasin quandam & verba multiplicat, atque dicit *ἑστὶν αὐτοῖς* nihil intellexerunt certa comprehensione,*

hensione, prout hæc vox occurrit *Luc. 2. vers. 50.* dicit II. erat
ἔμπροσθεν αὐτοῦ κρυπτόμενον absconditum, occultum, ut non viderint quid
 præ foribus, prout hæc vox occurrit *Luc. 19. vers. 42.* dicit denique
 III. *οὐκ ἔγινωσκον* non cognoverunt τὰ λεγόμενα quæ dicebantur, non
 aperta illis erant, prout hæc vox occurrit *Luc. 12. v. 48.*

L. D.

Videmus, Quomodo quandoque Affectus mentem
 obnubilet, & Aciem illius non tantum naturalem
 sed & spiritualem obtundat. Hoc docet præsens Exem-
 plum Apostolorum, qui affectu terreni Regni præoccupati dicun-
 tur nihil novisse illorum, quæ dicta fuerunt à Christo. Notabilis obnu-
 bilatio quandoque mentem infestare solet si consideremus, I. Subjecti Qualitatem. sentiunt enim tales tenebras etiam rege-
 niti vocati ad Regnum Christi & Ecclesiam vocatione sancta *2. Tim. 1. vers. 9.* informati in Capitibus fidei & divites facti *1. Cor. 1. vers. 5. & 6.* Spiritum instructi sancto, qui effusus ita ut prophetent *Act. 2. vers. 17. & 18.* Ut Eli quamvis fuerit non tantum Judex in Israel
 sed & persona Ecclesiastica præ Affectu non potuit deprehendere
 Orationem piæ feminae Hanna, imò existimavit preces ejus esse
 verta ebriz *1. Sam. 1. vers. 13. & 14.* ita obnubilat Affectus quan-
 doque etiam mentem regnitorum, Apostolorum, Ecclesiasticarum
 personarum, illorum qui non sunt servi, sed Amici Christi *Joh. 15. vers. 15.* Notabilis Obnubilatio quandoque Mentem infestare so-
 let, si consideremus II. Verbi Claritatem. sæpius enim non
 intelligunt etiam qui videntur illa probè novisse perspicuè dicta de
 Christi Passione cum ipse Messias dicit apud *Esaïam cap. 50. vers. 6.*
Corpus meum expono percussoribus & malas meas depilantibus, faciem
meam non abscondo à contumeliis & spū. non intelligunt perspi-
 cuè dicta de Christi Morte, de quâ *Daniel. 9. vers. 26.* non intelli-
 gunt perspicuè dicta de Christi Resurrectione, cum ipse Messias di-
 cit *1. Non es derelicturus animam meam in sepulcro, neque exposueris*
eum, quem benigntate prosequeris, ut videat corruptionem. Psalm. 16.
vers. 10. Ut Seniores in Bethlehem non intellexerunt quid voluerit

adventu suo *Samuel*, quamvis clarè dixerit: *Veni sacrificare Domino* 1. Sam. 16. vers. 5. ita obnubilant Affectus quandoque etiam mentem, ut clarè dicta non percipiant, ut Verbum ipsis sit tanquam liber qui legi nequit *Esaia* 39. vers. 11, & 12. Notabilis obnubilatio quandoque mentem infestare potest, si consideremus III. Ignorantiæ profunditatem, fit enim ut nihil intelligant tales, nec possint capere cibum solidiorè 1. Cor. 3. v. 1, & 2. fit ut Verbum ipsis sit occultum & dicant: *Ahah Domine JEHOM*; ipsi dicunt de me, nonne artifex est parabolarum iste. ex *Ezech.* 20. vers. 40. fit denique ut non cognoscant cognoscenda, atque profiteantur: *Quinam (qua lego) possim intelligere, nisi quispiam dux via fuerit?* ex *Actor.* 8. vers. 31. Ut præceret populi reduci non sciverunt, sed occultum fuit illis, & nonprehenderunt quid *Nehemia* Princeps intenderet *Nehemia* 2. vers. 16. ita obnubilant Affectus quandoque etiam mentem, ut profunda ignorantia irrepat, aut irrumpat, & tenebræ operiant terram *Esaia* 60. vers. 2.

USUS I. DEHORT.

SI quandoque Affectus ita mentem Obnubilat, caveamus, ne cum Apostolis affectui indulgeamus & de regno quodam temporali, vel deliciis corporalibus nobis delicias faciamus, ut *Mater Jacobi & Johannis* illa, de quâ *Matth.* 20. vers. 21. ne Christus nobis illud oggerat: *Non est vestrum nosse tempora sive opportunitates, quas Pater in sua ipsius auctoritate statuit.* *Actor.* 1. vers. 7. Caveamus, ne adclaram literam Verbi cæcutiamus, illisquæ proximi fiamus, de quibus *Matth.* 13. vers. 13. ne Christus nobis opponat quod quondam Discipulis: *Nondum perpendistis, neque memoria repetistis?* *Matth.* 16. vers. 9. Caveamus, ne ignorantia fores cæperiamus, ut *Petrus* dicens, *Propitius tibi esto Domine; nequam tibi erit istud.* *Matth.* 16. vers. 22. ne Christus nobis Oggerat illud quod *Philippo Johan.* 14. vers. 9. *Philippe tam longum tempus est, quo vobis converteret nec dum nosti me?*

USUS II. ADHORT.

SI quandoque Affectus ita mentem obnubilat, studeamus, ut jugiter in Scholâ Christi proficiamus, eò nitamur, ut crescamus in Cognitione DEI *Coloss. 1. vers. 11.* studeamus, ut Verbo attendamus claro, Lucernæ pedibus nostris *Psalms. 119. vers. 105.* studeamus denique, ut precibus instemus pro uberiore illuminatione & tenebrarum dissipatione, rogemusque DEUM *ut det Oculis &c. Eph. 1. v. 17. & 18.*

USUS III. CONSOL.

SI quandoque Affectus ita mentem obnubilat, bono sine Animo, qui affectu in Christum ardent, atq; cum Apostolo dicunt: *Agnoscamus charitatem illam Christi omni notitia supereminentiorem ni impleamini ad omnem usque ad plenitudinem illam Dei. ex Ephes. 3. vers. 19.* Si etiam noster Intellectus debilis, qui sumus discipuli Christi, atque cottidiè agnoscendum illud *Sap. 9. vers. 16.* novimus esse Unctionem illam de quâ *1. Johannis 2. vers. 27.* Unctio quam vos accepistis ab eo, manet in vobis, nec necesse habetis ut quinquam doceat vos: verum sicut eadem unctio docet vos de omnibus, quæ & verax est & non mendax: & sicut docuit vos manebitis in eò. Si quandoque etiam in Verbo proposita nobis videantur obscura, atque contingat quod cæco *Marc. 8. vers. 24.* dicenti, *video homines instar arborum ambulantes;* novimus si profundius attendamus Verbo prophetico, illuminationem subindè majorem intraturam, atque gloriari posse nos ex *2. Pet. 1. vers. 19.* *Habemus firmissimum illum sermonem propheticum, quem bene facitis quod attenditis, velut lucernam splendens in obscuro, usque dum dies illucesceris & lucifer exorietur in cordibus vestris.* Si denique Ignorantia adhæreat nobis & caligo nos circumfundat, ut scire nostrum sit ex parte &c. *1. Cor. 13. v. 9.* novimus aliquando succellurum plenum Lumen, juxta illud *1. Cor. 13. v. 12.* *Cernimus nunc per speculum & per ænigma, tunc autem coram cernemus, nunc novi aliquatenus, tunc verò amplius cognoscamus, prout amplius edocti fuero, AMEN.*

DOMINICA INVOCAVIT,
MATTH. IV. ʒf. 6.

Καὶ λέγει αὐτῷ, εὐχόμενος τῷ Θεῷ,
Βάλε σταυρὸν κατὰ. γίγχα πάλαι ᾧ
ἐπὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐπελάττει
τοῦτο οὗ, καὶ ἐπὶ χειρῶν ἁγίων σου,
μηδὲ πρὸς ἑαυτοῦ πρὸς λίθον τὸν
πίδακα.

*Dicitque illi : Si Filius es
DEI, precipitate decorsum. Nam
scriptum est, Quod angelis suis
mandaturus esset de te, ac mani-
bus tollent te, ne quando impin-
gas in lapidem pedem tuum.*

olatio fœcunda fuit quondam Apparitio fa-
cta Patriarchæ Jacobo reduci ex Mesopotamia,
dum obviarunt illi Angeli DEI in viâ infor-
ma duorum castrorum, quæ comitarentur,
illum, de quo *Gen. 32. vers. 1. & 2.* Solatio fœcunda fuit il-
la Apparitio. *Occurrerunt enim huic Patriarcha Angeli DEI.* Erat
illi copia liberorum, servorum & ancillarum, nec non pecudum va-
rii generis, ut dixerit, *minor sum Domine cunctis miserationibus
tuis &c.* nihilque magis in votis habuerit quàm ut, quemadmodum
benedictus erat à DEO, bona quæ acceperat ex manu illius possit
sanus & incolumis secureque transferre in patriam, quapropter mit-
tit illi Deus *Angelos* suos, jubet apparere illi eos, qui aliàs vocantur
Astra matutina, militia celestis, Vigila, in quorum consilio decer-
nuntur pro piis & contra impios hæc vel illa *Dan. 4. v. 14.* Solat-
io fœcunda fuit illa apparitio, *occurrerunt enim huic Patriar-
cha Angeli in Via.* Profugerat ille ex *Mesopotamia* in discrimine
constitutus, dum *Socer* insequeretur illum, cui cordatè respondit fi-
dum se fuisse in ministerio & laboriosum die & nocte, processerat
è monte *Gilead* in planitiem, movebat cum suis ad vadum *Jabock*,
quapropter associantur in hac ipsâ via illi Angeli, comitantur-
que cum ad *Jordanis* ripam, ad illud flumen, quod postea posterius
transgressi sunt magno numero terram occupantes melle & lacte
fluentem, de quo *Josue 3. vers. 14. & seq.* Solatio fœcunda fuit
illa Apparitio. *Occurrunt enim Angeli in Via huic Patriarcha*
in ser-

in forma duorum Exercituum. Juraverat *Eſau* excidium fratri, jamque erat accinctus, & ducebat ſecum 400. armatos, ut etiam *Jacob* anxius dixerit: *libera me Domine de manu fratris, de manu Eſau.* *Timo enim &c.* quapropter ablegat non Principem *Mefopotamia* cum Exercitu angelico, qui eum uſque ad fines *Chanaan* perducatur, quem dein *Præſes* hujus terræ cum ſuo exercitu excipiat, ut volunt *Rabbini* & quidam *Pontificii*, ſed *cæleſtis Exercitus*, quorum unus alam dextram, alter ſiniſtram obſervet, caſtrametetur circa illam, familiam tueatur ne capillus incurvetur, illud præſidium quod habuit abiturus in *Mefopotamiam* & vidit deſcendens & aſcendens in *Scala illâ*, de qua *Gen. 28. verſ. 12.* Non tam ſolatiſua eſt promiſſio confiſſimis comitatus in Verbis hiſce, *Mandavit Angelis ſuis de TE &c.* de quibus *ov̄r* *Θ̄τ̄α*.

E X E G E S I S.

Quod Diabolus quandoque ſe tranſfiguret in Angelum Lucis patet ex præſenti Dominicali Evangelio. poſtquam enim ille ex deſerto duxiſſet *Chriſtum Hieroſolymam*, ſtatuſſet ſuper pinnaculum Templi, atque dixiſſet, *ſi filius DEI es demitte TE deorſum*, quia *Chriſtus* paulo ante in primo congreſſu ipſum depulerat verbis Scripturæ, & illâ uti vel potius abuti vult, atque dicit: Quia tantus *Rabbi*, etiam ſcies illud quod ſcriptum, *Angelis ſuis mandabis qui manibus te ſuo portent, ne offendas pes tuus in lapidem.* quæ Verba deſumpta ſunt ex *Pſalmo 91. Davidis*, & nos in ſano ſenſu paulò prolixiùs exponemus. Dicit autem *David I.* Mandavit Angelis ſuis de TE, meminit Angelorum, atque intelligit per illos *Spiritus*, qui ſine corpore & *Materia*, tales quales deſcribit: *JEHOVA facit Angelos ſuos quaſi ventos & miniſtros ſuos quaſi ignem ſiammantem*, *Pſalm. 104. verſ. 4.* meminit Angelorum tanquam plurium & multorum, qui exercitum conſiciant, quales & plures quoque deſcripſit *Pſalm. 96. v. 4.* *Magnus JEHOVA & laudatus eſt ſupra omni DEO*, ubi per *Elohim* Thargum intelligit *Angelos*. meminit denique *Imperti divini* & dicit, *mandavit Angelis ſuis de TE*, ſiſtitque illos tanquam ſatellites, milites fortes, & Miniſtros DEI, qui miſſi ab eo-

dcum.

dem ut vigilant & stent pro electis, tales, quales describit *Psalm. 103. v. 20. Benedicite Jehova Angeli ejus, valentissimi robore, efficientes verbum ejus, auscultantes voci verbi ejus.* Dicit II Mandavit Angelis suis de Te, ut te custodiant in omnibus viis tuis; hæc Verba *Diabolus* tanquam scopo suo adversa omisit astute, utut legantur in *textu Ebraeo*, in *Chaldeo* & *LXX Interpretibus*. Intelligit autem *David* per *vias electorum* in genere illorum actiones & negotia à DEO mandata, definita & circumscripta, speciatim *functiones officii* & muneris commissi, ut quidem hæc vox de *Cyro* usurpatur *Esa. 48. v. 15. Religionem veram* & ambulationem ad illius præscriptum, ut hæc vox de *Israelitis* usurpatur *Judic. 2. v. 17. Iter crucis & viam calamitatum* ad patriam cœlestem, ut hæc vox de *Davide* usurpatur *Psalm. 102. v. 24.* Dicit *David III.* Mandavit Angelis suis de Te, ut te custodiant in omnibus viis tuis, in manibus te pòrtent, ne offendant pes tuus in lapidem; per lapidem hic in quem impingi aliàs solet, intelligit lapidem peccati & scandali, periculorum & terroris, repentinz & inopinatz malz Mortis, atque dicit, Angelos ex mandato divino non tantum custodire electos in omnibus viis, sed & portare in manibus non tergo, ut vigili oculo illorum sint expositi, portare in manibus non pectore, quz roboris symbola, ut tueantur & fortiter defendant portare in manibus non ducere, ut electi quasi elevati à terra, superiores omni lapide non in illum impingant, similitudine ducta vel à *Sacerdotibus*, qui *Sacrificia* vigili oculo & solerter in manibus portare solebant, ut de *Filiis Aaronis* legitur *Exod. 29. v. 24.* vel à *nutricibus* quz infantulos in brachiis & manibus sollicitè gestare solent & ad latus premere, de quo *Esa. 66. v. 2.* vel à *subditis*, qui obsequiosè munera portare solent & adferre Principibus atque Præpositis, ut de *Israelitis* ad *Eglonem* missis legitur *Judic. 3. v. 17. & 18.*

L. D.

Videmus, Quam non tantum vigil sit oculus Domini super suos, sed etiam pii præsidium firmissimum. Schus und Trug habeant in præsentia Angelorum. Firmissi-

missi num præsidium habent Pii in præsentia Angelorum I, ex Custodum Dignitate, quia illi Angeli, quibus Deus mandat super suos. Mittuntur illis non corpora quæ pereunt, sed Spiritus ministratorii emissi ad ministerium eorum, qui vitam æternam hæreditatem accipienti sent. *Ebr. 1. vers. 14.* Mittuntur illis non exigua copia, quæ facile Reruntur, sed integri Exercitus, millia millium &c. de quibus *Dan. 7. v. 10.* Mittuntur illis non milites timidi, qui fugiunt, sed maximi Heroes, quales sexaginta illi fortes è potentibus *Israhelis*, qui circumstabant lectum *Solomonis*, omnes stringentes gladium, edocti bellum quæq; ascinctus gladio suo super femur suum a pavore singulis noctibus, *Cant. 3. v. 7. & 8.* Habebat quidem *Sancti* etiam satellites suos magno in numero, atque aliis generosi pectoris, manus robustæ, de quo *1. Sam. 22 v. 17.* At quid isti satellites ad Angelos DEI, Spiritus, exercitus, & fortissimos Thronos, Dominationes, Principatus &c. quibus præest *primogenitus omnis creatura Coloss. 1. v. 15. & 16.* Firmissimum præsidium habent Pii in præsentia Angelorum II, ex Custodiæ Universalitate, quia Angeli custodiunt illos in omnibus viis. Custodiunt pios Angeli in viis officiis, ut semita illorum luceat instar luminis splendescens & diffusum, instar luminis inquam promicantis in meridie. *Prov. 4. v. 18.* Custodiunt pios in viis *Christianismi*, ut dicere possint: *Viam veritatis eligo, semitam iudiciorum tuorum propono mihi. In hareo testimonio tuo JEHOVA, ne sinus me erubescere.* ex *Psal. 119. v. 30. & 31.* Custodiunt pios in viis *Crucis & Misericordiarum*, ut ambulent per multas tribulationes in regnum DEI *Act. 14. v. 22.* Habebat quidem *David* satellites ex *Philistæis Chetii & Pleshi*, qui ipsum custodierunt, præprimis cum excederet mœtus *Hierosolyma* in via crucis ad montem *Olethanum*, de quo *2. Sam. 15. v. 18.* At quid *Creti & Pleshi Philistæi*, qui *Davidem* in via custodiebant, ad illos, qui sequuntur Ducem illu in Equo rufo, perambulant terram, & comitantur pios, de quibus *Zach. 1. vers. 8. & cap. 3. vers. 7.* Firmissimum præsidium habent Pii in præsentia Angelorum III, ex Custoditorum Utilitate, quia Angeli portant eos in manibus, ne pes illorum offendat in lapidem. Non offendunt pede in lapidem scandali, quia Angeli illos portant in manibus tanquam Sacrificium DEO placens *Rom. 12. v. 1.* Non offendunt pede in lapidem terroris & periculi, quia Angeli illos portant in manibus tanquam liberos sanctorum *Tob. 2. v. 17. & 18.* Non

offendunt pede in lapidem repentina Mortis, quia Angeli illos portant in manibus tanquam divinum donum, quod Deo redonandum
1. Sam. 1. v. 28. Habebat quidem Solomon satellites, qui ipsum tuebantur & defendebant, cum ex *Gibon* se conferret Hierosolymam, nè impingeret in lapidem offensionis positum ab *Adonia*, de quo
1. Reg. 1. v. 38. & seq. At quid satellites Solomonis, qui ipsum defendebant adversus *Adoniam* ad Angelorum Exercitus & satellitium ad illos, qui castrametantur circa nos & liberant pios? de quo *Psalms. 34. v. 8.*

USUS I. DEHORT.

SI Pii ita præsidium firmissimum habent in præsentia Angelorum, non possunt sibi gratulari de hoc præsidio impij, qui non spirituales ut Angeli, sed carnales, quorum sensus inimicitia adversus DEUM *Rom. 8. v. 5. & 6.* sed metuendum illis, si discedat Spiritus bonus cum Exercitu suo, malignus succedat cum legionibus & turbet illos, ut *Saulum*, de quo *1. Sam. 16. v. 14.* non possunt sibi gratulari de hoc præsidio perversi, qui deferunt viam & errant &c. *2. Pet. 2. v. 15.* sed metuendum illis, quod damnati dicunt & conquerendum: *Planè erravimus à via veritatis, justitia luce non lucente nobis, & sole justitie non exorto nobis. Iniquitatis & perditionis callibus expleti sumus, & perambulavimus deserti avia; viam autem Domini non cognovimus &c.* ex *Sap. 5. v. 6, 7, 8, 9.* non possunt sibi gratulari de hoc præsidio infideles, qui impingunt in Christum voluntariè tanquam lapidem offensionis & petram scandali, cum positus sit in Sion, ut credatur in ipsum *Rom. 9. vers. 32, 33.* sed metuendum illis, quòd Dominus missurus Angelos, qui tandem evulsuri sint illos ut zizanias, collecturi ut scandala Regni, & projecturi in ignem *Matth. 13. v. 41, 42.*

USUS II. ADHORT.

SI Pii ita præsidium firmissimum habent in præsentia Angelorum, gaudeant etiam multiplicantibus sese hostibus Pii, atque confidenter dicant: *Plures sunt, qui nobiscum quam qui cum illis sunt.* ex *2. Reg. 6. v. v. 16.* ambulent strictè in viis officij, Christianismi;

Christianismi & crucis, atque attendant ad illud *Esaiâ* 30. v. 21. *Hec illa est via, incedite per eam, quum dexteram aut quum sinistram poteris.* denique rogent indefinenter Deum, ut mittat illis Angelorum Exercitus qui manus extendant, illos, qui jugiter faciem vident Patris cœlestis, ut à lapide scandali periculi & mortis defendant *Matth.* 18. vers. 20.

USUS III. CONSOLAT.

SI Pii ita præsidium firmissimum habent in præsentia Angelorum, bono sint animo genuini Christiani, qui venerunt nunc tempore scil. N. T. ad montem Sion &c. *Eb.* 12. v. 22. Si *Diabolus* furat, atque etiam *Josuz* ad dextram stet, ut contradicat *Zach.* 3. v. 1. & seq. novit pium Cor, ut *Michael* stetit pro Israelitis contra Principem Persarum & vicit, *Dan.* 10. v. 13. ita pro nobis stare cœlestem *Michael* Christum cum suis *Angelis*, & pugnare contra *Dragonem* & adherentes, ut possimus dicere: *Nunc facta est salus, potentia, & regnum Domini nostri & potestas Christi ejus: quia dejectus est accusator fratrum nostrorum, qui accusabat eos in conspectu DEI nostri die ac nocte.* ex *Apos.* 12. v. 10. Si *Mundus* vias nostras improbet, *Sodomite* dicant: *Hic solus venit ad hospitandum & judicem indefinenter agit, nunc plus illi faciamus mali.* ex *Gen.* 19. v. 9. novit pium Cor, ut *Angeli* eripuerint *Lothum*, custodierunt in omnibus viis in *Zoar* usque, ut *Raphael* comitatus fuit juniorem *Tobiam* in viâ *Tob.* 5. v. 22. ita nos custodire in omnibus viis officii Christianismi & crucis Angelos comites, ut verè experiamur illud *Pf.* 1. v. 6. *Aproscitis JEHOVA viam justorum, ut via improborum peritura est.* Si denique *Mors* instet, lapis ille inopinus feriat etiam *Colossus* quatuor extatum & commolat pedes, *Dan.* 2. vers. 34. novit pium Cor, ut Exercitus angelici in manibus portarunt *Eliam*, ne in lapidem *Achabitarum* insidiarum impingeret, ut illum sub specie igneorum Equorum & Curruum subvexerunt in Cœlum, *2. Reg.* 2. v. 11. ita Angelos etiam nostram animam portaturos in sinum *Abraha*, ut ibi requiescat *Luc.* 16. v. 22. & immisceatur *Seraphim* acclamans cum illis, *Sanctus, Sanctus, Sanctus est JEHOVA exercituum; implet totam hanc terram gloria ejus, AMEN.*

DOMINICA REMINISCERE,
MATTH. XV. v. 24.

Ο ὃς ἀποκριθεὶς ἔπεν ὅτι ἀπε-
στέλλω εἰ μὴ εἰς τὰ σὺν ἡμῶν
ἀλλὰ εἰς τὴν οἰκὴν Ἰσραὴλ.

*As ille respondens, dixit, Non
sum missus, nisi ad oves perdi-
tas domus Israeliticae.*

INter primos post diluvium Patriarchas Prin-
ceps fuit quondam Abraham, qui gregem
habuit numerosum, quem eduxit ex Aegypto,
& pavit, quem discrevit à grege Lothi, & du-
xit in Hebronem, ubi erexit Altare Domino, de quo *Gen.*
12. v. 16. & 20. & Gen. 13. v. 6, 7, 8, 13. Princeps fuit Abraham
inter Patriarchas, qui eduxit oves. Collegerat ille sibi gregem
numerosum, oves habebat quamplures, benedictus erat à Deo præ
caeteris; postquam ergo cum illo grege sat diu hæsisset in Aegypto
apud Pharaonem, discedit, pascit oves alibi, atque introducit illas in
terram Chanaan, quam DEUS non tantum illi, sed & posteris pro-
miserat, dicens: *Deducam vos ex afflictione Aegypti in regionem Ca-
naanai & Chittai & Emorai &c. in regionem affluentem lacte & melle.*
Exod. 3. v. 17. Princeps fuit Abraham inter Patriarchas,
qui inspicit ovibus. Errabant oves illius per terram Chanaan, atque
junctæ erant ovibus Lothi, varix oboriebantur rixæ & contentiones
inter pastores utriusque gregis, & facile fuisset illas propterea cede-
re in prædā Cananai & Pherizai; quapropter nè perirent, nè ce-
derent in prædā, nè excidium illis immineret, carat ut separentur,
dicitque Lotho *versu 8. & 9. Ne quaso sit contentio inter me & te,
aut inter pastores meos & inter pastores tuos: nam viri fratres sumus.*
atque ita excidium evolvit suas, cum Lotho cum omni grege suo in
discrimen adduceretur, de quo *Gen. 14. v. 12.* Princeps fuit A-
braham inter Patriarchas, qui peculiariter suas oves fovit in He-
bron. Contulerat sese Abraham in Terram Chanaan, quæ erat à
Jordanis remota magis, & mediterranea, quapropter cum Ebron sit
in illa terra aptissima ipsi, legit sibi illam in sedem juxta conval-
lem

Item *Mambre*, ita dictam à *Mamre Amorrhæo*, ibidemque suas conservat oves & fovet, eo scilicet in loco, ubi Urbs illa *Hibron* antiquissima, quæ septem annis ante *Tannin* Urbem *Ægypti* fuit ædificata, ut constat ex *Num. 13. v. 23.* In præsentī Dominicali Evangelio non Princeps inter Patriarchas, sed sēmen Abrahæ, qui ante ipsum, se sistit & dicit : *Non sum missus nisi ad oves perditas domus Israelis*, de quo *ovr Θιῶν*.

EXEGESIS.

NON dignatus fuerat Verbo Christus *Chananeam*, cūque intercessissent Apostoli respondit quidem, sed duriter, & dixit : *Non sum missus, nisi ad oves perditas domus Israeliticæ.* Meminit primò Ovium, atque illas opponit tacitè *Canibus*, inter quos ipsa erat referenda, gentilis quippe; atque per oves intelligit *populum judaicum*; utpote quem eduxit ex *Ægypto*, stabulo anxietatis, de quo *Exod. 13. v. 18.* quem admirando modo *paris & sustentavis* in deserto, de quo *Exod. 16. v. 13. & seq.* quem denique *introduxit in terram Canaan* læta pascua, requiem, terram melle & lacte fluentem, de quo *Exod. 33. v. 3.* Meminit secundò Ovium perditarum; *Syrius* habet ad oves, quæ erraverunt, nempe à vera & saluari doctrina *Pharisæis* cœcis ductoribus cœcos ducentibus, ut Christus loquitur *Matth. 15. v. 14* à sinceritate vitæ & morum *Pharisæis* præcepta divina elevantis, ut Christus docet *Marc. 7. v. 12. & 13.* à statū pristina dignitas & felicitatis *Pharisæis* illos incitantibus ad jugum excutendum utque ad excidium Urbis & gentis, sanguinis profusionem, ut Christus docet de *Galilæa* *Luc. 13. v. 1.* Meminit tertio Ovium perditarum Domus Israelis ad quos sit missus; per Domum *Israelis* intelligit familiam *Jacobi*, ex qua oriundæ erant hæc oves, & hac adita periphrasi distinctius exponit se de ovibus agere *judaicæ populi*, se missum esse non nisi ad illas. Loquitur autem Christus non de officio redemptorio quod universale: missus enim erat, ut totum genus humanum redimeret, sed de officio prophetico, & hoc vult, se in propriā personā non missum esse nisi ad *Judeos* & circumcisos, ad illos, qui viderunt illum tanquam Lucem terræ sanctæ *Matth. 4. v. 16.* se non missum esse, ut prædicet Evangelium nisi

Judæis, nisi illis pauperibus in populo judæico quibus prædicandum *Matth. 11. v. 5.* sese non missum esse, ut primum illuminet gentiles, reficiat corda illorum, tantoque gradu & mensurâ solatiorum, sed primum missum sese esse Judæis, ut eos primum reficiat, gratiâ suâ uberiori præ aliis dignetur, & partim per se, partim per suos instauraret, juxta illud *Matth. 10. v. 6. & 6.* *In viam gentium nē abieritis & in urbem Samaritanorum nē ingrediamini, sed proficiſcimini potius ad oves perditas domus Iſraelis.*

L. D.

VIdemus, quantâ prærogativa Gratia dignatus fuerit Christus populum judaicum, hoc patet ex dictis & explicatis. Insigni dignatus fuit Christus populum judaicum I. ex Tituli Attributione. Vocat enim illos *Oves* non *Canes*. Oves quas potenter quondam eduxit, ut *David* propterea canat: *Duxisti Jehovah ut gregem populum tuum Moschis & Aharonis opera. Psalm. 77. vers. 20, 21.* Oves quas faventer pavit, ut *David* propterea canat: *Panem robustissimorum comedit quisque, viaticum demittit eis ad salutem: Impellens Enrum in cælis inducit robore suo Austrum, quum depluisset super eos carnem tanquam pulverem, & sicut arenam marinam volucres cæli, Psalm. 78, vers. 25, 26, 27.* Oves quas sapienter introduxit in requiem, in terram promissam, ut *David* propterea canat *Psalm. 105. vers. 44.* *Dedit eis regiones gentium, & laborem nationum possident hereditario jure; ut observent statuta ejus, & leges ejus custodiant:* Insignis prærogativa fuit ovium *Jacobi* discretarum à grege *Labanis*, quod illas ex *Mesopotamia* traduxit, pavit & duxit in terram *Chanaan* è *Gilead* in planitiem & postea in *Bethel*, de quo *Gen. 31. vers. 17, & 18.* At longè sublimior fuit prærogativa populi judæici, quem Christus appellavit *Oves*, quæ ab ipso eductæ pastæ & introductæ in terram *Chanaan*, ut ipse *Deus* dicat: *Dedi vobis terram, in quâ non laboraveras, & civitates quas non exstruxeratis, in quibus habitatis & vineis & olivis, quæ non plantaveratis, fruiimini Josua 24. vers. 6. & 13.* Insignis prærogativa dignatus fuit Christus populum judaicum II. ex Miseriæ Descriptione. Erant enim illi devii à via Veritatis, ut conquestus fuerit *DEUS* de illis: *Populus sunt*

errabundi à me, & sunt ignorantes viarum mearum. Psalm. 95. vers. 10. erant devii à via sinceritatis, ut DEUS dixerit: *Expanderam manum meam meam 100 die ad populum rebellem, qui ambulans viam non bonam sequendo cogitationes suas: Ad populum qui provocant me in os iugiter, sacrificantes in hortis, & dolentes in laceritis. Esaiâ 65. vers. 2, 3, 4.* erant devii à via vere felicitatis, ut conquestus fuerit DEUS de illis: *Cur aversus est populus hic Hierosolymitanus a conversione pervicacissima? retinens dolum renuens converti. Jerem. 8. vers. 4 & 5.* Insignis prerogativa fuit Ovium Iesbronu, quarum Moyses fuit misertus, pulsus adversariis, & debite illis reductis, de quo Exod. 2. vers. 17. At longè sublimior fuit prerogativa populi judaici, quem perditum collegit Christus, cujus misertus fuit singulariter, adeo ut Mattheus dicat: *Quum vidisset turbam, commiserationis inimam commotus est, quod essent dissipati & disjecti quasi oves non habentes pastorem. cap. 9. vers. 36.* Insigni prerogativâ dignatus fuit Christus populum judaicum III. ex Effectus Intentione. Voluit enim illis se exhibere, ut ex ovibus Domus Israelis fierent oves domus spiritualis, & Israelitæ genuini; ivit ad illos in propria persona ut viderint ipsum, & dixit illis: *Adhuc parvo tempore lux vobiscum est, ambulare dum lucem habetis, ne vos tenebra deprehendant, nam qui ambulat in tenebris, nescit quo vadit; Joh. 12. vers. 35, & 36.* ivit ad illos & prædicavit illis ut audiverint ipsum, & dixit illis: *Spiritus Domini super me, propterea quod unxit me, ut evangelizem pauperibus misi me, ut morder contritus corde, ut prædicem captivis dimissionem, & cæcæ visus recuperationem, ut contractos emittam in libertatem.* ivit ad illos & primum dignatus est illos suâ Gratia, ut reficere sese ex illo potuerint, & dixit illis: *Ego sum pastor ille bonus, & agnosco meos & agnoscor à meis; Prout novis me Pater, ita & ego novi Patrem, & animam meam depono pro ovibus. Joh. 10. vers. 14, 15, 16.* Insignis prerogativa fuit Ovium Jesse, quia ad illas missus fuit David, qui peculiariter ipsis invigilavit, ut constat ex 1. Sam. 16. vers. 11. At longè sublimior fuit prerogativa populi judaici, ad quem peculiariter missus fuit Christus, pastor ille bonus, ut ipse Deus dicat: *Eccè Dominus Jehova, velut pastor gregem suum pascet, in brachium suum congregabit agnellos, & in sinu suo portabis, facti ducet commode. Esaiâ 40. v. 10, & 11.*

USUS I. DEHORT.

SI tantâ prærogativâ Gratiæ DEUS dignatus est populum Judaicum, caveamus ne cum Judzis finis perpetuò stupidiz, quæ Cor obdurant *Psalms. 95. vers. 8.* ne DEO conquerendum ex *Esaia 1. vers. 3.* *Agnosceat bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui; Israel non agnoscit, populus meus non animadvertit, caveamus, ne finis cum Judzis Oves perpetuò aberrantes ex Esaia 53. v. 6.* ne contingat quod comminatus fuit *Osee 10. v. 6.* *Spernes eos Deus meus, quia non auscultant ei, idcirco erunt errabundi in gentibus. cap. 9. vers. 17.* Caveamus, ne cum Judzis finis Oves ingratis, quæ in *Ida* venientem & missum non recipiant *Job. 1. v. 11.* nè Deus exequatur illud *Zacharia 11. v. 9, & 10.* *Non sum pasturus vos, quæ moritura est, moriatur, & quæ excindenda est, excindatur, & reliqua commedant carnem alterius, &c.*

USUS II. ADHORT.

SI tanta prærogativâ Gratiæ DEUS dignatus est populum judaicum, studeamus, ut quia ex canibus per Conversionem facti sumus quoque Oves, grata mente agnoscamus hoc beneficium, atque dicamus ex *Psalmo 79. vers. 13.* *Nos populus tuus & grex pastus tui celebrabimus te in seculum, in quamque generationem enarrabimus laudem tuam.* Studeamus, ut quia per gratiam DEI à deviis sumus traducti in veram viam, tanquam Oves Christi audiamus vocem illius, illumque sequamur &c. *Joh. 10. v. 27.* Studeamus, ut quia missus etiam nobis est Christus & per Apostolos nos advocavit, rogemus pro continuatione præsentis & verbi solatiui, atque dicamus ex *Psalmo 80. v. 2, 3, 4.* *O Pastor Israelis aures percipe, ductor Josephi tanquam gregis, insidens Cherubinibus illucesce, & veni ad plenam salutem nobis.*

USUS III. CONSOL.

SI tanta prærogativâ Gratiæ DEUS dignatus est populum Judaicum, bono sint animo, qui norunt illud: *Ego*

Constituo te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremitatem terre. *Esaie 49. vers. 6.* Ut ut per naturam simus Oves stupidæ, quarum Intellectus obtenebratus *Eph. 4. v. 18.* novimus Christum esse Pastorem bonum, qui illuminat & pascit, dicitque *Ezech. 34. vers. 14.* In pascuo bono pascam eos, & in montibus excelsis Israelis erit caula eorum, ibi recubabunt in caula bona, & pascuum bonum depascens in montibus Israelis. Ut ut per naturam simus Oves aberrantes & devix, quibus agnoscendum illud *Jacobi 3. vers. 2.* In multis impingimus omnes. novimus Christum esse pastorem bonum, qui perditam ovem quærat, humeris imponat atque dicat: *Congratulamini mihi, nam invenivi ovem meam qua perierat.* *Luc. 15. vers. 5, & 6.* proficitur: *Pretervenientem requiram, & depulsam reducam, fractamque obligabo & agrosam confirmabo;* ex *Ezech. 34. vers. 16.* Ut ut denique per naturam simus Oves remotæ procul à testamentis & Christus Minister Circumcisionis *Rom. 15. vers. 8.* *Eph. 2. vers. 12.* novimus Christum esse Pastorem bonum, qui etiam advocaret remotas *Eph. 2. vers. 14.* dixerit Apostolis: *Profecti in mundum universum, predicate Evangelium omni orbi condito.* *Marc. 16. vers. 15.* atque profiteatur: *Educens eos à populis, congregansque ex regionibus, ac reducens eos in terram suam, ut pascam eos in montibus Israelis ad alveos, & in omnibus locis habitabilibus hujus terre.* *Ezech. 34. v. 13.* AMEN.

DOMINICA OCULI,
LUC. XI. v. 19.

Ἰδὲ ἰγὼ ἐκ Βεελζεβὺλ ἐκβάλλω
τὰ δαιμόνια, οἱ ἡοὶ ὑμῶν ἐκ τίνος ἐκ-
βάλλετε; Ἀλλ' οὐ τὸ πνεῦμα ὑμῶν αὐ-
τοὶ ἐκβάλλετε.

Quod si ego Beelzebub præs-
idio ejicio demonia, filii vestri
cujus præsidio ejiciunt? ideo
ipsi judices vestri erunt.

innocens quondam fuit David, cum scilicet age-
ret in terra sancta Cithara, Damonem fugaret,
& ab ipso filio Saulis Jonathane egregium
obtineret Candoris & dexteritatis Testimo-
nium,

nium, de quo *1. Sam. 16. vers. 23.* Innocens fuit David tum temporis, *versabatur enim in illa terrâ, ubi erat Ecclesia, DEUS dominabatur.* Selegerat DEUS populum Israeliticum præ cæteris, tradiderat illi Terram *Chanaan* sive sanctam, præerat illi peculiariter tanquam DEUS, Dominus & Princeps, cum alii extra illam venerarentur suos *Dealtros, Moabita Camosum, Philisti Dagoneum, Ammonita Molochum* cæterique gentiles suos *Baalim*; quapropter etiam David agit in hac terra, in Juda ubi DEUS notus, in *Israel* ubi nomen illius gloriosum, in quâ etiam postea decantavit egregium illud Carmen: *Terriculû gentium argenteis & aureis, operi manuum humanarum, os illis est, sed non loquuntur; oculi sunt illis sed non vident, aures sunt illis sed non audiunt, etiam nullus spiritus est in ore illorum. &c. Psalm. 135. vers. 15, 16, 17, 18.* Innocens fuit David tum temporis; *expellebat enim Damonem.* Venerat malus Spiritus à Domino super *Saulem*, turbabat illum, & in Balneo Melancholiz ad sudorem usque & angustias animi urgebat; quapropter *filius Isai* accersitus Cithara subvenit, non ut *Pythagoras* ferocientes animos mollivit, *Asclepiades* seditiones accensas inhibuit, *Dæmon* ebrios ac petulantes juvenes ad modestiam reduxit hoc modo medioque, sed vel maximè voce intermixta, quæ DEUM reclonavit, quæque fuit instar lapidis illius, qui juxta *Rabbinos* habuit inscriptum Nomen *πετρα χαλματων & Patriarcharum*, quo *Goliathum* postea prostravit, de quo *1. Sam. 17. v. 49.* Innocens fuit David tum temporis, cum ipse *Jonathan Filius Sauli* hoc agnovisset & in de ipso judicasset. Non semel fuerat per tempus aliquod in aulâ apud *Saulem* puer David, sed iteratis vicibus, ut propterea familiaris etiam factus fuerit *Jonathan* principi Juventutis, *Filio Saulis*, qui proinde sinceritatem & innocentiam illius agnoscens professus fuit publicè coram patre, non esse ipsum reum illius, cujus accusetur & dixit: *Ne peccet Rex in servum suum in Davidem, quia non peccavit in Te, quinmò facta ejus bono sint tibi valde. Nam, quum exponens vitam suam in manu sua percussisset Pelishtæos & comparasset JEHO-VA salutem magnam toti Israël, vidisti & letatus es, &c. 1. Sam. 19. vers. 4. & 5.* Non tam innocens fuit David Dæmoni obsistens plus Innocentiz habuit *Filius Davidis Christus* expellens Diabolum, quam etiam

etiam demonstravit Argumento ab ipsorum Judæorum filiis petito & desumpto, de quo *ov. 1. 1.*

EXEGESIS.

PROpositum erat Christo densare Argumenta, quapropter cum produxisset illud de Regno in se divitiis, ruinæ proximo, pergit & dicit: *Si autem per Beelzebub Ego ejicio demonia, filii vestri cuius subsidio ejiciunt? idcirco ipsi iudices vestri erunt.* ubi observanda I. Hypothesis, quam Christus, ponit dicens, si per Beelzebub ego ejicio, respiciens ad Accusationem Judeorum, qui caluminati fuerunt & dixerunt, non ejicit *Demonum* nisi per Beelzebub. Beelzebub fuit *deaster* quondam illorum, qui erant extra populum DEI, Idolum *Accaronitarum* summè Deo invisum, ut constat ex *2. Reg. 1 v. 2, & 3.* fuit ita dictus vel quod *muscas* abigeret, quæ infestabant homines, vel quod sub forma & figura *muscæ* sese exhiberet, conspiciendū, vel quod *muscæ præfideret*, quarum examina erant in Templis gentilium ex sacrificiorum frequentis, qui quod sacrificant *dæmonis* sacrificant *1. Cor. 10. vers. 20.* Princeps denique *Demonum* sive Diabolorum, qui sub se suum habuit exercitum & phalanges, quæ aliàs nomine *Legionis* veniunt *Marc. 5. vers. 9.* II. observanda est Argumentatio. Si inquit, Christus Ego per Beelzebub ejicio *Demonia*, filii vestri per quem ejiciunt. de his filiis diversæ circumferuntur sententiæ. quidam per illos intelligunt *Exorcistas Judæorum*, qui vel herbis, vel suffibus vel vinulis adversus dæmones utebantur, vel adjurationibus agebant adversus illos, qui cum adveniente Christo experirentur artes suas nihil amplius valere, JESU Nomen adhibuerint, quales describuntur *Act. 19. v. 13, & 14.* quidam per illos intelligunt *Apostolos Christi*, qui *Dæmonas* expulerint in nomine *Magistri* juxta potestatem datam *Matth. 10. vers. 1.* quidam denique per illos intelligunt *Discipulos* vel populares *Pharisæorum*, qui *Dæmones* ejiciebant invocantes DEUM *Abrahami, Isaac & Jacob*, qui ipse ita se appellavit & manifestavit *Exod. 3. vers. 15.* Si primus obtineat sensus, argumentum Christi erit tale. Si Exorcistæ vestri qui me sequuntur nunc, non nisi in meo nomine *dæmonia* ejiciunt, nec quicquam possunt nisi illud usurpent, convicti eritis me non per Beelzebub ejicere *dæmonia*;

si alter. argumentum Christi erit: Si ego virtute Beelzebub e-
jicio Dæmonia, Discipuli mei, vestri filii, qui à me potestatem
habent nec tamen punguntur à vobis, cujus præsidio ejiciunt Dæmo-
nes. Si denique tertius, argumentum erit: Si etiam vi ejiciens
dæmones, id facit ope Beelzebubi; ergo & vestri Discipuli &
populares, qui in Nomine DEI expellunt, facient id ope Diabolorum
principis; quod si dicatur, eo ipso docetis cujus filii sitis, nempe Pa-
tris mendacii, ut Diabolus vocatur *Joh. 8. vers. 44.* III. observanda
est annexa Conclusio. Dicit enim *Christus*, Ideo ipsi Judices vestri
erunt; condemnantes scil. vos invidiz; quod oculus vester sit ne-
quam *Matth. 20. v. 15.* condemnantes vos crudelitatis, quod cor ve-
strum sit sanguinarium, ut Patrum *Matth. 23. vers. 31.* condemnan-
tes vos blasphemiz quod lingua vestra sit veneno calumniz referta
Matth. 12. v. 34.

L. D.

VIdemus, quàm solidè demonstravit Christus se pro-
cul esse ab omni commercio cum Diabolò. Liqueet
hoc ipsum I. ex personæ Conditione, fuit enim Salvator no-
ster ille Deus, qui adversus omnibus Idolis, & dixit per *Jeremiam*,
magis obtrusecit omnis homo quàm ut animadvertat, pudes facit omnis
confator sculptili: nam falsum est fusile ejus, nec spiritus est in ullo
eorum. Vanitas sunt opus aberrationis maxima, quo tempore visita-
buntur illi peribunt ista non sicut istarum est, sed formator omnium est
Jacobici portio; vicissim *Jisrael* tribus possessionis ipsius, *Jehova* exer-
citiuum nomen est ei. *cap. 10. vers. 14, 15, 16.* fuit Salvator noster ille
Dominus Orbis qui non curavit *Dominum Muscarum* & dixit:
*Spectabam Satanam ut fulgur è cælo cadentem, ecce do potestatem cal-
candi serpentes & scorpiones, & supra omnem vim inimici, & nihil vos
lacet. Luc. 10. vers. 18, 19.* fuit Salvator noster ille Princeps Exerci-
tus ecclesiis, qui feliciter adversus hunc principem pugnavit & dicit
atque dixit: Nunc judicium adest mundi hujus; nunc Princeps ille
mundi hujus ejiciatur foras, & ego si sublatum fuero è terra omnes tra-
bam ad me ipsum, *Joh. 12. vers. 31, 32.* ostendit quidem *Moyse* se
procul

procul esse à commercio Magorum Ægyptiorum, ut Dux & princeps populi *Exod. 2. vers. 17, 18, 19.* At quid *Moyſes* ad *Christum* illum principem, de quo *Apoc. 12. vers. 7, 8, 9.* Liquet hoc ipsum, II. ex Argumenti oppositione. Si enim *Christus* habuisset commercium cum *Sathana*, multo magis id habuissent Judæorum Exorcistæ, & tales qui ipsum non secuti, de quo *Marc. 9. v. 38.* si *Christus* habuisset commercium cum *Sathana* etiam discipuli illius habuissent, qui venerunt & dixerunt: *Domine etiam demoni subijciuntur nobis per nomen tuum. Luc. 10. vers. 17.* Si denique *Christus* habuisset commercium cum *Dæmone Pharisæorum* Discipuli quoque habuissent, de quibus *Salvator: Vae vobis Scriba & Pharisei, hypocritæ quoniam circumdatis mare & terram ut faciatis unum profolytum quum fueris fidei, facitis enim filium gehennæ duplò magis quàm vos estis, Matth. 23. vers. 15.* Ostendit quidem *Elias* se nihil habere commercii cum Spiritu turbarum & domo *Achabico* luculenter & cordatè 1. *Reg. 18. vers. 18.* At quid *Elias* ad *Christum*, illum qui potens fuit Verbo & factis Propheta? *Luc. 24. vers. 19.* liquet hoc ipsum III. ex Objecti Retorsione, ostendit enim ipsos ex suis reos esse Invidia atque tales de quibus dicit *Matth. 6. vers. 23.* Si oculus tuus improbus fueris, totum corpus tuum tenebrosum erit. ostendit ipsos ex suis reos esse sanguinolentia atque tales, de quibus dicit *Iob. 3. vers. 40.* Si dedissem me interimere, hominem qui veritatem vobis proloquutus sum. ostendit ipsos ex suis esse reos blasphemie atque tales, de quibus dicit *Matth. 12. vers. 31.* Quodvis peccatum & blasphemia remittatur hominibus; blasphemia verò in Spiritum non remittitur hominibus. ostendit quidem *Jeremias* se procul esse à commercio Chaldæorum *Jerem. 37. vers. 14.* At quid *Jeremias* ad *Christum*, qui ab ipsis inimicis obtinuit testimonium *Matth. 22. v. 16.* *Magister scimus te veracem esse, & viam Dei in veritate docere, nec ququam curare, non enim respicias ad personam hominum.*

USUS I. DEHORT.

SI *Christus* tam solidè demonstravit se procul esse ab omni communione cum Diabolo, peccarunt gravi.

ter, qui ipsi dixerunt in faciem *Iob. 8. v. 48. Nonne benè dicimus, te Samaritanum esse & demonium habere.* sentient illi aliquando peccatam, de quâ *2. Thess. 1. v. 9. & 10. Peccarunt graviter illi, qui ob expulsionem Diaboli Apostolos fuerunt persecuti, de quibus Actor. 16. v. 19. & 20. experientur illi quàm verum illud Christi aliquando Luc. 10. v. 16. Qui vos spernit, me spernit, qui verò me spernit, spernit eum, quò misit me.* Peccarunt graviter, qui oculis corde & ore sese opposuerunt Christo & Apostolis displicentes DEO & hominibus *1. Thess. 2. v. 15. conspicient illi aliquando illos, qui ex judaico sanguine Judices, juxta illud Luc. 22. v. 30. Sedebitis super thronos judicantes XII. Tribus Israel.*

USUS II. ADHORT.

SI Christus tam solidè demonstravit se procul esse ab Somni communione cum Diabolo. Veneremur hunc DEUM Dominum, & Principem, qui in diebus carnis suæ aggregante ipsum Diabolo, quam procul esse deberet ab illo demonstravit & dixit: *Abi Satan. Dominum Deum adorabis & illum solum colles. Tunc missum eum fecit Diabolus, & ecce Angeli accesserunt & ministrabant ei. Matth. 4. v. 10. & 11. agnoscamus Apostolos fuisse illos, qui potestatem acceperint etiam in Diabolos juxta promissum Christi Marc. 16. v. 17. & 18. & tandem oculos, cor & linguam decenter gubernemus, ut non nobis expectandi sint judices, sed concives Apostoli, atque gloriari possimus, nos venisse ad montem Sion &c. Ebr. 12. v. 22, 23, 24.*

USUS III. CONSOLAT.

SI Christus tam solidè demonstravit se procul esse ab Somni communione cum Diabolo, bono sint animo qui ipsum sequuntur, ut Authorem & Consummatorem fidei suæ *Ebr. 12. v. 2.* Si idem nobis accidat quod Christo, atque dicatur: *Demonium habes & insanis, quid enim audisti?* ex *Job. 10. v. 20. novimus illum, qui se defendit à commercio cum Baalzebub, nos quoque de-* sensu-

senfurum, qui non melioris fortis quam Caput, atque aliquando ostensurum, quodnam sit discrimen inter illos, qui DEO seruiunt & illos, qui ipsi non seruiunt *Malach. 3. v. 18.* Si idem nobis accidat, quod *Apostolis*, atque consimiliter excipiamur *1. Cor. 4. v. 13.* novimus illum, qui defendit Apostolos nos quoque defensurum, atque dicturum etiam depalmanate nos Diabolo, quod *Paulo* dixit *2. Cor. 12. v. 9.* Sufficit tibi gratia mea: nam potentia mea per infirmitatem consummatur. Si denique idem nobis accidat, quod *primitivæ Ecclesiæ Christianis*, qui commercii cum immundis Spiritibus fuerint accusati, senserunt oculos, corda & linguas blasphemantes atque æstimatedi sunt ut oves occisionis *Psalms. 44. v. 23.* novimus illum, qui Apostolos defendit & Christianos, nos quoque defensurum & futurum iudices illorum calumniantium, juxta illud *1. Cor. 6. v. 2.* ut in ipso possimus gloriari & dicere ex *Rom. 8. v. 37, 38.* In his omnibus amplius quam victores sumus per eum qui dilexit nos. Nam persuasum est nobis, neque mortem, neque vitam, neque Angelos, neque principatus, neque potestates, neque presentia, neque futura, neque sublimitatem, neque profunditatem, neque ullam rem aliam conditam possumus separare à Charitate DEI, quæ est. AMEN.

DOMINICA LÆTARE,
JOH. VI. v. 6.

Τὸ τοῦ θεοῦ λέγει πειράζων αὐτόν,
αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί ἔμελλε ποιῆν.

Hoc autem dicebat, tentans eum, ipse enim sciebat quid esset factururus.

Singulariter quondam probavit DEUS Moſen in deſerto, dum populum permittit defectui ciborum, ipſum Moſen advocavit & tandem carne & pane præſentes Iſraelitas refeſcit, de quo *Exod. 16 verſ. 1. 2. & ſeq.* Singulariter probavit DEUS tunc Moſen, dum populum inedia permittit, atque iſa Moſen ad ſe quaſi compulſit. Erant Iſraelita in Sin octavâ kil, manſione, defe-

cerat

cerat id, quod ex *Aegypto* tulerant esculentorum post trigesimum diem ab egressu, mœrore corripiebantur magno, quapropter *DEUS Moysen* incitat, ut à terra ad cœlum, ab inopiâ præsentem ad divitem manum à miseriâ & querulatione populi se converteret ad *DEUM* misericordem, qui jūn pridem respexerat hunc populum, querelas illius exaudiverat, atque cognoverat illorum sortem *Exod. 3. vers. 7.* Singulariter probavit *DEUS* tunc *Mosen*, dum eundem accersivit & compellavit. Patrarat ipse quidem multa miracula, sed nondum viderat aliquam extraordinariam cibationem, fuerat etiam cum populo in domo servitutis & anxietatis fornace ferrea *Aegypti*, atque nunc denuò probandus, quapropter alloquitur illum *DEUS*, confert cum eodem atque erigit eum, ore ad os loquens, tanquam amicus cum amico familiariter agens, ut aliàs deprædicatur hoc de *Moysen Num. 12. v. 8.* Singulariter denique probavit *DEUS* tunc *Mosen*, dum eidem futurum revelavit & postea liberaliter populum cibavit. Erat populus in deserto *Sin* non procul à monte *Sinai*, lassus & famelicus, nec hominum quisquam perspicere poterat, quomodo esset alendus & conservandus in deserto; quapropter *DEUS* promittit, qui omnia novit, sese missurum vesperi aves & manè *Manna* & quidem in abundantia ut duplum colligere possint sexto die, quo respiciens *David* cecinit *Psal. 78. v. 26, 27, 28, 29.* *JEHOVA* impellens Enrum in cœlu & inducens robore suo Austrum depluebat super eos carnem sanguam pulverem, & sicut avenam marinam volucres alas, &c. Ut quondam *DEUS*, Angelus *Isidori*, Dux *Israelitarum* tunc temporis probavit *Mosen*, ita ipse incarnatus probavit hic quendam Discipulorum, de quo *ov̄ θ̄ω̄*.

EXEGESIS.

Cūm populus præsens esset numerosus, fames irreperere sensim Cœperat, atque nox instaret, quæsit *Salvator noster*, unde sumemus panem, ut hi edant. Hanc Quæstionem proposuit, ut quæsitum vel interrogatum probaret, dicit enim *Johannes*: Hoc autem dicebat, tentans eum, ipse enim scribat quid esset futurum. In quibus verbis observandum 1. Quomodo interrogaverit, nempe tentans, juxta Evangelistam, non in malum, quod opus Diaboli & procul à Salva-

à Salvatore nostro, sed in bonum ut scilicet, exploraret & in lucem proferret, num interrogatus in defectu mediorum naturalium velit se conferre ad potentiam Salvatoris, quo respexit *Matthæus* referens, quod Christus postea dixerit Apostolis: *Quid discerpatis inter vos, exigua fide præditi, quod panis non sumistis? Matth. 16. v. 8.* velit se conferre ad providentiam Salvatoris, quo respexit, *Marcus* dicens, quod paulo post mandavit Apostolis & dixerit: *Ita videte, quos panes habetis? Marc. 6. v. 38.* velit se conferre ad Misericordiam & Gratiam Salvatoris, quo respexit *Matthæus* recensens, quod Christus misertus fuerit hujus populi *Matth. 14. v. 14.* II. Observandum, Quem interrogaverit, *Evangelista* docet interrogasse non sigillatim omnes Apostolos, sed *Philippum*, ut constat ex antecedenti versiculo, vel quia ille adhuc rudis & tardus præ cæteris, ut etiam quassiverit ex Christo quia Pater & ut ostenderet, rogavit *Joh. 14. v. 8.* vel quia ille locorum vicinorum gnarus & oriens ex *Betsaida*, quæ notat domum vel venationem, vel angustie, vel vestigium, ut constat ex *Johan. 1. v. 44* vel quia erat præ cæteris infirmus in fide, cogitabat pecudes & volucres per hunc diem esse cibatas, atque conferre se nunc ad laticula & nidos saturatas, & tamen esurire hunc populum, qui ad Christum confluerit, & ad quem alias ipse adducere solebat *Joh. 1. v. 20, 21, 22.* III. Observandum, Quomodo interrogaverit, non autem interrogavit nescius futuri, ut consilium peteret ab hoc Discipulo, sed sciens probè quid facturus esset, nempe, quod panibus esset benedicturus & illos multiplicaturus, atque probaturus quàm verè quondam dixisset: *Non solo pane vivet homo, sed ex quovis verbo procedente per os DEI. Matth. 4. v. 4.* quod populum cibaturus, refecturus atque probaturus se esse illum, de quo Mater pia quondam cecinisset: *Famelicis implevit bonis. Luc. 1. v. 53* quod denique additurus superfluum atque impleturus corbes & docturus, quàm verè quondam dixisset: *Novis Pater ille calisti vos indigere hiis omnibus; ne igitur estote solliciti de crastino, Matth. 6. v. 32. & 34.*

L. D.

Videmus, Quomodo, si Christus suos in Scholam ducat, tempore Inediæ in deserto hujus seculi adducat, faciat hoc

hoc ipforum bono, juxta illud *Rom. 8. v. 28. Iſi, qui Deum amant, in bonum vergunt omnia.* In ſchola ducere ſolet ſuos illorum bono juxta explicata I. ex Actus Designatione, quia ſalutari-
ter eos tentat. Probat quippe illorum animum, num ſe convertat ad *Manum Omnipotentia ſua*, atque cogitet illud *Davidis: Aperis manum tuam, & ſaturas quicquid vivit ex beneplacito. Pſalm. 145. v. 16.* Probat animum illorum, num reſpiciat *Oculum providentia ſua*, atque cogitet illud *Davidis: Ecce oculus Jehova ad timentes ſui, ad expectantes benignitatem ipſius; Ut eripiat à morte animam eorum, & vivos conſerves eos in fame. Pſalm. 33. verſ. 18. & 19.* Probat ani-
mum illorum, num confidat & inhæreat *Cordi miſerenti*, atque cogi-
tet illud *Davidis Pſalm. 65. v. 20.* U; quondam *Joſeph* tentavit fra-
tres, dixit ſuperſeſſe annos defectus, ipſos verò eſſe ſervandos *Gen. 45. v. 6. & 7.* ita Salvator noſter nos tentat in bonum, ut convertamus nos ad ipſum, illius Manum, Oculum & Cor, atque credamus ipſum nos non deſerturum *Eb. 13. v. 5.* In ſchola ducere ſolet ſuos illorum bono juxta explicata II. ex Subjecti informatione, quia illos dextrè docet & informat. nos ſumus quoque cum *Philippo* rudes ſæpè & tardi, quapropter tentat, ut illuminet & oſtendat Patrem dicens: *Nam quis eſt ex vobis homo, qui ſi filius eius petierit ab eo panem, det ei lapidem; Et ſi piſcem petierit, num ſerpentem dabis ei? Si vos igitur qui improbi eſtis, noſtis bona dona dare liberis veſtris, quanto magis Pater ille veſter, qui eſt in cælis, dabis bona iis, qui petierint ab ipſo. ex Matth. 7. v. 9, 10, 11.* nos ſumus cum *Philippo* quoque ſæpiùs in domo *Ananias*, quapropter tentat, ut exhilarret & ducat in *Hieroſolymam* nè ulterius fleamus, ſed panem & cætera accipiamus &c. *Eſa. 30. v. 19, & 20.* nos ſumus quoque cum *Philippo infirmi in fide*; & cogitamus, cur *DEUS* pecudes alit, nobis verò deeſt; quapropter tentat, ut fulciat & confirmet, atque oſtendat aliter eſſe ratiocinandum: *Intuemini in volucres cæli, non enim ſerunt neque metunt, neque colligunt in horrea, ſed Pater ille cæleſtis alit eas, nonne vos multo præſtatis eis, ex Matth. 6. v. 26, 27.* Ut quondam *Joſua* *Iſraelitas* tardos per anxia ductos & infirmos in fide ſtabilit in *Gilgal*, ubi primùm frumentum habuerunt terræ promiſſæ *Joſua 5. v. 10, 11, 12.* Ita Sal-
vator noſter tentando nos rudes docet, anxios lætificat, infirmos fulcit, ut agnoſcamus illum eſſe cum qui adipe frumenti cibis, atque
petra

ē petra mel exhibet *Psalms. 81. v. 17.* In scholam ducere solet suos Saluator illorum bono III. ex Futuri Prævisione, quia prospicit etiam nesciū. Novit, si hora venit, quid facturū & quod benedicturus ita, ut tempus tempori respondeat & panis abundet *Levit. 26. v. 5.* Novit, si hora venit quid facturū, & quod cibaturū ita ut satiati gratia agant *Deuter. 8. v. 9. & 10.* Novit, si hora venit, quid facturū & quod superadditurū ita, ut omnia abundent *Bent. 28. v. 11.* Ut *Elisa* pane benedicto cibavit & prævidit aliquid ex illo superfuturū *2. Reg. 4. v. 42. 43.* Ita Saluator noster nos ignaros pascit & novit quid sit facturū, quodque nihil defuturū sit piis *Psal. 84. v. 12.*

USUS I. DEHORT.

SI Christus ita in scholam ducit suos illorum bono, caveant omnes, nē ipsi tentent DEUM ut Israelitæ, & dicant: *Potestine Deus instruere mensam in deserto Percussit quidam petram, ut prorsumprent aquæ, manarent flumina, etiamne panem dare poterit, & sustentare reliquias populi sui.* ex *Psalms. 78. v. 20, 21, 22.* ne nobis *Esaias* dicat nomine DEI: *Quoniam accesseram presente nemine, clamaveram respondente nemine, adeone abbreviata est manus mea &c.* ex *cap. 50. v. 2.* Caveant omnes, nē si cūm *Philippo* jam sunt illuminati, lætificati & confirmati denuō in ignorantiam relabantur, atque dicant cum gentilibus: *Quid comedemus, quid bibemus, quo induemur?* ex *Matth. 6. v. 31.* nē nobis Christus dicat, quod Apostolis: *Nec dum percipistis quicquam?* &c. *Matth. 10. v. 9.* Caveamus denique ne, si DEUS quod intendit facere, revelet, replicemus atque dicamus cum Equite illo: *etiam si catarrhactas in calce faciat IEROPAH, qui fieri istud possit?* ex *2. Reg. 7. v. 2.* ne nobis *Judith* dicat ex *cap. 8. v. 10.* *Quinam estis vos qui Deum tentatis? isti non faciunt ad consequendam gratiam, sed iram potius & vindictam.*

USUS II. ADHORT.

SI Christus ita in scholam ducit suos illorum bono, ad illum, qui tentat in defectu, nos convertamus corde credente, atque

que dicamus: *JEHOVA pascit me non egebo, in caulis herbis accubare me facit, ad aquas tranquillissimas seducit me.* ex *Psalm.* 23. v. 1. 2. ad illum qui docet, convertamus nos corde grato, atque ex experientia etiam profiteamur: *Puer eram, etiam confenni, nec justum delictum animadverti, aut progeniem ejus queritantem victum.* ex *Psi.* 37. v. 25. ad illum denique, qui novit quid in futurum facturus, nos convertamus corde petente, atque dicamus orantes: *Omnia ista in te collocant spes suam, ut erogas ipsis cibum suum argente tempore. Si occultareris perturbarentur, si colligeres spirituum eorum expirarent, & ad pulverem pristinum redirent.* ex *Psalm.* 104. v. 27, 28.

USUS III. CONSOL.

SI Christus ita in scholam ducit suos illorum bono, bono sint animo, qui cottidiè cum *Agure* dicunt ex *Proverb.* 30. v. 7. & 8. *Duas rei abs te peto, ne deneges mihi ante mortem meam, nempe ut vanitatem & quicquid est mendacii, à me longè removeas; pauperem esse & divitem ne da mihi. Patire autem me acceptare victum meum ordinavi.* Si nobis idem eveniat, quod *Vidua Zarpathica* **DEUS** tentet tempore famis, ut cum illà dicendum: *Quàm vivis Jehova Deus tuus, non est mihi quicquam cici, nisi farina mensuram, cochlearum in calco & paululum, olii in lecythulo.* 1. *Reg.* 17. vers. 12. novimus vivere adhuc cœlestem *Eliam*, qui avocet à terrenis ad manus omnipotentes *Oculum & Cor promptum*, ut dicamus & certi simus: *Gustate & videte, quàm benignus sit Jehova. Beatum virum, qui sperat in ipsum.* *Deprehendens in Jehova Sauli ejus quàm nihil egesset corripit timentes illum.* ex *Psalm.* 34. v. 9, 10, 11. Si nobis idem eveniat, quod *Rutha* in domo anxietatis *Bethlehemitica* rudi & infirmæ in fide, ut *Spicæ* sint colligendæ cum alii abundant *Ruth.* 2. v. 9. novimus vivere adhuc cœlestem *Boazum*, qui illuminet, exhilarat & fulciat, atque verificet illud *Esaiæ* 33. v. 15 & 16. *Ambulans justè & loquens quod rectum est &c. in excelsis habitabit, propugnacula petrarum sunt presidium ejus, cibum ipsi dabitur. potus ei certus est.* Si denique nobis idem eveniat, quod *vidua* alicujus *Prophete* nil super sit præter olei vasculum, atque in futurum prospicientes nil præ oculis habeamus, quàm famem & miseriam 2. *Reg.* 4. v. 2. novimus vivere adhuc cœlestem *Elisam*, atque non tantum nostrum vas ad satietatem imple-

pleturum, sed & mutuata, ad abundantiam benedicturum pani & corbi *Dent.* 28. v. 5. ut dicturi ex *Psal.* 36. v. 8. & 9. *Quansi astimanda est misericordia tua Deus? Filii enim hominum sub umbram alarum tuarum recipiuntur. Rotidi sunt ex liquore optimo domus tua, & torrente deliciarum tuarum inebriantur. AMEN.*

DOMINICA JUDICA,

JOH. VIII. v. 30.

Εγω δὲ ὃ ζητῶ μὴ δόξαν μου
ἔστι ὃ ζητῶν ὑμεῖς κείτων.

*Ego autem non quero gloriam
meam, est, qui quatit & judices.*

Imprudenter egerunt quondam Israelitæ op-
ponentes se Moyfi & Aaroni murmurando,
qui dixerunt: *Nos quidem quod attinet non est
hoc murmur contra nos, sed contra Dominum*, de quo
Exod. 16. v. 7. & 8. *Imprudenter egerunt Israelitæ, dum
murmurarent contra Moysen & Aaron.* Erant illi missi à DEO ad
hunc populum, ut Lucem aliquam inferrent *Agypto* terræ tenebra-
rum, solatia affunderent pressis, & vitæ libertatique restituerent ser-
vos, & nihilominus murmurant adversus illos, qui ipsos *Agypto*
eduxerunt, qui Legati *Domini*, ad quos DEUS dixit & quidem ad
Mosen: *Eas tu, nam ego ero cum ore tuo, & docebo quid loqua-
r.* *Exod.* 4. v. 12, 14, 15. *Imprudenter egerunt Israelitæ,
dum murmurarent non tam contra Moysen & Aaronem, quam
contra Deum.* Erant hi viri in singulari apud Deum gratia, officii prin-
cipalis dignitate praefulgebant, Deumque quasi in populo hoc refere-
bant, nihilominus murmurant adversus illos, qui praepositi, qui Du-
ces, ut etiam dicatur *Moses* fuisse Rex sive Dux & ceteris praefectus
Dent. 33. v. 5. *Imprudenter denique egerunt Israelitæ,
dum murmurarent contra Moysen & Aaronem hoc murmur reprehenden-
tem.* Erat quidem hoc murmur directum adversus illos & insur-
gens populus linguarum spicula acuebat in hos viros, verum per il-
lorum latus petebat ipsum DEUM; hinc quamvis murmura passim
audiebantur de Mose & Aarone, quasi illi fuissent seductores, nih lo-
minos petierunt ipsum DEUM, peccarunt contra Majestatem Do-
mini,

mini, quæ dein apparuit, atque iram concitarunt illius & pœnam in seipſos, ut *Moyſes* dixerit *cap. 16. v. 28. & 29.* Non contra *Moyſen* & *Aaronem* ſed *Chriſtum*, qui *Rex* & *Sacerdos* noſter, inſurrexerunt *Judei*, ut etiam *Apologiam* adornarit & dixerit: *Ego non quæro Gloriam meam, eſt, qui quærit & judicat*, de quo *ſc̃r̃i* *Θι̃ς̃*.

EXEGESIS.

Dixerat *Chriſtus* ſeſe non habere *Dæmonium*, nihil commercii intendere cum impuro Spiritu, ſed honorificare Patrem ſuum, gloriam illius unicè ſpectare, *Judeos* autem atrociffimâ contumeliâ ipſum afficere, pergit itaque in apologetico ſermone, & dicit primò: *Ego non quæro gloriam meam*, non ulurpo mihi divinum honorem, vel vindico injuriam iſtam, imò cum dicitis me *Dæmonium* habere, & ego id nego, non tam meam, quàm alterius gloriam quæro, ut quidam exponunt. Obſervandum autem primò, quòd *Chriſtus* dicat, non ſe quærere gloriam ſuam, adeoque hoc velle, utut putetis me veſtris premi calumniis non tamen ita ſe res habet, cum non quæram gloriam meam, non curem ſolicite, affectem, & vindicem, loquitur autem *Chriſtus* de ſe, ut *Legato Patrie* & miſſo in hunc *Mundum*, qui venit, ut illuminaret omnem hominem *Job. 1. v. 9.* qui venit, ut Spiritum perfunderet, & predicaret Verbum *DEI* ſolatiſſimo *Job. 3. v. 34.* qui venit, ut vitam & quævis bona diſpenſaret, ut conſtat ex *Job. 10. v. 11.* Obſervandum ſecundò, quòd *Chriſtus* dicat, Eſſe aliquem, qui quærat gloriam illam, quæ debita. reſpicit autem hiſ verbis ad *Patrem*, cujus ipſe ſit *Filius*, juxta illud *Pſalm. 2. v. 7.* *Filius meus tu. hodie ego genui te.* cujus ipſe ſit imago; ita ut qui videt *Filium* videat *Patrem* *Joh. 14. v. 9.* cujus ipſe ſit *Splendor* & *Charakter* *Ebr. 1. v. 3.* Obſervandum tertio, quòd *Chriſtus* dicat, *Patrem* quærere gloriam illam & judicare, quidam putant prius Verbum per poſterius exponi, quidam de curâ quærendi & vindicandi accipiunt hæc Verba; commodè autem vox *κεῖται* accipitur, ut contradiftincta voci *ζητῶν*, ut primâ quidem *Cura Patrie* cæleſtis, altera autem *vindicatio* indicetur, ut ſenſus ſit: *Pater meus utiſſetur contumelias veſtras, nec vos eritis impunes ut putatis, ſed vindicabit, judicabitque vos contemptores meæ doctrinæ, & auferet Lucem, ut videntes non videatis*, prout loquitur *Matth. 13. v. 14. ſola-*

ria Spiritus subtrahet vobis, ut nil nisi anxietas vos sit pressura, prout loquitur Luc. 19. v. 43. vitum expellorabis & Beatitudine indignos iudicabit aeterna, prout loquitur Joh. 8. v. 21,

L. D.

Videmus, Quàm atrox sit peccatum, Christum nec audire nec diligere, ut verè Paulus dixerit 1. Corin. 16. v. 22. *Qui JESUM Christum non dilexerit, sit anathema, Moran atba.* Atror peccatum est contemptus Christi I. Legationem attendendo, si consideremus contemni Legatum, qui non suam gloriam, sed nostram quæsit utilitatem. Fuit enim Christus Legatus Lucis, de quo Esai. cap. 49. v. 6. *Levior videris, quàm ut sis mihi servus ad erigendum tribus Jacob &c.* fuit Legatus solatii evangelici, qui ipse dixit. *Spiritus Domini super me, propterea quod unxit me: ut evangelizarem pauperibus &c.* Luc. 4. v. 18. Legatus vite, de quo Johan. 3. v. 16, 17. *Ita Deus dilexit Mundum, ut Filium suum unigenitum daret &c.* Si itaque atrox peccatum fuit contemptus Josephi ablegati à Patre ad fratres suos, de quo Gen. 37. v. 13, 18, 19. & seq. multò majus peccatum erit contemptus celestis Josephi, qui missus fuit ut fratres suos illuminaret, solaretur, vivificaret atque dicere potuit: *Esca mea est, exequi voluntatem ejus qui misit me &c.* Joh. 4. v. 34. Atror peccatum est contemptus Christi II. Patrem respiciendo, si consideremus Patrem esse ejusdem essentiz, potentiz & voluntatis cum Filio, qui Oculum habeat vigilem & omniscium, hic enim quærit, hic attendit ad Filium, de quo dixit: *Hic est Filius ille meus dilectus in quo acquiesco.* Mat. 3. v. 17. hic attendit ad Imaginem suam factam visibilem in carne, de quo Paulus. Coloss. 1. v. 15. & 16. hic attendit ad Splendorem gloria suæ, quem obfuscare nituntur istiusmodi contemptores, ad illum, qui dicere potest ex Apocal. 22. v. 16. *Ego sum radix illa Davidis stella illa splendida, matutina.* Si itaque atrox peccatum fuit rejectio Samuelis, qui Filius DEI tantum per gratiam & vicarius in officio, ut dixerit Deus: *Non Te spreverunt solum, sed me spreverunt, ne regnum super ipsos.* 1. Sam. 8. v. 7. multò majus peccatum erit contemptus celestis Samuelis, qui dicere potuit Joh. 5. v. 19. & 20. *Non potest Filius à semetipso operari nisi viderit Patrem operantem: quacunque enim ille facit, hæc etiam Filius pariter facit.* Pa-

ter enim amat Filium. Atrox peccatum est contemptus Christi III. Ultionem perpendendo. Neque enim impunè transmittit hoc facinus Pater, sed severè in illud animadvertit, judicat & punit illud *ablatione Lucis* atque dicit: *Veniam adversus Te cito & movebo candelabrum tuum à loco suo, nisi resipueris. Apoc. 2. v. 5.* punit illud *subductione solatii*, atque complet illud: *Nisi ista dixerint nulla erit lucis scintilla, sed peragrabis terram difficultatibus pressus atque famelicus. Esaia 8. v. 20, 21, 22.* punit illud *destructione vite temporalis & rejectione à Beatitudine*, atque exequitur illud: *Qui aspernatur me, nec recipit verba mea, habet qui condemnet ipsum. Sermo quem locutus sum, ille damnabit eum &c. Job. 12. v. 48.* Si itaque atrox peccatum fuit contemptus Michæ, ut etiam dixerit Zedekia & annunciarit gravissimum iudicium *1. Reg. 22. vers. 25.* multò majus peccatum erit contemptus cœlestis Michæ, qui dicere potuit ex *Johan. 15. v. 22.* *Si non venissem & locutus essem eui, peccatum non habens, nunc autem non habens quod prætexas peccato suo.*

USUS I. DEHORT.

SI tam atrox peccatum est contemptus Christi, caveamus, nè contemnamus hunc Legatum patris, atque cum Judæis dicamus: *Nos scimus Deum esse locutum Moysi: hic autem unde sis, nescimus. ex Job 9. v. 29.* nè Christus ingeminet illud: *Ego veni nomine Patris mei, nec recipiit me: si veneris alius nomine suo, illum recipiet. Job. 5. v. 43.* Caveamus, nè offendamus contemptu Filii Patrem, atque similes simus Judæis, de quibus *Joh. 15. v. 21.* nè Christus ingeminet illud: *Qui non honorat Filium, non honorat Patrem &c. Johan. 5. v. 23.* Caveamus, nè iudicio vindicativo & damnatorio nos præparemus cum Judæis, de quibus *Johan. 9. v. 39.* nè Christus ingeminet illud *Joh. 3. v. 19.* *Lux venit in mundum, sed dilexerunt homines potius tenebras, quam lucem &c.*

USUS II. ADHORT.

SI tam atrox peccatum est contemptus, Christi hunc Legatum excipiamus debite memores illius: *Quotquot enim excep-*
runt,

runo, dedit eis hoc jus, ut Filii Dei sint sancti. Joh. 1. vers. 12. Patris oculum observemus atque attendamus, memores illius: Hic est Filius meus &c. Math. 17. vers. 5. denique Judicium illud vindicatorium fide & obsequio declinemus, memores illius Joh. 3. vers. 31, 32, 33.

USUS III. CONSOL.

SI tam atrox peccatum est contemptus Christi, bono sint Animo, qui non contemnunt illum, sed dicere possunt cum Paulo Vivo, non amplius ego; sed vivis in me Christus &c. ex Gal. 2. vers. 20. Si Legati Diaboli loquantur adversus hunc Legatum atque nolint confiteri ipsum venisse in carne 1. Joh. 4. vers. 3. novimus hunc Legatum suos illuminare, solari, vivificare atque dicere: *Hac est voluntas ejus qui misit me ut quisquis respicit Filium & credit in eum, habeat vitam æternam. &c. Joh. 6. vers. 39, & 40.* Si Mundus non cognoscat Patrem nec attendat ad illius curam & oculum dicatque: *Non respicit Jus, neque animadvertit Deus Jacob. ex Psalm. 94. v. 7.* novimus patrem, & qui genuini Christiani illud: *Pater diligit Filium & qui credit in eum habet vitam æternam. Joh. 3. v. 35, 36.* Si denique Caro parum curat Judicium vindicatorium, atque illud sibi imaginatur: *Esto robur nostrum lex justitia, infirmitas enim deprebenditur inutilis. Sap. 2. vers. 11.* novimus ut vindictæ obnoxius est contemptus Christi, sic venerationem illius subsequens habere Judicium absolutorium, Spiritum prævaliturum carni atque fixum mansurum illud Joh. 5. vers. 24. *Amen dico vobis, qui sermonem meum audit, & credit ei qui misit me, habet vitam æternam. AMEN.*

DOMINICA PALMARUM,
MATTH. XXIII. ψ. 8.

Ο δὲ πλῆθος ὄχλος ἐρωσάντων
αὐτῶν περὶ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ. αὐτοὶ
δὲ ἐλοπῆον κλάδους δασύων δένδρων
καὶ ἐσπρῶννον ἐν τῇ ὁδῷ.

*Plurima autem turba strave-
runt vestimenta sua in via: alii
verò cadebant ramos de arbori-
bus, & sternebant in via.*

Hilariter & decenter quondam se gesserunt Ju-
dæi in Festo tabernaculorum repetito tempore
Judæ Maccabæi, dum scil. thyrsos & ramos
virides & palmas prætulērunt ei, qui prospere-
ravit mundari Locum suum, ut constat ex 2. Mac-
cab. 10. vers. 7. Hilariter & decenter se gesserunt tum tem-
poris Judæi, dum conquissiverunt thyrsos ramos virides & palmas. Er-
rat solenne Judæis in Festo Tabernaculorum præferre ramos DEO
in honorem, gratias agere eidem, quod qui quondam voluit illos ha-
bitare in tabernaculis, nunc introduxerit in terram & post deserti la-
bores adipe frumenti palcat, & sanguine uvæ reficiat, construere eti-
am tabernacula ex frondibus, de quo apparatu Levit. 23. vers. 34, 35.
Hilariter & decenter se gesserunt tunc temporis Judæi,
dum ab arboribus frondes petierunt. Erant Arbores varii generis, aptæ
ad hoc opus, & poterant vel ab his vel ab illis decerpi frondes, qua-
propter Judæi quoque hoc faciunt & portant Thyrsos, sive Hastas
foliis intextas in signum Victoriæ, Ramos virides ex foliis in signum
pacis acquisitis, & denique palmas in signum patientiæ, quam hæte-
nus luculenter probarant, aquam etiam fundentes in DEI Gloriam,
quod respexit Christus: *Si quis sitis veniat ad me & bibat. Job. 7. v.*
37, 38. Hilariter denique & decenter se gesserunt tum
temporis Judæi, dum in publico illos Ramos portarunt. Solebant
Judæi non tantum varii generis ramos colligere, sed & fasciculos
compingere, & ultimo die, qui dicebatur Festum Cohibitionis, septi-
es Altare fasciculo instructi circumire, recolentes, quomodo quon-
dam in Ingressu & aditu terræ sanctæ circumierint muros Jerinchi-
tinos

tinios, qui prostrati ad Clangorem Tubarum, de quo *Josua cap. 6. vers. 20.* Quod quondam contigit in Festo Tabernaculorum, idem hoc ipso die observarunt Judæi, dum scil. in honorem Salvatoris nostris Ramos ex arboribus petitos prostraverunt in Viam, de quo *vi. 019.*

EXEGESIS.

Obssequium suum cùm populus concomitans Christum vellet contestari, non tantum Vestimenta substraverunt Regi Sionzo, sed & ut noster Evangelista loquitur: *Cadebant ramos ex arboribus & sernuebant in viâ.* In quibus Verbis observandum primò, quod *Matthæus* dicat: illos sollicitos fuisse de Ramis. In græco occurrit vox *κλαδus*, quæ non notat ramos robustos & adultos sed teneros, qui prominent è robustioribus, atque ita usurpatùr hæc vox *Matth. 24. vers. 32.* fuerunt autem illi ramuli *virentes, molles & flexiles.* contigit enim hoc mense Martio, in quo virebant rami passim in *Palestina, Judæa* & vicinis locis, atque verno tempore denuo vitam & succum recipiebant, ut constat ex *Jobi 14. vers. 9.* denique fuerunt illi *Ramuli* non parcè accepti, sed in magnâ copîâ, unde *Marcus* adhibuit Vocem *σικαδας*, quæ congeriem & complexum quendam significat, ut constat ex *Marc. 11. vers. 8, 11.* Observandum quod *Matthæus* dicat: cæsos fuisse illos ab arboribus. per Arbores hic non intelligit *infrungiferas* sed *fructiferas*, quales ibi passim extabant, *palmas* scil., quæ aliàs frequentes erant in terrâ Chanaan, hinc *Debora* dicitur inter illas habitasse *Judicum 4. vers. 5.* *Oleat*, quæ etiam abundabant in hac terrâ; hinc *DEUS* promissit populo suo *Dent. 3. vers. 8.* *Ficu*, quæ dulces proferebat fructus atque etiam copiosè inveniebantur in hoc loco; hinc Author libri *1. Reg. cap. 4.* dicit in descriptione felicis regiminis Solomonis & status *v. 35.* *Judam & Israelem* habitasse sub ficu &c. Tertiò observandum quod *Matthæus* dicat: cæsos Ramos ex Arboribus fuisse projectos & stratos in viam, non ad latus, ut quidam opinantur, sed in ipsam viam, in quâ & per quam Christus tendebat, cujus terminus à quo fuit *Bethania* domus scil. Afflictionis, ut constat

ex *Job. 12. vers. 2. Terminus per quem Mons eleazarum*, in quo postea cum Christus se contulisset in Hortum, sanguinem ludavit, ut constat ex *Luc. 22. vers. 44. Terminus denique ad quem Hierosolyma dicta* ita à pacis visione, ubi Templum domini, accalamatio votiva & exceptio cum plausu, ut constat ex *Job. 12. v. 12. & seq.*

L. D.

VIdemus, Quomodo hoc tempore hoc die Festo debite & decenter Salvatorem nostrum JESUM Christum comitemur, prosequamur, revereamur. Decenter comitamur hoc die Salvatorem nostrum I. Ramos virtutum exhibendo. Si scilicet solliciti simus de *ramis teneris* virtutum, atque ostendamus nos esse illos qui primitias Spiritus habent & suspirant *Rom. 8. vers. 13.* solliciti simus de *ramis virtutum virentibus* & vigentibus, atque ostendamus nos esse illos, qui probant, quæ sit voluntas domini, nec communicemus cum operibus frugiferis &c. *Eph. 5. vers. 10, & 11.* solliciti simus de *ramis copiosis* virtutum atque ostendamus nos esse illos, qui obseivent illud: *Quæcunque sunt vera, iusta, si qua virtus, si qua laus, hæc reputate.* *Philip. 4. vers. 8.* Exhibuit quidem Moyses duodecim Ramos, sed aridos Domino, inter quos unus tantum viruit & fructus tulit *Num. 17. vers. 6, 7, 8.* At nostrum est hoc die teneros virides & copiosos Ramos virtutum exhibere Salvatori nostro, ut illi se explicent, ut vitis &c. *Osai 14. v. 7.* Decenter comitamur hoc die Salvatorem nostrum II. Ramos ex ipso decerpendo. Est ille Palma illa, quæ Victorem repræsentat, qui per mortem mortem abolevit &c. *Eb. 2. vers. 14, 15.* Est ille illa olea, quæ Pacis principem repræsentat, qui factus nostra pax *Eph. 2. vers. 14, 15.* Est ille illa Ficus, quæ Principium dulcedinis repræsentat, sub quam frater fratrem invitaturus *Zach. 3. vers. 10.* Decerperunt quidem reduces ex Babylone ramos ex variis arboribus in festum tabernaculorum de quo *Neb. 8. vers. 15.* At nostrum est hoc die decerpere & efficaciter & exemplariter omne illud Ramorum genus, quod DEO placet ex Arbore vitæ Christo, atque niti ut simus iusti ex iusto *Esaia 60. vers. 21.* Decenter comitamur hoc die

Salva.

Salvatorem nostrum III. Ramos viæ insternendo. Si scilicet insternamus Ramos nostros viæ *Constitutionis & veræ pœnitentia*, atque observemus illud: *Parate viam Iehova &c. Esaia 40. vers. 3.* si insternamus Ramos nostros viæ *fidei & solida fiducia* in rorulentum Salvatorem, atque observemus illius monitum: *Caput meum plenum rore &c. Cantic. 5. vers. 2.* si denique insternamus Ramos nostros viæ *pri desiderii & Anhelitus* ad cœlestem Hierosolymam, atque observemus illud: *Nos ut municipes colorum nostrorum &c. Philipp. 3. vers. 20.* projecit quidem Moyses Ramum cum esset cum Israelitis in Via deserti in Aquam, quæ exinde dulcescere cepit *Exod. 15. vers. 25.* At nostrum est hoc die projicere Ramos in Viam pœnitentia, fidei & pii desiderii, ut de nobis possit dici, quod de Sapientia: *Accedite & fructibus meis implemini, nam memoria mei dulcior est melle. Syrach. 24. v. 22, 23.*

USUS I. DEHORT.

SI ita decenter comitamur hoc die Salvatorem nostrum, caveamus ne Ramos adultos *visitum* exhibeamus, atque nihil apud nos inveniatur præter tribulos & spinas *Esaia 7. vers. 24.* ne nobis obveniat consimile fatum, quod incubuit Regi babylonio, de quo *Esaia 14. vers. 19.* *Tu abjiceris e sepulchro Tuo ut fureculus abominandus.* caveamus ne ramos decerpamus ex *Rhamno*, Sathanâ vel Diabolo cum Sichemitis, de quo *Judas. 9. vers. 15.* ne nobis obveniat consimile fatum quod Christus prædixit infidelibus *Job. 15. vers. 5.* *Nisi quis in me manserit, abjectus extra vineam ut palmes arefcat.* caveamus ne ramos spinarum insternamus viæ Christianismi, quæ nocent & suffocant *Luc. 8. vers. 14.* ne nobis obveniat consimile fatum, quod David annuntiavit istiusmodi hominibus *Psal. 78. v. 9. & 10.* *Liquefiant sicut aqua intendant tela ut tantum non impantur; velut testudo liquefendo perit, ita qui cernit peribit & cætera.*

USUS II. ADHORT.

SI ita decenter comitamur hoc die Salvatorem nostrum, studeamus ut ramos virtutum exhibeamus *generos, vi-*

rentes & copiosos Salvatori, memores petrini moniti: Adjicite fidei vestra virtutem, virtuti verò notitiam; notitia verò continentiam &c. 2. Epistola cap. 1. vers. 5. v. 7. studeamus, ut quicquid est ramosum fructiferorum decerpamus ex Arbore vitæ Christo, memores illius Paulini: Quod si nonnulli rami defracti sunt, Tu verò oleaster insitus es pro istis &c. ne gloriare adversus ramos, &c. Rom. 11. v. 17, 18. denique insternemus omnes ramos nostros via ad Beatitudinem, memores illius Johanni de XXIV. Senioribus Apoc. 4. v. 10, 11.

USUS IIL CONSOLAT.

Sita decenter comitamur hoc die Salvatorem nostrū, bono sint animo, qui cum turba faciunt, & vestigiis insistant illorum, qui ringente mundo serviunt in Sanctitate &c. *Luc. 1. v. 74. 75.* Si caro nos velit esse sollicitos de Dudajim & floribus Vanitatis *Gen. 30. vers. 15.* novimus, qui sollicitos nos vult de ramis veritatis & virtutum, vires quoq; Spiritus ministraturum, ut possimus esse repleti fructibus Justitiæ &c. *Philip. 1. v. 11.* Si Diabolus velit nos decerpere ex arboribus Sodomæ poma & fructus Impietatis, de quo *Sap. 10. v. 7.* novimus illum, qui est Surculus Isai, & vult ut ex ipso decerpamus inclinaturum esse ad nos, ut virtute illius simus & maneamus *Arbores justitiæ, &c. Esai. 61. vers. 3.* Si denique Mundus velit in viâ seculi nos sternere *Rosæ* in capita voluptatis, & pergere ad Epicureismum *Sap. 2. vers. 8.* novimus, illum qui est Dux noster & in viâ sibi ramos sterni voluit, ducturum nos Spiritu bono in viâ rectâ *Psal. 143. vers. 11.* ut de nobis dici possit illud quoque: *Justus ut palma germinabit, ut Cedrus in Libano crescat &c. Psalm. 92. vers. 13, 14.*

AMEN.

IN FE-

IN FESTO PASCHATIS,
MARC. XVI, vs. 5, & 6.

Καὶ ἔσπευσεν εἰς τὸ μνημεῖον,
ἀδύνειαν σκεπτικῶς ἐκείνῃς δε-
ξιῇ, πάλιν βλαπτικῶς, πάλιν βλα-
πτικῶς, καὶ ἐξέστη μνηστικῶς. Ὁ δὲ λέ-
γει αὐτῇ, Μὴ ἐκθαμβῶθαι. Ἰη-
σοῦ ζῆτον τὸν Ναζαρενὸν τὸν ἀ-
νακρανόμενον ὑπὲρ ὑμῶν, σὺν ἵσιν αὐτοῦ ἰδοὺ
ἐν τῷ ὄρει, ὅπου ἔρχεται αὐτῶν.

*Et ingressa in monumentum,
viderunt adolescentem seden-
tem à dextris, amictum stola
candida & expaverunt. At
ille dicit illis, Ne expavescais:
Jesum queritis Nazarenum, qui
fuit crucifixus: Surrexit, non
est hic: Ecce locus, ubi posuerunt
illum.*

Læta & beata fuit quondam Apparitio illa quæ
facta Uxori Manoah Danitæ. Præsentem enim se ex-
hibuit Angelus Domini, mœstam est allocutus & promisit
Adventum Simonis, qui Israellem liberaturus, ut constat ex
Jud. 13. vers. 1, 2, 3. & seq. Læta & beata fuit hæc Appari-
tio, facta enim infirmæ Mulieri. Erat hæc Uxor Manœ, prin-
cipis in tribu Dan, mœsta & dejecta, quia Dominus clauferat Ute-
rum, Furor exarserat super Israellem & jam primus annus præsens
servitutis sub manu Philistæorum, quæ duravit usque in vigesimum;
quare propter beat DEUS hanc mœstam hæc apparitione, quam tamen
excipit cum stupore, planè ut postea Angelo Gabriele apparente Ma-
ria exterrita fuit, de quo Luc 1. vers. 29. Læta & beata fuit hæc
Apparitio, quia præsentem se fecit Angelus Domini. Erat hic
Angelus in forma humana, assumpserat Figuram VIRI cujusdam
præstantis, quapropter in illâ quoque alloquitur hanc feminam, mœ-
stam erigit, depressam solatur, planè ut postea Angelus Gabriel ad
Mariam dicens Noli timere &c. Luc. 1. vers. 30. Læta & beata
denique fuit hæc Apparitio, respexit enim Simonem Judi-
æm & vindicem Israelis. Noverat probè hic Angelus, quæ
essent desideria hujus feminæ, quod collimarent, nempe in libe-
rationem populi, quapropter annunciat præ fortibus esse Simonem,
qui

qui *Nasirau* ex utero, qui capturus liberare populum ex manu *philiſtorum*. quod opus probavit, urgente Spiritu ipsum contra *philiſtaos* deportante portas *Gaza* in Morte sua excindente plures, quam in Vita, planè ut Angelo *Gabriele* præſente in *Nazareth*, ab ipſo dictum *Maria* illam parituram Filium, qui *IESUS* vocandus &c. *Luc. 1. v. 31, 32.* Non tam lata & beata fuit hæc Apparitio lætior & beatior eſt illa, de qua in præſenti Evangelio agitur. Cum itaque viderimus formam *Angeli* apparentis, nunc Verba illius excipiemus *ev. 9. c.*

EXEGESIS.

Quanquam dies hic dies læti Nuncii, nihilominus refert *Marcus* feminas perterrefactas fuiſſe ex viſione, quibus *Angelus* propterea dixerit: *Nolite expaveſcere, quæritis enim Jeſum Nazarenum crucifixum.* In quibus verbis I. obſervandum, quæ fuerint compellatæ, nempe *femina illa prope ſepulchrum expaveſcentes juxta noſtrum, deſicienti faciem*, juxta *Lucam*, amarè ſtentes juxta *Johannem*. In græco occurrit talis vox, quæ juxta radicem & uſum compoſitæ hujus notat intenſè *externari*, *paveſcere* & terreri; eſtque illa quæ uſurpatur de *Chriſto*, qui poſtquam moles peccatorum generis humanæ cœpit premere, cœpit tremere &c. *Marc. 14. v. 33, 34.* quæ uſurpatur de *Paulo*, qui poſtquam Lux illum circumfulſit, ſenſitque iram divinam, dixit inter metum & angorem, *quid vis ut faciam Domine?* *Act. 9. v. 8.* quæ uſurpatur de populo, qui poſtquam vidit *Dæmonem* expelli ab obſeſſo obſtupuit admirandus & dixit *Marc. 1. v. 27.* II. Obſervandum, quis compellarit feminas, ſiſte autem ille *Angelus* ex fortibus *Domini*, qui facie feminis, veſte ſplendida talari apparuit, hic dixit: *Nolite metuere, expaveſcere: metuunt Sacerdotes, qui Chriſtum tradiderunt, Pilatus, qui ipſum condemnavit, Herodes, qui illi illuſit, at non vos.* hinc *Matthæus* addidit notanter vocem *υμεις*, ut diſtinctionem indicaret, quàm hæc voluit facere *Angelus*, quaſi diceret: expaverunt meritò caſtodes ſepulchri *Militæ* & deſecti in terram jacent ſemimortui, at vos nolite expaveſcere, ſed lætami. Eſtque modus loquendi qualem *Dominus* adhibuit *Hagar* erigendæ, cui in ſiti oſtendit quoque fontem *Gen. 21. v. 17.* Modus loquendi, qualem *Angelus Domini* adhibuit *Gideon* ſulcindo,

ciendo, qui Altare cum inscriptione *Jehovah Schalom* erexit *Jud. 6. v. 23. 24.* Modus loquendi, quem adhibuit Boazus Ruth *exhibenda* & spem matrimonii facienti illi *Ruth 3. v. 11.* III. Observandum, quomodo compellarit Angelus, quam causam posuerit lux allocutionis; dixit autem, *queritis JESUM Nazarenum, crucifixum*, amatis illum, qui vos amavit, queritis illum, qui vos oves perditas querens, vultis ungere illum, qui vos unxit Spiritu, summum queritis illum, qui jam resurrexit, *JESUM*, qui populum suum liberare debuit à peccatis *Matth. 1. v. 21. Nazarenum*, qui ex stirpe Davidica resurrexit, *Nazarethi* educatus quondam fuit, & inde dictus Nazarenus *Matth. 2. v. 23. Crucifixum*, quem Judæi acceperunt & affixerunt *Act. 2. v. 23.*

L. D.

Videmus, Quàm lætum cordi amicum & solatifiuum sit paschale Evangelium de Messia ex mortuis excitato. Solatifiuum & lætum est Evangelium de Messia excitato I. Subjectivè, quia directum ad corda contrita. Collimat enim hoc Evangelium ad illa corda, quæ pavent propter peccata, & dicunt: *Iniquitates meæ transcendunt caput meum* &c. ex *Psal. 38. v. 5.* Collimat ad illa corda, quæ metuent *iram* divinam, atque dicunt ex *Psal. 6. v. 2. 3.* *Jehova ne in ira tua corripias me* &c. Collimat ad illa corda, quæ stupent ad potentiam Sathanæ, atque dicunt ex *Psal. 18. v. 5, 6, 7.* *Circumdederunt me dolores mortis* &c. Lætum fuit Evangelium de exaltato Iosepho, quia collimavit ad fratres peccatum agnoscences, *iram* metuentes & ab Oeconomo reductos ut maleficos *Gen. 45. v. 5.* Lætiùs est Evangelium paschale, utpote quod collimat ad corda contrita, ad illos, qui dicunt ex *Dan. 9. v. 5. & 7.* *Peccavimus, & perversè egimus* &c. Solatifiuum & lætum est Evangelium de excitato Messia II. Effectivè, quia illud annunciant Angeli Ecclesiæ à DEO missi Apostoli & Doctores. Annunciant enim illud Angeli spiritualis resurrectionis, qui pavorem tollunt, & impletum esse indicant illud *Esa. 44. v. 3. & 4.* *Sic dicit JEHOVA* *Deus tuus & Creator tuus, qui ex utero adjuvit te. Ne timeas* *Serve mi* *Jacob* *enim* *superstitem* *effundam* &c. Annunciant illud Angeli divina pacis, qui metum tollunt & impletum

P. VI.

R.

esse

esse indicant illud: *Cogito de vobis cogitationes prosperitatis, non autem adversitatis &c. Jer. 29. v. 11.* Annunciant illud Angeli celestis la-
 rificationis, qui stuporem temperant, & impletum esse indicant illud:
Dispensabo Te mihi in seculum, desponsabo Te, inquam, mihi iustitia
&c. Osea 2. v. 19, 20. Lætum Evangelium fuit illud *Mephiboseth*,
 à *Davide*, quod annuntiatur per Ministros pacis, de Gratiâ certifi-
 cantes 2. *Sam. 9. v. 5.* Lætius est Evangelium paschale de Christo
 exaltato, utpote quod annunciant Angeli Ecclesiz illi, de quibus *Er-*
 saias: Quam descendes super montes pedes evangelizantis &c. cap.
52. v. 7. Solatissimum denique & lætum est Evangelium de Messia
 exaltato III. Objectivè, quia ostendit crucifixum propter peccata
 & ob nostram justificationem excitatum. Ostendit resurrexisse JE-
 SUM, de quo omnes Prophetæ testantur *Altor. 10. v. 43.* Ostendit
 resurrexisse Nazarenum illum, qui *Iram* Patris sustinuit, Deum pla-
 cavit, estque ille furculus, de quo *Esaiæ 11. v. 1. & 2.* Ostendit re-
 surrexisse crucifixum illum, qui morte crucis vicit illum, qui *Mortis*
Imperium habuit *Eb. 2. v. 14, 15.* Lætum Evangelium fuit illud de
Mardocheo, quod spirabat liberationem populi, florem & incremen-
 tum Ecclesiz, exaltationem illius, qui patibulo debebat suffigi hama-
 nico, unde *Lux & Gaudium Esther. 8. v. 16, 17.* Lætius est Evange-
 lium paschale, utpote quod ostendit exaltatum esse JESUM Nazare-
 num & excitatum Principem vitæ, de quo *Altor. 3. v. 15.*

USUS I. DEHORT.

SI tam lætum & solatissimum Evangelium paschale, pec-
 cant graviter, qui parum aut planè non memores sunt pecca-
 torum *Ira & potentiz diabolica*, nec contremiscent *hr. s. v. 6.* hi in
 die Resurrectionis & Judicii *expaveſcent*, atque cum peccatoribus in
Sion terrores expectabunt &c. *Esaiæ 33. v. 14.* parum aut planè non
 audiunt Angelos Ecclesiz suaviter loquentes & dicunt: *Præceptum*
præcepto, præceptum præcepto, delineatio delineationi &c. ex Esa. 28. v.
10. hi in die Resurrectionis & Judicii *experientur* Angelos colligere
zizanis &c. Matth. 13. v. 41, 42. parum aut planè non respiciunt ad
 JESUM crucifixum & excitatum, sed cum perverſis sentiunt: *Non est*
forma vi, neque discor, & quando insuetum cum, nam inest species, cur
desi-

à fideremus eum. ex Esaia 53. v. 3. hi in die Resurrectionis & Iudicii videbunt Iudicem severum, quem noluerunt agnoscere Salvatorem Apoc. 1. v. 7.

USUS II. ADHORT.

SI tam lætum & solatiffimum Evangelium paschale de Resuscitato Messia, omnes hoc die offeramus *cor pavens & pœnitens*, memores illius: *Sacrificia DEI sunt Spiritus fractus &c. Psalm. 51. v. 19.* Omnes hoc die offeramus *anxiosam obsequiosam Angelis Ecclesiaz*, quibus DEUS mandat: *Consolamini, consolamini populum meum &c. ex Esaia 40. v. 1. & 2.* Omnes denique hoc die offeramus *oculum fidelem & respicientem in JESUM crucifixum & resuscitatum*, memores illius: *Advenio Jesum Christum suscitatum suum ex mortuis &c. 2. Timoth. 2. v. 8.*

USUS III. CONSOLAT.

SI tam lætum & solatiffimum Evangelium paschale, bono sint animo, quibus hoc quoque Evangelium potentia ad salutem *Rom. 1. vers. 16.* Si te urgeat peccati vis in conscientia, ut cor tuum contremiscent ut folia arborum *Esaia 7. v. 2.* solare te Evangelio paschali, quod pauperibus predicatur *Matth. 11. v. 5.* & certum esto hunc Jesum tuum quoque Jesum, hoc est propitiationem pro peccatis tuis *1. Iob. 2. v. 2.* Si te urgeat iræ divinæ fulmen Ignis in ima penetrans *Dent. 32. v. 22.* solare te Evangelio paschali, quod suaviter sonat in N. T. *Zeph. 3. v. 9.* & certum esto hunc Nazarenum tuum quoque esse Nazarenum, qui te foliis gratiæ & meriti obumbret pressæ divini, sitque fructus ille & furculus *Esaia 4. v. 2.* ille Zemarh *Zach. 6. v. 12.* Si denique te urgeat Diaboli potentia & spicula ignita, Mundi Ictus & crucis multitudo, ut censearis esse in *Agypto & Sodoma*, in qua crucifixus Christus *Apoc. 11. vers. 8.* solare te Evangelio, quod mortuum sepulchrum & resuscitatum Christum testatur *1. Cor. 15. v. 4.* & certum esto, quod crucifixus etiam pro te crucifixus & caput calcavit serpentis, *equo traxerit ad se Iob. 12. v. 32.* quod crucifixus & tibi feceris Mundum crucifixum *Gal. 6. v. 14.* quod crucifixus fueris crucifixus

cifixus in potentia, vivat autem in virtute & proinde per crucem te quoque velis transferre ad vitam & gloriam 2. Cor. 13. v. 4. AMEN, AMEN.

DOMINICA QUASIMODOGENITI,
JOH. XX. §1. 22.

Καὶ τότε εἶπεν ἐκφύσσει καὶ λέ-
γει αὐτοῖς Δάδετε πνεῦμα ὁζον.

*Hæc cum dixisset, flavit in
eos, & dicit eis, Accipite Spiritum
sanctum.*

Eximium Potentiæ, Sapientiæ & Bonitatis divi-
vinæ opus fuit productio primi hominis; formavit enim DEUS hominem de limo terræ, & inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ, ut constat ex
Gen. 2. v. 7. Eximium opus divinum fuit hæc productio,
facta enim est ab ipso DEO. Produxerat ille hæctenus cæteras creaturas, quæ ad perfectionem & ornatum universi faciunt, Domicilium construxerat admirandum, quapropter se jam accingit ad productionem hominis prævia deliberatione tanquam magnum quid moliturus & compendium perfectionis exhibiturus, ut quidem constat ex titulo JEHOVAH *Elohim* & verbis *Gen. 1. v. 26, 27.* Eximium opus Potentiæ, Sapientiæ & Bonitatis divinæ fuit productio primi hominis, *facta enim fuit per insufflationem Spiritus Chajim.* Sunt, qui existimant Symbolo aliquo exteriori habitus assumpti communicatum fuisse hunc Spiritum, qui dicitur spiraculum *Chajim*, vel quod plures facultates in animâ, vel quod homo non tantum conditus sit ad hanc vitam, sed & spirituales & æternam, unde etiam huic spiraculo impressus fuit Character Imaginis divinæ, quæ constat in perfecta sapientia, voluntatis & appetitus Rectitudine, ut constat ex *Paulo Eph. 4. v. 24.* Eximium opus divinum fuit hæc productio, *fuit enim hominis corporei.* Formaverat DEUS lutam aliquam statuam, corpusque instar figuli plasmavit de limo terræ subactis, & ut volunt rubra terra; huic itaque statui, huic corpori ita effigiam.

to inspiravit DEUS hoc spiraculum, quod corpus conditionis longē
inferioris ipsā animā, & de quo post lapsum pronuntiavit DEUS
*Cum sudores vultus referas cibo tuo dantes redas in terram; ex ea enim
summus es &c.* Genes. 3. v. 19. Ut quondam DEUS inspiravit spiraculum
corpori primi hominis; Ita Salvator noster, Discipulis suis in-
fufflavit Spiritum S., de quo *ov̄i Esā.*

EXEGESIS.

PAUCIS verbis multa complexus *Johannes* dicit: *Cum hac dixisset, insufflavit eis φύσος*. Ubi observandum primò: Quis insufflaverit. Insufflavit autem ille, qui *pacem precatus*, qui dixit: *Sicne misit me Pater, ita & Ego mitto vos, Christus scil. verum & æternum DEUS*, qui ejusdem essentiz cum Patre, à quo Spiritus S. mittitur, ut constat ex *Iohan. 14. v. 26.* qui *verus homo & juxta humanam etiam Naturam accepit Spiritum* hunc absque mensura *Iohan. 3. v. 34.* qui passus, mortuus & resurrexit gloriose tanquam victor Mortis, atque promisit suis quod virtute ex alto sint instruendi, ut constat ex *Luc. 24. v. 49.* II. Observandum ipsum Factum, ipsa Insufflatio. *Johannes* dicit *ἐνέφυσεν* Vulgatus reddidit *insufflavit*, Beza *afflavit*, adeoque Symbolo exteriori usus fuit & medio exhibitivo Spiritus, qui in vento postea descendit, ut designaret naturam subtilem & spirituale illius, quod scil. sit Spiritus incorporeus, prout DEUS describitur *Iob. 4. v. 24.* ut designaret virtutem & vim illius, quod sit efficax, penetrans & potens, prout propterea dicitur spiraculum Omnipotentis *Iob. 33. v. 6.* ut denique designaret operationem illius, modumque agendi, quod scil. oraliter ex ore procedens agat, tanquam Spiritus-oris Christi, ut describitur *2 Thys. 2. v. 8.* III. Observandum, Quos afflaverit. Insufflavit autem illos, quos allocutus est Christus, quibus *Pacem* fuit precatus, quos in Ministerio constituit & confirmavit Apostolos scil. congregatos, illos qui carnales adhuc & tardi corde, ut loquitur *Luc. 24. v. 35.* illos, qui *metu corrupti* & intra portam domus conclusi, timentes nè quod Judzi fecerunt Magistro, ipsis quoque intenterent & actu ipso docerent Discipulum non esse supra Magistrum, juxta illud *Matth. 10. vers. 24.* illos, qui *linguas facti & obmutuerunt* tempore passionis, inòd plarè ipsum abnegarunt, ut *Petrus*, de quo *Matth. 26. v. 74,*

L. D.

Videmus, Spirituale & magnum opus esse constitutionem non tantum Apostolatûs, sed & Ministerii Ecclesiastici generaliter & indefinitè. Magnum Opus est dignitas Ministerii Ecclesiastici I. ex insufflantis Dignitate. *Est enim ille Christus verus & æternus Deus*, qui dicere potuit: *Quum veneris Paracletus, quem ego mittam à Patre &c.* ille testabitur de me, *Iob. 15. v. 26.* est unctus ille Domini, de quo *Psalter:* *Dilexisti iustitiam &c.* propterea unxit te *Deus oleo gaudii pra consoribus tuis. Psalm. 45. v. 8.* est victor ille Mortis, qui dicere potuit: *Confero vobis, ut ego abeam.* *Iohan. 16. v. 7.* Ut itaque constitutio Seniorum fuit opus grande & spirituale, quia *DEUS* de Spiritu Moysis accepit & super illos posuit *Num. 11. v. 25.* Ita magnum & eximium opus constitutio Ministerii Ecclesiastici N. T. multò magis, quia à Spiritu Christi, ab illo qui maior Moysè, de quo *Ebr. 3. v. 3.* Spirituale & magnum opus est constitutio Ministerii ecclesiastici II. ex Insufflationis Claritate. halitu enim, quo usus est Christus ostendit sese communicare illum Spiritum, qui *spirituali Natura & Essentia*, de quo *Paulus 1. Cor. 12. v. 4.* Ostendit sese communicare illum Spiritum, qui *potens*, praesens & penetrans, de quo *David: Quò irem à Spiritu tuo? aut quò à facie tua fugerem? Psalm. 139. v. 7. & 8.* Ostendit sese communicare illum Spiritum, qui *sonorus verbo*, de quo *Esaias cap. 11. v. 4.* Ut itaque Animatio *Elie* fuit opus grande & spirituale, quia Spiritus in sibilo tenuis auræ sese insinnavit, ut constet ex *1. Reg. 19. v. 12. & 13.* Ita constitutio Ministerii ecclesiastici N. T. multò magis grande, spirituale & eximium opus erit, quia sub Symbolo halitus & auræ Spiritus fuit communicatus, de quo verè dicitur: *Inest ei Spiritus intelligens, sanctus & omnipotens &c.* ex *Sap. 7 v. 22, 23.* Spirituale & magnum opus est constitutio Ministerii ecclesiastici III. ex insufflanti Inhabilitate. *Animantur enim Spiritu Sapientia & Sanctitatis rudis & carnalis*, & completur illud: *Spiritus ille veritatis dux via vobis erit in omnem veritatem &c.* *Iob. 16. v. 13.* Animantur Spiritu roboris & latitiae metuentis, & completur illud: *Gaudens profecti sunt*

à con-

in conspectu Concilii, quod digni habiti essent, qui pro nomine Jesu con-
sumela afficerentur. *Actor. 5. v. 41.* Animatur Spiritu Eloquentia
& Patheſias, atque completur illud: *Dabo vobis os & sapientiam, cui*
non poterunt contradicere &c. Luc. 21. v. 15. Ut itaque Inspiratio
vitæ defuncto puerō fuit opus grande & eximium facta ab Elise,
quia mortuum & mutum vivificavit & respirare fecit, ut constat ex
2. Reg. 4. v. 31. 26 ita constitutio Ministerii Ecclesiastici N. T. mul-
tò magis magnum & eximium opus erit, quia Vitam & Spiritum
Orisque Eloquentium confert, ut possint etiam rudes loqui Magnalia
DEI, prout Spiritus dat eloqui *Actor. 2. v. 45.*

USUS I. DEHORT.

SI tam grande & eximium opus constitutio Ministerii,
graviter peccant, qui Ministros expellunt, atque Spiritum
non Christi, sed Turbatoris illis tribuunt, dicentes: *Isti qui orbem ter-
rarum statum subvertunt, hic adsunt.* ex *Actor. 17. v. 6.* memores illi
esse deberent illius: *Qui vos audit, me audit, qui vos spernit &c. Luc.*
16. v. 16. Peccant, qui Ministros rident, atque Spiritum ipsis tri-
buunt non Sapientiz & Eloquentiz, sed fatuitatis dicentes: *Insanis*
Paulus &c. ex *Actor. 26. vers. 24.* memores illi, esse deberent illius:
Abolebo sapientiam sapientum &c. 1. Corin. 1. v. 18, 19. Graviter
peccant, qui Ministros contemnunt atque tribuunt ipsis Spiritum
vilissimæ prædicationis dicentes: *Quid vult garrulus iste dicere? &c.*
ex *Actor. 17. v. 18.* memores illi esse deberent illius *2. Corin. 2. v.*
15, 16.

USUS II. ADHORT.

SI tam grande & eximium opus constitutio Ministerii,
Auditores debite & reverenter tales excoipiant, ut *Gal. 3. v. 4.*
v. 14. Auditores debite ad Verbum illorum attentant, atque credant,
quod illorum Sermo sit in Apodixi Spiritus *1. Cor. 2. v. 4.* & tandem
Auditores debite & christianè illorum *Infirmum considerent*, quod
thesaurum illum habeant thesaurum in vasis fictilibus &c. *2. Cor.*
4. v. 7.

USUS

tris Exemplum in vera Religione fuit instructus & suos postea in eadem quoque informavit, vir princeps & magnæ Authoritatis, felicem itaque prædicare potuit se Rachel, quod illum viderit, agnovitque tanquam pastorem illum solertissimum, qui ipse postea fuit profectus *Gen. 31. vers. 38, 39, 40.* Felicem se prædicare potuit Rachel, *quia agnovit Jacobum ita, ut unâ illum dilexerit.* Non viderat tantum oculis corporis illum adventantem, sed etiam cum irrueret, amplecteretur, atque exocularetur illam pro more gentis & consuetudine antiquæ simplicitatis, illum cepit diligere & amare, agnoscere ut sponsum, ut Maritum, atque ejusdem regimini sese permittere, unde unâ cum sorore Lea dixit: *Supervest ne nobis portio aut hereditas in familia Patriæ nostræ, Nonne ut peregrinas nos habuit, quum nos vendiderit, & perpetuo nostram substantiam consumpsit &c.* *Gen. 31. vers. 14, 15, 16.* Felicem denique se prædicare, potuit Rachel, *quia agnovit Jacobum humiliter.* Erat illa juxta Nomen suum *Ovicula*, exposita injuriis Cæli in campo, Iniquitati *Laban* avari, & aliis Calamitatibus, adventante verò *Jacobo*, dum illum agnoscit, agnoscit imminere sibi liberationem & alia commoda; labore enim suo *Jacobo* ipsam quasi sibi emit & servitute tot Annorum; ut tandem illa eidem cesserit, atque ducta fuerit in patriam *Jacobi*, dimissa cum Benedictione de quo *Gen. 31. vers. 55.* Non tam felicem se prædicare potuit quondam *Ovicula Rachel*, quæ nupsit *Jacobo VIRO* magnæ authoritatis pastori & principi, quem agnovit; felicior se prædicare potest pia Anima & *Ovicula Ecclesiæ Christianæ*, quæ Christo nupsit, eumque in Baptismo agnoscere cepit, & in cognitione illius per Verbi prædicationem profecit & adhuc dum proficit, quæ respiciens ipse Christus dicit in Verbis prædictis, *Ego agnosco à meis, de quibus Verbis οὐθὶς ἔσθι.*

EXEGESIS.

NON sufficit Christo dixisse: *Ego agnosco meas*, sed addit, *Et agnosco à meis*, ut id *Et* significet Effectum juxta quosdā atq; sensus sit: quia ego agnosco & diligo Oves meas, hinc & illæ vicissim me agnoscunt & amantem redamant. observandum autem, quod dicit I. Se agnoscei, *qui sit pastor ille bonus, qui animam suam ponat*.

pro ovibus, ut venerit vitam suam dare in λόγος *Matth. 20. vers. 28.* qui fistula pastoritia advocet oves, ut sequantur illius vocem, nemi-
 numque velis repellere à se. *Job. 6. vers. 37.* qui denique pedo regat, at-
 que Lupum arceat, venientem, nec non dominetur in medio Inimi-
 corum *Psalms. 110. vers. 2.* Quod II. dicat, Se agnosci, in græco
 est vox γνώσκω, quam Vetus reddidit *cognoscens*, melius *Beza*
agnoscor. intelligitur autem agnitio talis, quæ est fidei efficacia per
 charitatem, non theoretica & sterilis, sed practica & salutaris; estque
 illa vox quæ usurpatur de agnitione Christi Salvatoris *Johan. 6. vers.*
69. quæ usurpatur de agnitione Doctrina à Christo tradita *Joh. 7. v.*
17. quæ denique usurpatur de agnitione Apostolorum, nondum Re-
 gnum, adventum, & officium Christi perfecte percipientium *Joh. 12.*
vers. 15. & 16. quod III. dicit Se agnosci à suis Ovibus sc. fide-
 libus, & quidem ab illis quæ per Naturam *captiva* & lupo infernali
 obnoxia factæ, ab ipso verò sint redemptæ per sanguinem æterni testa-
 menti *Eb. 13. v. 20.* quæ quidem per Naturam errantes in Via propria
Voluntatis, ab ipso verò reductæ in viam rectam & conversæ ad ipsum
 tanquam Pastorem & Episcopum animarum *1. Pet. 2. vers. 25.* quæ
 quidem per Naturam *infirma*, & obnoxia variis Calamitatibus & per-
 secutionibus, ab ipso verò sint assumptæ, ut defendantur & protegan-
 tur, ut non metuendum illis *Zephania 3. v. 15.*

L. D.

Videmus, Quàm felix sit status fidelium secundum Spi-
 ritum. Hoc docet Christus dum dicit: *Ego cognosco oves*
meas & agnoscor ab illis. Felix est status fidelium secundum Spi-
 ritum I. Secundum Objecti agniti Descriptionem; *agnoscunt*
enim oves fideles illum pastorem, qui sanguinem fudit pro illis, qui Pon-
tifex est Magnus ille N. T. de quo Paulus Eb. 9. vers. 11, & 12. illum
Pastorem, qui voce sua advocavit omnes & singulos, qui Propheta est
magnus ille N. T. de quo Paulus Moyses Deut. 18. v. 15. illum *Pasto-*
rem qui regium Scepterum extendit super totum orbem, de quo Da-
vid: Dominabitur à mari uno ad alterum, & à summine usque ad
finem terra &c. Psalm. 72. vers. 8, 9, 10, 11, 12, 13. Si itaque felix
 fuit

fuit status *Israelitarum*, quia agnoverunt *Davidem* Pastorem & Regem, atque dixerunt: *Planè antehac quàm Saul nobis praeffet Rex, Tu eras, qui educebas & reducebas Israel.* 2. *Sam. 9. vers. 3.* Multo magis felix status erit *fideliū N. T.* quia agnoscunt illum qui est ex *Semine David* Pastorem h. e. *Pontificem, Prophetam & Regem*, atque dicunt: *Jehova regnat, exsulet terra, letentur regiones plurimae.* ex *Psalm. 97. vers. 1.* Felix est status *fideliū spiritualis, II. secundum Actus Exhibitionem.* Agnoscunt enim *practicè & diligunt Pastorem hunc*, agnoscunt vim sanguinis, quod scil. sit infiniti valoris, atque *DEUS proprio sanguine redemerit Ecclesiam.* *Apost. 20. vers. 38.* agnoscunt vim doctrinae, quod scil. sit Verbum vitae, & dicunt ex *Joh. 6. vers. 6, 8.* *Domine ad quem ibimus? Verba vitae aeterna habes.* agnoscunt vim Regiminis, quod scil. sit omnipotens & justum *Psalm. 43. vers. 7.* Si itaque felix status fuit *Israelitarum*, quia agnoverunt *Solomonem* pro Rege, atq; *stricturas sapientiae & Regiminis* rationem fuerunt admirati cum extraneis ut dixerit *Regina Austri: Verum erat quod audiveram in terra mea de rebus tuis ac Sapientia tua &c.* 1. *Reg. 10. v. 6, 7, 8.* multò magis felix status erit *fideliū N. T.*, quia agnoscunt *Christum* pastorem & eundem diligunt & perspectam habent vim sanguinis, doctrinae & Regiminis, atque dicunt: *Robustissimus Regum judicii amans est; confirmas aequum justitiamque in Jacobo exerces.* ex *Psalm. 99. vers. 4.* Felix est status *fideliū secundum Spiritum III. secundum Subjecti agnoscantis Conditionem;* agnoscunt enim hunc pastorem *Oves tribus beneficiis afflicti*, agnoscunt illum *Oves redempta*, quas *Petrus* alloquitur 1. *Pet. 1. v. 18, 19.* agnoscunt illum *Oves reducite*, quas ipse alloquitur *Ezechiel. 34. vers. 12.* agnoscunt illum *Oves defensa*, quas alloquitur *Mischa cap. 2. vers. 12, & 13.* Si itaque felix fuit status *Israelitarum*, quia agnoverunt *Josiam* pastorem & Regem, quia tum temporis erant liberandi reducendique viis erroneis, & defendendi 2. *Reg. 23. vers. & seq.* multo magis felix status erit *fideliū N. T.* quia agnoscunt cœlestem *Josiam*, tanquam redempti, edocti & defensi ab ipso, atque dicunt ex *Psalm. 100. v. 2.* Agnosce *JEHOVAM DEUM* esse, fecit nos, non nos ipsi, in populum suum & in gregem pa-

USUS I. DEHORT.

SI tam felix status spiritualis Fidelium, caveamus ne hunc Pastorem qui sanguinem fudit pro nobis non debere agnoscamus, atque aliis adhæreamus, de quibus *Ezechiel 34. vers. 3.* ne confringat Baculum, atque dicat: *Non pascam vos, quia moritur moriatur, & que excindenda est excindatur, relique comedant quaque carnem alterius.* ex *Zach. 11. vers. 9. & 10.* caveamus, ne in vis sanguinis doctrinæ & Regiminis cæcutiamus atque præferamus traditiones hominum, pascua sterilia illa, de quibus *Matth. 23. vers. 4.* ne conqueratur ex *Matth. 11. v. 17.* Tibia vobis cecinimus nec choras duxistis, lamentari sumus vobis nec flevistis. caveamus, denique ne nos numero Ovium agnoscentium eximamus, & majorem partem sequamur, atque cum Phariseis dicamus: *Nec ullus ex Principibus in ipsum credis, nec ex Phariseis ullus.* ex *Joh. 7. v. 48. 49.* ne aliquando ad sinistram nos collocet, atque dicat ut hædis ex *Matth. 23. v. 41.* Exite à me maledicti in ignem æternum paratum Diabolo ejus, Angelis.

USUS II. ADHORT.

SI tam felix status spiritualis Fidelium, studeamus, ut de die in diem magis magisque agnoscamus hunc pastorem, memores illius: *Cognoscere Te absoluta est sapientia, & nosse potentiam Tuam radiæ immortalitatis.* Sap. 15. vers. 3. studeamus ut viti sanguinis doctrinæ & Regiminis de die in diem magis magisque admiremur, memores illius: *Beatus vir ille, qui ponit in Jehova fiduciam suam &c.* Psalm. 40. vers. 5, & 6. studeamus denique ut agnita nostrâ indigentia de die in diem magis magisque huic Pastori per fidem toti adhæreamus, memores illius: *Ores mea vocem meam audiunt, & ego eas agnosco & sequuntur me, Et ego vitam æternam do eis &c.* Job. 10. v. 27, 28.

USUS III. CONSOLAT.

SI tam felix status spiritualis Fidelium, bono sint animo, qui noverunt illud: *Hac est vita aeterna, ut Te cognoscant esse solum verum D. um &c. Job. 7. vers. 3. Si Diabolus ostendat Mercenarios, tales quales describuntur 2. Cor. 11. vers. 13. novimus nos agnoscere illum pastorem, qui sanguine suo nos redemit & lavit Apoc. 1. v. 5. qui advocat & dicit: Beati eritis, cum vos contumelios affecerint & persequuti fuerint &c. Matth. 11. vers. 28. qui regit Psalm. 23. vers. 1. Si Mundus ostendat pompam & potentiam, nec non Regimen suum, filiorum seculi ea sit fortuna, ut quicquid cogitint exequantur Psalm. 73. vers. 7. novimus nos agnoscere vim sanguinis, cujus fide Mundum vincimus 1. Job. 5. v. 4. agnoscere vim doctrinae, quod non superbis in seculo sed pauperibus Evangelizatis Matth. 11. vers. 5. agnoscere vim Regiminis, quod oporteat illum regnare usque ad Consummationem Mundi sive seculi 1. Cor. 15. vers. 25. 26. Si denique Caro ostendat vana praesidia in nobis ipsis, Justitiam operum Rom. 4. vers. 1. novimus nos agnoscere ut redemptas oves Redemptorem atque dicere: O infelix sanguine fidei in Tui, emisi vinctos ex cisterna, cui nulla insunt aqua. ex Zach. 9. vers. 11. ut oves errabundas viz complanatorem, atque dicere: Erro ut pecus qua peris, require servum Tuum. ex Psalm. 119 vers. 165. ut oves infirmas Defensorem atque dicere confidenter & ardentius: O Pastor Israelis auribus percipe &c. excita potentiam Tuam, adfice manus Tua viro Dextera Tua &c. *Jehova Deus exercituum restitue nos, fac ut luceat facies Tua, ita servamur.* ex Psalm. 80. v. 2, 3, 4, 18, 9, 20.*

AMEN.

DOMINICA JUBILATE,
JOH. XVI. ψλ. 21.

Ἡ γυνὴ ὅταν τέκῃ, λύπῃ ἔχει,
ὅτι ἤλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς, ὅταν δὲ γένῃ
τὸ παιδίον, τότε ἐπὶ μνημονεύει τῆς
θλίψεως, διότι τὴν χαρὰν, ὅτι ἐ-
γέννησεν ἀνθρώπον εἰς τὸν κόσμον.

*Mulier cum paret, dolorem
habet, quia hora venit ejus. Cum
autem peperit puerum, jam non
meminis anxietatis, propterea,
quod gaudeat hominem esse na-
tum in mundum.*

Miserè quondam se habuit status in Juda & Hierusalem, cum Sennacherib Urbi appropinquavit, populus enim timuit, Seniores contristati sunt, ipse Rex ingemuit atq; agnovit adesse Horam panoletrix, de quo 2. Reg. 19. v. 1. 2. & seq. Miserè quondam se habuit status in Juda & Hierusalem, *populus enim valde timuit.* Processerat in Medium *Rabface* apostata ut voluit *Rabbini*, atque civibus dixit Regem Assyriorum ita pressurum illos, ut commesturi sint excrementa & lotium haukturi. ne itaque patiantur se decipi ab *Hukia*, qui illos nunquam sit liberaturus; quapropter metu corripuntur, tremunt & expallescent, non aliter ac quondam *Ahas* vivente Patre hujus Regis, cum advolaret fama de fœdere duorum Regum Syria & Israelis contra *Juda*, Cor Regis & populi contremuit, ut Arbores impulsæ à venato *Esaia* 7. vers. 2. Miserè se tum temporis habuit status in Juda & Hierusalem, *Seniores enim valde fuerunt contristati.* Exierant ad *Rabfacem* *Ejakim*, *Sibena* & *Joach* jussu Regis, num possint mitigare animum exulceratum & exacerbatum Regis & Legatis; verùm cum deprehendunt omnia frustra tentari audiunt blasphemias, sentiunt fastum, contristantur propterea, atque vestes dilacerant in signum tristitiæ, prout solenne ebræis in Luctu, & taliter ostensâ polymitâ sanguine respersa *Jacob* fecit *Gen. 37. vers. 34.* Miserè se quondam habuit status in Judâ & Hierusalem, *Rex enim ingemuit & cum sua agnovit adesse horam & diem Excisionis.* Venerat *Sennacheribus* in Terram sanctam, appulerat *Lachis*, quæ tantum distabat

distabat quinque miliaribus ab *Hierusalem*, decreverat Urbem occupare & incolas excindere, quapropter Rex ingemiscit auditis Verbis *Rabsacæ* præcipiis, atque dicit, *dies angustia, blasphemia attigerunt enim filii umerum, nec superest virtus ad partum*. Unde etiam *Syrach* de statu illius temporis, de populo, Senioribus & Rege dicit: *Ascendens Sancherib misit Rabsakem &c. Tunc commota sunt corda & manu illorum &c. cap. 48. v. 20. 21.* Non tam miserè se habuit status *Juda* & *Hierusalem* illo tempore, miserius se habuit status in spiritali *Judà* & *Hierusalem* tempore passionis dominico, quò respicit Christus dicens: *Mulier cum parit &c. de quo οὐ Θεία.*

EXEGESIS.

Quia in more Doctorum Orientis, uti in sermonibus parabolis & similitudinibus, quapropter Christus cum perspicuè prænuñciasset futura etiam similitudine tanquam Magister eruditæ linguæ ad illustrandum propositum voluit adhibere & dixit: *Mulier cum parit, dolorem habet, quia hora venit ejus. Cum autem peperit puerum, jam non meminit anxietatis, propterea, quòd gaudeat hominem esse natum in mundum.* Meminit primò *Mulieris*, quæ inferioris intellectus, nec par Viro, ut etiam Paulus propterea illos velit tacere in Ecclesiâ 1. *Timoth. 2. vers. 12.* quæ inferioris Roboris & virium, nec par viro, unde Petrus eam vocat *VAS infirmum* 1. *Pet. 3. vers. 7.* quæ denique inferioris Animi & Ansu nec par viro, ut etiam propterea *Aegyptios timidos Esaias* compararet *Mulieribus meticulosis & terroribus obnoxias cap. 19. vers. 10.* Meminit secundò *Tristitiæ*, & dicit *Mulier cum parit habet tristitiam*, in græco occurrit vox *λόγος*, quæ in Scripturis maximam partem notat magnam & insignem tristitiam, quæ ipsum Cor petit, affligit, ut etiam *Ossa excruciantur Proverb. 17. vers. 22.* quæ Vultum immutat, ut *Caput & Manus demittantur Nehemia 2. vers. 1, & 2.* quæ denique *lachrymas sæpius causatur & exprimit, ut illæ per oculos dimanent & per Ora genasque descendant 1. Sam. 1. vers. 7.* Meminit tertio *Horæ*, & dicit: *Mulier cum parit habet tristitiam, quia Hora illius venit*, nempe Hora doloris angustæ & miseræ in Partu. Quidam per horam hanc intelligunt integrum illud tempus à sexto mense in decimum usque, quia intra hoc

hoc tempus plurima fastidia sentit femina, & experitur quàm verum illud: *Multiplicabo dolorem tuum, etiam conceptusui, in dolore paries liberos. Gen. 3. vers. 16.* quidam per Horam hanc intelligunt *diem partus*, cum femina se movet de loco in loco & gemit, quia in quibusdam Exemplaribus græcis & Syro Interprete occurrit talis vox quæ notat *diem partus* ad quem respicit Solomon dicens *Ecclesiasticus Dies Mortis melior est die partus vel natiuitatis. cap. 7. vers. 2.* Quidam denique & quidem commodissimè intelligunt *horam illam ultimam instantiæ partus*, quia tunc dolores se multiplicant, punctiões insurgunt, Vita & Mors duello quasi quodam coeunt, atque verè illa hora vocatur mala, *quæ facit obliuisci prioris gaudii* Syrach. 11. vers. 29.

L. D.

Videmus, Quàm miser fuerit status Apostolorum & Discipulorum Christi, cum Magister illorum in passione & morte subduceretur & ex oculis removeretur. Hoc docet ipse Christus, dum illum sub similitudine Mulieris parturientis figurat & dicit: *Mulier cum parit, dolorem habet, quia hora venit ejus. Cum autem peperit puerum, jam non meminit anxietatis, propterea, quod gaudeat hominem esse natum in mundum.* Miser fuit status Apostolorum Christi Magistro subducto I. ob Subjecti Comparisonem, quia conferuntur cum Muliere gravida & pariente, fuerunt enim verè tunc Apostoli infirmi mente, ut Christus ipsis dixerit: *Adhuc multa habeo, quæ vobis dicam, sed nunc non potestis portare. Job. 16. v. 12. fuerunt infirmi robore & viribus, ut Christus dixerit ipsis: Spiritus quidem promptus est, sed caro infirma. Mat. h. 26. v. 41. fuerunt infirmi animo & lætitia, ut Christus ipsis dixerit: Omnes offendimini in me nocte ista. Marc. 14. v. 27. Ut Uxor Phœbe prægnans timidam se exhibuit & incurvan cum pareret, quia Arca Domini ablata 1. Sam. 4. v. 19, 20, 21. Ita Apostoli exhibuerunt se infirmos mente, robore, animo, quia ablata Arca Domini N. T. ut verè potuerit dici de illis: *Manus concidunt illis &c. ex Jer. 6. v. 24.* Miser fuit status Apostolorum Christo Magistro subducto II. ob Actus Intensionem, quia tristitia illorum sensum crevit. Tristitia*

etiam illi habuerunt in corde, ut ossa etiam fuerint exsucca, hinc Christus: *Quia hac loquutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum, Job. 16. v. 6.* Tristitiam habuerunt in vultu & gestibus, ut capita & manus propter moerore demiserint hinc Christus: *Itane nequivistis unam horam vigilare mecum. Matth. 26. v. 40.* Tristitiam habuerunt in oculis fletu & lachrymis ex illis erumpentibus, hinc Christus: *Flabitis vos, & lamentabimini &c. Job. 16. v. 20.* Ut Rebecca praegnans fuit tristis, quia Infantes colliserunt in utero, ut dixerit: *Si hoc est, quare hac conditione sum ego? Gen. 25. v. 22.* ita Apostoli fuerint valde tristes, quia collisae sunt cogitationes illorum in animo, ut verè dici potuerit: *Interrogate & videte an parias mas: cur video nunquamque virum stare manibus suis appositis ad lumbos suos velut puerperam &c. ex Jer. 30. v. 6.* Miser fuit status Apostolorum Christi Magistro subdueto III. ob Temporis Designationem, quia dies & hora doloris praesens fuit. Venerat enim tempus illud doloris, de quo ipse Christus: *Aderis tempus, quum collectur ab eis sponsus &c. Matth. 9. v. 15.* Venerat dies ille Angustia, de quo ipse Christus *Luc. 13. v. 32.* Venerat hora illa Miseria in partu, de qua ipse Christus *Matth. 14. v. 35, 36, 41.* Ut Rachel praegnans plena fuit dolorum, quia tempus & hora venerat partus in via, in qua dura fuit passa *Genes. 35. v. 17.* ita Apostoli fuerint pleni doloris, quia venerat ultima partus & miserie hora, ut verè potuerit dici: *Vocem quasi parturientis audio &c. ex Jerem. 4. v. 31.*

USUS I. DEHORT.

SI tam miser status fuit Apostolorum Christo subdueto, caveamus, ne nobis probur aliquid tribuamus, atque simus nimium confidentes cum Petro, qui dixit: *Etiam si omnes offendantur in Te, ego nunquam offendar. Etiam si oportueris me mori tecum, non Te abnegabo. Matth. 26. v. 33, 35.* ne Dominus nos moneat postea nostrae Infirmitatis, ut Petrum, atque dicendum sit nobis: *Impleantur lumbi mei agitudine tormina corripiant me &c. ex Esai. 21. vers. 3.* Caveamus, ne loco tristitiae latitiam in corde geramus, atque cum Juda hypocrita non ad passionem Domini, sed argenteos & unguentum respiciamus *Job. 12. v. 6.* ne Dominus postea nos permittat in-

cidere in æternam tristitiam, atque compleatur illud *Eliphazi* in nobis: *Violenter auferes Deum omphacem ejus ut vitium, & abjiciet sicut oleæ floram ejus &c.* *Job. 15. v. 33, 34, 35.* Caveamus denique ne tempore Calamitatis deficiamus, horam partus & doloris cum Apostolis prævalere patiamur, atque convertamus nos ad *Idem* *Johan. 16. v. 32.* ne Dominus postea nobis nostram Apostoliam ob oculos ponat, ut Apostolis, atque dicat quod Moabitum Principibus: *Erit animus potentum Moabi ut animus mulieris perpetientis tormina &c.* *Jerem. 48. v. 41.*

USUS II. ADHORT.

SI tam miser fuit status Apostolorum Christo subducto, studeamus, ut cum Christus etiam quandoque nobis videatur subductus, agnoscamus nostram Infirmitatem corde & ore humili, atque dicamus: *Ego servus Tuus sum & filius ancilla Tua, homo infirmus &c.* *ex Sap. 9. v. 5.* Studeamus, ut tristitiam minuamus in Consideratione & Meditatione Verbi, corde & ore fiduciali, atque dicamus: *Quum adfuerunt verba Tua, admissi illa, fuitque verbum Tuum mihi gaudium &c.* *ex Jer. 15. v. 16.* Studeamus denique, ut ex horâ calamitatis tendamus ad horam refectionis atque corde & ore desiderante dicamus: *Non volupe est tibi perniciem nostram; post hyemes enim reducis Solem &c.* *ex Tobia 3. v. 23.*

USUS III. CONSOL.

SI tam miser fuit status Apostolorum Christo subducto, bono sint animo, qui Christum in corde habent habitantem per fidem *Eph. 3. v. 17.* Si caro & sanguis tentet, Infirmitas circumdet, atque dicendum: *Quæ vis est mea ut duram, an vis lapidum est vis mea?* *&c.* *ex Job. 6. v. 11. & 12.* novimus nunc adesse & manerè illum, qui *El Gibbor, cujus virtus in Infirmitate perficitur* *Esaia 9. v. 6.* novimus ipsum, qui fecit nos, *Virum nostrum esse.* *Esaia 54. v. 5.* ut certi esse possimus Virtute illius infirmum fore robustum, ut *Davidem* *Zach. 12. v. 8.* Si Mundus obstrepat, spicula mittat, tristitiam causetur, atque dicendum: *Quare atratium indefinenter irem propter oppressionem inimici?* *ex Psalm. 43. v. 2.* novimus nunc adesse & manerè illum, qui

Israhel

*Israelis Solatium & Salvator, Jer. 14. v. 8. novimus ipsum depresso
attollere & Lucem esse in tenebris Michea 7. v. 9. ut possimus nobis
dicere: Quare dejicio Te anima mea &c. ex Psalm. 42. v. 12. Si deni-
que Diabolus in hora calamitatis furat, Draco rufus immincat mu-
lieri parturienti, atque dicendum: Ut pregnans propinqua partui solet,
exultas in doloribus suis, isa sumus a conspectu Tuo Sion &c. ex
Ezai. 26. v. 17. & 18. novimus nunc adesse & manere illum, qui tem-
pora & horas in manu sua habet & mutat Daniel. 2. v. 21. novimus ven-
turum diem Resurrectionis Act. 3. v. 20. ut certi esse possimus horam
ultimam hujus vite fore horam partus in eternam, atque lætanter di-
cendum: Gaudeamus & exultemus & demus gloriam DEO, quia ve-
nerunt nuptia Agni &c. ex Apoc. 19. v. 7. AMEN.*

DOMINICA CANTATE,

JOH. XVI. vs. 8, 9, 10.

Καὶ ἰδὼν ὁ πῦρ ἐλξὶ τὸν
νεμερὸν τοῦ αἵματος, καὶ τοῦ δι-
καιοσύνης, καὶ τοῦ κρίτους. Περὶ
αἵματος μὲν, ὃν ἡ συνύψις
ἔμει. Περὶ δικαιοσύνης δὲ, ὅτι πῶς
τὸν πατέρα ὑπάγω, καὶ οὐκ ἔτι
θεωρεῖ με.

*Et cum venerit ille arguet
mundum de peccato, & de justitia,
& de judicio. De peccato
quidem, quia non credunt in
me. De justitia vero, quia ad
Patrem vado, & posthac non
vides me.*

Videnter apparuit Integritas doctrinæ & vi-
tæ, quam quondam illustrem esse voluit Elias
in discessu. Venit enim ventus quidam de cælo,
eripuit eundem perverso seculo & achabiez impietati,
atque recepit sive reduxit in cælum 2. Reg. 2. v. 11, & 12. Eviden-
ter apparuit integritas Eliæ in discessu. Venit enim Tempestas
& turbo. Ambularant hæcenus unâ Elias & Discipulus illius collo-
quentes vel de discessu, vel de Collegiorum institutorum Conserva-
tione in *Beisels & Jericho* & cæteris urbibus, ecce autem, dum ita unâ

T 2

sunt

sunt & ambulant, ventus concitatus, Turbo resonat per ætrem, atque medium inter duos infert se currus igneus, quem equi ignei trahebant, qui procul dubio Angeli sub hâc formâ, utpote de quibus ipse *Psalm. 104. vers. 4. Facit Angelos suos Spiritus, ministros suos ignem flammantem.* Evidenter apparuit integritas Eliæ in discessu, agnovit enim ordo Discipulorum & cum illis quôque alii Eliam hunc fuisse verum Prophetam, Israelitem autem hætenus de viâ & perversè egisse. Fuerat hætenus profundè corruptum totum regnum Israelis, peccatis & sordibus immersum, aded quidem, ut conquestus fuerit ipse Elias: *Dereliquerunt fœdus suum Israelita, altaria tua destruxerunt &c. 1. Reg. 19. v. 10.* at nunc agnoscere cogitur suam perversitatem & Prophetæ hujus integritatem, quod fuerit ille, de quo *Syrach: Sermo ejus tanquam fax ardebat. cap. 48. v. 1.* Evidenter apparuit integritas Eliæ in discessu. *Abiit enim ad Deum & transvectus est in cælum.* Vixerat hætenus in deserto, monte Horeb & terrâ Israelis, passus erat persecutionem Achabi & Jezabelis, satur erat vitæ & dierum, quapropter Deus eundem tollit atque toti Israeli vult manifestam illius integritatem, dum per viam crucis ad Lucem evocatur, atque sublatus ex oculis hominum transfertur in cælum, in beatitudinem æternam animâ & corpore; unde etiam cum Christus promulsidem dulcedinis perennaturæ post hanc vitam vellet exhibere in monte Thabor, factum est, ut cum Moyse unâ ex profundo cœli compareret hic Elias atque assisteret, de quo *Matth. 17. v. 3.* Non Elias sed Christus, cujus prodromum Johannem præfiguravit Elias hic comparet, testatur & dicit: *Spiritus S. venit, & Mundum convinct de justitia, quia abeo ad Patrem, & vos ultra me non videbitis,* de quibus verbis *ov. 16.*

E X E G E S I S.

NON tantum dixit Salvator noster, quod Mundus sit arguendus de peccato, sed addit quoque Spiritum sanctum arguiturum Mundum de justitia, quod ad Patrem abeat &c. In quibus verbis observandum, Quis sit arguiturus. Christus dicit Spiritum, hoc facturum, scilicet illum quem antea Paracletum vocaverat, & nunc ratione officii elenctici, atque convictivi commendat, qui validè & potenter sit hoc executurus, *tanquam ventus quidam pervadens domos*

domum conscientia, ut in Symbolo illo sese exhibuit *Actor. 2. v. 2.* tanquam *flumen & torrens rapidus*, qui potenter sese per obverfos aggeres cordis diffusurus, ut quidem repræsentatur *Apocal. 22. v. 1.* tanquam *Ignis* quidam ipsam *Arcem Rationis & lingue invadens*, ut in illo Symbolo sese exhibuit *Actor. 2. vers. 3.* II. Observandum, Quem sit arguiturus hic Spiritus, Christus dicit *Mundum*; per Mundum intelligit hic primo *Judaos & consequenter gentiles*, illum Mundum qui hætenus *Christum non novit*, ut constat ex *Joh. 8. v. 19.* illum Mundum, qui hætenus *dilexit tenebras & prætulit Luci*, *cujus opera mala* *Joh. 3. v. 19.* illum Mundum, qui hætenus *Christum odio habuit & fuit persecutus* *Iohan. 15. v. 18.* III. Observandum, de quo sit convicturus hic Spiritus Mundum, nempe de *Injustitia*; per hanc Justitiam non intelligitur Justitia illa quam Mundus crepat, quæque nihil aliud est quam ipsissima Injustitia, & umbram speciemque veræ mentitur, sed *Justitia Christi* quod scil. *malè cum ipso ætuum fuerit in passione*, dum tanquam blasphemus, tanquam planus & seductor, tanquam seditiosus fuit accusatus, habitus & damnatus, ipse verò fuerit justus & innocens ratione personæ & causæ, quia abeat ex hac Iniquitatis officinâ & Injustitiæ Sede, in qua *hætenus malè fueris habitus & illam derelinquas*, ut loquitur *Iob. 16. v. 28.* abeat ex illo ad patrem, à quo non esset admittendus si injustus & nocens fuisset, si perpeffus fuisset, quod debitum illi, qui non recepturus illum nisi causa illius fuisset illi probata, & ab ipso ad complendum opus Salvatoris fuisset missus, prout loquitur *Joh. 16. v. 7.* abeat ex illo ita ad Patrem, ut posthac non videatur, in infirmitate obambulans, ex quâ Mundus fuit scandalizatus, nec obnoxius ulterius Izvitiæ Adversariorum, qui quondam illum captivum duxerint, accusarint & condemnarint, sed longè superior omnibus hostibus exaltatus scil. ad Dextram Omnipotentis, juxta illud: *Adhuc paulisper ero vobiscum, deinde abibo ad eum, qui me misit.* *Iob. 7. v. 33.*

L. D.

VIdemus, Quàm valida, ampla & luculenter fuerit Demonstratio Innocentiæ Salvatoris nostri, post induc-
tos Apostolos ex alto virtute cœlesti effulgescente Gloria

N. T. hoc patet ex verbis explicatis, quum Christus dicit: *Spiritus arguet mundum de injustitia*. Valida est Demonstratio Innocentiz Salvatoris nostri I. ex Principii Validitate, convincit enim ille Spiritus, quem ipse Christus sub *Venti Symbolo* describit *Ioh. 3. v. 8*. Convincit ille Spiritus, quem DEUS sub *fluminis Symbolo* sistit, dicens: *Effundam aquam super sitientem & fluentem super aridum &c. Eja. 41. v. 3*. Convincit ille Spiritus, quem Johannes sub *Symbolo Ignis* describit, dicens: *Ego quidem baptizo vos aqua &c. is vero qui pone me venit, baptizabit vos Spiritu S. & igne. Matth. 3. v. 11*. Si itaque valida fuit Demonstratio Majestatis & Justitiz divinæ ad fluvium Chebar, quod ventus validus impulerit & agitarit rotas *Ezech. 1. v. 20*, multo magis valida Demonstratio fuit Innocentiz & Justitiz Christi, quod Ventus ille cœlestis infudit se non tantum Apostolis, sed & convincit conscientias hominum, tanquam scrutans profunda & omnia sciens *1. Cor. 2. v. 10*. Insignis Demonstratio Innocentiz Salvatoris nostri II. ex convicti Communitate; convicti enim hic Spiritus totum Mundum, illos, qui ipsum non noverunt, de quo Johannes: *In mundo erat, & mundus per eum factus est, sed mundus eum non agnovit. cap. 1. v. 10*. illos, qui tenebras sectati sunt, & opera carnis, de quo *Eph. 2. v. 2. & 3*. illos, qui ipsum fuerunt persecuti, de quo ipse *Matth. 10. v. 35*. Si itaque fuit insignis Demonstratio Majestatis & Justitiz divinæ, quod totus Israel fuit convictus in terrâ Israel, qui hæcenus Deum non nosse volebat ulterius, peccatis indulgebat & Baali adharebat *1. Reg. 18. v. 30*, multo magis insignis Demonstratio fuit Innocentia & Justitia Christi, quod mundus constans ex Judæis & gentibus fuit convictus de Innocentia Christi, atque Petrus potuerit dicere: *Viri Israelitæ audite sermones istos: Jesum illum Nazarenum, virum à DEO approbatum apud vos præstantibus factis & prodigiis &c. sceleratis manibus cruci affixum intremistis, Actor. 2. vers. 22, 23, 24*. Luculenta denique est Demonstratio Innocentiz Salvatoris nostri III. ex Argumenti Claritate; Innocens enim debuit agnosci, quia exivit Mundo nocente, non fuit ejusdem ingenii cum illo, & sincerè dicere potuit se vicisse Mundum *Iohan. 16. v. 33*. Innocens debuit agnosci, quia ivit ex Mundo ad Patrem Innocentia & Candoris Patronum, qui non nisi suos recipit & sincerè proinde

cerere

cere potuit: *Quid si igitur spectaveritis Filium hominis ascendentem esse, ubi erat prius? ex Job. 6. v. 62. Innocens debuit agnosci, quia iivit ad Patrem ex Mundo, ut non amplius videretur, & superior machinationibus cunctis emeretur, ut sincerè dicere potuerit: Nunc iudicium adest mundi, nunc Princeps mundi huius ejicitur foras. Et ego si sublatus fuero, omnes traham ad me ipsum. ex Job. 12. v. 31, 32.* Si itaque fuit luculenta Demonstratio Majestatis & Justitiæ divinæ, quod Angelus qui apparet *Manoah* & Uxori illius in flamma gloriose ascendit ad mittentem *Judic. 13. v. 19. & 20.* multò magis luculenta Demonstratio fuit Innocentiæ & Justitiæ Christi, quod ex Mundo ascenderit ad Patrem, atque collocatus fuerit ad dextram Patris super omnem principatum &c. *Eph. 1. v. 20, 21.*

USUS I. DEHORT.

SI tam efficax, insignis & luculenta fuit Demonstratio Innocentiæ Salvatoris nostri, juxta hanc prædictionem post Festum Pentecostes impleta, peccant graviter, qui robur Spiritus convincentis & Ventis cælestis sufflaminare student cordis pertinacia atque opponunt se ut illi: *Renuerunt ascendere & cor suum disposuerunt ut lapidem &c. Zach. 7. v. 11. & 12.* experientur illi aliquando robur illius in Inferno, quando erit illis hic Spiritus Ignis consumens Deum. *4. v. 24.* Peccant graviter, qui cum Mundo perpetuo volunt ignorare Christum, amare tenebras & odio habere etiam illos, qui Nomine Christi & Legatione funguntur, atque convicti dicunt: *Augetur præceptum præcepto, præceptum præcepto, delineatio delineatione, pauculum hic, pauculum illic. ex Esaia 28. v. 10.* experientur illi aliquando, ut *Schema Mundi transsit ita quoque se transiuros 1. Cor. 7. v. 31.* Peccant denique graviter, qui Innocentiam & Justitiam Christi viut abierit ad Patrem adhuc disputant & impugnant, atque dicunt: *Scimus Deum locutum esse Moysi: hic autem unde sit, nescimus, ex Job. 9. v. 29.* experientur illi aliquando, quod abierit ad Patrem, collocarit se ad dextram & venturus sit in nubibus cæli, ubi in eum respicient *Apoc. 1. v. 7.*

 USUS II. ADHORT.

SI tam efficax, insignis & luculenta fuit Demonstratio Innocentiæ Salvatoris nostri, juxta hanc prædictionem post Festum Pentecostes impleta, studeamus, ut pro operatione convictivâ, demonstrativâ & persuasivâ jugiter & ardentè oremus, dicentes: *Evigila aquilo, & veni auster, perfla hortum meum &c. ex Cant. 4. v. 16.* Studeamus, ut Mundi mores & ingenium deponamus, atque similes ex illis, qui Christum rectè didicerunt & agnoverunt *Eph. 4. v. 20, 21.* Studeamus deniquè, ut Innocentiam illius non tantum solidè agnoscamus, sed & deprædicemus atque dicamus: *Non fecit violentiam, neque est dolus in ore ipsius. ex Esaia 53. v. 9.*

USUS III. CONSOLAT.

SI tam efficax, insignis & luculenta fuit Demonstratio Innocentiæ Salvatoris nostri, juxta hanc prædictionem post Festum Pentecostes impleta gaudeant Christiani, qui dicere possunt: *Hac paucior, sed non pudeo. novi enim eni crediderim &c. ex 2. Timoth. 1. v. 12.* Si malus Spiritus hanc operationem boni sufflamina intendat, atque operari id in nobis, quod in illis *Dura cervicis hominibus &c. qui semper Spiritui S. obnitentur &c. Act. 7. v. 51.* novimus Spiritum S. convincentè esse validiorè, & modò ipsimet non submitamus nos malo Spiritui in convictione nostræ mentis peritūrum, novimus illud *1. Ioban. 4. v. 2. & 3. Quicumque Spiritus proficitur Jesum Christum in carnem venisse, ex DEO est.* Si Mundus indolem suam & ingenium retineat, non patiat se convinci ad externam usque Confessionem, sed potius Christum in suis membris tanquam reum & nocentem persequatur, atque dicat Apostolis & Doctōribus: *Nonne etiam atque etiam dimandavimus vobis, ne doceretis nomine istò ex Act. 5. v. 28.* novimus Mundum satis convictum, utut pertinacia obstet Confessioni, novimus illud *Johanna: Scimus nos ex DEO esse, & mundum totum in improbo jacere. 1. Epistola cap. 5. v. 19.* Si denique propria caro Innocentiam Christi in dubium vocet, agnoscat quidem abiisse, sed quorsum abierit, profiteatur se nescire,

nescire atque Sacerdotibus, Scribis & cæteris Judæis adhinniat dicentibus: *Discipuli ejus noctu venerunt & cum furati sunt nobis dormientibus. Matth. 28. v. 13.* novimus nos ex abitu ad Patrem & evocationem ad dextram Patris solidè convictum Iri Christum fuisse innocentem, atque per *Morseu introvisi in Gloriam suam Luc. 24. v. 26.* novimus illud, quod redivivus dixit suis: *Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum, & Deum meum & Deum vestrum. Job. 20. v. 17.* atque aliquando ex fide in visionem nos iraducturum 2. Cor. 5. v. 7. nempe in illam Beatitudinem quam abitu suo acquisivit, paravit, & præparavit AMEN, AMEN,

DOMINICA VOCEM JUCUNDITATIS,
JOH. XVI. ψf. 28.

Εξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς τῷ πατρὶ, καὶ ἀνέβη εἰς τὸν κόσμον· πάλιν αἰφύηνει τὸ κόσμον, καὶ πρὸς τὸν πατέρα.

Exiit à Patre & venit in mundum : iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem.

Memorabilis est Exitus ille Josephi, qui quondam ad Voluntatem & Mandatum Patris exiit ad fratres suos, de quo *Gen. 27. vers. 12. & 13.*

Mirabilis fuit ille Exitus, *exiit enim Joseph.* Erat hic Joseph filius dilectissimus, quapropter aliàs domi mansit apud natos Bilba & Silpa, verum cum ita esset constitutum, exiit ille in *Camprum*, qui paulò ante Somnium habuit de fusciculo præeminente, coram quo fratres sese humiliant, de Sole cui se incurvârunt Sydera, quod etiam impletum in illo; siquidem non tantum factus pro-Rex Aegypti, sed & fratres suos evocavit in hanc terram, illos cum suis fovit, aluit & conservavit, ut verè dicere potuerit: *Vultis causâ misse me Deus ante vos. Gen. 45. vers. 5.* Memorabilis fuit ille Exitus, *exiit enim missus.* Non tantum natus erat hic filius circa annos ingravescentes Senii, & propterea acceptus erat, sed & grandior factus exiit ad mandatum & iustum, manifestare se voluit fratribus, quan-

quam humiliatus fuerit valde ab illis, projectus quippe in foveam, non aliter ac Jeremias venditus, non aliter ac Messias, qui dixit per Prophetam *Zachariam*: *Dixeram illis, si bonum in oculis vestris, dante mercedem meam, sin minus, defistite: qui appenderunt mercedem meam triginta argenteos &c. cap. 11. vers. 12, & 13.* Memorabilis fuit ille Exitus, *exiit enim à Patre.* Erat Pater illius *Jacobus*, qui ipsum ex *Rachela* susceperat, quique volebat ut iret & visitaret fratres; quapropter se ad illos confert ad voluntatem illius, qui *Israel* hic dicitur, respectu habito ad memorabilem lucam, in qua superior factus ipso *DEO*, & quamvis fuerit habitus à patre hoc pro mortuo, tamen convenerunt unâ denuo læti, atque inter amplexus & oscula summè lætati sunt, ut constat ex *Gen. 46. vers. 29.* Non tam memorabilis est Exitus ille *Josephi* à suo Patre, magis mirandus & memorabilis est ille Exitus, de quo *Christus* in Verbis prælēctis, cum dicit, *Exivi à Patre*, de quo οὐκ ἔστι.

E X E G E S I S.

PAuca quidem Verba sunt quæ hic pronunciata, sed fecundi sensus. *Exivi à Patre.* Observandum enim I. Quis exiverit? hic autem est *Christus*, qui loquitur, docet, solatur, qui *Apostolos* primum circa Ministerii sui Initia selegit, advocavit & segregavit à Mundo, prout ipse testatur, unde dicere potuit: *Non vos elegeris me, sed ego elegi vos. Johan. 15. vers. 16.* qui per omne Tempus quo ipsi aderant illos fovit nutrit, defendit, ut dicere potuerit: *Quando misi vos absque crumena & pera & soleis &c. ex Luc. 22. vers. 35.* qui denique illis in futurum promisit augmentum Spiritus & bonorum Abundantiam, unde dicere potuit: *Rogabo Patrem, & alium advocatum dabit vobis, ut maneat vobiscum in aeternum. Job. 14. vers. 16.* II. observandus est ipse Exitus, in græco occurrit vox ἐξῆλθεν, quod quidam intelligunt de egressu æterno & generativo, quia vox ἐξῆλθεν ita usurpatur aliàs quoque in Scripturis; Sic de Egressu filii agitur, & pariter Sapientia dicitur, ex Ore Altissimi egressa *Syrach 24. vers. 5.* quidam intelligunt de Egressu incarnationis, dum se Ἀδύσ manifestavit in Carne, quia dicitur descendisse de cælo *Job. 6. vers. 33.* denique commo-

commodissimè quidam intelligunt de *Egressu Humiliativo*, dum scilicet formam servi accepit, obambulavit passim in Judæa, prædicavit & docuit, quia de tali Egressu hîc sermo, quem excepturus Aditus sive Reditus ad Patrem per Exaltationem, & ita dicitur venisse in *Idia*, non fuisse receptum *Joh. 1. vers. 11.* III. Observandum, A quo exiverit, dixerat in Antecedentibus Apostolos credere quod à DEO exiverit, nunc pressius loquitur & dicit: *Exivi non à DEO, sed à Patre*, qui ab æterno ipsum generavit & dixit: *Filius meus es &c. Psalm. 2. vers. 7.* qui ipsum misit in Carnem & Verbum fieri Carnem voluit *Joh. 1. vers. 14.* qui ipsum post exaltatas passiones & tormenta miseriam & ærumnas recipere voluit & exaltare super omnia, clarificare illa clarificatione, quam habuit ab Initio Mundi *Joh. 17. vers. 5.*

L. D.

Videmus, Quis, Qualis & Quantus ille quem veneratur suspicit & adorat Ecclesia Christiana tanquam Mediatorem Principem & Caput suum. Magnus est Messias noster I. Personæ Dignitate, *Est enim ille qui suos eligit è Mundo* atque dicere potest: *Tu Israel serve mi, Tu Jacob quem elegi &c.* ex *Esaia 41. vers. 8, & 9.* Est ille qui suos alit, fovet & defendit in Mundo, de quo David dicit: *Sol & scutum est Jehova Deus &c.* ex *Psal. 84. vers. 12.* est ille qui suos coronat, Spiritum, implet donis celestibus atque dicit: *Effundam aquas super sitientem, effundam spiritum meum &c.* ex *Esaia 44. vers. 3, & 4.* Magnus quidem fuit olim in Israele Elias, quia Discipulos in Bethel Jericho & aliis locis sibi elegit, eodem fovit atque duplici Spiritu tandem Elisam instruxit, de quo 2. *Reg. 2. v. 19 & seq.* At quis Elias ad Messiam, qui discipulos è Mundo selegit, fovit & Spiritu instruxit atq; dicere potuit: *Si quis sitit, veniat ad me & bibat &c.* *Joh. 7. v. 37, 38, 39.* Magnus est Messias noster II. ex Egressus Divinitate, non tantum exivit enim per generationem ut de seipso dicere potuerit: *Ego Sapientia æterna ante seculum inuxta fui, ante principium, ante primordia serva &c.* *Prov. 8. v. 22, 23, 24.* non tantum exivit per Incarnationem, ut

de seipso dicere potuerit ex *Job. 17. vers. 8. Receperunt me & verè norunt, me à Te prediſſe &c.* ſed etiam exivit per *Humiliationem & Exinanitionem*, ut *Paulus* dicat: *Qui cùm eſſet in forma Dei, non duxit rapinam parem eſſe cum Deo &c. Philip. 2. vers. 6, & 7.* Magnus quidem fuit olim *Hùkias*, qui exivit ſtemmate davidico, natus fuit *Achazo* & ſeſe externè humiliavit coram DEO tempore obſidionis & Morbi de quo *2. Reg. 19. vers. 1. & 1. Reg. 20. vers. 3.* At quis *Hùkias* ad *Meſſiam*, qui egreſſus eſt à patre egreſſu æterno & temporali ſe manifeſtavit, ut dixerit *Micha*: *Ejus exortus inde à principio, à diebus ſeculi. cap. 5. vers. 2.* Magnus denique eſt *Meſſias* noſter, III. ex Patris Majeſtate, *exiviſ enim à Patre*, adeoque eſt *Splendor ille* de quo *Eb. 1. vers. 3.* exivit à Patre, adeoque eſt ille *Filius*, de quo *Gal. 4. vers. 4.* exivit à Patre adeoque eſt ille *Pater*, de quo *Job. 6. v. 62.* Magnus quidam fuit olim *Judas Maccabæus*, quia exivit à Patre generoſo memor *Moniti. 1. Maccab. 2. v. 66.* At quis *Judas Maccabæus* ad *Meſſiam*, qui exivit à Patre cœleſti admirando modo, ut *Solomon* etiam dixerit: *Quis aſcendas caelos & deſcendas? quis colligat ventum puerilis ſuiſ? &c. Proverb. 30. vers. 4.*

USUS I. DEHORT.

SI tam magnus *Meſſias* noſter, peccant graviter, qui parvi æſtimant Magnum, atque in locum hujus eligentis ſubſtituunt Creaturam, atque cum *Judeis Melechet Celi* offerunt libamina *Jer. 44 v. 17, & 18.* experientur illi illud: *Summe ad armaturam ælium ſuum & armabit Creaturam ad ultionē inimicorum. Sap. 5. vers. 18, & 19.* peccant graviter, qui parvi æſtimant Magnum, atque vel Egreſſum æternum vel temporalem negant, atque cum *Antichriſto* faciunt *1. Joh. 4. vers. 3.* experientur illud *Apoc. 19. vers. 11, 12. & ſeq.* peccant graviter, qui parvi æſtimant Magnum atque Patrem non agnoſcunt, vel agnoſcere nolunt, atque cum *Judæis* neque *Chriſtum* neque *patrem* norunt *Job. 8. vers. 19.* experientur illi illud: *Cum igne ſtatim ætes inſigiet ultionem iis qui Deum neſciunt &c. 2. Theſſ. 1. v. 7, 8, 9.*

USUS II. ADHORT.

SI tam magnus Messias noster, magni æstimemus illum omnes ob beneficia etiam in nos collata, corde grato dicentes cum Jacobo : *Impar sum omnibus his beneficiis totique illi fidei, quam prestitisti servo Tuo.* ex Gen. 32. vers. 10. magni æstimemus, illum omnes ob Egressum corde fidei pleno dicentes : *Sino dubio magnum est pietatis mysterium: Deus conspicuus factus est in carne &c.* ex 1. Timoth. 3. vers. 16. magni denique æstimemus illum omnes ob Patris Majestatem Corde humiliato dicentes : *Pater amat Filium, & omnia ostendis ei, quæ ipse facis &c.* ex Joh. 5. v. 20.

USUS III. CONSOL.

SI tam magnus Messias noster bono sint animo, & gaudeant illi omnes, qui cum Petro dicere possunt: *Nos credimus & scimus Te esse Christum illum Filium Dei viventis.* ex Joh. 6. v. 69. Si Diabolus se elevet contra nos in seductionē, destructionem, boni Spiritus expulsionem atque ostendas se tanquam Leonem rugientem &c. 1. Pet. 5. v. 8. novimus magnum esse Messiam nostrum, majoremque & robustiorem Diabolo, qui adhuc dum suos eligit, foveat & Spiritu ornet, ut possint vi illum vincere Ephesior 6. v. 13. Si Mundus se elevat contra nos in Egressum & despumationem scelerum, tanquam Mare quoddam exarsit Esaiâ 57. v. 20. novimus magnum esse Messiam nostrum, majoremque & robustiorem Mundo, qui æternū egrediatur & emanet admirando modo, ut possimus dicere: *Attollant flumina, ô Ichova, attollant flumina sonum suum &c. magnificentior est in alto Ichova.* ex Psalmo 93. v. 3. & 4. Si denique Caro nostra se elevat, ea sectari desideret, quæ non sunt à Patre, 1. Joh. 2. v. 16. novimus magnum esse Messiam nostrum, majoremque & robustiorem Carne, qui à Patre, ut possimus dicere: *Postquam venit plenum tempus, emisit DEUS Filium suum &c. quoniam autem estis Filii, emisit Deus spiritum Filii sui in corda vestri clamantem, Abba,* ex Gal. 4. v. 4, 5, 6. cerrique esse quod qui à Patre ad patrem quoque nos sit

ducturus, juxta promissum: *In domo Patris mei habitationes multe sunt, quod ni fores dicerem vobis, abeo, ut locum vobis parem. Joh. 14. v. 2. AMEN.*

DOMINICA EXAUDI,
JOH. XV. v. 1.

Ταῦτα λέλαθηκα ὑμῖν, ἵνα μὴ
σκανδαλισθῇτε.

*Hæc locutus sum vobis, ut ne
quid offendamini.*

Non infirmiter quondam Moyſes ſtabilire annexus fuit Capita duodecim Tribuum in Iſrael, dum duritiã Pharaonis ipſis revelavit, ad illos ut fratres ſuos ſe convertit & conſtantes conſervavit in fide veri DEI, DEI Patrum *Abrahami, Iſaaci & Jacobi*, de quo *Exod. 4. v. 29, 30, 31.* Firmiter ſtabilire voluit Moyſes Seniores populi, dum ipſis malitiã Pharaoniã aperuit. Habuerat hic Moſes divinã Revelationem, dixerat ex Rubo ardente eidem DEUS, quod *Pharao* non ſit dimiſſurus populum niſi per Manum potentem; quapropter hoc manifeſtat Senioribus in Iſrael, Cordis obdurationem indicat, & quod illos plus ſit preſſurus prænunciat, uſque dum DEUS ipſum plagis expugnaturus, atque per ſe & Aaronem pluriſima ſigna editurus in *Egypto & Miracula in terra Cham*, ut *David loquitur Pſalm. 105. v. 27.* Firmiter ſtabilire voluit Moſes Seniores populi, dum ad illos ſiſe ex Affectu converſit. Habitarat hætenus Moſes in *Midian*, parte *Arabia* apud *Jethronem*, qui Sacerdos, & ut quidam volunt, Princeps quoque fuit illius terræ; cum itaque Redemptio in propinquo, juxta Voluntatem Domini exitillã, exoſculatur fratrem in Monte *Horeb*, adit ſuos fratres quos impenſè dilexit & alloquitur eos, quos poſtea duxit per Mare rubrum, cujus Senioribus de ſuo impendit Spiritu, quos per deſertum denique cum *Aarone* ſub DEO duxit ut gregem Ovinum, prout *David loquitur Pſalm. 77. verſ. 21.* Firmiter ſtabilire voluit Moyſes Seniores populi, dum illos conſervare ſtudit in fide viri DEI. verat

verat & videbat oculo tristi *Moyſes* calamitatem illorum, quòd *Ægyptiis* eſſent opprobrium & abominatio, quod immaniter tractarentur, quod Vita ipsis moleſta redderetur, atque patientia ad modicos fines ſeſe arctaret, quapropter alloquitur illos, nec tantum denunciat pertinaciam & obdurationem *Pharaonis*, ſed & futuram & inſtante liberationem, eoq; ſine ut conſtanſer perſeverarent, juxta illud *Davidis* *Psalm.* 78. v. 8, 9. 10. Hoc fecit tum temporis *Moyſes* *Servus*, quid *Dominus* dicat & faciat præſens verſiculus edocet, de quo *evangel.*

EXEGESIS.

Pater diſcedens à filiis plærumq; ſalubria Monita & dehortationes iisdem relinquit, cum itaq; *Chriſtus* in Confinio Mortis eſſet, hinc voluit Sermonem ſuū conſimiliter temperare, dicens: *Hæc locutus ſum vobis, ut ne quid offendamini.* In quibus verbis obſervandū Quid locutus ſit *Chriſtus.* Evangeliſta dicit *tautē hæc*, adeoque remittit ad antecedentia cum dixit, quòd *Mundus* odio ſit habiturus ſuos, ut ipſum, ut conquerendum pridem illi fuerit: *Inimici ſunt mihi falſis de cauſis, oderunt me immerito.* ex *Psalm.* 35. verſ. 19. cum dixit, quòd *Mundus* ſit perſecuturus ſuos, ut ipſum, ut conquerendum pridem illi fuerit: *Quem Tu percuiſti perſequuntur & ſecundum dolorem conſeſſorum Tuorum narratione contextunt.* ex *Psalm.* 69. verſ. 27. cum dixit, quòd *Mundus* ſit contempturus ſuos, Verbum non admiſſurum, ut ipſum, ut conquerendum pridem illi fuerit: *Vermis ſum, non vir, opprobrium hominum & contemptus populi &c.* ex *Psalm.* 22. verſ. 7. & 8. II. Obſervandum, quibus locutus ſit *Chriſtus.* Evangeliſta dicit *vnt̃ vobis* ſcil. præſentibus, & cum quibus loquebatur, quæ vox, utut non in omnibus extat Exemplaribus, tamen in optimis plurimis, nec non Verſionibus *Syra*, *Latina* & *Germanica* atque aliis reperitur; reſpicit autem illa *Apoſtolos* & *Diſcipulos*, qui ab initio apud ipſum fuerant à tempore baptiſmi *Johannæ*, ut conſtat ex *Job* 15. v. 27. qui ab ipſo poſtea fuerunt inſtructi & informati, Spirituque dotati, ut non tam ipſi, quàm Spiritus per eos locutus fuerit, ut conſtat ex *Matth.* 10. v. 20. qui denique hæcenus apud ipſum perſeverarunt in *Aſſuſionibus*, & conſtati ſunt publicè ſufficientiam *Luc.* 22. verſ.

27. & v. 35, 36. III. Observandum, Quare Christus hæc locutus sit Discipulis & quoties. Evangelista dicit *ὡς μὴ σκανδαλίζησιν, ne offendantur, ne scandalizemini, ne* hora Tristitie instante scandalizemini in me & meâ Doctrinâ, *excidatis fidem*, atque offendatis in Lapidem ut cæci, *prout hæc vox usurpatur* *Levit. 19. vers. 14.* scandalizemini in me & meâ doctrinâ *eduntis castam in Confessione Veritatis*, atque involvatis vos Laqueo & reti, *prout imprudentes ita se ipsos constringunt, ut hæc usurpatur* *Joſua 23. vers. 13.* scandalizemini in me, meaque doctrinâ, *vol. scitis in Officio prædicationis, eique renuncietis, atque ita ruatis & incidatis in fossam fraudulenter à Mundo contractam in vestrum Exitium, ut Assyrii illi, prout hæc vox usurpatur* *Judith. 5. v. 1.*

L. D.

Videmus, Quàm probatum sit prophylacticon, præprijis Ministris Ecclesie, generatim verò omnibus Christianis Prænuntiatio futuri status, cujus beneficio animas in Patientiâ colligant, & *patiantur hic cum Christo, ut ibi cum illo quoque regnent* *2. Timoth. 2. v. 12.* Probatum prophylacticon, clypeus & præsidium in calamitatibus est prænuntiatio futuri status juxta explicata I. ob imminentiū Recensuonem, *quia Christus tanquam in Cathlogo futura complectitur illum nostris insinuat manibus, atque Mundi genium in illo ostendit. Denudat enim nobis* *Cor filiorum seculi*, quod illud plenum sit odio, atque dicit: *Si mundus vos odit, scitis me priusquam vos, illis odio habitum.* *Job 15. v. 18.* denudat nobis *Manus filiorum seculi*, protensas in persecutionem, atque dicit: *Injicient vobis manus, & vos persequentur, tradentes in conventum & carcerem* &c. *Luc. 21. v. 12.* denudat nobis *Os filiorum seculi*, quod contumelias & contemptum spiret & despumet, atque dicit: *Non est discipulus supra Magistrum, neque servus supra Dominum suum. Si ipsum Patrem familias Beelzebulem vocarunt, quanto magis domesticos ejus?* *Matth. 10. v. 24, 25.* Si itaque David animam suam in patientia potuit colligere, quia Jonathan ei revelavit *Cor virulentum Saulis*, *Manu in hastam pronas*, *Os despumans amarulentum*

lenta 1. Sam. 20. v. 41. multò magis Christiani animum capere possunt in cruce, quia futurum statum prænunciat illis Christus, calamitates ostendit, genium Mundi denudat, quod totus sit in maligna pestis 1. Joh. 5. v. 19. Probatum prophylacticon, clypeus & præsidium in calamitatibus est prænuntiatio futuri status II. juxta explicata ob Fidelium Dilectionem, quia Christus ex Affectu hoc revelat, & quidem suis, quos elegit. Dirigit enim sermones tales ad illos, qui ab initio vitæ ipsi inserti per Baptismum, quos vidit in sanguine Jacentis, quibus dixit, vivatis, quos lavit Ezech. 16. v. 6. & 9. Dirigit sermones tales ad illos, qui in Ecclesia illius informati, atque acciperunt non Spiritum Mundi, sed ex Deo 1. Cor. 2. v. 12. Dirigit sermones tales ad illos, qui desiderant eadem adhaerere constanter, ob ipso sunt benedicti, qui agnoscunt ipsum esse Solem & scutum Gr. Psalm. 84. v. 12. Si itaque Elia animam suam potuit in patientia colligere, quia Elia pallium eidem injecit, jussit relinquere sua, voluit ut iter crucis susceperet tanquam discipulus, informandus & aliquando deducendus ad Jordanem, ut ibi videret ascendentem 2. Reg. 2. v. 6. & 7. nec non seq. multò magis Christiani animum capere possunt in cruce, quia Christus alloquitur hoc Sermone illos, quos elegit, instituit, benedixit, quos, ut ab initio dilexit, ita in finem diligit, nec relinquit Orphanos Iohan. 14. v. 18. Probatum Prophylacticon, clypeus & præsidium est in calamitatibus prænuntiatio futuri status III. ob Scandali Remotionem, quia Christus hac recenset suis bono fine, ut scandalum scilicet, impediat. Recenset talia, ne scandalizentur sui, neve offendant in lapidem edii Mundi, atque deficiant à fide, sequantur Exemplum Hymenai & Alexandri, qui naufragium fecerunt in fide. 1. Timoth. 1. v. 19. Recenset talia, ne scandalizentur sui, neve irretiantur laqueo persecutionis Mundi, atque ita deficiant à Confessione Veritatis, sequantur Exemplum Petri abnegantis & dicentis: Non novi hominem. Matth. 26. vers. 70. & 72. Recenset talia ne scandalizentur sui, neve præcipites ruant in dolosam fossam contemptus seculi, atque ita deficiant à munere predicationis, sequantur Demam qui Paulum deseruit, amore inductus præsentis seculi. 2. Timoth. 4. v. 10. Si itaque Cives Hierosolymitani animam suam in patientia potuerunt colligere, quia Hicari præcepit illis ne attendant ad odium & verba Rabsacæ 2. Reg. 18. vers. 36. multò

magis Christiani animum capere possunt in cruce, quia Christus ostendit illis futura ex genio Mundi nè scandalizentur, nè ipsis astus tribulationum videatur esse peregrinus 1. Pet. 4. v. 12.

USUS I. DEHORT.

SItam firmum prophylacticum, clypeus & præsidium est prænuntiatio futuri status, ut animū non despondeamus, caveamus, ne, si Christus in Verbo exhibet *Catalogum Crucis*, nos desideremus *Catalogum Lucis*, voluptatis & fortunæ securi & dicentes: *Non ab exortu aut ab occasu, neque à deserto est exaltatio. ex Psalmo. 75. v. 7.* non enim hoc sed aliud dicit Christus; *Tradent vos afflictioni, & interiment vos & eritis exosi omnibus gentibus propter nomen meum. Matth. 24. v. 9.* Caveamus ne, si Christus ex affectu amoris ita nos compellet, nos putemus affectum consistere in erectione Regni mundani, pompæ & splendoris, ad quod vocandū Dilectissimū ad dextram altero sinistra ad mortem *Matth. 20. v. 21.* non enim hoc, sed aliud dicit Christus suis; *Si quis vult ponere me venire, abiciat semetipsum, & assollat crucem suam ac sequatur me Matth. 10. v. 24.* Caveamus denique, ne, si Christus dehortetur à scandalo, in id moneat atque prædicat, nos in crescente calamitate deficiamus, *tamquam radicem non habentem Luc. 8. v. 13.* non enim hoc sed aliud dicit Christus; *Si quis subsisterit ad finem usque, is servabitur. Matth. 24. v. 13.*

USUS II. ADHORT.

SItam firmum prophylacticum, clypeus & præsidium Christianis est prænuntiatio futuri status, ut animum non despondeant, quotquot genuini sunt Christiani, *Os Christi* fidele agnoscant atq; deprædicent, utpote illius, qui verè profiteri potuit *Matth. 24. v. 25.* *Cōr Christi* fidele agnoscant atq; deprædicent, qui non vult, ut sui Mundo subducantur, *sed in illo à malo præferantur Job. 17. v. 15.* *Manus Christi* fideles agnoscant atq; deprædicent, qui nos illis sustentat, adjuvat & dicit *Beatus es, qui non fueris offensus in me. Matth. 11. v. 6.*

USUS

USUS III. CONSOLAT.

SI tam firmum prophylacticum, clypeus & præsidium est prænuntiatio futuri status, ut animū non despondeamus, gaudere possunt & letari mediis in calamitatibus, qui *Mundo* per Christum crucifixi, & quibus *Mundus* crucifixus Gal. 6. v. 14. Si furat *Princeps Mundi*, Diabolus per instrumenta sua agat, & *Draco* persequatur *Ecclesiam* Apoc. 12. v. 13. Ecce Christus præsens est magnus ille *Propheta*, qui non tantum hæc prædixit, sed & *Principem Mundi* iudicavit Job. 12. v. 31, qui passus est crucem & persecutionem propter nos, cum gaudio potissimum frui Eb. 12. v. 2. qui denique ostendit Christianorum *semitam esse per contemptum ad gloriam* 2. Cor. 6. v. 8. Si furat *Mundus* & aduersetur electis Christi, ut ipse dicat Discipulis: *Potestis bibere poculum, quod ego bibisurus sum. & baptisate, quo ego baptizor, baptizari?* Matth. 20. v. 22. Ecce Christus præsens est, qui baptismo crucis necesse habuit baptizari pro nobis, qui non tantum hæc prædicit nobis suis Discipulis, sed & hoc ipso testatur nos ipsum induisse in baptismo. Galat. 3. v. 27. nos in cruce accepisse Spiritum clamantem *Abba Rom. 8. v. 15.* nos denique sperare firmiter posse ut hæcenus nos fovit, fundaturum quoque nos *Eccl. 1. Pet. 5. v. 10.* Si denique furat *propria caro* adflata Spiritu *Mundi* inclinet ad scandala & lapsus atque illi dicendum: *Vigilate & orate ne introitis in tentationem. Spiritus quidem promptus est, sed caro infirma.* ex *Matth. 26. v. 41.* Ecce Christus præsens est lapis ille offensionis impiis, piis autem lapis angularis in *Sion*, qui non tantum hæc prædixit ut scandalum auerteret, sed & *Angeli* suis mandavit super nos *ne impingamus pedem in lapidem* Psalm. 91. v. 11. & 12. qui præservat a laqueo Psalm. 141. v. 9. qui fossam paravit nobis in *Exitium* sufficit improborum parantium. Psalm. 57. v. 7. ut cum Davide possimus dicere gloria & in vita atque calamitatibus pronuntiare: *Cadant in retriacula quisque suis improbi; una ego sum donec transiero.* ex Psalm. 141. v. 10. AMEN.

IN FESTO PENTECOSTES,

JOH. XIV. 26.

Ο δὲ ἁγίος πνεῦμα
 τὸ ἀγίον ὃ πέμψῃ ὁ πατήρ ἐν τῷ ὀνόματι μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα, ὅσα ἐγὼ εἶπον ὑμῖν.

Paracletus autem ille, qui est Spiritus sanctus, quem misisset Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia, quacunq̃ dixi vobis.

Luculentus fuit quondam Ignis ille tempore Achabi, qui descendit caelo in victimam, populum praesentem movit, atque ad illa quae quondam ipsis fuerunt proposita reduxit, de quo 1. Reg. 18. vers. 38, 39. Luculentus & stupendus fuit hic Ignis; fuit enim origine caelestis. Datum erat Animal Baalitis, ut illud evocato Igne in victimam offerrent, verum noluit Sacerdotes hos audire DEUS, imò, si Rabbini fides, fugit à Baalitis ad adversam partem, quasi qui dedignaretur immolari Baali, at imposito bove altero super Altare exstructum contigit, ut ignis de caelo delatebatur, & in illo ille Spiritus, qui plane igneus, efficax & potentissimus, de quo & attributis singularibus illius Phlo pronunciat Sap. 7. v. 22, 23. Luculentus & stupendus fuit hic Ignis; fuit enim virtute posens. Desiderabant Baalite populum evocato igne perducere ad cultum Baalis, verum frustra, utut incisionibus sese scdarent, verum, cum hic Ignis apparebat, in memoriam sibi revocabat populus Antiquum dierum, atque dicebat: Jehovah ipse est Elohim, ille, qui in Igne & ardente rubo apparuit quondam, est Jehovah ille, qui Elohim & verus DEUS, qui dicere solus potuit, tanquam DEUS Abrahami, Isaaci & Jacob: Ero qui ero, ex Exod. 3 v. 14. Luculentus denique & stupendus fuit hic Ignis; fuit enim officio indicativus. Signum expetierunt Baalis non dormitantis Sacerdotes Iezabeli & Achabo aliàs ministrantes, sed nullo obtento deducti sunt ad torrentem Cisson Galilae inferioris, ad radices montis Thabor, ubi Barack cecidit Sisaram, ut necarentur ibi, ne terra scelesto eorum sanguine pollueretur.

retur. Igne verò cœlis delapso populus fuit monitus ex adversa parte omnium illorum, quæ quondam ipsis de vero DEO ejusque cultu fuerunt annunciata, præprimis verò illorum, quæ *Josua* quondam dixerat, cùm terram sanctam occupasset convocatâ multitudine & ad propositionem illius respondente: *Abstis à nobis, ut relinquamus Jehovaham ad colendum Deos alienos. Josua 24. v. 15, 16.* Non tam luculentus & stupendus fuit Ignis ille quondam tempore *Achab;* luculentior est *Ignis Pentecostalis*, de quo in præsentî Festo passim distinetur: nam de illo testatur Salvator noster, quod non tantum sit *Cælo descensurus*, sed & *suggesturus*; & quidem omnia illa quæ ipse quondam dixerit suis *Apostolis*. Cùm itaque spectaverimus hunc *Ignem* ut *evadentem*, nunc eundem spectabimus ut *in memoriam revocantem*. Ipse Spiritus nos ducat in viam rectam & semitas veritatis, AMEN.

EXEGESIS.

UT nunquam Christus suos destituit necessariis prædiis, promissionibus splendidis fulsit, atque in Veritate conservare studuit, ita præprimis hoc egit discessurus ab ipsis proximus passioni amarissimæ & Morti, quapropter inter alia, hæc quoque prodidit: *Ille suggeret vobis omnia quæ dixi vobis*: Ubi I Observandum, Quis suggesturus; hunc descripsit in antecedentibus, tanquam *paracletum*, qui & advocando & consolando sit efficax, suosque perfundere soleat hoc solatorum & Intercessionum flumine, prout constat ex *Actor. 9. vers. 31.* ut *Spiritus peculiariter sanctum*, qui non tantum purus ratione Essentiæ & voluntatis, sed etiam suos sanctificare solet, & tanquam Ignis purificare, *mundare ab omni inquinamento Carnis*. & *Spiritus 2. Cor. 7. v. 1.* ut Missum vel mittendum singulari modo à Patre in nomine Messie, vi Meriti sufficientissimi, qui suos adeat invadat penetret, utpote *persecutus profunda ipsius DEI 1. Cor. 2. v. 10.* II. Observandum, ipsum *Ipse* Suggestere; in græco occurrit vox *ἐπιτίθημι*, quam Vetus Interpres reddidit *suggeret*, melius alii in *Memoriam revocabit*; suggeruntur enim nunquam antea audita, in Memoriam autem revocantur illa, quæ pridem proposita & vel oblitterata sunt, vel aliquâ excitatione indigent, estque illud verbum quod usurpatur de Petro in memoriam revocante sibi dictum *Christi*

in *Passione Luca 22. vers. 61.* illud Verbum quod usurpatur de auditoribus revocantibus in memoriam sibi *Resurrectionem Christi & informationem cum illo 2. Timoth. 2. vers. 8, & 14.* illud Verbum quod usurpatur de dispersis advenis, imo omnibus Christianis, revocare obligatis in memoriam illa, quæ faciunt ad ingressum in Regnum Domini nostri æternum *1. Pet. 1. vers. 11, & 12.* III. Observandum, Quid suggerendum, Christus dicit omnia quæ dixi vobis, dicit suggesturum illum quæ ipse dixerit tanquam prima Veritas, docuerit illos hæcenus cum Spiritus S. non sit locuturus à se ipso sed Christum, clarificaturus de accepto *Joh. 16. vers. 13.* dicit suggesturum illum omnia quæ in diebus carnis suæ de Religionis negotio fidei Capitulis & Regni sui conditione proposuerit, quæque hæcenus potius non potuerint *Joh. 16. vers. 16.* dicit suggesturum esse omnia quæ dixerit illis sc. Apostolis dilectis suis, quos elegerat à Mundo, suos esse volebat & proinde etiam ut suis in memoriam revocari & annuntiari *Joh. 16. vers. 15.*

L. D.

Videmus, Quid sentiendum sit de Doctrina Apostolica resonante in Ecclesia DEI in his terris, nempe quod sit præstantissima omnium. Eminentissima est Doctrina Apostolorum ex Verbis explicatis I. ob Spiritus Dignitatem, quia planè divina & spiritalis est. est enim Doctrina solatio plena, quæ nos perfundit, pluvia illa à Patre, Paraclete, de quâ David: Pluviam liberalissimam stillabas Deus, possessionem Tuam namque defeffam instaurabas *Psal. 68. vers. 10.* est Doctrina sancta, quæ nos mundat & purificat ab Igne Spiritus S. accensa, de quâ David *Psal. 19. vers. 8, & 9.* Doctrina Jehova integra est, restituens animam &c. mandata Jehove recta, præceptum Jehova purum, illustrans oculos. Doctrina penetrans quæ Corda perfrat, perspirat, penetrat à Vento illo cælitus misso descendens, de quâ David: Vox Jehove potens, vox Jehove decorè; Vox Jehova confringit cedros &c. *Psal. 29. vers. 4, 5, 6.* De Doctrina Elie loquitur Syrach, quod surrexeris tanquam ignis; cuius sermo tanquam fax exarsit, cap. 48. vers.

48. vers. 1. At longè eminentiùs loquendum de Doctrina Apostolorum N. T. quam Paracletus Spiritus & missus cælitus produxit, in memoriam revocavit, quod scil. sit talis qualis describitur: *Qua loquimur, non sermonibus quos docet humana sapientia, sed quos docet Spiritus Sanctus, spiritalia enim iis que spiritalia sunt conferentis.* 1. Cor. 2. vers. 13. Eminentissima est Doctrina Apostolorum ex Verbis explicatis II. ob Doctrinæ Antiquitatem, quia prius extitit & proposita fuit. Revocavit enim illam tantum in memoriam Apostolorum Spiritus S. ut Petrus revocaretur ad stabilitatem & verè dici posset *Petro ex Job. 1. v. 42. Invenimus Messiam* revocavit illam tantum in memoriam Apostolorum, ut Timotheum aliquis stabiliret suos in fide Resurgentis, quæ pridem fundatissima in verbis Christi *Luo. 18. v. 31, 32, 33. Ascendimus Hierosolymam, & perficientur omnia que scripta sunt per Prophetas de Filio hominis. Tradetur enim genibus &c. sed tertia die resurget.* Revocavit illam tantum in memoriam Apostolorum, ut Christiani certificarentur de aditu patetatio ad patriam celestem juxta illud *Job. 20. v. 17. Ascendo ad Patrem &c.* De Doctrina *Mosis* loquitur tanquam eminente ex antiquitate *Syrach cap. 45. v. 5, & 6.* At longè eminentiùs loquendum de Doctrina Apostolorum N. T. quæ nihil aliud est quam prior doctrina in Memoriam revocata, antiquissima scil. ut Paulus dicere potuerit: *Auxilium quod est à DEO, nactus, peristi in hanc usque diem, resificans cum parvis cum magnis, nec quisquam dicens extra ea, quod Prophetae & Mose futura predixerunt.* ex *Act. 26. vers. 22.* Eminentissima est Doctrina Apostolorum ex Verbis explicatis III. ob Articulorum Integritatem, quia comprehendit omnia illa que Christus dixit suis Apostolis. comprehendit illa, ea que Christus manifestavit prima Veritas, de quo: *Denique nemo vidit unquam unigenitum ille Filius, qui est in sinu Patris, ille nobis exposuit.* *Job. 1. vers. 18.* comprehendit illa, ea omnia que Christus proposuit, omne Consilium DEI *Act. 20. vers. 27.* comprehendit illa ea, que Christus dixit Apostolis, quos allocutus fuit: *Omnia que audivi à Patre meo, nota feci vobis.* *Job. 15. vers. 15.* De Doctrina Davidis loquitur tanquam eminente, quæ pro singulis operibus Deo carmen consecrabat adeoque erat integra *Syrach cap. 47. v. 9.* At longè eminentiùs loquendum de Doctrina Apo-

Apostolorum N. T. quæ integra, perfectè omnia comprehendens Christi dicta, talis qualis describitur *Apos. 22. v. 18, & 19.*

USUS I. DEHORT.

SI Doctrina Apostolorum ita eminens, caveamus, ne illam accusemus alicujus sterilitatis, atque cum Phariseis dicamus: *Ne amplius serpat in populum, minaciter interminemur eis, ne posthac ulli hominum loquantur in nomine isto.* ex *Act. 4. v. 17.* ne illa quæ solatia fundit, etiam in Morte nos destituat atque similes fiamus illis de quibus *Paulus 1. Thess. 4. vers. 13.* caveamus, ne illam accusemus alicujus novitatis, atque cum *Atheniensibus* dicamus: *Peregrinorum Deorum videtur annunciator esse.* ex *Act. 17. vers. 18.* ne illa, quæ antiquissima, nobis subducatur, & loco illius mittantur *validi Error.* 2. *Thess. 2. v. 11. & 12.* caveamus, ne illam accusemus imperfectionis, atque dicamus cum *Felice.* audimus *se alio tempore* ex *Act. 24. vers. 25.* ne illa quæ perfectissima imperfectio- nis nos convincat in Christianismo & noticia salutari, atque *Paulus* fulmen illud intorqueat: *Si nos, aut Angelus è celo evangelizet nobis præter id, quod vobis evangelizavimus anathema esto.* *Gal. 1. v. 8.*

USUS II. ADHORT.

SI Doctrina Apostolorum ita eminens, primum omni- Sum hanc Spiritualem Doctrinam hoc præsertim tempore probè observemus, atque dicamus: *Mitte lucem Tuam & veritatem Tuam &c.* ex *Psalms 43 v. 3.* hanc antiquissimam Doctrinam probè custodiamus atque observemus illud: *Expressam formam teneo sanorum sermonum, quos à me audisti cum fide & charitate, quæ est in Christo Jesu &c.* 2. *Timoth. 1. v. 13, & 14.* & tandem hanc perfectissimam Doctrinam reverenter æstimemus, atque dicamus: *A judicio Tuo non recedo, quia Tu doces me; quam suavia sunt palato meo, suaviora mellis &c.* ex *Psalms 119. v. 102, 103, 104.*

USUS III. CONSOLAT.

SI Doctrina Apostolorum ita eminens, sereno sint animo,
qui edificati super fundamentum Prophetarum & Apostolorum.
 Eph. 2. v. 20. Si Diabolus ex Orco mittat suos Apostolos, ut proponant Doctrinam carnalem & loquantur illa quæ non solantur sed pervertunt *Rom. 16. v. 18.* novimus nos habere Doctrinam Apostolicam, quæ solatia fundit, sanctitatem accendit, & Cor Animumque penetrat, ut possit dici: *Domine per hæc vivitur: etiam his singulis inest vita Spiritus mei, his fac ut revalescam. & vivum conservas me.* ex *Esaia 38. v. 16.* Si Diabolus ex orco mittat Apostolos suos, qui nova proponunt & prurium causantur, de quo 2 *Timoth. 4. vers. 3.* novimus habere nos Doctrinam Apostolicam, quæ antiquissima, ut possit dicere Paulus nobis: *At Tu maneto in iis, quæ didicisti, & quæ Tibi concessa sunt, sciens à quo didiceris.* ex 2. *Timoth. 3. vers. 14.* Si denique Diabolus ex orco mittat suos Apostolos, ut proponant Doctrinam mutilam & mancā, illam quam non Christus tradidit Apostolis, sed Antichristus suis, de quā 2. *Thess. 2. v. 10.* novimus nos habere Doctrinam Apostolicam, quæ perfectissima ut possimus dicere: *Judicia Jehova sunt ipsa Veritas, iusta sunt pariter: desiderabilissima, desiderabilia auro &c. Tu me servum Tuum commonescens est es, in horum observatione esse emolumentum magnum.* ex *Psal. 19 v. 10, 11, 12.* AMEN,

IN FESTO TRINITATIS,

JOH. III. v. 6.

τὸ γεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς,
 οὐκ ἐστὶ καὶ τὸ γεννημένον ἐκ τοῦ
 πνεύματος ἐστὶ.

*Quod natum est ex carne,
 carne, caro est: & quod natum
 ex spiritu, spiritus est.*

P. VI.

Nter ea, quæ Regionem Sodomæam exhibent
 ut Speculum Iræ & Justitiæ divinæ Philo quo-
 que recenset Arbores, quæ immaturos pro-
 ducunt

Y

ducunt fructus, ut constat ex *Sap. 10. vers. 76* Meminit hic Scriptor Arborum, *quæ seil. sunt in terra Sodomæ, maledictæ à Domino, quæ consistunt circa mare mortuum, quod testis Brocardo lib. 1. Hist. cap. 5. & 6.* semper fumat, tenebris se involvit, quasi os Inferni, & vapores noxios exhalat, quæ proinde non bonæ possunt dici arbores, sed malæ, absque succo vitali bono & sincero *similis illi Rhamno in parabola Judic. 9. v. 14. & 15.* Meminit hic Scriptor productionis sive generationis; dicit enim *non esse absq. fructibus, sed habere illos & ita producere;* Naturæ consonum videtur, ut nulla germinatio aut generatio in talibus conspiciatur Arboribus, nihilominus ex succo etiam vitioso generant, verum ut Arbores vitiosæ, similes illi Ficui, quæ quidem gestavit aliquid sed imperfectè & maledicta fuit à Christo *Matth. 21. v. 19.* Meminit denique hic Scriptor fructuum, & dicit, *Arbores istæ ferre incerto tempore fructus, vel intempestivos, ut reddidit Origenes, immaturos, qui respondent arboribus, ejusdem naturæ & indolis, sint nempe steriles & mali nulliusque usus.* Unde etiam *Iosephus refert illos Colore quidem, edulibus esse similes, carpentiam autem manibus in fumum dissolvi & cineres adeoque nullum succum, nullum cibum exhibere carpentibus & præter suavillam & Umbram nihil relinquere in manibus, similes illis Fructibus, qui in arboribus illis comparent, quæ describuntur *Juda vers. 12. Emareida, infrugifera, bis emortua, iradicata.* Quæ ratio harum Arborum cum fructibus, quæque proportio inter illas & quod ex illis oritur, eadem quoque esse dicitur inter Carnem & Carnem, ut *Moyse* loquitur de *Israelitis Deut. 32. v. 32.* ita Christus de omni homine irrogenito emphaticè pronuncians: *Quod ex Carne natum est, Caro est, de quo ait* *Jo: 6.**

EXEGBSIS.

Cum Nicodemus Verba Christi carnaliter acciperet, neque assequeretur illius mentem, quapropter illi opinionem eximit, verum sensum pandit, atque de spiritali generatione locutum esse ostendit: *Nam quod natum ex carne id carnale sive Carnem esse asseruit.* In quibus Verbis, I. Observandum, Quid per Carnem in-

intelligat? non autem intelligit hominem secundum substantiam, sed secundum qualitates ex lapsu peccaminosas, sordes ex primo vitio, & inquinamenta illa, quæ per Naturam nunc omnibus adhærent, qui proinde ex hæres est Regni Cælorum, nec nisi aliâ generatione ad illud pertingere potest, adeoque intelligit hominem corruptum. Intellectus, qui obtinebratus & ad spiritualia intelligenda ineptus, ut constat ex *Eph. 4. vers. 18.* corruptum Voluntate, qui non vult, quæ DEUS vult, præcipit, præscribit in Verbo, nec patitur se regi à Spiritu bono. *Gen. 6. vers. 3.* corruptum Afflictibus qui fertur præceps in omnia mala, exundat & despumat in omnis generis Vitiis, ut constat ex *Eph. 4. vers. 19.* II. notandum, Quomodo dependentiam designet? utitur autem Verbo γεννημῖνον, quod *Vulgatus* reddidit natum. *Beza* genitum, adeoque respicit Legem illam generationis post lapsum, propagationis Medium & quasi vehiculum illius lepræ, sordium & impuritatis, ut impurus impurum generet, atque usurpatur de nato cæco *Joh. 9. vers. 2.* De *Esauo*, qui villosus & rufus prodiit ex Utero *Rom. 9. vers. 11.* de *Juda* proditore, qui *Philargyria* correptus prius *Matth. 26. vers. 24.* III. Observandum, Qualiter scætum describat? dicit autem carnem esse, refertur naturam & indolem generantis, participare de sordibus causæ, nec meliorem esse suo principio, esse carnem, hoc est, hominem, qui carnalis juxta intellectum, atque habere mentem carnalem, qualis describitur *Coloss. 2. vers. 18.* hoc est hominem qui carnalis secundum Voluntatem, atque habere *ἡλικία* Carnis, ut *Paulus* loquitur *Eph. 2. vers. 3.* seminare in Carne & Carnem *Gal. 6. vers. 8.* hoc est, hominem qui carnalis juxta affectus, actiones & opera vitæ, atque secundum Carnem vivere, quales describuntur *Rom. 8. v. 12.*

L. D.

Videmus, Quam profunda sit Labes, Malum & Corruptio Hominis post lapsum, ut verè dici possit ipsum totum esse in peccato. Profundissima est Corruptio Hominis post lapsum I. ex generationis Principio, oritur enim ex Adamo lapsus corruptio & contaminatio, parentibus peccato infectis. Nascitur enim

enim ex homine animali, qui in divinis cæcus, de quo Paulus 1. Cor. 2. v. 14. nascitur ex homine malo & perverso, qui non nisi in peccatum propendet, de quo David: *Jehova è cælis prospectus super filios hominum, ut videas an sit illius qui intelligat, qui exquisit Deus. Unusquisque recessit, omnes simul putidi facti sunt: non est qui faciat bonum, non est vel unus.* Psalm. 14. v. 2. & 3. Nascitur ex homine carnali de spumante vitia affectuum & ambulante secundum carnem, de quo Paulus: *Veloces pedes eorum ad offundendum sanguinem. Contritio & miseria in vultu eorum. Et viam pacis non cognoverunt. Non est timor Dei coram oculis eorum.* Rom. 3. v. 15, 16, 17, 18. Ut serpentes illi fuerint mali, quos Magi produxerunt, quia ipsi & baculi illorum ex quibus producti mali & Diaboli Instrumenta Exod. 7 v. 11. Ita quoque homines post lapsum mali & corrupti sunt, quia ex malis, ut verè dici possit etiam degenerantibus: *Ova Hamorrhoidis excludunt, & scilicet aranei texunt: qui comedit ex ovu eorum, morietur: etiam qui aspergitur, quasi irrumptat vipera* ex Esaiæ 59. v. 5. Profundissima est Corruptio Hominis post lapsum II. ex generationis Medio. Est enim illud propagatio peccaminosa, propagatio imperfectionis, in qua regnat cecitas, ut dici possit etiam illud: *Duces vie sunt cæci cæcis.* Matth. 15. v. 14. propagatio Contaminationis, in qua sordes sanguinolenti, ut dici possit etiam illud: *Ad genituras tuas, quo die genitus fuisti, non fuerat præcisus umbilicus tuus, & aqua non eras lota, cum aspexi te.* Ezech. 16. v. 4. Propagatio desperationis in qua regnat præcipitatio in Exitium, ut dici possit etiam illud: *Sicut per unum hominem peccatum, in mundum introit, ac per peccatum mors: & ita in omnes homines mors pervasit, in quo omnes peccaverunt.* Rom. 5. v. 12. Ut serpentes illi fuerint mali, quos Magi produxerunt, quia modo magico medioque malo & peccaminoso Exod. 7. vers. 11. ita quoque homines post lapsum mali & corrupti sunt, quia medio generationis peccaminoso propagantur, atque dicendum: *Quid est mortalis ut mundus sit, & ut justus sit? quid natus muliere? En, Sanctis suis non crediturus flos firmitatem: & calites non sunt mundi in oculis ejus: quoniam: à magis abominabilis & fœdus; vir imbibens ut aquam in quintum.* ex Jobi 15. v. 14, 15, 16. Profundissima est Corruptio Hominis post lapsum III. ex Generationis Termino, nascitur enim & oritur caro ex carne, Homo carnalis Insellatus, de cujus sententia Paulus di-

lus dicit: *Quod sapit caro, inimicitia est adversus Deum: Legi enim DEI non subicitur, nam ne potest quidem. Rom. 8. v. 7. Homo carnali Voluntate, de quo Paulus dicit: Inter quos & nos conversati sumus olim in cupiditatibus carnis nostrae, facientes, quae carni ac cogitationibus licbant: eramusque natura filii irae, ut etiam reliqui. Eph. 2. v. 3. Homo carnalis Afflictus, de quo Paulus: Manifesta sunt opera carnis: quae sunt adulterium fornicatio, impunitas, lascivia &c. Gal. 5. v. 19, 20, 21. Ut serpentes illi fuerunt mali quos Magi produxerunt, quia genus quoddam fuerunt animantium venenatorum Exod. 7. v. 11. Ita quoque homines post lapsum mali & corrupti sunt, quia sunt caro de carne, ut verè etiam dici possit: Qui in carne sunt, DEO placere non possunt. ex Rom. 8. v. 8.*

USUS I. DEHORT.

SI tam profunda est Corruptio hominis post lapsum, caveamus, ne in Adamum vel primum parentem, aut proximos uni è refundere desideremus corruptionem, atque cum Iudaeis dicamus: *Patres comederunt omphacem, & dentes filiorum obstupescunt. ex Ezech. 18. v. 2. memores illius Pauli: Qualis pulvis eris ille, sales & puteus eris suus. 1. Cor. 15. v. 48. Caveamus, ne de generatione vanè gloriemur, cum illis qui dixerunt: Semen Abrahami sumus, neque cuiquam servivimus unquam. Joban. 8. v. 33. & 41. memores illius: Velut putredo veterascis, ut ystis, quam edit sinea. Homo natus muliere brevis aetate, & satur commotione. Ut flos simul ac egressus est, succiditur & fugit, velut umbra, neque consistit &c. Jobi cap. 14. v. 1, 2, 3, 4. Caveamus, ne negemus nos esse carnem, putemus nos esse alios atque sumus, atque imitemur illos, de quibus: Proverb. 12. 30. Generatio munda in oculis suis, quamvis à sordibus suis non sit abluta. memores illius: Regnavit mors ab Adamo usque ad Moysen, in eos etiam, qui non peccaverunt &c. Rom. 5. v. 14.*

USUS II. ADHORT.

SI tam profunda est Corruptio hominis post lapsum, agnoscamus originem nostram humiliter, & ex corde contrito dicamus:

camus: *In iniquitate formatum sum & in peccato concepit me Mater mea:* ex *Psalm. 51. v. 7.* iugiter regenerationem desideremus, atque corde toto in illam propendeamus, quæ sit ex *Semine Patri,* de quo *1. Pet. 1. v. 23.* & tandem regeneriti ulterius non secundum carnem, sed Spiritum ambulemus, juxta illud *Gal. 5. v. 25.*

USUS IIL CONSOL.

SI tam profunda est Corruptio hominis post lapsum, bono sint animo, qui de Restitutione in Christo certi, atque illud Pauli fixum habent: *Si quis in Christo est, nova res condita est, vetera praterierunt: ecce nova facta sunt omnia.* 2. Cor. 5. v. 17. Si nos urgeat peccatum Adami primi parentis, lapsus ille cui omnes nos involuti, ut etiam dici possit intuitu illius, *Omnem carnem corripisse viam suam &c. Gen. 6. v. 12.* novimus secundum Adamum carnem tactum nostri causa, & esse ex patribus secundum carnem. Rom. 9. v. 5. ut nunc possint gloriari pii: *Sicut gessimus imaginem terreni; ita geremus etiam imaginem celestis.* ex 1. Cor. 15. v. 49. Si urgeat immunda, & misera propagatio, ut etiam dicendum cum Solomone: *Sum quoque mortalis homo, aqualis omnibus &c.* ex Sap. 7. v. 1, 2, 3. novimus Adæ factum esse carnem & habitasse inter nos. Job, 1. v. 14. Ut nunc DEUS sit noster Pater, quemadmodum Christus frater, atque gloriari possimus: *Progenit nos Deus sermone veritatis, ut essemus primitia quadam eorum, quæ creavit.* ex Jacobi 1. v. 18. Si denique nos urgeat caro, quæ adhzret usque ad mortem, atque dicendum nobis sit cum Paulo: *Carnalis sum venditus ut subjicerer peccato. Novi in me non habitare bonum &c.* ex Rom. 7. v. 14, 18, 24. novimus Salvatorem nostrum participasse de carne & sanguine nostri causa Ebr. 2. v. 14. ut possimus gloriari & dicere: *Novi Redemptorem meum vivere &c.* ex Jobi 19. vers. 25, 26, 27.

AMEN.

DOMINICA I. POST TRINITATIS,
LUC. XVI. ꝑf. 23.

Καὶ ἐν τῷ αἵθρῳ ἐπάρας τὴν ὀ-
φθαλμοῦ αὐτοῦ, ὡσαύτως ἐν βασι-
νῶν, ἔρε πὺν Ἀβραάμ ὁτι μακρό-
θεν καὶ λαζάρου ἐν τοῖς κελυσ-
σιν.

*Atque in tartaro sublati o-
culis suis cum esset in tormentis,
vidit Abraham eminum & La-
zarum in sinu ejus.*

Tristis est Historia, quæ contigit in Corah Prin-
cipe Tribus Leviticæ; siquidem ipse cum suis vivus
descenderit in Infernum, terram ipsum cum suis ope-
ruerit, atque ex cœtu Domini sive Ecclesiâ fuerit re-
motus, ut constat ex Num. 16. v. 33. Tristis fuit hic Casus;
Corah enim cum suis vivus descendit in Infernum. Erat hic Corah Vir
magnæ Authoritatis, & ut Josephus testatur, eloquens & opum dives,
quapropter superbit & in illis confidit; verum cum hora advenisset
Judicii, dies Excisionis, descendit ipse ut Caput, ut quidam Interpre-
tu volunt, cum Uxore & opibus in Infernum, ex honore in Ignomi-
niam, ex Lumine tabernaculi in tenebras, ex vita in mortem, Deus-
que justo judicio ipsum ponit in lubricum &c. Psalm. 73. vers. 18, 19.
Tristis fuit hic Casus. Corah enim cum suis fuit operum à terra.
Erat industrius hic Corah & indefessus in suo cœpto, perambulat,
ut volunt Rabbini, per noctem castra Israelitarum & totum populum
concitaverat, Moſenque hac ratione torquere & urgere voluit; ve-
rùm DEUS non ulterius indulgens ipsius libidini postero die facit
terram hiare, os aperire, & haurire illum cum suis, torquere & inter-
cludere Spiritum: ad quod accessit, quod Ignis fuerit emissus à Do-
mino, qui ad cineres usque combussit ducentos & quinquaginta Le-
uitas illos, qui ipsi adhaſerant, aliter quàm Nadabum & Abihu, qui
igne adſati nihilominus potuerunt exportari & ſepeliri, ut constat ex
Levit. 10. v. 4. Tristis fuit hic Casus. Corah enim cum suis ex
cœtu Domini fuit exciſus. Erat Corah Princeps in Tribu Leviticæ,
qui cœperat colligere ex Tribu Ruben Daſhanum & Abram, & Hov
Filiu

Filiū *Pelesh* contra *Mosen*, qui DEO erat in Sinu & oculis, & contemptui ducere illius Regimen, intendens ipsum cum suis excindere & deicere; quapropter imperat DEUS, ut cœtus Domini, *Synagoga*, ut habent LXX *Interpretes* se separet à tabernaculis *Corah* & *Dathan*, atque paulò post iplo facto separat; unde *Judas* huc respiciens de hæreticis sui temporis ita loquitur *vers. 11. ambulanti vultu Cain &c.* Interimuntur in *Seditione* *Corachi*. Non tam tristis & tragicus Casus hic est, æquè tristis illa est Historia sive parabola, quam Christus de divite *Epulone* nobis proponit, dicens: *Cum autem esset in inferno, vidit Abraham eum & Lazarum in sinu ejus*, de quo *v. 11.*

EXEGESIS.

Verissimè dictum à *Syracide*: In omnibus Sermionibus Tuis mem-
 10 finis Tui & in æternum non peccaturus es. *Cap. 7. v. 39.* huc enim etiam Christus collimat in præsentī Evangelio, dum non tantum loquitur de extremo vitæ humanæ, sed & statū diverso post illud, pii vel *Lazarus*, vel impii alicujus *Epulonis*, de quo ipse ita: *Cum autem esset in inferno, vidit Abraham eum & Lazarum in sinu ejus.* In quibus verbis observandum I. quod dicat Christus, *Epulonem* fuisse in Inferno, in græco est vox notabilis *ἀδης*, quæ notat, profundum quoddam ignominia, unde etiam quidam deducunt à Verbo *ἰδω*, quòd scil. nulla ibi sit honoris vel alterius alicujus boni delictatio, atque ad hunc sensum respicit *Hanna 1. Sam. 2. v. 6.* notat *senectus* densas & caliginem, ubi nulla Lux benedictionis, unde etiam quidam ducunt à Verbo *ἰδω*, quòd ibi nihil *Lucis* videatur, atque ad hunc sensum respicit *Petrus Act. 2. v. 27* notat denique *Mortem æternam*, unde etiam quidem ducunt à Verbo *ἰδω* quòd scil. ibi nullus halitus aut Spiritus gratus excipitur, atque ad hunc sensum respicit *Johannes cum Infernum Morti jungit Apoc. 20. v. 3.* II. Observandum. quòd Christus dicat de divite, illum fuisse in tormentis *ἐν βασίλει*, similitudine desumpta a *malefico*, qui fideculis excrucietur, torquetur, distenditur in Equuleo, ac si vellet dicere ipsum fuisse sub *tormenta* Conscientia, ut ille Diabolus in obsecro dicens: *Quid mihi tecum Jesu Fili DEI altissimi? adjuro te per Deum, ne torqueris.* *Marc. 5. v. 7.* sub *Tormenta* corporis, oris & cæterorum membrorum

brozum, ut ille *servus centurionis paralyticus* *Matth. 8. v. 6.* sub *Tor-
tura flammæ* circumdantis, ut illi *Antichristi Satellites & Mancipia*
Apoc. 14. v. 10. III. Observandum, quod Christus dicat, cum ita
esset *Epulo in inferno & tormētis*, extulisse mœsta lumina
& vidisse oculis animæ, *Abrahamum* qui lubens excepit hospi-
tes, Pater creditum & Imago cœlestis Patris, sed è longinquo separa-
tum à se per magnum *χάσμα*, & *Lazarum in sinu illius*, ut indicaretur
Quies; ita enim hæc phrasis usurpatur de *Barthiba 2. Sam. 12. & 3.*
ut indicaretur *Amor & Affectus* in ipsum *Abrahami*, ita enim hæc
phrasis usurpatur de *Johanne in Sinu Christi Job. 13. v. 23.* ut indica-
retur *Solacium & Resectio*, ita enim usurpatur hæc phrasis de *Filio*
Sunamitidis 2. Reg. 4. v. 20.

L. D.

VIdemus, Quàm verum illud *Jacobi 2. v. 13.* *Damnatio abs-
que misericordia eris ei qui non præstiteris misericordiam.* Ex-
pectat enim immisericores ut *Epulonem*, I. *Infernalis*
conclusio, Carcer ille æternus; Oportet enim illos esse & manere in
profundo Ignominia, Deus enim illos precipitat *Psal. 55. v. 24.* O-
portet illos esse in *terra tenebrarum*, Rex enim precipit illos eici in
tenebras exteriores Matth. 22. v. 13. Oportet illos esse & manere in
Regno Mortis; DEUS enim dicit de illis: *Tanquam pecudes in sepul-
chro dispositos mors depascet eos. Psalm. 49. v. 15.* Ut *Josua* Reges
quinque *Chanaanos* post mortem projecit in *Speluncam Makda*, de
quo *Josua 10. v. 27.* ita, cum Sol vitæ occidit, immisericores nil aliud
expectat quàm profundum *Ignominia, tenebræ, & Mors æterna, quæ*
Stipendium peccati Rom. 6. vers. 23. Expectat immisericores ut
Epulonem II. *dolorosa Passio & tormentorum Applicatio*
plurimorum in Inferno. Urget ipsos *tormentum mala*
Conscientia & loco divitiarum ipsosprehendit *series spiculorum Do-*
mini, ut agnoscant se *thesaurizasse sibi iram Rom. 2. v. 5.* Urget ipsos
tormentum Corporis, & loco *esus & potus cottidianæ luxuriæ* ipsos
prehendit *dolor oris & corporis*, ut agnoscant nunc *verti cibum in*
aliud ex Job. 20. v. 14, 15, 16. Urget ipsos *Tormentum Ignis & loco*
P. VI. Z pur-

purpuræ, quæ ornavit, prehendit & vestit illos flamma æterni Ignis, ut agnoscant se esse, *ubi ignis sufficiens & lignum abundans, quod Spiritus Domini accendat Esaia 30. v. 33.* Ut grandes in Sodomæ & Gammorrbæ torfit DEUS Conscientiæ evigilatione & sulphure atque igne cælitus misso *Gen. 19. v. 24.* Ita cum dies oritur æternitatis immisericordes nil aliud expectat, quàm tortura conscientiæ & corporis exterior & interior, juxta illud: *Vermis eorum non morietur & ignis eorum non extinguetur. Esaia 66. v. 24.* Expectat immisericordes ut Epulonem III. totalis Exclusio, separatio scilicet à cœtu viventium & electorum in loco Judicii. Non attingunt enim immisericordes Sinum Quietis æternæ, sed sunt in perpetuo motu, juxta illud: *Fumus tormenti ipsorum ascendet in secula seculorum; nec habebunt requiem die nec nocte. Apoc. 14. v. 11.* non attingunt illi Sinum cælestis Amoris & Affectus, sed sunt in perpetuo odio, atque audire coguntur illud: *Nunquam novi vos, discedite à me. Matth. 7. v. 24.* non attingunt illi Sinum constantis solatii, sed sunt in perpetua miseria & desperatione, atque dicunt: *Cadite in nos montes, occultate nos à conspectu ejus qui insidet throno &c. ex Apoc. 6. v. 16. & 17.* Ut Proceres Samaritani non admissi sunt in Sinum Ecclesiæ, sed exclusi à cœnisiis & Templo Hierosolymitano *Esa 4. v. 3.* ita cum Hierosolyma cælestis sese manifestabit immisericordes nihil aliud expectat, quàm exclusio à Sinu Quietis, Amoris & Solatii, à cælesti Hierosolyma extra quam ceteri & ceteri *Apoc. 22. v. 15.*

USUS I. DEHORT.

Si expectat immisericordes ita carcer Inferni, Tortura immanis, & separatio à cœtu viventium in ultimo Judicio, caveamus, ne cum Epulone contemnamus, *Mosen & Prothesus*, qui opera misericordiz & charitatis inculcant atque dicunt: *Dilecti proximum tuum sicut te. ex Levit. 19. v. 18.* ne quod Capernaumo dictum ob contemptum Verbi & nobis dicatur: *Capernaum, quæ in superius ad cælum elata, nunc ad infernum deprimeris. ex Matth. 11. v. 23.* Caveamus, ne cum Epulone peiores simus canibus, qui vulnera linxerunt & torqueamus proximum, *destrabamus cutem, carnem voramus & ossa disponamus in olla Miche 3. v. 2. & 3.* ne vo-

niamus in locum tormentorum, atque Rex nos tradat Tortori &c. *Matth. 18. v. 34.* Caveamus denique, ne separemus nos à pauperibus in hac vitâ per contemptum, atque ut divites dicamus: *Quis iste est?* ex *Syracidi cap. 13. v. 29.* ne separemur in Judicii die atque experiamur quàm verum illud Christi: *Beati pauperes &c. Luc. 6. v. 20. & 24.*

USUS II. ADHORT.

SI expectat immisericordes ita carcer Inferni, tortura immanis, & separatio à cœtu viventium in Judicio, studeamus, ut attendamus *Moyfi & Prophetis* de operibus misericordiz loquentibus, illi *Esaiâ Micha: Indicavis Tibi homo quid bonum: ecquid Jehovah requisivit abs te, nisi ut exerceas jus & ames benignitatem &c. cap. 6. v. 8.* Studeamus, ut loco tormentorum applicatorum respiciamus proximum, juxta illud; *Partiaris esurienti panem tuum &c. Esaiâ 58. v. 7.* Studeamus, ut aggregemus & associemus nos pauperibus, in hac vitâ illos juvemus & recipiamus in domum, observe-musque illud Christi: *Facite vobis amicos ex mamona injusto &c. Luc. 6. v. 9.*

USUS III. CONSOL.

SI expectat immisericordes ita carcer infernalis, tortura immanis & separatio à cœtu viventium in Judicio, bono sint animo, qui misericordes, ut *Pater misericors Luc. 6. v. 36.* Si etiam nos terreat profundum atque Infernus dilates victum suum *Esaiâ 5. v. 14.* novimus, si fidem ostendamus per opera misericordia *Lucem* nostram patiamur lucere coram hominibus, juxta monitum Christi *Matth. 5. v. 16.* non Infernum sed cœlum nos recepturum, *Lucem* nostram diffusam fore ut *Auroram &c. Esaiâ 58. v. 8.* Si etiam nos ter-reant tormenta Inferni, atque dicendum: *Quis confisces ad ignem hunc.* ex *Esaiâ 33. v. 14.* novimus, si fidem ostendamus per opera, atque fontes liberalitatem emittamus in plateas, juxta monitum *Solomonis Pro-verb. 5. v. 16.* Non tormenta sed gaudia nos expectare atque nos fore abrios aliquando bonis domus *divina Psalm. 36. v. 9.* Si denique nos

terreat separatio illa, de qua ipse Christus *Matth. 2. v. 11. & 12.* novimus, si adhaereamus illis *pauperibus, qui divites fide*, de quibus monet *Jacobus cap. 2. vers. 5.* nos æternum manluos conjunctos atque fixum illud fore *Apoc. 1. v. 13.* *Beati sunt mortui qui in Domino moriuntur à modo.* Certe Spiritus dicit eos quiescere à labore suo, & sequuntur illos esse eorum opera. AMEN.

DOMINICA II. POST TRINITATIS,
LUC. XIV. vs. 20.

Καὶ ἔτι εἶπε, γυναῖκα ἔχοντα,
καὶ λέγει ὅτι ὁ δούλωμαί ἐλθόν.

Et alius dixit: Uxorem duxi, & ideo non possum venire.

Notabile fatuitatis Specimen edidit Rex sapientissimus, dum omnibus à DEO bonis instructus, cœpit nimium amare fœminas & nauscare celestia, de quo 1. *Reg. 11. v. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.* Fatuum sese exhibuit Solomon, dum ad bona divinitus data non attendit. Dederat DEUS ipsi auctoritatem, ita ut non tantum in suo populo, sed & apud externos esset in summo honore & existimatione, dederat illi quicquid desiderari potest in opibus, fundos, armenta aurum & argentum, inclinantibus itaque annis cum debuisset fieri pi-entior, magis celebrare DEI beneficentiam, Velo aperto citra ruborem desinit atque sensim in pejus labitur, ut ipse profiteri fuerit coactus: *Melior est puer indigus & sapiens rege sene & stolido, qui nescis admoneri amplius. Ecclesiastus 4. v. 13.* Fatuum sese exhibuit Solomon, dum nimium amavit Mulieres. Non tantum duxit ille Uxores septingentas & Concubinas trecentas, ut libidini satis indulgeret, sed etiam tales, quæ diversæ religionis, & quæ avertebant Cor ipsius à vero DEO Israelis, ut ad Idola animum verteret, non tantum obsequens Augustæ, filiz scil. *Pharaonis*, qui juxta *Calvisium Sestium*, sed etiã cœteris, ut ambularet minus dextrè & coleret *Asartem*, hoc est *Venerem, Molo:bum* sive *Melchom*, cui nati aliis eremabantur, hinc *Syracides*: *Congregasti quasi stannum, aurum, & quasi plumbum coadegisti multum argenti. Cor tuum adhebat &c. cap. 47. v. 21.* Fatuum denique sese exhibuit Solomon, dum ad celestia cepit nan-
siare

seare. Senserat ille in Juventute delicias cœli, perceperat quàm suavis esset Dominus in mentis illuminatione & voluntatis flexione, verùm frigescit in Senio omnis Affectus in Deum, aded ut non tantùm permiserit Idololatriam, sed & ipse exercuerit, negligens fuerit circa vilitationem Templi & officia sacra, pronus autem ad alienum cultum, exedificans *Chamisso, Baccho*, ut quidam volunt, Fanum, sive Como, ut nocturnis congressibus ad omnem turpitudinem facultatem præberet, & quidem planè ex opposito Templi JEHOVÆ, nec tantum hoc sed & alia, quod colligitur etiam ex 2. Reg. 23. vers. 13. Ejusdem furfuris sunt illi, qui, quando vocantur à Ministris Domini, reuertunt & dicunt: *Uxorem duxi quapropter non possum venire.* Quod genus hominum nunc *en* *Θι* spectabimus.

EXEGESIS.

Quamquam Christus referat Cœnam magnam fuisse paratam, missum etiam servum horâ Cœnæ, & illum officio suo defunctum, non tamen Voto Domini invitantis respondit Animus invitatorum; inter alia enim dicit de tertio, ipsum dixisse, *Uxorem duxi & propterea non possum venire.* In quibus Verbis observandum primò, quod hic tertius dicatur, *ἐν τῷ* alius, scil. *distinctus à primo invitato*, qui agrum vel villam emit, ambitioni litavit & nihil ex illis divitiis habuit, quam quod adspexit illas, teste Solomone *Ecclesiastii cap. 5. v. 10. ab altero*, qui quinque juga Bœum emit, totus propendit in Lucrum, ivit ut probaret & stimulo agitare, quique nihil novit præter illa, quæ Boves concernunt ut Syrach loquitur cap. 39. vers. 26. *ab ambobus*, qui excusari se à servo petierunt & prætextum quasi verunt suæ Impietatis, prout Rex ille excusari petiit à *Lyfia* se se, de quo 2. Maccab. 13. vers. 26. Secundò observandum, quod hic tertius dixerit. *Uxorem duxi*; ut non malè agit qui villam emit vel boves, ita nec ille qui Uxorem duxit, sed hic de tali ductione loquitur Christus quæ peccaminosa & cum neglectu cœlestium conjuncta, de illa quæ fit non officio propagandi sed animo libidinandi, ut filii *DEI* ita duxerunt uxores ad libitum Gen. 6. vers. 2. de illa quæ fit non in *in* *in* *in* honestatis, sed terrenæ Cupiditatis, ut *Adonia* petiit *Abyg* *Sannam* isidem 1. Reg. 2. vers. 17. de illa, quæ non fit religione propa-

ganda sed conculcandæ causâ, ut *Judai duxerunt Uxores ex Asdod Amou & Moab*, de quo *Nehemia 13 vers. 23.* Tertiò observandum quod dicit, ideo non possum venire, *הא תינן* non possum venire ad *Canaan* illam magnam, in quâ proponuntur *delicia cœlestes Caro Agni immaculati, quæ verè cibus Joh. 6. vers. 55. panis Verbi divini, qui nutrit Animam, de quo DEUS apud Esaiam cap. 30. v. 20. potus sanguinis pretiosissimi, qui salsus dicitur in Remissionem peccatorum Matth. 26. v. 28.*

L. D.

V.mus, Quàm inepti sint Voluptuarii ad Regnum Cœlorum. Hoc docet Christus introducendo alium qui dixit: *Uxorem duxi, & propterea non possum venire.* Inepti sunt Voluptuarii ad Regnum Cœlorum. I. Vi Comparationis, sunt enim *peiores illi, qui sunt ambitiosi*, de quibus *David: Animum illu domus suis in secula permansuras &c. Ps. 49. v. 12.* sunt *peiores illis qui sunt avari*, de quibus *Jobus: Asinum pupillorum abigunt, pignore capiunt bovem vidua &c. cap. 24. vers. 3. & 4.* sunt *peiores illis, qui humanis agunt*, de quibus *Paulus, Habentes formam pietatis & vim ejus abnegant. 2. Timoth. 3. vers. 5.* Ut *Simri filius Salu fuit exclusus fruitione terræ Canaan quia pejor cæteris Israelitû aliâs peccantibus Num. 25. v. 7.* ita Voluptuarii tales excluduntur Regno cœlorum quia *peiores cæteris, ut Solomon quoque pronuntiet Proverb. 6. vers. 30, 31, 32, 33. Non ad id contemptus est fur, qui furatur ad explendum animum suum quum esurit &c. quàm adulterans mulierem; hic enim ad id demens est ut perdat animam suam, ille ut servet.* Inepti sunt Voluptuarii ad Regnum Cœlorum, II. Vi propensionis, nimium enim propendent in Uxores, ut *libidinentur, atque complent illud Christi: Sicut diebus qui præcesserunt diluvium, edebant, & bibebant, uxores ducebant & nupium dabant &c. Matth. 24. v. 38.* nimium propendent in Uxores, atque complent illud *Solomonis: Sequitur eam, tanquam bos ad mactationem avis &c. donec dissecat, cultro secur ipsius &c. Proverb. 7. v. 22, 23.* nimium propendent in Uxores atque complent illud *Numer. 33. v. 55.* Ut *Simson fuit privatus hæciorum, Nazaræus Assistentiâ Spiritus S. peccuarii recumbens in sinu Dalila quam nimium adamavit Judic. 16. v.*

19. & seq.

19. & seq. ita Voluptuarii. tales excluduntur Spiritus S. beneficiis & Regno Cœlorum, quia nimium adaman carnalia, ut Paulus dicat: Si secundum carnem vixeritis, futurum est, ut moriamini. Rom. 8. v. 13. Inepti sunt Voluptuarii ad Regnum Cœlorum III. Vi Recusationis, profitentur enim aperte nolle sese venire, non curare sese Agnum cœlestem appositum, de quo Paulus 1. Cor. 5. v. 7. Habemus & nos pascha &c. non curare sese Panem Cœlestem, de quo Christus: Opiramini non cibo qui perit, sed cibo illi qui permanet in vitam æternam, quem Filius hominis dabit vobis. Job. 6. v. 27. non curare sese potum & sanguinem cœlestem, de quo Petrus: Sciatu vos non corruptibilibus rebus, argento vel auro fuisse redemptos &c. sed pretioso sanguine, ut pote agni inculpati & incontaminati nempe Christi. 1. Epistola cap. 1. v. 18, & 19. Ut Achab fuit dejectus Regno, quia recusavit ex nimio Amore Jezabelis Verbum cœleste Elias, de quo 1. Reg. 22. v. 34. & seq. ita Voluptuarii deiciuntur Regno Gratiz & Gloriz, qui recusant Cœnam magnam ex nimio Affectu carnali, ut Johannes quoque pronuntiet: Foris erunt canes & venefici & forcatores &c. Apoc. 22. v. 15.

USUS I. DEHORT.

SI Voluptuarii ita inepti sunt ad Regnum Cœlorum, caveamus nè nos assimilemus huic Tercio, atque dicamus: *namur Corpore nostro &c.* ex Sap. 2. v. 6. & seq. memores illius: *In luxu vixisti super terram & lascivisti &c.* Jacobi 5. v. 5. caveamus nè nimium Uxori adhæreamus postposita Honestate & pietate, ut illi de quibus Jer. 13. v. 27. *Adulteria tua & hinnisui tui, scelesti forcatio tua supra colles fuerunt in agro.* memores illius Syracidiz: *Averte oculum à muliere formosâ, neque studeas habere notam pulchre iudicem alienam.* cap. 9. v. 8. & 9. caveamus denique, ne præ Affectu libidinis recusemus delicias cœlestes, atque nauseabundi dicamus: *Tedet animam nostram panis huius vilissimi,* ex Num. 21. v. 5. memores Ithius: *Quisquis satius diversito hâc, & quisquis est demens, dicit ei: Aqua futura suavis sunt &c.* Proverb. 9. vers. 16, 17, 18.

USUS

USUS II. ADHORT.

SI Voluptarii ita inepti sunt ad Regnum Cœlorum, studeamus ut nos assimilemus illis, qui in viis & adducti sunt ad Cœnam, dicentes: *Lætor de eo quod dicitur mihi, domum Jehovah adeamus &c.* ex Psalmo 122. v. 1, & 2. studeamus ut non nimium indulgeamus voluptati observantes illud Pauli: *Inducimini Domino Jesu Christo & carnis curam ne habere ad explendam cupiditates.* Rom. 12. v. 14. studeamus denique ut fruamur etiam Cœna ad quam venimus, juxta illud Monitum Cant. 15. v. 1. *comedite Amici bibite & inebriamini.*

USUS III. CONSOL.

SI Voluptuarii ita inepti sunt ad Regnum Cœlorum, bono sint animo, qui moderatè vivunt atque illud observant: *Qui habent uxorem, sint ut non habentes &c.* 1. Corin. 7. v. 29. Si Caro quoque nos sollicitet, ut illis nos associemus, *Qui voluptatem ducunt diurnum luxum, labor & macula, seductionibus suis se oblectant, oculos habentes plenos adulterii &c.* 2. Petr. 2. v. 13, & 14. novimus nos vivere in Societate Ecclesie, quam Christum dilexisti & sanctificavisti &c. Eph. 5. v. 25, 26, 27. Si Caro nos sollicitet, ut Uxori adhareamus præ Domino, atque simus tales, quales describuntur: *Voluptatum amantes potius quam amantes Dei &c.* 2. Tim. 3. v. 4. novimus nos accepisse Spiritum S. qui nos uniturus Domino juxta illud: *Qui agglutinatur Domino, unus cum eo Spiritus est.* 1. Cor. 6. v. 17. Si denique Caro nos sollicitat, ut præ Affectu nimio reculemus delicias cœlestes, atque simus ex illis qui suffocant semina Verbi Luc. 8. v. 14. novimus jugiter nos invitari per Ministros, nec tantum invitari, sed & trahi à Patre ut veniamus, dicere sapientiam cœlestem: *Venite, vescimini cibo meo, & bibite de vino, quod misit mihi &c.* Proverb. 9. v. 5, 6, 7. atque habere illam promissionem quæ legitur Apoc. 2. v. 17. *Ei qui vicerit, tribuam ut edat ex Manna illo occulto: & dabo illi calculum album, & in calculo nomen novum scriptum, quod nemo novit nisi qui accipit.* AMEN. AMEN.

DOMI.

DOMINICA III. POST TRINITATIS,

LUC. XV. ᾠδ. 6.

καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ
τοὺς φίλους καὶ τοὺς γειτόνας, λέγων
αὐτοῖς· Συγχαρήτε μοι, ὅτι εὗρον τὸ
πρὸς ἁμὰς μὲν τὸ ὑπολειπόμενον.

*Veniensque domum, convo-
cat amicos & vicinos, dicens il-
lis: Gaudete mecum, quia in-
veni ovem meam, quæ perierat.*

On leve gaudium obortum fuit quondam
Patri Saulis Kis dicto, quod invenisset Asinas
perditas sive amissas, qui cum contribuli-
bus quoque communicavit, ut colligere licet ex
1. Sam. 10. v. 2. Non leve fuit hoc Gaudium,

Latavi enim fuit Kis. Erat hic Ku filius Abiel, ex tribu Benja-
min, cujus Caput Jacobus præ cæteris dilexerat cum Josepho, natis
quippe ex Rachel pulchra Uxore, Vir fortis Robore & disciplina
militari clarus, qui possidebat domum, pecudes, & familiam alebat non
ignobilem, similis Boaz qui ita deprecatur Ruth. 2. v. 1. Non
leve fuit hoc Gaudium, *Latavi enim fuit ita hic Ku, ut eti-
am dimissis ad alios illius læticia.* Cum enim Saul discessisset à
Samuele, occurrerunt illi Viri duo salientes & præ lætitiis exultantes
juxta sepulchrum Rachel in finibus Benjamin, quibus tanquam Vicini-
nis nota facta fuit Inventio Asinarum, hi lætabundi occurrerunt Sau-
li in Confinio duarum Tribuum, in Via illà versus Ephraim
cujus mentio fit Gen. 35. v. 16. Non leve denique fuit Gaudium,
Latavi enim est Kis, quia inventa erant Asina. & hac inventio vicinis
quoque argumentum fuit lætitiæ; facile fieri potuisset ut in Montanis
Ephraim per sylvas aberrantes sese involverent, vel etiam, alicui
*Bellicæ obviam factæ ab illà læderentur, cum Leones & Uli reperi-
batur passim in Syria & vicinis locis, verum utut periculis obnoxia*
illi tamen ereptæ sunt, atque propterea materiam Lætitiæ & Kifiali &
vicinis illius suppeditarunt, in dō non tantum Asinæ redierunt ad Do-
minum, sed & filius qui videbatur amissus, qui lætitiā auxit, ut Pater
felicior Jacobitis invenientibus Argentum in saccis, qui erant positi

P. VI.

A a

super

super Asinas, de quo *Gen. 42. v. 27.* Quantumcunque verò fuerit Gaudium illud Kis super inventas Asinas, longè majus illud est de quo Salvator in Verbis præsentibus, de quibus *ὁὐθ' ὅτι*.

EXEGESIS.

UT omnia sunt dulcia & amœna in hâc parabolâ, ita quoque hoc Membrum cum de Pastore ovem imponente humeris dicitur: *Veniens domum convocat Amicos & vicinos, dicens illis: Gaudete mecum, quia inveni ovem meam, quæ perierat.* In quibus Verbis, observandum, quod dicatur hic Pastor venire Domum, ut quondam filius *Isai David* domum venit è grege vocatus *1. Sam. 16. v. 11. & 12.* adeoque consequenter apportare Oviculam inventam secum illuc, quemadmodum pastores *Labanus* solebant ita domum deducere oves suas vespere, juxta illud: *En advenit dies multus est, nec tempus congregandi pecoris. Gen. 29. v. 7.* denique quod domum veniens cum Ove convocat Amicos & vicinos, ut quondam *Abraham* dives pecoris & ovium advocavit & adscivit etiam Lothum amicum & cum ipso perrexit *Gen. 13. v. 1. & seq. II.* Observandum quòd dicatur dicere istum pastorem convocatis, *Congratulamini mihi.* In græco est vox *συγαῖναι* congaudere, quo ipso ingentem lætitiâ pedit, quam intra recessus animi continere nequeat, quam in Amicos diffundat, quos ad congaudium excitare his Verbis intendat. est illa ipsa vox quæ usurpatur de Amicis & vicinis *Zacharia* congaudentibus ob *Misericordiam divinam* singularem, de quo *Luc. 1. v. 58.* illa vox, quæ usurpatur de *Philippensibus* ob *Evangelii prædicationem*, amplificationem & fructum congaudere *Paulo* obligatis *Philip. 2. v. 18.* illa vox quæ usurpatur de *Membriis Ecclesie* ob harmoniam *Spiritus* congaudentibus *1. Cor. 12. v. 27.* III. Observandum quòd dicatur causam hujus Excusationis ad congaudendum esse, quòd invenerit Ovem, quæ perierat, quod invenerit perditam Oviculam, illam quæ *à verâ viâ ad devia recesserat*, ut de tali *Bove & Asino* *DEUS* loquitur *Exod. 23. v. 4.* illam quæ vel in *dimoto sese involverat*, ut ille *Aries* de quo *Gen. 22. v. 13* vel quæ *proxima Lupo*, eidemq; imprudenter ipsâ se objecerat, aut alteri *B. Niz* furenti,

fuienti, quæ *riatum dilatarat*, ut illi pueri objecti sunt *Psis* ex Sylva venientibus 2. Reg. 2. v. 24.

L. D.

Videmus, Quàm gratum sit Objectum Salvatori nostro homo pœnitens; quanta Suavitas accedat ex hoc Argumento, gratissimum objectum esse pœnitentem, liquet I. ex Excitantis Dignitate; excitat enim alios Pastor ille optimus, ille Dominus qui habet Domum propriam, de quo Paulus: *Tanto ampliore gloria præ Mose dignus est habitus, quanto majorem habes honorem is, qui construxit domum quam domus ipsa. Eb. 3. v. 3.* ille Pastor, qui habet gregem, de quo ipse: *Ego sum Pastor ille bonus, & agnoscor a meo &c. Job. 10. v. 14, 15, 16.* ille Paterfamilias, qui habet Angelos & homines amicos & vicinos, de quo Paulus: *Qui est imago Dei invisibilis, & primogenitus omnis rei condita: per eum condita sunt omnia que in cælis sunt, & que in terra &c. Coloss. 1. v. 15, 16, 17, 18.* Si itaque gratum fuit objectum Davidis Abigail se humilians coram illo, quia ipse excitavit cæteros præfentes sermone suo, qui & Dux & pastor, de quo 1. Sam. 25. v. 32, 33. & seq. quanto magis gratum erit objectum filio Davidis Pœnitens, quia ipse excitat ad congaudendum qui Dominus Domus, Pastor gregis & Paterfamilias ille, de quo quondam Esaias cap. 40. v. 11. *Velut Pastor gregem suum pascit, in brachium suum congregabis agnellos &c.* Liquet II. ex Excitationis Formalitate; dicit enim congaudete mihi attendendo ad Misericordiam divinæ Amplitudinem, de quâ 2. Pet. 3. v. 9. *Non vult Deus nos perire, sed omnes ad resipiscentiam tendere.* congaudete mihi attendendo ad Evangelii vim & Efficaciam, de qua Paulus: *Quod si potentia Dei ad salutem cuius credenti. Rom. 1. v. 16.* congaudete mihi attendendo ad Ecclesiæ Communionem, de quâ Johannes 1. Epist. cap. 1. v. 7. Si itaque gratum fuit objectum populus debite & decenter se coram DEO gerens, quia excitabat Hierias Sacerdotes ad congaudendum intuitu Misericordiæ divinæ 2. Paral. 29. v. 4, 5, 6, & 36. quanto magis gratum erit objectum Christo Pœnitens, quia excitat ad congaudendum Christus intuitu Misericordiæ divinæ, Evangelii

gelli & communionis cum Ecclesia, quia miseretur ita errantium Verbo Evangelii advocat, & inserit Ecclesiae denuò, dicente illo ex *Psal. 34. v. 9 Gustate & videte bonum esse Jehovah &c.* Liqueat III. ex Excitantis Causalitate; movet enim ipsum Inventio Ovis perditæ; illius Ovis quæ aberravit per peccatum à *Semita Veritatis* cuius reos agit omnes *Esaias, Omnes nos, ut ovis erravimus, quisque in viam suam nos convertimus &c. cap. 53. v. 6.* illius Ovis quæ sese per peccatum involvit *dumeto seculi*, neque scire illud voluit; *Amicitiam mundi, inimicitiam esse adversus Deum. Jacob. 4. v. 4.* illius Ovis quæ sese per peccatum objecit *Lupo infernali & Leoni Diabola* de quo *Petrus 1. Epist. 5. v. 8.* Si itaque gratum fuit objectum *Tobia* filius redux, quia è via remotà è *Media Regione profanorum*, liber denique à pilce cupiente devorare rediit, eumque movit ut gaudium magnum obortum undique *Tob. 11. v. 19, 20.* quanto magis gratum objectum Salvatori nostro Pœnitens & reversus, quia inventa est ovis quæ perditæ, atque ipso opere comprobatur illud: *Veni Filius hominũ, ut quæras & servet quod perierat. Luc. 19. v. 10.*

USUS I. DEHORT.

SI tam gratum Christo Salvatori Objectum Pœnitens, caveamus, ne reducere nos gestiienti ad domum suam relucemur. similes illis: *Reverunt attendere & praevertunt humerum refracturum. aureique suas aggravârunt ne audirent. Et cor disposuerunt ut lapidem &c. Zachar. 7. v. 11 & 12.* ne vel tandem nos relinquar extra domum, atque dicat: *Non sum passurus vos, quia moritura est moriatnr &c. Zach. 11. v. 9.* caveamus ne ad congratulationem excitanti murmuremus ob Misericordiam erranti impensam similes illi *Luc. 15. vers. 28, 29, 30* nẽ, si congaudere & congratulari nolumus Christo, congaudeamus *Diabolo*, qui ob impœnitentium lætatur & aliquando cum impœnitentibus, quibus congavissimus *iacimus in inferno ut Ovi ex Ps. 49. v. 15* caveamus denique, ne si inventi sumus, in perditionem denuò nos præcipitemus ultro aberrando, similes illis: *Populus sunt errabundi animo & sunt innotantia viarum mearum. Psal. 95. v. 10.* ne tandem non inveniri in

libro

libro vitæ experiri cogamur illud *Apoc. 20. v. 15. Qui non inventus est in libro vitæ scriptus conjectus est in stagnum ignis.*

USUS II. ADHORT.

SI tam gratum Christo Salvatori objectum pœnitens Homo, studeamus ut revocanti pareamus, atque assimilemur illis Ovis, de quibus ipse Christus : *Ovis mea Vocem meam audiunt ; & ego agnosco eas, sequuntur me. Job. 10. v. 27.* studeamus ut Gaudium Christi & Ecclesiæ compleamus, quæ deprædicat Misericordiam divinam : *Quis est Deus forsâ par Tibi ? condonans iniquitatem, & præteriens discessionem reliquit possessionis Tuæ, non retinens in æternum iram suam &c. Micha 7. v. 18.* studeamus denique ut junctæ oremus Dominum pro inventione & studio inquirendi, atque dicamus : *Erro ut pecus quæ peris, require servum Tuum &c. ex Psalmis 119. v. 176.*

USUS III. CONSOLAT.

SI tam gratum Christo Salvatori objectum Pœnitens, bono sint animo Lugentes & pœnitentes, juxta illud : *Beati qui lugent, quoniam ipsi soli non recipiunt. Matth. 5. v. 4.* Si à Viis Domini etiam recessimus quandoque & consitendum : *In multis impingimus omnes. ex Jacobi 3. vers. 2.* novimus Christum non tantum querere errabundas, sed & excitare inventis illis vicinos & amicos ad Congaudium tanquam Pastorem illum qui dicit : *Perennem requiram, & depulsum reducam, fractumque obligabo, & ægotam confirmabo. Ezech. 34. v. 16.* Si contristavimus Spiritum S. contra monitum Pauli Eph. 4. v. 30. novimus Christum non tantum recipere inventas Oves in humeros gratiæ, sed & excitare ad congratulationem ostendere misericordiæ divinæ magnitudinem, atque dicere : *Miserationem volo & non sacrificium, non enim veni vocatum justos, sed peccatores ad conversionem. ex Matth. 9. v. 13.* Si denique devii etiam facti sumus, proximi Mundo & Diabolo, digni Inferno, qui dilatat iram suam *Esai 5. v. 14.* novimus Christum non tantum eripere Oves, sed & invenire, & de inventis latari, esse illum, de quo

*Zacharias: Tu autem infecta sanguine sed vis Tui, emisisti vinctos Tuos
 ē cisterna, in qua nulla sunt aqua. cap. 9 v. 11. quique aliquando O-
 ves poenitentes, ereptos deviis, ducetis 8: Lupo infernali traducturus
 sit ad aeternam securitatem, AMEN, AMEN.*

DOMINICA IV. POST TRINITATIS,
 LUC. VI. 47. 38.

Δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν μέ-
 τρον καλὸν, πεπισχυμένον καὶ σσε-
 λόμενον, καὶ ἐκπερικυωμένον
 δώσουσιν ἡς τὴν κεφαλὴν ὑμῶν. Τῷ ᾧ
 κενὸν μέτρον, ᾧ μετρήσῃτε, ἀντιμετρη-
 θήσεται ὑμῖν.

*Da & dabitur vobis: men-
 suram bonam & confertam, &
 concussam, atque exundantem
 dabunt in sinum vestrum: e-
 dem quippe mensura qua me-
 mini, metientur alij vobis.*

Iustum fuit & æquum, quod quondam susce-
 pit cum Satrapis suis Darius Medus. Nam, cum
 illi accusassent *Danilem* & promovissent ad Lacum
 Leonum, cum servatus fuisset divinâ providentiâ, man-
 davit, ut illi cum Uxoribus & liberis in illum præcipitarentur, de quo
Dan. 6. v. 24. Iustum fuit hoc Judicium, *exercitum* quippe
in Satrapas, qui foveam foderant Danieli. Erat hic *Daniel* Princeps
 terræ ex tribus, præditus Spiritu sublimi, ad eum ut Rex cogitaret de
 promovendo illo in universalem Inspectorem totius terræ, qui pro-
 pter invident eidem Satrapæ, student eum accusare apud Regem
 quasi injuriam intulisset mandato lato, atq; urgent partim astu, partim
 vi, ut conjiciatur in foveam Leonum, plane ut *Chaldei* ita egerant
 quondam cum Sociis, qui conjecti sunt in fornacem ardentem, de
 quo *Dan. 3. v. 8. & 21.* Iustum fuit hoc Judicium, *exercitum*
enim fuit à Rege. Erat hic *Darius M* dux prudens aliâs, utpote ali-
 norum 62; erat potens, utpote debellatis *Babylonis* extruens Mo-
 narchiam *Persicam*; erat justus, utpote desiderans par pari referre:
 quapropter ipse judicat, ipse pronunciat & ostendit ipso opere & fa-

Et, quàm verum illud *Solomonis*: *Sagacitas insidiat labiis Regis in iudicio, ne pravarietur os ejus. Proverb. 16. v. 10.* Justum denique fuit hoc iudicium, exercitum quippe similitudine *mensurae*. Putarant Satrapæ *Danilem* in fovea putresciturum, Leones furiosè illum invasuros, nomen & vitam extinctum iri in æternum, sed talos venit DEUS & Rex, ita quidem ut illi in foveam demittantur, qui ipsi pararunt eam, ut à Leonibus corripiantur qui dentes exasperarunt adversus illum, ut deleantur, qui ipsum desiderarunt deletum è terrâ viventium, adeoque planè id contigit, quod postea in Aulâ Persicâ *Hamani*, qui *Mardocheo* patibulum ædificavit ab illo autem ipse postea pendit, de quo *Esther. 7. v. 9.* & hoc est, quod Christus hic dicit: *Quâ mensurâ metimini, metientur alii vobis.* De quo *Matth. 23.*

EXEGESIS.

QUOD *Ebrai, Græci & Latini* proverbialiter solebant dicere, idem *Christus* hic usurpavit atq; salutare suas monitiones illo cœclavit, dum ita professus est: *Quâ mensurâ mensi fueritis eadem alii metientur vobis.* In quibus verbis observandum I. Quid per *mensuram* intelligatur? usurpatur autem hæc vox hic non propriè sed figuratè, & meminit primò Salvator noster *mensuræ*, per modum similitudinis, quâ aliàs aliquid *capere, metiri, & dispensare* solemus, confirmatur *Mensura*, quâ *Israelitæ* *Manna* colligere solebant, quæ *Godol* dicta, & *Manna* vel comprehendere vel metiri solebant, quod quandoque integrum manebant, quandoque putrescebat, de quo *Exod. 16. v. 18. & seq.* meminit *Mensura*, quâ *judicare & condemnare* solent homines, quandoque etiam innocentem, confirmat *Mensura*, quâ aliàs profani *Judæi* utebantur, de quâ *Solomon Proverb. 20. v. 10.* meminit *Mensura*, quâ proximo metimur liberaliter indigenti, ut *Isaiah*, unde vivat, quâ aliàs usus fuit *Boaz*, qui *Ruthæ* indigenti frumentum admensus fuit, de quo *Ruthæ 3. v. 1.* II. Observandum, Quis remittatur? In græco occurrit vox ἀντιστοιχίας, citra mentionem personæ. Hinc *Interpretes* in diversa iverunt, quidam intellexerunt de *hominibus*, qui rependunt accepta, quidam de *DEO*, qui nullum Bonum absque remuneratione, nullum Malum absque

absque punitione transmittit, quidam de *DEO & hominibus*, quibus familiaris Compensatio; verum utut non excludamus homines, qui ad voluntatem DEI vel gratiosam vel severam quandoque rependunt, ita principaliter intelligi potest ipse *DEUS*, qui optimè novit rependere, siquidem *oculis ipsius Sole clariore, qui in tenebras penetrant Syrach 23. v. 27.* qui optimè potest rependere, siquidem *Manu & Brachium illius potentissimum, quando Robur induit Esai 51. v. 9.* qui optimè vult rependere, nulli vel plus vel minus admetiri, siquidem illius Voluntas sanctissima, *ipse Dominus justus & iudex omnia illius iuxta Psal. 119. v. 137.* III. Observandum, Quomodo remetiendum. Di. it Christus verò, *quā Mensurā mensi fueritis eadem &c.* quibus Verbis non indicatur quidem omnimoda æqualitas, utpote quæ impossibilis, immediatè præcedentibus verbis rejecta & iniquitatis arguens ipsum DEUM, qui Mensuræ peccatorum temporali rependit pœnas æternas, sed Proportio & Analogia quædam, quemadmodum solemus dicere, quòd plantas decerpere, fructum scil. non arborem, ut *Augustinus docet Lib. 21. de Civ. Dei cap. 15.* adeoque indicatur *Proportio temporis*, ut, si tempore longo metiaris vel parvo, etiam remetiatur ita ille, *qui tempora habet in manu suā Dan. 2. v. 21.* Proportio *Instrumentorum*, ut, si adhibeas creaturas ad hunc vel illum scopum, paria tibi expectanda ab illo, *cui omnis creatura ad servitium assistunt, de quo Sap. 5. v. 18.* Proportio *operum*, ut, si malè vel benè agas, præmium vel pœna sequatur & consimile in te redeat ab illo, *à quo vita & mors divitiæ & paupertas &c. Syrach. 11. v. 14.*

L. D.

Videmus, Quàm Talio sive Retributio ejusdem cum eodem tam sanctè, tam fixè, tam immobiliter in Judicio divino sit fundata. Hoc docet Christus dicens: *Quā Mensurā mensi fueritis &c.* Immobiliter fundata est Retributio ejusdem cum eodem I. in prævia Mensuræ Assignmente, quia *hominibus Mensura est, quā primum metiuntur.* Habet enim homo in manu suā *Mensuram Voluntatis suæ*, ut vel Gomor mali vel boni addat proximo, prout Christus dicit: *Aui facite arborem bonam, & fructum*

fructum ejus bonum, aut facite arborem putrem, & fructum ejus putrem nam ex fructu dignoscitur Arbor. *Matth. 12. vers. 33.* Habet homo in manu sua *Mensuram* Judicii, ut finitrem quandoque damnet, prout *Habakuk* dicit: *Intermittitur Lex, & non procedit unquam Jus. cap. 1. vers. 4.* Habet homo in manu sua *Ascensuram* Liberalitatis, ut possit proximo benefacere, prout de justo dicit *David*: *Dispergis, dat egenibus &c. Psalm. 112. vers. 9.* Si itaque intuitu *Mensuræ* quæ prius fuit ulus *Agag*, stabilivit *Talio* nem *Samuel*, atque dixit illi: *Quemadmodum orbavit mulieres gladius tuus sic orbabitur inter mulieres Mater tua. 1. Sam. 15. v. 33.* utique *Talio* siue *Retributio* ejusdem cum eodem adhuc stabilita erit intuitu *Mensuræ* præviæ adhibita, atque fixum manebit illud *Pauli*: *Qui seminat carni suæ, ex carnis metes interitum &c. Gal. 6. v. 8.* Immobilem fundata est *Retributio* ejusdem cum eodem II. in accurata *Numinis* Consideratione, quia *retribuit Dominus supremum.* Ille qui est *Retributor omniscius*, & juxta *Mensuram oculi* omniscientis novit optimè retribuere, ut *David* dicat: *Eccelsi intuentur Jehovah, videt omnes Filios hominum: è loco habitationis suæ prospicit in omnes habitatores terra &c. Psalm. 33. v. 13, 14, 15.* Ille qui est *Retributor potentissimus*, & juxta brachium potentissimum optimè retribuire potest, ut *Philo* dicat: *Nullum potes, Jus Tibi semper adest, & robori brachii Tui qui resistiturus esset? Sap. 11. v. 22.* Ille, qui est *Retributor justissimus*, & juxta cor voluntatemque sanctissimam congruenter retribueret vult, ut *Paulus* dicat: *Reddet unicuique secundum opera ipsius; illis quidem, qui per tolerantiam querunt boni operis gloriam & honorem &c. Rom. 2. v. 6, 7, 8, 9.* Si itaque intuitu supremi Remetientis stabilivit *Talionem* *Adoni* *Beseck* & dixit: *Quemadmodum feci, sic repende mihi Deus. Judic. 1. v. 7.* utique *Talio*, siue *Retributio* ejusdem cum eodem adhuc stabilita erit intuitu Remetientis, atque fixum manebit illud *DEI*: *Mis est ultio & retributio, tempore suo vacillabit pes eorum &c. Dent. 32. v. 35.* Immobilem fundata est III. *Retributio* ejusdem cum eodem in debita *Proportionis* Observatione, quia *Analogia* occurrit in quamplurimis membris. Occurrit *proportio temporis*; si enim *Israëlitæ* ob quodam tanta dierum Explorationem murmurant, per quadraginta annos, peregrinari debent in deserto juxta *Effatum*; *Pro numeris dierum quibus*

bus explorasti terram 40 dierum; uno quoque die in annum versa, feceris poenam iniquitatum vestrarum quadraginta annos &c. Num. 14. v. 33, 34. Occurrit proportio Instrumentis si Nadab & Abihu inferunt peregrinum Ignem, Ignis à Domino egreditur & consumit illos Levit. 10. v. 1. & 2. Occurrit proportio Operum, si illa bona siue mala; si Judei viduas & orphanos offendunt, DEUS tollit viros facitque etiam illorum offendentium Mulieres viduas orphanosque filios & filias Exod. 22. v. 22, 23, 24. Si itaque intuitu proportionis stabilivit Talionem Elias, atque dixit ob eundem Nabothi & filiorum illi: Ecce inducturus sum in Te malum & tollam posteros Tuos &c. 1. Reg. 21. v. 21, 22, 23, utique Talio siue Retributio ejusdem cum eodem adhuc stabilita erit intuitu proportionis, atque fixum manebit illud: Ne parcio oculum tuum: vita pro vita, oculus pro oculo &c. Dent. 19. v. 21.

USUS I. DEHORT.

SI ita stabilita est Retributio comparis ad par siue Talio. Scaveamus, ne loco Mensuræ liberalis arripiamus Mensuram judicii & condemnationis, aut cor occludamus proximo indigenti, quales describuntur 1. Job. 3. v. 17. ne, si cum Nabate habeamus cor lapideum erga Davidem, obrigescat illud in lapidem, justo DEI iudicio 1. Sam. 25. v. 37. Caveamus, nè cum aliquid agimus, seponamus ex oculis remitentem DEUM atque dicamus: Quid nosceret DEUS fortis? an per caliginem iudicaret? &c. ex Job. 22. v. 13. & 14. ne, si cum Edumæis seposito DEO dicamus, deleatur frater, deleatur frater noster, justus Judex Mensuram ducat super nos, de qua Esaiæ 34. v. 11. & 12. Caveamus, nè tempus malè colloquamus, creaturis abutamur, atque opera patremus talia, ut veniat unum pro alterum sanguinarium facinus Osee 4. v. 2. nè, si cum Assyriis talia patremus, talia quoque metamus, atque audiamus illud: Quando dixeris esse vastator, vastaberis, quum absolveris perfidè agere, perfidè agent contra te. Esaiæ 33. v. 1.

USUS II. ADHORT.

SI ita stabilita est Retributio comparis ad par siue Talio, studeamus, ut dextramprehendamus Mensuram, & proximo

amica

amica exhibeamus & grata, memores illius Christi: *Quum Tu prastas elemosynam, ne noveris sinistra tua quid faciat dextra tua, Matth. 6. v. 3.* Studeamus, ut intuitu remetientis agamus, prudenter, & ei gloriam hic tribuamus, memores illius: *Tua est Domine benignitas, tu rependis inique secundum opus suum. Psalm. 62. v. 13.* Studeamus denique, ut intuitu proportionis Thesaurum in hac vitâ paremus, qui perseveret in cœlis, memores illius Pauli: *Ne benefaciendo segnes simus, prastituta enim suo tempore mittimus. Gal. 6. v. 9.*

USUS III. CONSOL.

Sita stabilita est Retributio comparis ad par sive Talio, gaudeant, qui amant iustitiam, & cordis sunt sinceri 1. Paral. 30. v. 17. Si Mensura Voluntatis nostræ post lapsum non inclinet in bonum sed malum, juxta illud: *Infectum corruptioni corpus aggravat animam &c. Sap. 9. v. 15.* novimus stare pro nobis illum, qui Spiritum non accepit ad Mensuram Job. 3. v. 34. atq; facturum, ut attendamus ad illud: *Propterea tibi aderunt opes in multitudinem facies ex eis elemosynam: Sin parum tibi fueris, pro paucitate ne metuas facere elemosynam. Tobia 4. v. 2, & 9.* Si etiam ita metiamur, ut illud non possit ex asse esse conforme DEO justissimo, atque conquerendum & deprecandum: Si iniquitates observaveris Domine, quis possit consistere? ex Psalm. 130. v. 3. novimus stetit pro nobis illum, qui non auro & argento, sed sanguine suo nos redemit 1. Petr. 1. v. 18, 19. qui Mensuræ Justitiæ divinæ satisfecit Esaiâ 53. v. 5. Si denique angat dei Retributionis juxta proportionem, de quo 2. Cor. 5. v. 10. novimus stare pro nobis illum, qui potum aqua frigida compensare promittit Matth. 10. v. 32. atque dicturum: *Adeste benedicti Patri mei, possidere regnum paratum vobis à jacto mundi fundamento. Esurivi enim, & dedistis mihi quod ederem &c. ex Matth. 25. v. 34, 35, 36.* ut paria nobis referantur, cibemur Manna abscondito, potemur torrente voluptatis, recipiamur in æterna tabernacula, induamur serico albo justitiæ, fruamur ligno vitæ in sanitatem, assequamur libertatem gloriæ filiorum DEI in Beatitudine æternâ, AMEN.

DOMINICA V. POST TRINITATIS,
LUC. V. ψf. 6.

Καὶ τὸ το ποιήσαντες, ζωόκλω-
σαι πλῆθος ἰχθύων πολλῶ. διήρρη-
γυτο δὲ τὸ δύνανον αὐτῶν.

*Et cum hoc fecissent, conclu-
serunt piscium multitudinem
copiosam. Rumpebatur autem
rete eorum.*

Ingulare quoddam divinæ Providentiæ Do-
cumentum fuit quondam, quodd ad Verbum
divinum Animantia sese aggregarint Noacho,
atque illis Arca fuerit repleta, de quo *Gen. 6. v. 1.*
20, 4. 5. 6, 7, 8, 9. Singulare Providentiæ divinæ Docu-
mentum fuit illa Comparitio. *Præceperas Deus Noacho illam
congregationem*, ut cum ubique tenebræ ingruerent, in Religione
dolor & labor esset piis in seculo, accepit *Noachus* oraculum, non à
Mathusalem moriente, sed immediatè ab ipso DEO, qui tum tem-
poris familiariter loqui, cum Patriarchis conversari & illis sese ma-
nifestare solebat, atque hunc *Noachum* præ aliis diligebat tanquam
virum justum, ut describitur *Gen. 6. v. 9.* Singulare Documen-
tum fuit illa Comparitio divinæ Providentiæ. *Accesse-
runt enim Noachum quamplurima animalia*, quæ hætenus liberè
erant divagata, varii generis, nempe munda & immunda, ita dicta non
ratione victus, sed sacrificii & quidem ex immondis bina, ex mun-
dis verò septena, tria scil. conjugum paria ad propagationem speciei
post diluvium, & unum septimum scil. masculum Animal ad usum
sacrificii confestim offerendi post egressum ex Arca, adedò ut juxta
computum quorundam congregarint se & advenerint ultra triginta
species reptilium, centum & quinquaginta quadrupedum, centum &
quinquaginta alium, è quibus dein septimum ex mundis unicuique
speciei fuit oblatum, de quo *Gen. 8. v. 20.* Singulare denique
Documentum Providentiæ divinæ fuit illa Comparitio.
Ingressa quippe sunt Animantia Arcam, ut vix illa capere potuerit
lagvaxa, ut *Josephus* illam appellat, quæ longitudinis trecentorum
cubi.

cubitorum, quanquam *Buteo* cubitos vulgares intelligat, quales erant hominum illius ævi, de quo *Gen. 6. v. 14. & 15.* Ut quondam tum temporis Deus insigne edidit in *Noacho* & suis congregatione illa animantium providentiæ & potentie suæ Specimen, ita pariter in *Petro* & sociis, qui ad Verbum Christi concluderunt magnam copiam piscium, ad rupturam usque retis, de quo *Matth. 13.*

EXEGESIS.

Cum penes subditos nil sit præter obsequii gloriam, ideoque *Petrus* sese submisit iussui Salvatoris, dicitur autem: *Cum hoc fecissent* scil. *Petrus & socii concluderunt piscium multitudinem magnam, reti disrupto &c.* In quibus verbis observandum I. quod dicitur, cum hoc fecissent; quo ipso respicitur ad antecedentia, ad iussum & mandatum præcedens, quod quamvis tota nocte fuerint in mare, nihilominus attenderint ad Verbum Christi & sperarint ex illo *Luce 5. post tenebras*, ut *David* loquitur *Psal. 63. v. 15.* quod quamvis toto tempore laborarint, nihilominus attenderint ad iussum Salvatoris & sperarint ex illo *resurrectionem*, ut *David* loquitur *Psal. 119. v. 50.* quod quamvis laborarint tam diligenter & assidue & nihil ceperint, nihilominus attenderint ad Verbum Christi & sperarint ex illo *Benedictionem*, ut *David* loquitur *Psal. 24. v. 4. & 5.* II. Observandum quod dicitur, cum hoc fecissent, concluderunt piscium multitudinem magnam; dicitur conclusisse illos pisces, animalia scil. quæ in aquis nascuntur & degunt: unde etiam describuntur per id quod in aquis *Dent. 4. v. 9.* Dicitur conclusisse illos multitudinem *varii generis pisces* scil. magnos & parvos hujus & illius speciei, prout dicitur *Deum creasse ita diversa speciei pisces Gen. 1. v. 20. & 21.* Dicitur conclusisse illos *multitudinem magnam vel copiosam*: unde etiam ipsum *mare abundare* dicitur *istiusmodi Psal. 104. v. 25.* III. Observandum quod dicitur, *disrumpebatur autem rete eorum.* Erat illud *vetus rete*, quale etiam habebant *Matth. 4. v. 21.* Erat rete, quod projecerant in *mare*, in locum, quo aliis piscari solebant, unde etiam *prope mare habitabant*, ut constat ex *Joh. 1. v. 4. & 2.* Erat denique rete, quod dirumpi cœptum nec tamen *cosum scissum*, & quidem ita, ut pisces non elapsi fuerint, sed

miraculosè intra illud servati, prout in illo recti, de quo *Joh. 21. v. 6, 7. & 8.*

L. D.

Videmus, Quam egregiè prælusum sit Congregationi populorum in hoc Actu per Apostolos consummando Operi potentia divinx & Testimonio divinitatis in Christo. Egregiè prælusum est Congregationi populorum in hoc Actu I. Verbi Observatione, dum Apostoli observarunt Verbum Christi, attenderunt ad Verbum Lucis & Illuminationis de quo ipse Christus: *Populus positus in tenebris vidit lucem magnam. Matth. 4. v. 16.* attenderunt ad Verbum pacis & refectiois, de quo ipse Christus: *Venite ad me omnes qui fatigati estis & onerati, & ego faciam ut requiescatis. Matth. 11. v. 28.* attenderunt ad Verbum Salutis & Benedictionis, de quo ipse Christus: *Si quis sermonem meum observaverit, mortem non conspiciet in æternum. Joh. 8. vers. 51.* Ut prælusum fuit congregationi populorum Verbi observatione, quod Josua prodidit de lapidibus ex Jordane portandis & erigendis, ut posteritas etiam Judæorum concorditer in Religione perseveraret *Josua 4. vers. 5, & 6.* Ita egregiè prælusum est Verbi observatione, quod Christus prodidit Nocti Labori & Inopix opposito dum Apostoli attenderunt ad illud: *Profecti docete omnes gentes &c. Matth. 27. v. 10, 20.* Egregiè prælusum est congregationi populorum ad Ecclesiam in hoc Actu II. Piscium Conclusionem, dum scilicet Apostoli conclusurunt Multitudinem hominum intra Ecclesiam. Collegerunt enim illi pisces in Mari seculi natantes, ut impletum sit illud: *Ex Bosphoro reduco, reduco ex profunditatibus maris. Psalm. 68. v. 23.* Collegerunt illi pisces varii generis parvos & magnos, bonos & malos, ut impletum fuerit illud Christi: *Simile est regnum calorum sagena jacta in mare & quæ res cujusvis generis congregavit. Matth. 13. v. 47, 48.* Collegerunt illi pisces copiosè adfluentes, ut impletum sit illud: *Fiet ut stent piscatores à Hæmædi usque ad fontem Heglajimorum, locus sunt expandendis plagis: in speciem suam est multitudo piscium eorum, par multitudini piscium maris magni, copiosa valde. Ezech. 47. v. 10.* Ut prælusum fuit congregationi populorum, dum

Moyſes optavit vel deſideravit piſcium Affluxum Num. 11. v. 22. ita egregiè præluſum eſt piſcium congregatione & conclutione congregationi populorum, dum Apoſtoli facti ſunt piſcatores hominum, de quo Matth. 4. v. 19. Egregiè præluſum eſt denique congregationi populorum in hoc Actu III. Retis Diruptione, dum ſcil. Apoſtoli rete ita impleverunt ut ruperit. Uſi enim fuerunt reti V. T. apud Judæos Apoſtoli ad rupturam uſque, ut Paulus dicere potuerit: Auxilium, quod eſt à DEO naſtus, perſiſti in hunc uſque diem, teſtificans iſta cum parvis cum magnis, nec quicquam dicens extra ea, quæ Prophetæ & Moſes futura prædixerunt, Actor. 26. v. 22. Uſi fuerunt Reti & miniſterio apto mari ad rupturam uſque, ut Paulus dicere potuerit: Factus ſum Judæis, ut Judæis, ut Judæos lucrificarem: ita qui ſunt ſub lege, ac ſi eſſem ſub lege &c. 1. Cor. 9. verſ. 20, 21, 22. Uſi fuerunt reti capaciſſimo N. T. apud Gentes ad rupturam uſque, ut Paulus dicere potuerit: Non ſuſtenuerim quicquam loqui, quod non eſſetis Chriſtus per me, adducendu ad obedientiam Gentibus, verba & factu. Rom. 15. v. 18. & 19. Ut præluſum fuit congregationi populorum navium Solomoniarum Emiſſione in terras peregrinas ad abundantiam uſque colligentium 1. Reg. 10. v. 22. ita egregiè præluſum eſt Retis ad rupturam uſque expletione, dum miniſterium Apoſtolorum fructificavit in toto orbe Coloſſ. 1. v. 6.

USUS I. DEHORT.

SI tam egregiè præluſum eſt in hoc actu congregatio-
ni populorum ad Eccleſiam, graviter peccant, qui putant Apoſtolos non ad Verbi obſervationem huic operi inluſiſſe, ſed ad coruſ & oris ebrii Impetum, prout quidam fuerunt calumniati Actor. 2. verſ. 13. experientur tales illud Chriſti Luc. 10. verſ. 16. *Qui vos aſpernatur, me aſpernatur, qui verò me aſpernatur, aſpernatur enim qui miſis me.* graviter peccant, qui putant Apoſtolos non piſces concluſiſſe, ſed aquas tantùm turbaiſſe, ut quidem fuerunt calumniati Actor. 17. v. 6 experientur tales illud Pauli 2. Timoth. 3. v. 9. *Non procedant amplius: nam amentia eorum evidens erit omnibus,* graviter peccant, qui putant Apoſtolos Rete Miniſte-

rū non ad rupturam usque implevisse, prout quidam calumniati sunt *Actor. 28. v. 21.* experientur tales illud *Peiri 2. Epistola cap. 2. v. 12.* *Ea vituperantia qua ignorant suā ipsorum corrupticula instaribus.*

USUS II. ADHORT.

SI tam egregiè prælusum est in hoc Actu Congregationi populorum ad Ecclesiam, primum omnium illos, qui adhuc ad Verbum Christi agunt audiamus ut *ad flumen illud Lydia* cum aliis piis, de quo *Actor. 16. v. 13, & 14.* piscatoribus hinc nos associemus & instar piscium *confluamus* ut illi in pentecostes festo *Actor. 2. v. 37, & 38.* & tandem qui Rete impleat ad Rupturam usque magni faciamus, ut illi *Galas. 4. v. 14.*

USUS III. CONSOL.

SI tam egregiè prælusum est in hoc Actu Congregationi populorum ad Ecclesiam, bono sint animo, qui norunt impletum esse, cui prælusum & quod prædictum *Gen. 49. v. 10.* *Non recedes Sceptrum à Juda donec Schilo venerit &c. & erit ei congregatio populorum.* Si surgant Pseudo-Apostoli, qui noctem denudō inferunt & laborem, ut dicendum: *Imagines loquuntur bonitatem & divini vident falsum, & somnia vana loquuntur &c.* ex *Zach. 10. v. 2.* novimus Apostolos ad Verbi Dominici Typum egisse & locutos esse adeoque reliquisse nobis Lucem ex Verbo Christi juxta illud: *Erit diebus qui agnosceretur à Jehovah, non ex die & nocte, nam erit ut tempore vespertino sit lux. Zacharia 14. v. 7.* reliquisse nobis refectorem ex Verbo Christi juxta illud: *Futuro me lagenis, sustinente me malis istis nam amore languesco. Cant. 2. vers. 5.* reliquisse nobis etiam Benedictionem ex Verbo Christi juxta illud: *Benedictus ille vir qui fiduciam habet in Jehova &c. Jorem. 17. v. 7, & 8.* Si surgant schismatici, qui turbent aquas, ut conquerendum: *Declaratum est mihi de vobis, quod licet sint inter vos. 1. Cor. 1. v. 11, & 12.* novimus Apostolos collegisse & illorum successores adhucdum congregare & colligere, colligere è *Mundo qui turbulentum Mare Esai 57. v. 20.* colligere indiscriminatim, cessante distinctione populorum *Gal. 3. v. 28.* colligere *opulenter & copiose*

piose *Esaia 60. v. 5, & 6.* si surgant denique Tyranni & Lucrī cupidī ut conquerendum & dicendum: *Quare insuaveris perfidos? furdum ageres, dum absorbes improbus justiore se. Quare faceres homines velut pisces maris?* ex *Habacuc. 1. v. 13, 14, 15, 17, 18.* novimus Apostolos ulos esse Reti Ministerii sui, & ad huc dum per alios uti ad Rupturam usque, *proferre vetera & nova Matth. 13. v. 52.* attemperare sese hominibus. Et leniter agere *2. Cor. 5. v. 11.* & tandem dicere ex Animo cum Moyle ex aquis tracto: *Num, 11. v. 29. Uti nam omnis Populus Jehova prophetarent. AMEN.*

DOMINICA VI. POST TRINITATIS,
MATTH. V. ψl. 25.

ἵσθι ἐννοῶν τῷ ἀντίκρ σου τοῦ
χρῶ, ὥς ὅτι εἰ ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ,
μηποτε σὺ παρεδῶς ὁ ἀντίκρ σου τῷ
κρείττει. καὶ ὁ κρείττης σὺ παρεδῶς τῷ
ὑψηλέτερι, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ.

*Habes benevolentiam cum-
adversario tuo cito, dum es in
via cum illo: ne quando tradi-
dis adversarius judici, & ju-
dex te tradat ministro, & in
carcerem conjiciaris.*

Generosi Animi Indicium fuit quondam in Davide, quod summè offensus à Simeī Filio Gera eidem propensum ad Remissionem exhibuit in Via prope Jordanem versus Hierosolymam, de quo *2. Sam. 19. v. 15, 16, 17 & seq.* Generosi Animi indicium fuit, quod David tam propensum & facilem sese exhibuit. Erat David Vir aliàs magnanimus & robustus, reique militaris peritissimus, nihilominus autem etiam facile placabilis, & instar Leonis, qui non ferocit in prostratos, & sicut à teneris didicerat pastoritiam, ita & noverat & Oves obsequiosas regere & errabundis ingemiscere, unde ipse canit: *Elegit Jehova Davidem servum suum & assumens eum ex caulis gregis à tergo satarum duxit eum &c. Psalmo 78. v. 71, 72, 73.* Generosi Animi Indicium fuit, quod ita sese gessit erga Simeī filium Gera. Erat hic Vir pessimi Animi & vi-

ruentæ linguæ; hinc Exuli Regi maledicit maledictione pessimâ, atque, notantibus Rabbini; ipsi objicit immania scelera & turpitudines, Verbis addens lapides, nihilominus ignoscit ipsi Rex, cum veniret primus de domo *Joseph* sive decem Tribubus, quarum Caput erat *Ephraim* à *Joseph* descendens, & quamvis *Abisai* Regem dimovere voluerit à proposito, tenaciter tamen illi adhzret, severè objicit illi, quod Clementiæ inhumaniter adversetur & dicit: *non morieris, ut ne uôris quid feceris mihi*, de quo *2. Sam. 16. v. 7, & 8.* Generosi denique Animi Indicium fuit, quod *David* in ipsa via ignoverit homini Morte digno. Erat Rex prope Jordanem in Via versus *Hierosolymam*, cumque accessisset *Simei* cum numero famulitio & parare intenderet viam Regi per Jordanem irrupentibus sociis in Jordanem per vada, non differt Rex veniam, sed ignoscit rebelli in via versus *Hierosolymam*, in quâ habuit Regiam suam, de quo ipse *Psal. 41. v. 3.* Quod in *Davide* reluxit, idem *Christus* qui ex semine *Davidis* ab unoquoque hominum in præfenti Pericopa requirit cum dicit: *Esto consentiens adversario tuo.* de quo *enō* *Θεω.*

E X E G E S I S.

UT Salvator noster in proximo præcedenti versiculo urfit vocabulum *ἀδελφός*, ita nunc dicit: *ἔστω ἐχθρός σου* Adversario cito dñm adhuc et in Via. Dicit Salvator, I. *Esto consentiens*, in græco occurrit vox *ὑποτάσσῃς*, quam reddiderunt quidam, *esto benevolens*, sive benevolentiam habeto, quo maximè respicitur ad animum, ut ille sit facilis pronus & promptus ut aliàs describuntur tales ad Tabernaculum prompti *Exod. 26. vers. 2.* quidam reddiderunt, *esto amicus* Verbis blandis, non morosis aut aculeatis pungito, sed amicè cum ipso conferto, ut tales describuntur *1. Sam. 10. vers. 14.* quidam reddiderunt *esto consentiens* & connivens; deponito omne illud quod hæcenus contra ipsum fovisti in pectore, & externo etiam indicio ostende te paratum esse ad dimissionem omnis offensæ, ut aliàs describuntur tales, *David* scilicet cum suis *1. Sam. 25. v. 28. & 35.* II. dicit Salvator, *esto consentiens Adversario tuo*, in Græco est vox *ἀντὶδικόν* Adversarium, quid autem per *ἀντὶδικόν* intelligatur, de eo variant sententiæ

tentia. Quidam intelligunt DEUM ejusque Legem cui consentire necesse sit, quæque apud DEUM nos accuset, de quâ *Paulus Rom. 4. vers. 15.* Quidam intelligunt *Angelum bonum*, qui cum quem commissum habemus ab Injuriâ vendicet, quique sit *Domini lites* ut *Syrus* loquitur, & Coetibus interfit, ut constat ex *1. Cor. 11. vers. 10.* Quidam denique & recte textuiq; conformiter intelligunt per hunc *ἁδίκον* Adversarium Hominem, qui litem nobis movet, qui nos offendit & læsit, qui frater noster est, ejusdem sanguinis & Carnis consors, ut describuntur mortales omnes & singuli *Act. 17. v. 26.* Dicit tandem III. Salvator, esto consentiens Adversario tuo dum es in Viâ cum illo, dum res adhuc pendet, antequam ad judicem devolvatur, dum in præsentî vita agis, & *χὺ* pro *ἑχθρῷ* citò, cum mora sit periculosa, dum es in viâ illâ quæ vel ad cælum vel infernum ducere potest *Matth. 7. v. 13, & 14.* dum es in Viâ illâ, quâ ad Mortem itur, de quâ *1. Reg. 2. v. 2.* dum es in Via illa quæ ducit ad Tribunal summi Judicis, ubi compositioni nullus erit amplius locus, sed *ibi unicuique redditur secundum opera Rom. 2. v. 6.*

L. D.

Videmus, Quomodo ex parte offensi Reconciliatio juxta Mentem Salvatoris debeat institui. Hoc docet Christus in Verbis explicatis, juxta quæ instituenda est Reconciliatio I. Concorditer, ut qui hætenus divisi fuerunt denuò coeant atque convenient *Mente & Animo*, ut credentium sit *unum Cor & una Anima Act. 4. v. 32.* convenient *Ore*, ut *idem sentientes idem loquantur 1. Cor. 1. v. 10.* ut denique convenient ipso *Opere*, ut observent illud: *Estote alii in alios benigni, misericordes, condonantes vobis mutuo offensas &c. Eph. 4. v. 32.* Ut *Samuel* offensus à populo recedente filios Animo, ore & opere remisit commissum, & dixit: *Estiam quod ad me, absit mihi, ut peccem Jehova, ut desinam supplicare pro vobis &c. 1. Sam. 12. v. 23.* ita nostra quoque Reconciliatio si offensus fuerimus instituenda est, ut illa fiat corde, ore & opere atque observetur illud: *Ne diligamus verbo, neque linguâ solum, sed factis & veritate. 1. Joh. 3. v. 18.* instituenda est Reconciliatio, II. Prudenter, ut non tantum attendamus ad DEUM inter quem & nos peccata di-

vidunt *Esaia 59. v. 2.* non tantum attendamus ad *Angelos*, qui non nisi circa pios & faciles castra ponunt *Psal. 34. vers. 8.* sed & ad *con-
trahitigarium nostrum*, ut cum ipso componamus nos, atque ex ad-
versario eum nobis iterum reddamus fratrem, juxta illud: *Auscul-
tando veritati per Spiritum ad amorem fraternum minimè simulatum,
ex mundo corde alii alios diligite. 1. Pet. 1. v. 22.* Ut *Moyse* offen-
sus à suis attendit ad DEUM, *Angelos*, & præpimis refractarios, re-
misit & intercessit dicens: *Assamen nunc au condonaturus pecca-
tum eorum namsi non ita est, dele me nunc de libro tuo quem scripsisti.
Exod. 32. v. 32.* ita nostra quoque reconciliatio, si offensi fuermus,
instituenda est, ut illa fiat prudenter DEO, cui hætenus displicuit
Inimicitia, Angelis conformiter, qui placabiles amant & tuentur, & ipsi
Adversario juxta illud: *Neque ut inimicum ducite, sed admonete ut
fratrem. 1. Thes. 3. v. 15.* instituenda denique est Reconciliatio III,
Celeriter, dum adhuc sumus in via, in Via scilicet hujus vita ad Termini-
num, quæ lubrica, ut Thecuitis dicat: *Omnino morituri sumus, fu-
turi velut aqua diffuentes in terram &c. 2. Sam. 14. v. 14.* dum ad-
sumus in Via Compositionis ad Tribunal, quod rigorosum 2. Cor. 5. v.
10. *Omnem enim nos manifestos fieri oportet coram tribunali Christi &c.*
dum adhuc sumus in Via Ambulationis ad Cælum, quæ amissibilis
ut Christus dicat: *Contendite intrare per angustam portam, quia mul-
ti studebunt intrare & non poterunt. Luc. 13. v. 24.* Ut *Joseph* of-
fensus à fratribus remisit illis & unâ dixit: *Nolite contendere in Via
Gen. 45. v. 23, 24.* ita nostra quoque Reconciliatio instituenda est, si
offensi fuermus, ut remittamus citò atque cogitemus & nos & offen-
dentem esse in via, esse tales peregrinos, qui aliorum contendunt
juxta illud: *Non habemus hic stabilem civitatem &c. Eb. 13. v. 14.*

USUS I. DEHORT.

SI ita Reconciliatio est instituenda ad Mentem Christi,
peccant gravissimè, qui offensi cum Esau dicunt: *Propè
est tempus illud, quo lugebit Pater meus: ego enim occidam. Ja-
cobum fratrem meum. ex Gen. 27. vers. 41.* memores illi deberent
esse illius Christi: *Nisi remiseritis hominibus ipsorum offensas, nec Pa-
ter vester remissus vobis offensas vestras &c. Matth. 6. v. 14.* pec-
cant

erant gayissimè, qui offensi ἀντίδοκον nolunt admittere ad reconciliationem, sed offensi cum *Abnero* dicunt: *An canis ego tapui sim, qui fuerim Juda?* ex 2. Sam. 3. v. 8, & 9. memores illi deberent esse illius: *Homo in hominem conservat iram, & à Domino curationem peccati?* Et in hominem similem sibi non adhibens misericordiam pro peccatis suis deprecatur? *Syrach. 28. vers. 3, 4, 5.* peccant gravissimè, qui offensi per aliquot annos inimicitias alunt & cum *Achabo* dicunt: *Ego odi eum* &c. ex 1. Reg. 22. v. 8; memores illi deberent esse illius *Pauli*: *Sol ne occidas super exacerbatione vestrà.* Eph. 4. vers. 26.

USUS II. ADHORT.

SI ita Reconciliatio est instituenda ad Mentem Christi, studeamus ut simus *conscientiosus & concordus*, juxta monitum *Pauli Coloss. 3. v. 13.* studeamus ne ἀντίδοκον nostrum *Lucremur lenitate & gradibus probè observatis*, juxta monitum Christi *Matth. 18. v. 15.* studeamus denique, ut quàm primum desideremus nostrorum peccatorum Remissionem, remittamus injurias proximo nobis illatas juxta monitum: *Dimitte injuriam proximo, actum deprecanti tibi solvuntur peccata sua.* *Syracides 28. v. 2.*

USUS III. CONSOL.

SI ita Reconciliatio est instituenda ad Mentem Christi, bono sint animo faciles, qui etiam cum *Srephano* dicunt: *Domine, ne statuas eis hoc peccatum.* ex *Actor. 7. vers. 50.* Si Caro nostra sufflaminare velit in nobis *invidiam & propensionem ad Reconciliationem*, atque dicat illud *Pharisaicum*: *Diligis proximum Tuum, & odio habebis inimicum Tuum.* *Matth. 5. v. 43.* novimus Christum Magistrum nostrum aliud docere, imperare concordiam & *Injuriarum Remissionem* atque dicere: *No judicatis & non judicabimini* &c. *Luc. 6. v. 37.* ipsumque efficacem fore per Spiritum suum, ut, quod foris imperat, intus generet & producat, utpote illum, qui *saxum Cor tollit & carnem indit* *Ezech. 36. v. 26.* Si *Diabolus* desideret, ut ἀντίδοκον simus adversariis nostris, tanquam generalis ἀντίδο-

α. de quo 1. Pet. 3. v. 8. novimus Christum Magistrum nostrum aliud docere, imperare etiam ut adversarios diligamus, æque dicere: *Diligite inimicos vestros. Matth. 5. vers. 44.* ipsumque efficacem fore per Spiritum suum, utpote illum, qui etiam *pro inimicis rogavit Luc. 23. v. 34.* Si denique Mundus in Via reconciliationis nobis obijcere impedimenta gestiat, atque dicet illud *Sanctus: Quum quis invenit inimicum suum, an dimittis eum cum beneficio? 1. Sam. 24. v. 20.* novimus Christum Magistrum nostrum aliud docere imperare ut citò & celeriter reconciliemus nos cum proximo, dum adhuc sumus in Via ad iudicem, atque dicere: *Serve male, totum debitum illud remisisti Tibi, quoniam precatus es me: Nonne oportuit & To misereri conservi Tui &c. Matth. 18. v. 31, & 33.* ipsumque efficacem fore per Spiritum suum, ut quod foris imperat, intus generet & producat, utpote illum, qui ipsa *Via, Veritas & vita ad cælum Job. 14. v. 6.* ubi unanimiter electi Gloriam Remissionis peccatorum tribuunt Agno mactato dicentes: *Dignus es, qui accipias librum & aperias sigilla, quoniam mactatus es, & redemisti nos per sanguinem Tuum &c. ex Apoc. 5. v. 9.* AMEN.

DOMINICA VII. POST TRINITATIS,
MARC. VIII. v. 6.

Καὶ παρέχων τῷ ὄχλῳ αἰσ-
πὴν ὅτι τῆς γῆς καὶ λαβὼν τὴς
ἐπὶ τῆς αἰσῆς, εὐχαριστίας ἔλασεν,
καὶ ἰδὼν τὴς μαθητῶν αὐτοῦ, ἵνα
ᾤψατο καὶ παρέθηκεν τῷ ὄχλῳ.

Et praecepit turba discumbere
super terram: Et acceptis se-
ptem panibus, cum gratias egis-
set, fregit, deditque discipulis
suis, ut apponerent: & apposue-
runt turba.

On sine singulari providentia factum est, ut cum Israelitæ venissent in desertum Sin, ad mandatum Domini castra fixerint inter Elim & Sinai, ubi panem de cœlo acceperunt, prout constat

constat ex *Exod. 16. vers. 1, 4, 13, 14. &c.* Non sine singulari providentia factum, ut Israelitæ castra sua posuerint ibi, præceperat illis Deus, ut liberati ex *Aegypto* contenderent in Terram sanctam; quapropter cum per quindecim dies mansissent in *Elim*, ubi aqua dulcis, quod ex palmis crescentibus colligi potuit, quæ non nisi in loco fecundo consistunt, decima quinta die mensis *Iar* non sine nutu Numinis contendunt in *Sin*, agnoscences voluntatem illius, qui in columna nubis & ignis eos præcedebat, de quo *Exod. 13. vers. 21.* Non sine singulari providentia factum est, ut Israelitæ castra sua posuerint ibi in *Sin*. Huc usque comederant de pasta, quam ex *Aegypto* tulerunt, jamque illa deficiebat, quapropter ad Verbum Domini unice erat attendendum; unde etiam *Moyſes* dicit *versiculo sexto: Vespere manifestum fiet vobis eduxisse vos JEHOVAM ex Aegypto &c.* cum dederit Dominus vobis, tunc videbitis potentiam Domini, qui etiam in deserto squalido vobis vitæ necessaria ministrare poterit, ubi nec feritur, nec metitur, quod Verbum etiam fuit completum, ut *David* canat & deprædicans dicat: *Panem robustissimorum comedit quisque, viaticum misit eis ad saturitatem &c. Psalm. 78. v. 25, 26, 27.* Non sine singulari denique providentia factum est, ut Israelitæ castra sua posuerint ibi. Volebat DEUS omnia fieri ex Ordine & decenter in suo populo; quapropter cum venerunt in illum locum, juxta ordinem Tribuum disponuntur castra, exeunt manè *Israelitæ*, & colligunt panem cœlestem, atque discumbentes postea edunt & satiantur, duratque hoc genus beneficii, usque dum ipsam Terram promissam ingressi aliunde habere potuerunt, unde viverent, ut constat ex *Josue 5. v. 12.* Ut quondam non absque singulari providentia factum est, ut populus *Israeliticus* ad nutum Numinis verbo attendens discumberet in deserto *Sin*, ita quoque refertur in præsentī Dominicali Evangelio *Christum* imperasse, ut populus, qui ipsum audiverat, discumberet in deserto, de quo Argumento *ov. 8. &c.*

EXEGESIS.

Inrogaverat *Christus* de panibus Apostolos, audiverat Responsum non nisi septem adesse, ut itaque infirmitati succurreret, actum cederet

ederet singularis providentiæ, & manum ostenderet omnipotentem, accingit se ipsi operi, unde *Marcu: Tunc denunciavit Turba discumbere super terram: Et accepit septem panibus, cum gratias egisset, fregit, deditque discipulis suis, ut apponerent: & apposerunt turba.* In quibus verbis observandum I. Quis denunciaverit? ille scilicet qui Apostolos interrogavit Christus. In græco occurrit vox *παρηγγυλι*, quam *Vulgatus* reddidit, *præcipie*, & *παρα* denunciavit; estque illa vox, quæ aliàs usurpatur de præcepto dato leproso, quem potenter Curaverat, nè prolixe de illo opere declamitaret *Luc. 5. v. 14* illa vox, quæ aliàs usurpatur de Apostolis, quibus præcepit tanquam Caput & Magister illorum, quomodo in primâ vocatione gerere sese debent *Matth. 10. v. 5.* denique illa vox, quæ aliàs usurpatur de præcepto dato Diabolo ut excederet, atque hæcenus obsessum relinqueret *Luc. 8. v. 29.* II. Observandum, cui præceperit vel denunciaverit? Evangelista dicit *τῇ ὄχλῳ*, turba, sive populo præsentī, illi, qui copiose confluerat ad Jesum tamâ celebrem, ut prope lacum *Genesareth*, de quo *Luc. 5. v. 1.* illi, qui libenter ipsum audiverat, ut in Urbe *Capernanum*, de quo *Matth. 7. v. 28, 29*, illi, qui per triduum perseverarat apud ipsum ad inediam usque, ut in deserto ad vesperam *Marc. 6. v. 35.* III. Observandum, Quid denuncia- verit? nempe ut discumberent humi, sive super terram. In græco occurrit vox *ἀνπαρῶν*, quæ usurpatur de discumbente & recumbente ad mensam, in quâ cibus & potus, atque ita occurrit *Luc. 11. v. 37.* quæ usurpatur de humiliante sese ad mensam & infimum querente locum *Luc. 14. v. 10.* quæ denique usurpatur de servo ex agro post laborem domum redeunte & ad mensam sedere desiderante refectionem cupiente, atque ita occurrit *Luc. 17. v. 7.*

L. D.

VIdemus, Quo ordine nobis sit progrediendum, si desideremus benedictionem divinam. Convenienter nos gerimus I. Christum respiciendo; Si scilicet attendamus ad illius præceptum, respiciamus ad mandatum illius, qui præest in Regno potentia, morbum & famem curare potest, quique ipse dicit. *Ego Jehovah ero curator tuus. Exod. 15. v. 26.* respiciamus ad mandatum illius,

illius, qui præst in Regno *Gratia*, mittitque Ministros fideles in
messum quique dicit: *Jerusalaimis evangelizantem dabo. Esaiâ 41. v.*
27. respiciamus ad mandatum illius, qui præst in Regno *Gloria*, at-
que Diabolum sub pedes nostros prostermit, quique dicit: *E pote-
stase sepulchri redimam eos, è morte vindicabo eos: ubi pestis tua, ô
mors? &c. Osea 13. v. 14.* Rectè se gessit *Zarpathiea* Vidua deside-
rans benedictionem, dum attendit ad *Eliam* illiusque mandatum,
qui potens in DEO suo, de quo *1. Reg. 17. v. 15.* pariter ordini divi-
no insistant convenienter, qui attendunt ad Christum ejusque man-
datum, de quo *Sustentas Jehova omnes credentes, & erigis omnes in-
acervatos oculi omnium in Te sperans, quibus Tu dasescam &c. Psalm.*
145. v. 14, 15, 16. Convenienter nos gerimus II. populo huic
assimilando, si scil. imitemur populum præsentem, *consuamur* ad
Christum copiosè, atque dicamus: *Hac recordans effundo in me ani-
mam meam, me fuisse transiturum in turba, gressurum cum illis ad
domum meque DEI &c. ex Psalm. 42. v. 5.* audiamus hunc *Prophetam*
magnum, atque agnoscamus ipsum esse illum, de quo: *Spiritus Do-
mini super me, propterea unxit me ut evangelizem &c. Luc. 4. v. 18.*
& *9* perseveremus apud ipsum & *constanter* per triduum vitæ, ei-
dem adheramus atque dicamus: *Ad quem abibimus, verba vite æ-
terna habes. ex Job. 6. v. 68.* Rectè se gessit quondam *Elisæus* desi-
derans benedictionem, dum insecutus fuit *Eliam*, eundem audiuit,
& ad metam usque cæli perseveravit, dicens: *Vivis Jehova & vivis
anima Tua, non derelinquam Te. 2. Reg. 2. v. 6.* pariter ordini insi-
stunt divino convenienter, qui Christum adeunt, audiunt & perse-
verant apud illum, adeoque ex eorum sunt numero, qui describun-
tur *Luc. 8. v. 15.* Convenienter nos gerimus III. in Terram de-
mittendo; si scil. ad mandatum Christi *discumbamus*, *discumba-*
mus ad mensam Domini *fiducialiter*, confidentes DEO cibum pro-
curanti, cogitantes illud: *Ne estote solliciti de animâ vestrâ, quid esuri-
sitis &c. Matth. 6. v. 25.* *Discumbamus* ad mensam Domini *humili-*
ter inferiora sectantes, & cogitantes illud: *Detraxit potentia è thro-
nis, & extulit humiles, famelicos implevit bonis &c. Luc. 1. v. 52, 53.*
Discumbamus ad mensam Domini *laudabiliter*, atque non nisi post
laborem consummatum, cogitantes illud: *Si quis vult operari, et an-
non edico. 2. Thess. 3. v. 10.* Rectè se gessit quondam *Centurio ille*

servum desiderans benedictionem, dum sese gessit ut fidelem & humiliavit se coram Eliâ 2. Reg. 1. v. 13, 14, 15. pariter ordini insistunt convenienter divino, qui credunt, humiliant se & laborem non desunt imperatum ab illo, qui dixit: In sudore vultus tui vescitor cibo tuo. Gen. 3. v. 19.

USUS I. DEHORT.

SI hic Ordo observandus, si desideremus benedictionem, non possunt sibi illam promittere Christum despicientes, atque dicentes: *Nonne bene dicimus, te Samaritanum esse, & demonium habere? ex Job 8. v. 48. experientur illi aliquando, quam verum illud: Qui me aspernauer, aspernatur eum. qui misit me. Luc. 10. v. 16. non possunt sibi illam promittere populum hunc averfantes, atque dicentes: Num quis ex primoribus credidit in eum, aut ex Pharisæis, sed turba hæc qua Deum ignorat. ex Johan. 7. v. 48, 49. experientur illi aliquando quam verum illud: Qui non congregat mecum spargit. Luc. 11. v. 23. non possunt sibi illam promittere per terram divagantes, atque non ex affectu in Christum, sed solius commodi & panis causa Job. 6. v. 25, & 26. experientur illi aliquando, quam verum illud: Servi mei comedent, vos autem esurietis, servi mei bibent, vos autem sitietis &c. Esaiâ 65. v. 13.*

USUS II. ADHORT.

SI hic Ordo observandus, si desideremus benedictionem, jugiter respiciamus in Christum & ejus præceptum, memores moniti: *Quodcumque dixerit vobis, facite. Job. 2. v. 5. populum hunc imitemur atque dicamus: Venite, ut ascendamus in montem Jehovah, in domum DEI Jacob &c. ex Esaiâ 2. v. 3. tandem debere quoque discumbamus ad mensam Domini, memores moniti & promissionis: Gustate & videte bonum esse Jehovah &c. temete Jehovah sancti ejus: quia non est penuria timencibus eum &c. Psalm. 34. v. 9, 10, 11.*

USUS III. CONSOLAT.

SI hic Ordo observandus, si desideremus benedictionem, bono fini animo, qui juxta illum sese componunt atque primum Regnum DEI querunt &c. *Matth. 6. v. 33.* Si Diabolus à Christo avocare nos tentet, atque tempore famis nobis imperet, ut Christo ex *Matth. 4. v. 3.* novimus Christum esse respiciendum potentissimum, qui dicit: *Si ambulaveritis in statutis meis, & mandata mea servantes feceritis ea, utique dabo pluvias vestras tempore suo &c. Levit. 26. v. 3, 4, 5.* Si Mundus nos ab hoc populo avocare gestiat, atque tempore pacis & abundantiae dicat: *Agite frumamur praesentibus bonis, & possessione hac tamquam in juventute utamur studiose &c.* ex *Sap. 2. v. 6, 7, 8, 9.* novimus hunc populum esse insequendum, atque praefendum Verbum omni cibo & potui, illudque benedictionem in se continere opulentissimam, juxta illud: *Non solo pane vivet homo, sed ex quovis verbo procedente per os DEI Matth. 4. v. 4.* Si denique caro nostra nos tentet, ne discumbamus ad mensam Domini decenter, & dicamus nauseantes praesentia cum Israelitis: *Animas nostras taces hujus panis vilissimi,* ex *Num. 21. v. 5.* novimus discumbendum esse ad voluntatem Domini, atque ita obtenturos nos esse benedictionem, cibum & potum ad promissum: *O si populus meus auscultasset mihi, si Israelita in viis meis ambulasset, vel momento inimicos eorum fuisset depressurus &c. Psalm. 81. vers. 14, 15, 16, 17.*
AMEN, AMEN.

DOMINICA VIII. POST TRINITATIS,

MATTH. VII. xxi. 13.

Οὐ δυνατεὺν δένδρον ἀγαθὸν καρ-
πὸς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον κα-
κὸν καρπὸς καλὸς ποιεῖν.

*Non potest arbor bona fructus
malos facere, neque arbor putris,
fructus bonos facere.*

Nter Arbores, quas quondam habuit Paradi-
sus verè singularis fuit Arbor Scientiæ boni &
mali, de quâ *Gen. 2. vers. 9.* Singularis fuit hæc
Arbor, quia à DEO singulariter suis producta, & ut

Dd 2

quidam

quidam volunt, *vel sicut*, quia postea subligacula ex foliis illius sibi pararint protoplasti, *vel vitis*, vel malum, ut alii opinantur, quam melius acquiescat in simplici Relatione *Moyſis*, qui Arbo-rem nominat, speciem non determinat, procul dubio autem fuit una ex illis, de quibus *Gen. 1. v. 12.* Singularis fuit hæc Arbor, *quia fuit scientia boni & mali.* Sunt, qui putant ita dictam esse effici-entem, quia haberet vim augendi acumen Ingenii; sunt, qui putant, ita dictam ab Eventu & Experienciâ, quia primi nostri parentes in eâ experti sint, quàm bonum DEO obedire, quàm malum ab eo-dem disciscere; optimè dicitur ita appellatam fuisse à fine intento à DEO, quod scilicet fuerit velut quædam Ara & Templum, in quo disceret homo, quantum bonum in concreatâ Integritate persistere, & quantum malum ab ea deficere, neque in se fuit mala, *vidit enim Deus cuncta, quæ fecerat & erant valde bona*, ut constat ex *Gen. 1. v. 31.* Singularis denique fuit hæc Arbor, *quia fructus illius & eventus erat experimentalis illa Scientia boni & mali.* Hactenus nostri *Parentes* nil mali senserant, Anathemate autem hoc posito, ex quo DEUS docere voluit, hominem quidem Dominum esse orbis sed dependenter, postquam autem degustassent ex illa fructum, non tantum boni sensus cessavit, sed mali etiam fuit secutus, unde ipse DEUS *Genes. 3. v. 17.* Ut Arbor hæc fuit Germen terræ à DEO plantatum, & boni & mali Index fructuque suo quidem jucundum, sed homini lethale, ita de Arbore consimili loquitur hic Christus & quæ sit natura bonæ, quæ malæ, ex fructibus docet & luculenter ex-ponit, de quo *ovv Oia.*

E X E G E S I S.

NE deciperentur simplices, *Christus* dixit, ex fructibus esse agno-scendam Arborem, & tandem conclusit hoc modo: *Bona arbor non potest malos fructus ferre, & mala arbor non potest bonos fructus ferre.* Meminit primò Arboris in hac figuratâ Sententiâ, quæ ratione Originis ex terrâ, unde etiam *Arbores campi* dicuntur *Esaia 55. v. 12.* quæ ratione naturæ, vivens corpore, succoque vitali præ-ditum, unde *David: Satiantur arbores Jeboue cedris Libani quas plan-tavit. Psalm. 104. v. 16,* quæ denique ratione intentionis divinæ or-namentum

namentum & utile instrumentum alicujus Regionis & populi, unde *Moyſes* juſſit explorare, num in terrâ Chanaan eſſent Arbores nec ne, ut conſtat ex *Num. 13. v. 91.* II. Meminit diverſitatis cujusdam, quod ſcil. Arbores non ſint uniformes, ut quidem *diverſas Arborum* plantavit *Solomon*, de quo *Eccleſi. 2. v. 5.* quædam in ſpecie bonæ, quales deſcribuntur à DEO conditæ *Gen. 1. v. 11.* quædam verò malæ, quales deſignantur poſt lapſum *Gen. 3. v. 18.* III. Meminit Fructuum, quod ſcil. & illi ſint diverſi quemadmodum arbores & naturam referant illarum, juxta illud *Syracidi: Cultivam arboris demonſtrat fructus illius. cap. 27. v. 7.* quidam ſcil. boni & dulces ut *ſicus*, de quibus *Jerem. 24. v. 2. & 3.* quidam verò mali & crudi, ut *labruſca*, quæ dentes obſtupeſcunt, de quibus *Ezech. 17. v. 2.* dicit autem Chriſtus, bonam arborem non poſſe ferre malos fructus ſcil. in quantum bona; & malam arborem non poſſe bonos fructus ferre, eſſe id per naturam impoſſibile, quâ ſimilitudine etiam aliàs uſus fuit dicens: *ex fructu arbor cognoſcitur Matth. 12. v. 33.*

L. D.

Videmus, Quam eleganter nobis deſcribatur & exhibeatur Ingenium hominis. Hoc docent Verba explicata. Eleganter deſcribitur nobis Ingenium hominis I. ex inſtituta Comparatione. Quid enim homo niſi *Arbor*, quæ *extera*? hinc *Moyſes* in *Hiſtoriâ Creationis* inquit: *Fixit Jekova Deus hominem de pulvere terræ. Gen. 2. v. 7.* Quid homo niſi *Arbor*, quæ ſucco vitali inſtructa? hinc *Philo* de ipſo: *Deus creaverat hominem ad conditionem incorruptam & imaginem ipſiſſimæ naturæ ſuæ ſecerat eum. Sap. 2. v. 23.* Quid homo niſi *Arbor*, quæ ornamento & emolumento toti Orbi? hinc *David*: *Quid eſt mortalitatis, quod memor ſis ejus? &c. Pſalm. 8. v. 5.* Ut *Abraham* arbores plantavit in *Berſaba* *Gen. 21. v. 33.* ita quoque DEUS hominem plantavit, ſucco vitali inſtruxit, & eodem totum Orbem ornare voluit, juxta illud *Gen. 1. v. 27, 28.* Eleganter deſcribitur nobis Ingenium hominis II. ex diſtincta Determinatione. *Variæ enim homines, & quidam referunt duos, quidam Cedros in Libanon*, ut loquitur *Jom 2. Reg. 14. v. 9.* In-

veniuntur *boni* homines, regeniti scil. & d. etum Spiritus sequentes, quales describuntur: *Quercus iustitia, planta Johae, Esaiæ 61 v. 3.* Inveniuntur etiam mali, nempe irrogeniti Spiritui renitentes, quales describuntur: *Arbor emarcida, infrugifera, ble emorsua, eradicata, Juda v. 12.* Ut Arbores in terra *Chanaan*, quædam fuerunt bonæ & frugiferæ, quæ proin non excindendæ; quædam verò steriles & infrugiferæ *Deut. 20. v. 19 & 20.* ita quoque homines sunt diversi, quidam regeniti, quidam irrogeniti, de quibus *Paulus Tit. 1 vers. 15.* Eleganter describitur nobis Ingenium hominis III. ex assignata Manifestatione, quòd scil. fructus Arborem indicet; diversas enim Arbores diversi sequuntur fructus, & vel manifesta sunt opera carnis vel fructus Spiritus *Galat. 5. v. 19, 20, 21, 22.* atque animadvertuntur vel boni fructus, qui non possunt esse Arboris malæ, quales homines exhibet *Paulus: Repleti fructibus iustitiæ, qui sunt per Jesum Christum ad gloriam & laudem DEI. Philip. 1. v. 11.* vel mali, qui non possunt esse Arboris bonæ, quales homines exhibet *Esaias cap. 5. v. 4.* Ut Arbores, quas *Joibam* produxit in Apologo diversi fructibus innotuerunt, atque hæc & hæc *Olea, ficus & vitis* de se dixerunt commendabiliter, alia verò *Rhamnus* de se *Judic. 9. v. 9, 11, 13, 15.* ita quoque adhucdum ex diversi fructibus diversitas Arboris innotescit, nec fieri potest, ut bona arbor malos fructus producat, aut mala bonos, sed similes sunt fructus arbori, atque illius Indolem produnt, ut ipse Christus dicat: *A fructibus agnosceis eos. Num colligunt ex spinis uvam &c. Matth. 7. v. 16.*

USUS I. DEHORT.

SI ita eleganter nobis exhibet Ingenium hominis, caveamus, nè post lapsum abutamur succo vitali ad luxuriam, atque simus illa *Laurus*, de quâ *David Psalm. 37. v. 35.* ne dicatur *Cecilius: terra ei & in terram reverteretur ex Dan. 4. v. 11.* Caveamus, nè post lapsum maneamus inter irrogenitos, *Quercus Basan & Cedros Libani*, qui cæteros opprimunt, de quibus *Esaias cap. 2. v. 13.* nè verificetur in nobis illud: *Ut siccitas, etiam astus arripiunt aquas vivales; ita sepulcrum eos qui peccaverunt &c. Jobi 24. v. 10. & 20.* Caveamus, nè post lapsum fructum vel nullum seramus vel pro-

trufos

trufos virtute Spiritus S. abijciamus, atque fimus illa ficus, de qua *Christus Matth. 21. v. 19.* ne nos feriat illud *Johannis: Jam securis ad radicem arborum posita est. Omnis arbor non ferens fructum bonum, excidetur &c. Matth. 3. v. 10.*

USUS II. ADHORT.

SI ita eleganter nobis exhibetur Ingenium hominis, studeamus ut agnoscamus nos esse primùm plantatas, fuisse Arbores rectas in paradiso & bonas, atque confiteamur cum *Solomone: Hoc inveni, Deum ipsum fecisse hominem rectum &c. ex Ecclesiastis 7. v. 30.* studeamus ut inveniamur in conspectu divino bonæ Arbores, quæ ad aquam Baptismini regenitæ crescant & adolenscant similes palmis in *Elim* propè fontes, de quibus *Exod. 15. v. 17.* studeamus denique, ut etiam operibus fidem nostram demonstremus, atque fructibus bonis Arborem bonam coronemus, juxta monitum *Pauli: Ne participare opera illa infrascripta tenebrarum, &c. Ephesior 5. vers. 9, 10, 11.*

USUS III. CONSOL.

SI ita eleganter nobis exhibetur Ingenium hominis, bono sint animo, qui dicere possunt: *Eram ut puer bona indole, animamque bonam sortitus eram. ex Sapientia 8. v. 10.* quanquam vitia veritatem Arborem paradisi, hoc est, hominem primum & nos omnes in illo vernis lethifer, Serpens halitu suo infernalis, non aliter ac ille qui *Jone umbraculum deiecit Jona 4. vers. 7.* novimus venisse nostro loco Christum fructum illum terræ, induisse nostram naturam *Adyov*, atque ut venenatum peccati halitum tolleret, factum esse *lignum illud vite: Cuius folia ad sanationem gentium.* de quo *Apoc. 22. v. 2.* quanquam Lahes & Tabes originaria ita afficiat nos, ut nunquam sinus ex asse arbores bonæ, non aliter ac arbores *Aegypti grandine fracta Exod. 9. vers. 26.* novimus nos in Exordio vitæ plantatas esse ad Aquas Baptismi, quæ perennant, & propterea glorificari posse, *plum esse ut Arborem plantatam ad aquas &c. ex Psalmo 1. v. 3.* quanquam denique omnes fructus & opera nostra sint imperfecta

ita in hac vita, non aliter ac *praputium adbasit Arboribus & fructibus setta Chanaan pracidendum* *Levis. 19. v. 23.* novimus secuturam esse translationem è statu Imperfectionis in statum perfectionis, ubi pleni & consummati futuri sint fructus, atque experimento agniti illud: *Iussus ut palma germinabit, ut Cedrus in Libano crescat &c. Psalm. 92. v. 13, 14, 15, 16. AMEN.*

DOMINICA IX. POST TRINITATIS,
LUC. XVI. v. 7.

Ἐπεὶ τε ἐπὶ τῷ ἥτι, Σὺ ἡ πῶσον ὁ
φάλη; Ὁ δὲ εἶπεν, ἑκατὸν κέρως
σῖτον καὶ λίγα αὐτῷ. Δίξαι σὺ τὸ
ρεῖμα, καὶ ρεῖψον ἐν γδοήκοντι.

*Deinde alteri dixit, Tu verò
quantum debes? Qui ait, cen-
tum coros tritici. Et dixit ei,
Accipe cautionem tuam, & scri-
be octoginta.*

Laudabiliter & egregiè quondam tempore duro post Babyloniam captivitatem se gessit erga fratres suos Nehemias, Princeps generosus, dum scilicet Judæos convocavit, Miseriam ipsorum ex debitorum augmento attendit, atque insigniter remisit, de quo *Nehemie 5. v. 10. & seq.* Laudabiliter & egregiè se gessit Nehemias, dum Judæos fratres advocavit. Erant Judæi post captivitatem contempti & viles, hostes verò eorum *Sanaballat. Hironita, Tobia Ammonita & Gosem Arabs* audaces, feroces & presumptuosi, ut ferè totus Animus conciderit Judæis, quapropter accedidit *Nehemias Hierosolymam*, advocat Judæos & admittit illos coram facie blandissima, nec non compellat humanissimè & dicit: *Deus celi secundabis nos, & nos servi ejus surgentes aedificabimus, vobis verò non est pars, aut jus, aut monumentum Jerusalem.* *Nehemie 2. v. 20.* Laudabilis & egregiè se gessit Nehemias, dum Miseriam Judæorum & Magnitudinem illius attendit. Erat tunc Caritas Annorum in terra *Sancta*, videbatur DEUM divites vacare jussuum, atque fa-
mem

mem oppressuram multos. ut quidam etiam Judæorum dixerint *versiculo secundo*: *Filii nobis & filie mulier &c.* quapropter se convertit *Nehemias* ad proceres & principes populi, & Amorem erga fratres vult accendere, & dicit *versiculo nono*: *Non est bonum quod facitis: an non in timore Dei ambulaturi estis potius quàm in prebro istarum gentium inimicarum vobis.* qui alias non tantum ut *Lupi* se congregarent adversus nos tanquam pusillum gregem, sed & albis dentibus omnia nostra molimina rident, ut constat ex *Nehemia 4. v. 1, 2, 3.* & *sq.* Laudabiliter & egregiè secessit *Nehemias*, dum debitoribus & fratribus suis quam plurima remisit. Erant *Judei* pauperes, consumserant pecuniam in reditu ad patriam, premebanturque insuper contributione ad aulam *Persicam*, unde etiam aliqui desiderarunt accipere pecuniam ita, ut ex centum duodecim penderent juxta morem *Persicum*; quapropter diutius illud ferre nequit *Nehemias*, procedit in medium, coram cætu publicè lunicam excutit & pulverem in illà, atque dicit *versiculo decimo tertio*: *Sic excutiat Deus omnem virum qui non præstiterit verbum hoc à domo ejus & à labore ejus & ita sit exansus & vacuum;* nec tantum hoc disponit, sed & dicitur remisisse ex trumento & argento *Usluram*, imò non id quòd sumpsit, quod ceteri præfessi, sed non accepisse vinum panem & cotidie 40. celos, hoc est decem *Thaleros*, ne fratres gravarentur & emendit *versiculo decimo nono*: *Memento mi Deus, in bonum, quicquid fecerim erga populum istum quod repetit Neh. 13. vers. 31.* Nam *Nehemias* justus Princeps, sed iniquus *Villicus* live dispensator à Christo in Theatrum producitur, qui tamen etiam suos convocavit, in debita inquisivit atque multum remisit, de quo *ps. 139.*

EXEGESIS.

Cum *Oeconomus* sive *Villicus* ille parabolicus non tantum fuerit iustus & in fidelis Domino suo, sed etiam prudens & astutus, qui etiam Salvator noster illum filius Lucis, qui ut ut simpliciter sint, ita quam *Columbæ* esse debeant, nihilominus prudentes ut serpentes oram oculis ponere voluit, atque inter alia dixit, quòd ille *Oeconomus* dixerit alteri, *Quantum tu aucter*, qui responderit, *consum Coros trarei*, cui proin dixerit, *accipe peraxum* live *Scriptum*, vel sa-

P. VI.

Et

bulas

bulas suas & scribe octoginta. In quibus Verbis observandum, I. Quòd Dispensator ille convocavit debitores Domini sui, admisit illos in faciem, atque coràm voluerit esse presentes, ut Rex ille, qui *advocavit servos suos ad rationis redditionem Matth. 18. vers. 13.* & audito primo debito ordine etiam alterum admissum patienter & benevolè audiverit, ut *sanctator* ille duos debitores non tantum habuit, verum & audivit atque benignum se illis exhibuit, ut constat ex *Luc. 7. v. 41. & seq.* inquisiveritque in summam debiti, num esset magna nec ne, quantum deberet, ut Rex ille, qui *inquisivit in debitores & deprehendit unum decem debere Talenta sibi*, alterum autem Conseruo centum denarios, de quo *Matth. 18. vers. 24, 28.* II. quòd debitor ille rotundè confessus fuerit & dixerit, *se se debere centum coros frumenti.* In græco occurrit vox *κῆρος*, quæ descendit ab ebrea voce *Cor*, quæ notat maximam Mensuram tritici apud populum judzum, atque æquipollet *Hamir*, comprehenditque decem *Epha*, ut constat ex *Ezech. 45. v. 11.* fatetur autem se debere non tantum unum sed plures, centum scil. Coros, tantum scil. quantum ferè *Selemoni* necessarium fuit ad Mensam & statum regium cotidie, de quo *1. Reg. 4. v. 22.* & quidem progreditur ad speciem *frumenti*, dicitque se debere centum Coros *Tritici*, quod genus sit optimum in terra sancta, adeo ut etiam DEUS commendaturus illam dicat *Israelitis: Introduciturus te est Deus in terram optimam, terram frumenti tritici. Deut. 8. v. 8.* III. quòd Dispensator dixerit illi debitori, *Accipe Syngrapham tuam & scribe octoginta.* Convertit itaque sese Dispensator ad illum debitorem & humiliter ipsum allocutus, quanquam aliàs malus, cum etiam publicani humiliter sese habere possint erga fratres, teste Christo *Matth. 5. v. 47.* Syngrapham tradidit, neque pressit illam, prout consimilem voluit exarari *Jeremias* agens cum *Hanameele Jer. 32. v. 10.* & jussit tandem pro centum scribere octoginta, multum remittens; quanquam eodem videtur primo plus remisisse, quia quinquaginta *Bathos Oles* remisit, plus tamen huic condonatum fuit per proportionem; cum enim Coros decem *Bathos*, sive *Epha* comprehendit, remissis viginti de centum, remisit ducentos *Bathos*, quâ liberali actione provocare debet gratulinem debitoris & Affectum, quò ipse Christus testatur *Luc. 7. v. 43.*

L. D.

Videmus, Quomodo juxta Exemplum hujus Dispensatoris nos tanquam filii Lucis genuinique Christiani præterre debeamus Juri charitatem, siue prævalere patiamur præsertim in proximo, qui afflictus, debilis & pauper, Christianè quippe nos gerimus juxta Exemplum hujus Dispensatoris I. Debitores alliciendo, si scilicet alliciamus illos & benivolentia attrahamus, ut advocemus illos & admitamus in conspectum nostrum tanquam ejusdem nobiscum generis, observantes illud: *Partiarius esurienti panem suum, & pauperem ejectos introducit domum &c. Esaiâ 58. v. 7.* ut ordine unum etiam post alterum benigne & humaniter audiamus, observantes illud: *Inclina aurem ad pauperem libenter, & responde ei mansuete. Syrach. 4. v. 8, & 10.* Denique inquiramus in proximi necessitatem, attendamus & expectemus observantes illud: *Ut oculi eram ceco, & velut pedes claudis, Pater egenis &c. Hiobi 29. v. 15, & 16.* Si laudabiliter egit, laudabilius alliciendo Viros debitis onustus & cordis afflictus, eos in conspectum admisit, audiuit, atque defendit 1. *Sam. 22. v. 1, 2. & seq.* utque & hodiè laudabiliter agent Christiani genuini, si admittant tales debitores in conspectum, illos audiant, necessitati illorum succurrant & diligant ut seiplos, juxta illud Christi: *Dilige proximum tuum & te ipsum. Matthei 22. vers. 39.* Christianè nos gerimus juxta Exemplum hujus Dispensatoris, II Debitum ostendendo, si scilicet representamus illis quid nobis vel DEO debeant, ut agnoscant se debere nobis *Corum reciproci Amoris*, juxta Monitum Pauli: *Namini quicquam debetis, nisi hoc, ut alii alios diligatis. Rom. 13. vers. 8.* ut agnoscant debere se nobis *Repetitionem benevoli Affectus* non autem quos aut tres sed centum modios, juxta Monitum Christi & Responsum Petro datum *Matthei 18. v. 21, 22.* ut agnoscant debere se nobis *fructus Spiritus optimos*, juxta Monitum Pauli: *Si invicem manducatis & comeditis, videte ne ab invicem consumamini &c. Gal. 5. v. 13, 19, 20, 22.* Si laudabiliter egit Tobias ostendendo Gabeli in Ragda debitum & representando Syngrapham, de quo Tobias 9. v. 3. & seq.

seq. utique & hodiè laudabiliter agent genuini Christiani, si ostendant debitum proximo, repræsentent, quòd debeant reciprocum Affectum, media vitæ imò semetipsos, ut *Paulus loquitur ad Philimon, m. v. 19* Christianè nos gerimus juxta Exemplum hujus Dispensatoris

III. Debitores dimittendo, si remittamus aliquid atque lstantes dimittamus, si blandè & amicè illos alloquamur, memores illius *Solomonis: Sermo bonus lætificat. Proverb. 12. v. 21.* ut blandè & amicè agamus cum illis, atque *Syngrapham* lubentes tradamus, memores illius: *Nonne hoc est jejunium quod eligo, ut solvatis nexum improbitatis, dissolvatis fœdera iniqua: ac dimittatis conquassatos, ut sint liberi &c. Esaiæ 58. v. 6.* blandè & amicè cum illis finiamus atque etiam octinginta pro centum accipiamus, memores illius *Christi: mutuum date, nihil inde sperantes: & erit merces vestra multa. Luc. 6. v. 35.* Si laudabiliter egit *Ephron* dicens *Abrahamo: Argum illud dederim tibi, & speluncam qua in eo est, ipsam tibi dederim, terra quadringentorum siclorum argenti inter me & te quid est? &c. Gen. 23. v. 11. v. 15.* utique & hodiè laudabiliter agent Christiani, si blandè alloquantur debitores, amicè *Syngrapham* tradant, benignè remittant, atque egeno juxta *Manum Domini* contribuant: *Ne solveto bonum ab eo, qui opus habet &c. Proverb. 3. v. 27.*

USUS I. DEHORT.

SI Charitas prævalere debet Juri apud proximum propriis egenum, peccant graviter, qui proximum non adficiunt, sed potiùs duriter monent, ut illi Judzi de quibus *Esaiæ 1. v. 3.* *Quo die jejunatis, prastatis id, quod delectat, ut omnes labores vestres exerceat.* non mirum si justus Judex dein etiam duriter monet ad poenam, atque complet illud: *Jehova exhausturus est terram. &c. eritque perinde emptori ac venditori, perinde mutuo danti atque mutuo accipienti &c. Esaiæ 24. v. 1. & 2.* graviter peccant, qui liberalitate non provocant reciprocum Affectum, ne Modicè impendunt proximo, sed premunt, quasi omnia essent destinati propriis usibus, ut *ist. dives Rusticus*, de quo *Luc. 12. v. 19* non misit si justus Judex dein subtrahit de centum octoginta vel plures modicos, omnia

os, omnia dissipat & facit ut tribuli pro frumento spina pro herdeo crevant, ut loquitur *Job cap. 31. v. 40.* peccant denique graviter qui nihil remittunt proximo etiam indigenti, sed omnia juxta summam suam ad punctum usque exigunt, ut ille servus qui dixit: *Redde quod debes. Matthe. 18. v. 28.* num mirum si justus Judex dein etiam omnia ex Juris rigore exigit ad punctum, & ex lege justitiæ agit atque dicit: *Tu avare, filii tui mendicabunt aliquando &c.* ex *Jobi 20. v. 10. & 11.*

USUS II. ADHORT.

SI Charitas prævalere debet Juri apud proximum præprimis egenum, insistamus laudabilibus Vestigiis Principis *Josephi*, qui fratres, ut ut superior, admisit in conspectum, audit humaniter, compellavit blandè, ut constat ex *Gen. 43. v. 27.* ut possimus dicere: *Si prævi causam servi mei, & ancille mea litigantium mecum.* ex *Jobi 31. vers. 13.* insistamus laudabilibus Vestigiis Principis *Josephi*, qui fratribus debitum ostendit, atque ad affectus inflammavit ut constat ex *Gen. 45. v. 4.* & ut possimus dicere: *Nunquid asperxi pereuntem quod non esses vestimentum, & non fuis tegumentum egeni? nunquid non benedixerunt mibi lumbi ejus &c.* ex *Jobi 31. v. 19, & 20.* insistamus denique laudabilibus vestigiis Principis *Josephi*, qui fratres humaniter est allocutus, dedit terram optimam & omnia remisit, atque in totum ignovit, ut constat ex *Gen. 50. vers. 19, 20, 21.* ut possimus dicere cum *Jobo*: *nunquid cohibui me ab optato tenuium? aut oculos vidua feci? Et comedi fructum cibi mei solus?* ex *cap. 31. vers. 16, 17, 18.*

USUS III. CONSOL.

SI Charitas prævalere debet Juri apud proximum præprimis egenum, bono sint animo, qui possunt fidem suam ostendere ex operibus, juxta illud *Jacobi 2. vers. 18.* Si videatur ob debitum auctum DEUS nobis mutatus in crudelem, atque nobis dicendum: *Novi ita esse: nam qui justus esses in talis comparatus*
Ee 3 CUM

suum Deo forti? Si voles litigare cum eo, non poteris ei respondere ad unum ex mille. ex Job 9. v. 2. & 3. novimus, si fidem nostram ostendamus in Allectione debitorum, nos certos fore Christum habitare in cordibus nostris, illum blandè loquentem, qui dicit: *Venit me Deus ad evangelizandum mansuetis &c. Esai. 61. vers.* Si videatur ob debitum auctum nobis imminere Calamitates, atque dicendum: *Erubescunt agricola, ejulant vinatores propter triticum & hordeum, quia periiis messis. Joel cap. 1. v. 11.* novimus, si fidem nostram ostendamus in provocatione Affectus reciproci, nos certos fore Christum habitare in cordibus nostris, illum Affectu ardentem, qui dicit: *O si populus meus auscultasset mihi, cibagurum eos fuisset adipem vitici, etiam ex rupe melle fuisset saturatum. Psalmo. 81. v. 14. & 15.* & si deficiat in temporalibus quicquam, compensaturum in spiritualibus, ut responderi possit: *Frumentum juvenas, & mustum salundas facies virginis. ex Zach. 9. v. 17.* Si denique videatur ob debitum auctum DEUM juxta tabulas Moysis processurum, non dimisurum, decem praecepta exactè requisiturum, atque nobis dicendum: *Si iniquitates observaveris Domine, Domine, quis possit condonare?* ex Psalmo 130. vers. 3. novimus, si fidem nostram ostendamus in Remissione debitorum, nos certos fore Christum habitare in Cordibus nostris, illum remittentem, qui dicit: *Non veni ut legem dissolvam, sed ut eam impleam. Matth. 5. vers. 17.* qui obprobrium delevis Coloss. 2. vers. 14. qui finis legis ad justitiam.

omni credenti Rom. 10. vers. 4.

AMEN.

DOMINICA X. POST TRINITATIS,
LUC. XIX. & 44.

Εἰς ἰθαφίμοι στ. καὶ τὰ τέκνα
αὐτοῦ στ. καὶ οὗτοι ἀφίστανται ἐν σοὶ
ἀδελφεοί. ἀδελφοί αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν
τὴν ἰσχυρίαν τῆς ἡγομένης αὐτοῦ.

*Et solo equabunt te, & filios
tuos qui in te sunt: & non relin-
quent in te lapidem super lapi-
dem: eò quòd non cognoveris
tempus visitationis tue.*

Erribile & insimul justum fuit Judicium,
quod quondam ferit Urbem Hiericho; *Josue*
enim divinitus animatus cum Exercitu illam cinxit, ob-
sessit & tandem concidentibus muris occupavit, ana-
thematisavit & maledixit ei in æternum, de quo *Josue* 6. v. 1. & seq.
per octum. Terribile & insimul justum fuit illud Judicium
DEI, quia exercitum fuit in splendidam Urbem Jericho. Erat hæc
Urbis fixa in tribu Benjamin, terra valde fertili & fecunda, in qua pal-
marum ingens copia, vitium & balsami, nec non rosarum; erat præ-
terea muris munita & prope montem, par hosti, denique regia Se-
den, in qua hæctenus per multos annos federant & regnabant præ-
cipui Reges Chananeorum cum Sacerdotibus & Sapientibus Con-
siliariis suis: nihilominus DEUS non pareit illi mensuræ scelerum
impleri, sed objicit illam Excidio, ut etiam exploratores dicant re-
duces *Josue*: *Eamus, nam tradit Jehova in manum nostram totam
terram istam &c. cap. 2. v. 24.* Terribile & insimul justum
fuit illud Judicium DEI, quia administratum fuit per *Josue* &
& exercitum numerosum. Pertransierant *Israhita* jam *Jordanem*,
erant in planitie *Moab*, posuerant castra adversus Urbem, quapropter
illam circumdeditur & cingitur obsidione nec non coangustatur, ut etiam
preloso fuerat jam antè de incolis *Rachab* *Josue* 2. v. 10. & *Num.* 21.
v. 12. Terribile & insimul justum fuit illud Judicium
DEI, quia ad fundum eversit Urbem splendidissimam. Fuerant per
diebus occupati milites in pertransiendo, septimo verò die accitit
exercitus cum buccinis, ut clangerent, & tota multitudo populi, ut
clamo-

clamorem concitaret bellicum: ruentibus itaque Muris ingreditur *Jafua* cum suis, omnia extirpat funditque sanguinem seniorum & juniorum, anathemate percutit Urbem, & tandem notanter pronunciat: *Aufertum esto vir ille coram Iehova, qui surget, ut aduersus civitatem hanc Hiercho, pretio primogeniti sui fundat eam & quoniam portas ejus exsternet, pretio natu minimi fundet eam versu. 26.* quod etiam impletum est in *Hiele*, qui conatus fuit rexdificare diruta, ut constat ex *1. Reg. 16. v. 34.* Non tam terribile fuit Judicium DEI in *Jercho*, terribilius est illud, quod in *Hierosolymam* pronunciat Christus dicens: *Et solo aquabunt te, & filios tuos qui in te sunt & non relinquent in te lapidem super lapidem: sed quod non cognoveris tempus visitationis tue.* de quo *an̄ Θω̄.*

EXEGESIS.

Quam amoena fuit facies Christi, cum in monte *Thabor* fulgeret tanquam Sol, tam tristis fuit in via ad passionem, cum lachrymis esset obducta: causam autem tristitiae ipse Christus exposuit, dum dixit: *Te ad terram prosterne et filios tuos neque relinquent lapidem super lapidem.* In quibus verbis observandum I. Cui praedictum hoc Malum? Christus dicit TE, adeoque alloquitur *Hierosolymam*, Decus & Coronam totius Judaeae, in qua super montem eminentissimum sita erat *Ara Regia*, in qua à *Davidis* tempore Reges *Juda* sedere & imperare solebant, de quo *2. Sam. 5. v. 9* In qua super montem *Morysh* edificatum erat Templum splendidissimum, in quo *Sacerdotes* sacrificabant populusque orare solebat, de quo *1. Reg. 3. v. 10, 11. & seq.* in qua super montem *Akra* erat multitudo aedificiorum insignium, tot Collegia & Synagogae *Pharisaeorum, Sadducaeorum, Essaeorum*, Palatium, in quo *Synedrium* convenire solebat & judicare, Praetoriumque *Pilati*, de quo *Luc. 22. v. 66. & Luc. 23. v. 1, 11.* Observandum, à quo imminere hoc Malum praedicat Christus, à *Romanis* scil. hostibus *Judaeorum*, de quibus in antecedentibus facta mentio, qui circumjecerunt Vallum quoddam instar *Mari* cujusdam intra triduum, atque adduxerunt *aristas & circumvallaverunt Urbem*, ut *Ezechiel* loquitur *cap. 21 v. 22.* qui circumcinxerunt *Ezericu*, in Ordine disposuerunt *copias & legiones*, atque insignia, a quibus scil. vexilla & imagines ostentarunt Imperatorum tanquam signum

Excidit

Excidii incolis, ut constat ex *Matth. 24. v. 15.* qui denique *constringunt & coangustarunt undique*, invalescentibus ex justo DEI iudicio in illa cavea & carcere seditionibus, fame, peste & cæteris morbis, ut *omne Malum incubarit & omnia sagitta Domini in illos fuerint missa Deuter. 32. v. 23.* III. Observandum, Quodnam Malum fuerit prædictum & annunciatum, nempe *extremi Excidii*. Dicit enim Christus, *solo æquabunt te, & filios tuos qui in te sunt: & non relinquent in te lapidem super lapidem: eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ.* In græco occurrit vox *ἰσχυρῶς*, hoc est, prosternent te ad terram, Muros diruent, ædificia totius Urbis solo & pavimento æquabunt, ut hæc vox usurpatur à *LXX Interpretibus Esaiæ 3. v. 26.* nec tantum excident ædificia, sed & filios tuos incolas in Medio *Metropolitæ*, nulli parcens citra discrimen ægent, atque alidens, ut talis furor describitur *Osee 14. v. 1.* imò ita Urbem hanc diruent, ut *ne lapis super lapidem mansurus*, non tantum viles casæ & minores ædes, sed etiam splendidas ita destruent, ut *lapis non maneat, qui non destruasur*, ut ipse Christus loquitur etiam *Matth. 24. vers. 2.* Quod autem Christus prædixit id exactè & ad punctum fuit completum; Titus enim *Vespasianus* occupata Urbe, uld non suum esse opus sed DEI agnovit, ædificia stravit, Incolas exidit, solo ædæquavit, ut lapis super lapidem non maneret: & quamvis aliqua pars Muri occidentalis tresque turres *Phaselus, Hippicus & Mariamne* relictæ sint in signum victoriæ & potentiz romanæ, postea tamen à *Musonio Thyrreno* aratrum fuit inductum, nec hodiè in illo loco quo prius stetit vestigium Urbis superest, testis *Iosepho lib. 7. de Bello judaico cap. 18.* & impletum illud *Danielis: Eris in templo abominatio, & iusque ad consummationem & finem perseverabit desolatio. cap. 9. v. 27.*

L. D.

Videmus, Quam iustus sit DEUS Israelis verus, qui plena mensura remetiatur ad mensuram sc. impletam. Iustus est DEUS Israelis iuxta explicata, si consideremus I. Destructionis Objectum, quod etiam Urbs sæpe splendidissima Decus totius Regionis. Non parciit ille regia Urbium in qua quamplures rep.

gnarunt & imperarunt, sed aggreditur etiam montem Sionzum, quæ solatio toti terræ, & Civitatem magni Regis Psalm. 48. v. 3. non parcit ille Civitati sacerdotali, ubi templum & populus electus, sed aggreditur Templum etiam sanctum, unde Refectio & Arria in quibus electi Psalm. 65. v. 3. non parcit ille Civitati judiciali & Sapientum, in qua Collegia, Scholæ & Viri Judices atque prudentes, sed aggreditur etiam Jerusalem, ad quam tribus conflunt &c. Psalm. 122. v. 3, 4, 5. Ut Deus non attendit ad Silentem Urbem, in qua Josua suam sedem ad tempus fixerat, in quâ Arca, ubi Sacerdotes & Sapientes, ad quos itum est singulis annis 1. Sam. 1. v. 3. ita quoque non attendit Urbem regiam Sacerdotii, sedem Judiciorum & Dicafterii locum, sed complet illud: Dabo domum istam sicut Silo & urbem hanc dabo in maledictionem cunctis gentibus terra. Jerem. 26. v. 6. Justus est DEUS Israelis juxta explicata II. si consideremus Destructionis Instrumentum, quod potens & bellicosus Exercitus; Utitur enim tali populo, tali Exercitu, qui potens in Vallis extruendis & describitur Ezech. 26. vers. 8. circumdabit te munitionibus, & comportabit aggerem in gyro: & elevabis contra te clypeum. Et vineas, & arietes temperabis in muros tuos: & turres tuas destruet in armatura sua. Utitur tali populo tali Exercitu, qui potens in fortilitatibus cingendis, & describitur: Ascendis, qui dispergat coram te, qui custodiat obsequium contemplantis viam, confortat lumbos, robora virtutem valde &c. Nahum. 2. v. 1. & 3. Utitur tali populo, tali Exercitu, qui potens in angustiis concitandis & premendis incolis plagisque generalibus provocandis, ut Deus faciat illud: Ecce ego longè projiciam habitatores terra in hac vice, & tribulabo eos, ita ut non inveniatur. Jer. 10. v. 18. Ut Deus usus fuit Joabi opera & Exercitu valido in cingenda & angustanda Urbe regia Rabba, de quo 2. Sam. 12. v. 26. Ita Deus adhuc Urbem aliquam per Exercitum suum ita vallat, cingit & coangustat, ut compleatur illud: Et circumvallabo Ariel, & eris tristis & mereas, & eris quasi Ariel &c. Esaiâ 29. vers. 2, 3, 4. Justus est Deus Israelis juxta explicata III. si consideremus Destructionis Modum, qui est ad fundum. Destruit ita ut solo aquet, juxta illud: Et possidebunt illam onocrotalus, & erunt: & ibis & corvus habitabunt in ea: & extendetur super eam mensura, ut redigatur ad nihilum, & perpendicularum in desolationem &c. Esaiâ 34. v. 14, 15, & 13. Destruit

ita ut excindat omnes incolas, juxta illud: *Jacuerunt in terra fori puer & senex: virgines mea & juvenes mei ceciderunt in gladio: interfecisti in die furoris tui: percussisti, nec misertus es.* Destruxit ita ut lapidem non relinquant super lapidem, juxta illud: *Ston, quasi ager arabitur, & Jerusalem, quasi acervus lapidum eris, & mons templi in excelsu sylvarum.* *Micha 3. v. 12.* Ut DEUS quondam destruxit Urbem *Sichem* per *Abimelechum*, ut ille trucidaret incolas, *Muros* destruxerit, atque *Sal* insperferit in signum perpetuæ desolationis *Judic.* *9. v. 45.* ita adhuc destruit aliquam Urbem, ad solum usque evertit incolas, lapidem non relinquit super lapidem & complet illud: *Et posui nam Samariam, quasi acervum lapidum in agro, cum plantatur vinea: & detrahā in vallem lapides ejus, & fundamenta ejus revelabo.* *Micha 1. v. 6.*

USUS I. DEHORT.

SI DEUS Israelis ita justus est DEUS, ut plena mensura remetiatur ad mensuram scelerum impletam, caveamus, ne ad Exemplū Judæorum & Hierosolymitanorum confidamus in Urbibus, fortaliis & Templo, atque dicamus: *Templum Domini, templum Domini &c.* ex *Jer. 7. v. 4. & 10.* ne DEUS etiam Templo suo non parcat atque permitat illud: *Gloriati sunt, qui oderunt te, in medio solemnitate tua. &c.* *Psal. 74. v. 4. & 7.* Caveamus, ne ad Exemplum Judæorum & Hierosolymitanorum cingamus Prophetas, & Prophetas ad nos missos atque omnem sanguinem justum commulamus usque ad illum *Zacharia*, de quo *Matt. 23 v. 35.* ne DEUS etiam immixtat peregrinos, qui circumvallent & ipse angat *Zeph. 1. v. 17.* Caveamus denique ne ad Exemplum Judæorum & Hierosolymitanorum lapidem illius rejiciamus, qui angularis factus est, tanquam imprudentes *Architecti* *Psal. 118. v. 22.* ne DEUS etiam lapidem de lapide moveat atque exequatur illud: *Et dabo Jerusalem in acervos arena, & enibila draconum, & circumdabo Jude in desolationem, id quod non sit habitator.* *Jer. 9. v. 11.*

USUS II. ADHORT.

SI DEUS Israelis ita justus est DEUS, ut plenâ mensurâ remetiatur ad mensuram scelerum impletam, studeamus, ut, cum simus, etiam maneamus *Sion*, in quo Dominus ignem, & *Jerusalem*, in quâ focum habeat *Esaia* 31. v. 9. ut corde grato dicamus: *Te decet hymnus, Deus in Sion: & tibi servetur votum in Jerusalem &c.* ex *Psalms*. 65. v. 1. & 2. Studeamus, ut DEUM non concitemus, quòd per hostes suos se vindicet *Esaia* 1. v. 24. sed præveniamus cinctura obsequiosa & copiosa Ministrorum lato corde dicentes: *Quàm pulchri super montes pedes annunciantis, & prædicantis pacem: annunciantis bonum, prædicantis salutem, dicentis Sioni: Regnavit Deus tuus.* ex *Esaia* 52. v. 7. denique studeamus, ut inhzreamus corde fiducialiter credente *Lapidi posito in Sion angulari*, de quo *Esaia* 28. v. 16. ut simus & maneamus in fiducia filiali, certi illius: *Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion: non commovebitur in æternum, qui habitat in Jerusalem.* *Psalms*. 125. v. 1.

USUS III. CONSOL.

SI DEUS Israelis ita justus est DEUS, bono sint animo, qui snorunt se habere DEUM propitium, qui cogitationes pacis habeat. super illos *Jer.* 29. v. 11. Si videatur DEUS ex *Hierosolyma* nostra facturum *Silencium*, ut conquerendum: *Translata est gloria Domini de Israel, quia capta est arca DEI*, ex 1. *Sam.* 4. v. 21. novimus, si ad lachrymas Christi pœnitentiales emittamus lachrymas, nostram Urbem fore visitatam illam, *Esaia* 62. v. 12. Si videatur Deus advocaturus Gentem remotam ut *Instrumentum Justitiæ suæ* *Jer.* 5. v. 15, 16, 17. ut possimus dicere: *Notum in Juda est Domus, in Israel magnum nomen ejus: & factus est in pace locus ejus &c.* *Psalms*. 70. vers. 2. & 3. novimus, si in tempore hoc consideremus, quæ faciunt ad pacem nostram, DEUM cincturum nos & vallaturum fore ignem murum, *Zach.* 2. v. 5. ut possimus gloriari: *Indignatio non est mihi: quia ponas mi spinam & reprens in praliis? per illud ingrederer & simultaneis flammis traderem illud.* &c. ex *Esaia* 27. vers. 4. & 5. Si denique videatur Deus lapidem lapide emoturum, quia lapides clamant

ex *Habaenâ* 3. v. 11. novimus DEUM, si inhzreamus fundamento Apostolorum & Prophetarum, ubi Christus angularis lapis, fenestras nostra *Hierusalem facturus ex Crystallo*, portas ex *Rubino* & fines ex lapidibus electis *Isaia cap. 54. v. 12.* ut possimus appropriare illud *Hierosolymæ nobis: Et eris corona gloria in manu Domini. & diamata regni in manu DEI sui. Non vocaberis ulterius derelicta & terra tua non dicetur amplius desolata, quoniam vocanda sis Delitia mea &c. ex Isaia 62. v. 3. & 4. AMEN.*

DOMINICA XI. POST TRINITATIS,
LUC. XVIII. ψλ. 13.

Καὶ ὁ πλάνης μακρόθεν ἔσθης,
οὐκ ἤθελεν ἰδεῖ τὴν ὀφθαλμοῦς εἰς
τὴν ὁρῶν ἐπὶ τῆς ἀλῆς ἐτυπῆν εἰς τὸ
σῆθ' αὐτῷ, λέγων· ὁ Θεὸς ἰσάδ' ἡ
μοι τῷ ἀμαρτωλῷ.

*Et publicanus procul stans, ne
oculos quidē volebat ad cælum tol-
lere: sed percussiebat pectus suū,
dicens: DEUS propitius esto mi-
hi peccatori.*

Recte quondam fecit Moyses & debite se gessit cum videndo Rubum & flammam, in qua DEUS præsens ad mandatum divinum recessit, oculos velavit, atque tandem matrum suam pectori immisit, de quo *Exod. 3. v. 5. & 6. & Exod. 4. vers. 6.* Recte egit Moyses, quod recessit ab igneo illo & pellucido habitaculo Domini. Apparuerat Angelus Domini, ipse Deus scilicet in flamma ignis, & præsentem se exhibuerat in deserto: quapropter, cum Moysi obversaretur divinum illud simulacrum, prohibetur accedere, præcipitur illi ut veneretur Majestatem Numinis, & jubetur exuere calceamenta sua, qui ritus etiam juxta *Theodorum* dein observatus fuit non tantum à Sacerdotibus *Aaronicis*, qui sacrificabant in templo sine calceamentis, sed & à gentiliū *Flaminibus*, cum Sacerdotes *Dagonis* dicantur non intrasse *Fanum Deastri* & limina illius *1. Sam. 5. v. 5.* Recte egit Moyses, quod faciem suam obvoluit. Erat vox missa ex *Rubo* ad Moysen, audivit ille DEUM loquentem

honore; quapropter ex conscientia infirmitatis suæ & Majestatis divinæ, non audeat oculos attollere, utut ante illud quod apparuit, viderit, Ignemque admirandum explorare voluerit, & timet adspicere DEUM, ut *Seephanus* etiam de illo loquitur *Actor. 7. v. 32.* Rectè denique egit Moyses, quod manum suam immisit pectori. Imperaverat DEUS eidem, ut se conferret ad suos, meticulosum autem sese exhibuerat Moyses; quapropter jubetur manum indere pectori, quam, dum retrahit, agnoscit esse leprâ fœdatam, quo significata fuit mutatio & vicissitudo *Israelitarum*, qui primùm quidem in cultu DEI veri fuerunt educati & informati, postea autem leprâ inquinati, idololatria scilicet *Egyptiorum*; generaliter autem notatum fuit, quòd, si immittamus & nos manum pectori nostro, deprehendamus in illo venenum peccati, lepram inquisitionum, juxta illud *Mosis: Cunctis cogitatio cordis intenta ad malum omni tempore. Genes. 6. v. 5.* quod quondam *Mosa* rectè & dextrè egit ad voluntatem Domini, idem ferè publicanus ille egit, de quo in præsentī Evangelio. Cum itaque spectaverimus *Phariseum* in suis coloribus, jam demissum considerabimus *Publicanum* viri *Θει.*

EXEGESIS.

UT diversi Ingenii quondam fuerunt in initio orbis conditi *Cais* & *Abel*, quorū ille prærogativa primogenituræ turgidus Sacrificium obtulit, hic verò fide & humilitate in suo sacrificii Actu se commendavit; ita dispares fuerunt *Phariseum* & *Publicanum* ferè per omnia, quod in illo fuit conspectum, in hoc non cernitur, sed oppositum animadvertitur. Dicit enim Christus, *Publicanus autem procul stans, nè oculos quidem volebat in Cælum attollere*; adeoque spectandum nobis exhibet I. illius pedem, II. Oculos, III. Cor. Quod itaque primum concernit, dicitur illum stecisse procul, *μακρόθεν* sc. à Sancto, non quasi contemneret illud, cum iverit eò orandi causa, sed conscientiz suæ consideratione adeoque subsistebat in atrio gentium vel Templi vestibulo, non prope Templum vel Sanctum in quo DEUS habitare solebat & Majestatem quondam ostenderat nube implens illud in inauguratione, de quo *1. Reg. 8. v. 19. & 11.* illum locum, qui proximus *Aræ & A-*

trium

trium dicebatur Sacerdotum, in quo *sacrificia exhibebantur* DEO, de quo 2. Paralip. 4. v. 9. in quo denique *preces* fundi solebant de quo Nehemia 9. vers. 3. Secundò quod concernit Oculos, dicitur illum noluisse nec oculos ad Cælum levare, non quasi adhuc terrenis inhæreret, vel noluerit, quò maximè voluntas vergere debet, sed quòd non ausus fuerit attollere, atque longè aliter se gesserit, quàm *Pharisæi*, qui Vultu in cælum erecto sua deprædicabat, cùm pudor & reverentia huic *Publicano* imperabant, ut oculos in terram demitteret, non ita audebat oculos elevare in Cælum quasi exclusus illo, Cælo scil. *potentia*, de quo Dcut. 32. v. 40. Cælo scil. *gratia* de quo *Matth.* 21. v. 21. cælo denique *gloria*, de quo 2. Pet. 3. v. 13. Tertiò quod concernit cor & pectus, dicitur illum *percuississe* non quasi illa confusione vellet mereri remissionem peccatorum, sed uti ostenderet Cor hoc suum esse sedem & fontem omnium peccatorum, ex corde hoc exivisse *malas cogitationes*, juxta illud 2. Cuncta cogitatio cordis humani intenta est ad malum omni tempore. Gen. 6. v. 5. ex corde hoc exiisse *mala dicta*, ut docet Christus 2. Progenies viperarum quomodo potestis bona loqui, cùm sitis mali 2. *Matth.* 12. v. 34. ex corde hoc exiisse *mala facta* & promanasse, ut ut Petrus ostendit 2. Epistolâ cap. 2. v. 14.

L. D.

VIdemus, Quomodo illi qui verè pœnitentes sese debent & decenter humiliant coram facie divina. Debitè sese humiliant verè pœnitentes, I. Remotionem expendendo, si scil. considerant sese recessisse procul à via Domini, recessisse illos a Domo divina habitationis, atque ingeminari illis illud: *Iniquitates vestra dividunt inter vos, & Deum vestrum & peccata vestra absconderunt faciem ejus à vobis, ne exaudiret. Esaiæ* 59. v. 2. recessisse illos à Domo divinæ Oblationis, atque ingeminari illis illud: *Irritam quia faciens legem Moysi sine ulla miseratione, sub duobus vel tribus testibus moritur: quanto deteriora manent supplicia eos, qui Filios Dei conculant &c. Eb.* 10. v. 24. 29. recessisse illos à Domo divinæ Orationis atque ingeminari illis illud: *Concupiscitis, & non habetis occidit & zelatis, & non potestis adipisci. Jacob.* 4. v. 2. ut *Israeli-*

24 in promulgatione Legis procul steterunt, fugerunt & recesserunt, ut qui corā Majestate divina consistere nō potuerunt, ut constat ex *Exod. 20. v. 19, 20.* ita & verē pœnitentes recedunt à DEO ex *Sinai* fulmināte, & agnoscunt sese recessisse à Domo Domini & lege illius, juxta illud quod DEUS ipse objicit *Jer. 2. v. 5.* Debitē sese humiliant verē pœnitentes

II. Mentem demittendo, si scilicet considerent, oculos non posse elevari, sed deberi illos deprimi: non posse se elevare oculos ad DEUM potentem, qui brachio suo & manu excindat peccatores, juxta illud: *Neque habitabit juxta te malignus; neque permanabunt injusti ante oculos tuos. Odisti omnes &c. Psalm. 5. v. 6, & 7.* non posse se elevare oculos ad DEUM gratiosum, qui avertit faciem suam à peccatoribus & cœlus oculi mundi, ut nequeat videre Malum *Habac. 1. v. 13.* non posse se elevare oculos ad DEUM gloriosum, qui excludit Cœlesti Regno peccatores & dicit per Paulum: *Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt adulterium, fornicatio, impudicitia, luxuria, &c. Gal. 5. v. 19, 20, 21.* Ut Abner noluit faciem suam & oculos elevare propter facinus coram Joabo atque dixit: *Recede, quomodo enim levarem oculos coram Joabo Fratre tuo?* 2. Sam. 2. v. 22. ita & verē pœnitentes nolunt faciem & oculos suos elevare ad DEUM, atque profitentur publicè: *Peccavimus, iniquitatem fecimus, impie egimus, & recessimus & declinavimus à mandatis tuis & judiciis. Non obediimus servis tuis Prophetis. &c. ex Dan. 9. v. 5, 6, 7.* Debite se deniq; humiliant verē pœnitentes III. Malum ostendendo, si scilicet pectus concutiant, ex quo tot Mala sunt exorta, percutiant Cor pravum Cogitationibus, de quo Christus: *De corde exeunt cogitationes male, homicidia, adulteria, fornicationes, furti &c. Matth. 15. v. 19.* percutiant Cor pravum desputationibus, de quo Jacobus cap. 3. v. 8, 9, 10, 11. *Lingua nullus hominum domari potest, inquietum malum, plena veneno mortifero &c.* percutiant Cor pravum machinationibus de quo *Jeremia 17. v. 9.* *Audax & fraudulenterum tumidum & simidum est Cor hominis.* Ut David & omnes Ministri ejus circa pectus cæperunt scindere Vestes suas in signum tristitiæ de malo perpetrato 2. Sam. 31. v. 13. ita & verē pœnitentes pectus tundunt, atque denudant, scindunt vestimenta coram DEO & ad illud attendunt: *Scindite corda vestra, & non vestimenta, & convertimini ad Dominum Deum vestrum &c. Joel. 2. v. 13.*

USUS

USUS I. DEHORT.

SI ita qui verè pœnitentes se humiliant coram DEO debite, non verè pœnitentes erunt illi, qui auster appropinquare volunt DEO ejusque templo, atque dicunt: *Uives effusus sum, inveni idolum mihi.* ex *Osea 12. v. 8.* tales aliquando procul stabunt à Throno DEI, à Templo illius & extra *Hierosolymam caelestem*, juxta illud: *Foris canes, & venefici, & impudici & homicida, & idolis servientes.* *Apoc. 22. v. 15.* non verè pœnitentes erunt illi, qui impudenter oculos attollunt in Cælum, atque habent faciem fornicariam &c. ut illi *Jer. 3. v. 3, 4, 5.* tales aliquando oculos Mentis demittunt in terram & infernum, atque dicunt: *Cadite montes super nos, & abscondite nos à facie sedentis super thronum, & ab ira agni: quoniam venit dies magnus ira ejus & quis poteris stare?* ex *Apoc. 6. v. 16, & 17.* non verè pœnitentes erunt, qui fontem Mali nec agnoscunt, nec peccus tundunt, sed *laxans in Voluptates & diffundens impenitentes Jacob. 5. v. 5.* tales aliquando peccus tudent quidem, sed nimis serid, atque agnoscent illud: *Hii sunt, quos aliquando habuimus derisui.* &c. *Sap. 5. vers. 3, 6, 7, 8, 9.*

USUS II. ADHORT.

SI ita qui verè pœnitētes sese humiliant coram DEO debite, studeamus ut & nos stemus à longè pede humili, atque, si leviter decessimus, confestim dicamus cū *Asapho: penè moti sunt pedes mei, penè effusi sunt gressus mei.* ex *Psal. 73. v. 2.* studeamus ut & nos oculos demittamus humiles in terram, si quid erubescētia dignum patravimus, atque imitemur *Efram*, qui dicit: *Deus meus, confundor & erubescō levate faciem ad te: quoniam iniquitates nostra multiplicatae sunt super caput nostrum, & delicta nostra creverunt usque ad cælum.* cap. 9. v. 6. studeamus deniq; ut peccus etiam nostrum tundamus, mala quæ inde fluunt humili Corde agnoscamus, atque offeramus DEO *Cor contritum, sacrificium gratum*, juxta illud *Psal. 51. v. 19.*

USUS III. CONSOL.

SI ita qui verè pœnitentes se humiliant debitè & decenter coram facie divina, bono sint animo etiam qui hæcenus cum *Mattheo publicano sederunt ad Telonium*, de quo *Matth. 9. v. 9*. Si propter peccata etiam recessimus à Templo, atque nobis dicendum quod *Petro: Exi à me, quia homo peccator sum, Domine.* ex *Luce cap. 5. v. 8.* novimus ut *Joseph* fratres refugientes animavit & prope adesse iussit *Gen. 45. v. 4.* ita multo magis cœlesti *Joseph* nos advocare & dicere: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis & ego reficiam vos.* ex *Matth. 11. v. 28.* Si propter peccata etiam non potuimus aut debuimus Oculos levare in Cœlum atque nobis dicendum cum filio illo prodigo: *Pater peccavi in cœlum & coram te: jam non sum dignus vocari filium tuum.* ex *Luc. 15. v. 18.* & *19* novimus, ut *Samuel* adspexit *Saulem*, & voluit ut confidenter oculos elevarer ad ipsum *1. Sam. 9. v. 17. & seq.* ita Cœlestem *Samuelem Christum* multò magis nos jubere elevare oculos fidei in se atque dicere: *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret &c.* *Joh. 3. v. 16.* Si denique propter peccata etiam nobis contritendum peccatum atque faciendum quod illis *Luc. 23. v. 48.* novimus, ut *David* peccatum, illorum, qui cordis erant contriti, refecit *1. Sam. 22. v. 2.* ita quoque multò magis cœlestem *Davidem* refecturum contritos atque completurum illud: *Spiritus Domini super me, eo quod unxit me: evangelizare pauperibus misit me &c.* *Luc. 4. vers. 18, 19.*

AMEN.

DOMI-

DOMINICA XII. POST TRINITATIS;
MARC. VII. xli. 35.

Και ὁυτως διηλοῖχθῃσαν αὐτῶν
α. ἀκούει καὶ ἐλευθέρῳ δέσποτις τῶν γλωσ-
σῶν αὐτῶν, καὶ ἡ λαλῆσι δόξας.

Et statim apertæ sunt ejus
aures; & solutum est vincu-
lum linguæ ejus ac loquebatur
rectè.

Singulare Beneficium fuit quondam illud, quod
obtigit Esaiæ, Domino apparente Majestaticè;
agnovit enim ipse suam impuritatem & indignitatem,
vidit advoiare unum ex Seraphim ad se cum calculo i-
gnito, quo tangeret linguam, & tandem animatus zelo dextrè locu-
tus est adversus impios & erga Ecclesiam, ut constat ex *Esaiâ* 6. v. 5,
6, 7. & seq. Singulare fuit hoc Beneficium DEI, obigit
enim *Esaiâ*. Erat hic *Esaiâs*, ut ipse fateatur, VIR pollutus labiis &
peccator, similis populo suo polluto, cum quo habitabat, nec Civibus
suis per naturam sanctior; imò putant *Hieronymus*, *Cyrillus* & *Haymo*
peccavisse *Esaiâ* taciturnitate, quod scilicet peccata populi & proce-
rum vel tædio vel metu victus insectari desierit, Regemque *Oziam*
non justè & debitè reprehenderit, atque idem fecerit, quod postea
ipse reprehendit in quibusdam Ordinis sacri hominibus: *Specula-
to oculi cæci omnes, nescierunt universi: canes muti, non valentes la-
terare, videntes vire dormientes & amantes somnia. Esaiâ* 56 vers. 10.
Singulare fuit hoc Beneficium DEI, solvit quippe Deus quod
impedit, atque linguam Prophetæ corripuit; ex *Seraphim* quippe unus
calcone ignito, qui similis pyropo tetigit labia *Esaiæ*, ut peccatum
toleretur, & stipulæ exurentur, sordes illæ tollerentur, ferè ad il-
lum modum, quem de Messia usurpat *Malachi* dicens: *Quis pote-
rit cogitare diem adventus ejus? & quis stabit ad videndum eum? ipse
enim quasi ignis consumens &c. Malach. 3. v. 2, & 3.* Singulare deni-
que fuit hoc Beneficium DEI, ex illo quippe tempore locutus
est *Esaiâs* dextrè & debito cum zelo. Fuerat ille timidior iusto ha-
bitus, neque loqui volebat, quod ratio officii & status rerum præ-

sens exigebat; quapropter animat ipsum ipse DEUS, linguam illius inflammat & accendit, ut dextrè loquatur, & Verbis divinitus infusis voluntatem DEI exponat, quemadmodum DEUS pariter egit cum *Jeremia* manum extendendo & dicendo: *Ecce indo verba mea ori tuo. Jeremia 1. v. 9. & 10.* Ut quondam singulare fuit Beneficium, quod DEUS exhibuit *Esaie*, ita quoque hoc ipsum, quod *Muto* nostro fuit dispensatum, planè singulare & admirandum fuit ad quod solum vinculum linguæ & ille rectè locutus fuit, de quo *ov̄ Θιζ̄*.

EXEGESIS.

QUàm insignis fuerit Effectus Verbi *Ephphata*, indicat *Marcus* dum dicit: *Non tantum fuisse adaperas aures hujus hominis, sed & factum, ut solum fuerit Vinculum linguæ ipsius, & locutus fueris rectè.* In quibus Verbis observandum, l. Cujus Linguæ Vinculum sit solum; fuit autem ille miser aliquis homo, qui Christo oblatus fuit in Regione Decapoleos qui dicitur *μοχλαλ* &, quod quidam accipiunt de *muto* simpliciter tali, ut *Arabs*, *Vulgatus* & *B. Lutherus*, cui accessit *Ludovicus de Dieu*; alii verò de illo qui *impedita* lingua, ut non potuerit nisi lallare, nec Verbum aliquod intelligibile proferre, non uti linguâ quæ aliàs Instrumentum communisandi conceptus & sensa Animi, quò respicit *Solomon*: *Proverb. 16. v. 1. Hominis est animam preparare. & Domini, gubernare linguam.* quæ aliàs instrumentum prodendi Sapientiam & Justitiam, quò *David* respicit: *Os justis meditabitur sapientiam, & lingua ejus loquetur judicium. Psalm. 37. v. 30.* quæ aliàs Instrumentum laudandi & invocandi DEUM ejusque Nomen concelebrandi, quò *Ejusas* respicit *cap. 45 v. 23, & 24.* In memet ipso juravi, egredietur de ore meo justitia verbum, & non reverteretur: quia mihi servabitur omne pignus. & jurabit omnis lingua. *Quæ q. in Domino di es, mea sunt justitia. &c. 11.* Observandum, quid solum sit, *Marcus* dicit: *Solutum esse vinculum Linguæ*, hætenus lingua hujus viri erat compressa & arctata, Vinculo quasi ligata, ut sese expedire non potuerit, nec in voces effundere, nunc autem dicitur vinculum illud esse solum, ablatum. In *prælo* occurrit vox *δεσµος* quæ notat tale vinculum, quod ex iusto DEI judicio iminuitur, atque usurpatur ita *Juda v. 6.* notat tale vinculum,

culum, quod ex *Diaboli Malitia* & nocendi cupiditate injicitur, atque usurpatur ita *Luc. 13. v. 16.* notat denique tale vinculum, quod ex *hominum Malevolentia* immittitur, atque ita usurpatur *Act. 19. v. 26.*

III. Observ. quis Effectus hujus solutionis; dicitur autem *soluto hoc vinculo hunc μαχάλον locutum esse rectè*, protulisse ipsum Verba sana & intelligibilia, voce usum articulatâ, ut decet Creaturam rationalem, ut de *Abrahamo* dicitur, quod locutus fueris ad filios *Heb. Gen. 23. v. 3.* protulisse ipsum Verba, quæ prudentiam quandam spirabant, ut decet hominem sapientem, non furiosa & ex Affectu prodeuntia, sed moderata, uti de *Labane* dicitur, quod *DEUS* ipsum jussit loqui *Gen. 31. v. 24.* protulisse denique ipsum Verba sonora & in *DEI* laudemque collimantia, ut decet hominem pium & religiosum, uti de *Josepho* dicitur, quod ita locutus sit de *Numinis* providentiâ ad fratres suos *Gen. 45. v. 4, 5, 12, 13.*

L. D.

VIdemus, Quomodo Salvator noster adhuc dum soleat imaginem divinam restituere in homine lapsa quoad Linguam os & loquelam. Restituere solet Salvator Imaginem divinam in homine Lapsa, Miseri misereundo, dum scilicet non auersatur etiam *μαχάλον* & mutum in spiritualibus; miseretur illorum, qui post lapsum abutuntur linguâ, & muti sunt in naturalibus, ut *Philo* dicat: *Difficile astimamus, quæ in terra sunt; & quæ in præcæi sunt, invenimus cum labore.* *Sapientia 9. v. 16.* qui post lapsum abutuntur lingua, muti sunt in civilibus, ut *David* dicat: *Justitiam loquimini: rectè judicate: filii hominum Psalm. 58. vers. 2. & 3.* qui post lapsum abutuntur linguâ, & muti sunt in sacris & divinis, ut *Paulus* dicat: *Sepulchrum patens et digestur corum, lingua suo dolose ægunt; Venenum aspidum sub labiis eorum est.* *Rom. 3. v. 13, & 14.* Si *DEUS* aperuit os *Asina*, quæ brutum Animal Nunt. 22. v. 28. multò magis miserebitur hominis, qui post lapsum factus est ut Brutum, & desinit loqui sana & salutaria, timensque sese abscondidit, de quo *Gen. 3. v. 8.* Restituere solet Salvator noster Imaginem divinam in homine lapsa 11. Vinculum solvendo.

dum scil. vinculum lingua solvit, quod incubat, urget, premit & ligat, solvit ille vinculum fra divine & Maledictionis legalis, de quo *Paulus Rom 3. v. 19.* solvit ille vinculum *abolitica potentia* & infernalis violentiæ, de quo *Paulus 2 Timoth. 2. v. 26.* solvit ille *vinculum* Mundi, de quo *Paulus Eb. 11. v. 36.* Si DEUS solvit vinculum injectum *Simoni*, ut illud admirabiliter instar Igne consumpti ruperit, ut constet ex *Jud. 15. v. 14.* multò magis aperiet os & solvet vinculum linguæ, quod *Philisti* infernales & filii seculi injiciunt, & complebit illud in suis: *Clamaverunt ad Dominum, cum tribularentur, & de necessitatibus eorum liberavit eos, & eduxit &c.* ex *Psalm. 107. v. 13, & 14.* Restituere solet Salvator Imaginem divinam in homine lapso III. Linguæ subveniendò, dum scil. *virus* lingua dispensat & infundit, ut rectè loquantur homines & rationi sive *Mensi* conformiter, juxta Monitum *Pauli: Deponentes mendacium, loquimini veritatem, unusquisque cum proximo suo. &c.* *Eph. 4. v. 35.* ut rectè loquantur homines atque prudentia & Comitati conformiter, juxta Monitum *Pauli: Sermo vester semper in gratia sale sit conditus, ut siliatus, quomodo oportet vos unicuique respondere Coloss. 4. v. 6.* ut rectè loquantur homines atque pietati & *Religioni* conformiter, juxta Monitum *Pauli: Formam habes sanorum verborum, qua à me auditi in fide, & dilectione in Christo Jesu. 2. Timoth. 1. v. 13.* Si DEUS Linguam *Bileami* ita rexit, ita viribus instruxit, ut non nisi rectè & ritè locutus fuerit, atque ipse dixerit: *Quomodo maledicam, cui non maledixit DEVS? quia ratione destiter, quem Dominus non destituit? Numer. 23. v. 8.* multò magis Linguæ suorum subveniet ita ut loquantur rectè & dicant: *Iustitiam tuam non abscondi in corde meo, veritatem tuam, & salutare tuum dilexi, ex Psalm. 40. v. 11.*

USUS I. DEHORT.

SI Salvator ita solet adhucdum Imaginem suam restituere in homine, quoad os, linguam & loquelam, peccant graviter illi, qui *moralius* se exhibent per superbiam & *fastum*, neque volunt esse miseri, quorum Salvator debeat misereri, quales describuntur: *Cogitaverunt & locuti sunt nequitiam, iniquitatem in excelsis locuti sunt. Posuerunt in celum os suum: & lingua co-*

rum transiit in terra. *Psal.* 73. v. 8. & 9. experientur illi illud *Psal.* 31. v. 19. Peccant graviter, qui vincula sibi metipsis injiciunt, Diabolo & Mundo os commodant, atque patiuntur, ut lingua ipsorum sit sicut &c. *Jacob.* 3. v. 8. experientur illi aliquando illud, *Amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem?* &c. *Matth.* 22. v. 12. & 13. Peccant graviter, qui lingua sua non rectè utuntur, atque non dextrè illà agunt erga Deum & proximum, similes fratribus *Josephi*, de quibus *Gen.* 37. v. 4. experientur illi illud: *Videntes turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subita mutatione inasperata saluti, gementes præ angustia Spiritus, dicentes intra se, poenitentiam agentes, & præ angustia Spiritus gementes: hic ille est quem Iudæis exposueramus* &c. *Sap.* 5. v. 2, 3, 4. & 5.

USUS II. ADHORT.

SI Salvator noster ita solet adhucdum Imaginem divi-
suam restituere in homine, quoad os, linguam & lo-
quelam, studeamus, ut agnoscamus humiliter nostram miseria-
ram, atque accedentes Deum dicamus cum *Abrahamo*: *Ausus sum loqui ad Dominum, cum sim pulvis & cinis.* ex *Genes.* 18. v. 27. Stu-
deamus, ut veneremur illum, qui solvit vincula nostra, atque fide amplectamur illum, qui dicit: *Conseram jugum ejus de collo tuo, & vincula ejus dirumpam.* *Jerem.* 30. v. 8. Studeamus denique, ut acceptis desuper viribus loquamur rectè, rectè erga Deum, rectè erga proximum dicentes: *In Domino laudabitur anima mea, audiant manus ejus, & lascentur* &c. ex *Psal.* 34. v. 2, 3, 4.

USUS III. CONSOLAT.

SI Salvator ita solet adhucdum Imaginem suam resti-
tuere in homine, quoad os, linguam & loquelam, bono
sint animo, qui attendunt ad illum, qui dixit *Apostolus* suis: *Ego dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere, & contradicere omnes adversarii vestri.* *Luc.* 21. v. 15. Si per naturam somus *μωλάδοι*, at-
que nobis conquerendum cum *Moyse*: *Non sum eloquens, in predicatione & tardior lingua sum.* ex *Exodi.* 4. v. 10. novimus necessarium ve-
nille

nisse, ut nostri miseretur etiam hac in parte, juxta illud: *Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum, qui lassus est, verbo. Esaia 50. v. 4.* Si per Diaboli potentiam etiam injiciatur nobis vinculum linguæ, ut quandoque similes simus illi muto, de quo *Luc. 11 v. 14* novimus Messiam venisse, ut omnia vincula dirumperet, & nos animaret ad illud: *Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomen Domini invocabo &c. Psalm. 116. v. 18, 17, 18, 19.* Si denique per seculi genium & *μίσος* vel obmutescamus vel non semper liceat nobis rectè loqui, atque similes simus *Ephraimitis*, qui *επεὶ Σιβολεὶθ* pro *Schiboleth* molli Mundi ore pronunciemus in meritum Excidii *Judic. 12. v. 5. & 6.* novimus Messiam venisse, ut vires suggereret dextrè loquendi, atque nunc illud tempus acceptum esse completum, de quo: *Confortate manus dissolutas & genua debilia roborate: Dicite pusillanimis confortamini &c. Esaia 35. v. 3, 4, 5, 6.* post quod traducendi simus illuc, ubi perpetuò dicturi: *Dignus es, Domine, Deus noster, accipere gloriam, & honorem, & virtutem: quia tu creasti omnia, & propter voluntatem tuam erant & creata sunt. ex Apoc. 4. v. 11.* AMEN.

DOMINICA XIII. POST TRINITATIS,
LUC. X. vs. 27.

Ο' δὲ ἀποκριθεὶς ἔειπεν, Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεὸν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἀγνοίας σου καὶ τὸν πλησιέστερον σου ὡς σεαυτὸν.

Ille respondens dixit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex totis viribus tuis, & ex tota mente tua: & proximum tuum sicut teipsum.

Occundum Affectu, amœnum & liberalem se quendam David exhibuit cum suis militibus Viro Aegyptio: cùm enim ipsum invenisset in campo, vidisset miserum, ejusdem misertus fuit, crexit, atque

que cibare & potare curavit, ut Spiritus ferè excussus redierit ad illum, ut constat ex *1. Sam. 30. v. 11, 12. & seq.* Fœcundum Affectu se exhibuit David cum suis Viro huic, dum eundem respexit & recipit. Erat ille *Servus* ratione status, adeoque vilis conditionis in oculis hominum, erat *ager corpore*, adeoque averfandus potius quàm complectendus, erat denique ille *Aegyptius* ortu & lingua, cujus Majores quondam *Israelitas* malè habuerunt, atque preflerunt; nihilominus eundem faventer respicit David cum suis, & recipit, ut præterea ille sese aggregarit *Amalekitis*, qui Urbem *Ziklag* Igne combusserunt, populo cujus memoria etiam abolenda, juxta illud *Deuter. 25. v. 19.* Fœcundum Affectu se exhibuit David cum suis huic Viro, dum opere ipso & effectu comprobavit Affectum. Erat hic homo æger, jacebat desertus in campo, per triiduum nihil ederat aut biberat, verè Sceleton & Morti proximus, miseretur itaque illius David, blandè eundem compellat, atque permittit & curat, ut ei detur panis, ex quo reficiatur, & aqua, præterque hæc etiam ficus & caricæ cum passis uvis, quò succus vitæ restauretur, juxta morem & consuetudinem *Orientalium*, qui esurientibus non tantum panem, sed & hos fructus offerrebant, ut de *Abigail* constat cibante hunc ipsum Davidem cum suis ex *1. Sam. 25. v. 18.* Fœcundum denique Affectu se exhibuit David cum suis huic Viro, dum candidè & constanter cum illo agit. Erat ille Vir Mortis, metuebat, si vires recuperasset, Excidium, & pro vita rogabat: promittit itaque David illi hoc ipsum, quod petebat, & servat eum constanter, non tantum memor quod gratum illi fuerit quondam cibari in deserto *Maon* cum suis, sed etiam quòd Lumen rectæ rationis & revelationis diceret talia esse facienda proximo, quæ voluntis nobismetipsis fieri, utpote in quo sita lex & Propheta, juxta illud *Christi Matth. 7. v. 12.* Quàm fœcundum Affectu, amicum & liberalem se exhibuit David *Agyptio*, tam strictè & quidem majori in mensurâ requirit illud Lex divina: *Dilige proximum ut teipsum*, de quo *en̄. 13.*

EXEGESIS.

Quamquam *Scriba* non penetrarit sensum Legis, *Christus* tamen, quia dixit: *Non tantum diliges Deum, &c. sed & proximum & teipsum*, dixit rectè respondisse. Siquidem amplissimi ambigunt summæ intensionis, & profundi sensus sint hæc Verba, ut à Mose proposita. Observandum ergò I. Quis per proximum intelligatur. In textu ebræo occurrit tale Nomen, quod derivatur a voce, quæ notat *pascua*, in quibus oves simul vivunt, ambulant, edunt & reficiuntur; per compascuum autem vel proximum hunc intelligitur *omnis homo*, qui *nostri sanguinis* & ejusdem ortus nobiscum est Adamo, ut quidem accipitur illud *Levit. 19. v. 18.* *omnis homo, qui Consilii aut Auxilii nostri indigus aut desiderans*, ut quidem accipitur illud *Proverb. 27. v. 10.* *omnis homo, qui vel amicus, vel etiam inimicus, hostis, & adversus*, ut quidem accipitur illud *Exod. 11. v. 2.* II. Observandum, Quid per Diligere intelligatur, in nostro adeoque græco textu occurrit *ἀγαπᾶν*, quæ notat *diligere corde* & Affectu, ita ut aliquem magni æstimemus, atque sic loquitur *Matthæus cap. 5. v. 24.* *diligere Linguam & Ore*, ita ut aliquem blandè compitemus, atque sic loquitur de Christo *Marcus cap. 10. vers. 21.* *diligere denique Opere, Manu & Effectu*, ita ut aliquem cibemus, potemus, vestiamus & alia opera misericordiæ exhibeamus, atque sic loquitur *Lucas cap. 7. v. 4. & 5.* Denique III. observandum, Quis per Vocem Sicut intelligatur, & phrasin, sicut temetipsum notanter autem dicitur ut teipsum, non plus nec minus, sed Amicus Amor sit Exemplum Amoris in proximum, ut illum diligas, debet tamen Ordine ut teipsum *sincerè & absque fuce*, ut teipsum *amare sincerè quia DEUS cor probat 1. Chron. 30. v. 17. grati & ardenter*, ut teipsum etiam citra respectum opum & honorum, & quidem ardenter amas, quia *charitas fraterna debet esse cordialis Rom. 12. v. 10.* Denique *constantur* in tempore utriusque fortunæ, ut teipsum diligas & amas usque in mortem, quia *verum Amicus semper amat. &c. Prov. 17. v. 17.*

L. D.

Videmus, Quàm ille qui secundæ Tabulæ vult satisfacere, tam arctè, profundè & strictè sit adstrictus & obligatus. Arctissimè obligatus est ille, qui vult satisfacere præcepto de charitate Proximi I. ex Objecti Universalitate, si consideremus proximum; Amare enim debet non tantum unum & alterum hominem, sed omnes qui ex Adamo, quia Deus ex uno sanguine omnes produxit Act. 17. v. 26. Amare debet non tantum unum & alterum egenum, sed omnes qui ipsi obviants, quia Deus idè manuum illius implevit, ne deneget egeno Proverb. 3. v. 27. Amare debet non tantum amicum unum & alterum, sed omnes etiam Inimicos & Hostes, quia DEUS præcepit: Si offenderis bovem inimici tui, aut asinum eius errantem, omnino eum reducito ad illum. Si videris asinum osoris tui succumbentem oneri suo dum abstinere à deponendo onere illius, omnia deponito cum eo omni. Exod. 23. v. 4. & 5. Ut Columna Nubis & Ignis, quam animabat DEI filius, non tantum superferebatur Israelitis, sed & Egyptiis, qui sese associarunt à maximo ad minimum in toto Exercitu Exod. 13. v. 21. 22. ita Charitas ex lege requisita proximi debet se diffundere in omnes homines, egenos & inimicos, juxta Verbum Pauli: Dum tempus opportunum habemus, sinimus beneficii erga omnes, maxime verò erga domesticos fidei. Galat. 6. v. 10. Arctissimè obligatus est ille, qui vult satisfacere Legi de charitate Proximi II. ex Actus Profunditate, si consideremus opus præceptum. Diligere tenetur Cordis Affectu, atque plus estimare proximum quam seipsum Philip. 2. v. 3. Diligere tenetur Oris Labio, atque sermonem suum fundere Proverb. 16. v. 24. Diligere tenetur Operis Effectu, nec omnia charitatis Exercitia præstare Esaia 58. v. 7. Ut Columna Nubis & Ignis non parcè sed liberaliter, & irroravit populum & luxit illi, ut constat ex Psalm. 109. v. 39. ita charitas ex lege requisita proximi non tantum corde continetur, sed liberaliter diffundit se in os & opera, estque ardens & regit multitudinem piscatorum, juxta illud Petri 1. Epistola cap. 4. v. 8. Arctissimè denique obligatus est ille, qui vult satisfacere præcepto de charitate Proximi III. ex Modi Qualitate, si consideremus illam Qualitatem, non tantum

enim debet amare, externe, sed *sincere* & cordialiter ut semetipsum, juxta illud *Pauli*: *Induimini, ut electi DEI, sancti, & dilecti, visceribus miserationum, benignitate, animi submissionis lenitate, ira cohibitione. Coloss. 3. v. 12.* non tantum debet amare utiliter aut tepide, sed *fauenter* & gratuito ut semetipsum, juxta illud: *Non quaris charitas quæ sua sunt, non exacerbatur, non agitat malum. 1. Cor. 13. v. 5.* non tantum debet amare proximum per diem & annum tempore felicitatis, sed & calamitatis per totam vitam, juxta illud: *Ne segnes simus benefaciendo. præstito enim tempore suo metemur, si non frangamur animo. Gal. 6. v. 9.* Ut *Columna Nubis* & *Ignis*, quam animabat *Deus filius*, non tantum de die irrorabat & tegebat, sed & noctu lucebat, nec tantum supereminebat quiescentibus, sed & ambulantiibus per desertum usque in terram *Canaan Num. 29. v. 19, 20, 21*, ita *Charitas* ex *Lege* requisita proximi debet esse sincera, ardens & constans *Cantic. 8. v. 6. & 7.*

USUS I. ELENCTICUS.

SI ita arctè obligatus ille qui *Tabulæ secundæ* vult satisfacere, errant graviter, qui putant *Legem Moysis* per proximum non notasse quemvis hominem, sed tantum popularem & ejusdem religionis judaicæ, aliud docet *Explicatio*, aliud ipse *Solomon*: *Si esuriat os tuum, ciba eum pane; & si sitiat, da ei bibendam aquam. Nam velut prunas concervabis super caput ejus. & Jehova rependet tibi. Prov. 25. v. 21, 22.* Errant graviter, qui putant non cordis, oris & operis perfectionem requiri ex lege & præcepto, sed consilii esse Evangelici, si præter cordis & oris amorem etiam consummatum opus addatur, aliud docet *Explicatio*, aliud *Jacobus*: *Quod, si frater aut soror nudi fuerint, & destituti quotidianæ vilitæ: Dicat autem ei aliquis vestrum: Abite cum pace, calefescite & saturamini: non tamen dederitis eis quæ sunt apta corpori, quæ eris utilis? cap. 2. v. 15 & 16.* Errant denique graviter, qui putant in *N. T.* esse præceptam dilectionem proximi superiorem illâ, quæ est illius ut suimetipsum, aliud docet *Explicatio*, aliud ipse *Christus*, qui istam hanc gloriam tribuit: *Majorem charitatem nullus habet, quam istam, ut quipiam animam suam deponat pro amico suo. Job. 15. v. 11.*

USUS

USUS II. ADHORT.

SI ita arctè obligatus est ille, qui Tabulæ secundæ vult satisfacere, studeamus, cum non possimus proximum diligere perfectè, ut tantum diligamus omnem, quantum per Gratiâ Spiritus S. possumus, imitemur *Abrahamum*, qui pro vicino *Sodomitis* intercessit *Gen. 18.* imitemur *Iobum*, qui nulli genti opem denegavit *Job. 31.* imitemur *Jacobum*, qui *Esau hosti obviam processit, submisit se & lachrymas fudit Gen. 33. v. 3.* Studeamus, cum non possimus diligere Affectu, ore, & opere perfectè, ut tantum diligamus, quantum per Gratiâ Spiritus S. possumus, insistamus laudabili vestigio *Moyſis* populum erga suum Affectu exardescentem *Exod. 32.* insistamus laudabili vestigio *Josue* etiam *murmurantibus* verbo blando *obvianti Num. 14.* insistamus laudabili vestigio *Boaz* *Rutha* permittente *spicas de messe*, & erga Viduam Affectum opere contestanti *Ruth 2. v. 8.* Studeamus, cum non possimus diligere eâ sinceritate, ardore & constantiâ, quæ requiritur, ut tantum diligamus, quantum ratione modi per Gratiâ Spiritus S. possumus, atque respiciamus ad Exemplum *Nathanaelis*, qui *aperuit & verus Israelita Job. 1.* ad Exemplum *Pauli*, qui potuit dicere, *quis infirmatus & ego non, quis scandalizatur & ego non moror? 2. Cor. 11.* ad Exemplum *Epaphre*, qui *constanter dilexit Paulum Philip. 2. v. 30.*

USUS III. CONSOL.

SI tam arctè obligatus est ille, qui tabulæ secundæ vult satisfacere, bono sint animo, qui norunt *Christum* etiam *hic esse suum Legis &c. Rom. 10. v. 4.* Utut non possimus proximum diligere perfectè omnem, atque deviemus sæpè ab illo Christi monito: *Dilige te inimicos vestros, benedicite eis qui execrantur vos, benefacite eis, qui oderunt vos &c. Matth. 5. v. 44.* novimus Christum nostri loco venisse & implevisse id, esse illum, qui omnem Mundum dilexit & frater factus est per incarnationem, qui miserorum in sanguine jacentium misertus est, qui dilexit inimicos & hostes nos, juxta illud; *Commendat suam erga nos charitatem Deus, eo quod quibus*

adhuc essemus peccatores, Christus pro nobis mortuus sit. Rom. 3. v. 4. Ut non possimus diligere corde, ore & opere perfectè, atque longius deviemus ab illo Johannis monito: *Filioli mei ne diligamus verbo neque lingua solum sed facto & veritate.* 1. Joh. 3. v. 18. novimus Christum nostri loco stetit & implevit id, esse illum, qui Affectu intimo nos complexus, labiis gratiosis allocutus, & ipso opere Redemptionis animam posuerit pro nobis tanquam bonus pastor, qui verè dicere potuerit: *Ego si sublatum fuero terra, omnes traham ad me ipsum.* Joh. 12. v. 32. utut denique non possimus diligere proximum omni modo in lege requisito, atque deviemus sæpe ab illo Pauli monito: *Super hac omnia induimini charitatem, qua est connexus perfectionis.* Coloss. 3. v. 14. novimus Christum nostri loco venisse & implevit id, esse illum, qui amarit nos sincerè, utpote in quo nullus dolus inventus, qui ardens, utpote qui se in holocaustum pro nobis obtulerit, qui denique constanter, utpote qui in cruce dixit: *Remitte pater,* atque contestatus ita sit, ut *semel dilexist, ita diligere persequeris usque ad finem* Joh. 13. v. 1. Finimus in Verbis Michæ 6. v. 8. *Indicavi tibi, o homo, quod sit bonum: acquid Jehovah requisivit abs te, nisi ut exerceas jus, & amas benignitatem, & modestè ambulas cum Deo tuo.* AMEN.

DOMINICA XIV. POST TRINITATIS,
LUC. XVII 15. & 16.

Εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν ἰδὼν ὅτι ἰαθῆν, ἠπερίψεν μὲν Φωνῆς μεγάλης δοξαζὼν τὸν Θεόν. Καὶ ἔπειτα ὅτι περὶ σωτοῦ αὐτοῦ τὴν πῖδα αὐτοῦ ὁ Χριστὸς αὐτῷ, καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρεῖτης.

Unus autem ex illis ut vidit, quòd mundatus esset, repperit est cum voce magna glorificans Deum. Et procidit in faciem ad pedes ejus, gratias agens ei, Et hic erat Samaritanus.

Prodidit Specimen luculentum quondam prodidit Samuel erigendo lapidem & inscribendo nomen EbenEzer, atque dicendo, *usque auxiliatus est nobis Dominus,* de quo n. Sam. 7.

Sams. 7. vers. 12. Luculentum pietatis Specimen exhibuit Samuel, dum lapidem posuit DEO. Venerat Samuel cum suis victoriosus ad Vicum *Bethcar*, qui ita dictus fuit, vel à copiâ agnorum, vel ab agno immolato hic à *Samuele*, quique in tribu *Juda* vicus *Bethsamus*; quapropter erigit lapidem aliquem grandem illi DEO, qui ostendit hæcenus se novisse miseriam populi sui, misertusque ei illius & potenter debellavit hostes, demonstrans sese esse illū, cui debeatur Gloria, planè ut *Moyse* extruxit Altare post debellatos *Amalekitas* & inscripsit illi *JEHOVAH NISSI*, Dominus vexillum meum *Exod. 17. v. 14, 15, 16.* Luculentum pietatis Specimen exhibuit Samuel, dum lapidem illum posuit inter *Maspath* & inter *Sen*, qui locus à dente dictus, vocavitque illum lapidem *Eben-Ezer*. Hæcenus egerat in *Maspath* Samuel, nunc verò promovens victoriosè cum suis erigit inter *Maspath* & *Sen* lapidem, vocatque illum *Eben-Ezer*, hoc est lapidem auxilii, devotè coram illo se sistit cum populo & humiliter, notatumque vult illum locum non aliter ac *Josua*, qui lapides erigi jussit post Beneficium divinum transmissio- nis per *Jordanem* in terram sanctam, de quo *Josua 4. v. 20.* Luculentum pietatis Specimen exhibuit Samuel, dum gratias agit DEO pro Beneficio atque publicè & disertis verbis dixit: *hucusque auxiliatus est nobis Dominus.* Venerat Samuel cum suis ad illum locum, processerat victoriosus ultra Vicum *Bethcar* cum illis, qui hæcenus aquam fuderant & lachrymas addiderant; quapropter præ- latus nunc gratias agit DEO non tantum erectione lapidis, sed & publica professione, planè ut *Jacob* Patriarcha, qui post apparitionem divinam & Beneficiorum Complementum in *Bethel Aram* ex- structis, de quo *Gen. 35. v. 14. & 15.* Ita quondam, Dilecti, Samueli tum dissimuliter Samaritani, qui veniens in domum Agni immacu- lati, iteū illum, ubi *Christus*, etiam agnovit illum esse Deum, prostra- tum se coram illo, atque gratias decenter egit pro Beneficio accepto, cum itaque Exemplo suo præluxerit nobis, quapropter eundem spectabimus oculis devotis, & quid ex ipso transferendum in no- stris usus paucis aperiemus *vvv. Oia.*

E X E G E S I S.

UT qui sufficienter Virtutis Indolem delineare volunt, & illam laudant, & vitiorum oppositorum fœditatem exponunt, ita quoque *Lucas* noster in recensione Historica utrumque fecit, & quidem primùm virtutem in luculentis actibus & indiciis exhibuit, dicit enim unum regressum esse ad Christum &c. I. Magnà voce magnificasse DEUM; in græco occurrit vox *δοξαζων*, quæ notat glorificantem, adeoque indicat *Lucam* hunc revertentem ex leprosis vocem extulisse sanitate restituta post raucedinem, atque glorificasse Christum, dedisse Gloriam divinitatis illi, quod scilicet non tantum *noverit aggritudinem* quâ laboravit, & perspexerit illam intimis inhzrentem fibris, prout noverat varii generis ægros esse in Galilzâ, Morbos illorum perspexit & curavit, de quo *Matth. 4. v. 23. 24.* sed & voluerit illam sanare & tollere, prout ejusdem voluntatis fuit erga leprosum illi occurrentem & dicentem: *Domine, si velis, potes me purificare. Matth. 8. vers. 2.* imò actu ipso *potenter* sustulerit, quod hæcenus onerosum, deleverit, quod hæcenus fœdavit, prout omnis generis Morbos curavit, missis ad ipsum discipulis Johannz *Matth. 11. v. 4. & 5.* dicit II. cecidisse illum revertentem in faciem ante pedes ejus, quia jam purgato hoc licebat, cum hoc factum postquam sese ostendissent sacerdoti, procidisse ipsum *devotè*, ut quondam *Magi*, de quo *Matth. 2. v. 11.* procidisse in faciem *reverenter* & *pudicè* rememorando fœditatem illius, quâ paulo ante laboraret ut *femina* illâ *Luc. 8. v. 47.* procidisse in faciem ad pedes ejus *humiliter*, ut quondam *Spiritus illi immundi*, quibus imperabat *Marc. 3. v. 11.* dicit III. gratias egisse illi; in græco occurrit vox *εὐχαριστων*, quæ notat benedicentem, sive gratias agentem, adeoque *Lucas* indicat hunc revertentem ex leprosis disertis verbis gratias egisse pro beneficio præstato Christo Servatori, prout *Paulus* gratias egit pro Gratia divinitus dispensata *1. Corinb. 1. v. 4.* *Gratias ago Deo meo semper de vobis, ob gratiam Dei, quæ data est vobis in Christo Jesu.* prout gratias egit pro receptione Verbi divini: *Nos gratias agimus Deo sine intermissione, quod acceperimus de Deo seminem quem audivimus ex nobis exspectari non ut sermonem hominum, sed (sicut verè est) ut*

ut Dei sermonem, qui etiam in vobis qui creditis. 1. Thess. 2. v. 13. pro-
ut gratias egit pro fide Romanorum illustri in toto orbe: Rom. 2. v.
8. Gratias ago Deo meo per Jesum Christum, super omnibus vobis quod
fides vestra annuntiatur in toto mundo.

L. D.

Videmus, Quid ad Beneficiorum divinatorum exhibi-
tionem & Dispensationem Mens ingenua debeat,
quid referendum, quid exhibendum. Radiare debet ex
istiusmodi homine ad Exemplum Samaritani I. Majestatis di-
vinæ Veneratio, agnoscere enim & glorificare tenetur talis Chri-
stum ut DEUM omniscium, & dicere cum Davide: Ipse novit sig-
nificatum nostrum, memor pulverem nos esse. ex Psalmo 103. vers.
14. agnoscere & glorificare tenetur talis Christum ut DEUM
misericordem & propensum & dicere cum Moyse: Jehova, Jeho-
va, Deus misericors & graciosus: longanimus & multum benignitate ac
Fide: Custodiens benignitatem millibus, condonans iniquitatem & de-
fectionem & peccatum. ex Exodi 34. v. 6. & 7. agnoscere & glorificare
tenetur talis Christum ut DEUM omnipotentem, & dicere cum Josa-
phato: Jehova Deus majorum nostrorum, nonnetu tu Deus in caelis, &
tu dominari in omnia regna gentium; ita ut in manu tua sit vis & po-
tentia, ac nemo tibi possit obistere. ex 2. Paral. 20. v. 6. Ut Naaman
Aram ædificavit ex terrâ sancta allata in Syriam illi DEO, qui om-
niscius misericors & omnipotens, quique ipsum leprâ liberavit 2.
Reg. 5. v. 17, & 18. ita ad Beneficiorum divinatorum exhibitionem, æ-
dificanda est Ara agnitionis sinceræ & glorificationis, atque inscriben-
dum illi: Quis est sicut tu inter fortissimos Jehova? quis est sicut tu
magnificus sanctitate? reverendus laudibus? mirificus? ex Exodi 15. v. 11.
Radiare debet ex istiusmodi Homine ad Exemplum Samaritani,
II. Totius Corporis & Animi Prostratio; procidere enim
debemus devotè, ut cum ita adoremus & colamus cum Hukia & popu-
lo ex 2. Chron. 29. v. 29, & 30. procidere debemus in faciem reve-
renter, ut agnoscamus nostram Miseriam, & quòd non digni, ut faci-
emus attollamur ad ipsum cum Esra & populo Esra 10. v. 1. procidere de-

bemus denique *humiliter* ad pedes Salvatoris, ut nos submittamus totos ei *cum viginti quatuor Senioribus Apoc. 4. v. 10. & 11.* Ut David Aram ædificavit DEO & coram Domino devotè, reverenter & humiliter sese prostravit ad exhibitionem Beneficii 2. *Sam. 24. v. 17, 18. & 25.* ita ad beneficiorum divinatorum exhibitionem ædificanda est *Ara devotionis, Reverentiz & Humilitatis atque inscribendum illi: Ego sum Deus fortis, & nullus prætere.* Per me juravi, prodit ex ore meo iussè verbum, quod non revocabitur; mihi incurvatum iri omne genus, iuraturam omnem linguam. Tantummodo in Jehova, de me inquit, omnis iustitia & robur est. ex *Esaia 45. v. 22, 23, 24.* Radiare debet ex istiusmodi homine ad Exemplum Samaritani III. Gratiudinis debitæ declaratio, agere enim gratias tenetur talis pro Gratia, tam liberaliter sibi dispensata atque dicere: *Evigila gloria mea: evigila nablum & cisbata expergefaciam inde ab aurora. Celebrabo te in populis, psallam te in nationibus. Magnam esse tuæ ad celos benignitatem inam, & ad superiora iug, nubes veritatis tuam.* ex *Pf. 57. v. 7, 8, 9, 10, 11.* agere gratias tenetur talis pro Verbo tam efficaciter operoso, atque dicere: *Nisi lex tua esset omnis oblectatio mea, jam diu periissem in afflictione mea. In seculum non obliviscar mandatorum tuorum; nam illis vivum conservas me.* ex *Psalms. 119. v. 92, 93.* agere gratias tenetur talis pro fide & fiduciâ divinitus accensâ & fultâ, atque dicere: *Jehova robur meum & scutum meum; cui confidens animo meo adjuvar: idcirco exultat animus meus, ut cantico meo celebrem eum.* ex *Psalms. 28. v. 7.* Ut Noah Aram Gratiudinis ædificavit DEO, egressus Arca, pro Conservatione beneficâ, & deprædicatione Misericordiam divinam Verbis & opere exhibiti sacrificii, de quo *Gen. 8. v. 20.* ita ad beneficiorum divinatorum exhibitionem ædificanda est *Ara Gratiudinis DEO debitæ, atque inscribendum illi illud: Celebrabo, Jehova, ex toto animo meo; enarrabo omnia mirabilia tua opera. Letabor & exultabo in te, psallam nomini tuo, nomini tuo excelso.* ex *Psalms. 9. v. 2, & 3.*

USUS I. DEHORT.

SI ad Beneficiorum divinatorum Exhibitionem Mens ingenua recensita referre debet, peccant graviter illi,

illi, qui utut cotidie sentiant Beneficia divina, Christum tamen non glorificant, de quibus *Esaias cap. 1. v. 3. Agnoscit bos possessorem suum, & asinus praesepe Domini sui: Sed Israel non agnoscit, & populus meus non animadvertit.* Unde etiam DEUS talium vult oblivisci & dicit: *An derelicturus essem viator praerupe agros meos? praenivoso Libano? &c. Jeremia 18. v. 14, 15, 16, 17.* peccant graviter illi, qui utut cottidiè sentiant Beneficia divina, tamen coram Christo sese non prosternunt aut humiliant, de quibus *Proverb. 30 v. 13. Cujus oculi quam elati sunt, & cujus palpebra extollunt sese.* Unde etiam tales aliquando cadere coguntur & experiri illud: *Via improborum similis est caligini: nesciunt in quid impacturi sint. Prov. 4. v. 19.* peccant graviter illi, qui, utut cotidie sentiant Beneficia divina, non tamen gratias agunt, de quibus *Moses: Generatio perversa & consorsis est. An estis Jehova repensuri istud, popule stulte & insipiens? Deut. 32. v. 5 & 6.* unde etiam DEUS tales non vult audire, si in necessitatibus clament & dicit: *Ego quoque in calamitate vestra ridebo, subsannabo, cum advenieris quod expavesceitis, & calamitas vestra tanquam turbo adventaveris; cum irrueris in vos oppressio & angustia, Tunc invocabunt me, sed non exaudiam, mane querent me, sed non invenient me. Proverb. 1. v. 26, 27, 28.*

USUS II. ADHORT.

SI ad Beneficiorum divinatorum dispensationem Mens ingenua recensita referre debet, primùm omnium Christum agnoscamus verum DEUM, ejusque Sapientiam, Misericordiam atque potentiam glorificemus, dicentes cum *Davide: Beatus vir ille qui ponit in Jehova fiduciam suam; neque respicit ad superbos aut declinantes ad mendacium. Tu multa prestas Jehova, Deus mi. &c. ex Psalm. 40. v. 5, & 6.* praeterea coram illo nos prosternamus devotè & humiliter dicentes cum *Jacobo: Impar sum omnibus his beneficiis, toti illi fidei quam prestitisti servo tuo. ex Gen. 32. v. 10, & tandem decenter pro Beneficiis gratias quoque agamus, dicentes cum Esaias: Celebrabo te Jehova, quia iratus fuisti mihi, sed aversa ira tua consolatus me. Ecce Deus in fortem salutem meam, confidam ac non*

expavescam, nam robur meum & carnis est Iah Jehova, qui fuit mihi saluti. ex cap. 12. v. 1. & 2.

USUS III. CONSOL.

Sic ad Beneficiorum divinatorum Exhibitionem Mens ingenua recensita referre debet, bono sint animo, qui ad pedes Christi optimam partem eligunt Luc. 10. v. 39, & 42. Si Diabolus velit agnosci tanquam DEUS seculi, ut describitur 2. Cor. 4. v. 4. novimus nos esse Christianos insistentes huic exemplo Samaritani, agnoscentesque infinitam Sapientiam & potentiam Christi prae Diaboli & aperte profitentes illud de Christo: *Magnus confilio, & amplius actione, cum oculis tui aperti spectent in omnes vias hominum, ut des cuius, secundum vias ipsius, & secundum fructum actionum ipsius. Jeremia 32. v. 19.* Si Mundus velit ut prosternamus nos illi & procumbamus coram illis, de quibus Psalm. 73. v. 9. & 10. novimus nos esse Christianos insistentes Exemplo Samaritani, atque prosternentes & dicentes: *Dignus est Agnus ille mactatus qui accipiat potestatem & divitias, & sapientiam, & vires, & honorem, & gloriam & benedictionem &c. ex Apoc. 5. v. 12. & 13.* Si denique Caro nostra gratiarum actionem sufflaminare intendat & peccatum inhabitans, tanquam remora Spiritus Eb. 12. v. 1. novimus nos esse Christianos insistentes huic Exemplo Samaritani, atque virtute Spiritus pronos & gratiarum actionem, aperteque profitentes illud: *Psalm. 146. vers. 2. Laudabo Jehovah in vita mea, psallam Deo meo, quoniam diu futurus sum.* Finimus itaque in verbis Syracidius 50. v. 24, 25, 26. *Nunc benedicite DEO omnino, qui res ingentes solus ubique facit &c.*
AMEN.

DOMI.

DOMINICA XV. POST TRINITATIS,
MATTH. VI. ꝑf. 28.

Καὶ οὗτοι ἐδύματόν τι μελε-
ῶσι; καὶ ταράσσουσιν τὰ κείνα τῷ αἵ-
ματι, πῶς αὐξήσιν ἢ κοίτῃ, ἢ ὅτι
ἐνδύσιν.

*Ac de indumento quid soli-
citi estis? cognoscite lilia agri,
quomodo crescunt: non labo-
rant, neque nunt:*

Insigne Documentum Benignitatis divinæ fuit, quod non tantum ex terra formavit hominem, sed & ortum collocavit in Paradisum, de quo *Gen. 2. v. 8.* Insigne Documentum Benignitatis divinæ fuit, quod *DEUS collocavit creatum hominem in paradisum.* Conditus erat homo extra paradisum, ut itaque eidem consuleret DEUS, transtulit illum in paradisum hortum floribus inclytum, arboribus confutum, oculis jucundum, ut ibi spectaret opes DEI, reginasque rosas & florum lilia Reges, unde etiam vox *Paradisus*, quam *Persicam* volunt quidam *Philologi*, usurpatur de horto amœnissimum, ubi abundabant *Mala punica*, juxta illud *Cantic. 4. vers. 13.* Insigne Documentum Benignitatis divinæ fuit, quod *DEUS collocavit creatum hominem in paradisum, ubi omnia florebant & crescebant.* Erat tunc temporis juxta quosdam *Ver*, juxta alios *Autumnus*; quicquid autem sit, tale tamen tempus erat in quo & flores & fructus crescebant, & perfectionis suæ Indicia prodebant, ut itaque DEUS hominem faceret spectatorem operum divinorum, collocat illum in Locum Voluptatis *מקדש* *versus Orientem*, in hortum *Eden*, ut cum Voluptate animi adspiceret crescentes herbas & germina, à quo loco discessit *Cain*, ut constat ex *Gen. 4. vers. 16.* Insigne denique Documentum Benignitatis divinæ fuit, quod *DEUS collocavit creatum hominem in paradisum, floribus & germinum copia abundantem ex ipsa creatione, citra culturam intervenientem ab hominibus.* Nondum cultura horto fuerat adhibita, nondum intervenerat opera humana, sed solo verbo divino erant producta omnia & consistebant; quapropter DEUS hominem incommi-

tū & collocat in hortum hunc floridum, ut animadvertat, solius omnipotentis Nutu omnia consilire, omnia ad Verbum illius, nullius etiam hominis interveniente labore, emerfisse & adhuc durare, prout pridem factum, & hoc constat ex *Gen. 1. v. 12.* ut *David* dicat: *Quum ipse dixerit, tum fiet; quum ipse praeceperit tum stabit. Psalmi: 33 v. 9.* Ut quondam DEUS introduxit Adamum in hortum paradisi, ut spectaret insignem illum florum & fructuum apparatus, ita Christus in Providentiæ divinæ Monumentum nos ducit in *Campum* & dicit: *Quid de vestimento estis solliciti, considerate lilia &c.*

EXEGESIS.

PRODUXERAT Salvator noster validum pro victu Augmentum, dicens *intuemini in Volucres Cæli*, nunc itaque progreditur ad Amictum & dicit, *de vestimento quid solliciti estis, cum longè minoris sit necessitatis quàm victus: Considerate lilia Agri, quomodo crescant, non laborant neque nent:* Utitur verbo *καὶ τὰ ἄγρια*, cujus significationem præpositio auget, atque hoc vult ut homines probè attendant, cognoscant & perdiscant, quemadmodum eò quoque ducit vox *καὶ τὸν οὐρανόν* à *Luca* usurpata. Jubet autem Christus I. considerare *Lilia Agri*, τὰ *λεῖρα τῷ ἀγρῷ*, per *λεῖρα* quidam generatim omnes flores Campi intelligunt, cum non verisimile sit valles vel campos in quos Christus prospexit nullis nisi liliorum floribus fuisse coronatos; præterea hæc lilia nomine Herbarum generatim exprimat *versiculo trigésimo*, *λεῖρα* etiam Liliū dictum, quia quasi omnis flos atque ita significatione generali occurrat *Exod. 25. vers. 34.* quidam autem τὰ *λεῖρα* accipiunt determinatè de *Liliis flore pulcherrimo*, cujus insignis decor Color argenteus, foliorum ordinatissimè assurgentium amictus, quo vestiuntur, ad eò ut etiam ob hujus floris principatum Sponsam suam illi compareret Messias: *Ut lilia inter spinas, ita est amica mea inter filias.* *Cant. 2. v. 2.* denique notant, quod Christus non simpliciter dicat considerare flores vel Lilia, sed addat *agri*, & dicat *considerate Lilia agri*, ut à sativis & hortenlibus distingueret, quæ aliquid humanæ Curæ debere videntur, cum illa in totum sese resignent providentiæ divinæ, illi qui in primâ productione omnium dixit: *Germinare facias terra germen herbarum, generam propagantem Semen.*

Gen. 1.

Gen. 1. v. 11. Jubet II. Christus considerare Lilia Agri, quomodo crescant, πῶς αὐξάνει, atticē pro αἰξάνουσι, vox αἰξάνει usurpatur de incremento, unde etiam Beza reddidit quomodo auferant, atque ita occurrit Marci 4. v. 8. usurpatur de erectione in longum & latum adeoque eminentia prae cæteris, atque ita occurrit Marci 13. v. 32. & tandem cum non tam de incremento magnitudinis sit sermo Christo, quàm qualitatis & pulchritudinis, usurpatur de illo modo, quo vestiuntur à Deo, de illa pulchritudine decoris, qua condecorantur; de illà foliorum gratià quā ornantur à Deo, qui incrementum dat, atque ita occurrit 1. Cor. 3. v. 6. Jubet denique III. Christus considerare lilia agri, quomodo crescant, quamvis non laborent &c. dicit enim considerare lilia agri, quomodo crescant, ἡ κομὴ οὐκ ἔστιν αὐτῶν, remouetque his verbis ab illis omnem sollicitudinem, omne μετὰ σπουδῆν, de quo Luc. 12. v. 29 remouet ab illis laborem, qui virorum esse solet ad comparandum indumentum, quique idcō in sudore vultus sui agunt, ut constat ex Gen. 3. v. 19. remouet denique ab illis τὸ Νερε ὑπὲρ τοῦ ἔργου torquere fila ducere ex colo, quod Mulierum est, ut constat ex Proverb. 31. v. 19.

L. D.

Videmus, Quàm longè à christiano corde abesse debeat nimia sollicitudo de Amictu. Hoc docet Christus nos ducendo in campum & dicendo, *considerate lilia agri &c.* Dehortatur Christum à curâ illâ vestitus nimia I. Objectum representando. Vult enim ut oculos corporis & animi convertamus in flores, atque cum *Leobo* consideremus terram abundantem illis *Genes. 13. vers. 10.* Vult, ut oculos corporis & animi convertamus in *Lilia*, quæ prae aliis consideratione digna, atque cum *Sulamitide* attendamus *Cantic. 7. vers. 13.* Vult, ut oculos corporis & animi convertamus in *gramina* campi sive agri, quæ spontè surgunt citra curam hominum, atque cum *Iobo* perdiscamus illud: *Quis dividit inundationi aqua ductum? & viam nimbo sonoro. Demittendo pluviam in terram vacuum &c. cap. 38. v. 25, 26, 27.* Ut **DEUS** duxit *Moysem* in montem *Pisga*, ut exinde prospiceret in terram *Chanaan* atque contemplaretur, trans *Jordanem* Regionem & *Libanum*.

banum floribus amoenissimis & odoriferis fecundum *Deut. 3. v. 25. & 26.* Ita Christus nos pusillanimes ducit in campum, ostendit flores, lilia & gramina, ut discamus providentiam divinam, atque nobis etiam dicit in Regno Naturæ: *Surge anima mea, pulchra mea, & veni. Nam ecce hyems transiit, pluvia præteriiit, florentia conspiciuntur in terra &c. ex Cant. 2. v. 10, 11, 12.* Dehortatur Christus à cura illa vestitus nimia II, Actum intimando, ostendis enim quòd germina augeantur in agris, ut possit dici de illis, quod de semine illo: *Cecidit semen in terram, ediditque fructum assurgentem & crescentem.* ut constat ex *Marc. 4. vers. 8.* Ostendit, quod germina surgant & emineant, ut possit dici de illis quod de furculo illo, ut constat ex *Ezech. 17. v. 23. In monte celsitudinis Israelis plantabo eum, & profuerunt ramum faciet fructum, & abibit in cedrum magnificam &c.* Ostendit quòd germina pulchritudine & succo vitali amificentur, impleantur, ut possit dici de illis, quod de pompa & splendore N. T., ut constat ex *Esaia 35. v. 1. & 2. Letabuntur de his desertum & solitaria loca, & exultabit solitudo ac florebit tanquam rosa. Magis ac magis florebit &c.* Ut DEUS ostendit Nabuchodonosori Arborem surgentem pulchram & foliis egregiis ornatam *Dan. 4. vers. 7, 8. & 9.* Ita Christus nos solitarios ducit in campum, ostendit germina, quomodo crescant, emineant, & coloribus abundant, atque docet quàm verum illud: *Qui irrigas montes è cœnaculis suis, ut à fructu operum tuorum satiatur terra, faciens ut germinet fœnum ad jumentum, & herba ad hominis usum, ut depromant cibum è terra. Psalm. 104. v. 13, 14.* Dehortatur denique Christus à curâ illâ Vestitus III, Modum assignando. *Vult enim observari, quod talia crescant absque sollicitudine, solo sub providentiæ oculo, ut semen illud Isaaci Gen. 27. v. 12. quod talia surgant absque labore, solâ sub Numinis Benedictione ut Jone Hederâ, de quâ Jone 4. v. 6. & 10. quod talia vestiantur coloribus absque artificio Mulierum, sola potentiz divinæ manu, ut Dudaim Lea & Rachelis, de quibus Gen. 30. v. 15. Ut DEUS promisit Hukie germina & fruges, quæ non labore hominum aut sollicitudine quadam illorum nascebantur, sed spontè sub providentiæ divinæ moderamine surgebant Esaia 37. v. 30.* Ita Christus nos pusillanimes ducit in campum, ostendit spontè nascentia, atque nobis

bis etiam in Regno Naturæ dicit: *Ornavi te ornatum; indens armillis manibus tuis, & torquem collo tuo &c.* ex *Eccl. 16. v. 11, & 12.*

USUS I. DEHORT.

SI Christus ita dehortatur à nimia sollicitudine vestitus, caveamus, ne à liliis campis oculos avertamus, atque convertamus ad zizanium cordis nostri, quod Diabolus seminat inspirando, *quid edemus? quo vestiemur?* de quo *Matth. 13. vers. 25.* memores, si DEUS vestiat lilia agri, multò magis nobis prospecturum de Amictu, memores, quod *protoplastis nudis confestim tunicas aptavit*, de quo *Gen. 3. v. 21.* Caveamus, ne à liliis campi oculos avertamus crescentibus & florentibus, atque convertamur ad zizanium cordis nostri, quod attrita vestimenta spectat & veterascentia, de quibus *Christus Matth. 9. v. 16.* memores, si DEUS vestiat lilia agri, ut crescant & colore abundant, multò magis nobis prospecturum de Amictu, memores, quod *Israhelitis vestes feceris crescere, & conservare* *Deut. 8. v. 4.* Caveamus, ne à liliis campi oculos avertamus non laborantibus & nentibus, atque convertamur ad zizanium cordis nostri, quod urget laborem & propriæ manui nimium tribuit *Habakkuk 1. v. 16.* memores, si DEUS vestiat lilia agri citra sollicitudinem & laborem illorum, multò magis nobis prospecturum de Amictu, memores, quod *Deus dedit panem & vestimenta Jacobo citra curæ anxietatem & sollicitudinem* *Gen. 28. v. 20.*

USUS II. ADHORT.

SI Christus ita dehortatur à nimia sollicitudine, studeamus, ut contemplando flores & lilia campi confidamus, non tantum DEUM vestes suppediaturum corpori, sed & spiritualiter animæ, ita ut futuri simus Regis illa filia, de quâ: *Tota honorata filia regis intro, fundis aureis vestiti.* *Psal. 45. v. 14.* Studeamus, ut contemplando flores & lilia quomodo crescant, confidamus non tantum DEUM crescentibus annis additurum etiam vestes, sed & spiritualiter animam ornaturum indies, ita ut crescamus in omnibus

P. VI. Kk atque

atque corroboreremur per Spiritum secundum interiorem hominem & Christum habemus habitantem &c. Eph. 3. v. 16. & 17. Studeamus, ut contemplando flores & lilia quomodo crescant, confidamus non tantum DEUM citra nostram anxietatem & sollicitudinem procuraturum vestes corpori, sed & spiritualiter animæ citra vires & operationes nostras, ita ut gloriam illi tributuri simus & dicturi : *Omnino in Jehova exulta anima mea in Deo meo; quia induit me vestibus salutaris, pallio iustitiæ amiccivis me, tanquam Sponsum &c. ex Esaia 61. vers. 10.*

USUS III. CONSOLAT.

SI Christus ita dehortatur à nimia sollicitudine, bono sint animo, qui agnoscunt illud Pauli: *Est questus magna Pietas cum animo sua sorte contento. Nihil enim in mundum intulimus, videlicet nec efferre quicquam possumus &c. 1. Timosh. 6. v. 6, 7, 8.* Si Diabolus jubeat oculos avertere à liliis campi, atque ingeminet illud Iræ divinæ: *Domi mea non est panis, neque vestis &c. Esaia 3. v. 7.* novimus Christum ducendo nos in campum & jubendo, ut contempler mur lilia & flores, non tantum certos reddere de amictu corporis, sed & animæ; si enim *Saul Rex Israël ex eo commendatur, quod filias Israël vestierit & ornarit 2. Sam. 1. v. 24.* quanto magis DEUS nos non tantum quoad corpus vestiet, sed & quoad animam ornabit ita, ut *floreamus instar liliorum. Syracida 40. v. 17. & 18.* Si Mundus jubeat oculos avertere à floribus & liliis campi crescentibus, atque ingeminet illud, *rapiamus pallium & tunicam. Micha 2. v. 8.* novimus Christum ducendo nos in campum & jubendo, ut contempler mur flores & lilia crescentia, certos reddere de amictu continuando corporis & animæ; si enim *Pharao non tantum attritas vestes Josephi jussit abjici, sed etiam splendidiore substituit Gen. 41. v. 42.* quanto magis DEUS nos non tantum crescente ætate vestes pro corpore, sed etiam pro corde curabit, ut læti illud possimus assequi, quod commendat Solomon *Eccllesiasticus cap. 9. v. 8. Omni tempore sunto vestimenta tua nitida, & unguentum infusum capiti tuo ne deficiat.* Si denique propria caro jubeat oculos avertere à liliis campi, atque ingeminet illud Iræ divinæ: *Induimini, sed nemo ut sit calor ipsi &c. ex Haggai*

Haggai 1. v. 6. novimus Christum ducendo nos in campum & jubendo, ut contemplemur lilia & flores, certos reddere de amictu quanquam nec anxie laboremus, nec nendo tempus teramus, imò non tantùm hic vestiturum amictu corporis, gratiâ animæ, sed & gloriâ totius suppositu. Si enim DEUS ostendit *Ezechielii* educendo in campum reviviscencia ossa, & citra opem humanam coeuntia, carne & cute vestita, interveniente Spiritu Domini *Ezech. 37. v. 5. 6, 7, 8. & seq.* quantò magis DEUS nos citra omnem nostram solitudinem, qui initio vitæ vestivit *Job. 10. v. 11.* velkiet resurgentes, atque illud pronuntiabit efficaciter: *Expergiscimini & cantate, quia inhabitatis pulverem, nam vos olivum vos luna est &c.* *Esaiâ 26. v. 19.* AMEN.

DOMINICA XVI. POST TRINITATIS,
LUC. VII. 46. 61.

Ελαβε δὲ φόβον ἅπαντας, καὶ ἰδοὺσαν τὸν Θεόν, λέγοντες, ὅτι πρὸς τοῦτο μέγας ἐξήγρηται ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπισκέψατο ὁ Θεὸς τὴν λαὸν αὐτῶν.

Incessit autem omnes timore & glorificabant Deum, dicentes: Propheta magnus surrexit inter nos, & Deus visitavit populum suum.

Cum Israelitæ educti essent per mare rubrum, liberati à manu Pharaonis, & extra teli jactum totus populus timuit Dominum, crediditque & illi & Moysi, de quo *Exodi 14. v. ultimo.* Hic timor fuit sanctus timor; Comparuit enim in Israelitiis illis, qui quidem hætenus in *Aegypto* ad ollas carnis hælerant, nunc verò educti erant, qui sub perpetuo periculo vitæ anxii degebant inter peregrinos, ausi propterea etiam dicere *Moysi, nonne sepulchra abundabant in Aegypto &c.* qui denique una congemebant, miseriam exponebant, ita ut aliquando propter ingentem illum clamorem &

suspiria *Mosen* non audiverint, de quo *Exod. 6. v. 9.* Hic timor fuit sanctus timor; excitatus enim fuit à DEO, liquidem *Israelita* viderint in Cr lempna Nubis & Ignis *Angelum* scæderis, considerarint potentiam & illustre factum Domini, atque deprædicarunt propterea Nomen illius, ut constat ex *Exod. 15. v. 6. & 11.* Hic timor denique fuit sanctus timor; Occasione enim præsentis miraculi excitatus. Viderunt enim *Israelita* liberos suos per mare traductos, cum antea projecti fuerint in aquam ut suffocarentur, audiverunt pueros & puellas concinnentes *Moyse* & *Mirjama* Drumæque laudantes, qui hæcenus muti magis quàm pisces in *Egypto*, animadvertenter nunc illos esse redditos sibi ut parentibus, qui hæcenus servi fuerunt & manere debuissent sub Imperio *Pharaonis*, qui non erubuit dicere: *Quis est Jehova, cujus vocis auscultem dimittendo Israel?* &c. *Exod. 5. v. 2.* Qualis quondam timor fuit in *Israelitis*, talis & in illis, de quibus *Lucas* dicit: *Es omnes cæpi timor.* De ipso *Θεῷ*.

EXEGESIS.

Quamquam Providentia & Operatio DEI cotidiana quemvis stimulare deberet ad perpetuam admirationem, nihilominus cor humanum ita comparatum est, ut ad insolita tantum stupescat & immutetur, hinc *Lucas* noster ad recensionem facti confestim subdit: *Es cæpi omnes timor, & glorificabant Deum, dicentes: Propter magnus surrexit inter nos, & Deus visitavit populum suum.* In quibus verbis observandum I. Quos cæperit timor; fuerunt autem illi juxta ipsum omnes præsentis, imprimis illi qui egressi porta Urbeculæ *Nain*, quæ sita fuit in campo amœno, nomen à pulchritudine accipit, & à *Meridie* habuit *Hermonem*, ab *Ortu* *Thaboreum* montem ab *Occasu* Urbeculam *Sunem*, electa ob amœnitatem à Tribu *Asaphar* juxta Vaticinium *Jacobi Gen. 49. v. 15. Videris quietem bonam esse, & terram suam esse amœnam, inclinaveris humerum suum ad portandum.* qui secuti sunt defunctum, comitatus funus atque mœnore illius *Davidici: Mortaliu similes sano dies sunt, sicut flos agri, & cæpi, cum veniu pervadis ipsum, mox non est &c. Psalm. 103. v. 15. &* 16 qui

10. qui denique *Condoluerunt* huic Viduz, miseriam illius expendunt, atque illam considerarunt tanquam illam, quæ quondam inter *illos Noemi*, nunc verò *Mara*, quam *Dominus* contristarit, ut illa *Ruth* 1. v. 20. II. Observandum, Quis qualisve fuerit timor ille; non autem fuit timor merè naturalis, carnalis, vel aliqua cordis angustia, sed spiritualis & sancta mutatio, quam operatus fuit ipse DEUS, quæ opposita levitati & constitit in consideratione salutari presentis, prout timor ita corripuisse dicitur *Zachariam*, cum Angelus esset præsens ad dextram Aræ, ut hæc vox occurrit *Luc.* 1. v. 11. & 12. quæ opposita contemptui, & constitit in admiratione facti, prout timor ita corripuisse dicitur *Christianos Hierosolymitanos*, qui videbant miracula *Apostolorum Actor.* 2. v. 43. quæ opposita calumniis, & constitit in reverentia cordis & oris erga DEUM, prout timor ita corripuisse dicitur vicinos *Zacharia*, cum audirent loquentem, viderent os aperientem, atque uia DEUM laudarunt, & famam per totam Regionem disseminarunt, ut hæc vox occurrit *Luc.* 1. v. 64, 65. III. Observandum, de quo & ob quod ortus fuerit timor ille? natus autem ille juxta Evangelistam nostrum fuit *Occasione Miraculi*, quia ille, qui defloruit & cecidit Juvenis, denuò resurrexit, vixit & se movit, ut *Adamus* quondam, cum ei inspiratum spiraculum *Chajim Gen.* 2. v. 7. quia ille, qui obtulit in morte, denuò cœpit loqui & laudare Deum, offerre vitulos labiorum, ut *Noachus* egressus anxietatis domicilio DEO Aram gratitudinis construxit *Gen.* 8. v. 20. quia denique ille, qui divisus à Matre & ultimum Vale illi dixit, denuò fuit redditus brachiisque illius immixtus, ut puer ille *Zarphira* mulieris, quem vivificatum *Eliu* traiecit Matri, de quo 1. *Reg.* 17. v. 23.

L. D.

Videmus, Quam lata & beata Mutatio sit apparitura in Resurrectione universali mortuorum. Hoc decent Verba explicata quæ illam adumbrant, proponūt & suggerunt. Lata & beata Mutatio apparebit in Resurrectione universali Subjecti vè, Si consideremus illos qui participes illius sit fuerint. Erunt enim Cœda

Mundum refugientia, quæ egressa mente seculo *Naim Voluptate* dereliquerint, non dilexerunt *Mundum*, nec quæ in *Mundo* &c. *1. Joh. 2. v. 15, & 16.* Egunt Corda humilia, quæ Mortalitatæ Memoriam sæpè refricarunt atque cogitarunt illud: *Homo natus muliere, brevis ætate, & satur commotione; ut flos simul ac egressus est &c. Jobi. 14. v. 1, & 2.* Erunt corda commiserantia, quæ tacta proximi & viduarum Miseria condoluerunt, atque non tantum fuerunt hilaria cum hilaribus, sed & tristia cum tristibus *Rom. 12. v. 15.* Ut singularis Mutatio apparuit circa Vesperam in *Abrahamo*, qui ex *Ur* patriæ scilicet egressus Cinerem & pulverem se confessus fuit, & miserantem sese exhibuit *Lotbo*, de quo *Gen. 19. v. 12.* ita singularis beata & læta Mutatio apparebit circa vespæram *Mundi* in universali Resurrectione apud illos, qui *Mundo* exiverunt Mente, Mortalitatæ fuerunt memores, atque misericordes sese exhibuerunt Viduis, *iverunt per Vallem lacrymarum cum illis & sederunt sibi putes Psalms. 84. v. 7.* Læta & beata Mutatio apparebit in Resurrectione universali II. Effectivè. Si consideremus ipsum Timorem, quæ DEUS excitabit & operabitur. Erit enim sanctus Timor, cujus virtute considerabimus præsentia, quodd scilicet. *Deum miseris suos Angelos colligere electos &c. Matth. 24. v. 31.* erit sanctus Timor, cujus virtute admirabimur ingentia facta DEI, atque agnoscemus esse illum magnum Consilio & opere &c. *Jerem. 32. v. 19, & 20.* erit sanctus Timor, cujus virtute reverebimur DEUM corde & ore laudabimusque Altissimum, atque Os plenum erit risu &c. *Psalms. 126. v. 2, & 3.* Ut singularis Mutatio apparuit in *Jacobo* constituto in Via versus patriam, quia spectavit *Machanaïm* Castra Angelorum, consideravit potentem Manum hæctenus super se, deprædicavit Benignitatem Domini dicens: *Impar sum omnibus his beneficiis, totique illi fidei, quam præstitisti servo tuo. &c. Gen. 32. v. 10.* ita singularis beata & læta Mutatio apparebit in Via ad patriam in universali Resurrectione, quia considerabimus præsentia, admirabimur miracula, glorificabimus DEUM & dicemus: *Tu multa præstas Jehova, Deus mi mirabilia tua & cogitationes tuas erga nos, nemo recensendis iis par tibi. &c. ex Psalms. 40. v. 6.* Læta & beata Mutatio apparebit in Resurrectione universali, III. Objectivè, si consideremus causam, quæ nobis subministratur. Videbit & audiet Pater aliquis Mater Vidua, & agnati filiū, vel filiam, vel amicam denud resur-

gentem & stantem erectam, juxta Verbum Domini *Esa. 26. v. 19. Reviviscunt in mortui, cadavera queque mea resurgent: expurgiscimini & cantate, qui inhabitatis pulverem. videbit & audiet Pater aliquis, Mater Vidua, & agnati filium vel filiam os aperientem, triumphantem & de victoria cantantem juxta Verbum: Ubi Tua o mors victoria? &c. Deo autem gloria, qui dat victoriam per Dominum Jesum Christum. 1. Cor. 15. vers. 56, 57. videbit Pater, Mater Vidua & agnati filium, vel filiam vel amicum brachio se infundentem juxta Verbum Davidis: Ego sum abiturus ad ipsum, at ipse non est reversurus ad me. 2. Sam. 12. vers. 23. Ut singularis Mutatio apparuit in Tobia & mœsta Hanna, cum filius, qui plorabatur amissus, rediret, erectum se listeret, Os aperiret & DEUM laudaret de felici Cursu itineris peracto & beneficio Angeli iterum Matri concederetur Tob. 11. v. 11, & 12. & seq. ita singularis beata & læta Mutatio apparebit in universalis Resurrectione, Reditu ad patriam, cum liberi se erigent è tumulis, laudabunt DEUM, atque tradentur brachiis Matrum, opereque ipso comprobabitur diem illum esse diem æternæ gloriæ. Act. 3. v. 21.*

USUS I. DEHORT.

SI tam læta & beata Mutatio apparabit in universalis Resurrectione mortuorum, caveamus ne *Nain* hujus Mundi nimium diligamus illo excedere animo & affectu nolimus, atque hoc Votum habeamus, de quo *Pf. 49. v. 12. Animus illi domos suas in seculum, habitacula sua inquamque generationem duraturam. memores quod Nain* Mundi degeneret nobis aliquando in Amartudinem ita, atque conquerendum postea: *Quid juvit nos superbia? & quid divitiæ cum gloriatione contulerunt nobis praterierunt &c. ex Sap. 5. v. 8. & 9. caveamus, ne ad potentie divinæ indicia torpeamus, animos per considerationem & admirationem non attolamus, atque simus ex illorum numero, de quibus David: Blanditur sibi in oculis suis, ut inveniat iniquitatem ejus ad odium. Psalm. 36. v. 2. ne defectui timoris divini aliquando succedat Metus æternus atque conquerendum: Cadite in nos o montes, occultate nos à conspectu ejus, qui insidet throno &c. ex Apoc. 6. v. 16, 17. caveamus denique*

ne si

ne si flores nostri cadant, liberi pramaturâ quoque morte rapiantur, non de conjunctione futura cogitemus, sed *simili Eiknitiis, qui nullam spem habent illos lugeamus* 1. Thess. 4. v. 13. ne æternum maneat separati à nobis, & nobis ita gentilium mores referentibus accidat quod Epuloni, cui Abrahamus dixit: *Inter nos & vos hinc tu ingens constitutus, ut ii qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neque isthinc huc transire.* Luc. 16. v. 6.

USUS II. ADHORT.

SI tam beata & læta Mutatio apparebit in universali Resurrectione mortuorum, studeamus ut in Via ad æternitatem excedamus *Naimo* seculi, memores jugiter simus illius: *Omnis caro fenum; & omnis gloria ejus, quasi flos agri.* Esaiæ 48. v. 6, & 7. studeamus ut in Timore Domini consideremus *Miracula* illius & dicamus: *Elevata est magnificentia tua super cælos.* ex Ps. 8. v. 2. studeamus denique ut præmissos desiderii prosequamur & ad illos anhelemus, feramur mente & affectu *ad cætum in celo scripturum* &c. Eb. 12. v. 23.

USUS III. CONSOL.

SI tam læta & beata Mutatio apparebit in universali Resurrectione, bono sint animo, qui norunt & credunt illud *Pauli*: *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur.* 1. Cor. 15. v. 32. Si *Nain* hujus Mundi etiam nobis fiat *Mara* amara, ut dicendum *Jeremia*. *Quis dabis capiti meo aquam & oculis meis fontem lacrymarum? & plorabo die & nocte* ex cap. 9 v. 1. novimus, ut illi fuit propinquus *Hermon*, in quem descendit *Ros* & ex illo in *juga Sionis* *Psalms*. 133. v. 4, ita proximum fore nostræ *Tristitiæ* gratiæ divini rorem solatissimum, atque dictum *DEUM*: *Quid faciam tibi, Ephraim? quid faciam tibi Juda? misericordia vestra quasi nubes matutina, & quasi ros mane pertransiens.* ex *Osee* 6. v. 4. Si exterius pugna interius *Timor* nos fatiget in hoc seculo, atque dicendum cum *Davide*: *Cor meum conturbatum est in me, & formido mortis cecidit super me. Timor & tremor venerunt super me,*

me, & contexerunt me tenebra. ex Psalmo 55. v. 5, & 6. novimus ut *Naima* fuit propinquus *Thabor*, in quo Christus Apostolos refecit, resedit, Petro dicente, *hic bonum est habitare* *Matth. 17. v. 2, 3, 4.* ita proximum fore Luce Claritatis & gaudii sui timentibus, atque completurum illud: *Exortum est in tenebris lumen rectus: graciosus & misericors. & iustus.* *Psal. 112. v. 4.* Si denique etiam liberi nostri premittati a Morte abripiantur, flosculi decidant & obmutescant, atque ultimum Vale dicant, ut dicendum cum *Jeremia: Tabernaculum meum vastatum est, omnia suiculi mei dirupti sunt.* ex cap. 10. v. 20. novimus, ut *Naima* proxima fuit *Sunem*, ubi *Elisa* excitavit de mortuo puerum & Matri tradidit 2. *Reg. 4. v. 36.* ita proximum fore nobile celestem *Elisam*, suscitaturum nostros, & facturum ut conveniant obitari & parentes, denuò ppareant coram throno pusilli & magni *Apost. 20. v. 10.* atque absterfurum: *Eni lacryma ob oculis nostris &c.* *Apoc. 7. v. 17.*

DOMINICA XVII. POST TRINITATIS,
LUC. XIV. 26. 6.

Και οὐκ ἴκοντο ἀνταπεκρίσθαι
αὐτῷ λέγοντες ταῦτα

Et non poterant ad hac re-
spondere illi.

 Otabilis fuit Confusio Magorum Ægypti, dum scil. restiterunt quidem Moyfi nihil autem obtinuerunt, sed confusi fuerunt ab illo & coram illo, de quo *Exodi 8. v. 18.* Notabilis fuit hæc Confusio, *scripsit enim Magos Ægypti.* Erat *Ægyptus* ferax *Magorum*, qui ab ineunte ætate disciplinis variis operam dabant, omnia reia cum *Demonibus* alebant, atque profitebantur se se posse futura prædicere, admiranda producere, somnia exponere, cum quibus congregandum fuit *Moyfi*, eminebat autem inter illos *Jannes & Jambres*, quorum etiam meminuit *Plinius & Numenius Apameus* *Philosophus* quos *Paulus* comparat *hereticis*, *Hominibus corrupta mentis*, *propterea circa fidem.* 2. *Timoth. 3. vers. 8.* Notabilis fuit

P. VI.

LI

hæc

hæc Confusio, convicit enim Certamen hoc Magos & publicè præstitit. Erant illi quidem feroces & si *Thalmdici* traditionibus aliquid tribuendum, dixerunt *Moyfi* stramen in porta in *Aphrasini*, quæ Urbs abundabat frumento, quoque indicare volebant illum nihil profecturum suis Sermonibus & miraculis, cum præstigiatorum & præstigiatorum magnus sit in *Egypto* numerus, verum defecerunt in signo Cinipum sive pediculorum, vel Pulicum coacti sunt agere digitum DEI & compefcere labellum, convicti sunt in conscientia non sanctâ virtute se gaudere, sed diabolicâ potestate operari, ut primum processerit negotium & illi similiter mosaïcis fuerint operati, prout constat ex *Exodi* 7. v. 11. Notabilis denique fuit hæc confusio, facta enim fuit à *Moyse*. Erat ille Vir magnæ Auctoritatis, qui teste *Stephano* instructus omni Sapientiâ *Egyptiorum*, Spiritu DEI tanquam Propheta gaudens singulariter, nec non Liberato populi, qui superavit omnes & singulos, de quo *Deut.* 34. v. 1. Ut quondam confusi sunt *Jannes* & *Jambres* aded ut illos in Exemplum ducat *Paulus* & de hæreticis similia pronunciet *2. Tim.* 3. v. 8. ita quoque *Pharisei* à Christo Salvatore nostro ita fuerunt convicti, ut *Lucas* dicat, illos nō potuisse respondere, sed defecisse ad argumentum propositum, similitudinem adhibitam, de quâ *ov. Or.*

EXEGESIS.

UT in Disputatione contingere solet quandoque, ut post hæc percussas & repercussas pilas objectionum & responſionum tandem aliqua pars acquiescere teneatur, ita contigit in hac Disputatione, quam præſens Evangelium exhibet, dicitur enim, *Nō fuerant ad hæc respondere illi.* In quibus Verbis observandum 1. Quia fuerint illi, qui non potuerunt respondere; hoc colligi potest ex initio hujus Evangelii, in quo dicitur *venit Christus in mundum* cujusdam ex primoribus *Phariseorum* & ipsos observasse illum. fuerint itaque, qui hic defecerunt, *Pharisei*, quorum hæc in Historia N. T. fit mentio, qui à teneris operam dederunt studiis prout Exemplum *Pauli* docet, qui *Pharizæus*, & dicit sese sedisse sc. in Juventute sua ad pedes *Gamaeliæ* *Act.* 22. vers. 3. qui dein ad hunc promovēbant in *Doctores*, habebant Clavem Scientiæ: hæc enim

Doct.

Protoratus olim fuit apud Judæos Clavis cum pugillaribus, ut collat. ex *Luc. 11. v. 52.* qui denique *sedebat in Cathedra Moysi*, publice docebant, informabant & profitebantur, prout docet Christus *Matth. 23. v. 2.* II. Observandum quid de illis dicatur, nempe non potuisse ad hæc respondere. dicitur non potuisse respondere, sed tamen non tam approbatione veritatis, quàm pudore tuendæ Veritatis, non tam volentes quàm invitos, non tam ex defectu animi respondere, & in adversum proni, quàm *defectu virum Sapientie*, quemadmodum aliàs etiam dicitur, *ne Verbum quidem potuiss. illi respondere Matth. 22. vers. 46.* dicitur non potuisse *adversus Beza* valde notanter, quod *Beza* vertit *ex adverso respondere*, in contrarium scilicet quid dicere, quæ vox aliàs tantùm semel adhuc occurrit *Rom. 2. v. 20.* dicitur non potuisse ex adverso respondere ad ista, nempe ad argumentum à simili ductum, ad Verbum propositum, quod contra Verbum, divinum & efficax, juxta illud *Matth. 13. v. 35.* III. Observandum cui nihil respondere potuerint? *Evangelista* dicit *discipulis* nempe Christo, qui *sapientia illa Patris*, de quo *Joh. 6. v. 14. Jesusa possidebat, me principio via sua; ante opera sua, ante illum tempus. Prov. 1. v. 22.* qui magnus ille *Propheta, qui in Mundum venit*, qui denique *Lux Mundi, que illuminat omnem hominem præprimis istam Ecclesiam & illius Membra*, juxta illud *Joh. 1. v. 9.*

L. D.

Videmus, Quàm solidus disputator, egregius Doctor & irrefragabilis Præceptor fuerit Christus Salvator noster. Solidus Disputator fuit Salvator noster I. ex Adversariorum Conditione, non enim disputavit cum rudibus & imperitis, sed cum doctis & Sapientia tumidis, habuit quippe illos Adversarios, qui cum lacte volebant Sapientiam imbibisse, à teneris semina Docere in Synagogis haurisse, qui propterea populum vilipendebant & ekele solabant: *Turba, qua non novit Legem, execrabilis est. Joh. 7. v. 49.* habuit Adversarios illos, qui de gradu Doctoratus confecti, etiam solliciti, quique actu illum consecuti, quique propterea *salutari volebant Rabbi*, teste ipso Christo *Matth. 23. v. 7.* habuit illos

Adversarios, qui *Cathedram* occuparunt *Moyſis* publicè præſentantur, quique propterea reverenter voluerunt haberi ab omnibus, æquæquam Sapientes in populo, ut conſtat ex *Act. 12. v. 39.* Ut *Melchikæ* ſibi habuit adverſos *Pſeudo Prophetas* vaticinantes *Z. & kiam ſilium* Cuius confuſum Sapienciâ ſua & umbone terreo Inſtruitur i. *Reg. 22. v. 12, & 24.* ita *Chriſtus* Adverſarios habuit *Phariſæos* Sapientia tumidos, tales, quales deſcribuntur *Rom. 2. v. 19, & 20* quod confidant eſſe via ducis eſſe cæci, lucem eorum, qui ſunt in tenebris, Erratores deſipientium, magiſtros infantium, quod habeant informationem in cognitionis ac veritatis in *Lege*, Solidus Diſputator fuit *Salvator* noster II. ex Diſputationis Conſecutione. Non enim ſecum ſua *Deſultatio* vel ſolida *Reſponſio*, ſed probroſum *Silentium*, index Animi cæci, qualis deſcribitur: *Tenebris obſcuratam mentem habentem, & alienati à vita Dei* propter ignorantiam, quæ eſt in ipſis per obducitum cordis ipſorum. *Eph. 4. v. 18.* probroſum ſilentium index Animi deſicientis, qualis deſcribitur: *Cum occideris parietem iſtius an non dicitur vobis, ubi eſt ſceltorum illud, quod obduxiſti?* *Ezechielis 11. v. 12.* probroſum ſilentium index Animi ad Verbum conſtricti & conſecti, qualis deſcribitur: *Suo ipſius ſuſcito illiguentus eſt improbus.* *Pſalm. 9. v. 17.* Ut quondam *Elia* *Prophetæ* *Baaliticos* ad pudendum ſilentium redegit, confudit & ſuperavit i. *Reg. 18. v. 20, 21, 22, 27, 28, 29.* ita *Chriſtus* *Phariſæos* fecit elingues & mutos, ut experti fuerint illud: *Muta reddantur labia mendacia, quæ loquuntur contra juſtum duriter, cum elatione & conſpectu.* *Pſalm. 31. v. 19.* Solidus Denique Diſputator fuit *Salvator* noster III. ex *Majeſtatis* *Ratione*, non enim ille fuit vulgaris Doctör, ſed eminenter talis, adeo ut nihil inſiſtorum Quæſtionum valuerit adverſus illum, qui ipſe *Sapientia hypſtica* de quâ *Paulus*: *In eo ſunt omnes theſauri ſapientia ac noſtitia abſconditi.* *Coloſſ. 2. v. 3.* adeo ut nihil praverum conceptum valuerit adverſus illum, qui magnus ille *Propheta* *Dan. 12. v. 15.* adeo ut nihil *Umbrarum* & *tebrarum* valuerit adverſus illum qui *Lux* illa inſignis *Job. 8. v. 12.* Ut quondam *Propheta* *Iuda* ſuperior fuit *Jeroboamo* & *Altari* erecto, adeo ut ipſe *Rex* *ſcortare* coactus fuerit ipſum eſſe genuinum *Prophetam* *Domit. 1. Reg. 13. v. 4, 5, 6.* ita *Chriſtum* quoque ſuperior fuit *Poſitæ*, quia *Superiora*

omnis *plb.* Propheta Domini Lux Mundi, de quo ipse *Nicodemus* factus est, quod *Doctor à Deo missus* &c. *Job* 3. v. 2.

USUS I. DEHORT.

SI tam solidus Disputator fuit Salvator noster, graviter peccant, qui à partibus Sapientum seculi stant, atque suæ perspicacitæ condunt, quales describuntur *Ezech.* 28. v. 3. memores illi deberent esse illius *Pauli*: *Abolebo Sapientiam Sapientum & intelligentiam intelligentium tollam è medio, ubi sapiens?* &c. *1. Cor.* 1. v. 19. & 26. Graviter peccant, qui convicti in conscientia non agnoscere volunt vim verbi, atque præferunt illi sua somnia, suæ paleas, quales describuntur: *Ezech.* 13. v. 2, *Prophetantes ex animo suo* &c. & 3. memores illi deberent esse illius *Jeremia* 23. v. 28, 29. Graviter peccant, qui non attendunt ad dignitatem Messiae, Disputatorum hujus sapientiam, verum illam contemnunt, quales describuntur *Joh* 9. vers. 28. & 29. memores illi deberent esse illius: *Qui ad, interrogavi me, nec recipit verba mea, habet, quæ condemnet ipsum; & iterum, quem locutus sum, ille damnabit enim ultimo illo die.* *Joh.* 12. vers. 48.

USUS II. ADHORT.

SI tam solidus Disputator fuit Salvator noster, omnes & singuli nostræ sapientiæ nil tribuamus, sed potius humiliter poscimus in ipso & ex ipso esse hauriendam illam, atque dicentes: *Non nobis Jehova, non nobis, sed nomini Tuo da honorem* &c. ex *Psal.* 115. v. 1. Omnes & singuli vim verbi attendamus, atque cum Petro dicamus: *Domine ad quem abibimus? verba vite æternæ habes,* ex *Joh.* 6 v. 68. denique omnes & singuli deprædicare debeamus illius sapientiam, atque jugi voto expectere, dicentes: *Da mihi sapientiam abstricem throni tui, ac ne reprobus me e numero filiorum tuorum intorum.* Nam ego servus tuus sum, & filius ancillæ tuæ. ex *Sap.* 1. v. 4 & 5.

USUS III. CONSOL.

SI tam solidus Disputator fuit Salvator noster, bono sint animo, qui eidem adhærent, atque eum sequuntur ut Apostoli, qui privatim ipsum etiam consuluerunt, quibus exposuit *Marc. 4. v. 34.* Si Adversarii nostri turgeant Sapientiâ, jactent illam atque dicant: *Respondebo ego quoque partem meam, ostendem sententiam meam ego quoque: Nam plenus sum sermonibus, coarctatus me Spiritus ventris mei &c.* ex *Jobi 32. v. 17, 18, 19, 20.* novimus illum, qui in tenerâ ætate par, imò superior fuit Doctoribus in Templo, Os & Sapientiam daturum, atque completurum illud *Psal. v. v. 3.* Si Adversarii constrikti irascantur, atque ut contra Metam agant *Psal. 41. v. 8.* novimus, qui Os obstruxit Verbo suo, nihil reliquisse, ut & nos possimus *ἡσυχῆς*, juxta illud *Tir. 1. v. 9.* Si denique Adversarii tandem inclinent in Excidium nostrum, atque agant, dicantque quod contra *Jeremiam cap. 18. v. 18.* novimus illum, qui locutus est *וְיִשְׁרָאֵל יִשְׁכָּח* non ut Pharisei, nos Sapientiam instructurum, ut *Stephanum Actor. 6. v. 10.* nos tanquam Prophetam informaturum, ut & nos complementum illud exprimamus. *Et fundam Spiritum meum super omnes carnes, & prophetabunt filii vestri, & filia vestra &c.* *Joel. 2. v. 28.* nos denique illuminaturum, ut non tantum insidias perspiciamus & evitemus, sed & eò delectemur, quod describitur: *Pene se est fons visa in luce in a fruamur luce.* *Psal. 36. vers. 10.*

AMEN.

DOMINICA XVIII. POST TRINITATIS,
MATTH. XXII. v. 40, 41.

Ἐν τῷ μυστῇ δὲ τῶν Φαρισαίων,
ἰσχυρόν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀβυμ, ὁ
ἐκ τῆς βασιλείας τοῦ Ἰσραὴλ
ἦν, Ἀβυμὸν αὐτοῦ, ὁ Δαβὶδ,

*Congregatis autem Phari-
sæis, interrogabat eos Iesus, di-
cens: Quis vobis videtur de
Christo cuius Filius est? dicunt,
Davidu.*

Eon quondam nihil vidit Propheta quidam Vir
DEIDICTUS Jadonab Historico Josepho ex Juda,
dum repræsentavit Josiam tanquam filium domui David
natum, qui imperaturus, populū ab Idololatria vindica-
urus, & collapsa restauraturus, de quo 1. Reg. 13. v. 2. Non nihil
vidit hic Propheta; repræsentavit enim Josiam hunc ut hominem
in tempore nascendum. Erat tum temporis ignotum, quod futurum
post aliquot secula, trecentos scilicet annos; quapropter Propheta pro-
pheta Josiam esse nascendum, hominem futurum & filium homi-
nis, post temporum exactam periodum Isaacam stirpem, ornatum
bono iuramento, & fore filium bonæ indolis &c. ut Solomon de se loqui-
tur Sapientia 3. v. 10. Non nihil vidit hic Propheta, repræ-
sentavit enim Josiam hunc ut filium Davidicæ. Erat tum temporis
facta a domo Davidicæ, Jeroboamus Tribus decem in partes
scissus petrauerat, & domum illam illustrem hæcenus valde minue-
rat, verum Josiam promittitur in spem solatii, tanquam filius Davidicæ
ex sanguine oriundus, unde in genealogia Christi tanquam filius
Davidicæ recensetur Matth. 1. v. 10. Non nihil vidit hic Pro-
pheta, repræsentavit enim Josiam hunc ut Regem, qui omnia restitutus-
set. Erat collapsus cultus divinus, invaluerat Idololatria passim, totus
populus penè erat corruptus; quapropter repræsentat hic Pro-
pheta Josiam tanquam pium Regem, qui non tam temporalia, quàm
æterna & spiritualia sit curaturus, & Idololatria abolita rectorus re-
ctæ pietatis veram reparaturus & collapsa in Regno restaura-
tur; quemadmodum opere ipso quoque hoc præstitit & comple-

men-

mentum hujus vaticinii egregiè ostenditur 2. Reg. 22. v. 2. & cap. 23. v. 5. Ut aliquid vidit hic Propheta ex Regione Juda, ita Judæi & Pharisei aliquid viderunt de Christo, & dixerunt, illum esse filium Davidis, de quo οὐδὲ Θωμ.

E X E G E S I S.

CUM Pharisei & Scriba semper inhæserint Legi & exillâ quæviserint Salutem, quapropter postquam Christus ostendisset, quantam perfectionem illa requirat in dilectione DEI & proximi, paræ viam ad *Messiam*, ostendere vult aliunde esse petendam ipsius beatitudinem, & cum hæctenus officio functus fuisset respondentis, nunc opponentem se exhibet & quærit: *Quid vobis videtur de Christo, de Messia, de uncto Domini præcisè, sive ille sit præsens, sive absens, cujus filius ille est?* Marcus & Lucas quidem prædico aliter narrant, sed respiciunt non ad primam quæstionem a Christo propositam, sed præsupposita hæc respondisse illos, Scribæ & Levitæ Doctores dicere Christum esse filium Davidis, agnoscunt itaque Pharisei de vestigio respondentes ad Quæstionem de Messia in genere I. ipsum esse verum hominem, constantem partibus essentialibus animâ rationali & corpore, unde etiam *Semen Mulieris dicitur Gen. 3. v. 15.* esse filium, adeoque genitum & procedentem in similitudine Patris, *nasum ex genere Adams*, ut loquitur de se *Solomon Sap. 7. v. 1.* esse filium Davidis, adeoque oriundum ex stirpe Davidis, qui Pater Davidis, ut constat ex 1. Sam. 16. v. 5. & 11. Secundò dicunt notanter, ipsum esse filium Davidis, quem Samuel coxit tanquam *Virum DIO placentem* 1. Sam. 16. v. 13. qui hoc soli designatus ab ipso DEO & probatus populo aded, ut non tantum Juda, sed & Israel ipsi adhæserit, atque Tribus diserte professæ fuerint illud: *Ecce nos, os tuum & caro tua sumus &c.* 2. Sam. 5. v. 1, 2, 3. qui denique officio suo functus fuit fideliter, ut cantare possint coram DEO, psallere & dicere ex Psalm. 78. vers. 73. *Pater dei pro integritate animi sui, summa prudentia manuum suarum duxit eos.* Tertio, intelligunt hoc ipso Responso, Messiam fore Regem aliquem terrenum, adoptione DEI filium charitativum ad Exemplum Patris, unde ipsa *Mater filiorum Zebedi* accedit ad hoc

ad hoc Regnum respicit, & pro filiis suis erat. *Matth. 20. v. 21.* fore talem Regem, qui pressos à *Cæsare* *Judeos* & dispersos collecturus, in libertatem asserturus, utpote de jure aliàs liberos, ut ipsi protestantur, *Semen Abrahami sumus, neque cuiquam servivimus unquam; quomodo tu dicis, vos in libertatem vindicabimini?* *Job. 8. v. 33.* fore talem Regem, qui Regnum *David* collapsum multò angustius sit redditurus, ad finesque terræ subactis gentibus dilaturus, prout ipsi *Apolluli* de hoc puncto fuerunt solliciti, respexerunt ad illam *R. Audientem* & dixerunt: *Domine, num hoc tempore restitues regnum David?* *Act. 1. v. 6.*

L. D.

Videmus, non sufficere ad salutarem Notitiam Messiae, qualemcunque cognitionem & professionem de illo, cum hanc etiam habuerint *Pharisæi* & *Scribæ*, quos tamen *Christus* cæcos & cæcorum Duces aliàs appellavit, & paulò post correxit. Non sufficit in hoc Articulo agnoscere I. qualemcunque humanitatem, quasi Messias esset purus Homo, prout *Pharisæi*, qui dicunt: *Quinquaginta annos nondum habes, & Abrahamum vidisti?* *Job. 8. v. 17.* quasi Messias esset qualiscunque filius, prout *Nazaræthani*, qui dixerunt: *Nonne iste est faber ille, filius Mariae, frater Jacobi & Jose, & Jude, & Simonis, nonne & sorores ejus hic sunt apud nos?* *Marc. 6. v. 3.* quasi Messias esset qualiscunque stolo *Ben Sais*, prout *Judei*, qui dixerunt: *Nonne Scriptura dicit, ex femine David & ex Bethlehem ubi erat David, venturum illum Christum.* *Joh. 7. v. 42.* Ut non sufficit adspexisse Rubum ardentem, in deserto, haurisse ultimato defixum in exteriori figura citra considerationem secunditi, sed requirebatur præterea illius, qui locutus est, *Agulus* *Exod. 3. vers. 2, 3, 4, 5, 6.* ita non sufficit agnovisse Christum esse ex patribus secundum carnem, sed & DEUM benedictum in secula *Rom. 9. vers. 5.* Non sufficit in hoc Articulo agnoscere Messiam I. I. qualemcunque Dignitatem, quod scil. filium *David* unum, sed agnoscendum est illum esse illum filium *David*, qui describitur: *Quando completis diebus eius, occubueris cum patribus tuis, me excitaturum esse semen post te, quod producat &*

visceribus tuis; & stabilis erit regnum ejus. Ipse edificabit domum nomini meo &c. 2. Sam. 7. v. 12, & 13. quod scil. filius sit Davidis Regis in Juda & Israel, sed agnoscendum est insuper illum esse filium Regis regium, qui describitur: Ecce dies veniunt, dicitur Jehova, quibus excitabo Davidi germen iustum &c. Jerem. 23. v. 5, & 6. quod scil. filius sit Davidis pascetis populum; sed agnoscendum est insuper illum esse illum filium pascantis, qui describitur: Excitabo eis pastorem unum, qui pascat eos, servum meum Davidem: ipse pascit eos: &c. Ezech. 34. v. 23, 24. Ut non sufficit vidisse ignem de caelo cadentem Israelitis & qualemcunque dignitatem eis tribuere, sed necessarium fuit DEO gloriam tribuere, qui in illis demittebat 1. Reg. 18. v. 38, 39. Ita non sufficit agnoscere Christi quam Dignitatem, sed summa agnoscenda illa, quae describitur: Tu primogenitum constituam eum, excelsum supra reges terra. Psalm. 89. v. 28. Non sufficit denique in hoc Articulo agnoscere III. qualemcunque Regni Qualitatem, quasi Messias esset terrenus Rex, ut quidem Pilatus voluit Matth. 27. v. 11, quasi Messias esset Vindex temporalis populi sui, ut quidem Pharisei voluerunt tantum inviti reddentes Marc. 12. v. 14 quasi Messias esset Restaurator collapsi Regni Davidici, ut quidem Judei voluerunt Luc. 19. v. 11. Ut non sufficit adspexisse Columnam illam nubeam & igneam in deserto, atque ultimò defixum habuisse in exteriori figura citra considerationem Motoris interni, sed requirebatur praeerea Angelus illius habitatoris agnitio Exod. 23. v. 20, 21. Ita non sufficit agnovisse Christum esse qualemcunque Regem Vindicem & populi sui Directorem, sed necessarium est ut agnoscamus illum esse, de quo Luc. 1. v. 32, 33. Hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur, dabitque ei Dominus Deus sedem Davidis &c.

USUS I. DEHORT.

SI non sufficit qualicunque modo novisse Messiam, caveamus, ne Christum dicamus merum hominem, ut Pharisaei illi dicentes: homo iste non est a DEO. Joh. 9. v. 16. mitemus illam Abstinere vos ab isto homine, cui habitus est in nullo ipse: non quidem estimandus esset? Esai. 2. v. 22. Caveamus, ne Christum dicamus merum

memor filium Davidis, ut multi ex populo acclamantes *Matth. 21.*
v. 9. memores illius: *Dixit Jehova Domino meo, sede ad dexteram*
meam &c. Psalm. 110. v. 1. Caveamus, nè Christum dicamus me-
 ram tantum Regem, ut *Pylatus* per contemptum *Joh. 19. v. 19.* me-
 mores illius *Christi: Regnum meum non est ex hoc mundo. Johan. 18.*
v. 36.

USUS II. ADHORT.

SI non sufficit qualicumque modo novisse Messiam,
 studeamus, ut ipsum ita agnoscamus hominem, ut simul ipsum
 veneremur tanquam DEUM dicentes cum *Petro: Tu es Christus, fi-*
lius Dei viventis. ex Matth. 16. v. 16. Studeamus, ut ipsum ita
 agnoscamus filium *Davidis*, ut insimul ipsum veneremur tanquam
 Dominum *Davidis*, atque dicamus cum *Paulo: Primus homo è terra*
pulverem, secundus homo, ipse Dominus è caelo. ex 1. Corinth. 15. v. 47.
 Studeamus, ut ipsum ita agnoscamus Regem in terris, ut simul
 ipsum veneremur tanquam Regem cœlestem, dicentes cum Senio-
 ribus illis: *Dignus es Domine, qui accipias gloriam & honorem & vir-*
tutem. ex Apoc. 4 v. 11.

USUS III. CONSOL.

SI non sufficit qualicumque modo novisse Messiam,
 homo sim animo, qui verè agnoscunt illum, juxta illud: *Cogno-*
scere te absoluta est justitia, & nosse potentiam tuam, radix immortalita-
tis. Sap. 15. v. 3. Si nos angat naturæ nostræ humanæ infirmitas,
 ut agnoscendum illud: *Omniem carnem esse gramen, etiam omnem be-*
nevolentiam ejus similem esse flori agri. Esaiæ 40. v. 6. & 7. novimus, si
 Christum debite agnoscamus, deprehensuros nos illum, qui DEUS
 est, factum esse carnem, ut nos divinæ Naturæ consortes fieremus,
 esse filium illum Altissimi, de quo *Agur Proverb. 30. v. 4.* esse illum
servulum dei sui. super quem Spiritus quoque Esaiæ 11. v. 1, 2, 3. Si
 nos angat nostra nativitas, quod ex immundo semine oriundi, juxta
 illud *Davidis Psalm. 51. v. 7.* novimus, si Christum debite agnosca-
 mus deprehensuros nos illum, qui Dominus *Davidis* est, natum esse
 ex muliere, ut sordidam nostram nativitatem sanctificaret, esse fi-

hæc Confusio, convicit enim Certamen hoc *Magos & publicè præstavit.* Erant illi quidem feroces & si *Thalmodicis* traditionibus quid tribuendum, dixerunt *Moyse* *stramen* importari in *Aphrasim*, quæ Urbs abundabat frumento, quoque indicare volebant illum nihil profecturum suis Sermonibus & miraculis, cum præstigarum & prestigiatorum magnus sit in *Egypto* numerus, verum defecerunt in signo Cinipum sive pediculorum, vel Pulicum, coacti sunt agnoscere digitum DEI & compescere labellum, convicti sunt in conscientia non sanctâ virtute se gaudere, sed diabolicâ potestate operari, ut primum processerit negotium & illi similiter mosaicis fuerint operati, prout constat ex *Exodi* 7. v. 11. Notabilis denique fuit hæc confusio, facta enim fuit a *Moyse*. Erat ille Vir magnæ Auctoritatis, qui teste *Stephano* instructus omni Sapientiâ *Egyptiorum*, Spiritu DEI tanquam Propheta gaudens singulariter, nec non Liberator populi, qui superavit omnes & singulos, de quo *Dent.* 34. v. 12. Ut quondam confusi sunt *Jannes & Jambres* adeo ut illos in Exemplum ducat *Paulus* & de hæreticis similia pronunciet 2. *Tim.* 3. v. 8. ita quoque *Pharisei* à Christo Salvatore nostro ita fuerunt convicti, ut *Lucas* dicat, illos non potuisse respondere, sed defecisse ad argumentum propositum, similitudinem adhibitam, de quâ *ov̄n* *Θεῶ.*

EXEGESIS.

UT in Disputatione contingere solet quandoque, ut post factas percussas & repercussas pilas objectionum & responsionum tandem aliqua pars acquiescere teneatur, ita contigit in hac Dissertatione, quam præsens Evangelium exhibet, dicitur enim, *Non poterant ad hæc respondere illi.* In quibus Verbis observandum I. Qui fuerint illi, qui non potuerunt respondere; hoc autem colligi potest ex initio hujus Evangelii, in quo dicitur *venisse Christus in Domum cujusdam ex primoribus Phariseorum & ipsos observasse illum.* fuerunt itaque, qui hic defecerunt, *Pharisei*, quorum sapiens Historia N. T. sit mentio, qui à teneris operam dederunt studiis prout Exemplum *Pauli* docet, qui *Pharizæus*, & dicit sese sedisse sc. in Juventute sua ad pedes *Gamaeliæ* *Act.* 22. vers. 3. qui dein adulescentes promovebant in *Doctores*, habebant Clavem Scientiæ: insignie eorum Docto-

Doctōratus olim fuit apud Judæos Clavis cum pugillaribus, ut constat ex *Luc. 11. v. 52.* qui denique *sedebant in Cathedra Moysis*, publice docebant, informabant & profitebantur, prout docet Christus *Matth. 23. v. 2. II.* Observandum quid de illis dicatur, nempe *non potuisse ad hæc respondere.* dicitur non potuisse respondere, sed tamen non tam approbatione veritatis, quàm pudore tuendæ Veritatis, non tam volentes quàm invitos, non tam ex defectu animi sollicitantis & in adversum proni, quàm *defectu virum Sapientie*, vocatimmodum aliàs etiam dicitur, *ne Verbum quidem potuisse illi respondere Matth. 22. vers. 46.* dicitur non potuisse *ἀποκρίσθαι* valere nunciter, quod Beza vertit *ex adverso respondere*, in contrarium soliquid dicere, quæ vox aliàs tantum semel adhuc occurrit *Rom. 9. v. 20.* dicitur non potuisse ex adverso respondere ad ista, nempe ad argumentum à simili ductum, ad Verbum propositum, quod contrarium, divinum & efficax, juxta illud *Matth. 13. v. 35.* III. Observandum cui nihil respondere potuerint *Evangelista* dicit *Matth. 23.* nempe Christo, qui *sapientia illa Patris*, de quo *Joh. 6. v. 14.* *Jehova possidebat. me principio via sua; ante opera sua, ante illum tempus.* *Prov. 8. v. 22.* qui magnus ille *Propheta, qui in Mundum venit*, qui denique *Lux Mundi, qua illuminat omnem hominem* præprimis autem *Ecclesiam & illius Membra*, juxta illud *Joh. 1. v. 9.*

L. D.

Videmus, Quàm solidus disputator, egregius Doctōr & irrefragabilis Præceptor fuerit Christus Salvator noster. Solidus Disputator fuit Salvator noster I. ex Adversariorum Conditione, *non enim disputavit cum rudibus & imperitis, sed cum doctis & Sapientia tumidis*, habuit quippe illos Adversarios, qui cum lacte volebant Sapientiam imbibisse, à teneris semina Doctrinæ in Synagogis haurisse, qui propterea populum vilipendebant & dicere solebant: *Turba, quæ non novit Legem, execrabilis est.* *Joh. 7. v. 49.* habuit Adversarios illos, qui de gradu Doctōratus consequendo solliciti, quique actu illum consecuti, quique propterea *salvatos volebant Rabbi*, teste ipso Christo *Matth. 23. v. 7.* habuit illos

antâ ipsa, Propheta Domini Lux Mundi, de quo ipse *Nicodemus* facti coactus fuit, quod *Doflor a Deo missus* &c. *Joh. 3. v. 2.*

USUS I. DEHORT.

SI tam solidus Disputator fuit Salvator noster, graviter peccant, qui à partibus Sapientum seculi stant, atque suæ perspicacitæ confidunt, quales describuntur *Ezech. 28. v. 3.* memores illi deberent esse illius *Pauli*: *Abolebo Sapientiam Sapientum & intelligentiam intelligentium tollam è medio, ubi sapiens?* &c. *1. Cor. 1. v. 19.* Graviter peccant, qui convicti in conscientia non agnoscere volunt vim verbi, atque præferunt illi sua somnia, suæ palæstræ, quales describuntur: *Ezech. 13. v. 2. Propterantes ex animo suo* &c. & *1.* memores illi deberent esse illius *Jeremie 23. v. 28, 29.* Graviter peccant, qui non attendunt ad dignitatem Messæ, Disputatoris hujus sapientiam, verum illam contemnunt, quales describuntur *Joh. 9. vers. 28. & 29.* memores illi deberent esse illius: *Qui alibi natus me, nec recipit verba mea, habet, quæ condemnet ipsum; Sermo, quem locutus sum, ille damnabit eum ultimo illo die.* *Joh. 12. vers. 48.*

USUS II. ADHORT.

SI tam solidus Disputator fuit Salvator noster, omnes & singuli nostræ sapientiæ nil tribuamus, sed potius humiliter agnoscendum in ipso & ex ipso esse hauriendam illam, atque dicendum: *Non nobis Jehovah, non nobis, sed nomini Tuo da benedictionem* &c. *Psalm. 115. v. 1.* Omnes & singuli vim verbi attendamus, atque cum *Petro* dicamus: *Domine ad quem abibimus? verba vite æternæ habes.* ex *Joh. 6. v. 68.* denique omnes & singuli de prædicare debemus illius sapientiam, atque jugi voto expectere, dicentes: *Da nobis sapientiam assistricem throni tui, ac ne reprobis me e numero filiorum tuorum. Nam ego servus tuus sum, & filius ancillæ tuæ.* ex *Cap. 9. v. 4 & 5.*

USUS III. CONSOL.

SI tam solidus Disputator fuit Salvator noster, bono sint animo, qui eidem adhzrent, atque eum sequuntur ut Apostoli, qui privatim ipsum etiam consuluerunt, quibus exposuit *Matth. 4. v. 34.* Si Adversarii nostri turgeant Sapientiâ, jacent illam atque dicant: *Respondebo ego quoque partem meam, ostendam sententiam meam ego quoque: Nam pleni sunt sermonibus, coarctant me Spiritus vesteris mei &c.* ex *Jobi 32. v. 17, 18, 19, 20.* novimus illum, qui in tenerâ ætate par, imò superior fuit Doctoribus in Templo, Os & Sapientiâ daturum, atque completurum illud *Psal. 8. v. 3.* Si Adversarii constricti irascantur, atque ut contra *Malsiam* agant *Psal. 41. v. 8.* novimus, qui Os obstruxit Verbo suo, nobis reliquisse, ut & nos possimus *ἡσυχῆσαι*, juxta illud *Tir. 1. v. 9.* Si denique Adversarii tandem inclinent in Excidium nostrum, atque agant, dicantque quod contra *Jeremiam cap. 18. v. 18.* novimus illum, qui locutus est *וְאֵין יִשְׁרָאֵל יִחְיֶה* non ut Pharisei, nos Sapientiâ instruaturum, ut *Stephanum Act. 6. v. 10.* nos tanquam *Prophetam*, informaturum, ut & nos complementum illud exprimamus. *Ἐγὼ δὲ πνεῦμα μου super omnem carnem, & prophetabunt filii vestri, & filia vestra &c.* *Joel. 2. v. 28.* nos denique illuminaturum, ut non tantum infidias perspiciamus & evitemus, sed & eò devenimus, quod describitur: *Pene se est fons vita in luce nostra fruamur luce. Psalm. 36. vers. 10.*

AMEN.

DOMI.

DOMINICA XVIII. POST TRINITATIS,
MATTH. XXII. v. 40, 41.

Ἐρωγίζων δὲ τῶν Φαρισαίων,
καὶ πᾶσι αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς, λέγων,
τί οὐκ ἐκείνῳ ὁ Χριστὸς τῶν υἱὸς
ἐστὶν, λέγοντι αὐτοῖς, ὁ Δαβὶδ,

*Congregatis autem Phari-
saïs, interrogabas eos Iesus, di-
cens: Quis vobis videtur de
Christo ejus Filius esse dicunt,
Davidu.*

Non quondam nihil vidit Propheta quidam Vir
DEI dictus Jadonab Historico Josepho ex Juda,
dum repræsentavit Josiam tanquam filium domui David
natum, qui imperaturus, populū ab Idololatria vindica-
turus, & collapsa restauraturus, de quo 1. Reg. 13. v. 2. Non nihil
vidit hic Propheta; repræsentavit enim Josiam hunc ut hominem
in tempore nascendum. Erat tum temporis ignotum, quod futurum
post aliquot secula, trecentos scil. annos; quapropter Propheta pro-
phetavit Josiam esse nascendum, hominem futurum & filium homi-
nis, post temporum exactam periodum Isaacam stirpem, ornatum
hunc seculum, & fore filium bonæ indoli &c. ut Solomon de se loquitur
Sapientia 3. v. 10. Non nihil vidit hic Propheta, repræ-
sentavit enim Josiam hunc ut filium David. Erat tum temporis
seculo Licta a domo Davidica, Jeroboamus Tribus decem in partes
suas pertraxerat, & domum illam illustrem hæcenus valde minue-
rat, verum Josias promittitur in spem solatii, tanquam filius David
ex sanguine oriundus, unde in genealogia Christi tanquam filius
David recensetur Matth. 1. v. 10. Non nihil vidit hic Pro-
pheta, repræsentavit enim Josiam hunc ut Regem, qui omnia restitu-
turus. Erat collapsus cultus divinus, invaluerat Idololatria passim, to-
tus populus penè erat corruptus; quapropter repræsentat hic Pro-
pheta Josiam tanquam pium Regem, qui non tam temporalis, quàm
æternæ & spiritualis sit curaturus, & Idololatria abolita rector
libertatem veram reparaturus & collapsa in Regno restauratu-
rus; quem illud opere ipso quoque hoc præstare & comple-

mentum hujus vaticinii egregiè ostenditur 2. Reg. 22. v. 2. & cap. 23. v. 5. Ut aliquid vidit hic Propheta ex Regione Juda, ita Judæi & Pharisei aliquid viderunt de Christo, & dixerunt, illum esse filium Davidis, de quo om̃i Θεῶ.

E X E G E S I S.

CUM Pharisei & Scriba semper inhæserint Legi & exillâ quærentiam salutem, quapropter postquam Christus ostendisset, quantam perfectionem illa requirat in dilectione DEI & proximi, præter viam ad *Assiam*, ostendere vult aliunde esse petendam post ipsum beatitudinem, & cum hætenus officio functus fuisset respondentis, nunc opponentem se exhibet & quærit: *Quid vobis videtur de Christo, de Messia, de uncto Domini præcisè, sive ille sit præsentis, sive absens, cujus filius ille est?* Marcus & Lucas quidem paulo aliter narrant, sed respiciunt non ad primam quæstionem a Christo propositam, sed præsupposita hæc respondisse illos, Scribas & Legum Doctores dicere Christum esse filium Davidis, agnoscunt itaque Pharisei è vestigio respondentes ad Quæstionem de Messia in genere I. ipsum esse verum hominem, constantem partibus essentialibus animâ rationali & corpore, unde etiam *Semen Mulieris dicitur Gen. 3. v. 15.* esse filium, adeoque genitum & procedentem eadem similitudine Patris, *nam ex genere Adami*, ut loquitur de se *Salmus Sap. 7. v. 1.* esse filium Davidis, adeoque oriundum ex *sternaculo Isai*, qui Pater Davidis, ut constat ex 1. Sam. 16. v. 5. & 11. Secundâ dicunt notanter, ipsum esse filium Davidis, quem *Samuel* cooptavit tanquam *Virum DIO placentem* 1. Sam. 16. v. 13. qui *Rege* fuit designatus ab ipso DEO & probatus populo aded, ut non tantum *Juda*, sed & *Israel* ipsi adhæserit, atque Tribus discretè professæ fuerint illud: *Ecce nos, es tuum & caro tua sumus* &c. 2. Sam. 5. v. 1. & 3. qui denique officio suo functus fuit fideliter, ut cantare possent coram DEO, & fallere & dicere ex *Psalm. 78. vers. 73.* *Pater pro integritate animi sui, summa prudentia manuum suarum duxit eos.* Tertio, intelligunt hoc ipso Responso, Messiam fore Regem aliquem terrenum, adoptione DEI filium charissimum ad Exemplum Patris, unde ipsa Mater filiorum *Zebeder* accedit ipsum, ad hoc

ad hoc Regnum respicit, & pro filio suo erat. *Matt. 20. v. 21.* fore talem Regem, qui pressos à *Cæsare Judæos* & dispersos collecturus, in libertatem asserturus, utpote de jure aliis liberos, ut ipsi promittitur, *Semen Abrahami sumus, neque cuiquam servivimus unquam; quando eu dicu, vos in libertatem vindicabimini?* *Job. 8. v. 33.* fore talem Regem, qui Regnum *Davidis* collapsum multò angustius sit dilataturus, ad finesque terræ subactis gentibus dilaturus, prout ipsi appellati de hoc puncto fuerunt solliciti, respexerunt ad illam *Resolutionem* & dixerunt: *Domine, num hoc tempore restituas regnum David?* *Act. 1. v. 6.*

L. D.

Videmus, non sufficere ad salutarem Notitiam Messias, qualemcunque cognitionem & professionem de illo, cum hanc etiam habuerint Pharisei & Scribæ, quos tamen Christus cecos & cecorum Duces aliàs appellavit, & paulò post convexit. Non sufficit in hoc Articulo agnoscere I. qualemcunque humanitatem, quasi Messias esset purus Homo, prout Pharisei, qui dicunt: *Quinquaginta annos nondum habes, & Abrahamum, matrem?* *Job. 8. v. 37.* quasi Messias esset qualiscunque filius, prout Nazareniani, qui dixerunt: *Nonne isle est fabri ille, filius Mariæ, frater Jacobi & Jese, & Judæ, & Simonis, nonne & sororis ejus hic sumus?* *Marc. 6. v. 3.* quasi Messias esset qualiscunque stolo ex his, prout Judæi, qui dixerunt: *Nonne Scriptura dicit, ex semine David, & ex Bethlehem ubi erat David, venturum illum Christum.* *Mat. 9. v. 42.* U: non sufficit adspexisse Rubum ardentem, in deserto, habuisse ultimò defixum in exteriori figura citra considerationem recorditi, sed requirebatur præterea illius, qui locutus est, *Agrippa Exod. 3. vers. 2, 3, 4, 5, 6.* ita non sufficit agnovisse Christum esse ex patribus secundum carnem, sed & DEUM benedictum in secula *Rom. 9. vers. 5.* Non sufficit in hoc Articulo agnoscere Messiam I. qualemcunque Dignitatem, quòd scil. filius Davidis esset, sed agnoscendum est illum esse illum filium Davidis, qui describitur: *Quando completus diebus suis, occubuerit cum patribus suis, me excitaturum esse semen post se, quod prodierit à*

visceribus tuis; & stabilis erit regnum ejus. Ipse edificabit domum nomini meo &c. 2. Sam. 7. v. 12, & 13. quod scilicet filius sit Davidis Regis in Juda & Israel, sed agnoscendum est insuper illum esse filium Regis regium, qui describitur: Ecce dies venturi sunt, dicitur Jehova, quibus excitabo Davidi germen justum &c. Jerem. 23. v. 5, & 6, quod scilicet filius sit Davidis pascens populum; sed agnoscendum est insuper illum esse illum filium pascens, qui describitur: Excitabo eis pastorem unum, qui pascas eas, servum meum Davidem, ipse pascit eas: &c. Ezech. 34. v. 23, 24. Ut non sufficit vidisse ignem de caelo cadentem Israelitis & qualemcunque dignitatem eidem tribuere, sed necessarium fuit DEO gloriam tribuere, qui in illo se demittebat 1. Reg. 18. v. 38, 39. Ita non sufficit agnoscere Christi aliquam Dignitatem, sed summa agnoscenda illa, quae describitur: *Primum genitum constitui eum, excelsum supra reges terrae. Psalm. 89. v. 28.* Non sufficit denique in hoc Articulo agnoscere III, qualemcunque Regni Qualitatem, quasi Messias esset terrenus Rex, ut quidem Pilatus voluit *Matth. 27. v. 11.* quasi Messias esset Index & imperialis populi sui, ut quidem Pharisei voluerunt censum inviti reddentes *Marc. 12. v. 14.* quasi Messias esset Restitutor collapsi Regni Davidici, ut quidem Judaei voluerunt *Luc. 19. v. 11.* Ut non sufficit adspexisse Columnam illam nubeam & igneam in deserto, atque ultimato defixum habuisse in exteriori figura circa considerationem Motoris interni, sed requirebatur praeterea Angelus illius habitatoris agnitio *Exod. 23. v. 20, 21.* Ita non sufficit agnoscere Christum esse qualemcunque Regem Vindicem & populi sui Directorum, sed necessarium est ut agnoscamus illum esse, de quo *Luc. 1. v. 32, 33.* *Hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur, dabitque ei Dominus Deus sedem Davidis &c.*

USUS I. DEHORT.

SI non sufficit qualicunque modo novisse Messiam, cavemus, ne Christum dicamus merum hominem, ut Paulus illi dicentes: *homo iste non est a DEO. Joh. 9. v. 16.* memores prout *Abstinere vos ab isto homine, cui habitus est irrisio, & non est agnoscendus* *Esai. 2. v. 22.* Cavemus, ne Christum dicamus

merum

averum filium Davidis, ut multi ex populo acclamantes *Matth. 21. v. 9.* memores illius: *Dixit Jehova Domino meo, sedes ad dexteram meam etc. Psalm. 110. v. 1.* Caveamus, nè Christum dicamus merum contumacem Regem, ut *Pilatus* per contemptum *Job. 19. v. 19.* memores illius *Christi: Regnum meum non est ex hoc mundo. Johan. 18. vers. 36.*

USUS II. ADHORT.

Si non sufficit qualicumque modo novisse Messiam, studeamus, ut ipsum ita agnoscamus hominem, ut simul ipsum veneremur tanquam DEUM dicentes cum *Petro: Tu es Christus, filius Dei viventis, ex Matth. 16. v. 16.* Studeamus, ut ipsum ita agnoscamus filium *Davidis*, ut insimul ipsum veneremur tanquam Dominum *Davidis*, atque dicamus cum *Paulo: Primus homo est terra palatius, secundus homo, ipse Dominus est celo, ex 1. Corinth. 15. v. 47.* Studeamus, ut ipsum ita agnoscamus Regem in terris, ut simul ipsum veneremur tanquam Regem coelestem, dicentes cum Seniores illis: *Dignus es Domine, qui accipias gloriam & honorem & virtutem, ex Apoc. 4 v. 11.*

USUS III. CONSOL.

Si non sufficit qualicumque modo novisse Messiam, sumo sint animo, qui verè agnoscunt illum, juxta illud: *Cognoscere se absoluta est justitia, & nosse potentiam tuam, radix immortalitatis, Sap. 15. v. 3.* Si nos angat naturæ nostræ humanæ Infirmitas, ut agnoscendum illud: *Omniem carnem esse gramen, etiam omnem beatitudinem ejus similem esse flori agri. Esaia 40. v. 6. & 7.* novimus, si Christum debite agnoscamus, deprehensuros nos illum, qui DEUS est, factum esse carnem, ut nos divinæ Naturæ confortes fieremus, esse filium illum Altissimi, de quo *Agur Proverb. 30. v. 4.* esse illum *servulum de 181. super quem Spiritus quoque Esaia 11. v. 1, 2, 3.* Si nos angat nostra nativitas, quod ex immundo semine oriund, juxta illud *Davidis Psalm. 51. v. 7.* novimus, si Christum debite agnoscamus, deprehensuros nos illum, qui Dominus *Davidis* est, natum esse ex muliere, ut sordidam nostram nativitatem sanctificaret, esse fi-

lum *Davidis* Regis, qui jam apud nos *regnet Sceptro Verbi Psalm.* 72. v. 8. 9. 10. 11. 12. 13. esse filium *Davidis* pascentis, de quo dicere possimus: *Jehova Pastor meus est, non possum egere; in caulis herbida facit ut recumbam &c. ex Psalm.* 23. v. 1. 2. 3. 4. 5. Si denique *angustia* nostra in hoc Mundo *Qualitas*, quod pusillus simus grex & *Reges contra nos insurgant Psalm.* 2. v. 2. novimus, si Christum debere agnoscamus deprehensuros nos illum, qui Rex caeli & terræ est, Sceptrum accepisse, ut nos liberaret & omnia restitueret, esse illum Vindicem populi, qui dixerit: *Si vos filius in libertatem vindicaris; verè liberi eritis. Johan.* 8. v. 36. esse illum Restauratorem, in quo completum illud: *Erigam tugurium Davidis quod decidit &c. Amos* 9. v. 10. & 11. Huic filio *Davidis*, quem *Chananaa* compellavit, cæci desiderarunt, adeoque gentiles & Judæi divinitus moti magnificerunt, quique insimul Splendor Gloriæ & Character sublimitatis Patris, sit Laus, Gloria & Benedictio in sempiterna secula, AMEN.

DOMINICA XIX. POST TRINITATIS,
MATTH. IX. v. 6.

Ἰσα ἡ εἰδῆτι, ὅτι ἡξυσίας ἐχθρὸς
πρὸς τὸν ἄνθρωπον ὅτι τῆς γῆς αὐτὸν
ἀμαρτίας τότε λέγει τῷ ὀφθαλμῶν
κῶ, ἐγερθεὶς, ἄρῃ σε πάλιν κλίνειν,
καὶ ὑπάγε εἰς τὸν οἶκόν σου.

Ut autem sciatis, quid potestatem habeat Filius hominis in terra remittendi peccata: tunc dicis paralytico, Surge, tolle tuum lectum, & abi in domum tuam.

Magni quondam fuit æstimatus à DEO Eliakim Filius Hilkiæ; dedit enim DEUS illi Tunicam & cingulum Sobnæ, &c. ut constat ex *Esaia* 22. v. 20. 21. 22, 23, 24. Magni fuit æstimatus hic Eliakim, hic filius Hilkiæ, præsentavit enim ipsum DEUS tanquam servum suum, qui fidelis in omnibus, tanquam dignum, cui indueretur tunicam Sobnæ & cingulo ejusdem ornaret, tanquam aptum potestati summo

post Regem, quam traderet in manus illius, non ut tyrannicè agat, ut quondam *Sabna*, sed blandè, atque paternè ut Pater eorum qui *Hierosolymis* habitant & domus *Juda*, planè ut *Elias* quondam egit, cui propterea acclamavit *Elisa*: *Pater mi, Pater mi, curru Israelis, & equitum juu.* 2. Reg. 2. v. 12. Magni fuit æstimatus hic *Eliakim*, hic Filius *Hilkia*; dedit enim illi *DEUS* claves in *Domum David*, *Sionam arcem*, in qua habitabat *Hilkias*, impoluit illas humeris illius, non aliter ac sceptrum, quod quondam ita gestari solebat, commisit illi talem potestatem, ut *potueris aperire & nemo clauderes, ut potueris claudere & nemo aperire*, adeoque agere ex arbitrio in negotiis Regiis, ut *Joseph*, de quo prædicatur: *Sine te non assollet quidquam manum, nam aut pedem suum in universa Aegypto.* Gen. 41. v. 44. Magni denique fuit æstimatus hic *Eliakim*, hic Filius *Hilkia*; *fixit enim Deus ipsum Clavum in locofirmo, in terra sancta, in Urbe Jerusalem*, ubi Templum Domini & focus cum *Ignem*, dedit illi folium Honoris in Domo Patris sui, ut omnes agnati ipsius possent accedere & de tanto Amico & Fautore congratulari, posuit eum ita, ut *Vasa tum ad Necessitatem, tum ad Voluptatem requiriti illi assigerentur*, adhærerent, adeoque omnis generis & conditionis homines illius operam sollicitarent, quamdiu in vivis esset: planè ut *Naaman* talis fuit Aulicus, qui potens apud *Syrie* Regem & in *Damasco*, ille cui Rex incubuit, quando ingressus Templum *Rimmon* de quo 2. Reg. 5. v. 18. Non tam magni æstimatus fuit quondam in Oculis Domini *Eliakim* plus æstimii habuit Salvator noster qui dicitur verus ille *Eliakim, qui habet clavem Davidis: qui aperit & nemo claudis: claudis & nemo aperit.* Apoc. 3. v. 7. qui, cum ita se exhibeat in præfenti Evangelio dicens, *filium hominis habet potestatem remittendi peccata in terra*, ipsum spectabimus *ov̄i* *Θ̄̄̄*.

EXEGESIS.

CUM Christus dixerit paralytico, *confide fili, remissa sunt tibi peccata tua*, & *Pharisæi* putarint ipsum blasphemare, quapropter non tantum, voluit maculam ad speciem abstergere, sed & ipso Opere miraculoso, contra Adversarios se defendere, & dixit: *Propterea vis scitis, quod potestatem habeat Filius hominis in terra remittendi peccata:*

tunc dicit paralytico, *Surge, tolle tuum lectum & abi in domum tuam.* In quibus Verbis I. Observandum, Quis sibi adscribat hanc potestatem? est verò ille Salvator noster *Christus*, qui se vocat *Filium hominis*, quia in V. T. ita fuit figuratus, dictus *Semen Mulieris* filius Davidis, qui insimul altissimus inter Reges terra *Psalm. 89. v. 28.* quia in plenitudine temporis veram Carnem & sanguinem assumpsit, Filius factus virginis quæ grvida, & insimul *Immanuel* *Esai. 7. v. 14.* quia denique *Offitium* à Patre commissum peregit & exaltatus est in assumptâ Humanitate & in statu Exinanitionis *Servi servam accepit, factus ut homo, ut nomen dein acceperit supra omnes Nomina* &c. *Philipp. 2. 7, 10, 11.* II. Observandum, Quam potestatem sibi adscribat? Dicit verò Christus, *ut scitis quod Filius hominis habeas potestatem remittendi peccata.* In græco occurrit vox *ἐξουία*, quam *Theodorus Beza* vertit *Authoritatem*, ut minus aliquid potestate significaret, at frustra & absurdè; cum passim vox ista in Scripturis notet potestatem, atque cum consimilibus vocabulis permutetur, ipse *Beza* Donum miraculorum *Apostolis* concessum per potestatem reddiderit *Luc. 10.* & denique socii Religionis hie ipsum destituant & refutant. quapropter rectè *Lutherus* vertit *Macht, Gewalt und Krafft.* adscribit autem sibi hanc *ἐξουίαν* Filius hominis, quia ille cui quondam acclamavit *Moses*: *Jehova, Jehova, Deus forte, misericors & graciosus: longanimis & multum benignitatis ac fide: custodiens benignitatem millibus* &c. *Exod. 34. v. 6, & 7.* quia ille, qui circa finem Ministerii se exhibiturus in Victimam, passurus & sanguinem fusurus, qui emundat ab omni peccato *1. Johan. 1. vers. 7.* quia denique Caput Ecclesiæ, qui post confessionem *Petri* nomine omnium Apostolorum factam potuit illi dicere: *Dabo Tibi claves regni celorum & quicquid ligaveris in terrâ, erit ligatum in celis* &c. *Matth. 16. v. 19.* III. Observandum, Ubi & quomodo sibi tribuat, sibi hanc potestatem adscribat? dicit *in terrâ*, ad quod quæ respicit partim ad Ecclesiâ, quæ in his terris, vultque significare, se citi filius hominis præsentem semper esse illi suâ Gratia, ut etiam si duo vel tres tantum congregati sint in illius Nomine, ipse in Medium illorum sit *Matth. 18. vers. 20.* partim ad Verbum Evangelii, ex quo Remissio peccatorum in his terris prædicatum, vultque significare,

et Remissio primùm contingat in Cælo, validam tamen etiam esse in terris quia Evangelium neque ex Cælo vel inferno petendum, sed *prope sit cum ore & corde nostro Rom. 10. v. 6, 7, 8.* partim ad viam in hâ terris ad Cælum, vultque significare, quamvis post absolutum iter in terris non supersit aliqua Remissio, quamdiu tamen hic vivimus in terris, ambulamus ad Cælum, patere Januam Gratiz, atque posse nos usque ad extremum halitum dicere: *Domine remitte debita nostra ex Matth. 6. v. 12.*

L. D.

Videmus, Quàm solatissimum amcenū & singulare Beneficiū sit Remissio peccatorū præprimis N. T. Hoc docet Christus dicens Phariseis, *Filius hominis habet potestatem in terra peccata remitti.* Solutissimum Beneficium est Remissio peccatorū N. T. I. ex Principii Qualitate; Si consideremus unde illa fluat, quòd ille sit nostra Caro & Frater, fuit enim illa ab isto Filio hominis, qui *Jo. 1. 1. natus, quem Daniel vidit noctu Dan. 7. vers. 13, & 14.* ab illo Filio hominis, qui ex Virgine nostri causa natus, quem designat Jeremias: *Creavit Jehova rem novam in terrâ, semina ambic vtrum, cap. 31. v. 22.* ab illo Filio hominis, quem ut Servum DEI intudini opus Domini consummantem *Esaias*, nomine DEI dicens: *En servus meus, quem sustento, electus meus, quem benignè accipit anima mea: indico spiritum meum ipsi, iudicium gentibus proferet. Non confundetur &c. arundinem quassatam non franges &c. cap. 42. v. 1, 2, 3, 4.* Ut quondam singulare fuit Beneficium Remissio peccatorum facta populo, quis aliquo modo fluxit ab Aarone Pontifice, *Levit. 16. v. 16.* ita solatissimum maximè Beneficium est Remissio peccatorum N. T. quod pendet ab illo filio hominis, de quo *Eb. 9. v. 11, & 12.* Beneficium solatissimum est Remissio peccatorum N. T. II. ex Actus potestate; si consideremus, quòd fundata sit in potestate Salvatoris nostri hoc salutare Beneficium. Remittit enim peccata Salvator nullis quædam personalia, ut Ecclesia ipsum compellere possit. *Quia in domo tua par tibi? condonans iniquitatem & præteritum delictorum reliquias possessionis suæ; non retinens in æternum iram suam &c. ex Mattheo 7. v. 18, 19.* Remittit peccata Salvator noster

vi Ma-

vi Meriti & passionis suæ, ut ipse alloqui possit totum Genus humanum: *Propter peccata mea fatigavi me iniquitatibus tuis: Ego, ego ipse debeo defensionem tuam propter Me &c.* ex *Esaia 43. v. 24, 25.* remisit peccata Salvator noster vi Superioritatis in Ecclesiam, cui Ministris dedit, ut *Nabum* dicere potuerit: *Ecce super his montibus pedes Evangelizantis, promulgantis pacem (dicentis) celebra. Juda sista tua, respondens vota tua &c. cap. 1. v. 15.* Ut quondam singulare fuit Beneficium *Davidi* Remissio peccatorum, quia potestatem aliquo modo habuit *Nabum* Propheta, qui nomine DEI dixit: *Remissa sunt tibi peccata à Domino &c. 2. Sam. 12. v. 13.* ita solatissimum maxime Beneficium est Remissio peccatorum N. T., quia fundatur in potentia Christi, quam exseruit quoque Discipulos insufflando & dicendo: *quorum remisistis peccata, remittuntur eis &c. Joh. 20. vers. 23.* Solatissimum denique Beneficium est Remissio peccatorum N. T. III. ex Modi facilitate; si consideremus, quòd *quamdiu vivimus in his terris obicinas.* Est illa Remissio in Ecclesia, ut de illa dicat DEUS: *Consolamini, consolamini populum meum, dicit Deus vester, loquimini quæ sunt cordi Jerusalem &c. Esaia 40. v. 1, & 2.* Est illa in Evangelio, Verbo Remissionis, quod propè est, ut *Zephania* dicat: *Jebova Deus tuus in medio tui potens servaturus est; gavisurus de se latitia, conquiescens in amore suo &c. Zeph. 3. v. 17.* est illa infra hæc ad æternitatem, quamdiu hic vivimus, ut de temporibus N. T. dicat: *die illo eris fons apertus domui Davidi, & habitatoribus Jerusalem pro peccato &c. Zacharias cap. 13. v. 1.* Ut quondam singulare fuit Beneficium rebellibus Remissio peccatorum, quia facta in viâ versus Jerusalem à *Davide 2. Sam. 19. v. 13. & seq.* ita solatissimum maxime Beneficium est Remissio peccatorum N. T. quia in terra fit, quamdiu sumus in Via ad Cælum, & Agnitio salutis nobis datur in N. T. quæ consistit in Remissione peccatorum &c. *Luc. 1. v. 77-78.*

USUS I. DEHORT.

SI tam solatissimum Beneficium est Remissio peccatorum N. T. non capaces erunt illius illi, qui non accunt hunc filium hominis, hunc DEUM incarnatum, sed adire volunt dauster DEUM extra Carnem *Zelotem & ignem ardentem Deut. 4.*

v. 24. memores illi deberent esse illius *Hiobi*: *Qui iustus esses mortuus comparatus cum DEO fersi? si voles litigare cum eo, non poteris respondere ei unum ad mille.* cap. 9. vers. 2. & 3. non capaces erunt illius illi, qui non petunt Remissionem peccatorum ex hac potestate, sed offerunt impletionem legis & dicunt: *Omnia haec observavi à juventute mea: quo ad haec deficior?* ex *Matth.* 19. v. 20. memores illi deberent esse illius *Davidis*: *Propter hoc oratum est Te, quemcumque benignitate prosequeris, quo tempore obvenis minimum, ad inundationem aquarum multarum.* *Psal.* 32. vers. 6. non capaces erunt illius, qui in his terris & via conculeant filium *DEI* &c. *Eb.* 10. vers. 29. memores illi deberent esse illius *Christi*: *Quisquis loquutus fueris adversus Spiritum S. non remittetur ei &c.* *Matth.* 12. v. 32.

USUS II. ADHORT.

SI tam solatissimum Beneficium est Remissio peccatorum *N. T.* accedamus omnes, qui peccatores, hunc filium hominis corde credente cogitantes, quod nos fratres dicat & participet de sanguine & Carne nostra 1. *Eb.* 2. v. 11, 14, 15. accedamus omnes, qui peccatores, hunc Salvatorem qui potestate remittendi peccata habet, corde grato cogitantes, quod & nobis remisit & posuerit Verbum Reconciliationis inter nos, tales qui dicunt *reconciliamini cum DEO* &c. 2. *Cor.* 5. v. 19, & 20. accedamus omnes, qui peccatores, hunc qui in terris remittit Corde in emendationem propendente, cogitantes illud: *Requirite Jehovah, quum praeest, inveniate eum, quum est propinquum &c. derelinquat vir improbus viam suam &c.* *Ejais* 55. v. 6, & 7.

USUS III. CONSOLAT.

SI tam solatissimum Beneficium est Remissio peccatorum *N. T.*, bono sint animo, qui peccata consentunt, audiunt illud *Confide fili &c.* & accipiunt sanguinem in Coenâ in Remissionem peccatorum *Matth.* 26. v. 28. Si affligat nos *Concepcio* & *Nativitas* peccaminosa, quod omnibus hominibus & filiis hominum di-

cendum: *En in iniquitate formatus sum & in peccato concepit me mater mea.* ex *Psal.* 51. v. 7. Novimus Christum esse Filium hominis, illum Pontificem, de quo *Ev.* 4. vers. 15, & 16. illum qui dicit *Esaia* 44. vers. 22. Si affligat Multitudo peccatorum actualium, dicendum cum Ecclesia, ex *Psal.* 65. vers. 4. novimus Christum habere potestatem remittendi peccata, esse illum, apud quem est condonatio *Pf.* 130. v. 4, 7, 8. esse illum qui vi Mortis factus propitiatio 1. *Joh.* 2. v. 2. Si denique affligat Stipendium peccati, Mors temporalis & æterna, atque conquerendum: Proponis iniquitates nostras tibi, occulta nostra luminis faciei Tuae. Nam omnes dies nostri divertunt ex candelentia Tua, consumimus annos nostros, similes Fabulae sunt. ex *Psal.* 90. vers. 8, 9, 10. novimus Christum remittere in terris, in via constituisse Ministros, ut aperiant oculos, quo nos convertamus & accipiamus Remissionem &c. *Act.* 26. v. 18. esse in Viâ nos jam beatos sectione & Remissione peccatorum *Rom.* 4. v. 7, & 8. Finimus proinde in Verbis: *Omni condona iniquitatem, acceptum confer bonum, & rependemus juvencos labiis nostris.* *Osia* cap. 14. vers. 3. AMEN.

DOMINICA XX. POST TRINITATIS,
MATTH. XXII. v. 6.

Οἱ ἄλλοι κητέοντες τὴν δό-
ξαν αὐτοῦ, ὕβρισαν, καὶ ἀπέκτειναν.

Reliqui verò tenuerunt ser-
vos ejus, & contumelias affe-
ctos occiderunt.

Insigne Exemplum Misericordiae quondam exhibuit Simson, dum Philistaei eundem victum abduxerunt, eidem illuserunt, & tandem eò adegerunt ut oculis effossis Mortem obierit violentam, de quo *Judic.* 16. v. 21. & seq. Insigne Exemplum Misericordiae fuit Simson quondam, captus quippe à Philistaeis. Diu desiderabant hi incircumcisi, ut vel tandem prehenderent hunc *Simsonem*, cum itaque occasio afflueret ad Vallem Sororis, ubi vites, uva & præstantissima Vinea

Vina, se conferrent, traditum à *Dalila* acceperunt, atque ferreis catenis circumdederunt, ut inceserit non aliter ac postea *Zedekias* confimiliter vinctus à *Chaldeis*, de quo 39. v. 7. Insigne Miseriæ Exemplum fuit *Simson* quondam, *illusus enim in Catu Philistæorum*. Diu desiderabant hi incircumcisi, ut illuderent huic viro; cum itaqueprehendissent jam *Simsonem*, atque congregati essent in Templo *Dagonis*, cui immolabant hostias ob captum & epularentur, producti iussus est *Simson*, ut illi illuderent, eidem insultarent, non ahter ac fratres *Josephi* contumeliosè habuerunt fratrem & adventanti dixerunt: *Ecce Dominus somniorum iste advenit. ex Gen. 37. v. 19.* Insigne denique Miseriæ Exemplum fuit *Simson* quondam, *Morte quippe destinatus & Excidio*. Diu desiderabant hi incircumcisi, ut vel tandem complerent omne id, quod animo virulento præconceperant; quapropter cum jam incepissent membra lædere *Simsoni*, oculos eidem effodissent, eundem ex carcere duci curant, ut morionem ageret coram illis, utprehendens Columnas inclinarit, conciderit & expirarit, non aliter ac postea *Judas Maccabæus*, de quo non tantum recensetur, quod occubuerit, sed etiam quod populus dixerit: *Quomodo cecidit potens, qui servabat Israel? 1. Maccab. 9. v. 18. & 21.* Quæ quondam Miseria circumdedit *Simsonem*, eadem prædicitur Servis Magni Regis, quodd, quamvis ab illo sint mittendi, vocandi homines ad Epulas Gratiæ, delicias cœlestes, nihilominus nihil sint reportaturi, præter Mundi Gratitude, ut loqui solemus, quæ nulla, quæ exitiosa. Spectabimus itaque *an* & hoc Genus hominum, ut & devitemus mala & consequi laboremus bona & honesta. AMEN.

EXEGESIS.

POSTquam Christus in Parabola classem quandam adduxerat Vocatorum ad nuptias, qui contemptui duxerunt Invitationem illam, nunc aliam & quidem pejorem Theatro sistit dicens: *Reliqui vero tenuerunt servos ejus & contumeliis affectos occiderunt.* Ubi Observandum l. quodd dicat, hos reliquos tenuisse servos Regis; In græco est vox *ἐγνήτων*, quæ notat *prehendentes*, à Verbo *ἐγνίω*

prehendo, vincio, captivum dico, adeoque dicitur, utut accesserint *pacificè* servi hujus Regis tam malos & perversos, tamen fuisse quosdam invitatorum ut etiam prehenderint accedentes, estque hic illa vox, quæ usurpatur de prehensione *Johannis* ad vincula facta ab *Herode* *Matth. 14. v. 3.* illa ipsa vox, quæ usurpatur de prehensione ad *suffocationem* confervi illius facta à Servo nequam *Matth. 18. v. 28.* Illa ipsa vox quæ usurpatur de prehensione ad *Judicium* Christi facta & intenta à *Pontificibus & Phariseis* *Matth. 21. v. 46.* II. Observandum quod dicat, hos reliquos contumeliis affecisse Servos hujus Regis, in græco est vox *ἐξέστην*, quæ notat *contumeliis afficere*, à Verbo *ἐξέστην*, contumeliis afficio, illudo, contemptum habeo, adeoque dicitur utut blandè invitarint servi hujus Regis, tam iniquos tamen fuisse quosdam compellatorum, ut etiam irriserint compellantes & contumeliis affecerint, estque hic illa ipsa vox, quæ usurpatur de contumelia ad lapides usque procedente *Act. 14. v. 5.* de contumelia ad *suffocationem* usque procedente *1. Thes. 2. vers. 2.* de contumelia ad *confusionem* quoque in ipso Christo procedente *1. cor. 12. v. 32.* III. Observandum quòd dicat hos reliquos occidisse Servos hos Regis. in græco est vox *ἀνέκριναν*, quæ notat trucidarunt à verbo *ἀνέκριναι* occido, trucido, violenter vitam & spiritum elido, adeoque dicitur utut Servi hujus Regis vitam promiserint invitatis, nihilominus tam malos & perversos fuisse quosdam, ut vitam illis eriperint, violenter eos trucidarint, estque hic illa ipsa vox, quæ usurpatur, de Occisione intentata cum *summo Paulo* *Act. 21. v. 31.* quæ usurpatur de Occisione intentata variis suppliciorum & tormentorum generibus Patribus *Luc. 11. v. 47.* quæ denique usurpatur de occisione intentata ignominiosa Christo, de quâ ipse *Matth. 16. vers. 21.*

L. D.

Videmus, Quousque quandoque progrediatur malitia hominum, quorum Salutem DEUS per missionem Servorum suorum intendit. Hoc docent verba explicata. Progreditur malitia hominum enim primò juxta explicata ad violentam Prehensionem; utut enim Servi Regis cœlestis nil dignum

dignum prehensione faciant, pacifici accedant, tamen filii seculi illos quandoqueprehendunt & *vincula constringunt*, atque jubet *Centurio* illud *Affor. 21. v. 33.* quandoqueprehendunt & *premunt*, atque conquerendum: *Dilatant contra nos os suum omnes inimici nostri: pavor & fereva adest nobis &c. ex Thren. 3. v. 46, 47.* quandoqueprehendunt & *ad Judicium adducunt* victos, atque completur illud *Christi: Tradent vos in confissum, & in conventibus suis flagellabunt vos. Ad presides ac reges ducimini mea causa. Matth. 10. v. 17. & 18.* Ut quondam *Jeroboam* Virum *DEI* accedentem jussitprehendere, & manum extendit adversus eum *1. Reg. 13. vers. 4.* ita filii seculi viam *Jeroboami* ineuntes,prehendere solent quandoque heroes Regis celestis, ut *Agabus* etiam dicere possit *Paulo: Virum cuius est hac Zona, ita vinciens Hierosolymis Judei, tradentque in manus gentium.* ex *Affor. 21. v. 11.* Progreditur malitia hominum contra Servos Regis celestis secundò juxta explicata, ad contumeliosam Irrisionem; utut enim Servi Regis celestis nil dignum contumeliâ faciant, blandè invitent, tamen filii seculi illos, sæpius contumeliâ afficiunt ita, ut lapides tollant similes illis furiosis *Affor. 14. v. 19* sæpius contumeliâ afficiunt ita, ut *sustigationem* intentent, similes illis furiosis *Affor. 5. v. 40.* sæpius contumeliâ afficiunt ita, ut *sputa ingerant*, similes illis furiosis *Affor. 17. v. 18.* Ut quondam *Achab* Virum *DEI* *Eliam* contumelia affecit, atque eundem tanquam Turbatorem pacis publicæ allocutus est procaciter *1. Reg. 18. v. 17.* Ita filii seculi viam *Jeroboami* incuntes contumeliis afficere solent, quandoque Servos Regis celestis, ut etiam *Paulo* conquerendum: *Fatigamur, & convitiis afficimur, quod speremus in DEO vivo &c. ex 1. Timoth. 4. v. 10.* Progreditur denique malitia hominum tertio juxta explicata, ad sanguinolentam Trucidationem; utut enim Servi Regis celestis nil dignum morte faciant, sed vitam potius annuncient & conferre desiderent, tamen filii seculi illos quandoque *tumultu* excitato occidere intendunt, ut *Paulo* conquerendum: *Supra modum gravati fuimus supra vires, adeò ut prosus animi penderemus, etiam quoad vitam.* ex *2. Cor. 1. v. 8.* illos quandoque variis tormentorum generibus tollere gestiunt, ut *Christus* etiam dicat: *Ego mitto ad vos Prophetas & Sapientes & Scribas, & ex ipsis nonnullos interimitis & crucifigitis, & ex eis nonnullos flagellabitis &c. Matth. 23. v. 34.*

ne discipuli, amen dico vobis, non perdidistis mercedem suam. *Matth. 10. v. 40. 41. 42.* Studeamus, ut invitati à Servis Regis cœlestis illos magnificamus, æstimemus & honoremus; juxta monitum *Pauli: Qui bene præsumt præbiteri, duplici honore digni habeantur. 1. Tim. 5. v. 17.* denique studeamus, ut incitati à Servis Regis hujus illos foveamus in vita conservemus, juxta monitum: *Communicet qui instituitur in sermone, cum eo qui se instituit, omnia bona. Gal. 6. v. 6.*

USUS III. CONSOL.

Si malitia hominum cousq; quandoque progreditur, bono sint animo, qui talia patiuntur Ministri, memores illius *Christi: Non est discipulus super Magistrum. Matth. 10. v. 24.* Siprehendere gestiant & vincula injicere Paulo alicui filii seculi, ut dicendum illi: *Non solum vinciri sed & mori paratus sum pro nomine Domini Jesu. ex Actor. 21. v. 13.* noverunt istiusmodi Servi DEUM liberaturum aliquando, ut dicturi sint confidenter cum Paulo, ex vinculis eripiet me Dominus ab omni opere malo, servabitque regno suo cœlesti. *2. Timoth. 4. v. 18.* Si contumeliis afficere velint filii seculi aliquem Jeremiam, ut dicendum illi: *Verbum Jehova mihi probre & ludificationi est totum diem. ex Jerem. 20. v. 8.* noverunt istiusmodi Servi DEUM honoraturum aliquando, ut non tantum cum Apostolis lesi sint discessuri fastigati *Actor. 5. v. 41.* sed & experturi illud: *Servi mei comedent, bibent, lasabuntur &c. Esaiæ 65. v. 13. & 14.* Si denique occidere desiderent aliquem Zachariam filii seculi, ut dicendum illi: *Videbit Jehova & requiescat, ex 2. Paral. 24. v. 22.* noverunt istiusmodi Servi DEUM resuscitaturum, dixisse Christum: *Ne metuite ab iis, qui interimunt corpus, animam autem non possunt interimere &c. Matth. 10. v. 28.* dixisse Paulum: *Si cum eo mortui sumus, cum eo etiam vivemus. 2. Timoth. 2. v. 11.* dicere iptum Salvatorem: *Nihil eorum me tue qua passurus es, futurum est, ut conjiciat Diabolus aliquis ex vobis in carcerem &c. esto fidelis ad mortem & dabo tibi coronam vite. Apoc. 2. v. 10. AMEN.*

DOMINICA XXI. POST TRINITATIS,
JOH. IV. xli. 50.

Αὐτῷ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, παρ' αὐτοῦ, ὁ υἱὸς
τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁπισθόρευεν ὁ ἄνθρωπος
τοῦ λόγου, ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς καὶ
ἰπερβόητο.

*Dicit ei Jesus, Vade, filius
tuus vivit. Et credidit homo
sermoni quem dixerat ei Jesus,
& ibat.*

Memorabile est quod quondam reluxit in Hiskia Rege, cum enim morbo correptus proximus esset portis inferni, fiduciâ nixus firmâ, speque vivâ concepta ex Verbo corroboratus tandem ivit lætus ad Templum Domini carmen DEO Eucharisticum decantans, de quo *Esaia 38. v. 28.* Memorabile est, quòd Rex hic tanta fiduciâ fuerit prædictus. Corripuerat Regem morbus gravissimus, de quo variè loquuntur *Interpretes.* constat autem fuisse lethalem; quapropter Ratio nihil aliud dictavit ex omnibus indiciis nunc finiendum: unde etiam ipse *Hiskia* versiculo decimo, undecimo, duodecimo: *Dixeram in Rejectione dierum meorum: Viderem ad portas inferni, privaret præstantia annorum &c.* verùm *Esaia* accedente erigitur Rex verbo illius, quod nomine Domini proposuerat, & credit contra illa quæ in præsentia obvertebantur, attendens ad indicium divinæ voluntatis, de quo *Syrach. 48. vers. 26.* Memorabile est quòd Rex tantum speravit in DEO suo. Speraverat quidem aliquatenus, verùm cum morbus noctu graviter urgeret, non ultra dici sequentis diluculum vitam sibi pollicebatur, hinc dicit versiculo decimo tertio *Sperabam usque ad mane victurum me; verùm ut Leo confregit omnia ossa mea à die usque ad noctem ponis me.* Verùm *Esaia* accedente verbum vitæ denunciante spe nova corroboratur, atque verbi vim agnoscit & dicit versiculo decimo sexto: *Domine de istis vivitur &c.* nec tantùm de vitæ naturalis conservatione fit certior, sed & sperat post hanc aliam; Dicit enim versiculo decimo octavo: *Infernum non consistebitur tibi &c.* ut quondam *David* Pater illius, de quo *Psal. 27. v. 13.* Memorabile denique est, quòd Rex hic

iverit

iverit grato animo & pede obsequioso in domū Domini. Delixus erat ille & detentus lectulo, gemit in illo & lachrymabatur cogitans etiam quoddam nondum mascula prole effect à DEO benedictos & coronatos, unde ipse fatetur versiculo decimo quarto, *sicut pullus hirundinis pipiebam*; verum accedente *Esaia* proponente verbum vite, cataplasma de ficibus imponente, atque post petitionem signi informatus ab *Esaia* de signo miraculoso, de quo versiculo septimo, surgit Rex, discedit loco & in Templum se confert, carmen eucharisticum componit, illudque scribi vel in æs incidi, publicèque proponi jubet, ut Gentiles pijs tabellis appensis in templis Deorum testabantur se beneficia ab iis depicta accepisse, atque ita *iram Domini ingreditur*, prout de eo loquitur *Syrach. cap. 48. v. 25*. Ut quondam memorabile fuit, quod in hoc Rege emicuit, ita quoddam in hoc *Regulo*, qui quidem non imple morbo fuit correptus, sed tamen illius filius, qui Christo propterea appropinquavit, credidit, verbumque illius probè expendit, speque plenus de valetudine recuperata domum rediit, de quo cum illuc nos duxerit ordo nunc *ut. Oportet.*

EXEGESIS.

UT multa consideratu digna sunt in hac Historia, ita & illud, quod Evangelista de hoc *Regulo* dicit: *Credidit homo sermoni quem dixerat ei Jesus, & ibat.* Duos enim iisdem verbis, ut loquitur *Cyrillus*, Salvator curavit; nam & animam *Reguli* ad fidem induxit, & à corporis morbo adolescentem etiā sic notanter autem primo dicitur, hunc hominem credidisse, adeoque notatur hac *verba Aristoteles*, rationem quidem sua movisse, objecisse, quò fieri possit, ut absente Medico curetur æger, verum *victum fuisse a fide*, atque expertum fuisse hunc *Regulum* illud, quod *Paulus* dicit: *Quod sapit caro, mors est: quod autem sapit Spiritus, vita & pax. Rom. 8. v. 6* notatur hac voce Lumen accensum fuisse in corde hujus *Reguli*, quod dissipaverit *tenebras & nubes* mœoris ex ægritudine filii, atque expertum fuisse illud: *Ecce tenebra operiunt terram & umbra mortis, super te orietur Jehovah, & gloria eius super te consurgens erit. Esaia 60. v. 2.* denique notatur hac voce *Aristoteles* vim Verbi sic exeruisse, cor haecenus inquietum *constabilisse*, quod

morbus etiam profundissimus & periculossimus Verbo posse tolli, adeoque expertum esse hunc Regulum illius Davidicum. *Nihil tunc esset omnis oblectatio mea, jam diu perissem in afflictione mea Psal. 119. v. 2.* Notanter secundò dicitur, hunc hominem credidisse sermoni, quem dixerat ei Iesus, atque ita tentationes superantes credidisse illi Verbo quod IESUS dixit, illi Verbo: *Vade filius tuus vivit*, illi Verbo, quod illius qui & omnipotens & vertex in cælis cum Christus dixit: *Filius tuus vivit*, occurrit vox *Chai* sive *Chai* & aliàs in Scripturis usurpator de naturali vitâ, ut consilium es *Matth. 4. v. 4.* de spiritali vitâ *Luc. 10. v. 28.* & maxime apud *Iohannem* de vitâ gloriosâ & beatitudine æternâ, ut vel maxime constare possit *Joh. 6. v. 51.* Notanter denique tertio dicitur, hunc hominem credidisse sermoni quem dixerat ei IESUS, & profectum esse, sive ivisse, non tumultuariè domum festinasse, cùm liberatus & auxilium DEI externis oculis nondum apparuerit, obloquens credidisse, animo tranquillo fuisse profectum, ita ut illo ipso die non redierit, quod tamen facere potuisset, si aliquam partem noctis profectiioni voluisset addere, atque ita sensim rediisse *Capernaum*, quæ Urbs dicta fuit à pulchritudine sita, quippe in *Galilea* ad lacum *Genesareth* distans 14 milliaribus ab *Hierosolyma* ubi Templum Domini, ut etiam non procul ab hac Urbe ab *Elegantia* & pulchritudine in Tribu *Issachar*, Urbecula quædam dicta fuit *Nain*, de qua *Luc. 7. v. 11.* quæ aliàs quonque dicta fuit *Urbs Christi*, utpote in qua habitavit & domum suam habuit, quam sæpius intravit, et cetera ex *Matth. 9. v. 1.* quæ aliàs dicta in *Cælum* iugis evecta, præque insignia & illustria documenta virtutis divinæ, quæ Christus Christus *Luc. 10. v. 15.*

L. D.

Videmus, Quomodo Christiani in hac valle lacrymarum cruce nunc hac nunc illâ parte promente decurrere cursum suum conficere possint. Hoc docet Exemplum Reguli, qui credidit Sermoni de via & abiit. Denique crediderunt suum Christiani in hac vitâ l. fiducialiter crediderunt. Si scilicet cedant fidei hinc & in motâ, credant contra regulum rationis.

corrupte, prout de Abrahamo dicitur: *Contra sp. m. sub spe credidit* &c. Rom. 4. v. 18. credant contra *inutilitas & tenebræ carnis*, prout Ecclesia Judaica dixit: *Ego Jehovaham versus sperabo, praestolabor Deum salutis meae, exaudiat me Deus meus, Ne latior, inimica mea, de me, quum cecidero surgam: quum sed ro in te verbis, Jehovah illustrabit michi* &c. Mich. 7. v. 7, 8, 9. credant contra *inutilitatem calamitatum*, quæ videntur insuperabiles verbo corroborati, prout de Davide legimus Psalm. 27. v. 8. & 9. Si quondam *Jehovo* Miserere credidit vero Deo *Israëlis*, cum audivisset Sermionem *Mosis*, de quo Exod. 18. v. 8, 9, 10. quantò magis nobis erit credendum contra *Rationem, Misericordiam & Calamitates ex Verbo Christi*, atque in id credendum, ut *fides nostra sit hypothesis* &c. Eb. 11. v. 1. Dextrè cursum consequuntur suum Christiani in hac vitâ II. benè sperando, ut scilicet sperent vitam omnem ab illo, qui est veritas & vita, sperent ex Verbo vitam naturalem, atque dicant: *Non moriar, sed vivam, et exerceam opera Jehovæ*, ex Ps. 113. v. 17. Sperent ex Verbo vitæ vitam spirituales, atque dicant: *ex fide sua vivet*, ex Habak. 2. v. 4. Sperent ex Verbo vitæ vitam gloriosam, atque dicant: *Iusti in seculum vivunt, quorum merces est in Domino* &c. propterea regnum accepturi sunt, & diadema pulcherrimum e manu Domini &c. ex Sap. 5. v. 16, 17. Si quondam speravit etiam perditissimus *Brachadas* se viccurum, atque Verbo vitæ ab *Abahu* fuit reffectus 1. Reg. 20. v. 32. quantò magis sperandum ex Verbo vitæ Vita nobis & nostris, atque communis iri illud: *Laudabunt Jehovah quærentes eum: vivit animus noster in seculum æternum* Psalm. 22. v. 27. Dextrè cursum consequuntur suum Christiani in hac vitâ III. hilariter ambulando, si scilicet obsequioso pede contendant ad patriam, contendant ad illam *Urbem*, quæ pulchritudine radiat summa, de qua *Iohannes* Apoc. 21. v. 2. Contendant ad illam *Urbem*, quæ præsentia Christi *Abolis* vitæ excellit, de qua *Apos.* 22. v. 1. & 2. Contendant ad illam *Urbem*, quæ expulsa est ex *Ur Chaldæorum* obsequio, de qua *Apoc.* 21. v. 1. Si *Abraham* quondam ambulavit ex *Ur Chaldæorum* obsequio, de qua *Chanaan*, & *Israel* processit Gen. 12. c. 1. & 4. quantò magis nobis procedendum erit in illa lingua vitæ ad illam *Urbem*, *Habentem fundamenta, cuius iussu & conditor est Deus*, de qua Eb. 11. v. 8, 9, 10.

USUS I. DEHORT.

SI ita Christiani dextrè cursum suum conficiunt in hac vitâ, peccant graviter, qui rationi nimium indulgent, & tempore calamitatum putant sese rejeſtos eſſe à facie divinâ, ex *Pſalm. 31. v. 23.* memores illi deberent eſſe illius *Pauli: Animalis homo non eſt capax eorum qua ſunt Spiritus DEI &c. 1. Cor. 2. v. 14.* Peccant graviter, qui planè de vita deſperant, atque putant etiam Verbo vitæ præſente conſolatum eſſe ex *Eſaia 59. v. 9. & 10.* memores illi deberent eſſe illius: *Adhuc puſillum quantulumcunque, & qui venturus eſt, veniet, neque ſardabit: juſtus autem ex fide viveſcit, & ſi quis ſe ſubduxerit, non probat enim animus meus. Eb. 10. verſ. 27. &c.* Peccant denique graviter, qui non ad Urbem cœleſtem contendunt, ſed latè via ſeculi utuntur, de quâ *Proverb. 5. v. 5. & 6.* memores illi deberent eſſe illius querelæ impiorum: *Planè erraviſtis à via veritatis, juſtitia luce non lucente nobis &c. Sap. 5. v. 6. & 7.*

USUS II. ADHORT.

SI Christiani dextrè cursum suum ita in hac vitâ conficiunt, studeamus, ut fide rationem nostram subigamus, juxta illud *Pauli: Arma militia nostra non carnalia ſunt, ſed divitum, valida ad deſtructionem munitionum, ratiocinationis evertendo &c. & in captivitatem redigendo omnem cogitationem ad obediendum Chriſto. 2. Corin. 10. v. 4, 5.* Studeamus, ut ſperemus in Verbo vitæ, juxta illud *Davidis: In benignitate tua fiduciam habeo, exultet animus meus in ſalute tua. Pſalm. 13.* denique contendamus obſequi ad patriam, juxta illud *Chriſti: Introite per anguſtam portam &c. Mat. 7. v. 13. & 14.*

USUS III. CONSOL.

SI Christiani dextrè cursum suum conficiunt, bono animo, qui ita credendo, ſperando & ambulando procedunt, non moruntur illud *Pauli: Non habemus hic ſtabilem civitatem. Eb. 13. v. 14.*

Ratio insurgat quoque contra nos & tempore calamitatum & crucis faciat ingemiscere: *Anni secula reperabas Deus? aut non perges bene velle amplius? an deficiet in eternum benignitas ejus? &c.* ex *Psf.* 7. v. 8, 9, 10. novimus fidem viſitaram, juxta illud 1. *Job.* 5. v. 4. & 8, triumphaturam, atque amplexuram illud: *Micai in tenebris Lux iustorum.* *Psal.* 142. v. 4. nec non dicturam ex *Jerem.* 15. vers. 16. *Quum adfuerunt verba tua, admisi illa, fuitque virbum tuum mihi gaudium & letitia animi mei.* Si *Diabolus* mortem ingeminet & intenteret & desideret nos facere ingemiscientes & dicentes: *Ascendit mors ad semstras nostras, ingressa est in palatia nostra &c.* ex *Jer.* 9. v. 21. novimus Verbi vitæ præsentiam vitam & Spiritum conservatum *Job.* 10. vers. 12. Spiritualem vitam collaturum & dicturum: *Transiens juxta te, quum viderem te præbentem conculcandam te in sanguine tuo, dixi tibi, in sanguine tuo vivo &c.* ex *Esach.* 16. v. 6. imò deſpecto *Diabolo* & *Morte* æternam vitam donaturum, juxta illud: *Ego sum resurrectio & vita, qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, vivet. Et quicumque vivit & credit in me, non morietur in eternum.* *Johan.* 11. v. 25, 26. Si denique *Mundus* nos advocare velit à via ad Urbem cœlestem, patriam veram, terminum præfixum, atque ingreſſere faciat tempore crucis *Psf.* 73. v. 2. novimus ad præviam fidem & spem nos ambulaturos obſequenter ad illam Urbem, quæ pulchritudine insigni inclyta, de qua *Tobias* cap. 13. v. 21, 22. ad illam, quæ præſentia Christi illustris *Apoc.* 21. v. 22, 23, 24. ad illam quæ supra *in forda in Cœlis*, de quâ *Paulus Philip.* 3. v. 20, 21. AMEN.

DOMINICA XXII. POST TRINITATIS,

MATTH. XVIII. vs 27.

Ἐπλαχρίθης ὃ δ κῆρυ τῷ *Miseratus autem Dominus*
 Ἰερουσαλὴν, ἀπέλυσεν αὐτὸν, καὶ *ser vi illius, absoluit eum & as*
 ἡ δ πόλις οὐ δύναται εἶπαι αὐτῷ. *alienum remisit ei.*

G Ratioſum quondam ſeſe exhibuit Antiochus Demetrii Filius Simoni & Judæis, dum Miſericordiam petiit, eodem liberos pronunciaſcit, atque omnem orbem ſemſit, de quo 2. *Maccab.* 14. v. 1, 2, 3. & 9.

Gratosum se exhibuit hic Antiochus Simoni & Judæis, dum *Miseriam illarum adfluxit*. Erant illi hætenus humiliati à Cytharis & Nablia suspendentes in *Babele*, sed & reduces in terram proximis ludibrio, & gentibus vicinis opprobrio, quapropter respicit illorum Miseriam Antiochus *Sideres à Side Pamphoria* opprobria ita dictus, Filius *Demetrii Soteris*, scribit humaniter ad illos ex *Insula Rhodo*, atque ipso facto demonstrat illud: *In lucida Regis facie electa est, ejusque benevolentia est velut densa nubes pluvia frugum*. Proverb. 16. v. 15. Gratosum se exhibuit hic Antiochus Simoni & Judæis, dum *Libertatem illis indulsit*. Uti fuerant hætenus Judæi inviti numis Chaldaorum, Persarum & Græcorum, quapropter indulget illis libertatem hic Antiochus ita, ut non tantum *Jerusalem & Templum* gaudeat immunitate, sed & *Simon* cum suis habeat potestatem eudendi Monetam, quâ usi usque dum *Romani Imperio* subiecti agnoscere coacti sunt *Cæsaris Effigiem & Inscriptionem*, de quo *Matth. 22. v. 21*. Gratosum se exhibuit hic Antiochus Simoni & Judæis, dum *omne debitum condonavit*. Premebantur Judæi non tantum in Captivitate *Babylonica*, sed & reduces in terra, tributaque ipsis passim imponebantur, unde debita crescebant & intolerabilia onera fiebant Judæis, quapropter in *Exemplum Patri & Fratri* hic Antiochus remittit onus debitum, simul & Simoni omnia *ἀφαιρέματα* non tantum pecuniæ, sed & cæterarum, de quibus *1. Machab. 10. v. 29*. Ut quondam Antiochus scilicet ex *Insula* Judæis, ita Rex in nostro Evangelio præfecto Servo debitori, & qui nunc *ὁν Θι*.

EXEGESIS.

Postquam Christus delinearat hunc Regem parabolicum in *Throno* Justitiæ, nunc se vertit, & eundem sinit in statu Gratiæ disponi. *Es misertus est Dominus servi illius, absolvit eum, & es alienum remisit ei*. Dicit I Dominum hunc misertum fuisse hujus servi, qui pæne flexo se submiserat, petierat *μακροθυμiam* & promissionem omnia soluturum. in quo occurrit vox *σπλαγχνιότης*, quæ in iustis propter hunc in interiori fuisse afflictu totum commotum videretur compassionibus turbatum; estque illa ipsa vox quæ usurpatur de *debetore*.

cordia supra leprosum procidentem *Marc. 1. v. 40. 41.* quæ usurpatur de Misericordia in *clamantibus cæcis*, de quo *Act. 16. v. 31. & 34.* quæ usurpatur de Misericordia in *revertentem Adulterum Luc. 11. v. 28.* Dicit II. Dominum hunc dimisisse hunc servum, *αὐτὸν*, juxta textum græcum. Erat hic servus in potestate Ministrorum & Tortorum, vincula illi jam erant injecta, rapiendus nunc erat in Carcerem & ibi detinendus, verum Domino misericordie con-tingit, ut nolit illum detineri à *servo* diutius sed dimitti, ut vox hæc legitur *Matth. 1. v. 9.* nolit vinculum ulterius constringi, ut *servus* liberari, ut vox hæc legitur *Luc. 13. v. 12.* ut nolit in Carcerem committi & detrudi, sed libertati relinqui, ut vox hæc legitur *Joh. 10. v. 10.* Dicit III. Dominum hunc remisisse quoque debitum huic servo; generat ille tantum longanimitatem, verum Dominus condonat quoque debitum nec tantum liberum dimittit cum reservatione Juris, sed & totum debitum condonat. In græco occurrit vox *ἀφῆκεν*, quam Salmasius putavit notare mutuum absque sœnore; verum si *textum* probè expendamus potius notabitur hic debitum, quod ex Bonis Heri sui intervererat, siquidem paulò post dicitur *ἀφῆκεν αὐτῷ*, Syriam etiam reddiderit debitum, *Arabs*, quicquid erat *super eum*, hoc autem omne *ἀφῆκεν αὐτῷ* remisit ei, ut fuerit exitum ex *profusione* contractum, prout hæc de tali remissione accipitur *Marc. 1. vers. 5.* utut fuerit debitum *liquidum & agnitum*, ut hæc de tali remissione accipitur *Matth. 6. v. 12* utut fuerit debitum *improbum*, dæm millia talentorum, ut hæc vox de tali remissione accipitur *Luc. 7. v. 47.*

L. D.

Videmus, Quomodo se Rex Regum soleat exhibere penitentibus, nempe uno Verbo, Gratiosum. Gratiosius exhibet magnus cæli Rex penitentibus I. *Seria commiseratione*, dum *computatur nostra Misericordia*, si cum *Dædalo* nos preteritis non in justitiam, sed misericorditer divinant, nescit ille *DEUS* misericordem *Dædalo* *v. 9. v. 9.* Si cum *Dædalo* ita declamant: *Compassionem, si collatis, se DEUS propinquum clamentibus &c.* *Psal. 145. v. 19.* Sic cum *Israhelica Ecclesia* corde nos convertimus ad Patrem

Patrem cœlestem, ostendit se commoveri Corde, atque dicit: *Au Filius charus mihi est Ephraim? an natus summa oblatione?* &c. ex *Jerem. 31. v. 20.* Gratosum se quondam exhibuit *David Absolens* sese prostermenti eumque amplexus & osculatus fuit *2. Sam. 14. vers 33.* at quis *David* ad DEUM misericordem, qui *Gratia sua appropinquat contritis ut recipias* &c. *Esaia 57. v. 15.* Gratosum se exhibet magnus Cœli Rex pœnitentibus II. Solida Liberatione; dum *liberas & dimittis*, misit ille Filium, ut nos liberaret è Manu infernalium Ministrorum & per Mortem aboleret Mortē *Eb. 2. v. 14.* ut nos *vinculis* exsolveret *Jer. 30. v. 8.* misit ille Filium, ut nos è carcere educeret *Jo. 9. v. 11.* Gratosum se quondam exhibuit *Nebusaradan* erga *Jeremiam* è militum Manu subducendo, vinculis liberando, & dimittendo in terrâ *Judas & Benjamin Jer. 40. v. 4.* At quis *Nebusaradan* ad Regem Cœli qui filium misit dicentem: *Si vos Filius in libertatem vindicare, virè liberi eritis.* *Job. 8. v. 35.* Gratosum denique se exhibet magnus Cœli Rex pœnitentibus III. gratuita Condonatione, dum debita peccatorum remittit, Benignè ille remittit debita ex malitia contracta, ut *David* dicat: *Non in aeternum litigat, neque in seculum iram servat. Non secundum peccata nostra facit nobis.* &c. *Psal. 103. v. 9, 10, 11, 12.* non reminiscitur illorum debitorumque notoria & agnita, ut *Johannes* dicat: *Si confitemur peccata nostra, fidelis & justus est, ut remittat nobis peccata.* *Job. 1. v. 9.* condonanti affectu debita ingentia, ut *Paulus* dicat: *Ubi amplificatum est peccatum, ibi superabundavit gratia.* *Rom. 5. v. 20.* Gratosum se quondam exhibuit *Achab Benbadado*, ut ut graviter deliquit Nomen retineret gratiosi *1. Reg. 20. v. 31, 32, 33.* At quis *Achab* erga DEUM, cœli Regem? de quo ipsa Ecclesia admiranda dicit: *Quis est Deus fortis par tibi? condonans iniquitatem &c. subigens iniquitates nostras; imò projecturus in profundissimum maris omnia peccata istorum.* *Mic. 7. v. 18, 19.*

USUS I. DEHORT.

SI DEUS Rex Regum ita solet se exhibere gratiosum pœnitentibus, caveamus, nè, si ad supplices populi dicitur Misericordiz stricturas, opinemur illum nobis *misericordiam in crudelitatem* cum *Jobo*, ex cap. 30. v. 21. memores, quod *plures possit pariter &c.*

Cant.

*Cant. 2. v. 9. caveamus, nè si vinculis liberati sumus, de novo illis im-
plicemur, ut Petrus loquitur 2. Epistol. Petri 2. v. 20. memores, quòd
qui taliter se gerunt vinculis & catenis detineantur in Judicium &c.
2. Pet. 2. v. 4. denique caveamus, ne de remissione peccatorum, si
assurgant, desperemus & dicamus: Major est peccatum meum quàm
ut tolli queat. ex Gen. 4. v. 13. memores quod Syracida dicat: Pa-
sordibus timidus & manibus remissus, & peccatori ingredienti valla du-
es. Va vobis qui perdidistis patientiam. cap. 2. v. 14, 16, 17.*

USUS II. ADHORT.

SI DEUS, Rex Regum ita se exhibere gratiofum solet
pœnitentibus, studeamus ut nos primum omnium demit-
eamus & dicamus: *Tu es justus, nobis autem confusio facies.* ex Dan. 9.
v. 7. ut sentiamus Cor paternum, & illud: *Quemadmodum miseres Pa-
trem Filiorum, ita miseres Jehovah timentium se.* Ps. 103. v. 13. studeamus
ut fide apprehendamus Jesum, qui nostri causa victus *Matth. 20. v.
28.* ut sentiamus nos non corruptibilibus, auro & Argento esse libera-
tos. 1. Pet. 1. v. 18, 19. studeamus denique, ut loco debitorum tribu-
tum virtutum conformium Decalogo referamus DEO, quacumq;
venit, quacumque justa &c. si qua virtus, si qua laus est, hac repu-
temus. Philip. 4. v. 8. ut sentiamus fructum Remissionis pacem consci-
entiae, illud: *Beatus levatus de filtratione, cuius solum est peccatum.*
Psalm. 32. v. 1.

USUS III. CONSOL.

SI DEUS Rex Regum ita se exhibere solet gratiofum;
bono sint animo, qui eidem offerunt cum Davide Cor contritum
ex Psalm. 51. v. 19. Si videatur DEUS misericors differre Grati-
am & Misericordiae Lumina, ut conquerendum: *Ubi est zelus Tuus,
& maxima potentia tua? fremensur viscerum tuorum & misericor-
dia tua erga me contineant sese?* ex Esaia 64. v. 15. novimus esse il-
lum istum DEUM qui dicit: *Quomodo exponerem te, ô Ephraim?
dederem te ô Israel? quomodo disponderem te ut Adama? versatur in
me animus meus &c.* Osea 11. v. 8, & 9. ut possimus gloriabundi di-
cere: *Magna est Misericordia Domini Dei nostri &c.* ex Syrach. 17.

v. 28. Si videatur nobis injectum iri unum & alterum Vinculum Iræ & poenæ, atque dicendum cum Davide: *Circumdant me dolores mortis, & torrentes hominum nequam percervent me.* ex Psalmo. 18. v. 5. novimus esse illum istum DEUM, qui filium misit, ut *constringeret iugum & vincula Esau* 9. v. 4. ut possimus gloriabundi dicere: *diripisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis &c.* ex Psalmo 119. v. 16, 17, 18, 19. Si denique videatur increescere cumulus debitorum, Magnitudo peccatorum, atque dicendum cum Ecclesiâ judaicâ: *Compactum est iugum deflectionum mearum manu Domini, quibus contortis & ascendentibus super collum meum labefecerat virum sem meam.* ex Thren. 1. v. 14. novimus esse illum istum DEUM, qui Spiritu suo certificat constitutum esse Ministerium, de quo: *Quorum remisisti peccata, remittuntur eis &c.* Job. 20. v. 23. ut gloriabundi possimus dicere: *Benedic anima mea Jehova, & omnia instrumenta mea nomini sanctitatis ejus &c.* ex Psalmo 103. vers. 1, 2, 3, 4, 5. AMEN.

DOMINICA XXIII. POST TRINITATIS,
MATTH. XXII. ̄ſ. 19.

Επιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ
κλέους. Οἱ δὲ πρὸς αὐτῷ
ἔειπεν. *Ostendite mihi numisma ce-*
sius? At illi obtulerunt ei dena-
rium.

Nignis & notabilis valde Actus fuit ille, cum Jobo Principi cognati illius exhibuerunt Nummum accedentes eundem, de quo Job. 42. v. 11. Notabilis fuit actus ille, exhibitum enim fuit Jobo nummus, exercitus erga eum, qui hactenus locutus fuerat ad amicos. Erat Hiobus ille Princeps VIR in Terra Huius, quæ in finibus Idumæa & Arabia, qui hactenus multa passus juxta Voluntatem Domini, adeo ut dixerit: *Urnam ad pondus examinare non didici oves, arumne meæ ad statram attollerentur pariter.* cap. 6. v. 2. qui male habitus à suis, adeo ut dixerit: *Nuncios meos minora me*

tempore, qui sprevissem parentes eorum apponere canibus gregis mei. cap. 30. v. 1. qui deniq; liberaliter invitat, cum adhuc felix ageret, ut constat ex cap. 31. v. 18, & 19. Notabilis fuit actus ille, exercitum enim fuit ab amicis & cognatis illius secundum carnem. Venerant ad illum ex diversis locis, quisque scilicet ex regia sua sede ad locum de quo per legatos convenerat, erant enim juxta LXX. Interpretes Reges Eliphaz Themanorum, Bildad Sucheorum, & Sophar Minorum, & ut quondam congregati convenerunt, atque ipsum accesserunt, ita nunc denuò ipsum adveniunt & audiunt, ut ut fuerint increpati ab illo, Jobo dicente: *Audivi hujusmodi multa, consolatore molesti omnes estis?* &c. cap. 16. vers. 2. 3. 4. 5. Notabilis denique fuit actus ille, exhibitus enim fuit Nummus Jobo ab illis. Erant illi non sine opibus aut nummis, divites, & viri alicujus auctoritatis, quapropter exhibet quisque Nummum, in Ebraeo est *Kishta*, quam Vocem quidam accipiunt de Ove. quum veteres Agnis etiam fuerint usi in permutationibus; melius verò exponitur de Nummo Agni imagine insignito, cum olim ita fuerint hac & consimili figura notati Nummi teste Plinio lib. 18. cap. 3. quo sensu quidem etiam dicitur, *Jacobum* emisit partem agri centum Nummis Gen. 33. vers. 19. Ut quondam notabilis fuit actus cum Amici Jobi huic Principi obtulerunt Nummum, ita quoque singularis fuit ille actus cum *Pharisaeorum* Discipuli Christo obtulerint Numisma census sive Denarium, de quo juxta consuetum Ordinem nunc *ὁ δὲ* &c.

EXEGESIS.

Quaquam *Christus* insidiosam quaestionum jure potuisset omittere, responsum declinare, & non dignari interrogantes, ut tam ostenderet, nec hanc quaestionem suo carere fructu, ideoque primò omnium dicit: *Ostendete mihi Numisma census*, & ita omnia temperat, ut ipsi respondeant, offerunt enim Denarium &c. Ubi observandum primò, Quis responderit, quis numisma census petierit? fuit autem ille *Christus*, qui *cursum* Ministerii sui ferè consumaverat, Voluntatem Patris impleverat & propterea in itinere versus *Hierosolymam* Discipulis dixerat: *Ecce ascendimus Hierosolyma, & Filius hominis tradetur Sacerdotibus* &c. Matth. 20. v.

18, & 19. qui in ipsa Urbe jam præsens de Exinanitione & securâ Exaltatione jam graviter peroraverat, atque de Ecclesiâ nova adificanda locutus fuerat *Matth. 21. v. 42, 43. Quem lapidem reprobarunt adificantes, is factus est caput anguli &c.* qui denique de Judæorum Vocatione ad nuptias illas singulares, contemptu invitationis & iterato Exitu ad invitandum quosvis egregiè disferuerat *Matth. 22. vers. 4, 8, 9.* Secundò observandum, quibus responderit, à quibus Numisma exegerit? Fuerunt autem illi *Discipuli Pharisæorum & Herodiani*, tales homines. qui partim fuerunt *Judæi*, partim *gentiles*, prout de *Herodianis* sensit *Antipater operis imperfecti.* In *Judæos* verò & *gentiles* dividebatur totum genus humanum, ut constat ex *Rom. 3. v. 29.* tales homines, qui ex *Pharisæorum* parte, *libertatis* amantissimi, studiosissimi, unde etiam ausi sunt dicere Christo: *Semen Abrahe sumus, neque cuiquam servivimus unquam: quomodo tu dicis, vos in libertatem vindicabimini.* *Johannis 8. v. 33.* tales homines qui ex parte *Herodis*, *Tetrarchæ Antipæ* scil. *Cæsari* addictissimi, cum enim totus penderet hic *Tetrarcha à Romanis*, eundem imitati sunt hi *Ministri illius*, qui tunc temporis *Hierosolymam* venerat, ut constat ex *Luc. 23. v. 7.* Tertiò observandum. Quid responderit, quid exegerit? Dixit autem, *Ostendite mihi numisma census, ipsi verò obtulerunt Denarium*, petiit itaque Christus Numisma, pecuniam, Speciem Monetæ, quâ tum temporis utebantur non volentes sed inviti, quæque signata vel *Imaginem Tiberis*, vel *Augusti*, qui Orbem describi jusserat nascente Domino, ut constat ex *Luc. 2. v. 1.* Numisma *Census* sive *tributi*, unde *Lucas* utitur voce *Φόρος*, ut constat ex *Luc. 20. v. 22.* Numisma denique quod illi exhibuerunt, quod fuit *Denarium*, numisma *Romanorum* argenteum, quod vel pendi solebat, ut *tributi* Modus ille indicetur, vel usitatissimum erat in eo numerorum genere, qui exhibebantur in tributum, atque constabat decem assibus, seu crucigeris, eratque Merces aliâs *operariorum* pro labore diurno, ut constat ex *Matth. 20. v. 9.*

L. D.

V Idemus, Quàm egregiè insinuata sit præsentia Messiae ex his verbis explicatis. Remissum ad oraculum illud an-

noſ

nosti Senis *Gen. 49. vers. 10. Non desistes Tribus à Juda, neque Legis-*
lator è medio pedum ejus, usque dum venturus est SCHILO & eris ei
obedientia populorum. Egregie insinuata est præsentia Messie vi
 Verborum explicatorum, si consideremus I, Respondentis Con-
 ditionem, fuit enim ille Christus, qui se stitit ut *cursum suum passio-*
ne consummans, juxta illud: *Torcular calcavi solus &c. Esaia 63. v.*
3. qui se stitit, ut Lapidem erectum à DEO, juxta illud: *Ecce ego*
fundamentum posui in Zione, lapidem probationis, angularem,
pretiosum &c. Esaia 28. v. 16. qui se stitit, ut signum illud nuptiale,
ad quod omnes populi confluere debeant, juxta illud: Eris illo tem-
pore ut ad eum, qui è radice Isai stabis in signum populorum, gentes con-
sultura veniant &c. Esaia 11. v. 10, 11, 12. Si quondam præsentia
 DEI Salvatoris insinuata fuit *Samuele conferente se Mizpam*, eri-
 gente lapidem *Eben Ezer*, & populum convocante *1. Sam. 7. v. 12. &*
seq. multo magis insinuata erit præsentia Messie loquente illo, qui
 & *Servus Domini*, & *Lapis Ecclesie*, & *Sponsus animarum*, quique
 diserte ad fceminam illam: *Ego sum Messias, qui loquor tibi. Job. 4.*
v. 25, 26. Egregie insinuata est præsentia Messie vi Verborum ex-
 plicatorum, si consideremus II, Sermonis Directionem; dire-
 ctus enim fuit ille ad tales, qui constabant ex *Judeis & Gentibus*,
 ut colligeretur ipsum esse *pacem nostram &c. Eph. 2. v. 14.* Directus
 fuit ille ad tales, qui *Libertatis avidissimi*, ut colligeretur ipsum esse
Liberatorem Luc. 4. v. 18. & 19. Directus fuit ille ad tales, qui *Rom-*
aniam adhaerebant & Cesari, ut colligeretur ipsum esse illum *Lapi-*
dem, qui tempore istiusmodi regnorum delapsurus &c. *Daniel. 2. v.*
34, 35. & 44, 45. Si quondam præsentia DEI Salvatoris insinuata
 fuit sermone Cyri directo ad *Judæos libertatis amantes*, & alios quo-
 que iisdem adhaerentes *Efra 1. v. 3. & 4.* multo magis insinuata erit
 præsentia Messie Sermone directo ad tales, qui libertatem desidera-
 bant & Romanis simul adhaerebant, atque profiteri cogebantur illud:
Cadis corona capitis nostri, ve jam nobis quod peccaverimus. Thren. 5.
v. 16. Egregie insinuata est præsentia Messie vi Verborum expli-
 catorum III, si consideremus reconditi Petitionem; petiit enim
 Christus *Numisma imagine insignitum*, ut indicaret se esse illum, qui
 imaginem divinam restauraret in nobis, & gratulabundus dicat: *Gau-*
desse &c. juxta illud Luc. 15. v. 9. petiit Numisma census & tributum,

ut indicaret se esse illum, qui *tributum & onus spirituale tollat, juxta illud: Jugum illius oneris & virgam humeri illius, sceptrum opprimenti illum contrivisti. Eſaia 9. v. 4.* petiit Numisma drachmæ, denarium, qui laboris diurni merces, ut indicaret se esse illum, qui *denario Legis pro nobis satisfactorius, juxta illud: Ei qui operatur, merces non imputatur ex gratia, sed est ex debito. Rom. 10. v. 4.* Si quondam præſentia DEI Salvatoris inſinuata fuit Jeſſa exigente nummos & obtinente 2. Reg. 22. v. 5, 7, 9. multò magis inſinuata erit præſentia Meſſia petitione Numismatis, tributi & denarii, qui ſignum erat Regis peregrini, contra illud: *Ex medio fratrum tuorum ſtatuito ſuper te regem, non poteris tibi præficere virum extraneum, qui non frater tuus ſit. Deut. 17. v. 15.*

USUS I. DEHORT.

SI ita egregiè inſinuata eſt præſentia Meſſiæ, peccant ſgraviter, qui Chriſtum nolunt agnoſcere tanquam illum, qui compleverit voluntatem Patris, exaltatum in gloriam & ſignum populorum, ſed ſemper adhuc dicunt: *Scimus Deum loquutum eſſe Moſi: hic autem unde ſit nescimus. ex Johan. 9. v. 29.* memores illi deberent eſſe illius: *Agnoscat vos poſſeſſorem ſuum, & alium præſepe Domini ſui: Iſrael non agnoſcit. Eſaia 1. v. 3.* Peccant graviter, qui Chriſtum nolunt agnoſcere & amare tanquam *Pacis Principem, Redemptorem & Regni ſpiritalis Inſtauratorem, ſed ſemper adhuc dicunt: Num qui ex primoribus credit in eum, aut ex Phariſæis? &c. ex Job. 7. v. 48, 49.* memores illi deberent eſſe illius: *Ciconia in celo novit ſtata tempora ſua, & surculus & hirundo obſervant tempus adventus ſui: ac populus meus non novit jura Jehova. Jerem. 8. v. 7.* Peccant graviter, qui Chriſtum nolunt agnoſcere, amare & venerari tanquam *Imaginem divina Reparatorem, Vindicem & Legis tētoris, ſed ſemper adhuc dicunt: Nolumus hunc regnare ſuper nos ex Luc. 19. v. 14.* memores illi deberent eſſe illius: *Quando ſerum eſt diei, dicite, ſerenitas erit, rubet enim cælum, &c. faciem quidem cæli noſtris diſcernere, ſigna vero temporum illorum non poſſeſſu. Matth. 16. v. 2. & 3.*

USUS

USUS II. ADHORT.

Si ita egregiè insinuata est præsentia Messia, benè agunt, quotquot Christum agnoscunt pro genuino Messia, atque attendunt ad illud: *Morbos nostros ipse pertulit, & dolores nostros baulavit &c. Esaiâ 53. v. 4, 5, 6, 7, 8.* Benè agunt, quotquot Christum agnoscunt pro genuino Messia, & ardentè amant, atque ad liberationis pretium attendunt: *Quod non corruptibilibus rebus, auro vel argento sint redempti &c. 1. Pet. 1. v. 18, 19.* Benè deniq; agunt, quotquot Christum agnoscunt pro genuino Messia, eundem ardentè amant, & debitè venerantur, atque attendunt ad illud: *Gaudiamus & exultemus & deamus gloriam ei: quia venerunt nuptia Agni, & uxor ejus paravit se. Apoc. 19. v. 7.*

USUS III. CONSOLAT.

Si tam egregiè insinuata est præsentia Messia, bono sint Animo, qui præsentem amplectuntur, atque dicunt cum Petro: *Domine ad quem abibimus, verba vite æternæ habes: Et nos credidimus & scimus Te esse Christum Filium Dei viventis. ex Johan. 6. v. 68, 69.* Si præsens sit & immineat nobis peccatorum onus, atque conquerendum: *Iniquitates meæ transcendunt caput meum, ut onus grave, &c. ex Psalm. 38. v. 5.* novimus præsentem esse Christum Messiam, de quo ipse DEUS: *Ecce lapis ille est, quem pono coram Jeboschua &c. Zach. 3. v. 9.* ut gloriari possimus & dicere: *Vitam, quam nunc vivo in carne, vivo per fidem illam Filii DEI, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. ex Gal. 2. v. 20.* Si præsens sit & immineat nobis Captivitas pœnalis, atque conquerendum ex Psalm. 18. v. 5. *Circumdant me dolores mortis, & torrentes hominum nequam perierunt me. novimus præsentem esse Christum Messiam, qui ipse dicat: Si vos Filium in libertatem vindicavistis, verè liberi eristis. Job. 8. v. 36.* ut gloriari possimus & dicere: *Quomodo cessavit exactor, cessavit auri cupido? ex Esaiâ 14. v. 4.* Si denique præsens sit & immineat pondus Legis, atque conquerendum: *Interdum & noctu gravis erat super me manus tua &c. ex Psalm. 32. v. 4.* novimus præsentem esse Christum Messiam,

fiam, de quo ipse DEUS: *Indam legem meam menti eorum &c. cognoscere me a minimo eorum usque ad maximum eorum, dictum Jebu-va, me condonante iniquitatem ipsorum &c. Ier. 31. v. 33, 34. ut gloriari possimus & dicere: Quae legia eras impotentia, quum viribus effie destituta in carne, Deus suo ipsius Filio misso in formâ consimili carne peccato obnoxia, idque pro peccato, condemnavit peccatum in carne. ex Rom. 8. v. 3. & 4. AMEN.*

DOMINICA XXIV. POST TRINITATIS,
MATTH. IX. p̄f. 22.

Ο ὦ Ἰησοῦ Ὑποταφείς, καὶ ἰδὼν
αὐτὴν, εἶπε, Θείας ἵσχυας, ἡ πίστις
σου σῶσιν σε. Καὶ ἰσχύη ἡ γυνὴ σου
πρὸς ὁδοῦς οὐκ ἐστίν.

*As Jesus conversus, ut vidit
illam, dixit, Confide filia, fides
tua salvam te fecit. Et salva
facta fuit mulier à tempore illo.*

Nobilis & miraculosa quondam fuit cura, quam DEUS suscepit ad preces Moysis; cum enim Miriam morbo planè incurabili corripetur, DEUS illius fuit misertus ad preces Fratris, & eandem sanitati confestim restituit, de quo Num. 12. v. 13, 14. Nobilis & miraculosa fuit hæc cura, suscepta enim fuit circa Miriam. Erat hæc femina quædam in populo insignis, Soror Moysis & Aaronis, verum cum sordes despumaret maledicentiæ adversus Moysen propter Æthiopissam, hoc est, Uxorem Sephoram filiam Jesbronis, quæ ita dicitur, quia Midian in Scripturis sub Æthiopia comprehenditur non quidem occidentali illa quæ in Africa, sed orientali quæ in Arabia, sordibus punitur & morbo foedissimo corripitur, qui carnem depavit, sanguinem infecit, ut separanda fuerit ex Lege Levit. 13. v. 45, 46. Nobilis & miraculosa fuit hæc cura, suscepta enim fuit feliciter & cum admirando Effectu. Eò processerat vis morbi, ut Miriam similis facta sit cadaveri, vel infanti abortivo, dimidium carnis erat consumptum; quapropter Mose clamante & in-

& intercedente Medicus in *Israel* fert opem & auxilium, curat & sanat eam, adeoque ostendit ipso opere, ipso facto, quàm verum illud: *Idem dolore afficit & obligat, vulnera & manus ejus medicantur, in sex angustiis eriperes te &c. Jobi 5. v. 18. & 19.* Nobilis denique & miraculosa fuit hæc cura, non diu animi fuit dilata. Debeuerat *Miriam* per septem dies excludi castris, quibus elapsis confestim fuit à DEO restituta, & post completum tempus pudori deputatum ob commissum peccatum denuò est admissa ad tabernaculum; si enim Pater ipsi spuiſſet in faciem non præ verecundia & rubore accedere ausa fuisset Patrem ante septennium, quandò magis decuit illam confundi ob peccatum leprâ notatam, usque ad horam mei auxilii voluit dicere DEUS, atque ita post pudorem, reconciliationem restituta est, ut admissa iterum ad tabernaculum Domini, ad locum illum, ex quo lux & vita, cui incubuit columna nubis, DEUS amictus Lumine, *Angelus ille fœderis*, de quo *Exod. 23. v. 20.* Ut quondam hæc scæmina fuit miraculosè sanata & curata ab ipso DEO; ita illa, cujus mentio fit in præſenti Dominicali Evangelio quoque confestim ad Verbum Christi: *Fides tua te salvam fecit, fuit curata*, de quâ curandi methodo *ov̄i* *Θε̄ω*.

EXEGESIS.

NON tantùm refert *Mattheus* quid à Christo dictum, sed etiam quid factum, & addit antecedentibus hæc Verba: *Salva facta est mulier ex illa hora.* In quibus verbis observandum primò, quæ salva facta sit. *Mattheus* dicit ἡ γυνὴ scilicet illa scilicet quæ hæcenus fluxum sanguinis passa planè præternaturalem, & immunda proin fuerat juxta legem, ut constat ex *Levit. 15. v. 24, 25.* quæ ingentes dolores & cruciatum ex illo morbo senserat, unde etiam cum flagello comparatur *Marc. 5. vers. 29.* quæ denique omnem substantiam consumpsit, à Medicis multa sustinuit, nec tamen ab ullo illorum curari poterat, ut constat ex *Luc. 8. v. 43.* Secundò observandum, quomodo salva facta sit. In græco habetur vox *ἰουῆν*, quam *Beza* reddidit *liberata*, estque illa ipsa quâ fuerunt usi Apostoli *suilibus* *sarventibus* & navem operientibus *Matth. 8. v. 25.* illa ipsa, quâ usus fuit *Marcus* deprædicam sanationem à Christo procedentem *Marc.*

6. v. 56. illa ipsa, qua usi fuerunt *Judai* jubentes, ut *Christus* sibi ipsa subveniret, & de cruce descenderet *Matth.* 27. v. 40. Tertiò observandum, quando salva facta sit. *Matthaeus* dicit ex illa hora, *Syrus* ab illa ipsa horâ, hoc est, protinus. *Beza* eo momento, illâ horâ, quâ accesserat *Christum* presentem in via, cujus fama jam pridem percrebuerat, ut constat ex *Matth.* 4. v. 14. illâ horâ, quâ resigit *sumbram* vestimenti ejus, quam tangere desideravit, qui hæcenus demonstrarat se esse illum, de quo: *Ego Jehova* ero *Curator tuus*. *Exod.* 15. v. 26. illâ horâ, quâ credidit fide instructa, tota ferebatur in *Christum*, cujus nomen *JESUS*, juxta illud *Matth.* 1. v. 21.

L. D.

Videmus, Quàm efficax sit cura Salvatoris nostri ex Verbo non tantum corporis sed & animæ. Efficax est cura Salvatoris per Verbum I. ex Objecti Qualitate. Nos enim omnes & singuli similes sumus huic miserrimæ scæminæ, atque *fluctu* laboramus peccati, ut dicendum: *Sumus ut immundum omnes nos*, & sicut panniculus abjectissimus omnes *justitia* nostra. ex *Esaia* 64. vers. 6. dolores & cruciatus conscientia patimur, ut dicendum: *Peccatum Jude* scriptum est stylo ferri & scalpulo lapidis per diuturni, exaratum in tabula cordis eorum &c. ex *Ierem.* 17. v. 1. denique Medico & Medicina destituimur, ut dicendum: *Medici nihili omnes estis*. ex *Jobi* 17. v. 4. Si efficax quondam fuit cura DEI *Abimelechi* in domo scæminarum, quia fuit morbi incurabilis *Gen.* 20. v. 17. & 18. efficax etiam cura est per Verbum Salvatoris nostri, quia est morbi aliis incurabilis, laborante toto corpore, *Esaia* 1. v. 5. & 6. Efficax est cura Salvatoris per Verbum II. ex Effectus Salubritate, obstruit enim fluxum sanguinis & fluctus peccatorum sedat, ut possimus dicere: *Compescens strepitum marium*, & strepitum fluctuum &c. ex *Psalmo* 65. v. 8. sanat morbum & Vulnera Conscientia, ut possimus dicere: *Benedictus anima Jehova*. qui condonat omnes iniquitates tuas, qui medetur omnibus morbis tuis, qui vindicat a fovea vitam tuam &c. ex *Psalmo* 103. v. 1, 2, 3, 4, 5. Cruce liberat & onus amovet, ut possimus dicere: *Benedictus Dominus*, qui quotidie onerat nos; ille fortis, salus nostra

nostra &c. Psalm. 68. vers. 20. & 21. Si efficax quondam fuit cura DEI in Populo iudaico, quia sustulit peccatum & prenz onus *Num. 21. v. 8.* Efficax etiam cura erit per Verbum Salvatoris nostri, quia illud tollit morbum animæ & corporis, juxta illud: *Neque herba neque malagma curavit eos, sed tuus, Domine, sermo, qui sanat omnia. Sap. 16. v. 18.* Efficax denique est cura Salvatoris per Verbum III. ex Modi Celeritate; Sanamur enim, ut hæc fœmina, confestim ad horam *præsentia*, & experimur illud: *Propinquus est Jebova omnibus invocantibus ipsum, omnium, qui invocant ipsum fide. Psalm. 145. v. 18, 19.* Sanamur confestim ad horam *contactus*, & experimur illud: *Myrrha & sautalis, casiaque omnia vestimenta tua &c. Psalm. 45. v. 9.* Sanamur confestim ad horam *fiducia & desiderii*, & experimur illud: *Oculi Jebova ad justos, & aures ejus ad vociferationem eorum attendunt. Psalm. 34. v. 16.* Si efficax quondam fuit cura DEI in *Namane*, quia ad momentum & horam *contactus* aquei & *fiduciæ* fuit sanatus *2. Reg. 5. v. 14.* Efficax cura erit quoque per Verbum Salvatoris nostri, quia ad Verbum confestim contingit, atque completur illud: *Ipsa dicente est quicquid est; ipso præcipiente existit. Psalm. 33. v. 9.*

USUS I. DEHORT.

SI tam efficax est cura Salvatoris nostri per Verbum, Caveamus, nè morbi magnitudinem, qui & nos urget parvi zestimemus, atque simus ex illo genere, de quo *Proverb. 30. vers. 12.* *Generatio munda in oculis suis, quamvis à sorde sua non sit abluta.* nè conquerendum nobis cum *Davide: Quum silerim, inveterascebant ossa mea; in rugitu meo toto die &c. ex Psalm. 32 v. 3. & 4.* Caveamus, nè suberrimum Effectum sanationis à Christo intentum impediamus, & ad alium Medicum nos conferamus, simusque ex genere illo, de quo: *Consulite Babel: ebabum, Deum Hæronis, an sanitatem recepturi sim ex morbo hoc. 2. Reg. 1. v. 2.* nè dicatur nobis: *Mortifera erit confractio tua, egerrima percussio tua. ex Jerem. 30. v. 12, 13, 14.* Caveamus denique, ne horam *præsentia* & *auxilii* non expectemus, DEO terminum figamus atque simus ex illo genere, de quo *Iudieb. 8. v. 11.* nè conquerendum: *Fremimus sicut ursi quor-*

v. 28. Si videatur nobis injectum iri unum & alterum Vinculum iræ & pœnæ, atque dicendum cum Davide: *Circumdant me dolores mortis, & torrentes hominum nequam percurrunt me.* ex Psalm. 18. v. 5. novimus esse illum istum DEUM, qui filium misit, ut *constringeres jugum & vincula Esaiæ* 9. v. 4. ut possimus gloriabundi dicere: *diripisti vincula mea, Tibi sacrificabo hostiam laudis &c.* ex Psalmo 119. v. 16, 17, 18, 19. Si denique videatur increfcere cumulus debitorum, Magnitudo peccatorum, atque dicendum cum Ecclesiâ judicâ: *Compactum est jugum defeltionum mearum manu Domini, quibus contorsis & ascendentibus super collum meum labefactis virgines meam.* ex Thren. 1. v. 14. novimus esse illum istum DEUM, qui Spiritu suo certificat constitutum esse Ministerium, de quo: *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis &c.* Joh. 20. v. 23. ut gloriabundi possimus dicere: *Benedic anima mea Jehovah, & omnia inesterna mea nomini sanctitatis ejus &c.* ex Psalmo 103. vers. 1, 2, 3, 4, 5. AMEN.

DOMINICA XXIII. POST TRINITATIS,
MATTH. XXII. vs. 19.

Επιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κέρου. Οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ δυνάμιον. *ostendite mihi numisma cœlestis. At illi obtulerunt ei denarium.*

Notabilis & notabilis valde Actus fuit ille, cum Jobo Principi cognati illius exhibuerunt Nummum accedentes eundem, de quo Job. 42. v. 11. Notabilis fuit actus ille, exhibitus enim fuit Jobo nummus, exercitus erga eum, qui hactenus locutus fuerat ad amicos. Erat Hicobus ille Princeps VIR in Terra Hus, quæ in finibus Idumæa & Arabia, qui hactenus multa passus juxta Volontatem Domini, adeo ut dixerit: *Urinam ut pondus examinaretur aurum meum, erumna mea ad stateram atrollerentur pariter.* cap. 6. v. 2. qui male habitus à suis, adeo ut dixerit: *Nunc ridet me minorum meorum.*

tempore, qui sprevissem parentes eorum apponere canibus gregi mei. cap. 30. v. 1. qui deniq; liberaliter invitaret, cum adhuc felix ageret, ut constet ex cap. 31. v. 18, & 19. Notabilis fuit actus ille, exercitus enim fuit ab amicis & cognatis illius secundum carnem. Venerant ad illum ex diversis locis, quisque scilicet ex regia sua sede ad locum de quo per legatos convenerat, erant enim iuxta LXX. Interpretes Reges Eliphaz Themanorum, Bildad Sucheorum, & Sophar Minzororum, & ut quondam congregati convenerunt, atque ipsum accesserunt, ita nunc denuò ipsum adveniunt & audiunt, ut ut fuerint increpati ab illo, Jobo dicente: *Audiivi hujusmodi mulas, consolatores molesti omnes estis?* &c. cap. 16. vers. 2, 3, 4, 5. Notabilis denique fuit actus ille, exhibitus enim fuit Nummus Jobo ab illis. Erant illi non sine opibus aut nummis, divites, & viri alicujus auctoritatis, quapropter exhibet quisque Nummum, in Ebraeo est *Kesichu*, quam Vocem quidam accipiunt de Ove. quum veteres Agniis etiam fuerint usi in permutationibus; melius verò exponitur de Nummo Agni imagine insignito, cum olim ita fuerint hac & consimili figura notati Nummi teste *Plinio lib. 18. cap. 3.* quo sensu quidem etiam dicitur, *Jacobum* emisse partem agri centum Nummis *Gen. 33. vers. 19.* Ut quondam notabilis fuit actus cum Amici Jobi huic Principi obtulerunt Nummum, ita quoque singularis fuit ille actus cum *Pharisaeorum* Discipuli Christo obtulerint Numisma census sive Denarium, de quo juxta consuetum Ordinem nunc οὕτως εἰπὼν.

EXEGESIS.

Quamquam *Christus* insidiosam quaestionum jure potuisset omittere, responsionem declinare, & non dignari interrogantes, ut tamen ostenderet, nec hanc quaestionem suo carere fructu, ideoque primum omnium dicit: *Ostendite mihi Numisma census,* & ita omnia temperat, ut ipsi respondeant, offerunt enim Denarium &c. Ubi observandum primum, Quis responderit, quis numisma census petierit? fuit autem ille *Christus*, qui *cursum* Ministerii sui ferè consumaverat, Voluntatem Patris impleverat & propterea in itinere versus *Hierosolymam* Discipulis dixerat: *Ecco ascendimus Hierosolyma, & Filius hominis tradetur Sacerdotibus &c. Matth. 20. v.*

18. & 19. qui in ipsa Urbe jam præsens de Exinanitione & secutura Exaltatione jam graviter peroraverat, atque de Ecclesiâ nova adificanda locutus fuerat *Matth. 21. v. 42, 43. Quam lapidem reprobarunt adificantes, is factus est caput anguli &c.* qui denique de Judæorum Vocatione ad nuptias illas singulares, contemptu invitationis & iterato Exitu ad invitandum quosvis egregiè disferuerat *Matth. 22. vers. 4, 8, 9.* Secundò observandum, quibus responderit, à quibus Numisma exegerit? Fuerunt autem illi *Discipuli Phariseorum & Herodiani*, tales homines, qui partim fuerunt *Judei*, partim *gentiles*, prout de *Herodianis* sensit *Ambrosius* *operis imperfecti*. In *Judeos* verò & *gentiles* dividebatur totum genus humanum, ut constat ex *Rom. 3. v. 29.* tales homines, qui ex *Phariseorum* parte, libertatis amantiissimi, studiosissimi, unde etiam ausi sunt dicere Christo: *Semen Abrahæ sumus, neque cuiquam servivimus unquam: quomodo tu dicis, vos in libertatem vindicabimini.* *Johannis 8. v. 33.* tales homines qui ex parte *Herodis*, *Tetrarchæ Antipæ* scil. *Cæsari* addictissimi, cum enim totus penderet hic *Tetrarcha* à *Romanis*, eundem imitati sunt hi *Ministri* illius, qui tunc temporis *Hierosolymam* venerat, ut constat ex *Luc. 23. v. 7.* Tertiò observandum. Quid responderit, quid exegerit? Dixit autem, *Ostendite mihi numisma censu, ipsi verò obtulerunt Denarium*, petiit itaque Christus Numisma, pecuniam, Speciem Monetæ, quâ tum temporis utebantur non volentes sed inviti, quæque signata vel *Imagine Tiberii*, vel *Augusti*, qui Orbem describi jusserat nascente Domino, ut constat ex *Luc. 2. v. 1.* Numisma *Censu* sive *tributi*, unde *Lucas* utitur voce *φόνος*, ut constat ex *Luc. 20. v. 22.* Numisma denique quod illi exhibuerunt, quod fuit *Denarium*, numisma *Romanorum* argenteum, quod vel pendi solebat, ut *tributi* Modus ille indicetur, vel usitatissimum erat in eo numerorum genere, qui exhibebantur in tributum, atque constabat decem assibus, seu crucigeris, eratque Merces aliàs *operariorum* pro labore diurno, ut constat ex *Matth. 20. v. 9.*

L. D.

V Idemus, Quàm egregiè insinuata sit præsentia Messiae ex his verbis explicatis. Remissum ad oraculum illud an-

BOSS

noli Senis *Gen. 49. vers. 10.* *Non desistes Tribui à Juda, neque Legis-*
lator è medio pedum ejus, usque dum venturus est SCHILO & eris ei
obediens populum. Egregiè insinuata est præsentia Messie vi
 Verborum explicatorum, si consideremus I. Respondentis Con-
 ditionem, fuit enim ille Christus, qui se stitit ut *cursum suum passio-*
ne consummans, juxta illud: *Torcular calcavi solus &c. Esaia 63. v.*
3. qui se stitit, ut *Lapidem erectum à DEO*, juxta illud: *Ecce ego*
fundamentum posui in Zione, lapidem probationis, angularem,
pretiosum &c. Esaia 28. v. 16. qui se stitit, ut *signum illud nuptiale,*
ad quod omnes populi confluere debeant, juxta illud: *Eris illo tem-*
pore ut ad eum, qui è radice Isai stabis in signum populum, gentes con-
sultura veniant &c. Esaia 11. v. 10, 11, 12. Si quondam præsentia
 DEI Salvatoris insinuata fuit *Samuele* conferente se *Mizpam*, eri-
 gente lapidem *Eben Ezer*, & populum convocante *1. Sam. 7. v. 12. &*
seq. multò magis insinuata erit præsentia Messie loquente illo, qui
 & *Servus Domini*, & *Lapis Ecclesie*, & *Sponsus animarum*, quique
 diserte ad foeminam illam: *Ego sum Messias, qui loquor Tibi. Job. 4.*
v. 25, 26. Egregiè insinuata est præsentia Messie vi Verborum ex-
 plicatorum, si consideremus II. Sermonis Directionem; dire-
 ctus enim fuit ille ad tales, qui constabant ex *Judeis & Gentibus*,
 ut colligeretur ipsum esse *pacem nostram &c. Eph. 2. v. 14.* Directus
 fuit ille ad tales, qui *Libertatis* avidissimi, ut colligeretur ipsum esse
Liberatorem Luc. 4. v. 18. & 19. Directus fuit ille ad tales, qui *Rom-*
anis adhærebant & *Cæsari*, ut colligeretur ipsum esse illum *Lapi-*
dem, qui tempore istiusmodi regnorum delapsurus &c. *Daniel. 2. v.*
34, 35. & 44. 45. Si quondam præsentia DEI Salvatoris insinuata
 fuit sermone Cyri directo ad *Judeos libertatis amantes*, & alios quo-
 que iisdem adhærentes *Esaia 1. v. 3. & 4.* multò magis insinuata erit
 præsentia Messie sermone directo ad tales, qui libertatem desidera-
 bant & Romanis simul adhærebant, atque profiteri cgebantur illud:
Cadis corona capitis nostri, ve jam nobis quod peccaverimus. Têren. 5.
v. 16. Egregiè insinuata est præsentia Messie vi Verborum expli-
 catorum III. si consideremus reconditi Petitionem; petiit enim
 Christus *Numisma imagine insignitum*, ut indicaret se esse illum, qui
 imaginem divinam restitueret in nobis, & gratulabundus dicat: *Gau-*
desse &c. juxta illud *Luc. 15. v. 9.* *petiit Numisma census & tributum,*

ut indicaret se esse illum, qui *tributum & onus spirituale tollat*, juxta illud: *Jugum illius oneris & virgam humeri illius, sceptrum opprimensis illum contrivisti. Esaiā 9. v. 4.* petiit Numisma drachmæ, denarium, qui laboris diurni merces, ut indicaret se esse illum, qui *denario Legis pro nobis satisfactorius*, juxta illud: *Ei qui operatur, merces non imputatur ex gratia, sed est ex debito. Rom. 10. v. 4.* Si quondam præsentia DEI Salvatoris insinuata fuit Jესа exigente nummos & obtinente 2. Reg. 22. v. 5, 7, 9. multò magis insinuata erit præsentia Messia petitione Numismatis, tributi & denarii, qui signum erat Regis peregrini, contra illud: *E medio fratrum tuorum struam super te regem, non poteris tibi præficere virum extraneum, qui non frater tuus sit. Dent. 17. v. 15.*

USUS I. DEHORT.

SI ita egregiè insinuata est præsentia Messia, peccant graviter, qui Christum nolunt agnoscere tanquam illum, qui compleverit voluntatem Patris, exaltatum in gloriam & signum populorum, sed semper adhuc dicunt: *Scimus Deum loquutum esse Moysi: hic autem unde sit nescimus.* ex Johan. 9. v. 29. memores illi deberent esse illius: *Agnosce bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui: Israel non agnosceit. Esaiā 1. v. 3.* Peccant graviter, qui Christum nolunt agnoscere & amare tanquam Pacis Principem, Redemptorem & Regni spiritualis Instauratorem, sed semper adhuc dicunt: *Num quis ex primoribus credit in eum, aut ex Phariseis? &c.* ex Job. 7. v. 48, 49. memores illi deberent esse illius: *Ciconia in caelo novit stata tempora sua, & turtur, grævæ & hirundo observant tempora adventus sui: at populus meus non novitque jussu Jehova. Jerem. 2. v. 7.* Peccant graviter, qui Christum nolunt agnoscere, amare & venerari tanquam *Imaginem divina Reparatorem, Vindicem & Legis tēlæ*, sed semper adhuc dicunt: *Nolumus hunc regnare super nos* ex Luc. 19. v. 14. memores illi deberent esse illius: *Quando serum est diei, dicitis, serenitas erit, rubet enim cælum, &c. faciem quidem cæli vestis discernere, signa vero temporum illorum non potestis. Matth. 16. v. 2. & 3.*

USUS

USUS II. ADHORT.

SI ita egregiè insinuata est præsentia Messiaë, benè agunt, quotquot Christum agnoscunt pro genuino Messia, atque attendunt ad illud: *Morbos nostros ipse pertulit, & dolores nostros sustulavit &c. Esaia 53. v. 4, 5, 6, 7, 8.* Benè agunt, quotquot Christum agnoscunt pro genuino Messia, & ardentè amant, atque ad liberationis præcium attendunt: *Quod non corruptibilibus rebus, auro vel argento sint redempti &c. 1. Pet. 1. v. 18, 19.* Benè deniq; agunt, quotquot Christum agnoscunt pro genuino Messia, eundem ardentè amant, & debitè venerantur, atque attendunt ad illud: *Gaudemus & exultamus & dicimus gloriam ei: quia venerunt nuptia Agni, & uxor ejus paravit se. Apoc. 19. v. 7.*

USUS III. CONSOLAT.

SI tam egregiè insinuata est præsentia Messiaë, bono sint animo, qui præsentem amplectuntur, atque dicunt cum Petro: *Domine ad quem abibimus, verba vite æternæ habes: Et nos credidimus & scimus Te esse Christum Filium Dei viventis. ex Johan. 6. v. 68, 69.* Si præsens sit & immineat nobis peccatorum onus, atque conquerendum: *Iniquitates meæ transcendunt caput meum, ut onus grave, &c. ex Psalm. 38. v. 5.* novimus præsentem esse Christum Messiam, de quo ipse DEUS: *Ecce lapis ille est, quem pono coram Jehoshua &c. Zach. 3. v. 9.* ut gloriari possimus & dicere: *Vitam, quam nunc vivo in carne, vivo per fidem illam Filii DEI, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. ex Gal. 2. v. 20.* Si præsens sit & immineat nobis Captivitas pœnalis, atque conquerendum ex Psalm. 18. v. 5. *Circumdant me dolores mortis, & torrentes hominum nequam perierunt me. novimus præsentem esse Christum Messiam, qui ipse dicat: Si vos Filii in libertatem vindicaverit, verè liberi eritis. Job. 8. v. 36.* ut gloriari possimus & dicere: *Quomodo cessavit exactor, cessavit auri cupido? ex Esaia 14. v. 4.* Si denique præsens sit & immineat pondus Legis, atque conquerendum: *Interdixit & noctu gravis erat super me manus tua &c. ex Psalm. 32. v. 4.* novimus præsentem esse Christum Messiam.

fiam, de quo ipse DEUS: *Indam legem meam menti eorum &c. cognoscent me à minimo eorum usque ad maximum eorum, dictum Jebo-
va, me condonante iniquitatem ipsorum &c. Ier. 31. v. 33, 34. ut glo-
riari possimus & dicere: Qua legis erat impotentia, quum viribus esses
destituta in carne, Deus suo ipsius Filio missi in formâ consimili carne
peccato obnoxia, idque pro peccato, condemnavit peccatum in carne. ex
Rom. 8. v. 3. & 4. AMEN.*

DOMINICA XXIV. POST TRINITATIS,
MATTH. IX. §. 22.

Ὁ ὃ Ἰησοῦς Ἰησοῦς Φίλος, καὶ ἰδὼν
αὐτὴν, εἶπε, Θάρρος θυγατὴρ, ἡ πίστις
σε σέσωκε σε. Καὶ ἰσώθη ἡ γυνὴ τοῦ
πῶς ὡς οὐκ εἶχεν.

*As Jesus conversus, ut vidit
illam, dixit, Confide filia, fides
tua salvam te fecit. Et salva
facta fuit mulier à tempore illo.*

Nobilis & miraculosa quondam fuit cura,
quam DEUS suscepit ad preces Moysis; cum
enim Miriam morbo planè incurabili corripetur,
DEUS illius fuit misertus ad preces Fratris, & eandem
sanitati confestim restituit, de quo *Num. 12. v. 13, 14.* Nobilis &
miraculosa fuit hæc cura, *suscepta enim fuit circa Miriam.*
Erat hæc femina quædam in populo insignis, Soror Moysis & Aa-
ronis, verum cum sordes despumaret maledicentiz adversus Moysen
propter *Æthiopissam*, hoc est, Uxorem Sephoram filiam Jesbronis,
quæ ita dicitur, quia *Midian* in Scripturis sub *Æthiopia* compre-
henditur non quidem occidentali illa quæ in *Africa*, sed orientali
quæ in *Arabia*, sordibus punitur & morbo scedissimo corripitur,
qui carnem depavit, sanguinem infecit, ut separanda fuerit ex Lege
Levit. 13. v. 45, 46. Nobilis & miraculosa fuit hæc cura,
suscepta enim fuit feliciter & cum admirando Effectu. Eò processe-
rat vis morbi, ut *Miriam* similis facta sit cadaveri, vel infanti abor-
tivo, dimidium carnis erat consumptum; quapropter Mose clamante
& in-

& intercedente Medicus in *Israel* fert opem & auxilium, curat & sanat eam, adeoque ostendit ipso opere, ipso facto, quàm verum illud: *Idem dolore afficit & obligat, vulnerat & manus ejus medicantur, in sex angustiis eriperes 10 &c. Jobi 5. v. 18. & 19.* Nobilis denique & miraculosa fuit hæc cura, non diu enim fuit dilata. Debuerat *Miriam* per septem dies excludi castris, quibus elapsis confestim fuit à DEO restituta, & post completum tempus pudori deputatum ob commissum peccatum denuò est admissa ad tabernaculum; si enim Pater ipsi spuisset in faciem non præ verecundia & rubore accedere ausa fuisset Patrem ante septennium, quantò magis decuit illam confundi ob peccatum leprâ notatam, usque ad horam mei auxilii voluit dicere DEUS, atque ita post pudorem, reconciliationem restituta est, ut admissa iterum ad tabernaculum Domini, ad locum illum, ex quo lux & vita, cui incubuit columna nubis, DEUS amictus Lumine, Angelus ille fœderis, de quo *Exod. 23. v. 20.* Ut quondam hæc scemina fuit miraculosè sanata & curata ab ipso DEO; ita illa, cujus mentio fit in præsentì Dominicali Evangelio quoque confestim ad Verbum Christi: *Fides tua te salvam fecit, fuit curata, de quâ curandi methodo* οὐκ οἶδμ.

EXEGESIS.

NON tantùm refert *Mattheus* quid à Christo dictum, sed etiam quid factum, & addit antecedentibus hæc Verba: *Salva facta est mulier ex illa hora.* In quibus verbis observandum primò, quæ salva facta sit. *Mattheus* dicit ἡ γυνὴ *famina illa* scil. quæ hæcenus fluxum sanguinis passa planè præternaturalem, & immunda proin fuerat juxta legem, ut constat ex *Levit. 15. v. 24, 25.* quæ ingentes dolores & cruciatum ex illo morbo senferat, unde etiam cum flagello comparatur *Marc. 5. vers. 29.* quæ denique omnem substantiam consumpsit, à Medicis multa sustinuit, nec tamen ab ullo illorum curari potuit, ut constat ex *Luce. 8. v. 43.* Secundò observandum, quomodo salva facta sit. In græco habetur vox *ῥωγῆ*, quam *Beza* reddidit *liberata*, estque illa ipsa quâ fuerunt usi Apostoli *multibus sevientibus* & navem operientibus *Matth. 8. v. 25.* illa ipsa, quâ usus fuit *Marcus* de prædicam *sanationem* à Christo procedentem *Marc.*

6. v. 56. illa ipsa, qua usi fuerunt *Judai* jubentes, ut Christus sibi ipsi subveniret, & de cruce descenderet *Matth. 27. v. 40.* Tertiò observandum, quando salva facta sit. *Matthæus* dicit ex illa hora, *Syrus* ab illâ ipsâ horâ, hoc est, *protinus*, *Beza* a co momento, illâ horâ, quâ accesserat Christum præsentem in via, cujus fama jam pridem percrebuerat, ut constat ex *Matth. 4. v. 14.* illâ horâ, quâ tetigit simbriam vestimenti ejus, quam tangere desideravit, qui hæcenus demonstrarat se esse illum, de quo: *Ego Jehova ero Curator tuus. Exod. 15. v. 26.* illâ horâ, quâ credidit fide instructa, tota terebatur in Christum, cujus nomen *JESUS*, juxta illud *Matth. 1. v. 21.*

L. D.

Videmus, Quàm efficax sit cura Salvatoris nostri ex Verbo non tantum corporis sed & animæ. Efficax est cura Salvatoris per Verbum I. ex Objecti Qualitate. Nos enim omnes & singuli similes sumus huic miserimæ sceminæ, atque sicut laboramus peccati, ut dicendum: Sumus ut immundus omnis noster, & sicut panniculus abjectissimus omnes justitiæ nostræ. ex *Esaia 64. vers. 6.* dolores & cruciatus conscientia patimur, ut dicendum: Peccatum Juda scriptum est stylo ferri & scalpulo lapidis per diuturni, exaratum in tabula cordis eorum &c. ex *Ierem. 17. v. 1.* denique Medico & Medicina destituimur, ut dicendum: Medici nihili omnes estis. ex *Jobi 13. v. 4.* Si efficax quondam fuit cura DEI *Abimelechi* in domo beneminarum, quia fuit morbi incurabilis *Gen. 20. v. 17. & 18.* efficax etiam cura est per Verbū Salvatoris nostri, quia est morbi aliās incurabilis, laborante tota corpore, *Esaia 1. v. 5. & 6.* Efficax est cura Salvatoris per Verbum II. ex Effectus Salubritate, obstruit enim fluxum sanguinis & fluxum peccatorum sedat, ut possimus dicere: Composcens strepitum marinus, & strepitum fluxuum &c. ex *Psalms. 65. v. 8.* sanat morbum & Pulnora Conscientia, ut possimus dicere: Benedixi animæ Jehovæ. qui condonat omnes iniquitates tuas, qui midesur omnibus morbis tuis, qui vindicat a fovea vitam tuam &c. ex *Psalms. 103. v. 1, 2, 3, 4, 5.* Cruce liberat & onus amovet, ut possimus dicere: Benedixisti Domine, qui quotidie oneras nos; ille fortis, salus nostra

nostra &c. Psalm. 68. vers. 20. & 21. Si efficax quondam fuit cura DEI in Populo iudaico, quia sustulit peccatum & pœnæ onus *Num. 21. v. 8.* Efficax etiam cura erit per Verbum Salvatoris nostri, quia illud tollit morbum animæ & corporis, juxta illud: *Neque herba neque malagma curavit eos, sed tuus, Domine, sermo, qui sanat omnia. Sap. 16. v. 12.* Efficax denique est cura Salvatoris per Verbum III. ex Modi Celeritate; Sanamur enim, ut hæc fœmina, confestim ad horam præsentia, & experimur illud: *Propinquus est Jehovah omnibus invocantibus ipsum, omnium, qui invocant ipsum fide. Psalm. 145. v. 18, 19.* Sanamur confestim ad horam contactus, & experimur illud: *Myrrha & Santalis, cassiaque omnia vestimenta tua &c. Psalm. 45. v. 9.* Sanamur confestim ad horam fiducie & desiderii, & experimur illud: *Oculus Jehovah ad justos, & aures ejus ad vociferationem eorum attendunt. Psalm. 34. v. 16.* Si efficax quondam fuit cura DEI in Naumane, quia ad momentum & horam contactus aquei & fiducie fuit sanatus *2. Reg. 5. v. 14.* Efficax cura erit quoque per Verbum Salvatoris nostri, quia ad Verbum confestim contingit, atque completur illud: *Ipsa dicente est quicquid est; ipso præcipiente existis. Psalm. 33. v. 9.*

USUS I. DEHORT.

SI tam efficax est cura Salvatoris nostri per Verbum, Caveamus, nè morbi magnitudinem, qui & nos urget parvi estimemus, atque simus ex illo genere, de quo *Proverb. 30. vers. 12.* *Generatio munda in oculis suis, quamvis à sorde sua non sit abluta. nè conquerendum nobis cum Davide: Quum silerem, inveterascebant ossa mea; in rugiem meo toto die &c. ex Psalm. 32. v. 3. & 4.* Caveamus, nè saluberrimum Effectum sanationis à Christo intentum impediamus, & ad alium Medicum nos conferamus, simusque ex genere illo, de quo: *Consulite Babelzebum, Deum Hekronis, an sanitatem recepturus sim ex morbo hoc. 2. Reg. 1. v. 2.* nè dicatur nobis: *Mortifera erit contractio tua, ægerrima percussio tua. ex Jerem. 30. v. 12, 13, 14.* Caveamus denique, ne horam præsentie & auxilii non expectemus, DEO terminum figamus atque simus ex illo genere, de quo *Judith. 8. v. 11.* nè conquerendum: *Fremimus sicut ursi quor-*

quos sumus, & velut columba indolens gemimus, expectamus juu-
sed nullum adest, salutem, sed precul abest à nobis. Nam multiplicata
sunt defensiones nostra coram te &c. ex *Esàia* 59. v. 11. & 12.

USUS II. ADHORT.

SI tam efficax est cura Salvatoris nostri per Verbum,
Studeamus, ut primùm omnium cum hac scemina agnoscamus
sceditatem fluxus sanguinei & peccaminosi, memores illius: Si dixe-
rimus nos peccatum non habere, nos ipsos fallimus, si confiteamur pec-
cata nostra, fidelis & iustus est, ut remittat nobis peccata &c. 1. *Job*, 1.
v. 8. & 9. Studeamus, ut unicè ex Christo Medico Salutem &
Sanitatem speremus, expectemus, memores illius: *li qui valens, non*
est opus Medico &c. Matth. 9. v. 12. & 13. & tandem fide ipsum &
simbriam vestimentorum prehendamus, memores illius: *Iustus ex fi-*
de sua vivet. Habacuk 2. v. 4.

USUS III. CONSOL.

SI tam efficax est cura Salvatoris nostri per Verbum,
S bono sint animo, qui sapiens ex *Jeremia* dicunt: Sana mea *Jebova,*
& sanabor, serva me & servabor: quia laus mea &c. *cap.* 17. v. 14. Si
fluxus peccatorum nostrorum est abominandus, nec aliquid unde
sanemur in hoc seculo, aded ut etiam manus nostra sordent sanguine
Esàia 1. v. 15. novimus nullum esse fluxum tam scdum, cui non par
Christus, qui propterea ut pueri communicant sanguine & carne, as-
sumpsit nostram Naturam, ut constat ex *Eb.* 2. v. 14. & dicii: Lava-
to, purificate vos &c. si fuerint peccata vestra velut dibapha, sangan-
nux exalbescent, si rubra fuerint velut coccineum, similia lana erunt,
Esàia 1. v. 16, 17, 18. Si Medicus & omnia alia nos destituant, nec
sapare possint, ut dicendum: Anopo balsami nihil est *Gilbade? an Me-*
dicus nullus est ibi? ex *Jerem.* 8. v. 22. novimus Christum esse illum,
ex quo *corneus, Salus & Sanitas Esàia* 53. v. 4. & 5. quique dicat:
Ecco ego faciens ut assurgat ad iustam constitutionem & sanitatem,
curabo eos. Jerem. 33. v. 6, 7, 8. Si denique hora *Anx.* li, ut nobis
vide-

videtur, differatur, atque ingemiscendum: *Quouique Jehova? obliuiscaris mei in aeternum? &c.* ex Psalm. 13. v. 2. novimus, si accedamus hunc Salvatorem horâ opportuna, fore præsentem nobis atque completurum illud: *Eris nondum clamantibus, ut ego respondeam, adhuc ipsis loquentibus, ut ego exaudiam.* Esaiâ 65. v. 24. Si simbriam vestimenti & Symbolorum sacrorum tangamus, dicturum: *Transuli à te iniquitatem tuam, ut induam te montatis vestibus &c.* ex Zachar. 3. v. 4. & 5. Si denique Fide eidem inhæreamus, facturum, ut & vim illius hic sentiamus & aliquando finem fidei nostra reportemus, qui est *Salus & Sanitas Anima* 1. Pet. 1. v. 9. AMEN.

DOMINICA XXV. POST TRINITATIS,
MATTH. XXV. v. 6.

Προσυχῆτε δὲ, ἵνα μὴ γίνηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χαίμων, καὶ οὐκ ἐν σάββατῳ. *Orate autem, ut non fiat fuga vestra hyeme, neque Sabbato.*

Infelix fuit quondam fuga, quam suscepit Jonas, dum se contulit Joppen, ut fugeret à facie Domini & maris procellosi impetus sensit, de quo *Jona* 1. v. 3. Infelix fuit hæc fuga, quia fuit suscepta ex occasione *Mestu*; putaverat ille Vir *Affyrios*, qui hætenus hostes fuerant *Israelis* convertendos ad pœnitentiam, & *Israëltas* derelinquendos esse à DEO, metuebat varia pericula, quæ ipsi obvenire possent: præprimis autem putabat famâ suam iri everfam, si Deus non exequatur judicium, sed misericordiam suam ostendat erga *Neveitas* pœnitentes, quapropter fugit, discedit, strenuè ambulat, cum memor debuisset esse illius: *Quid irem à Spiritu tuo? aut quid à facie tua fugerem?* Psalm. 139. v. 7, 8, 9, 10. Infelix fuit hæc fuga, quia suscepta fuit à Jona discedente à loco suo. Fuerat ille hætenus in terra *sancta*, adibat locum specialis benevolentiæ divini & pius, domicilium habuerat hætenus in *Gath Hepher*, in tribu *Zabulon*; infeliciter itaque discedit ab illo loco specialis benevolentiæ divini, & fugere:

fugere desiderat, cum potius cum *Davide* debuisset dicere : *Iobova, diligo habitaculum domus tue, & locum, tabernaculum gloria tua. ex Psalm. 26. v. 8.* Infelix denique fuit hæc fuga, quia suscepta ita, ut incideris in *Tempestatem.* contulerat se *Jonas Joppen,* quæ hodiè *Jassa* dicitur, portum illum Judææ famigeratissimum & Urbem à Japheto conditam, elegerat mare, ut volunt, mediterraneum, cui *Cilicia* Metropolis, quæ *Tharsis* dicitur, adjacet; verum dum naulum solvit, navem jam intravit, & totus erat in fuga, ecce Dominus mittit ventum magnum in mare & tempestatem ingentem concitat: audivuntur murmura, qualis vel *λαίλαψ* vel *τοφῶνις* edit cum pluviz mixtura, obtenebratur cælum & omnis serenitas subducitur, tremunt & timent nautæ ob adversitates præsentis, ipse *Jonas* verò dormiebat, cum memor debuisset esse illius: *Ipsi qui vident opera Johovæ, & mirabilia ejus in profundo: quemadmodum edicens constituit ventum procellosum, qui attollat fluctus illius: quemadmodum ascendant ad cælos, descendant ad abyssos &c. Psalm. 107. v. 24, 25, 26, 27, 28, 31.* Ut infelix fuit fuga quondam *Jonæ,* columbæ illius *Gaii Hæpther,* ita infelicem prædicit fugam hinc *Christus,* quam proinde deprecari jubet, de quo *τὸ Θιῶν.*

EXEGESIS.

UT omnia tristitia in hac Christi oratione, ita & illud quod dicitur de Fuga, cum scilicet *orare jubet ne fuga fiat in hyem.* Ubi observandum primò, quid per Fugam intelligat; intelligit autem discessum ob hostium Violentiam, qui cingunt & obsidunt, ut *Christus* loquitur *Luc. 19. v. 43.* intelligit discessum & velocitatem aliquam pedum ob periculum *Vitæ,* ut aufugiens ille juvenis velociter sese in pedes erexit metuens suæ vitæ *Marc. 14. v. 51.* intelligit denique discessum, velocitatem aliquam pedum & peregrinationem ex loco hæctenus habitato ob *Miseriam* variarum plagarum imminentiū, ut *Christus* loquitur *Luc. 21. v. 22.* Secundò observandum quòd dicitur ne Fuga vestra fiat, *φυγὴ ὑμῶν,* qui hæctenus habitastis in Urbe *Hierusalem,* quæ à pace nomen accepit, in qua hæctenus securè fuit & ut Reges etiam illam non ausi fuerint aggredi *Psalm. 48. v. 5, &c.* qui hæctenus etiam in seram usque Senectutem accessistis *Templum Domini,*

Domini, locum illum de quo quondam DEUS : *Quocunque in loco jubebo celebrari memoriam nominis mei, veniens ad te benedicam tibi.* Exod. 20. v. 24. qui hætenus conspexistis in domibus vestris felicitatis indicia, *opes & bona quibus fuerunt referta, juxta illud Davidis.* Psalm. 112. v. 3. Tertiò observandum quòd addat, *orate ne fuga vestra fiat in hyeme, idque ideo, quia nives & pluvie abundant, quæ vias faciunt difficiles, dum scilicet, DEUS spargit nives uti lavam, de quo Psalm. 147. v. 16. quia dies breves & contracti, ut longum confici iter nequeat nocte scilicet. citò ingruente, dum non per duodecim horas Sol fulget, ut aliàs de die loquitur Job. 11. v. 9. quia denique frigus Corpus tenerum valde affligit, præprimis si manendum sub frigido Jove, & lædit Septentrione adstante, ut constat ex Job cap. 37. vers. 9.*

L. D.

Videmus, Quàm graves & urgentes sint nobis Causæ ut deprecemur fugam spiritualiter in hyeme. Prima Causa est, Fugæ conditio; fugimus enim spiritualiter, cum hostes nostri sunt Superiores, *Sathan & illius Mancipia* furunt atque conquerendum : *Quum claudicò, latantur congregant se : congregant se apud me loripedi, ut non animadvertam ; lacerant ac non silent.* ex Psalm. 35. v. 15. fugimus cum visa spirituali periculum premit atque conquerendum : *Saturata est anima mea malis, & vitæ mea ad sepulcrum pertingit &c.* ex Psalm. 88. v. 4, & 5. fugimus cum densant se Calamitates, atque conquerendum : *Consumuntur ut fumus dies mei, & ossa mea ut focum exardescunt &c.* ex Psalm. 102. v. 4, 5. Ut quædam Israelitis fuit fuga dedecori & molesta propter hostium vim & præsentem Calamitatem Josua 7. v. 5. ita quoque molesta & dedecorosa est fuga Christianorum, quia contingit quando hostes Spirituales sunt superiores & Calamitates imminere, ut lugentes dicant : *Rejecisti & ignominia afficisti nos, quòd non processeris cum exercitibus nostris, fecisti ut retrò cederemus ab hoste, & oses nostri dissipant sibi &c.* ex Psalm. 44. v. 10, 11, 12, 13. Secunda Causa juxta explicata est Status Mutatio. Discedunt enim tales ab Hierosolyma, pacis atque ingemiscunt : *Si obliviscar vestri o Jerusalem, oblivisca-*

tur sui dextera mea, adhaereat lingua mea palato meo, si non recorder tui &c. ex Psalmo 137. v. 5. & 6. discedunt à Templo visa & lætitz, atque ingemiscunt: Sunt mihi lacryma mea cibo interdium & nocturnum, dum dicitur mihi quotidie, ubi est Deus tuus? Hæc recordans effundo in me animam meam: me fuisse transiturum in turba, gressurum cum illis ad domum iuque Dei &c. ex Psalm. 42. v. 4. & 5. discedunt à propriis adibus & palatiis opulenti, atque ingemiscunt: Omnes ornatus recessit à filia Sionis &c. ex Thren. 1. v. 6. & 11. Ut quondam dedecori & molesta fuit fuga Benjaminitis propter status Mutationem, quia Urbem reliquerunt patriam, & ad desertum se conferre coacti sunt Judic. 20. v. 45. ita quoque molesta & dedecorosa erit fuga Christianorum, quia statum mutant, & ab Hierosolyma ad desertum se conferre coguntur, ut lugentes dicant: Similis sum plateæ deserti, sum tanquam bubo vastitatum. Similis sum passeri, solitario in tecto. ex Psalm. 102. vers. 7. & 8. Tertia causa est Temporis Descriptio, Contingit enim illa fuga cum pluvia, & Abyssi ex iudicio divino incurbunt, atque conquerendum: Abyssus abyssum clamat ad sonum emisarii: et ruorum, omnes irrumpentes: fluctus tui & unda tua super me transiunt. ex Psalm. 42. v. 8. contingit illa cum dies felicitatis occidit & imminet Nox tristis, ut conquerendum: Contrivisti nos in loco draconum, & cooperuisti nos umbra mortui. ex Psalm. 44. v. 20. contingit illa cum Frigus intolerabile divinæ Nemeos insurgit, ut conquerendum: Deiecit gelu suum tanquam frusta, coram frigore ejus quis consistat? ex Psalmo 147. v. 17. Ut quondam Israelitis fuit fuga dedecori & molesta propter temporis Rationem, quia facta cum DEUS, Sol & Lux à Saule discesserat 1. Sam. 31. v. 1. ita quoque molesta & dedecorosa est fuga Christianorum, quia contingit quando Hyems ingruit, Sol ipsorum recedit, ut lugentes dicant: Quare Jehova absistis in longinquo? quare te occultas temporibus, quibus sumus in angustiis? ex Psalm. 10. v. 1.

USUS L. DEHORT.

SI tam graves nobis sunt causæ ut deprecemur fugam spiritualement in Hyeme, caveamus ne succumbamus

mus spiritualibus *hostibus* nostris, ut illi triumphum agant atque dicant: *Philistiæ invadunt te, Simson. ex Judicum 16. v. 20. ne similes fiamus impiis, de quibus Solomon: Fugiant improbi quique, nemine persequente. Proverb. 28. v. 1. caveamus nè discedamus ab Hierosolyma & Templo nostro, atque deseramus cultus nostros Eb. 10. v. 25. ne similes fiamus Judæis, qui expulsi Hierosolyma coacti fuerunt in Babylonia terra suspendere nablia Psalm. 137. v. 2, 3. caveamus denique nè tempus serenum Gratia patiamur disfluere & præterire atque dicamus: Nec ab exortu, nec ab occasu, neque à deserto immince quicquam periculi. ex Psalm. 75. v. 7. nè Nox nos obruat brumalis, de qua Christus: Qui ambulat in tenebris, nescit quo vadat. Job. 12 v. 35.*

USUS II. ADHORT.

SI tam graves nobis Causæ sunt ut deprecemur fugam spiritualement in Hyeme, studeamus ut nos probè armemus contra *hostes* spirituales, juxta monitum Pauli: *Induite universam armaturam Dei, ut possitis stare adversus artes diaboli &c. Eph. 6. v. 10, 11, 12. studeamus ut Templo Domini adhzreamus, atque cum Davide dicamus: Ad Jehovaham in maximâ angustia mea clamavi, & exaudivit me. Jehova eripe me à labio falso, à lingua dolosa ex Psalm. 120. v. 1. & 2. studeamus denique, ut tempore sereno Gratia benè operemur, & seramus Spiritui, juxta illud Pauli Gal. 6. v. 9, & 10.*

USUS III. CONSOL.

SI tam graves causæ nobis sunt, ut deprecemur fugam spiritualement in Hyeme, bono sint animo, quos DEUS consolidat, ita ut cum Isaac dicere possint: *Jam Deus dilatavit nobis terminos, ut fructuosi simus in hac terrâ. ex Gen. 26. v. 22. Si videatur hostes nostros Spirituales nobis superiores fore & ad fugam compulsiuros, conquerendum: Jehova, quam multi sunt hostes mei; quam multi insurgunt coram me? &c. ex Psalm. 3. v. 2 & 3. novimus si leviùs precemur in fide, nos constantes permansturos, juxta illud Esaiæ Qui credit non fugit cap. 28. v. 16. manet enim fixum illud: Qui confidunt Jehova; similes sunt monti Zion, qui non dimovebunt, in se-*

*culum permanet. Ps. 125. v. 1. Si videatur nos esse de statu nostro epusq;
 pacifica felicitate dimovendos, & dicatur nobis, a: secede Urbs, para tibi
 instrumenta migrationis &c. ex Ezech. 12. v. 3. novimus, si seriò prece-
 mur in fide nos pace fruituros in nostrâ Hierosolymâ, juxta illud Eisa
 32. v. 17. & 18. manet enim fixum illud apud tales illud: Gens ipsa & re-
 gnus, que non servient tibi, peribunt; & hæ gentes penitus desolabuntur.
 Eisa 62. v. 12. Si denique videatur imminere hyemem Calamitatum &
 appropinquare diem, qui est Dies furoris, dies angustia & oppres-
 sionis, dies vastitatis, dies tenebrarum & obscuritatis, dies nubis & cali-
 ginis. Zephania 1. v. 15. novimus, si seriò precemur, in fide nos ser-
 vandos, nè pluvia nos obruat, juxta illud: Dominus eris refugium Eisa
 4. v. 6. nè tenebræ nos corripiant & retineant juxta illud: Micæ.
 in occulto lux iustorum; gratiosus est & misericors & justus. Psalm.
 112. v. 4. ne frigus nos urat, juxta illud: Sol & scutum est Jehova
 Deus, gratiam & gloriam dat Jehova, non cohibet bonum ambulan-
 tibus in integritate. ò Jehova exercituum, beatus homo, qui
 fiduciam habet in TE! Psalm. 84. v. 12, 13.*

AMEN,

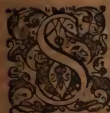

IN FERIA ANDREÆ,

MATTH. IV. v. 21.

Καὶ πρὸς ἑκείθεν, ἰδὼν ἄλλους
 δύο ἄγγελους ἰακώβου τὸν καὶ Ζεβε-
 δαΐν, καὶ ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν,
 ἐν τῇ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς
 αὐτῶν, καταρπύζοντας τὰ δίκτυα
 αὐτῶν· καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς.

*Et progressus illinc, vidit al-
 lios duos fratres, Jacobum filium
 Zebedai, & Iohannem fratrem
 ejus, in navi cum Zebedaeo patre
 suo, sarcientes retia sua: & vo-
 cavit eos.*

Singularis fuit illa Operatio DEI quon-
 dam in Castris Israelitarum, dum descendit
 ipse Dominus in Nube, locutus est ad praesentes
 Spirituque illos ornavit, & tandem fecit ut ceteri
 Eldad & Medad prophetarent, de quo Numer. 11.
 v. 25, 26. Singularis fuit illa operatio DEI,
 venit enim Filius DEI, & descendit ipse in Columna Nubis. Non
 tantum hic se manifestarat in Rubo ardente Moysi pascendi in Deser-
 to, non tantum populum suum potenter duxerat ex Aegypto, sed, cum
 novam vellet illi exhibere gratiam, descendit ipse in Columna nubis,
 in qua aliis de die praebat, noctu vero lucebat, atque apparuit ita vi-
 sibilibiter magnus foderis Angelus, in quo nomen JEHOVAH, ut de-
 scribitur Exod. 23. v. 21. Singularis fuit illa operatio DEI;
 locutus est enim Filius DEI & Spiritu imbuens praesentes. Non tantum
 jussit congregare seniores populi septuaginta, non tantum descri-
 ptos voluerat appropinquare Tabernaculo, verum etiam, cum vellet
 Republicam & Ecclesiam magis firmare loquitur ad praesentes, de
 Spiritu Moysi, quo ipsum ornat, transfert aliquid ad illos, officio-
 que adhibet insigni dotatos illo Spiritu, qui describitur Sap. 7. v. 23.

Rr 2

Singu-

Singularis denique fuit illa Operatio DEI, *fecit enim Filius DEI prophetare electos.* Non tantum animarat 68. illos qui erant prope tabernaculum, non tantum ibi miraculose exercuit, verum etiam cum *Eldad*, hoc est, *dilectus DEO* & *Medad*, hoc est, *Mensura* remansissent, ut quidam volunt, intra tabernacula ex humilitate, urget ut prophetent in Bonum Ecclesie Israelitice, vel futura predicando, vel res spirituales singulari decentia eloquendo & DEUM depradicando, ut hæc vox usurpatur *1. Sam. 10. v. 10.* Ut quondam Filius DEI sub Nube elegit & Spiritu donavit *Eldadum* & *Medadum* in prælotionem Sanhedrij erigendi, ita cum elegisset *Petrum* & *Andream* alios duos quoque superstites animavit, de quo *Matthæus* dicens, & *vocavit illos*, quæ Verba expensuri *αὐτὸν ὄντα*.

E X E G E S I S.

POSTquam Christus cepit Ministerium suum in his terris, collegit Discipulos, atque lecto *Petro* & *Andræ* ulterius progressus fuit atque duos addidit, dicit enim *Matthæus*, & *vocavit illos*. In quibus Verbis observandum, I. Quis vocaverit, fuit autem ille *Messias*, quem paulò ante *Matthæus* proposuit tanquam *Lucem*, qui ejusdem cum Patre & Spiritu Essentiz, siquidem *DEUS Lux* *1. Joh. 1. v. 5.* tanquam *magnam Lucem*, quæ se demisit in tenebras & prælumum versata fuit in *Galileâ*, in qua non tantum *Judei*, sed & *Ægyptii*, *Arabæ*, *Phœnicæ* & alii, quæque contermina *Tyro* & *Sidoni*, siquidem tunc *sensbra operiebant terram*, &c. *Esaia 60. vers. 2.* tanquam denique *Lucem* clarè *splendentem*, quæ radios diffudit Majestatis & Sapientiz, siquidem Christus non tantum excitet dormientes, sed & *illuminet* *Eph. 5. v. 14.* II. Observandum, ipsum Vocare, in græco occurrit vox *ἐκάλεσε*, quæ notat *vocare tali voce*, quæ clara & sonora, atque ita dicitur *patrem familiars vocasse operarios* *1. Tim. ad vespertam* *Matth. 20. v. 8.* vocare tali voce, quæ divina & celestis, atque ita dicitur vocasse *Davidem* in Spiritu *Messiam* Dominum suum *Luc. 20. vers. 44.* vocare tali voce, quæ efficax & penetrans, atque ita dicitur, *Christum vocasse peccatores ad penitentiam* *Marc. 2. v. 17.* III. Observandum, Quos & quo Fine vocavit. Vocavit autem *Jacobum* & *Johannem* filios *Zibedai* Piscatoris, ut

Res Verbi explicarent, Evangeliumque prædicarent passim, unde etiam propter tonitru Verbi dicti sunt *Bnebargem Marc. 3. v. 17.* ut in Mari hujus seculi magnitudinem piscium concluderent *Ecclesiæque* passim plantarent, unde Regnum DEI ita assimilatur *Matth. 13. vers. 47, & 48.* ut denique cum *Petro & Andrea sequerentur* Christum reliquis temporalibus, & per spinas, ut Magister, contenderent ad *Coriniam*; unde etiam ipso facto hoc experti sunt, *Jacobus* quidem gladio occisus, *Johannes* verò in Insulam *Pathmon* relegatus, de quo *Apos. 1. v. 9.*

L. D.

Videmus, Quàm honorificus, laudabilis & præstans sit Apostolatus & Ministerium N. T. plantatum in Ecclesiâ DEI in his terris. Honorificus est Apostolatus & Ministerium N. T. juxta explicata I. ex Causâ Dignitate, si consideremus Principium mittens; Est enim hoc Messias, Lux æterna & vera Patris, ejusdem cum Patre & Spiritu Essentiz, de quâ *Paulus: Effulgentia gloria, & character persona illius. Eb. 1. v. 3.* Lux magna & universalis totius Mundi, quæ se his tenebris infudit, de quâ *DEUS: Constituo te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremam terræ. Esaia 49. v. 6.* Lux efficax & virtuosa fidelium, quæ illos illuminat, de quâ *Malach. 4. v. 2.* Honorificus fuit status *Elisæ* & discipulorum in *Galgal, Bethel & Jericho*, quia vocati ab *Elisæ*, Lux in tenebris, de quâ *Syrach. 48. v. 1.* Surrexit *Elisæ* *Propheta* tanquam ignis, cujus sermo tanquam saxum ardebat. At longè honorificentior status est Apostolatus & Ministerii N. T. quia fundatum ab illo, qui Messias, vera illa Lux, de quâ *Iob. 1. v. 9.* II. Honorificus est status Apostolatus & Ministerii N. T. ex Medii Qualitate, si consideremus vocationem; est enim illud medium *Vox sonora* & vocatio intellectu facilis, dum Christus dixit: *Mitto vos ut oves in medium luporum. Matth. 10. v. 16.* est illud *Vox divina*, Vocatio ecclesiæ, dum Christus dixit: *Data est mihi omnis potestas in celo & in terræ: nunc ergo doceo omnes gentes &c. Matth. 28. v. 18, 19* est illud *Potestas* & Vocatio ad obsequium usque penetrans, dum Christus dixit: *Ego mitto promissum Patris mei in vos. vos autem reside-*

Hierosolymis, uque quo induamini virtute ex alto. Luc. 24. vers. 49. Honorificus fuit status quondam *Esaia*, quia mediante voce cœlesti & divinâ fuit vocatus & confirmatus DEO vocante, ipso verò respondente: *En ego, mitte me. Esaia 6. v. 8.* At longè honorificentior status est Apostolatûs & Ministerii N. T. quia fundatum est mediante voce DEI in carne manifestati & complentis illud: *Ierusalimis Evangelistam dabo. Esaia 41. v. 27.* Honorificus status est Apostolatûs & Ministerii N. T. III, ex Finis Salubritate, si consideremus, quod collimes. Vocavit enim Christus *Jacobum & Johannem*, ut tonitrua Legis & pluviam Evangelii mittant, prædicent Verbum Evangelii, de quo *Paulus: Non pudeat me Evangelium Christi, potentia siquidem est DEI ad salutem cuius credenti. Rom. 1. v. 16.* Vocavit Apostolos, ut *Homines capiant, Ecclesiam ædificent atque peregrinos faciant Civem Eph. 2. v. 19. & 20.* Vocavit Doctores & Discipulos, ut ipsum *sequerentur, & hîc moriantur cum Christo, ut ibi vivant, hîc patiantur, ut illic dominantur 2. Timoth. 2. v. 11. & 12.* Honorificus fuit status *Baruchi*, quia ministravit *Jeremia*, Ecclesiæ ædificavit, neque meliorem sortem habuit Magistro, juxta illud: *Ego quod edificaveram ego destruo &c. & tu quæres tibi res magnas? ne quæris &c. Jerem. 45. v. 4. & 5.* At longè honorificentior status Apostolatûs & Ministerii N. T. quia fundatus in Exemplo Christi, & tales non tantum sequuntur Christum in Doctrina & Vita, sed & cruce *Actor. 14. v. 22.*

USUS I. DEHORT.

SI tam honorificus status est Apostolatûs & Ministerii N. T. peccant, qui contempnunt & persequuntur Filios illos lucis, & tenebras luci præferunt *Iohan. 3. v. 19.* memores illi deberent esse illius: *Qui vos audit, me audit, qui vos spernit, me spernit &c. Luc. 10. v. 16.* Peccant, qui non Christo volunt concedere vocationem, sed præveniunt & sibi arrogant, Doctoresque ad lubrum consistunt *2. Timoth. 4. v. 3.* memores illi deberent esse illius: *Peperisti, quibus isti prophetant, erunt projecti in plateis Ierusalem præ fame & gladio, nec ullus erit sepeliens eos &c. Ierem. 14. v. 16.* Peccant denique, qui *Iacobo & Iohanne* tonitrua & pluviam mittentibus ob-

nitunt

nituntur, atque dicunt: *Ne loquamini loquentes: Non stabit super illos; non comprehendet confusio.* ex *Micha* 2. v. 6. memores illi debent esse illius, quod Jehova super non permittentes vim tonitru Verbi, *depluit prunam, ignem, & sulphur &c.* *Psalm.* 11. v. 7.

USUS II. ADHORT.

SI tam honorificus Status est Apostolatus & Ministerium N. T. Auditores excipiant Doctores corde reverentiâ pleno, ut *Ligatos Christi* 2. *Cor.* 5. v. 20. Excipiant corde lætitiâ pleno, ut missos, *quorum pedes speciosi &c.* *Esaia* 52. v. 7, 9. Excipiant denique corde in obsequia prono, ut prædicantes Verbum efficac, atque penetrato corde dicant: *Quid faciemus viri fratres?* ex *Actor.* 2. v. 37.

USUS III. CONSOL.

SI tam honorificus Status est Apostolatus & Ministerium N. T. bono sint animo, qui fideles habitus & digni illo 1. *Timoth.* 1. v. 12. Etsi Caro quoque premit Ministros, tenebræ adhæreant ex nativitate, quia *omnium Intellectus obscuratus* *Eph.* 4. v. 18. norunt sese Vocatos esse à Luce verâ Mundi, ut gloriari possint: **DEUS**, qui dixit ut è tenebris lux splenderet, splenduit in cordibus nostris ad præbendum lucem notitia gloria **DEI** in facie Jesu Christi. ex 2. *Cor.* 4. v. 6. Etsi *Mundus* vocet ad palpum & dicat: *Loquimini nobis blanda, providete illusioni: recedite à viâ, deducite ab itinere, facite ut recedat à facie nostra sanctus Iſrahel.* ex *Esaia* 30. v. 10, 11. norunt Vocationem, quam exceperunt, esse divinam & longè validiorem, ut illius Beneficio dicere possint: *Venite ut ascendamus in montem Jehove, & in domum DEI Iſrahel, ut doceat nos de viâ suâ &c.* ex *Micha* 4. vers. 2. Etsi denique *Gladium & Exilium* illos expectet, ut Jacobum & Johannem, sint *Carbarmata &c.* 1. *Cor.* 4. v. 13. norunt Christum prægressum, & hanc esse viam, per honorem & opprobria &c. 2. *Cor.* 6. v. 8. ut possint dicere: *Quilibet tempore mortificationem Jesu in corpore circumferimus, ut etiam illa Jesu in corpore nostro manifesta fiat.* ex 2. *Cor.* 4. v. 10. manet

net enim fixum illud: *Ego pacifcor vobis, prout paxius est mihi Pater meus regnum, ut edatis & bibatis in mensa mea in regno meo, & sedetis super thronos, judicantes duodecim Tribus Israel. Luc. 22. v. 29, 30. AMEN.*

FERIA THOMÆ,
JOH. XX. v. 27.

Εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ, Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖρας μου καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πληυρῶν μου, καὶ μὴ γίνῃ ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός.

Deinde dicit Thoma: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & admove manum tuam, & immitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed credens.

Gratiosa & insimul gloriosa fuit Manifestatio Messiae, dum sese ostendit Moyfi, iussit, ut in petra consisteret & tandem allocutus est illum, ut constat ex *Exod. 33. v. 21. & seq.* Gratiosa & gloriosa fuit illa Manifestatio, exhibuit enim sese Deus Moyfi, qui juxta Nomen ex aquis tractus. Erat hic Vir DEO singulariter dilectus, cum quo ore ad os sicut amicus cum amico loquebatur, viderat miracula, quae patrârat DEUS in educatione populi Israelitici circa mare rubrum, eruditus erat non tantum in omni sapientiâ *Aegyptiorum*, sed & sacra, tantoque abundabat Spiritu, ut etiam ad alios ex eo potuerit derivari, hinc DEUS sese illi manifestat, & postquam ex gratiâ dispensata audacior factus rogasset, exhibet se DEUS illi, & ostendit ei *gloriam suam*, ut loquitur *Syrach cap. 45. v. 3.* Gratiosa & gloriosa fuit illa Manifestatio, exhibuit enim sese Deus sive Messias Moyfi cum esset in petra. Erat in deserto Arabia in monte Sinai Petra quaedam excavata & angusti aditus, ad illam cum *Moyse* jussu DEI se confert, nube illum involvit DEUS, & manu suâ tegit oculos illius, ne videndo ipsum moriatur & concidat, si spectet illum, qui solus habes immortalitatem, & habitas Lucem inaccessam &c. 1. Timoth. 6.

moth. 6. v. 16. Gratiola denique & gloriofa fuit illa Manifeftatio. exhibuit enim feſe Deus Moſi alloquens eundem. Non ſufficit DEO in Nube deſcendere, manum imponere, ſed inſuper loquitur Meſſias de Nomine Domini, de Voluntate Patris, atque ita erudit, confirmat in fide, & ſtabilit Moſen tandem inclamando & dicendo: *Jehova, Jehova, Deus miſericors & gratioſus longanimis & multus benignitate & Fide.* *Exod. 34. verſ. 5, 6, 7.* Ut quondam DEUS ſeſe exhibuit Moſi, manifeſtando ſe in nube & voce, ita quoque ſe ille ipſe Meſſias hic oſtendit & locutus fuit, dicens: *Noli eſſe incredulus, ſed credens, de quo οὐν Θῆς.*

E X E G E S I S.

REſt ſe Chriſtus delineavit ut pastorem fidum, qui unicam etiam *quærat oviculam amiſſam inveniat & inventam imponat humeris cum gaudio.* *Luc. 15. v. 1, 2, 3.* Vivum enim illius Exemplum exhibetur in præſenti Evangelio, ſiquidem & amiſſum quæſiverit & illi dixerit: *Noli eſſe incredulus, ſed credens.* In quibus verbis obſervandum I. Quem Chriſtus fuerit allocutus, allocutus autem *Themam*, qui dydimus dictus, quem à mari *Gablae* & piſcatu, ut creditor, in ſui communionem *accepit*, & inter Apoſtolos computavit, ut conſtat ex *Matth. 10. v. 1, 2. & ſeq.* quem unà duxit ſecum in Judæam, quanquam invitum, moroſum & reſiſtentem, ubi *Lazarum* reſuſcitavit, atque oſtendit ſuam potentiam, gloriamque DEI. de quo *Iob. 11. v. 16 & 40.* quem denique cum ruditatem ſuam ſatis craſſam apicaretur benignè *informavit*, & humaniter eidem *expoſuit viam ad beatitudinem æternam.* *Iob. 14. v. 6.* II. Obſervandum, Quando Chriſtus hoc dixerit? eo ſcil. tempore & momento, quo oſtendit poſt Reſurrectionem *Manus* ſuas in cruce expulſas ad exemplum, quod exhibuit die Paſchatos *Luc. 24. v. 39.* quo juſſit inferre digitos in *clavorum* fixuram, de quâ conqueſtus fuit jam antea *Circumdederunt me canes &c. foderunt manus meas & pedes.* *Pſalm. 22. v. 17.* quo voluit, ut non tantum ſpectaret *Latus*, ſed & manum admoſeretur vulneri, quod accepit per lanceam poſt mortem, ex quo *dimanavit aqua & ſanguis*, ut conſtat ex *Iob. 19. v. 34.* III. Obſervandum, Quid dixerit? dixit autè *non eſto incredulus, ſed credens*, dehortatus itaque fuit præmiùm illum, nè Verbum Apoſto-

lorum contemneret, ulterius rationi non indulgeret, nec omnia quinque sensibus metiretur; dein blandè eundem hortatus est, ut crederet & Intellectum Voluntatemque obstreperam submitteret. In græco occurrit vox *μεγε*, quâ indicare voluit debere *Thomam* se gerere, ut *Assensum* præbentem sermoni *Apostolorum*, ut quidem hanc vocem ita usurpat *Lucas Actor. 10. v. 45.* debere se gerere ut *confidens* in præsentem Salvatorem, ut hanc vocem usurpat *Paulus 2 Cor. 8. v. 15.* debere se gerere, ut *perseverantem* in fide usque ad extremum, ut hanc vocem usurpat *Johannes Apoc. 2. v. 10.*

L D

Videmus. Quàm graves habeamus causas renunciare rationi & unice firmiter fiducia solida adhærere illi, qui dicit: *V. vo, sed fui mortuus, & ecce vivo in secula seculorum amen. & habeo claves inferorum & mortis. Apoc. 1. v. 18.* Insignis causa fiducialis adhesionis est I. gratiosa Assumptio, quia Christus nos quoque, ut Thomam, in suum Confortium recepit. Nos sumus illi, quos Salvator gratiosus *assumpsit* in Exordio vitæ per Baptismū, atque *sepe desponsavit nobis Osee 2. v. 19. & 20.* Nos sumus illi, quos Christus omnipotens *duxit* secum in Theatrum miraculorum, atque in illo *suam virtutem manifestavit & gloriam Joh. 2. v. 11.* Nos sumus illi, quos Salvator perspicacissimus adhuc informat & viam parat ad Domum Patris, & antecedit *Joh. 14. v. 2. & 3.* Insignis causa fuit credendi Patriarchæ Jacobo, quia DEUS eum dilexit præ *Esau*, atque assumpsit, potentiam in defensione ostendit & scalam exhibuit ad cælum pertinentem *Gen. 28. v. 12. & seq.* eadem nobis causa fiducialiter adhærenti illi Salvatori qui resurrexit, quia nos assumpsit, virtutem manifestavit, se exhibuit scalam cæli, qui dicit: *Pater quos dedisti mihi, velim ut ubi ego sum, & illi sint mecum, ut spectent illi in gloriam meam quam mihi dedisti &c. Joh. 17. v. 24.* Insignis causa fiducialis adhesionis est II. gratiosa Ostensio, quia Christus nobis quoque se se ut Thomæ ostendit. Ostendit nobis *Manus* suas in cruce expansas, dicens: *Ego si sublatum fuerò de terrâ, omnes traham ad me ipsum. ex Joh. 12. v. 32.* Ostendit in Verbo nobis *Typos Clavorum* in pallorie impressos, dicens: *Si dixerit ei quæquam quid potest isti in membris suis? dicit, plage sunt, quibus percussus fui in domo aviæ meæ.*

ex *Zacharia 13. v. 6.* Ostendit nobis *Latus* apertum, ex quo aqua & sanguis, dicens: *Auscultrate mihi domus Jacob, totumque residuum domus Israel, qui bajulamini inde ab utero, qui gestamini inde à vulva & uique ad senium ego idem, & uique ad canitum ego portitum sum &c.* ex *Esaiæ 46. v. 3. & 4.* Insignis causa fuit post infidelitatem credendi *Moyfi*, cum vidisset petram apertam, fluentem aquam, populum refectum *Num. 20. v. 11. & 12.* eadem nobis causa fiducialiter adhzrendi illi *Salvatori*, qui manus pandit amoris, Typos monstrat passionis, atque latus apertum exhibet, *venisque ad nos per aquam & sanguinem i. Job 5. v. 8.* Insignis causa fiducialis Adhæzionis est *III. gratiosa Monitio*, quia tam gratoſe & graviter nos hortatur, vult ille, ut assensum præbeamus Verbo *Apostolorum*, qui testu &c. *Act. 10. v. 41.* Vult ille, ut confidamus illi tanquam *Victori* mori, qui mortuus est propter peccata nostra, juxta *Scripturam*, & resurrexit &c. *1. Cor. 15. v. 3. & 4.* Vult ille, ut constanter in fide perseveremus, pariamur, atque in memoria censeamus *Jesus* &c. *2. Timoth. 2. v. 8.* Insignis causa fuit credendi *Exercitui* sacro, quia *Josaphat* fidem præcipiebat *2. Chron. 20. v. 20.* eadem nobis causa fiducialiter adhzrendi illi *Salvatori*, qui sensum, fidem & perseverantiam imperat: *Qui credideris & baptizatus fueris, salvus eris &c. Marc. 16. v. 16.*

USUS I. DEHORT.

SI tam graves Causæ nobis sunt credendi in Christum ex mortuis resuscitatum, peccant graviter illi, qui, licet in Consortio Christi velint esse, nihilominus rationi indulgent, carnaliter se exhibent quod est adversari *DEO Rom. 8. v. 7.* memores illi deberent esse illius: *Spiritus omnia scrutatur, etiam profunditatem Dei. 1. Cor. 2. v. 14.* peccant graviter illi, qui, licet *Petra* Salvum, vulnera ipsi ostendat, signa tamen quarunt cum *Judeis*, & *Sapientum cum Graecis* *1. Cor. 1. v. 22.* memores illi deberent esse illius Christi ad *Judeos*: *Gens improba & adulterina signum quavis, sed signum non dubitatur ei, nisi signum illud Jona Propheta.* Sicut enim *Jonas* in ventre ceti &c. *Matth. 12. v. 39. & 40.* peccant graviter illi, qui, licet *Christus* alloquatur, illos dehortetur & hortetur, tamen

ad tempus tantum credunt & deficiunt *Luc. 8. v. 13.* memores illi deberent esse illius: *Iustus ex fide vivet; at si quis se subdixerit, non probat eum animus meus. Eb. 10. v. 38.*

USUS II. ADHORT.

SI tam graves Causæ nobis sunt credendi in Christum ex mortuis resuscitatum, benè agunt, qui cum Petro surgunt & dicunt: *Nos credidimus & scimus te esse Christum illum Filium Dei viventis.* ex *Job. 6. v. 59.* benè agunt, qui in Petram percussam jugiter respiciunt & illam sibi ponunt in *Refugium ut Caprea, latere voluit intra cavernas & foramina Vulnerum Cant. 2. vers. 14.* benè agunt, qui denique surgunt cum *Paulo*, & dicunt: *Novi cui crediderim &c.* ex *2. Timoth. 1. v. 12.*

USUS III. CONSOLAT.

SI tam graves Causæ nobis sunt credendi in Christum ex mortuis resuscitatum, quietæ possunt esse Conscientiæ illorū, qui capiunt *Rationem sub Obsequium fidei 2. Cor. 10. v. 5.* Si *Cæco* nostra infirmare velit fidē, in sui societatem asciscere, atque ducere in illam *latens viam*, de qua *Matth. 7. v. 13.* novimus, ut *Messias* duxit *Israelitas* & monstravit in Columna nubis & flammæ viam ad terram *Chanaan*, *Exod. 14.* sic dicere adhuc ex *Esaia 30. v. 21.* *Hæc est illa via, incedite per eam, quum dexteram aut sinistram petitis.* illum confirmaturum, ut *Thomam*, nos in fide, tanquam *servum DEI*, de quo: *Esaia 42. v. 3.* *Arundinem quassatam non franges &c.* Si *Mundus* infirmare velit fidem nostram & arenam supponere fundamenti loco *omni Cordis nostri Matth. 7. v. 26.* novimus, ut *Messias* ostendit *Davidi* Petram in deserto *Maon*, in quam sese reciperet *1. Sam. 23.* sic sese nobis ostendere percussam tanquam *Petram Salutis Dent. 32. v. 15.* illum confirmaturum ut *Thomam* nos in fide, tanquam *Petram*, super quam *Ecclesia* edificata, *Matth. 16. v. 18.* Si denique *Diabolus* infirmare velit fidem nostram, ignis vel tentationum perfundere hunc *Clypeum Eph. 6. v. 16.* novimus, ut *Messiam* *Iosiam* *Sacerdotem* defendit adversus *Sathanam*, & stabilivit *Zachar 3. v. 1. & seq.* sic quoque

quoque illum sub pedes missurum Rom. 16. v. 20. illum confirmaturum
ut Thomam nos in fide tanquam Authorem & Consummationem illius
Eb. 12. v. 1. ut finem fidei reportemus, qui est Vita aeterna, AMEN.

FERIA STEPHANI,
MATTH. XXIII. vl. 37.

Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ δούκ-
ταίνουσα τὴς θεοφάνειας, καὶ λιθοβο-
λῶσα τὴς ἀπειθαλμίας θεοῦ αὐτῶν,
πεπαισμένη ἡτέληται ἀπιστωσαμένη τὰ
πεντα σκ, ἐν τρέπῃ ἀπιστωσάμενη ὅτις
τὰ νοστίαι ἐκ τῆς καρδίας αὐτῆς πένονται,
καὶ οὐκ ἠθέλησεν;

*Ierusalem, Ierusalem, quæ oc-
cidit Prophetas & lapidas eos
qui ad te missi sunt: quoties vo-
lui congregare filios tuos, quem-
admodum gallina congregat pul-
los suos sub alas & noluit!*

Iure meritoque David Rex Judæ & Israelis a-
grè tulit Incolas Jebus, utpote nimium radices a-
gentes in Terra sancta, obstreperos illius Imperio & vo-
ci, missosque satè ridentes & contemnentes, de quo
2. Sam. 5. v. 6. Jurè meritoque tulit agrè David Jebusitas,
quia sedem fixerant in medio quasi terra sancta. Erant illi oriundi
ex Jebusitis, posteris Canaanis maledicti, erant Viri feroces, qui rege vel
principe proprio gaudebant, erant denique præ cæteris Chanaanis fe-
lices, tolerati enim sunt in occupatione terræ, relictii in sede Regia, &
hactenus non inhumaniter habiti, de quo Josua 16. vers. 63.
Jure meritoque tulit agrè David Jebusitas, quia obstrepe-
ros sese exhibuerunt. Accesserat cum suis in trigésimo ætatis suæ
oçtavo Anno David, illorumque salutem expetens & ad veram Re-
ligionem illos adducere volens; verùm illi obstrepunt, claudos & cæ-
cos opponunt, atque vel volunt illum monere de fœdere inter Abra-
hamum & Abimelechum, & ostentare Imagines Isaac cæci & Jacobi
claudi; vel infirmos in contemptum opponere Exercitui Israël; vel
nisi suis Idolis & Deastris tutelaribus, de quibus David: Os eis est, sed
non loquuntur, oculi sunt eorum, sed non vident &c. Psalm. 115. v. 4. 5. 6. 7.

Jure meritoque ægrè tulit David Jebusæos, *opposuerunt animi illi sese exercitui sacro & Ducibus à se missis.* Erant in Exercitu Davidi Viri strenui, justitiæ studiosi & aliis virtutibus incluti, hisce verò sese opponunt *Jebusæi*, nec curant illos, non robora attendunt *Joab* Ducis, qui propterea exacerbatus scalas admovet & penetrat, ut constat ex *1. Paral. 12. v. 6.* Ut quondam *Jebus* castellum ejusque incolas ægrè tulit *David*, ita qui ex semine *David*, illos, de quibus conqueritur in Verbis prælectis, de quibus *vir* *David*.

EXEGESIS.

Quemadmodum Christus adspiciens Urbem flevit amare *Luc. 19. v. 41.* ita hic mœstus alloquitur illam, atque dicit: *Jerusalem, Jerusalem qua occidis Prophetas & lapidas ad te missos.* In quibus Verbis observandum I. **Quem alloquitur Christus?** Convertit se autem corde & ore ad *Herosolimam*, atque per illam Vocem intelligit non saxa, muros & domos Urbis, sed *Incolas*, quos præ cæteris exaltavit, atque voluit esse *surculum insignem*, de quo *Psal. 48. v. 3.* voce hæc utitur, quia *Jerusalem* fuit *Metropolis* & *Mater* cæterarum, ubi quondam *Corona* & *Sceptrum*, tunc temporis adhuc *Sanhedrin* ex quo *Senenrix*. Templumque, ad quod confluere debuerunt omnes masculi singulis annis *Deut. 16. v. 16.* repetitur hanc Vocem non tantum ut indicet Dolorem suum, sed etiam contestetur *Affectum* ingentem *Amoris*, ut qui hanc Urbem præ *Tabernaculo* *Jerusalem* elegerit *Psal. 78. v. 68. 69.* II. **Observandum. Quid de illa dicat?** Dicit verò illam *occidere & lapidare*, in græco est vox *ἀποκλίνω*, quæ notat *machare*, trucidare & occidere, atque hoc sensu usurpatur in *Herode* *Johannem* occidere volente *Matth. 14. v. 5.* *ἀποκλίνω* quæ notat *lapidas* attollere & aliquem illis obruere, atque ita usurpatur *Act. 14. v. 5.* est phrasid *ἀποκλίνουσι καὶ λίθοβολοῦσι* quæ notat habitum radicatum, quod non tantum olim occiderit & lapidavit, sed adhuc hoc faciat & factura sit usque ad *Excidium*, atque cultum estimatura *Joh. 16. v. 2.* III. **Observandum, de quibus ita tollendis loquitur Christus?** Dicit: *Jerusalem, Jerusalem, qua occidis Prophetas & lapidas missos.* Per Prophetas & *Missos* junctim sumptos intelligit omnes doctores immediatè & mediatè ad hanc Urbem missos,

missos, qui *pacem* illi denunciarunt *Nahum. 1. v. 15.* per *P. ophetas* speciatim *Doctores V. T.* qui *Regem Justitia* desiderarunt, de illo prophetarunt & dixerunt: *Exulta filia Zion, elange filia Jerusalem, ecce Rex tuus advenit tibi, justus & salus praeclusus est &c.* ex *Zacharia 9. v. 9.* per illos, qui missi, speciatim *Doctores N. T.* *Apostoli* & alii qui diem *Misericordiae & Gratiae* illuxisse praevidit nocte denunciarunt *Rom. 13. v. 12.*

L. D.

VIdemus, Quàm gravis & periculosus Status sit alicujus Loci, si Christus super illo ingemiscat, mœreat, contristetur. Periculosus status est alicujus Loci, si Christus super illo ingemiscat I. ex Subjecti Conditione, si consideremus illos super quos ingemiscunt. Sunt enim illi plerumque tales homines, qui prae ceteris cuncti, illi de quibus *Esaia 1. v. 2. & 3. Audite Caeli & auribus percipe terra, nam Jehovah loquitur: Filios ediscavi & exstuli, ipsi autem deficientes rebellaverunt in me &c.* Sunt plerumque illa Loca, quae *Mareis Ducatus & Regionis*, illi Montes ad quos animandi fratres: *Venite, ut ascendamus in montem Jehovah, & in domum Dei Jacobi &c.* *Micba 4. v. 2.* Sunt plerumque illae Urbes, quae duplici Gratia affectae, atque portae illae Sionis, de quibus *Ps. 87. v. 2. Diligit Jehovah portas Sionis supra quam ulla Tabernacula Jacobi.* Periculosus fuit status *Sodoma*, quia incolae illius evecti, Metropolis illius terrae sita fuit in loco ameno & fluminibus celebri, ad quam missus *Lothius*, quem torquebant *Gen. 19. v. 4.* aequè periculosus status est Loci alicujus, si Christus super ipsum ingemiscat, quia celebris, evectus & duplici Gratia coronatus, & tamen talis de quo dicendum: *Non contingit ut Propheta pereat extra Jerusalem.* ex *Luc. 13. v. 33.* Periculosus status est si ejus Loci, si Christus super illo ingemiscat II. ex Actus Expositione, si consideremus *Abas* quos exerceat diros & truculentos. Amat talis ad macellum ducere *Jeremiam*, & deliberat: *Perdamus eum cum grano ejus, & exscindamus eum e terra viventium &c.* *Jer. 11. v. 9.* Amat talis *Stephanum* aliquem dentibus fientibus ejungere Urbe & lapidare *Act. 7. v. 57.* Amat illa quocunque in Nomine Domini verum dicentes jugiter prosequi ad *Excidium* usque

2. *Chron.* 36. v. 16. Periculosus fuit status *Hierichuntine* Urbis, quia Emisso *Josue* Rex & Incolæ voluerunt captivare, ridere & occidere *Josue* 2. v. 3. æquè periculosus status est alicujus Loci, si Christus super illo ingemiscat atque contingat illud, quod *Exechiel* dicit: *Principi Israël*, pro brachio cuiusque sunt in te, ut effundant sanguinem, cap. 22. v. 6. Periculosus status est alicujus Loci, si Christus super illo ingemiscat III. ex Objecti Descriptione; occidit enim *Hierusalem* Urbis pacis illos, qui pacem annunciant, illos de quibus: *Esaia* 72. v. 7. *Quam decentes sunt super montes pedes Evangelizantium, pronuntiantis pacem, evangelizantis bonum? &c.* occidit Urbis *Justitiæ* illos, qui *Justitiæ* annunciant & de Rege loquuntur justo, ex *Jer.* 23. v. 5. & 6. occidit Urbis *Gratia* & *Misericordia* duplici coronata illos, qui *Gratiam* N. T. offerunt atque dicunt: *Hortamur, ne frustra gratiam Dei receperitis &c.* 2. *Cor.* 6. v. 1, & 2. periculosus fuit status *Rabbath* Urbis *Ammonitarum*, quia malè habuit Legatos *Davidis* 2. *Sam.* 10. v. 1, 2, 3. & seq. æquè periculosus status est alicujus loci, si Christus super illo ingemiscat, qui Legatos persequitur & illi dici potest: *Quem Prophetarum non sunt persequuti patres vestri &c.* ex *Actor.* 7. v. 52.

USUS I. DE HORT.

SI tam periculosus Status est alicujus loci, si Christus super illo ingemiscat, caveamus, nè simus illa *Hierosolyma*, quæ non attendit ad suam dignitatem, neque audire vult vel respondere *Ierem.* 7. v. 13. ne nobis dicatur, quod *Hierosolymæ: Vae Arieli, Arieli &c.* dejecta è terra loquaris, & è pulvere mussitet sermo tuus &c. *Esaia* 29. v. 1. & 4. Caveamus, nè simus illa *Hierosolyma*, quæ occidit, *mensuram sanguinis cumulat.* 2. *Reg.* 21. v. 16. ne nobis dicatur, quod *Hierosolymæ: Quomodo effecta est meretrix urbs fidelis? & plenissima jure ea nunc homicidarum plena est, propterea delum Domini Jéhoe, Eheu, consolationem capiam de hostibus meis &c.* ex *Esaia* 1. v. 21, 22, 24. Caveamus, nè simus illa *Hierosolyma*, quæ prosequitur Prophetas emissos, corque instar adamantis illis opponit *Zach.* 7. v. 12. nè nobis dicatur, quod *Hierosolyma: Ecco*

ego in-

ego induentibus sum malum super Jerusalem & Juda, quod quisquis audieris, cinnient amba aures ejus &c. 2. Reg. 21. v. 12, 13, 14.

USUS II. ADHORT.

SI tam periculosus status est alicujus loci, si Christus super illo ingemiscat, non sumus ex illis, qui Dignitatem non attendunt, sed ex illis qui illam tuentur, & manent sedes illa, de qua: *Psal. 132. v. 13, 14. Elegit Jebava Zion, expositis pro habitatione sua: Hec est requies mea usque in sempiternum, hic habitaturus sum.* non sumus ex illis, qui sanguinem fundunt & lapidant, sed ij, qui ut lapides vivi sese adificant. *1. Pet. 2. v. 5.* non sumus ex illis, qui Prophetas & missos averfantur, sed ex illis, qui suscipiunt Prophetas in nomine Prophetæ &c. *Matth. 10. v. 41.*

USUS III. CONSOL.

SI tam periculosus status est alicujus loci, si Christus super illo ingemiscat, bono sint animo, super quibus gaudet *Matth. 11. v. 25.* Si, ut Nehemia tempore, sese hostes circa Hierosolymam nostram ponant, obsideant, & cingere velint *Psal. 48. v. 5.* novimus, si Dignitatem nostram observemus, Deum fore murum igneum *Zach. 2. v. 5.* nos Sponsam fore & mansuram illam *Esaia 62. v. 4. & 5.* Si, ut Antiochi tempore, sanguis fundatur circa Hierosolymam nostram *Psal. 79. v. 3.* novimus, si sumus una ex pacificis in Israel, DEUM nos defensurum *Esaia 27. v. 5.* facturum illud: *Esaia 54. v. 11. O afflicta, procellis agitata, consolatione destituta: ecce ego collocaturus sum cum ornamento lapides tuos, & fundaturus te sapphiris &c. 12, 13.* Si denique, ut tempore appropinquantis Nabuchodonosoris, nostra Hierosolyma conqueratur: *Insignia nostra non videmus, non est amplius Propheta, neque est apud nos qui sciat usque quid. Psalm. 74. v. 9.* novimus, si sumus amatrix Prophetarum & Legatorum, DEUM semper illos daturum *Isai. 2. v. 23.* atque completurum illud: *Vocent Jhu populum sanctum, vindicatos Jhova, & in voceris requisiti, si vitas non derelicta. Esaia 62. v. 12. AMEN.*

P. IV.

Tt

FERIA

A. C. 1600.

FERIA JOHANNIS EVANGELISTÆ,
JOH. XXI. v. 24.

Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν
ἐν ταῖς ἀποκάλυψιν, καὶ γράψας ταῦτα,
καὶ οἶδα μὲν ὅτι ἀληθὴς ἐστιν ὁ μαρ-
τυρία αὐτοῦ.

*Hic est discipulus ille, qui te-
stimonium perhibet de hu, &
scripsit hæc: & scimus, quod ve-
rum est testimonium ejus.*

Illustre & divinum planè est Evangelium,
quod quondam Evangelista V. T. Esaias pro-
didit, de quo in *capite sexto v. 1. & seq. propriis vers.*
13. Divinum fuit hoc Evangelium & illustre;
excepit enim illud Jesus. Erat hic Vir videns gloriam Domini se-
dentis super thronum sublimem, Vir sanguine junctus ipsi *Messie*,
cui Carmen cecinit, Vir sollicitus de Ecclesiæ ædificatione, & pro-
pterea dicens: *Accinam dilecto meo, canticum dilecti mei de vinea*
ipsius: vinea est dilecto meo in clivo uberrimo, vinea Jehova exercituum
domus Israël, & viri Juda sunt plantæ deliciarum ejus. cap. 5. v. 1. & 7.
Divinum fuit hoc Evangelium & illustre, complexum enim
fuit insignia *Mysteria*. Ostendit se illi DEUS unus in Essentia &
trinus in personis, cui Seraphim *terfaverunt* accinuerunt; ostendit
eidem impuritatem nativam & asciticam, adeoque necessitatem pru-
næ expurgationis; ostendit denique *Messie* Mortem & Resurre-
ctionem futuram, ut ipse de illâ testatus fuerit, atque si præsens fuisset
& dixerit: *Exigitur pæna & ipse affligitur, neque aperit os suum, &*
parva pecunia ad meditationem ducitur, & velut ovis coram tonsoribus
 suis obtutescens &c. Esaias 53. v. 7. & 8. Divinum & illustre
fuit hoc Evangelium, fuit enim jussu & instinctu divino ab ipso
scriptum ad omnes & singulos Judeos exaratum, atque eo fine in
literas missum, ut illi erudirentur ex illo ad Vitam & Salutem æter-
nam, dixit enim illi Dominus: *Veni, inscribe hoc tabula apud eos, &*
in libro exara ipsum, ut sit temporibus sequentibus in sempiternum,
inquit in seculum. cap. 30. vers. 8. Non tam illustre fuit Eva-
gelium, quod quondam proposuit Esaias in V. T. illustrius est illud,
quod nobis in N. T. est patefactum, ad cujus Dignitatem in-
telli-

telligendam materiam dicendi subministrabunt Verba illa, quando dicitur in hac pericopa: *Hic est discipulus illi, qui testimonium perhibet de his, & scripsit hæc: & scimus, quod verum est testimonium ejus, de quibus cūc. &c.*

E X E G E S I S.

Postquam *Johannes* retulit, quæ opinio invaserit Discipulos, tandem concludit & dicit: *Hic est ille Discipulus, qui testimonium perhibet & scripsit hæc.* Vocat se Discipulum Salvatoris nostri scil. *JESU Christi*, qui ipsum in carne vidit atque dixit: *Verbo caro factum est & habitavit in nobis, & vidimus gloriam ejus &c. Iohan. 1. v. 14.* qui super pectus Christi in ultima Cæna, cum Christus institueret Sacramentum Eucharistiz, recubuit, ut constat ex *Iohan. 13. v. 23.* qui denique Christum ex cruce, cum cæteri diffugissent, audit Matrem *Mariam* eidem commendantem, atque dicentem: *Ecce Mater Tua. Ioh. 19. v. 25, 26, 27.* Vocat se Discipulum, qui testimonium perhibet de his, nempe quæ in hoc libro comprehenduntur, unde *Syrus* reddidit de his omnibus, nempe non tantum de præsentī Historiā, sed etiam de Historia *Theophania Ioh. 1. v. 32, 33. & seq.* de Historia *Regenerationis Ioh. 3. v. 3, 4, 5.* de Historia denique *Passionis & Resurrectionis Iohan. 20. v. 12, 13, 14. &c.* Vocat se denique Discipulum, qui testimonium perhibet de his, & scripsit hæc, ductu scil. *Spiritus sancti*, qui Apostolos debuit ducere in omnem veritatem *Iohan. 16. v. 13.* ad omnes & singulos ex hoc Verbo ad salutarem notitiam adducendos, utpote ex illis qui missi in Mundum *Ioh. 17. v. 18, 19, 20.* denique in hunc finem ut ex Verbo hoc scripto consequantur vitam æternam *Ioh. 20. v. 31.*

L. D.

Videmus, Quàm magni æstimandum Evangelium nobis per DEI gratiam exhibitum. Hoc docent verba explicata, Magni æstimandum est hoc Evangelium *Johannis I.* ex Scribentis Autoritate. *Est enim Scripsit ille Evangelista, qui Abav Patris vidit in Carne & dicere potuit: Quod erat a principio, quod audimus, quod vidimus oculis nostris, quod spectavimus &c. 1. Ioh. 1.*

v. 1. & 2. ille Evangelista qui interfuit *Cœna Dominica* Institutioni, atq;
dicere potuit: *Hic est ille, qui venit per aquam & sanguinem, nempe Je-*
sus Christus &c. 1. *Joh. 5. v. 6.* ille Evangelista, cui Christus in *Maria Ec-*
clesiam suam & ipse postea quoq; commendavit, & dicere potuit: *Non*
scripsi vobis idcirco, quod veritatem nesciatis, sed quo etiam eam scitis &
nullum mendacium esse ex veritate, quis est mendax, nisi qui negat Jesum
esse Christum illum? &c. 1. *Joh. 2. v. 21, 22, 23, 24.* Magnificabat quon-
dam Scriptura illa, quam exaravit *Hiramus Rex Tyri*, quia ab illo
procedebat 2. *Paral. 2. v. 11, & 12.* At quid illa ad Scripturam *Jo-*
hannis Principis Evangelistarum, quem ipse Christus cum Fratre vo-
cavit *Filium conitrus* *Marc. 3. v. 17.* Magnificandum est hoc E-
vangelium *Johannis II.* ex *Materiae Sublimitate*; pertrahat e-
nim principales fidei Articulos; profunda Myſteria, dogmata egregia,
ostendit illud Fundamentum de *Trinitate* *Joh. 15. v. 26.* Ostendit
illud Fundamentum de *Regenerationis* Necessitate per Baptismum:
Nisi quis fuerit genitus ex aqua & Spiritu, non potest introire in re-
gnum DEI. *Joh. 3. v. 5.* Ostendit denique Fundamentum de *Resur-*
rectionis Christi Veritate *Joh. 20. v. 19, 20.* Magnificabat quondam
Scriptura illa quam *Daniel*, utpote profundarum Arcanorum indi-
catricem exposuit *Daniel. 5. v. 25. & seq.* At quid illa ad Scripturam
Johannis, quæ profundissima continet Myſteria illa, de quibus *Paulus*:
Loquimur sapientiam DEI in mysterio, occultam illam, quam præ-
finierat Deus ante secula ad gloriam nostram. 1. *Corinth. 2. v. 7. & seq.*
Magnificandum denique est hoc Evangelium *Johannis III.* ex
Scripturæ Dignitate; scriptum enim est à *Θεοτόκῳ*, qui unâ
cum cæteris Apostolis indutus fuit virtute ex alto, atque expertus
vim Spiritus *Astor. 2. v. 2, 3, 4.* Scriptum est ad omnes & singulos
homines docendos, quos unâ debuit informare cum cæteris Apo-
stolis, juxta illud: *Profecti docete omnes gentes, baptizantes eos* &c.
Matth. 28. v. 19, 20. Scriptum est in nostram Salutem æternam, quod
una cum cæteris Apostolis intendit: *Quod audistis à principio, in*
vobis maneat: si in vobis manserit, quod audistis à principio, vos
quoque in Filio & Patre manebitis. *Ilac autem illa est promissio, quam*
illi pollicitus est nobis, nempe vita æterna. 1. *Joh. 2. v. 24, 25, 26.* Ma-
gnificabat quondam Scriptura illa, quam *Abasuerus* dedit ad populos
salutem concernens *Judæorum* *Esthera 8. v. 8, 13, & seq.* At quid
illa

illa Scriptura ad Scripturam *Johannis*, qui divino ductu ad omnes direxit illam in æternam omnium Salutem, atque conclusit: *Scimus Filium DEI venisse, & dedisse nobis mortem, ut cognoscamus verum illum, & sumus in vero illo, in ejus Filio Jesu Christo. Hic est verus ille Deus & vita illa æterna. 1. Joh. 5. v. 20.*

USUS I. DEHORT.

SI tam magnificandum est Evangelium *Johannis* ex dictis Caussis, peccant graviter, qui hoc Evangelium vilipendunt, atque præferunt illi Lectionem illorum librorum, qui conscripti ab illis, qui dum putarunt se esse sapientes, stulti facti sunt *Rom. 1. v. 22.* memores illi deberent esse quod hic Apostolus fuerit *Columna Ecclesie Gal. 2. v. 9.* graviter peccant, qui Mysteria vident & averfantur, cum Capernaitis dicunt: *Durus est hic sermo: quis potest eum audire? ex Job 6. v. 60.* memores illi debent esse illius: *Arma militie nostre valida sunt ad destructionem munitionum, rationationes evertendo, omnemque sublimitatem qua sese extollis adversus cognitionem Dei, &c. 2. Cor. 10. v. 5.* denique graviter peccant, qui Salutem suam non haurire desiderant ex hoc universalis & divino Evangelio, atque ut animales homines illud accedunt ex *1. Cor. 2. v. 14.* memores illi deberent esse illius: *Christi bona fragrantia sumus Deo, in iis qui servantur, & in iis qui pereunt: Hic quidem odor mortis ad mortem; illis verò odor vite ad vitam. 2. Cor. 2. v. 16. 17.*

USUS II. ADHORT.

SI tam magnificandum est Evangelium *Johannis*, studeamus omnes & singuli ut illud Evangelium à charo Discipulo Christi profectum etiam diligamus & magni faciamus tanquam *Aurum*, imò supra illud *Psal. 19. v. 11.* studeamus, ut cum tanta in illo proponantur Mysteria, DEUM rogemus pro illuminatis oculis ad illa intelligenda: *Rege oculos meos, ut intuear mirabilia ex lege tua. Psalm. 119. vers. 18.* tandem in illo Evangelio ad nos quoque ex divina inspiratione directo in *Salutem nostram diligenter*

seruemur juxta monitum : Scrutamini Scripturas, quia vos videmini vobiscum ipsis vitam aeternam habere, & illa sunt quae testantur de me.
Joh. 5. v. 39.

USUS III. CONSOL.

SI tam magnificandum est Evangelium Johannis ex dictis Caussis, bono sint animo, qui illi attendunt, quod Christus requirit de Scripturis : *Qui hac legit, animadvertat. Matth. 24. v. 15.* Si *Mundus* Authoritatem Johannis disputet & miretur piscatorem laicum tam magnifici *Aetor. 4. v. 13.* novimus Dominum hunc vocasse, piscatoremque hominum fecisse *Matth. 4. v. 21.* Si *Ca-*ro nostra Mysteria non capiat, atque cum *Nicodemo* dicat : *Quomodo potest quispiam nasci, qui sis senex? &c.* ex *Joh. 3. v. 4.* novimus **DE-**UM illuminare atque unctiorem de omnibus docere, juxta Effatum *Johannis 1. Epistola cap. 2. v. 27.* Si denique malus Spiritus nos sollicitet neque Christum neque *Johannem & Evangelium* suspicere cum *Samaritanis*, ut fulminet *Johannes* cum fratre : *Domine, vis dicamus ut ignis descendat e caelo, qua consumat eos.* ex *Luc. 9. v. 52, & 54.* novimus hunc *Johannem* fuisse in Spiritu *Apoc. 1. v. 9.* monere ne attendamus Spiritibus Erroris *1. Job. 4. v. 1.* & finire : *Testor cuius audienti verba Prophetiae libri hujus, si quis adjecerit ad haec, imponet ei Deus plagas scriptas in libro isto : & si quis abstulerit ex verbis libri prophetiae hujus, auferet Deus partem ejus e libro vitae &c.* dicit qui testatur ista etiam, *Venio cito. Amen. Veni igitur Domine Jesu! Apoc. 22. vers. 18, 19, 10.*

AMEN.

IN FESTO PURIFICATIONIS MARIE,
LUC. II. v. 27.

Καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ
ἱερόν καὶ ἐν τῷ ἱεροαγωγεῖν τὰς γονεῖς
τὸ παιδίον Ἰησοῦν, τῷ πνεύματι αὐτῶν
κατὰ τὸ ἐνδιαφέρον τῶ νόμου τοῦ
αὐτοῦ.

*Et venit per Spiritum in tem-
plum. Et cum inducerent pue-
rum Jesum parentes, ut facerent
secundum consuetudinem Legis
pro eo.*

Inter Cives Urbis bicollis, Ramathensis
scil. eminuit *Elkana* Vir integræ fidei &
morum, qui ascendebat de Civitate suâ
statutis diebus ad nutum & Voluntatem
Domini, ut constat ex *1. Sam. 1. vers. 3.* Emi-
nuit hic *Elkana* inter cives Ramathenses. *Erat enim Vir
insignis, qui Nomen suum ipso opere expressit.* Vocatus fuit *Elkana*,
quasi dicas *DEI* potentis possessio, fidelem enim & justum sese
exhibuit per vitam suam, recubuitque in *DEO*, qui propterea
ipsum voluit esse suam possessionem; & ut Namini fuit charus, ita
quoque Uxori, cui dicere potuit, *numquid non ego melior tibi sum,
quam decem filii?* diligens proximum, promptum se exhibens con-
tribulibus & verè *Ephraem*, fructibus scil. justitiæ fecundus, qualis
describitur à *Jeremiâ cap. 17. v. 7. & 8.* Eminuit hic *Elkana*
inter cives Ramathenses. *Ascendebat enim de Civitate sua, ut
adoraret in Silo.* Erat in hac Urbe Arca, Altare & Tabernaculum,
cùm enim *Josua* fuerit ex tribu *Ephraim*, hinc factum ut illic collo-
carit Arcam, quæ ibidem mansit per annos trecentos, & quod ex-
currat quaspropter illuc se contert, sacra amat, ascensitque, ut postea
confluxerunt pii ad Templum, in quod hæc fuere illata, quodque
ædificavit *Solomon Hierosolymis* & sanctificavit, de quo *1. Reg. 8. v. 1,
2. & seq.* Eminuit denique hic *Elkana* inter cives Rama-
thenses. *Venit enim ad lacum illum sacrum bono animo & inser-
uione.* Accesserunt quidem & alii Arcam & Tabernaculum, verùm
non semper sincero animo, at *Elkana* motus pietate, incitatus
Spiritu, processit iuxta Verbum & Mandatum divinum statutis die-
bus

bus Paschæ scil. Pentecostes & Tabernaculorum, quod legitur Exodi 34. v. 23. *Quum eiecero gentes à conspectu tuo & dilatavero terminum tuum, neque concupisces quicquam terram tuam, cum ascenderis compariturus ante conspectum Jehova DEI tui ternis vicibus quiescitur.* Ut quondam inter suos eminuit Elkana, ita inter consimiles noster Simion, de quo dicitur, quod venerit per Spiritum in Templum, de quo *σὺν Θεῷ*.

EXEGESIS.

UT præsentatio Christi in Templo fuit singularis, ita quoque singularia circa illam eo tempore contigerunt inter quæ etiam Accessus ille *Simionis*, de quo ita divinus Scriptor; *Et venit per Spiritum in Templum.* Dicit I. & venit, adeoque nos remittit ad ad antecedentia in quibus veniens describitur, qui fuit *Simion senex grandævus*, qui commendatur quòd fuerit *iustus*, hoc est, ut quidam exponunt, *nulli molestus*, unicuique suum tribuens, observans quantum possibile erat, æquitatem, atque se exhibens ad præscriptum *Psal. 15. v. 2.* quòd fuerit *ὁλοκαρῆς timoratus*, conscientię teneræ, in cultu Domini cautus, sollicitus, adeoque pietatis studiosissimus, qui attendit ad Solomonis illud: *Beatus homo, qui admodum paver jugiter!* Prov. 28. v. 14. quod denique *expectavit Consolationem Israelis*, Messiam scil. qui redempturus & ita consolaturus populum suum, tempus Gratiz N. T. de quo *Esaias: Cantate Cæli & exsultet terra, & fragorem edite montes cantu, quia consolatus Jehova populum suum, & pauperum suorum misertus est.* cap. 49. v. 13. Dicit II. & venit in Templum. Per Templum intelligit *Domum DEI*, quod Zorobabel restituit, *Herodes* ornavit, de quo Judæi dicunt: *XLVI. annis edificatum est templum, & tu (Jesu Nazarene) intra triduum illud exciabis?* Job. 2. v. 20. quod erat in Hierosolymis, Metropoli Judææ, quæ olim Urbs fuit laudatissima, de quâ David: *Magnus est JEHOVA & laudatus valde, in Civitate DEI nostri, monte Sanctissimi ejus.* Ornamento tractus, gaudio totius terræ monte Zionis lateribus Aquilonis, Urbe Regis magni. *Psal. 48. v. 2, & 3.* in quo Templo cultui DEO exhibebatur, sacris intendebatur, DEUS adorabatur, ut proin Samaritana dicat ad Christum: *Vos (Judæi) diessis Hierosolymis*

miſſe eſſe locum illum, ubi oporteat adorare. *Job. 4. v. 20.* III. Dicit & venit per Spiritum in Templum. Hic Spiritus nemo alius fuit quàm Spiritus Sanctus, qui ut antecedentia habent, fuerat ſuper ipſum, huius impulſu, Motu & incitatione venit hic Senex, monitus ſcil. ab illo, qui per Verbum efficax, & ſpirat, quo vult *Job 3 v. 8.* qui ſidem ingenerat & diſiudicare facit omnia *1. Cor. 2. v. 15.* qui denique ad omnis generis virtutes impellit, ut quidem fructus recenſentur *Gal. 5. v. 33.*

L. D.

Videmus, Quàm ſanctum, DEO placens & laudabile Opus ſit Amor Cultus publici. Laudabile opus eſt Amor Cultus publici I. Subjectivè. Illi enim ſincero Animo ad-
eunt ſacra, quos commendat Juſtitia erga proximum, quique obſervant illud Chriſti: *Quaecunque volueritis ut faciant vobis homines, ita & vos facite eis. Matth. 7. verſ. 12.* quos commendat Ιουλαβεια erga ſeipſos, quique obſervant illud Jobi, ut gloriari poſſint cum illo: *Juſtitiam meam retineo, neque deſeram eam; non abjicit eam animus meus unquam. cap. 27. v. 6.* quos denique commendat Πictai erga DEUM, quique obſervant illud: *Fragorem edito, caritate pariter vaſtitate Jeruſalaimorum: quia conſolatur Iehova populum, vindicat Jeruſalaima. Eſaie 52. v. 9.* Ut non petuit adire Rubum ardentem, in quo DEUS habitabat niſi Moysi, integer vitæ ſcleris que purus, & ad Mandatum Domini diſcalceatus *Exod. 3. v. 3, & 4.* ita limine Templi in quo DEUS habitat non niſi illi dextrè adeunt, qui juſti, Ιουλαβεις & conſolationis Iſraelis cupidi, qui dicunt: *Domine, velle-
mus Ieſum videre. ex Johannis 12. v. 21.* DEO placens opus eſt Amor Cultus divini II. Terminativè. Veniunt enim pii ad Domum Domini, atque Votum obtinent illud: *Unum petii à Iehova, idipſum requiro, ut conſideam in domo Iehova omnibus diebus vite meæ. &c. Pſalm. 27. v. 4.* Veniunt ad ſpiritualem Hieroſolymam, atque co-
ronantur Elogio illo *Eb. 12. v. 22, & 23.* *Acciſſiſtis ad montem Sion & Civitatem Dei vivi, Hieruſalem celeſtem & myriades Angelo-
rum &c.* Veniunt ad locum adorationis & Exercitiorum ſpiritu-
ali-

P. VL

Uu

um; at-

um, atque dicunt: *Exaltate JEHOVAM Deum nostram, & inclinabo vos ad scabellum pedum ejus, quia sanctus est.* ex *Psal.* 99. vers. 5. Ut non nisi ad Arcam, imminente Diluvio, sese contulit *Noachus*, cum suis *Gen.* 7. v. 1. & seq. ita *Pii* non nisi ad Ecclesiam se conferunt, atque dicunt: *Quam amabilia sunt tabernacula tua JEHOVA Exercituum! desiderio efficitur, etiamque deficit anima mea veniendi ad atria Jebœ: cor meum & caro mea exclamans veniendi ad Deum fortem viventem.* ex *Psal.* 84. v. 2, 3. Sanctum denique opus est Amor Cultus publici III. Effectivè. operatur enim illum *Spiritus Sanctus*, incitat ad hoc opus *Ventus ille sacer Verbi*, quem *Sulamitis* desiderat *Cantic.* 5. vers. 16. dicens: *Surge Aquilo &c.* urget ad hoc opus *Ignis ille lucidus Cœli*, qui fidem accendit, quemque promisit *Johannes Baptista* *Matth.* 3. vers. 11. *Ego quidem baptizo vos aqua ad resipiscendum; is vero qui post me venit &c.* ipse vos baptizabit *Spiritus Sancto & igne.* imbuat ad hoc opus *Imber ille fecundus Numinis*, qui reficit & fructificat; quem commendat Ecclesia: *Pluviam liberalissimam stillas DEVS, possessionem tuam samque defessam Tu instauras.* *Psal.* 68. v. 10. Ut non nisi *Spiritu Domini* impellente *Rotæ illæ*, quas vidit *Ezechiel*, sese promoverunt *Ezech.* 1. v. 20. & seq. ita non nisi *Spiritu Sancto* impellente ad sacra se conferunt mortales & dicunt: *Docce me facere beneplacitum tuum, quia tu Deus meus es: tuo Spiritu bono deduc me per terram planam.* ex *Psal.* 143. v. 10.

USUS I. DEHORT.

SI tam laudabile DEO placens & sanctum opus est Amor Cultus publici, malo operi studebunt illi, qui iniusti, impii & parùm solatia Israelis curantes, dicentes: *Vanum est colere Deum, & quod lucrum irit quum observaverimus observationem ejus, & quum ambulaverimus a trase metu JEHOVÆ exercituum.* ex *Malachia* 3. v. 14, 15. at quid illis præ foribus nisi illud, ut pœnas pendant æterni exitii, exculsi à facie Domini & gloria virium ipsius. *2. Thess.* 1. v. 9. Malo operi studebunt illi, qui non ad Templum Hierusalem, spiritualem locum orationis, se conferunt, sed vel ad popinas vel lustra Mercuricum, dicentes: *Agite fructum præsentibus*

bui bonis, & possessione hac tanquam in iuventute utamur studiosè. &c. ex *Sapientia* 2. v. 6, 7, 8, 9, at quid illis præ foribus nisi palus æternæ damnationis? juxta illud *Apoc.* 22. v. 15. Malo denique operi studebunt, illi, qui ad sacra veniunt non impulsu Spiritus, sed carnis & Diaboli, dicentes de Propheta monente: *Venite jam & videte quod sit verbum istud quod prodit à JEHOVA?* ex *Ezechielis cap.* 33. v. 30, 31, 32, at quid illis præ foribus nisi societas & communio cum atris Spiritibus, juxta illud *Massab.* 25. v. 41.

USUS II. ADHORT.

SI tam laudabile, DEO placens & sanctum opus est Amor Cultus publici, benè agunt, qui justos & pios sese exhibent, & expectant beatam illam spem *Tis. 2. v. 13.* benè agunt, qui desiderant adire Templum Domini atque dicunt: *Lator es eo quod dicitur mihi, domum JEHOVÆ adeamus.* ex *Psalms.* 122. v. 1, 2, 3, 4, 5. benè denique agunt, qui impulsui Spiritus se submitunt & jugiter orant: *Animum mundum crea mihi Deus & Spiritum firmum renova intra me, ne abjicias me à facie tua, & Spiritum tuum ne recipias à me.* &c. ex *Psalms.* 51. v. 12, 13, 14.

USUS III. CONSOL.

SI tam laudabile, DEO placens & sanctum opus est Amor Cultus publici, triumphare & lætari possunt, qui cum Davide sincerè dicunt: *Lavo in innocentia manus meas, & circumdabo altaria tua Jehovah; Perfonando vocem gratiarum actionis, & enarrando omnia mirabilia tua. Jehovah diligo habitaculum domus tua; & locum, tabernaculum gloria tue.* ex *Psalms.* 26. v. 6, 7, 8. Si Mundus, Cœtus injustorum nos rideat in Religione nostra, & premere gestiat dicatque: *Insidimur iusto quia incommodus est nobis* &c. ex *Sap.* 2. v. 12. & seq. scimus, si virtutibus Simeoniticis instructi simus, obventurum nobis quod dixit David: *Iustus ut palma geminabit, ut Cedrus in Libano crescat, plantati in domo Jehovah, in atriis Dei nostri germina profundens* &c. *Psalms.* 92. v. 13, 14, 15, 16. Si Caro nostra nos avocet ad *Bethaven* vitulorum *Osea* 10. vers. 5. scimus si ad

Uu 2

Tem-

Templum cum Simeone oculos spectamus, ibi gaudia & Quietem nostram quaesituros, prehensuros, atque lacebo cum agnituros, dicturos ex Gen. 28, v. 17. *Quam reverendus est hic locus? nihil est hic nisi domus Dei, & hac est porta Caeli.* Si denique malus Spiritus nos dejicere tentet à pinnaculo Templi *Matth. 4. v. 5, & 6.* scimus, si instructi Spiritu Simeonis, venturos nos tandem illius ductu, motu & impulsu ad illum locum, in quo nunc Simeon triumphat, ubi *nulum Templum Apoc. 21. vers. 22.* videturque *fons ille saliens*, de quo *Apoc. 22. vers. 1.* quò post mortalitatis expletas vices nos ducat omnes & singulos Spiritus sanctus, Spiritus ille, qui in *Baptismo nobis Arrhabonis loco datus Eph. 1. v. 13.* AMEN.

FERIA MATTHIÆ,
MATTH. XI. vs. 28.

Διὺν αὖτε με πάντες οἱ κοπιῶν-
τες καὶ πεφορτωμένοι, καὶ ἐγὼ ἀνα-
παύσω ὑμᾶς.

Venite ad me omnes, qui la-
boratis & onerati estis, & ego
refocillabo vos.

Magni æstimavit quondam Lamechus Patriarcha Noachum, dum de illo ita pronuntiavit: *Hic consolabitur nos de labore nostro, & de dolore manuum nostrarum, de maledictione, qua maledixit Jehova terra.* Gen. 5. v. v. 20. Magni æstimavit hic Patriarcha Noachum, qui malè habitus fuit à primo Mundo. Misceuerant se filii Seth cum filiabus Cainiticis & à viâ deflexerant, nolebant ulterius homines obsequi Spiritui Domini, erant passim Tyranni opprimentes alios ad languinem usque: cum itaque Noah fuerit Vir pius, sine dolo & vitam divinam duxerit, ideoque impium illud genus ipsum risit & persequutum fuit, usque dum DEUS intervenit, & illum liberavit, cæteros undis suffocavit, tanquam ille, de quo Petrus: *Novit Dominus pios à tentatione eripere, injustos autem in diē iudicii pœna dantes servare.* 2. Epistola cap. 2. v. 9. Magni æstimavit hic Patriarcha Noachum, qui obviare debuit labori & defatigationi, Maledi-

xerat

xerat DEUS terræ, & dixerat Adamo: *Maledicta est terra propter te, cum dolore comedito proventum ejus omnibus diebus vite tue. eque spinam & carduum proferto tibi &c.* Gen. 3. v. 17, 18, 19. quapropter Noachonato opinatur *Lamech* hunc obviaturum labori & molestiis, maledictionem sufflaminaturum, introducturum meliorem sortem vitæ, quæ hæcenus miserrima, juxta illud: *Misera res vita hominum &c.* Syrach 41. vers. 1. & seq. Magni æstimavit denique hic Patriarcha Noachum, qui debebat consolari. Erat peccatorum moles immensa, omnia venerant ad summum, præ foribus erat & instabat Excidium hominum, colligit itaque Patriarcha *Lamech* hunc Noachum consolaturum, refecturum, ut vox *דנא Nacham*, requiem paraturum, ut vox *אגן לאוהב* à LXX. *Græce* Interp. usurpata docet, quod *Rabbini* quidem de inventione agriculturæ & plantatione vinearum, ex quibus pane & musto reficiantur exponunt; melius verò *Christiani Interpretes* accipiunt de conceptu & spe quâdam piâ, quod hic *Messias* sit futurus semen illud benedictum, Dominus ille, de quo *Esaias cap. 49. v. 13.* Non tam magnificat Noachum *Lamech*, qui dixit: *Iste consolabitur nos &c.* Majoris faciendus est cœlestis Noachus *Christus*, qui ipse dicit hic: *Ego vos reficiam.* de quo *ὁὐς Θεῶ.*

EXEGESIS.

NON tantum *Christus* invitavit suaviter, & dixit: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis.* Sed & addidit egregiam promissionem dicendo: *Ego reficiam vos.* In quibus verbis observandum I. Quis promiserit? Hic verò est *Salvator* noster, *Filius DEI* in carne nostrâ, qui voce *ἡγὼ* se notanter designavit; ille, qui propter nos in *cursum* vitæ suæ tot amaros passus confecit, ad Oliveti montem se tandem contulit & ibi sanguinem sudavit, ut grumi defluerint in terram & vestimenta, de quo *Luc. 22. v. 44.* qui omnia peccata in se recepit, grande illud *onus*, se ipsum obtulit in *Arâ Crucis*, atque ostendit se esse *Agnum illum DEI*, qui tollit peccata *Mundi* *Iob. 1. v. 29.* qui denique ex dolorum Concurſu exaluit, *animam expiravit* & corpus sepeliri in locum horti.

horti cujusdam permisit, de quo *Iohan. 19. v. 40. & seq. 11.* Observandum, Cui Christus promiserit. Hi notantur voce *Τῆς*, qua respicitur ad antecedentem Invitationem: *Venite ad me omnes*; promisit itaque hoc Beneficium Christus omnibus & singulis, qui peregrinantur in via seculi, ad patriam cœlestem, & in illâ sæpius defatigantur, prout vox *νομῶν* ita usurpatur *Sub. 4. v. 6.* qui *onerati* *με-φολαῖς*, pressi mole peccatorum in Conscientiâ, parces illis juvenibus & pueris, de quibus *Thren. 5. v. 13.* *Juvenes ad molendum portant, & pueri ad ligna currunt.* qui debilitati *Afflictionibus* & tentationibus obnoxii proximique *Mortii*, prout vox *νομῶν* ita usurpatur *Apoc. 2. v. 3.* III. Observandum, Quid Christus promiserit: promisit verò Refectionem, & dixit: *Ego vos reficiam.* In græco occurrit vox emphatica *ἀναπαύω*, quæ notat, *consolabor, reficiam, requiescere faciam*, adeoque hoc vult Salvator: *Ego vos in viâ & molestiis illius consolabor Verbo meo*, prout *Paulus* hoc Verbum usurpat, dum Spiritum suum refectum dicit Alloquulo missorum ex *Corintho 1. Cor. 16. v. 17. & 18.* *Ego vos sub onere peccati ingemiscientes reficiam cibo & potu salutari & sacramentali*, prout hoc Verbum de refectione ex cibo & potu usurpat Dives ille *Luc. 12. v. 19.* *Ego vos sub Infirmitate Afflictionibus & in ipsa morte requiescere faciam secundum Animam & Corpus*, prout hæc vox de quiete usurpatur ab ipso Christo *Marc. 6. v. 31.*

L. D.

Videmus, Quàm solida, universalis, & gratiosa sit Re-
fectio N. T. promissa omnibus ab illo, qui Salvator
omnium, maximè verò fidelium *1. Timoth. 4. v. 10.* Solida
est Relectio sub tempore N. T. juxta explicata I. Causaliter, quia
pendet à Salvatore nostro, Petra Salutis percussa, fluit enim illa ab eo,
qui cursum consummavit & nostri causa sanguinem sudavit, de quo
Patriarcha *Jacobus: Lavat in vino vestimentum suum, & in succo uvæ-
rum operimentum suum. Gen. 49. v. 11. & 12.* Fluit ab eo, qui onus
torius Mundi peccati in se recepit, de quo *Esaias cap. 53. v. 4. & 5.*
Morbes nostros ipse persulit, & dolores nostros bajulavit &c. Fluit ab
eo, qui

eo, qui mortuus est propter nos & omne βίλην ἡμῶν, de quo *Daniel cap. 9. v. 24. Septimana septuaginta decisa sunt super populum tuum, cobibendo defensionem illam, & obsequando peccata, & expiando iniquitatem &c.* Refecit quidem *Ioseph* fratres suos & opima terræ assignavit, qui passus tunicam suam discerpi, sanguine respergi & immitti foveæ, de quo *Gen. 47. v. 11. & 12.* At quid *Ioseph* ad Christum Salvatorem nostrum, qui nos refecit vi sanguinis sui, sacrificiū exhibiti, mortis amarissimæ, quique solus potuit dicere: *Sicut aqua effundor, & diiungunt se omnia ossa mea: est cor meum simile cera, liqui sit in visceribus meis &c.* ex *Psal. 22. v. 15. & 16.* Universalis est Refectio sub tempore N. T. iuxta explicata II. Materialiter, quia hoc Beneficium se extendit ad omnes. Promissa quippe est hæc Refectio omnibus per viam crucis ad cælum ambulantibus, illis, qui dicunt: *Desiste à me, ut recreem me, quum nondum abeo, ut non amplius sim.* ex *Psal. 39. v. 14.* Promissa est hæc Refectio omnibus onere peccati pressis, illis, qui dicunt: *Iniquitates mea transcendent caput meum; ut onus grave graviores sunt quam perferre queam.* ex *Psal. 38. v. 5.* Promissa est hæc Refectio omnibus morbis & morti obnoxiiis, illis, qui dicunt: *Quia agnoscebat robur ira tua, aut exaudiscentia tua, secundum timorem tuum? &c.* ex *Ps. 90. v. 11.* Refecit quidem *Iosua* frumento terræ *Chanaan*, possessione illius & quiete *Israelitas*, qui hæcenus sat diu peregrinati fuerunt, multa tulerunt, atque expiati morti fuerunt ex Immissione plagarum proximi *Iosua 5. v. 12.* At quid *Iosua* ad Christum, Salvatorem nostrum, qui refecit omnes fessos in viâ pressos onere peccati, & morti proximis, quique solus dicere potuit: *Qui in sublimi & sancto habito: etiam cum eo qui attritus est demissusque Spiritu, ut vivum conservem Spiritum demissorum. & vivum conservem animum contritorum.* ex *Esaie 57. v. 15.* Gratiola denique est Refectio sub tempore N. T. III. Formaliter, quia actus in quibus consistit necessarii & utiles sunt ad nostram salutem. Refecit enim nos in viâ sæculi Christus Verbo suo, solatur illo Alloquio suos, ut fateantur ex *Psal. 119. v. 50.* *Hæc est consolatio mea in afflictione mea: sermonem tuum vivificare me.* Refecit enim sub pressura peccati & mortu conscientie Epulo sacramentali & spiritali, ut fateamur ex *Cant. 2. v. 5. & 6.* *Fulcite me lagenis istis, sustinent me istis malis: nam agra amore sum &c.* Refecit denique in

morbis

morbu afflictionibus & Morte Spiritu suos, & facit requiescere post illam corpore & animâ, ut fateantur ex *Apoc. 14. v. 13. Beati à modo mortui ii, qui Domini causa moriuntur. Etiam, dicis Spiritus, ut requiescant à laboribus suis &c.* Refecit quidem David Virum *Egyptium* in viâ, pane, aquâ, passulis & ficibus, ut Spiritus redierit semimortuo *1. Sam. 30. v. 11. & 12.* At quid David ad Christum, qui in viâ, vitâ & morte refecit, quique solus dicere potuit: *Inebriabo animas lassas, & omnem animam esurientem saturabo. ex Ierem. 31. vers. 25.*

USUS I. DEHORT.

SI tam solida, universalis & gratiofa est Refectio sub N. T. peccant graviter, qui Christo dicente: *Ego reficiam*, non illo acquiescunt, sed ad alios quoque se convertunt *miseros Consolatores*, ut *Jobu* vocat *cap. 16. v. 2.* experientur illi, quàm miserè sese deceperint, atque dicendum erit illis aliquando: *Jacemus in pudore nostro, & operit nos ignominia nostra &c. ex Ier. 3. v. 25.* Peccant graviter, qui Christo dicente: *Ego omnes reficiam*, nolunt sese numerare inter peregrinantes, pressos & infirmos, sed cum *Pharisæis* dicere tentant: *Gratias ago Tibi Deus, quòd non sum ut reliqui homines &c. ex Luc. 18. v. 11.* experientur illi, quàm miserè sese deceperint, præprimis tempore Calamitatis, atque dicendum erit illis: *Quum sislerem, inveterescebat ossa mea, in rugitu meo toto die, Nam interdum & noctu gravis erat super me manus tua &c. ex Psalm. 32. v. 3. & 4.* Peccant graviter, qui Christo dicente: *Ego vos reficiam*, Refectionem illam non magni æstimant, sed præferunt panes illos & aquas furtivas Mundi *Proverb. 9. v. 17.* experientur illi aliquando non Refectionem, sed Torturam illam, de quâ *Apoc. 14. v. 10, & 11.*

USUS II. ADHORT.

SI Refectio sub N. T. tam solida, universalis, & gratiofa, accedamus & veniamus ad Salvatorem hunc reficientem corde desiderante, atque cogitemus illud, quod ipse *M. ssias* dicit: *Præbisti mihi laborem in iniquitatibus suis. Ego sum, ego sum ipse, qui*

qui deleo iniquitates tuas propter me. *Esaia 43. v. 24, 25.* Accedamus & veniamus ad Salvatorem hunc reficientem corde humili & contrito, atque cogitemus illum, quod Ecclesia judaica tuit professsa *Ru iniqua pervaluerant nobis, defectionis nostras tu expias, beatus quem eligis, & admoveas inhabitaturum atria tua: saturamur bono domus tue, rebus sancti templi tu.* *Psal. 65. v. 3, 4, 5.* Accedamus, & veniamus ad Salvatorem hunc reficientem corde credente, atque cogitemus illud, quod ipse Messias dicit: *Si quis sitit, veniat ad me & bibat. qui credit in me, flumina aqua viva ex ventre ipsius fluent.* *Joh. 7. v. 37, 38.*

USUS III. CONSOL.

SI tam solida, universalis & gratiosa est Refectio sub N. T. bono sint animo, qui aquam ex hoc Fonte haurimus *Esa. 12. v. 3.* Si surgat *Diabolus* & circumeat vias ut Leo rugiens, ignita tela ob peccata nostra mittat, atque ostendat *Infernum apertum* *Esaia 30. v. 33.* Stat præ oculis Christus, qui dicit: *Ego reficiam*, qui cum *Sath.* nã pugnavi in horto ad sanguinem, & venio victor ex *Edom.* *Esaia 63. v. 1.* qui illum devici, qui mortis habebat imperium, ut per omne tempus vita ex peccato servi esse deberemus *Ebraor. 2. v. 14. & 15.* qui adduxi è lacu &c. *Zach. 9. v. 11.* Si surgat *Caro* nostra peccatum circumstans, quod nos delassat in viã & pugna premit, ut ingemiscendum: *Distorqueor, incurvor pervaldè, toto die atratus pergo.* ex *Psal. 98. v. 7.* Stat præ oculis Christus, qui dicit: *Reficiam omnes*, omnibus lassus *crucis* dispensabo *Esaia 40. v. 29* omnibus pressis *Medicinam & Penitentiam* *Matth. 9. v. 12. & 13.* omnibus ægris & morib. iudis solatia & vitam, illis scil. qui *gemunt &c.* *Esaia 38. v. 14.* Si denique surgat *Mundus* præ solatiis calumnias, præ Refectione spirituali & corporali Alimenti subductionem, præ vita mortem intente atque dicat: *Contumelia & tormento questionem habeamus de eo, ut cognoscamus aquitatem illius, & probemus, quam habes ista malorum tolerantiam, in mortem surpem condemnemus istum &c.* ex *Sap. 2. v. 19. & 20.* Stat præ oculis Christus, qui dicit: *Ego vos reficiam*, solabor Verbo meo vos fessos in via, & dico: *In mundo afflictionem habetis: sed confidite, ego vici mundum.* ex *Joh. 16. v. 33.* reficiam

ciam vos pressos cibo & potu sacramentali & spiritali frumento illo
 & vino *Zach. 9. v. 17.* requiescere vos faciam in morte, & post illam
 corpore in cubilibus vestris anima in sinu Abraham, & post reunio-
 nem consummare vos resciam, cum scilicet vos tanquam populus meus
 habitabitis in habitaculo pacis & mansionibus tutissimis &c. *Esaia 32.*
v. 18. AMEN.

IN FESTO ANNUNCIATIONIS MARIE,

LUC I vs. 3.

Καὶ ἰδὼν, συγχίψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ
 πῆξῃ υἱὸν καὶ καλέσῃ τὸ ὄνομα αὐ-
 τοῦ Ἰησοῦν.

*Ecce, concipies in utero, &
 paries filium, ac vocabis nomen
 ejus Jesum.*

Singulare quondam Miraculum contigit in
 Virga Aaronis, reposita enim in tabernaculū,
 mane producta, & ut Nomen habuit inscri-
 ptum, ita flores & fructum quoque tulit, de quo
Num. 17. v. 7 & 8. Singulare fuit hoc Miraculum; *repositus*
enim fuit ille baculus in tabernaculum Erant secundū tribus collectæ
 Virgæ, atque à *Moyse* sumptæ, inter illas autem etiam hæc Virga in-
 fertur tabernaculo, ponitur coram Arcâ, in quâ Tabulæ legis, quæ
 Testimonium divinæ Voluntatis, atque reconditur illa in isto loco,
 qui ad Ideam divinam erat paratus, de quo *Exod. 25. v. 8 & 9.* Sin-
 gulare fuit hoc Miraculum, *eductus enim fuit baculus in publi-*
cum. Manserat per noctem & tempus præfixum divinitus hæc Vir-
 ga intra Tabernaculum, mane verò facto exportatur, in Lucem pro-
 trahitur, publicèque toti populo ostenditur, tanquam Miraculum,
 signum singulare, quod æternū ipsis memorandum, ut paulò ante
 quoque voluit ita signum quoddam exhibere rememorativum per-
 petuum *Num. 16. v. 36, 37, 38.* Singulare denique fuit hoc
 Miraculum, *habuit enim inscriptum peculiare Nomen hic baculus*
& virgæ. Erat hæc Virga integræ Tribus *Levi*, interim tamen non
 tantum inscriptum erat Nomen *Aaron*, tanquam primogeniti, non quid-
 dem integræ Tribus, sed cognationis *Cahath* ex quo descendit, & hæc
 Virga hoc Nomine insignita viruit, floruit & fructum tulit, in di-

versis scil. partibus, ut in una apparerent flores, in altera fructus, vi-
 tor autem in tota deprehenderetur, unde etiam illa tanquam admi-
 rabile quiddam fuit reservatum, & in Arcam Testimonii reposita. ut
 constat ex *Ebr. 9. v. 4.* Quod quondam Miraculum reluxit in hac
 Virgâ, idem & majus quidem contigit in illo, qui Virga ex *Davidi-
 ca* familia, Salvatore scil. nostro JESU Christo. Cum itaque consi-
 deraverimus compellationem *Maria* ab Angelo factam, progredie-
 mur & spectabimus ipsum, qui *Maria* promissus fuit ab illo ex ver-
 bis prædictis *ov. Ovi.*

E X E G E S I S.

Dixerat Angelus *Maria* ipsam invenisse gratiam, ut itaque hoc
 ipsum demonstraret & explicaret, subjungit, dicendo: *Ecce*
concipies in utero, & paries filium, ac vocabis nomen ejus JESUM. Di-
 cit I. *Ecce*, adeoque adhibet quandam vocem, quæ ad rei insolite
 considerationem & admirationem movet & accendit, atque usurpa-
 tur ita de *aqua miraculose* adducta 2. *Reg. 3. v. 20.* Dicit, *ecce concipies*
ov. Ovi., ut intelligatur ipsam tunc temporis nondum conce-
 pisse, sed paulò post assensum Verbi concepturam verè & realiter,
 prout hæc vox usurpatur de *Elisabetha*, quæ licet aliquid divini in-
 tervenerit, verè tamen & realiter concepit. *Luc. 1. v. 24.* Dicit, *ecce*
concipies in utero, non sine causâ, quasi hæc appositio esset superflua,
 cum fuerint curiosi quidam in *Papatu* Doctores, qui opinati fue-
 runt Christum circa Cor *Maria* ex tribus sanguinis guttis esse con-
 ceptum, sed ut ostenderet locum concipiendi, quod scil. *Maria* con-
 ceperit in utero, ut quidem hæc vox accipitur, atque de *Maria* dici-
 tur, quòd fuerit in ventre habens conceptum *Matth. 1. v. 18.* Dicit
 II. Et paries Filium, alloquitur *Mariam*, quæ *Virgo* illibata,
 ut etiam Angelus *Josepho* cogitanti illam desere dixerit: *Josephe*
Fili David, ne metue accipere Mariam uxorem tuam; nam quod
in ea genitum est ex Spiritu S. est. *Matth. 1. vers. 20.* & sicut
 dixit concepturam, ita dicit quoque illam parituram, atque con-
 ceptum edituram in *Lucem*, perfectum hominem exhibituram
 Mundo, quod etiam contigit debito tempore, ut constet ex *Luc. 2.*
v. 6. parituram autem dicit *Filium*, hominem sexus masculini, filium
 ex quo ipsa vere *Mater* futura & denominanda, ut solidè hoc com-

probavit Elisabeth, dicens: *Benedicta tu inter mulieres, quia benedictus fructus uteri tui, & unde mihi hoc, ut veniat mater Domini mei ad me?* Luc. 1. v. 42. & 43. Dixit III, Et vocabis Nomen ejus JESUM, hoc est, *Salvatorem*, quia populum suum liberabit ex peccatis Matth. 1. v. 21. liberabit à jugo Legis, quod Patres non potuerunt portare, per gratiam suam Act. 15. v. 10. & 11. liberabit à morte inferno & Diabolo, mortem vincendo & libertatem adducendo 2. Timoth. 1. v. 10.

L. D.

Videmus, Quantum pietatis Mysterium, quàm insigne, admirandum & salutare opus sit Incarnatio & *Abzu*. Hoc docent Verba explicata. Insigne opus est Incarnatio & *Abzu* I. ex puncto Conceptionis. Conceptus enim est miraculose Fons vitæ, ut verè potuerit *Esaias* optare, inclamare & dicere: *Destillata Cæli supernè, & superiores nubes sinant justitia &c.* cap. 45. v. 8. Conceptus est realiter Gigas fortitudinis, ut verè potuerit *Jeremias* prædicare: *Patrat Jibova rem novam in terra, scæmina ambit virum.* cap. 31. v. 22. conceptus est localiter DEUS infinitatis, ut verè potuerit scæmina exclamare in populo: *Beatus venter qui te portavit, & ubera qua suxisti* Luc. 11. v. 27. Stupenda fuit conceptio roris in velere *Gedeonis* cælitus in illud descendens, de quo *Judic.* 6. v. 37. At quid hæc conceptio ad conceptionem Christi, de qua *David* Psalm. 72. v. 6. *Ut quum descendis pluvia super sectam herbam; quum imbres, irrigatio terra &c.* Admirandum Opus est Incarnatio & *Abzu* II. ex puncto Editionis; peperit enim Virgo, adeoque completum fuit illud: *Eccæ Virgo concipiet & pariet Filium &c.* *Esaiæ* 7. v. 14. editus est in Lucem ille, qui Lux Mundi, adeoque completum fuit illud: *Constituo Te in lucem gentium, ut sis salus mea iugum ad extremam terram.* *Esaiæ* 49. v. 6. natus est Filius veræ Matris nostro bono, adeoque completum fuit illud: *Puer natus nobis, filius datus nobis, cuius humero adsit principatus ipse, cuius nomen vocatur Admirabilis &c.* *Esaiæ* 9. v. 6. & 7. Admiranda fuit ostensio Rubi virentis & flammæ lucentis in deserto *Moyse* facta Exod. 3. v. 1, 2, 3. & seq. At quid hæc ostensio ad ostensionem nati Christi, fructus terræ illius, de quo

de quo *Esaia* 4. v. 1, 5, 6. Salutare denique opus est Incarnatio tñ
 Διϋ III, ex puncto Impositionis; vocandus enim erat *JESUS*
 adversus peccatum, utpote propitiatio &c. 1. *Joh.* 2. v. 2. Vo-
 candus erat *JESUS* adversus legis Maledictionem, utpote qui *Ma-*
ledictum factus propter nos *Galat.* 3. v. 13. & 14. Vocandus erat *JESUS*
 adversus Mortem, Diabolum & Infernum, utpote qui *Morte*
suā Mortem destruxit &c. *Ebr.* 2. v. 14. & 15. Salutaris fuit Im-
 positio Nominis facta lapidi inter *Mizpas* & *Schen*, dum vocatus fuit *E-*
ben Exer, *Hehl* und *Helsen*; *Stein* 1. *Sam.* 7. v. 12. At quid hæc Im-
 positio nominis ad Impositionem nominis factam *Christo*, qui Pe-
 tra Salutis, de quo ipse *DEUS*: *Eccē ego fundamentum posui in Zion*
lapidem, lapidem probationis, angularem, preciosum, fundamentum
fundatissimam. *Esaia* 28. v. 16.

USUS I. DEHORT.

SI Incarnationis Opus tam insigne admirandum & sa-
 lutare, errant graviter, qui putant Christum non verè con-
 ceptum esse in Maria & aliunde suum corpus celeste intulisse *Ma-*
ria, ut *Weigeliani* & alii fanatici, non tantum oblucentes *Angelo*,
 sed & *Paulo* dicenti, *Christum esse ex Semine Davidis Rem.* 1. v. 3.
 & 4. digni sunt tales ut ipsis exarescat hic fons vitæ & conqueran-
 tur: *Omnino est mihi similis fallaci, aquis instabilibus.* ex *Jeremia* 17.
 v. 18. errant graviter, qui putant Christum non natum esse ex
 Virgine illabata & in lucem editum, ut *Judæi* & alii gentiles, non tan-
 tum oblucentes *Angelo*, sed & *Ezechiel* de porta clausa vaticinanti
cap. 44. v. 2. digni sunt tales ut exequatur hic filius Virginis quod
 commissum & prædictum: *Confringes istos virga ferrea, ut vas figli-*
num dissipabis eos. *Psal.* 2. vers. 9. errant graviter, qui putant
 Christum dictum esse *JESUM* non omnium hominum, sed electorū
 tantum bono, ut *Calviniani* & quidam *Pontificii* non tantum oblu-
 tantes *Angelo*, sed & *Johanni* dicenti: *Eccē agnus illi Dei, qui tollis*
peccata mundi. *Joh.* 1. v. 29. digni sunt tales, ut hic *JESUS* illis dicat,
qui non credit jam condemnatus est. &c. *Joh.* 3. v. 18.

USUS II. ADHORT.

SI Incarnatio Opus tam insigne, admirandum & salutare, hunc Fontem vitæ adreamus cum piâ devotione, atque nobis congratulemur de assumptione nostræ carnis, dicentes : *Ecce nos os tuum, & caro tua sumus. ex 2. Sam. 5. v. 1.* hunc Filium Virginis agnoscamus, & nativitatem illius celebremus dicentes : *Ecce virum, cuius nomen est Germen, qui è loco suo germinabit & edificabit templum Jehova. ex Zacharia 6. v. 12.* denique hunc JESUM toto pectore recipiamus, & in omni Angustia illius Nomini confidamus dicentes : *Turris robusta est nomen Jehova, quò accurrens iustus in edito collocas &c. ex Proverb. 18. v. 10.*

USUS III. CONSOLAT.

SI incarnationis Opus tam insigne, admirandum & salutare, bono sint Animo, qui agnoscunt illam esse pietatis magnum Mysterium cum Paulo 1. Timoth. 3. v. 16. Si nos nostra Conceptio urgeat immunda, juxta illud : *En, in iniquitate formatus sum, & in peccato formavit me mater mea. Ps. 51. v. 7.* novimus Ador esse conceptum, illum Fontem, qui mundet Zach. 13. v. 1. illum Hominem, qui absque peccato Eb. 24. v. 15. illum DEUM, qui vult in humili apud peccatorem habitare Esaia 57. v. 15. Si nos nostra Nativitas immunda urgeat, juxta illud Exech. 16. v. 4, & 5. novimus natum esse Filium Virginis, Virgam illam ex Isai Esaia 11. v. 1. ortam esse Lucem, quæ in ipso Baptismo & Exordio vitæ confestim illuminet Job. 1. v. 9. Filium Matris, qui promiserit : *Ut quispiam quævis mater sua consolatur : sic ego consolaturus sum vos. Esaia 66. v. 13.* Si denique nos nostra Vita urgeat immunda usque ad Mortem, juxta illud : *Esaia 64. v. 6.* novimus impositum esse Salvatori nostro Nomen JESU, ut ostendat sese liberasse à peccato atque dicere : *Delto ut densa nubes defectiones tuas, & velut nubes peccata tua. Esaia 44. v. 22.* ut ostendat sese liberasse iugo Legis, atque compleat illud : *Jugum oneris ejus, & virgam humeri ejus, & sceptrum exaltoria ejus superasti. Esaia 9. v. 4.* ut ostendat sese liberasse à Morte, Diabolo & Inferno, atque verificare illud :

re illud: *Sebena velut justus prodibit, ut vir bellicosissimus evigilans zelus: clangor, etiam barrier, contra hostes suos posuerit se gerens, Esai. 42. v. 13. AMEN.*

FERIA II. PASCHATIS,
LUC. XXIV. v. 18.

Ἀπεκρίθεις δὲ ὁ οὗς ᾧ ὄνομα κλεόφας, εἶπε πρὸς αὐτὸν, σὺ μόνος πα-
ροικεῖς ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν ἡμέραις ταῖς
γενομέναις ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις;

*Respondens autem alter, cui
nomen Cleophas, dixit ei, tu so-
lus commoraris Hierosolyma, &
non nosti, quae in ea facta sunt
his diebus?*

Misericordiam concitans fuit quondam Histo-
ria de pio Juvene Josepho, dum fratres illius
retulerunt Jacobo Patriarchæ, illum à ferâ fuisse
se devoratum, & tunicam ostendi sanguine re-
persam curarunt, de quo *Gen. 37. v. 32, 33.* Miserabilis fu-
it hæc Historia, recensita enim fuit ab ipsis Fratribus. Erant qui-
dem Filii Jacob juxta morem Veterum & orientalium consuetudi-
nem pastores pecudum, sed nihilominus Viri alicujus autoritatis,
tales ex quibus Schola post ablatum Sceptrum oriundus, Capita fami-
liarum, qui ipsas erudierunt, informarunt & sigillatim compellati
quoque sunt à Patriarcha: *Colligimini, ut prænuncietis vobis quod e-
venturum est vobis sequentibus temporibus. Gen. 49. vers. 6. & seq.*
Miserabilis fuit hæc Historia, relata enim fuit Jacobo. Erat
hic Vir vario Crucis genere exercitatus, ad quod etiam hoc accessit,
quod in Juventute exiit à parentibus in Syriam, redux ad Exemplum
Abrabam & Isaac, habitavit peregrinus in tabernaculis, tandem circa
finem vitæ descendit in *Aegyptum* & professus fuit coram *Pharaone*:
*Dies annorum peregrinationum mearum sunt 130. annorum: pauci &
mali fuerunt dies vite mea. Gen. 47. v. 9.* Miserabilis fuit hæc
Historia, exposuit enim statum Josephi. Erat hic Joseph præ cœ-
teris charus Parenti, polymita ornatus, nec Pater illius sciebat quid a-
ctum

Quem esset cum illo, & ecce referunt filii ipsum fuisse disceptum, ostendunt polymitam sanguine resperlam & dicunt, vide num filii tui sit tunica, qui querulo ore respondit: *Tunica Filii mei est; bestia mala devoravit eum, omnino disceptus est Joseph.* cumque nunciaretur ipsum vivere, noluit credere, juxta illud *Gen. 45. v. 26.* Non tam miserabilis Historia *Josephi*, miserabilior illa, quæ de Christo passio & mortuo, de quâ etiam in præsentî versiculo, & ex quâ nos dicturi sumus.

EXEGESIS.

Postquam Viatores illi collocuti tristes se exhibuerunt & propterea à Christo fuere interrogati &c. recēset *Lucas*, quod unus illorū dixerit nomine *Cleophas*: Respondens autem alter, cui nomen *Cleophas* dixit ei, tu solus commoraris Hierosolyma, nec nosti quæ in facta sunt his diebus? In quibus Verbis observandum I. Quis responderit, quis dixerit? *Lucas* testatur fecisse hoc aliquem ex duobus qui dictus *Cleophas*, quod Nomen *Græcum*, liquidem post *Alexandri M.* tempora cum principes illius imperitarent *Judææ* & *Syria* talia Macedonica nomina quoque inter incolas harum terrarum irrepserunt & frequentata sunt, significat autem illud *illustrem* scil. vel scientia, vel virtute, vel honore & contractè enuntiatur à *Johanne κλεπῆς*, *Joh. 19. v. 25.* fuitque duplici Vinculo Christo adstrictus, nam & frater *Josephi* fuit, & uxor illius Soror *Maria*, juxta *Eusebium*; diciturque aliàs quia ex *Alphæ* priore Marito susceperat *Jesum* & *Jacobum* *Mariam*, hoc est Mater *Jacobi Marc. 16. v. 1.* nec dubitant eruditi, quòd fuerit unus ex *LXX. Discipulis*, qui jussi in *Judæa* Evangelium annunciare, & pacem precari monere etiā ut, Domino viā adornet. ut constet ex *Luc. 10. v. 1, 2. & seq. 11.* observ. cui responderit, cui dixerit? *Lucas* dicit respondisse & dixisse *illi* sive ad eum, nempe *Christum*, quem intuebatur tanquam *Viatorem*, qui exiverit Urbe, serè ut *Josephum*, qui exire à Patre suo, ut fratres visitaret *Gen. 37. v. 12, & 13.* tanquam *Itineri* accinctum in via ut *Israelitæ*, qui circumcincti, calceati & baculis instructi *Exod. 12. v. 11.* tanquam *peregrinantem* ad locum aliquem vicinum, serè ut *Salem*, qui ivit in Urbem ubi *Samuel* & Regnum, atque optima in *Israel* invenit *2. Sam. 9. v. 6. & 26.* III. Observandum, Quid responderit & dixerit? Respondit autem *homo*

tu solus peregrinus &c. in *Græco* habetur vox *περιεγνης* quæ quibusdam notat *Solitarium*, ac si dicere voluisset, num tu solus Eremita in domo tua, ut nihil audiveris eorum quæ facta sunt; quibusdam notat *vicinum*, ac si dicere voluisset *Cleopha*, num tu solus in vicinia hujus Urbis in pago nihil inaudivisti gestorum Hierosolymis per hosce dies; quibusdam denique *peregrinum*, quod nobis cum *Luthero* probatur, quasi diceret, tu solus ex peregrinis illis, qui ad festum venerunt, qui nihil sciat eorum quæ facta sunt hisce diebus in Hierusalem, quomodo *Pharisæi* & Sacerdotes ex *Invidia* Christum tradiderint in Mortem juxta deliberationem *Matth. 26. v. 1, 2. & seq.* quomodo *Milites* in domo *Pontificis* & prætorio illum colaphizarint, ei illuserint, contemptui illum duxerint, de quo *Marc. 15. v. 19.* quomodo *Pilatus* illum condemnarit, sanguine respersum Urbe educi jusserit, cruci affigi curarit inter medios latrones, *Joh. 19. v. 18.*

L. D.

VIdemus, Quàm ponderosæ nobis sunt Caussæ, ut Historiam passionis Dominicæ non ignorantia transmittamus, oblivione sepeliamus, sed firmiter recipiamus, retineamus, atque *memores simus* *JESU Christi 2. Timoth. 2. v. 8.* firmiter recipiamus Historiam passionis & retineamus **I.** ex Compellanti-um Dignitate, quia eò nos manuducunt personæ coram DEO illustres, eò nos ducunt *Cleopha*, Evangelistæ illustres, *Reges illi Psalm. 68. v. 12, 14, 16.* eò nos ducunt *Amici Christi*, palmites vitis illius; de quibus ipse Christus: *Vos dixi amicos, quia omnia, quacunque adivi à Patre meo, nota feci vobis. Joh. 15. v. 15.* eò nos ducunt *Angeli & Discipuli pacis*, de quibus *Esaias cap. 52. v. 7. Quàm pulchri super montes, pedes evangelizantis & predicantis pacem &c.* Si itaque *Israelitæ* oculos sustulerunt in serpentem erectum, quia *Moses* Vir illustris eò ipsos manuduxit, qui describitur *Syrach. 45. vers. 1.* multo magis nobis erunt ponderosæ causæ, quæ urgent ut non ignorantia transmittamus, oblivione sepeliamus, sed firmiter recipiamus & retineamus Historiam passionis Christi, quia illam recensent illustres coram DEO & *præclari testes &c. Act. 10. v. 41.* firmiter recipia-

cipiamus Historiam passionis & retineamus. II. ex Status nostri
 Qualitate, quia nos omnes unâ cum Christo sumus in Via. Nos
 omnes sumus *Viatores*, qui post Baptismum se conferunt in viam
 Mandatorum divinorum, memores illius: *Hæc est via, ambulato in*
ea, & non declinetis neque ad dextram neque ad sinistram. *Esaia 30.*
v. 21. Nos omnes sumus *hineri* accincti, quales describuntur *Eph.*
6. v. 14, & 15. *Succincti lumbos in veritate, & induti lorica m iusti-*
tia & calcatei pedes, in prædicationem Evangelii pacis. Nos omnes
 sumus peregrinantes ad Patriam, non habentes *Assonem*, sed *futu-*
ram quærentes Civitatem *Eb. 13. v. 14.* Si itaq; *Israhela* in Via ad *Baby-*
lonem, & reduces ex illa *Hierosolyman* versus memores fuerunt Regis
Zedekia miserè tractati, & collocuti sunt, quia in Via Crucis & Lucis:
Mortuum factum est cor nostrum, idèò contenebrati sunt oculi nostri.
ex Thren. 3. v. 16. multò magis nobis erunt ponderosæ Causæ, quæ
 urgent, ut non Ignorantia transmittamus, Oblivione sepeliamus, sed
 firmiter recipiamus & retineamus Historiam passionis Christi, quia
 sumus in Via Crucis & *multitudo nostrum in Calia* *Philip. 3. v. 20. 21.*
 firmiter recipiamus Historiam passionis & reniamus III. ex Histo-
 riæ Claritate, quia illa nota omnibus qui in *Hierusalem*. Clarum
 est Christum passum esse innocenter ex Invidia Sacerdotum, juxta il-
 lud: *Omnes nos quasi oves erravimus, unusquisque in viam declinavit*
& posuit Deus in eo iniquitatem omnium nostrorum. Et dabit impijs
 pro sepulchra, divitem pro morte sua. *Esaia 53. v. 6. & 9.* Clarum est
 Christum passum esse amare & contemptum, juxta illud: *Corpus me-*
um dedi percutientibus, genas meas vellentibus, faciem meam non aver-
ti ab increpantibus &c. *Esaia 50. v. 6.* Clarum est Christum passum
 esse sanguinolentum & efficaciter, juxta illud: *Quis est iste, qui venit de*
Edom, rutilans vestibus de Bosra, iste formosus in stola sua &c. quare er-
 go rubrum est indumentum suum &c. *Esaia 63. v. 1, 2, 3.* Si itaque
Israhelitas in memoria retinuerunt *Judas*, *Maccabæum*, diu luxerunt
 ipsum, & quia clarum erat innocenter, acerbè & efficaciter mortuū
 esse, dixerunt: *Quomodo cecidis potens, qui saluum faciebat populum*
Israhel? *1. Maccab. 9. v. 20, 21.* multò magis nobis erunt ponderosæ
 Causæ, quæ urgent ut non Ignorantiâ transmittamus, Oblivione se-
 peliamus, sed firmiter recipiamus & retineamus Historiam passionis
 Christi,

Christi, quia evidens Christum exortum ex Judæ qui melioris Testamenti Fundator & Mediator per sanguinem suum, Eb. 7. v. 14, & 22.

USUS I. DEHORT.

SI ita firmiter recipienda & retinenda Historia passionis dominicæ, quales illi erunt, qui Cleophas non illustres æstimant, sed dicunt esse *Spermologos* cum Atheniensibus, quia Christum annunciant crucifixum & Anastasin? *Actor. 17. v. 18.* hisce Deus per *Esaïam* dicit: *Exceca cor populi hujus & aures ejus aggrava, & oculos ejus clauda, ne forte videat oculis suis, & auribus suis audiat &c. Esaia 6. v. 10.* quales illi erunt, qui non memores sunt se in Via esse ad æternitatem, sed expetunt sibi stabilitas domos suas in seculum, habitacula sua in quamcunque generationem &c. *Psal. 49. v. 12.* hi aliquando conquerebuntur: *Planè erravimus à via veritatis, justitia luce non lucente nobis &c. Sap. 5. v. 6, 7, 8, 9.* quales illi erunt, qui Claritatem Historiæ non admittunt, nolunt scire illam &, ut *Judaï, scandalum, ut Gentiles, Stultitiam esse dicunt predicationem de Christo crucifixo 1. Cor. 1. v. 23.* hos premet fulmen illud maledictionis Messie in Vita passione & Morte *Psal. 69. v. 25, 26, 27. Effunde super eos indignationem tuam, & astus ira tua assequatur eos &c.*

USUS II. ADHORT.

SI ita firmiter recipienda & retinenda Historia passionis Dominicæ, genuini erunt Christiani, qui lubentes audiunt *Cleophas* manu ducentes ad Christum crucifixum, qui in Veritate dicere possunt: *Non statui inter vos quicquam scire, nisi Jesum Christum crucifixum. ex 1. Cor. 2. v. 2.* genuini erunt Christiani, qui viatorem Christum in via sequuntur juxta illud *Eb. 12. vers. 2.* genuini erunt Christiani, qui Claritatem hujus Historiæ in pectus profundè admittunt ex utriusque Testamenti relatione, atque dicunt confidentes: *Una cum Christo crucifixum sum, Vivo autem, non amplius ego, sed vivis in me Christus &c. ex Galat. 2. v. 20.*

 USUS III. CONSOL.

Sita firmiter recipienda & retinenda Historia passionis dominicæ, bono possunt esse animo, qui clavos sibi volunt esse hanc Historiam ut *Verba Sapientum, Ecclesiasticis cap. 12. v. 11.* Si *Diabolus* emittat illos, qui in Angelum Lucis cum illo se transformant, atque non ad Christum sed Moſen ducant *2. Cor. 11. v. 13.* noverunt Deum Cleopham unum & alterum excitare, qui ostendat *Splendorem illum gloria Eb. 1. v. 3.* Amicum qui candidus & rubicundus *Cant. 5. v. 10.* profiteatur sese esse discipulum illius Magistri de quo *Joh. 13. v. 13.* Si in *Via* hæc multi passus amari, ambulandum cum Christo per *Vallem lachrymarum Psalm. 84. v. 7.* noverunt Christum præcessisse & *Typum* reliquiſſe *ambulantibus 1. Pet. 2. v. 21.* posse ipsos *virute baculi* progredi per *Vallem tenebrarum Psalm. 23. v. 4.* ingredi per Crucis Viam ad Civitatem illam *habentem fundamenta, cuius artifex & Conditor est Deus. Eb. 11. vers. 10.* Si denique *Mundus* subducere vult Christum crucifixum, Voluptatibus ludat atque facere velit inimicos Crucis Christi, & *Deum ventrem nostrum Philip. 3. v. 18, 19.* noverunt *vicisse mundum* Christum cruce *Joh. 16. v. 33.* si *compatiamur* conregnaturos *2. Timoth. 2. v. 12.* atque per crucifixum hunc *crucifixum nobis esse Mundum Gal. 6. v. 14.* usque dum videamus non per Speculum, sed per visionem claram. AMEN.

 FERIA PHILIPPI ET JACOBI,
 JOH. XIV. v. 4.

Καὶ ὅτε ἔγω γὰρ πάγω, οἰδα π,

καὶ τίς ὁδὸν οἰδα π.

Et quòd ego vado, scitis, & viam scitis.

Eidum Affeclam quondam sese exhibuit Elifa Magistro suo Eliæ discessuro, dum hæsit lateri illius, respexit terminum, & viam etiam observavit probè, aded ut interrogantibus filiis

Pro-

Prophetarum in Bethel & Jercho responderit, probè se
 scire discessum Magistri, de quo 2. *Reg. 2. v. 3. & 5.* Fidum
 Asseclam se exhibuit Elisa Magistro suo Eliæ, *magni quippe*
illum aestimavit. Vocaverat ille cum ab aratro & hæctenus instru-
 xerat fideliter, quapropter eundem veneratur, illi adhæret, atque
 æstimat ipsum tanquam Currum & Aurigam *Israelis*, tanquam Pro-
 phetam veritatis & Candidatum vitæ beatoris & de eo sentit, quod
 postea pronuntiavit *Syracides cap. 48. vers. 4. Quàm gloriosus effe-*
ctus ei Elia mirabilibus Tuis &c. Fidum Asseclam se exhibuit
 Elisa Magistro suo Eliæ, *cogitavit enim de Meta cursûs & la-*
boris. Quæ siverant filii Prophetarum, Studiosi Theologix in Col-
 legiis *Bethelici* & *Jerichuntinis* hunc *Elisam*, num noster, quod
 Dominus ablaturus sit Dominum *Eliam*, atque dixerunt: *Numquid*
nostrî quia Dominus hodiè tolles Dominum tuum desuper Caput tuum,
illum qui hæctenus tibi Caput fuit, instar principis, cui summa de-
beatur observantia, quapropter respondet novi, quod etiam expertus
 fuit paul post ipso factò, sublatus enim fuit in Cælum *vers. 11.* unde
 etiam apparuit postea gloriosus cum Mose & locutus fuit de *Exi-*
tu Christi ex Jerusalem ad Patrem Luc. 9. v. 30, 31. Fidum deni-
 que Asseclam se exhibuit Elisa Magistro suo Eliæ; novit e-
 nim viam & observavit illam, quam ipse Magister ingressus erat.
 Contulerat se ex *Gilgal* per viam in *Bethel*, ultimum visitans suos ibi.
 dem, ex hac Urbe in Jercho & tandem ad *Jordanem*, quapropter se-
 quitur illum per eandem viam in *Bethel*, in qua postea passus est il-
 lusionem à pueris, in *Jercho* quæ vias habuit latrocinii infames &
 tandem ad *Jordanem*, quem *Israelitæ* post longam peregrinationem
 transgressi sunt occupantes terram Sanctam, de quo *Josua 4. v. 11, 12.*
& seq. Quod quondam præstitit ipso factò *Elisa* Eliæ Magistro suo,
 id Christus Magister discipulorum suorum illis, intimat in Verbis
 prælectis, de quo *ov̄s Θῑ.*

EXEGESIS.

I Nter Solatiorum Argumenta quæ Christus densat, etiam illud est
 priori subnexum: *Quò vado scitis & viam scitis.* Circa quæ Ver-
 Yy 3 ba ob-

ba observandum I. quòd *Christus* dicat, illos scire; dicit autem *Apostolos scire*, scil. illos quos allocutus fuerat, quorum cor turbari noluerat, quibusque paulò post dixit, se esse *viam* illam per quam contendatur ad Patrem, quem, *qui sequatur, non ambulet in tenebrâ Job. 8. v. 12.* se esse *Veritatem*, in quo non tantum impleta quæ prædicta. sed qui etiam *revelaret voluntatem Patris Job. 1. v. 17. & 18.* se esse *Vitam*, qui non tantum vivat, sed aliis quoque vitam æternam conferat, *ut omnes credentes in ipsum non pereant, sed habeant vitam æternam Job. 3. v. 16.* Observandum II. quòd *Christus* dicat, scire illos, quòd abeat, quamvis enim *Apostoli* actu ipso clarè non sciebant, quod *Christus* ipsos scire dicebat, tamen scire poterant & debebant non tantum ex Scripturis V. T. sed & Concionibus Salvatoris ad ipsos directis, unde phrasi Scripturæ de sciendi debito accipiunt hæc Verba *Interpretis*. Dicit autem *scire illos quòd abeat*, nempe ad *Patrem* suum, à quo exiverat, *qui ipsum in Mundum miserat*, ut loquitur *Job. 8. v. 16.* ad *Cælum*, in quo hæctenus, de quo ipse loquitur *Job. 8. v. 62.* in *Gloriam*, cuius Radios ostendit *Job. 11. v. 40.* Observandum III. quòd *Christus* dicat, illos scire etiam *Viam*, *viam* scil. *passionis* quâ contendit deindè in hortum, de quo *Job. 18. v. 1.* *Crucis* quâ contendit ad montem Calvariæ, de quo *Job. 19. v. 17.* *Mortis* denique quâ contendit ad vitam, de quâ *Job. 20. v. 17.*

L. D.

Videmus, Quid nobis in hujus vitæ Angustiis maximè necessarium sit scitu; *nempe, quomodo Christum possimus insequi.* Necessarius est Modus insequendi Christum juxta explicata I. *ex Officii Conditione;* Summus enim *Discipuli Salvatoris & Victoris* in hoc seculo, quibus *Christus* est *Via* qui dicit: *Viam sapientia doceo te, deduco te per orbem recti. Iter justorum simile est luci splendida, pergenti lucere &c.* Prov. 4. v. 11. & 18. quibus *Christus* est *Veritas*, qui dicit: *Veni in mundum, ut dem testimonium veritati. quicquid est ex veritate audis vocem meam.* Job. 18. v. 37. quibus denique *Christus* est *Vita*, qui dicit: *Oves mee vocem meam audiant, & ego eas agnosco, & sequuntur me &c.* Johan. 10. v. 27. & 28.

Sita-

Si itaque Israelitæ secuti sunt *Hobabum* lubenter, quia *fuit oculus* illorum in deserto, qui viam, veritatem & vitam ostendit ad *Chanaan* & in *Chanaan Num. 10. v. 31, 32, 33. &c.* multò magis nostrum erit insequi Christum, quia sumus illi, quibus Christus Via, Veritas & Vita, qui dicit, *ipse oculis suis nos duciturum esse. Psalm. 32. v. 8.* Nec- cessarius est Modus insequendi Christum juxta explicata II. ex Ter- mini Præfixione, præfixit enim illum Christum, docendo, quod abeat ad Patrem suum, qui & noster Pater est, ita enim loquitur *Jo- han. 16. v. 5.* docendo, quod abeat ad Cælum, quod & nostrum Ha- bitaculum, ita enim loquitur *Job. 3. v. 13.* *Nullus ascendit in Cælum nisi qui ex cælo venit nempe Filius hominis &c.* docendo, quòd abeat ad Gloriam, quæ est quoque nostra, ita enim loquitur: *Pater quos dedi- sti mihi, velim ut ubi ego sum, & illi sint mecum, ut spectent gloriam meam, quam dedisti mihi &c. Job. 17. v. 24.* Si itaque *Israelita* lu- benter sunt secuti *Josuum*, quia præfixit illis Terram sanctam, præ- vivit illos & eos voluit illam unâ secum possidere *Josue 3. v. 1. & seq.* multò magis nostrum erit insequi Christum, quia præfixit nobis ter- minum, & prævivit nos ad Patrem, cælum & gloriam, juxta illud: *Prodiit à Patre, & veni in mundum: iterum relinquo mundum & pro- fice scior ad Patrem. Job. 16. v. 28.* Necessarius est Modus insequendi Christum juxta explicata III. ex Viæ Ostensione. *Novimus e- nim viam*, per quam Christus ingressus est in Gloriam, quòd scil. fuerit *via passionis* pro nobis susceptæ, dum *Torcular calcavit*, de quo *Esaia 63. v. 3.* quòd fuerit *via crucis* pro nobis susceptæ, dum *crucem suscepit in humeros*, de quo *Esaia 9. v. 6. & 7.* quòd fuerit *via mortis* pro nobis obitæ, dum scil. *mortuus fuit cum divite & sepul- tus cum impiis*, de quo *Esaia 53. v. 9.* Si itaque *Israelita* lubenter secuti sunt *Jonathanem*, quia ostendit illis viam per prærupta & pe- ricula mortis in pugna adversus *Philistæos 1. Sam. 14. v. 13, 20, 21, 22.* multò magis nostrum erit insequi Christum, quia ostendit nobis viam. juxta illud: *Si quis vult ponere me venire, abdicet semetipsum, & accollat crucem suam & sequatur me. Matth. 16. v. 24.*

USUS I. DEHORT.

SI necessarium est ex dictis insequi Christum, cavea-
mus, nè sumus ex numero *Epicuræorum*, qui nec ad viam nec ve-
ritate.

ritatem, nec vitam futuram respiciunt, sed dicunt: *Casu nati sumus, postea verò ita futuri sumus, quasi non fuissetis &c.* ex Sap. 2. v. 2. & 3. nè quando apparet Christus Via, Veritas & Vita nostra illud experiamur, de quo 2. *Thess.* 1. v. 8. & 9. *Cum igne flamman te infusurus (DEUS) ultionem illis, qui Deum nesciunt, neq. auscultant Evangelio Domini nostri Jesu Christi, qui penam pendunt æterni exitii &c.* Caveamus, ne simus ex numero *Judeorum*, qui indurati, quibus Christus dicit: ex *Iob.* 8. v. 14. *Nescitis unde sim & quo vadam;* ne aliquando nobis eundem sit ad patrem mendacii, Infernum & æternam Ignominiam, atque experiendum illud: *Abite à me execrandi in ignem æternum &c.* *Matth.* 25. v. 41. Caveamus denique, ne, si viam novimus, declinemus ad aliam, & simus ex numero mundanorum, qui in latà illà, *Matth.* 7. v. 13. ne aliquando conquerendum cum aberrantibus: *Planè erravimus à via veritatis, justitia luce non lucente vobis &c.* ex Sap. 5. v. 6. & 7.

USUS II. ADHORT.

SI necessarium est ex dictis Christum insequi, studeamus, ut gratà mente agnoscamus, quòd Discipuli illius simus, qui ipse Via, Veritas & Vita, qui quod Ephraïmo fecit quondam adhuc nobis facit: *Funiculis humanitatis trahens eos, densis funibus amoris &c.* *Osea* 11. v. 4. Studeamus, ut suspirante corde anhelemus ad terminum præfixum, & simus tales, quorum *πνευμα in cælis Philip.* 3. v. 20, 21. denique studeamus, ut patienti animo insistamus Vix Passionis, Crucis & Mortis, atque cogitemus illud: *Per multas afflictiones oportet nos ingredi in regnum DEI.* *Act.* 14. v. 22.

USUS III. CONSOL.

SI necessarium est ex dictis Christum insequi, bono fidei animo, qui sequuntur ipsum, terminum desiderant, viamque percurrunt, & verè dicere possunt: *Filii Sanctorum sumus, & vitam æternam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo.* ex *Tobia* 2. v. 17. & 18. Si Diabolus nos à Christo avellere

lere desideret, circumceat tanquam Leo rugiens, quarens quem in via devoret: *1. Petr. 5. v. 2.* novimus illum nobis esse viam scalam illam cœli, quæ se ostendat *Gen. 28. v. 12.* Veritatem, baculum illum Moy- sis, qui mare adaperuit & Pharaonem suffocavit *Exod. 14. v. 16.* Vi- tam, Serpentem illum erectum, ex quo contra Serpentem antiquum Vita *Iob. 3. v. 14. 15.* Si *Mundus* alium præfigat Terminum, & ve- lit nos assimilare sibi, ut in id nitamur, quod describitur: *Pf. 49. v. 12.* *Animus* illius domos suas in seculum, habitacula sua inquamq. generationē permanens &c. novimus præfixisse Christum nobis terminum Pa- tris, atque dixisse: *Pater sancte serva eos per nomen tuum, quos dedisti mihi, ut sint unum, prout & nos. Iob. 17. v. 11.* terminum cœli, atque dixisse: *Proficiscor paraturus vobis locum: & quum profectus fuero, & paravero vobis locum; rursum veniam, & assumam vos ad me ipsum &c. Iob. 14. v. 3.* terminum gloriæ, atque dixisse: *Si quis mihi mini- stras, me sequatur, & ubi ego fuero, illic & minister meus eris, & si quis mihi ministraverit, honorabit eum Pater. Iob. 12. v. 26.* Si deni- que Caro nostra nobis ostendat vias illas vetitas, de quibus *Iobi 6. v. 18. & 19.* novimus Christum ostendisse nobis Viam Passionis, ut *Virum* illum *Iosepho Gen. 37. v. 19.* & seq. ostendisse viam Crucis, ut *Mosen Israelitu in Mara Exod. 15. v. 22, 23.* ostendisse viam Mortis ut *Elimelech* filiis suis *Ruth. 1. v. 1.* ita tamen ut per Passionis, Cru- cis & Mortis viam contendamus ad præfixam Metam *Philip. 3. v. 14.* AMEN.

IN FESTO ASCENSIONIS,

MARC. XVI. vs. 16.

Ὁ πιστεύων καὶ βαπτισθεὶς,
καὶ ἠκούσας, καὶ πε-
πιστεύκει.

Qui credideris, & baptiza-
tus fueris salvus eris: qui verò
non credideris, condemnabitur.

Everum & insimul iustum fuit quondam DEI
Judicium, quod exercuit adversus Israelitas
obstreperos in deserto, dum non tantum misit
serpentes ignitos, sed etiam illos, qui oculos

non attollebant ad signum salutare erectum, mori voluit in peccatis, ut constat ex *Num. 21. v. 9.* Justum fuit hoc Judicium, quia exercitum fuit in illos, qui oculos non sustulerunt ad mandatum divinum. Erant quidem quamplurimi isti à serpentibus, verum volebat DEUS, ut illi attollerent oculos suos; qui itaque non parebant DEO, salutare illud consilium aspernabantur, inter infideles meriti censebantur, qui quanquam DEUS tam benignus, nolabant tamen scire, *DEI longanimitatem illos ad penitentiam ducere*, ut *Paulus* loquitur *Rom. 2. v. 4.* Justum fuit hoc Judicium, seriis enim illos quorum bono erectus erat Serpens æneus. Posuerat DEUS præterem, seu ignitum Serpentem æneum, ut colore ignem imitaretur in ligno seu peritica vexillari, ut posset faciliè etiam à longè aspicì, nihilominus, qui eo non direxerunt oculorum Lumina, non inde fuerunt sanati, neque signum salutare illis fuit, quo quidem sine erectam fuerat à Mose iussu DEI, prout describitur *Sap. 16. v. 8.* Justum denique fuit hoc Judicium, quia contemptoribus fuit terribile, horridum & exitiale. Erant quidem isti illi lethales sua naturâ, utpote proficiscentes è Serpentibus ignitis sive Seraphim, qui venenum calidissimum & igneum adstant, verum non mortem actu inferebant, nisi negligenter Aspectus Serpentis erecti; qui itaque non attendebant iusto DEI iudicio moriebantur in peccato, atque non tam metuendus erat illis istius adstantis vis, quàm æterna illa adustio in inferno, ubi fumus ascendit æternum *Apoc. 14. v. 11.* Non dubium historiam hanc fuisse Typum Oeconomiz divinæ in negotio Salutis, prout ipse Christus exponit *Joh. 3. v. 14.* Ut itaque negligentes aspectum signi erecti iusto iudicio mortem incurrerunt, ita consimiliter pronuntiatur in Verbis prædictis, de quibus *Ev. Matth.*

EXEGESIS.

Quàm læta est prima pars hujus Effati, tam horrenda est altera cum Christus dicit: *Quicumque non crediderit, condemnabitur*; notanter autem juxta Theologos dicit: *Qui non crediderit, non autem, qui non crediderit & non baptizatus fuerit, condemnabitur*, ut ostendat fieri etiam posse, ut citra Baptismum quidam salventur, &

non

non probationem illius sed contemptum damnare. Expendamus verò
 Eiusdem hoc Christi paulò profundius. Dicit autem, **Qui non**
crediderit, ut per Fidem in priori Membro intellexit veram noti-
 cationem, in dubium assensum & solidam fiduciam, ita ex opposito in
 hoc non credere singula opposita etiam respicit, atque per non
 credentes illos intelligit, qui verà *Notitiâ destituti*, ut cæci illi Athe-
 omiles, qui non noverunt, quid diceretur à Paulo loquente, de
 quo *Actor. 17. v. 18.* qui *Assensu debito* carent ut *Felix*, qui novit, nec
 tamen assensit Paulo præsente & perorante *Actor. 24. v. 22.* qui de-
 mone *solida fiducia* fundamento non gaudent ut *Agrippas Rex*, qui
 novit, Assensum etiam Veritati præbuit, sed in ultimo defecit, Paulo
 præseute & causam suam agente, sancta proponente, de quo *Actor.*
24. v. 26, 27, 28. II. Dicit, **Quicumque non crediderit**, cre-
 dere est Verbum relativum, atque semper connotat aliquid cui vel
 cuius creditur, quod in genere est Revelatio divina, speciatim autem
 hoc Evangelium in toto orbe prædicatum, quod nobis sistit Messiam
 Salvatorem Mundi, qui nostri causa fuit *incarnatus*, sanguinem &
 crucem nostram assumpsit, atque natus est in hanc Lucem, de quo
Matth. 1. v. 20, 21. qui nostri causa *passus* fuit & mortuus, dira su-
 stinuit à Judæis & Gentibus, de quo ipse *Marc. 9. v. 31.* *Filius homi-*
nis traditur in manus hominum, qui interficient eum. qui denique
 nostri causa & bono *resurrexit* atque ascendit victoriosè & gloriosè
 in Cælum, de quo *Luc. 24. v. 50. & 21.* III. Dicit, **Quicumque**
non crediderit, condemnabitur. In græco occurrit vox *κα-*
ταδικασθήσεται, quæ usurpatur de pronuntiatione Sententiæ, *Job 8. v. 10.*
 de condemnatione ad mortem *Marc. 10. v. 33.* denique de adjudica-
 tione ad infernalem flammam in extremo Iudicio *Matth. 12. v. 41, 42.*
 adeoque verus est; quicumque promulgato Evangelio per orbem &
 cunctis iam lucè diffusis nunc non crediderit, sed cæcus avertabitur
 Lucem, *innotus* veritati assensum denegabit, *impius* absque fiducia
 erit in illum, qui in Evangelio repræsentatur & ob oculos ponitur,
 ille in quo *extrema sententia* audiet horrendam, *Mortuæ æternæ* vim
 sentiet, æque *perenniteris flammæ* addicetur, manet enim fixum
 iudicium *Qui non credit iam condemnatus est, qui non credidit in nomen*
unigeniti Filii DEI. *Job. 3. v. 18.*

L. D.

VIdemus, Quid de omnibus Religionibus in orbe extra Christianam sit sentiendum, nempe illas esse vanas falsas & exitiales. Omnis Religio est vana extra Christianam I. Subjectivè. *Est enim infidelium, hominum cæcorum, quos Paulus describit, tenebris obscuratam mentem habentes, & alienatos à vita DEI propter ignorantiam qua est in ipsis, per obdurationem cordis ipsorum Eph. 4. v. 18. hominum manibus mancorum, quæ apprehendant Veritatem, quos Paulus describit, attentos Judaicæ fabulæ & præceptis hominum averfantium veritatem. T. 1. v. 14. hominum claudorum & titubantium, qui solide non consistunt, quos Paulus describit, fluctuantes & circum laos quovis vinco doctrina &c. Ephes. 4. v. 14. Ut vanum fuit præsidium Jebusæorum, quia fuit cæcorum & claudorum 2. Sam. 6. v. 6. Ita vanum est Religionis præsidium extra Christianam, quæ est cæcorum, mancorum & infirmorum, talium qui describuntur: Polluta est eorum mens & conscientia, Deum præsentem se scire, sed falsis negans, quum sint abominandi & contumaces, & ad omne opus bonum rejellant. Tit. 1. v. 15. & 16. Omnis Religio est falsa extra Christianam, II. Objectivè, quia destituitur Fundamento genuino & objecto JESU Christo. non enim creditur in illum Virum Zimab, qui nobis natus est, ut nos regeneraret & Filios DEI faceret Gal. 3. v. 26. & 27. non creditur in illum Virum Dolorum, qui nobis passus & mortuus est, ut nos ab æternis doloribus & morte liberaret 1. Pet. 2. v. 24. non creditur in illum Virum Perruptorem, qui nobis surrexit, nostroque bono ascendit, ut viam aperiret ad Cælum, atque Spiritum demitteret Psalm. 68. v. 19. Ut vanum fuit præsidium Hierunchinorum, quia non habuit Josuam Ducem, sed Adversarium, Regem impotentem, cui nitabatur Josua 6. v. 20. ita vanum est Religionis præsidium extra Christianum, quia non nititur Christo ejusque beneficiis, atque est talium, quos describit Paulus; absque Christo, ab alienatos à civili statu Israelis &c. Eph. 2. v. 12. Omnis Religio est exitialis extra Christianam III. Effectivè; *Est enim damnationem post se trahens, tales quippe infideles sententiam audient tristissimam: Abite a me excruciantur**

jurando in ignem eternum, qui paratus est Diabolo &c. Matth. 25. 30. tales infideles morti destinantur eternæ: Ubi vermis eorum non mariscitur & ignis eorum non extinguatur. Esaia 66. v. 24. tales infideles judicabuntur in extremo die, atque experientur illud: Adversus Filium hominis Angelos suos, qui colligens ex ipsius regno omnia circuncula & eos qui dant operam iniquitati, projicietque eos in fornacem ignis &c. Matth. 13. v. 41, 42. Ut exitiale fuit præsidium Judæorum, quia Judicium exercuit in illos justum & severum Deus excidendo illos & Turrim destruendo Judic. 8. v. 17. ita exitiale est Religionis præsidium extra Christianam, quia subsequitur Judicium condemnationis, atque est talium quos describit Paulus: Qui Deum nesciunt, neque assueverunt: Evangelio Jesu Christi. 2. Thes. 1. c. 9.

USUS I. DEHORT.

Solennis Religio extra Christianam est vana, falsa & exitialis, caveamus, ne simus ex numero infidelium, & illorum quibus *Deus seculi excœcavit mentes 2. Cor. 4. v. 4. ne conquerendum cum illis, qui describuntur quod palpent velut cæci parietem, utius distodi oculus, quod offendans ipso meritis tanquam interemptum nulli. Esaia 59. vers. 10. Caveamus, ne Christum ex oculis amittamus, atque simus ex numero illorum, qui cum Judæis signum dederunt, & cum Græcis sapientiam. 1. Cor. 1. v. 23. ne conquerendum cum illis, qui describuntur vociferantes, Cadite in nos montes, occultate nos à conspectu ejus qui insidet throno & ab ira Agni. Apoc. 6. vers. 16. Caveamus, ne simus ex numero illorum, qui gehennæ ædificantur & scilicet, atque spe destituantur sui vivi 1. Thes. 4. v. 13. ne conquerendum in Judicio extremo cum illis, qui describuntur dicentes: Plantaveramus à via veritatis, justitia lucet non lucente nobis & sola justitia non exorso nobis &c. Sap. 5. v. 6. & 7.*

USUS II. ADHORT.

Si animus Religio extra Christianam est vana, falsa & exitialis, primum omnium DEUM solicitemus pro illumi-

natis oculis fidei, ut sc. ille operetur in nobis & augeat dicentes: *Domine! Adde nobis fidem.* ex *Luc. 17. v. 5.* fidem nostram divinitus acceptam fundemus in Christo nato passo & ascendente nostri causâ, dicentes: *Non statim quicquam scire inter vos, nisi Jesum Christum eumque crucifixum.* ex *1. Cor. 2. v. 2.* & tandem in illâ perseveremus & constanter permaneamus ad finem, dicentes: *Ego non solum vinciri, sed & mori paratus sum pro nomine Jesu.* ex *Act. 21. v. 13.*

USUS III. CONSOL.

SI omnis Religio extra Christianam est vana, & extrinseca, bono sint animo, qui verâ Religionem additi, qui venerunt ad Ecclesie Consortium & facti sunt *Lux in Domino* *Ephes. 5. v. 8.* Si Caro nostra nobis tenebras offundat, ad dubitationem impellat & Lapsus, neque velit capere ea quæ Spiritus *1. Cor. 2. v. 14.* novimus DEUM paratum esse dare fidem, atque eum in finem Apostolos misisse per orbem juxta illud: *Deus, qui dixit ut de tenebris lux splenderet, splendet in cordibus nostris, ad præbendum lucem notitiæ gloriæ Dei in facie Jesu Christi.* *2. Cor. 4. v. 6.* Si Mundus & Diabolus nobis obstant Antichristum, ut adoremus *Draconem* *Apoc. 13. v. 4.* novimus DEUM paratum esse ostendere Filium, atque in Verbo monstrare illum, qui dixit: *Ascendo ad Patrem meum & Patrem meum & Patrem vestrum, & Deum meum & Deum vestrum.* *Joh. 20. v. 17.* Si denique Infernus dilatet rictum suum, ultimum urgeat Judicium, & sit paratus ille locus: *Ubi ignis & lignorum multum est, statum Jehovah, quasi torrente sulphuris accendit eam,* de quo *Esai. 30. v. 33.* novimus DEUM credentes absoluturum in Judicio juxta illud: *Qui sermonem meum audit, & credit ei qui misit me, habet vitam æternam & in condemnationem non veniet, sed transivit a morte in vitam.* *Joh. 5. v. 24.* ab Inferno præservaturum & erepturum, juxta illud: *De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos, ero mors tua, & mors, morsus tuus ero inferni.* *Osee 13. v. 14.* atque per fidem salvaturum in Beatitudinem æternam, pronuntiando lætam illam sententiam, quæ legitur *Matth. 25. v. 34.* *Adeste benedicti Patri mei, possidete regnum paratum vobis à patre mundi fundamento. AMEN.*

FERIA II. PENTECOSTES,
JOH. III. v. 19.

Ἡ δὲ ὕλη ἐστὶν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς
ἐλθὼν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἡ ἀπο-
κάλυψις τοῦ μαρτυροῦντος τὸ σκότος, ὃ
ἐστὶν τὸ φῶς, ἢ γὰρ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις
ἐστὶν.

*Illud autem est iudicium; quòd
Lux venerit in Mundum, dile-
xeruntque homines tenebras
magis quàm lucem. Erant enim
maligna ipsorum opera.*

Nter admiranda Providentiæ divinæ meritò
refertur divinus illæ processus cum Pharaò &
Ægyptiis, qui tandem post decem plagas, qua-
rum penultima tenebrarū ob mensuram pec-
catorum completam justo DEI iudicio perierunt, de quo
Exod. 10. v. 21, 22, & seq. Primùm enim divinum Numen ex
Benignitate mera misit Moſen Pharaoni Ægyptiis, ut edo-
ceret illū de voluntate divina, illuminaret illum ex apparitione
facta in Rubo ardente, atq; ita ipsum cum suis ab Exilio præſervaret:
Sed non longe aliter res cecidit. Pharaò enim ad illum legatum non re-
ſpondit, propositionem factam nomine DEI neglexit, atque per con-
temptum dixit: *Quis est Jehova, cuius vos auscultem dimittendo Israel?*
nunciate Jehovā &c. Exod. 5. v. 2. Non tantū autem neglexit Mo-
ſis Mensura, Lucem illam quæ apparuit in deserto Arabia,
ſed inſuper tenebras amavit præ Luce. Cū enim Moſes vo-
cabatur & doctrinam ſuam confirmaret miraculis illuſtribus, con-
ſtat quæ Rex ad Magos & Necromantas, qui à principe tenebrarum
dirigebantur, atque illos vocavit, ut adverſarentur Moſi & DEO ve-
ro ſimili, ut conſtat ex Exod. 7. verſ. 11. Tandem mala addidit
malis, atq; cor ſuum induravit, ut ex tali non niſi ſuctus mali
perſequeretur laboriri. Cū enim DEUS omnia media fatigaret ad illum
emolliendum & ad obſequium revocandum, nihilominus perſiſtens
Malignis, obicem poſt obicem DEO oppoſuit & quamvis ipſi Magi
negarentur agnoſcere digitum DEI, *Janus & Jambres* DEO Iſrae-

lis gloriam dare, tamen in statu duritiei substituit, ut constat ex *Exod. 1. v. 9.* unde non tantum in signum occaecatae Mentis tenebrae paulò ante discessum *Israelitarum ex Aegypto* obortae tantae per triduum, ut *Chaldeus Interpres* describat illas nocturnis obscuriores tam densas aere, ut volunt quidam, crassissimis nebulis impleto, ut palpi potuerint, sed & tandem, qui Lux erat *Israelitis in Columna*, versus fuit *Aegyptiis* in tenebras & iustum exercuit in obstreperos iudicium, ut *Moyſes* cantarit: *Jehova bellicosissimus, nomen ejus est Jehova, curru Pharaonis & copias ejus praecipitavit in mare &c.* *Exod. 15. v. 3, 4, 5* Quod quondam actum fuit cum *Pharaone & Aegyptiis*, idem DEUS etiam in *Oeconomia Salutis* adhuc observat, juxta praefata, de quibus *vid. Oti.*

EXEGESIS.

Quanquam DEUS intendat omnium Salutem, tanta tamen est perversitas hominum, ut se ipsos indignos reddant vitâ æterna, hoc indicat *Christus* dum dicit: *Hoc verò est Judicium*, hoc est, condemnationis Causa & origo, quòd *Lux* venerit in *Mundum*, dilexerantque homines potius tenebras quàm lucem. Erant enim maligna ipsorum opera. dicit I. *Lucem* venisse in *Mundum*, per *Lucem* intelligit *Messiam*, Salvatorem *Mundi*, non verò se ipsum, qui venit in *Mundum* vocat autem sese *Lucem*, quia processit e *Cælo Psal. 10. v. 9.* *M*raculum est orbis, ut de *Sole* loquitur *Syrach 43. v. 2.* tenebras *Judaismi & Gentilismi* dissipare instituit, atque illuminare omnem hominem venientem in *Mundum Job. 1. v. 9.* Dicit II. dilexisse homines magis tenebras quàm *Lucem*, quod non ita accipiendum, quasi homines æqualiter sese habuerint ad *Lucem* & tenebras *Lucis*, sed per *Exaggerationem*, quòd, quamvis *Lux* fuerit praesens tamen illi non attenderint ad illam, sed tenebras dilexerint, tenebras scil. naturalis ignorantia, quæ successerint ablatae *Luci Verbi* post tempora *Noachi*, ex quo dicuntur cum se sapientes putarunt, stulti facti gentiles *Rom. 1. v. 22.* tenebras, pharisaicarum opinionum quibus circumfundebantur *Judaei*, ex quo factum, ut caeci caecum ducens ambo in se. ueam inderint *Matth. 15. v. 14.* Dicit III. Opera eorum fuisse mala, atque à signo docet, quòd tenebrae fuerint praelatae *Luci*, opera

Opera enim & fructus illarum tenebrarum fuisse malos, fuisse mala Opera omnium hominum, juxta illud: *Non est justus, ne unus quidem, non est qui intelligat, non est qui ex iis quærat Deum & omnia des. xerunt simul &c. Rom. 3. v. 10, 11, 12.* fuisse mala opera Judæorum juxta illud: *Qui de lege gloriatur, per legi transgressionem Deum afficit contumelia? Nam Dei nomen propter vos blasphematur inter gentes. Rom. 2. v. 23, 24.* fuisse denique mala opera gentilium *Rom. 1. v. 32.*

L. D.

Videmus, Quòd maxima Pars hominum non DEI Decreto absoluto, sed propriâ Culpa incidat in Judicium Condemnationis, reprobanda sit in extremo die & suo vicio pereat. Proprio vicio maxima pars hominum judicatur & perit I. ob Lucis Propositionem. *Habent enim homines Lucem*, venit illa in Mundum, venit Christus è Cælo & nos visitavit in terris, ut *Zacharias* dixerit: *Invisite nos ie qui prodit ex alto. Luc. 1. vers. 78.* Venit Christus & stetit se tanquam *Miraculum orbis*, ut *Malachias* dixerit: *Eccæ dies ille adveniet, ardens tanquam fornax &c. exorietur Vobis Sol justitie &c. cap. 4. v. 1, & 2.* venit Christus & operatus est efficaciter, *illuminavit omnibus, & singulos illuminare intendit*, ut ipse dixerit: *Ego sum lux illa mundi, qui sequitur me, non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vite, Johan. 8. v. 12.* Si itaque suo vicio suâ culpâ *Harod* & *Pinchas* perierant, quia non, ut *Samuel*, attenderunt ad *Lamiam* & DEUM loquentem *1. Sam. 3. v. 3 & 4.* suo vicio & culpa perierunt *homines*, qui *Lucem* habent & illam negligunt, non attendunt, adeoque *videntibus oculis non vident*, ut ipse Christus loquitur *Matth. 13 v. 14.* Proprio vicio maxima hominum pars judicatur & perit II. ob Tenebrarum Dilectionem, quia præferunt tenebras Lucis, & illas amant. Inveniuntur enim, qui amant tenebras naturaliter ignorantia, tales, quales describuntur, *tenebris obscuratam mentem habentes, & alienati à vita Dei propter ignorantiam, quæ est in tenebris &c. Eph. 4 v. 18.* inveniuntur qui amant tenebras propriarum adinventorum, tales, quales describuntur, *palpantes velut cæci parietem, errantes ipso meridie &c. Esaiâ 59. v. 10.* inveniuntur qui amant tenebras

nebras *Errorum* & *Pseudo-Prophetarum*, tales, quales, describuntur, quod derelinquant iter recti. ut ambulent per vias tenebrarum. *Proverb. 2. v. 13.* Si itaque suo Vitio, sua culpa perierunt Sacerdotes *Baalitici*, quia amarunt tenebras *Sydonias* & *Tyrias* præ Luce & igne cœlesti, qui descendit in confirmationem Veritatis 1. *Reg. 18. v. 38, 39.* suo vitio & culpa peribunt homines, qui tenebras sectantur & amant præ luce, atque, ut stulti, ambulant in tenebris, ut loquitur *Ecclesiastes cap. 2. v. 14.* Proprio Vitio maxima pars hominum judicatur & perit III. ob Operum productionem, quia talia operantur ex quibus constat illos habere in cœcitate, nihil boni enim tales operantur per *Naturam* tanquam *Arbores mala*, juxta illud Christi *Matth. 7. v. 18.* nihil boni tales operantur per *hypocrisis* tanquam *Sepulchra dealbata*, juxta illud *Matth. 23 v. 27.* nihil boni tales operantur per *Voluntatem alienatam* à Christo tanquam palmites præcisi juxta illud Christi *Joh. 15. v. 4.* Si itaque suo vitio, sua culpa perierunt *Saul* & *Filii illius*, quia opera illius fuerunt mala, dum noctu ivit ad *Pythonissam*, quæ contestata sunt de Infidelitate illius 1. *Sam. 28. & seq.* suo vitio & culpâ peribunt homines, qui malis operibus ostendunt radicem, amorem Cœcitatis & tenebrarum. 1. *Johan. 2. vers. 11.*

USUS I. DEHORT.

SI maxima pars hominum non DEI Decreto, sed proprio vitio perit, graviter errant, illi, qui putant Lucem Mundi illorum causa non venisse in Mundum, & de filio Davidis, dicunt, quod impii de Davide: *Quid efficiat, ut fruamur bono. Psalm. 4 v. 7.* memores illi deberent esse illius Christi *Joh. 12. v. 35.* *Adhuc parvo tempore lux nobiscum est, ambulare dum lucem habemus, ne vos tenebra deprehendant &c.* graviter errant illi, qui putant tenebras esse præferendas luci, vel miscendas esse illas Luci, atque id agunt quod illi apud *Esaïam cap. 5. v. 20.* *Statuentes tenebras pro luce, & lucem pro tenebris &c.* memores illi deberent esse illius Pauli: *Qua communio lucis cum tenebris &c. 1. Cor. 6. v. 14.* graviter errant illi, qui putant, si tenebræ operiant opera illorum, DEUM in illa non animadversurum, atque dicunt: *Tenebra circumstant me, & portetis tegmina*

sequi me, & nemo videt me? &c. Syrach. 23. vers. 26. memores illi deberent esse illius Davidis: Animadvertite, o brutissimi in populo &c. formator oculi an non intueretur? Psalm. 94. vers. 8, & 9.

USUS II. ADHORT.

SI maxima pars hominum non DEI decreto, sed proprio vitio perit, primùm omnium gratulemur nobis de Lucis præsentia, atque illud Christi expendamus: *Ego lux in mundo veni, ut quiquis credit in me, in tenebris non maneat.* Job. 12. v. 46. dein in mente nostra patiamur tenebras illius dispellere, atque expendamus illud Esaiæ: *Agedum luce, quandoquidem advenit lux tua, & gloria Jehova super te orta est &c.* cap. 60. v. 1, & 2. & tandem etiam opera Lucis producamus, atque expendamus illud Pauli: *Nox processit, dies autem propinquat, abiciamus igitur opera tenebrarum, & induamur habitum qui luci convenit &c.* Rom. 13. v. 12, 13, 14.

USUS III. CONSOL.

SI maxima pars hominum non DEI decreto sed proprio vitio perit, bono sint animo, qui Spiritui DEI se submittunt & cotidie dicunt: *Propter nomen tuum Jehova vivum confiteor tibi me, propter justitiam tuam educ ex angustia animam meam.* ex Psalm. 143. v. 19. Si post lapsum tenebra obortæ sunt in toto genere humano, ut verè dici potuerit: *Stella calorum & sidera eorum latens ut luceat lux sua tenebrosus Sol ab exortu suo, & luna splendoris sui non edet lucem suam.* ex Esaiæ 13. v. 10. novimus Lucem illam adventum venisse in Mundum, ut illuminaret denuò atque compleret illud Esaiæ 9. v. 2. *Populus qui ambulat in tenebris, videbunt lucem magnam &c.* Si post lapsum tenebræ obortæ sint Calamitatum, ut verè dici possit cotidie se: *Quum intuebitur in hanc terram, ecce tenebrae, angustia simul ac collustraveris &c.* ex Esaiæ 5. vers. 30. novimus Lucem æternam, si von sponte amemus tenebras, prævalitutam, ut dicturi simus: *Ne latator inimica mea de me, quum cecidero surgam: quum sedero in tenebris, Jehova illucescet mihi.* ex Michæ

7. v. 8. & 9. Si post lapsum *tenebra* obortz in operibus & actionibus nostris, ut verè dici possit: *Dum expectamus lucem, ecce tenebra &c.* ex *Esaia 5. v. 9.* novimus Lucem æternam, quam admisimus in Mentem, per illustria quoque opera sese in nobis & ex nobis esse ostensuram, atque eventurum illud: *Lucerna corporis est oculus &c. Matth. 6. v. 22.* eventurum illud: *Iuxta iustorum simile Luci splendida &c. Proverb. 4. v. 18,* ac Pharon tandem futuram ad æternitatem Lucis, ad illam Urbem de quâ *Apoc. 21. v. 23.* AMEN.

FERIA JOHANNIS BAPTISTÆ,
LUC. I. 56, 63.

Καὶ αἰτίους τῶν αἰδίων, ἔχοντες
ἀγαθὰ, λαοὶ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ.
καὶ ἰσχυροὶ πάντες.

Isque postulat tabellis, scripsit, dicens, Joannes est nomen ejus. Et admirati sunt universi.

Prestantissimum quoddam fuit Nomen, quod impositum est Filio Regis Amonis, dum dictus est Josias, de quo Nomine egregiè peroravit Syracides: Memoria Josia comparato ad compositionem sufficiens operi unguentarii, in ore tanquam mel &c. cap. 49. vers. 1. & 2. Præstans fuit hoc Nomen, fuit enim Viri ad Cor & Mentem Domini compositi, qui à DEO electus & dilectus, cujus Nomen æternitati consecrare voluit, quemq; famâ inclytum celebrat Ecclesia tum V. tum N. Testamenti, unde etiam insigni illo Elogio coronatur. Fecit quod rectum in oculis Jehovæ, ambulans in viis David patris sui &c. 2. Reg. 22. v. 2. Præstans fuit hoc Nomen, egregium enim significationem fuit complexum; notat enim juxta quosdam Josias lenem Dominum, ut indicaretur hunc virum Lucem post tenebras & calorem redditurum, quod & opere ipso præstitit, cum enim Lux Verbi divini fuisset exilis & obtenebrata in Israele, cum omnia frigerent charitatis sinceræ opera, ille divino animatus Spiritu Lucem restituit, Zelo divino correptus suos ad officia pietatis & Charitatis inflamm.

flaminavit, ut non tantum constat ex 2. Reg. v. 11. sed & ex 2. Paralip. 24. v. 9. Præstans denique fuit hoc Nomen, fuit enim ab ipso DEO admirabiliter prænunciatum & impositum, ut admirationem excitaret apud omnes pios & Venerationem; hinc etiam populus constanter illi adhæsit, eundemque summo Affectu fuit prosecutus tanquam divinitus datum, ita autem de illo Nomine propheta CCCXXX. Annis ante Nativitatem hujus Regis: *Ecco Filium nasciturum est domui David nomine Joschija &c.* 1. Reg. 13. v. 2. Festus hic Dies de Nomine quoque singulari nos monet, nempe *Johannu Baptistæ*, qui ut *Jesus* fuit Reformator & restaurator Religionis, Lucem reproductens verbi, & venerabilis suis quoque fuit Reformator, igneus Zelo, & Luce Verbi evangelici instructus, nec in nulla Authoritate inter suos; prout Verba prælecta docent, ad quæ cum perduxerit nos Ordo *ov. &c.* illa spectabimus & de illis disseremus.

E X E G E S I S.

Quamquam variè disceptatum fuerit inter cognatos & vicinos *Zacharia*, tandem tamen ab ipso Decisio fuit secuta. Dicit enim *Lucas*: *Postulasse pugillarem, scripsisse dicentem &c.* Dicit 1. *Zachariam* postulasse pugillarem, tabellam scil. quales apud nos sunt ex pergameno vel tegulis. & quales olim erant ex cerâ, ex quâ quoque hanc fuisse *Tersullianus* docet, atque scripsisse, exarasse manus in illam sensu animi, prout *Moses* jussus inscribi curavit in gemmas summi Pontificis ornamentum Nomina filiorum Israel, de quib. *Exod. 28. v. 9. & seq.* scripsisse stylo, quali opus ad istiusmodi pugillares, prout *Esaia* stylo humano literas inseruit subiecto scriptio-
nis *Esaia 8. v. 1.* scripsisse atque dixisse, simul *calamo & ore* egisse, ut factus innotesceret mens de imponendo Nomine, prout *Habacuk* iustis tabulæ inscribere visionem, ut innotesceret publicè *Habac. 2. v. 2.* Dicit 11. *Zachariam* scripsisse dicentem, *Johannes est Nomen ejus*, quod Nomen notat gratiosum *ἰωάννης* Gnadenfelig/ *Suldenreich/* & ut Nomen, ita quoque omen: *Johannes* enim fuit, quia ex singulari *Gratiâ in Senectute* hoc donum *Zachariæ & Elisæ* bethæ voluit exhibere Deus juxta prædictionem Angeli *Luc. 1. v. 13. & 14.* quia ipse repletus fuit singulari *gratia Spiritus S.* illius scil. quem vidit descendentem super Christum deinde in *Baptismo*, de quo:

Joh. 1. v. 32. quia deniq; ille, qui prænuñciavit tempus Gratiæ, præluſit Chriſto, prævit illum, qui pleno jubare Gratiam Evangelicam ſecum introduxit, ut ipſe *Zacharias* teſtatus fuit *Luc. 1. v. 17. 111.* Dicit, & mirati ſunt uni verſi, mirati ſcil. Nomen peregrinum imponi, non conſuetum in familiâ, ſed ſingulare atque eximium, quod divinitus *revelatum*, ut conſtat ex *Luc. 1. v. 13.* imponendum ex tam harmonico *Conſenſu* Matris *Elisabethæ* & *Zachariæ*, Sacerdotis, de quo dicitur, quod plenus fuerit Spiritu Sancto *Luc. 1. v. 67.* denique & ſcribendo fuiſſe *pronunciatum* & pronunziando fuiſſe ſcriptum ab illo, qui hæcenus mutus fuerat, juxta prædictionem Angeli *Luc. 1. v. 20.*

L. D.

Videmus, Quàm eximium ſit Nomen, quod illum, cuius memoriam celebramus hodiè, in Exordio vitæ coronavit. Hoc docent Verba prælecta & explicata. Nam juxta illa eſt Nomen hoc Nomen durable, *quod perennat in Eccleſia militante & triumphante*, Nomen inſcriptum *pugillaribus*, ut intelligatur eſſe dignum Cælo, ut Chriſtus loquitur de Nominibus Apoſtolorum *Luc. 10. v. 20.* Nomen ſcriptum *ſtylo*, ut intelligatur eſſe dignum memoriâ firmâ, ut *Jobus* loquitur de Confeſſione ſuæ Fidei *Job. 19. v. 23. & 24.* Nomen ſcriptum *calamo* & *pronunciatum* ore, ut intelligatur eſſe dignū encomio publico, famâ notabili, ut *Syrach* loquitur de Moſe *cap. 45. v. 1.* Ut durat Nomen prime geniti *Jofie* Regis pientiffimi, qui dictus fuit *Jochanan*, quia ſcriptum eſt in *Genealogia* & *Chronicorum libro 1. cap. 3. v. 15.* Ita hoc Nomen nomen eſt duraturum, quia ſcriptum, & quamdiu Evangelium prædicabitur, conſtabit hunc fuiſſe quaſi primogenitum N. T. & primam vocem clamanſis in deſerto *Joh. 1. v. 23. 11.* Juxta illa explicata eſt Nomen hoc Nomen amabile, *quod notis gratioſum.* Gratia quippe fuit ſuper ipſum in *Conceptione*, dum DEUS ſterili benedixit, juxta illud: *Fecit Deus, ut qua ſterilis eras in familia, ſedat mater liberorum læta.* *Pſalm. 113. v. 9.* Gratia ſuper ipſum fuit in *Converſatione*, dum DEUS ipſum populo commendavit, ut ipſe Chriſtus dixerit: *Ille græs lucerna ardens & lucens &c.* *Joh. 5. v. 35.* Gratia ſuper ipſum

ipsum fuit in *Prolusione*, dum DEUS annuntiavit per ipsum Adventum Messiz gratiosum, juxta illud: *Exorietur vobis Sol iustitia &c. Malach. 4. v. 2. & 5.* Ut Nomen *Filii Simonis* amabile fuit, quia *Johannes 1. Malacab. 2. v. 1.* ita quoque Nomen illius, cujus memoriam recolimus amabile, quia *Johanna* gratiosum notat, qui Gratiam N. T. aperuit atque dixit: *Ecce agnus DEI, qui tollis peccata mundi. Job 1. v. 29.* III. Juxta illa est Nomen hoc Nomen admirabile, quod venerationem & admirationem in animis piorum gloriatur, esse enim Nomen divinitus revelatum ab illo, de quo *Esaia 49. v. 26.* est Nomen parentibus placitum, de quibus *Luc. 1. v. 6.* est Nomen miraculose prodictum ab illo, de quo *David Psalm. 72. v. 18 & 19.* Ut Nomen nati ex *Kareab Johanan*, fuit singulare tanquam Principis in *Juda Ierem. 40. v. 8. & 13.* ita hoc Nomen nomen est singulare & admirandum impositum verè Principi, de quo *Matth. 11. v. 11.*

USUS I. DEHORT.

SI tam eximium est Nomen Baptistæ, peccavit non tantum *Herodes*, qui hoc Nomen delere ausus fuit & Johannem occidit gladio, de quo *Matth. 14. v. 10.* sed omnes etiam illi adhuc graviter peccant, qui Johannitas, quorum juxta mentem Dei æternam Nomen esse debet, persequuntur, & tollere allaborant, dicentes: *Pardamus culmum cum grano ejus, & excindamus eum de terra viventium, ut nomen ejus non commemoretur amplius. ex Ier. 11. v. 19.* Peccavit, non tantum Uxor *Herodis*, cui hoc Nomen visum fuit durum & non amabile ob reprehensionem liberam *Marc. 6. v. 19.* sed omnes etiam illi adhuc graviter peccant, qui Johannitas quorum Nomen amabile, si alternatim agant ex Lege & Evangelio ferre nequeunt, inter Nomina referunt invisa dicentes: *Ne loquamini loquentes &c. ex Michæ 2. v. 6.* Peccavit, non tantum cæcus *Phariseorum & Scribarum* cum populo, qui hoc Nomen non agnovit, admirandum & debita veneratione fuit prosecutum, de quo *Matth. 17. v. 12.* sed omnes etiam illi adhuc graviter peccant, qui Johannitas, quorum Nomen est divini Providentiæ admirandum, non attendunt, sed contemnunt, dicentes: *Abi, aufuge in terram Judæ, & comede ibi panem & illic prophetabo &c. ex Amos cap. 7. v. 12, & 13.*

USUS

USUS II. ADHORT.

SI tam eximium est Nomen Baptistæ nostri, studeant veri *Johannite* vel hoc nomine etiam condecorati, ut talia agant, ex quibus Nomen illorum post mortem duret, memores illius: *Melior est fama unguento optimo. Ecclesiastu cap. 7. v. 2.* Studeant veri *Johannite* vel hoc nomine etiam condecorati, ut verè & opere ipso sint Johannes, hoc est gratiosi & amabiles DEO & hominibus, memores illius: *Verba oris Sapientis sunt gratiosa. Ecclesiastu cap. 10. v. 12.* Studeant denique vel *Johannite* vel hoc nomine etiam condecorati, ut talia agant, ex quibus Nomen illorum quoque fiat admirandum & venerabile, memores illius *Solomonis: Honorem Sapientia possident. Proverb. 3. v. 35.*

USUS III. CONSOLAT.

SI tam eximium est Nomen Baptistæ nostri, bono sint Animo, qui non tantum hoc Nomine insigniti, sed & in vestigia hujus Baptistæ se conferunt, atque se exhibent, ut Amicos Sponsæ cælestis, prout ipse Christus de *Johanne* loquitur *Johan. 3. v. 29.* Si *Mundus* delere Nomen nostrum gestiat, hostes vocant & dicant: *Agite, exsecrantes istos, ne sint gens, ut non memoretur nomen Israelis amplius. ex Psalm. 83 v. 5.* novimus DEUM facturum, ut Nomen nostrum perennet, fixum mansurum illud: *In federibus est semen eorum & liberi eorum post eos, in seculum manet eorum semen, neque deletur eorum gloria, sunt quidem eorum corpora sepulta in pace, sed nomen eorum vivit in generationem quamque. Ecclesiast. 44. v. 12, 13, 14, 15.* Si *Diabolus* ex gratiofis nos invisos facere velit DEO, atque acculet nos coram illo *Apos. 12. vers. 10.* novimus DEUM nos, quos gratia Christi prævenit acceptos & gratiosos habiturum, manere fixum illud: *Qui prædestinavit nos, quos adoptaret in filios per Jesum Christum in seipso pro benevolenti affectu voluntatis suæ ad laudem gloriosæ suæ gratiæ, quæ nos gratis sibi acceptos efficit in illo dilecto. Eph. 1. v. 5, & 6.* Si denique *Curo* nostra propellere gestiat in vitia, ut Nomen nostrum fiat infame, atque dicendum nobis: *In vanitate venit, & in*

*tenebris ambulat, ac in tenebris nomen illius obtegitur, ex Ecclesiastis
6. v. 4. novimus Deum facturum, repressâ carne, ut Spiritus præva-
leat, & fructus suos producat & completurum, quod prædixit suis &
promisit: Indetur tibi nomen novum, quod de Jehova præfixerit. quum
erit coronata ornata manu Jehova &c. Esaiâ 62. v. 2. & 3. AMEN.*

FERIA PETRI ET PAULI,
MATTH. XVI. ̃x̃l. 16.

*Ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων Πέτρος,
ἔφη, Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ
τοῦ ζῶντος.*

*Respondens autem Simon Pe-
trus, dixit, Tu es Christus ille
Filius DEI viventis.*

Laudabiliter egit quondam Josua, dum post di-
tributionem terræ sanctæ elegit sibi Montana-
Ephraim, ibidem ædificavit & Urbem Thimnath
Serah restauravit, de quo Josua 19. v. 50. Laudabiliter egit
Josua, dum elegit *Montana Ephraim*. Erat illa Regio altior paulò
& asperior atque saxosa, ut etiam *Heronymus* referat Paulam mira-
tam fuisse, cum inviseret illam, electum fuisse locum petrosum à
tanto Principe; verùm respexit ille Fundamentum, voluit habere
firmam sedem, planè ut Collega quondam *Caleb*, qui etiam *Ebro-
nem* in monte sitam elegit, quàm etiam *David* amavit, ut constat ex
a. Sam. 5. vers 1. Laudabiliter egit Josua, dum *ædificavit ibi*.
Erat quondam Urbs eo in loco, sed quæ vel Belli Injuria, vel Vetu-
state, vel alio Infortunio collapsa, quapropter admovit manum *Jo-
sua*, ædificat, restaurat collapsam, atque non pergit in *Sichem*, ut ibi
habiteret, prout *Josephus* opinatus est, sed hanc refecit sedem, quæ ad
montem *Gau*, juxta illud *Jud. 2. v. 9.* Laudabiliter egit Josua,
dum restauravit *Thimnath Serah*. Erat hæc *Thimnath Serah* juxta
Nomen *Arx miraculosa* vel *Imago erecta*, ex illa prospectus in Val-
lem & Regionem *Jordanis*, per quod flumen quondam populus
transiit in terram sanctam, & *si Rabbini fides*, ibi visebatur *simula-
crum Solis* prope sepulchrum *Josua*, unde etiam dicitur alibi *Thim-*

P. VI.

Bbb

nath

nasb Heron, hunc itaque locum sibi sedem facit *Josua* ille Princeps, qui dixit quondam, *Sol sta in Gibeon & Luna in Ajalon*, cujus etiam, voci DEUS dicitur obedivisse *Josua* 1. v. 12. & 14. Christus *Josua* N. T. sibi quoque sedem legit in terris, atque super petram ædificavit Ecclesiam suam, suam *Thimnatham*, quapropter de hoc Argumento dispiciemus *ov̄r* *Θεω̄*.

EXEGESIS.

E Diderat *Petrus* luculentam Confessionem fidei suo & suorum Nomine atque dixerat : *Tu es Christus Filius DEI viventis*, quapropter Christus ipsū quoque titulo honorifico dignatur, & dicit : *Tu es Petrus*, petrinus Vir verè ab illā Confessione, eidemque Mysteriorum quoddam ulterius revelat, dicens : *Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. In quibus verbis observandum I. Quid per Petram intelligatur, Intelligitur verò non *Petrus*, sed solus *Christus*, de quo *Petrus* Confessionem edidit, ad quam se referunt hæc Verba, Siquidem *Petrus* in peccatis conceptus & natus, solus verò *Christus* in suā Conceptione & Nativitate ille Lapis, qui sine manibus abscissus, sine opera Viri absque peccato editus in hunc Mundum *Dan.* 2. v. 34. *Petrus* tempore Passionis abnegavit & lachrymas pœnitentiæ fuderit, solus verò *Christus* in *Passione* & *Morte* suā illa Petra percussa, quæ Aquam Vivæ fundit 1. *Cor.* 10. v. 4. *Petrus*, cum Columna jam vilis, nutavit & *Judeis* & *Gentilibus* scandalum præbens, cui restitit in faciem propterea *Paulus*; *Christus* verò solus ille, qui in *Exaltatione* suā, cum reprobatus ante fuisset, Caput factus est anguli, uniens in se & *Judeos* & *Gentes* *Psal.* 118. v. 22. II. Observandum, Quid per *Te* ædificare hic intelligatur; intelligitur autem non ædificatio aliqua non manu, sed Spiritu facta. Ædificare aliās in Scripturis notat creare, atq; hoc in sensu usurpatur *Gen.* 2. v. 22. notat *geminare* & liberos habere, atque hoc in sensu usurpatur *Gen.* 30. v. 9. notat denique *ædificare*, vel collapsa restituere, vel de novo aliquid erigere, atque hoc in sensu usurpatur *Luc.* 17. v. 28. cum itaque dicit *Christus*, *super Petram hanc ædificabo*, ad posteriorem maxime respicit significationem, atque similitudinem petri ab ædificantis, metaphoricè hæc voce utitur, & indicare voluit, *sc. ædi-*

se ædificaturum, prout vel domus vel Urbs ædificatur in monte sua, quæ abscondi nequit *Matth. 5. v. 14.* III. Observandum, Quid per Ecclesiam intelligatur; intelligitur verò non qualiscunque Cœtus, sed Multitudo credentium & electorum, & notanter dicit Christus, ædificabo *Ecclesiam meam*, quod nota quædam est *Divinitatis* veræ & æternæ, intelligitque cœtum fidelium Ecclesiam Templum N. T. in quo sint *tabula* futuræ fœderis novi, ut in Ecclesia *Hierosolymitana* tabulæ fœderis cum Romanis, quæ etiam ibidem prælegebantur *1. Maccab. 14. v. 18. & 19.* in quo & *lavacrum*, & *pauis propositionis*, ut in deserto coram Arca fuit tale pollubrum, de quo *Exod. 38. v. 8.* in quo *Spiritus S.* cum dispensatione Charismatum, ad petitiones & sacrificia, ut in *Silo* quondam, de quo *1. Sam. 1. v. 3.*

L. D.

VIdemus, Quàm insigne, præstans & singulare ædificium sit Ecclesia N. T. Insigne ædificium est Ecclesia N. T. I. ob Fundamenti Sublimitatem, quia ille in *Petra Christo immobili recumbis*. Fundata quippe est in illo, qui sanctissimus in Conceptione & Nativitate, de quo Angelus ad Mariam *Luc. 1. v. 35.* Etiam quod ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius DEI. Fundata est in illo, qui sanctissimus in *Passione & Morte*, de quo *Esaïas cap. 53. v. 4, 6, & 9.* nunquam peccatum vel dolus inventus est in illo; verè sulus languores (non suos sed) nostros, fundata est in illo, qui sanctissimus in *Effusione Spiritus & Exaltatione*, quique Ecclesiam junxit, de quo *Paulus*: *Utraque fecit unum, & intergerint pariter via septem solvit.* *Eph. 2. v. 14.* Insigne ædificium fuit domus *Filia Pharaonis*, quam ædificavit *Solomon*, quia fundata fuit in lapidibus pretiosis, de quo *1. Reg. 7. v. 10.* At quid domus illa ad Ecclesiam N. T. quæ fundamentum habet ipsum Christum, ut *Paulus* dicat: *Fundamentum aliud nemo potest statuiere præter id, quod positum est, quod est Jesus Christus.* *1. Cor. 3. v. 11.* Insigne est ædificium Ecclesia N. T. II. ob Extructionis Varietatem, quia mirabiliter est extructa, creata enim illa est ex latere *Adami* secundi, ut *Paulus* dicat: *Aggredi vos uni viro, ut virginem puram sistam Christo.* *2. Cor. 11. v. 2.* generata illa

illa est à cœlesti Jacobo, ut David dicat: *Ex utero ante luciferum genui Te. Psalm. 110. v. 3.* ædificata est illa à Creatore Cœli & Terræ, ut Paulus dicat *2. Cor. 6. vers. 16. Vos estis Templum DEI viventis, sicut dixit DEUS, habitabo in eis &c.* Insigne ædificium fuit Arx Solomonis, quia in hanc Sapientiam impendit, & per tredecim annos illam ædificavit *1. Reg. 7. vers. 1.* At quid Arx Solomonis ad Ecclesiam N. T. quam ædificavit Sapientia hypostatica, ille, qui dicere potuit ex *Matth. 12. v. 42. hic maior sit Solomon.* Insigne est ædificium Ecclesia N. T. III. ob Ædificii Sublimitatem, quia Ecclesia non tantum est Cœsus fidelium, sed & mediis gratia abundat. In illa quippe est Verbum Veritatis Tabula fœderis gratiosi, ut Paulus ita alloquatur suos *Vos estis epistola subministrata à nobis inscripta non a stramento sed Spiritu Dei vivi. 2. Cor. 3. v. 3.* in illa sunt Sacramenta, Baptismus & Cœna, ut Paulus dicat *Eph. 5. v. 25, 26, 27. Christus dilexit Ecclesiam &c.* in illa sunt Spiritus S. & illius Charismata copiosè, ut Paulus dicat: *Distinctiones donorum sunt, sed idem Spiritus. Et distinctiones ministrorum sunt, sed idem Dominus &c. unicuique verò declaratio Spiritus ad utilitatem. 1. Cor. 12. v. 4, 5, 6, 7.* Insigne fuit quidem ædificium Templum Hierosolymitanum, quod ædificavit Solomon, quia in illo Tabulæ Legis, Urnæ majores Aquæ decem, & Gloria Domini, quæ Templum implevit *1. Reg. 7. v. 38.* At quid Templum illud ad Ecclesiam N. T. quæ habet Verbum Sacramenta & Charismata Spiritus, ut Paulus dicat? *Per unum Spiritum nos omnes in unum corpus baptizati sumus, & Judæi, & Græci, & servi, & liberi; & omnes potati sumus in unum Spiritum, 1. Cor. 12. v. 13.*

USUS I. DEHORT.

SI tam insigne & præstans ædificium Ecclesia N. T., errant Pontificii, qui dum illud commendare satagunt, deprimunt, dum asserunt Petrum esse illam Petram, quæ hîc notatur, quia Christus Syriacè sit locutus, in qua lingua Petrus & Petra non distinguantur. At I. sponamus Christum locutum esse Syriacè, nihilominus textus græcus, quem Matthæus ex inspiratione divinâ habet, nobis est authenticus, in quo *πῆτρος* & *πέτρα* distinguuntur. II. Ipse Syrus Interpretæ distinctionem indicat, non quidem in voce *Cepha*, sed articulis diversis præpositis. III. Miramur meritò

Valga-

Vulgatum Interpretem in Concilio *Tridentino* Canonisatum hoc non attendisse, Patres *Tertullianum* & *Augustinum* Interpretes, Pontificios, *Lyram* & *Kaiserbergium*, nec non ipsos Pontifices *Adrianum primum* & *Innocentium tertium* de Christo accepisse, ut verè dici possit Pontificiis, quod DEUS Israelitis, Petram Salutis illos floccipendere *Deut. 32. v. 15.* Errant Pontificii, qui dum Ecclesiam extollere volunt, eandem deprimunt, dum dicunt *Christum* dixisse in futuro *adificabo*, non itaque de se locutum fuisse, super quem semper etiam anhehac Ecclesia fuerit ædificata. At I. pari Ratione posset quis concludere fideles V. T. non salvatos esse à *Christo*, quia ab Angelo dicitur illum salvaturum populum suum, Scriptura sanè sapius ita loquitur in futuro, ut præsens & præteritum non excludat. II. Respicit hæc voce non futurum fundamentum, sed statum Ecclesie: Christus, & indicare vult, etiam Gentes inædificandas esse angulari lapidi. III. ex hoc potius concludi poterit *Petrum* non fuisse fundamentum Ecclesie, quia nec in præsentī nec in præterito fuit, toti autem Christo hoc Axioma competit: *Iesus Christus veri & hodie idem & in secula ex Ebr. 13. v. 8.* Errant denique Pontificii, qui dum Ecclesiam commendare satagunt, deprimunt, dum asserunt etiam Ecclesiam esse certo modo Petri, quia *Christus* dixerit illi: *Pasce oves & agnos* tertia vice. At & hoc officium fuit cæterorum Apostolorum, 2. trina compellatione Christus fuit usus, non pro trino diademate confirmando, sed respectu trine abnegationis, ut Patres observant, & tandem 3. pascere non est regnare, sed docere explicante ipso *Petro 1. Epist. cap. 5. v. 2. & 3.*

USUS II. ADHORT.

SI Ecclesia N. T. tam insigne ædificium omnes & Anguli Christum agnoscamus pro Petra & fundamento, eademque inædificemus in Vita & Morte, dicentes cum *Davide*: *Ipsi rupes mea & salus mea: locus meus editus, non dimovebor, in DEO est salus mea, & gloria mea, rupes robusta mea, receptus meus in DEO. ex Psalm. 62. v. 7. & 8.* debite æstimemus illos, per quos adhuc Christus ædificat & qui superimponunt aurum, argentum & gemmas fundamento, juxta illud *1. Thym. 5. v. 12. & 13.* & tandem studeamus,

mus, ut in Templo Ecclesie nos debite geramus, atque observe-
mus illud: *Ipsi velut vivi lapidei, adificati sumus domus spiritualis, Sa-*
cerdotium sanctum, ad offerendum spirituales hostias acceptas DEO
per Jesum Christum. 1. Pet. 2. v. 5.

USUS III. CONSOL

SI Ecclesia N. T. tam insigne ædificium, bono sint animo,
qui de illo & cum Davide dicere possunt: *Ex intus visceribus*
diligam te, Jehova firmitas mea. ex Psalm. 18. v. 2. Si Diabolus in-
surgat & concitet ventos hæreleuv, atque velit nos nutantes facere
Ephes. 4. v. 14. novimus Christum esse immotum fundamentum il-
lud, de quo *Esaie 28. v. 16.* *Eccce ego fundamentum posui in Zion la-*
pidem, lapidem probationis angularem, pretiosum, foundationem funda-
tissimam &c. ut gloriari possimus nos esse *superadificatos fundamento*
&c. Eph. 2. v. 20, 21. Si Mundus insurgat & concitet ventum persecu-
tionum, atque Edomai dicant *Israelitis, Kein ab/ Kein ab/* ex
Psalm. 137. v. 7. novimus præsentem esse, qui ædificet, illum *Zemab,*
de quo *Zach. 4. v. 12.* ut gloriari possimus nos esse *similes Viro pru-*
dentis, qui adificet supra petram &c. Matth. 7. v. 24, 25. Si denique
Caro insurget, excitet *Ventum Voluptatis & Affectionum,* ex *Gal. 5. v. 17.*
novimus nos esse de Templo Domini, in quo Verbum, Sacramenta,
Spiritus, *1. Cor. 3. v. 16.* ut possimus gloriari & dicere: *Qui confidunt*
Jehove, similes sunt monti Zion, (qui) non dimovetur, in seculum
permanet. ex Psalm. 125. v. 1. & hic in militante &
ibi in triumphante Ecclesia,
AMEN.

FERIA JACOBI,
MATTH. XX. vl. 22.

Α' ποιεῖσθαις ὃ ὁ Ἰησοῦς. ἔπεν, ὅτι
εἰδότες τὴν αἰτίαν τοῦ δυνάσθαι πίνειν τὸ
πότηρον, ὁ ἰσὺς μάλιστα πίνειν· καὶ τὸ
βαπτισμα ὁ ἰσὺς βαπτίζομαι, βα-
πτισθῆναι; Λέγουσιν αὐτῷ, Δυναμί-
στα.

*Respondens autem Jesus, di-
xit, Nescitis quid petitis. Po-
tестis bibere poculum, quod ego
bibiturus sum: & baptisma
quo ego baptizor, baptizari?
Dicunt ei, Possumus.*

Ana quondam fuit Opinio Exercitus, qui Gi-
deonem fuit secutus, dum scil. putavit se
aptum fore ad Bellum æquè ut Gideonem,
de quo *Judic. 7. vers. 4.* Vana fuit hæc Opinio,
putabant enim tales sese meliores & robustiores esse cæteris, qui discesse-
rant, participaturos sese de Splendore Victoriz, & præ aliis laudem
reportaturos apud *Gideonem*, quem cum *Midianitis* debellasset regio
axiomate dignum esse judicarunt & propterea illi Sceptrum detule-
runt, quod tamen recusavit, de quo *Judic. 8. vers. 22, & 23.* Vana
fuit hæc Opinio, *putabant enim sese pares fore viribus Midianitis*,
Exercitui ingenti & numerofo debellando, cum tamen ipse DEUS
ostendebat maximam partem non esse aptam huius operi, atque cum
ad vespertam venisset cum illis *Gideon* ad fontem *Harod*, qui juxta
quosdam fuit ad radices australis Montis *Gilboe* cum sitibundis & ex
itineris labore defatigatis, non tantum paverunt dimissi, sed & per
Decurias superstites adire jussi ad fontem & accedere, ipso procubitu
Impotentiam denudarunt & quod non robustiores aut magis tempe-
rantes prioribus, de quibus disposuerat DEUS antea, *Deut. 20. v. 8.*
Vana denique fuit hæc Opinio, *putabant enim sese paria fa-
cturos in hoc negotio Gideoni*, qui tamen solus periculosum aggressus
est opus destructionis & *Baalim* & *Succisbonis* Nemoris illius propè
illum, solus omnibus ipicula linguæ acuentibus in ipsum generosè re-
stitit, ut constat ex *Judic. 6. v. 27, 28. & seq.* Quâ Vanitate Opi-
nionis quondam *Israëlitæ* tempore *Judicium* laborarunt, eadem fue-
runt

runt correpti & corrupti *Apostoli duo, dum dixerunt Christo: Possumus, de quibus Verbis* *ov. 112.*

EXEGESIS.

Q Vanquam Discipuli ad interrogata non semper fuerint expediti, Christo tamen rogante præsentestunc temporis erant prompti, & cum diceret: *Potestis ne calicem bibere poculum, quod ego bibiturus sum: & baptizate quo ego baptizor, baptizari?* Dicunt ei, *Possumus.* Directè respondent, *Possumus.* In quibus Verbis observandum I. Quinam tam expeditè responderint? fuerunt autem illi *Jo- hannes & Jacobus, filii Zebedæi, qui Christo præ cæteris Cognatione qua- dam additi, cum Mater eorum Salome vel fuerit ex prima Uxore Josephi filia, vel soror Maria, vel ipsius Josephi, cujus mentio quo- que fit Matth. 27. vers. 16. qui de Regno quodam mundano sibi sua- via finxerant somnia, & putarant illud ipsum nunc esse in propinquo, prout illa opinio etiam hæsit Apostolis post Resurrectionem di- centibus: Domine num hoc tempore restitues Regnum Israeli?* *Act. 1. vers. 6.* qui denique volebant esse *primi* in illo, ita unus collocaretur ad dextram, alter ad sinistram, eminere præcæteris ex ordine duodeno, cingere utrumque latus Salvatoris, occasione sini- strè arrepta ex Verbis Christi *Matth. 19. v. 28. II.* Observandum Quid responderint? dixerunt autem *ἀνταμάρτα, possimus*, adeo- que dixerunt sese posse, habere vires & facultates, prout hæc vox usurpatur *Matth. 9. v. 28.* dixerunt sese posse, quod *Christus possit*, qui proprium Calicem habuit, nec deesse ipsis, quo minùs exprimant, quod ex *Magistro* relucet, quem hæctenus secuti, hæctenus ita appel- larint & agnoverint *Job. 13. v. 13.* dixerunt sese posse *calicem* bibere & *Baptismum* suscipere Christi, paratos esse ad onus etià gravissimū Cru- cis portandum, in Carcerem & ad Mortē usq; sese pronos esse insequi Christum, prout de *Petro* & cæteris refertur quòd dixerint: *Etiamsi oportuerit me mori tecum, non se ab negabo.* *Matth. 26. v. 35. III.* Observ. Cui responderint? responderunt autem *ἀντὶ ἑαυτῶν ἱπσῶν*, interroganti scil. Christo, qui in *Via* erat ad subcundam *passionem* amarissimam, de quo *Matth. 20. v. 18, & 19.* qui in *Via* erat ad bibendum *cali- cem* furoris divini, de quo ipse postea *Marc. 14. v. 36.* qui in *Via* erat

ad Baptismum crucis & ignominiz ultimæ suscipiendum, de quo ipse
Luc. 12. v. 50.

L. D.

Videmus ex explicatis Speculum Temeritatis in illis qui
 confidunt operibus, quantum sibi, licet frustra & vanâ Ambitione inflati, tribuant. Exhibet enim hoc par Apostolorum nobis istam Temeritatem in Subjecti Descriptione, *tam temerarii & audaces enim sunt illi*, qui putant se carne attingere Christum, cum tamen Societas cum illo consistat in Spiritu, ut ipse dixerit: *Quicquid feceris quod vult Pater meus qui est in cælis, is est meus frater & Soror & Mater. Matth. 12. v. 50.* illi qui putant Regnum Christi consistere in pompa & Splendore externo, cum tamen sit internus, ut ipse dixerit: *Non venies regnum Dei, ita, ut observari possis, neque dicent, Ecce illic, ecce enim regnum Dei intus habetis. Luc. 17. v. 20, 21.* illi qui putant sese primos esse coram DEO, cum tamen oppositum obtineat, ut ipse Christus dixerit: *Ultimi erunt primi, & primi ultimi. Matth. 20. v. 16.* Ut Adonius frustra opinatus est sese gaudere sanguinis davidici nexu præ cæteris, Regnum sibi fore splendidum, se primum & principem esse *1. Reg. 1. vers. 5.* ita propriâ Justitiâ tumentes opinantur se proximos esse Christo Regnum illius esse externum & sese esse primos in illo, dicuntque, *Semen Abrahæ sumus, neque cuiquam servivimus unquam. ex Job. 8. v. 33.* Exhibet hoc par Apostolorum nobis istam Temeritatem II. in Quæstionis Resolutione, *faciles enim & precipites sunt*, dicendo sese hoc vel illud posse, cum tamen Paulus dicat: *Non quòd idonei sumus per nos ipsos ad cogitandum quicquam velut de nobis ipsis: sed quòd idonei sumus, id ex Deo est. 2. Cor. 3. v. 5.* faciles sunt & prompti dicendo sese posse quod Magister ipse, cum tamen Paulus dicat: *Num dispertitus est Christus? num Paulus crucifixus est pro vobis? Aut in nomen Pauli baptizati fuistis? 1. Cor. 1. v. 13.* faciles & prompti sunt dicendo sese posse calicem bibere & Baptismum suscipere calamitatum, onus Crucis, Ignominiz & passionum, cum tamen Paulus dicat: *Qui sumus in hoc tabernaculo suspiramus gravati: in*

quo non cupimus exui, sed superindui, ut absorbeatur mortalitas à vi-
ta. 2. Cor. 5. v. 4. Ut David quidem putavit se posse armaturam
Saulis assumere & aptum eidem esse, in progrediendo autem depre-
hendit se non posse 1. Sam. 17. v. 38. 39. ita propriâ tumentes opi-
nantur se pares esse humeris oneri sub quo deficiunt, dicuntque:
Dives sum, ditatus sum, & nulla re mihi est opus. ex Apoc. 3. vers. 17.
Exhibet denique hoc par Apostolorum nobis istam Temeritatem
III. in Objecti Comparisone, *audent enim hoc dicere Christo,*
volunt illi quoque esse in *Via passionis*, cum tamen Christus Torcular
culcavit solus Esaia 63. v. 3. volunt illi quoque esse in *Via ad Cali-
cem*, cum tamen solus Christus ad fundum exhausserit Calicem Iræ
& furoris divini, & pro omnibus dicere potuerit: *Poculum omnis sa-
lutis acceptum exhibeo & nomen Domini predicabo &c.* ex Psalm. 116.
v. 13, & 14. Volunt illi quoque esse in *Via ad Baptismum* sangui-
nis, cum tamen solus Christus illo fuerit totus circumdatus atque
propterea dixerit: *Sicut aqua effundor & dispergunt se omnia ossa mea:*
est cor meum simile cera, liquefi in visceribus meis. Psalm. 22. vers. 15.
Ut Corah cum focis par voluit esse Moysi & in faciem illi dixit: *To-
tus hic cæsus, hi omnes sunt sancti, & inter eos est Jehova: quare ergo
vos offeritis super congregationem Jehova.* Numer. 16. v. 3. ita propria
justitia tumentes opinantur, se Christo posse in faciem dicere, nos
sumus sancti, & si fuissetis patrum nostrorum tempore, nihil mali
commisissetis ex Matth. 23. v. 30.

USUS I. DEHORT.

Si Operarii & propria justitia turgidi ita temerarii sunt,
caveamus, nè de externis solliciti, multum nobis polliceamur
Sanctitatis, atque dicamus cum Phariseo illo: *Gratias ago Tibi, quod
non sum ut reliqui homines &c.* Luc. 18. v. 11, & 12. nè, quod contigit
Jacobus & Johannem, nobis quoque contingat, atque experiamur quàm
exiguæ sint nostræ Vires, si obveniat id quod Apostolis: *Venite
tempus, quando dispergimini unusquisque ad sua, neque solum relinque-
tis.* Job. 12. v. 22. caveamus, ne præcipitanter interrogati de illis
quæ Mensuram excedunt respondeamus, atque dicamus cum illo Ju-
vene: *Omnia hæc observavi à juvenute mea, quo adhuc desior?*
Matth.

*Matth. 19. v. 20. ne quando rogemur, quomodo omnia observaverimus, & quantum potuerimus, deficiamus respondendo, atq; Christus dicat nobis: Quum feceritis omnia, qua dicta sunt vobis, dicitis; servi inutilis sumus: nam quod debuimus facere, fecimus. ex Luc. 17. v. 10. caveamus denique, ne coram Christo de iustitia operum dispute-
mus, atque Effugia quæramus cum Scriba isto Luc. 10. v. 29. ne si coram hoc iudice sistamur & incognita peccata nobis manifestentur deprecandum excidamus Gratiâ illius atque experiamur id, quod Paulus Judæis intimavit Rom. 9. v. 31. 23. Israel consecrando legem iustitia, ad legem iustitia non pervenit, quare? quia non ex fide, sed velut ex operibus legis impegimus enim ad lapidem, ad quem impingitur.*

USUS II. ADHORT.

SI operarii & propria Iustitia audaces ita temerarii sunt, studeamus, ut ad unionem spiritualem Regnum Gratiæ & locum in illo attendamus, studentes, ut Jacobum potius imitemur Contritione factus & ambitionis & Johannem desiderio Gratiæ dicentes: *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, nempe ut Filii Dei vocemur. ex 1. Job. 3. v. 1. Studeamus, ut, quæsitum possimus hoc vel illud, viribus nostris, renunciemus, atq; dicamus ex sincero corde: Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. ex Psalm. 115. v. 1. denique studeamus, ut respondeamus Christo, unicè Calicem & Baptismum, quem nostri causa bibit & sustinuit, apprehendendo, dicentes: Quicumq; baptizati sumus in Christo Jesu in morte ipsius sumus baptizati. Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem. ex Rom. 6. v. 3, & 4.*

USUS III. CONSOLAT.

SI operarii & propria Iustitia turgidi ita temerarii sunt, bono sint animo, qui cum publicano Vultu dejecto & corde contrito coram Deo comparent Luc. 18. v. 13 si stimulet ambitio, ut desideremus esse aliquid magni, ut quidem Simon Magus se lætavit *Ahor. 3. v. 9, & 10, novimus Christum in Via humilitatis præcessisse*
Ccc 2.
suos

suos, ut sequantur *Johannes & Jacobus* Hierosolymam, novimus illud *Petri*: In hoc vocati estis, quia & *Christus* passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus &c. 1. *Epistol. cap. 2. v. 21, 22, & 23.* Si *Natura* nostra diceret se posse aliquid, atque *Ephraim* jaceret: *Dives effectus sum, inveni idolum mihi: omnes labores mei non inveniunt iniquitatem, quam peccavi.* *Osea 12. vers. 8.* novimus *Christum* in *Via Satisfactionis* præcessisse suos, ut ipsius *Merito* acquiescamus unice, atque agnoscamus, ipsum posse omnia, & esse illum, de quo ipse *Johannes*: *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.* 1. *Epistol. cap. 2. v. 2.* Si denique etiam *presumptio* nos velit facere respondere *Christo* cum *Petro*: *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: quid ergo eris nobis?* ex *Matth. 19. v. 27.* novimus *Christum* præcessisse suos in *Via Gratiae*, ut consequantur illam unice ex illo & dicere: *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus mea in infirmitate perficitur.* ex *2. Cor. 12. v. 9.* AMEN.

FERIA BARTHOLOMÆI,
LUC. XXII. v. 27.

Τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος, ἢ ὁ ἀγκυρῶν; ἢ χεὶρ ἀνακείμενη; Ἐγὼ δὲ εἶμι ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς ὁ ἀγκυρῶν.

Nam uter major est, qui accumbit, aut qui ministrat? nonne qui accumbit? At ego in medio vestrum sum, ut qui ministrat.

Uanquam *David* fuerit *Vir* juxta *Voluntatem DEI*, tamen fuit minimus inter fratres, unde etiam stricturas *Humilitatis* per omnem *Vitam* diffudit, ut constat ex 1. *Sam. 16. v. 11.* Stricturas notabilis *Humilitatis* explicavit *David*, quia magnus fuit in *Oculis DEI* parvum vero in suis, dotatus erat ille *Spiritu* *S. I* supponeret *Decachordo* suo miscere psalmos & cantica sacra suavi *Modulamine*, destinata erat etiam eidem divinitus *Corona* & *Sceptrum* & de-

& decretum erat ei Regnum Juda & Israel, imò cum jam regio gauderet axiomaticè magnanimum se exhibuit, paratus sanguinem & vitam ponere pro Oribus commissis, at nihilominus humilis in suis oculis, qui verè & publicè profiteri voluit: *Et eligit David servum suum, & sesculit eum de gregibus ovium, de lactantibus accepit eum &c. ex Psalm. 78, v. 71, 72, 73.* Stricturas notabilis Humilitatis explicavit David, *quia omnibus modis & mediis suis inservit.* Erat ille unctus à *Samuele*, ut fratres faciliè conjicere potuerint ipsum præ omnibus prærogativam habiturum, nihilominus post unctionem illam confert se jussu Patris ad castra, fratribus subservit, apportat Sagma & decem panes; imò cum jam Rex esset in introductione Arcæ populo panem carnem & vinum exhibet, saltat coram Domino & ridenti humilitatem *Michale* superbè, eleganter & generosè respondet: *Ludam coram Domino, & vilior fiam plus, quam factus sum: & ero humilis in oculis meis. &c. 2. Sam. 6, v. 22.* Stricturas notabilis Humilitatis explicavit David, *quia fratribus sese humilem & amabilem exhibuit.* Erat ille minimus, cum ungeretur viginti Annorum & ultimus inter suos, ceteri autem magni in Oculis suis; quamvis itaque *Eliab* grandis, DEUS tamen ipsum rejecit; quamvis *Abinadab* insignis, pariter tamen non eligebatur; quamvis denique *Samna* non inferior cæteris, non tamen à Domino aptus censebatur Regno, sed minimus filiorum *Issai* David, qui etiam ut parvulus inter illos sese gessit, imò cum regio jam gauderet Axiomaticè, non depicatur habuit suos, propriam Carnem & ossa attendit, quanquam ex omni Israel ille electus, *ut pinguedo & sacrificiis DEO appropriaretur*, prout *Syracides* loquitur *cap. 47, v. 2.* Non David sed Filium David & Dominus in prælecto Evangelio se ab Humilitate commendat & dicit: *Ego verò inter vos tanquam Servus*, de quibus Verbis *cur* *Θεῷ.*

EXEGESIS.

Quia Contentio facta inter Apostolos, quis eorum esset maximus, quapropter Christus in tempore obviat huic æmulationi, & Doctrinā salubri & laudabili Exemplo, nec tantum dicit, qui *major* *est* *& minor* &c. sed & seipsum exhibens: *Quis major num qui accumbit, num qui ministrat, nonne qui accumbit*, adeoque distin-

guit Regnum suum ita à mundanis, in quibus Reges sunt accumbentes, ceteri ministrant, & dicit: *Ego verò inser vos ut Ministri*. In quibus verbis observandum primò, Quis loquatur, quis se in Exemplum sistat. Est verò ille Christus Filius DEI, qui dicit *h'c d'c*, Ego, qui sum *Magister* & Dominus vester, ut *me ipsi vocatis* & quidem rectè, *Johan. 13. v. 13.* Ego, qui sum *Rex Sionae*, quem populus paulò ante excepit palmis & inter jubila clamavit *Hosianna* &c. ut ipsi audivistis *Johan. 12. v. 13.* Ego, qui sum *Pastor ille bonus*, qui animam suam ponit pro ovibus, & jam paratus est adire mortem in commodum generis humani, ut ipsi ex me audivistis *Joh. 10. v. 12.* II. Observandum, Quomodo loquatur aut se in Exemplum sistat. Dicit autem: *Ego verò fui ut Minister àb Ægypto*, qui servit aliis, ministrat, & iis sese submittit; per hanc *Ægyptiæ* quidam intelligunt omne Ministerium Christi in his terris, præprimis illud quod exegit *predicando, docendo*, informando ad lassitudinem usque, de quo ipse *Matth. 20. v. 28.* quidam verò speciatim intelligunt illud Ministerium; quod exhibuit *lotione pedum*, dum surrexit mensa, &c. de quo *Joh. 13. v. 4.* & 5 quidam denique illud quod partim tanquam *Paterfamilias* præstitit Ebræorum more, qui panem in Convivio accipere, frangere & distribuere solebat elevato ad DEUM corde benedicens: *Benedictus es Domine DEUS, Rex Mundi*, qui producit panem de terra; partim verò præstitit instituendo *Cænam N. T.* exhibendo sub pane Corpus suum, sub vino verò sanguinem illum, quem fudit pro nobis in Remissionem peccatorum, de quo *Matth. 26. v. 26. & 27.* III. Observandum, Cui locutus, quibus se in Exemplum stiterit, scil. *Apostolis suis*; dixit enim, *Ego verò tanquam Minister àb Ægypto in medio vestrum*, in Coronâ Apostolorum, in quo, tu *Petrè*, vir esse maximus ob prærogativam ætatis, tu *Andrea* ob prærogativam primæ vocationis tu *Jacobe* & *Johanne* ob prærogativam cognationis & sanguinis nexum, desiderareque discipulis sedere ad dextram & sinistram, sed Ego ipse sum tanquam Minister inter vos. qui tantum estis mei Discipuli, atque scitis illud: *Non est D. scipulus super Magistrum suum, nec servus super Dominum suum. Matth. 10. v. 24.* qui estis mei *Servi* atque nostis illud: *Quis vestrum habens servum arantem aut pascientem boves, qui regresso de agro, dicat illi: statim transi & recumbi: & non di-*

eat ei, para, quod cenem, & praecege se, & ministra mihi &c. Luc. 17. v. 7. & 8. qui denique estis mei Clientes & obnoxii ob insignia corporis & animae Beneficia, utpote quos nunquam passus sum carere necessariis, atque nostis illud: *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos: & posui vos, ut eatis, & fructum adferatis &c.* Iob 15. v. 16.

L. D.

Videmus, Quomodo Christus non tantum Apostolis, sed & nobis omnibus, qui Christiani dicimur, exhibuerit sese luculentum Speculum singularis Humilitatis. Hoc docent Verba explicata dicente Christo: *Ego vero &c.* Speculum pellucidum Humilitatis eximiae est Christus I. Si confideremus Personae Dignitatem; Humiliavit enim sese magnus ille Propheta totius Mundi, de quo Moyses: *Prophetam de gense tua, & de fratribus tuis, sicut me, suscitabis tibi Dominus Deus tuus, ipsum audiam.* D. uer. 18. v. 15. Humiliavit sese insignis ille Rex Sionis, de quo Jeremias cap. 23. v. 5. & 6. *Ecce, dies veniens, dicis Dominus, & suscitabo David germen justum: & regnabit Rex, & sapiens erit: & faciet iudicium & iustitiam in terra: In diebus illis salvabitur Iuda, & Israel habitabis confidenter.* Humiliavit sese Archipastor & Pontifex novi Testamenti, de quo Ex. ch. 34. v. 16. *Quod perierat, requiram, & quod abjectum erat, reducam, & quod confectum fuerat, alligabo, & quod infirmum fuerat, consolidabo: & quod pingue & forte custodiam, & pascam illas in iudicio.* Insigniter sese quidem humiliavit Abraham, Pater credentium, dum procubuit Viris apparentibus, obtulit aquam pro pedibus & panem apposuit, de quo Gen. 18. v. 3, 4. & seq. at quid Abraham ad Christum Prophetam & Regem & Pontificem, qui etiam Typo Christi Melchisedeco obtulit decimas, subterviit, & ab illo benedictionem accepit Ebr. 7. v. 6. & 7. Speculum pellucidum eximiae Humilitatis est Christus juxta explicata II. si consideremus Maximas Profunditatem, ministravit enim ille toti generi humano Verbi predicatione & Informatione, ut etiam dicat: *Ego te clarificavi super terram: opus consummavi, quod dedisti mihi, ut faciam. Manifestavi nomen tuum hominibus.*

nibus, quos dedisti mihi de mundo. *Iob. 17. v. 4, & 6.* Ministravit ille toti generi humano Baptismi Institutione, ut eo lavaretur à sordibus, unde *Paulus Ephes. 5. v. 25, 26, 27.* Christum dilexit Ecclesiam & seipsum tradidit pro ea; ut illam sanctificaret, mundans eam lavacro aque in verbo vite. &c. Ministravit toti generi humano ille *Eucharistia* ordinatione, in qua sub vili Symbolorum panis & vini schemate exhibet corpus & sanguinem & testatur *Iob. 6. v. 54. & 55.* Qui manducat carnem meam & bibit sanguinem meum, habet vitam æternam &c. Insigniter quidem sese humiliavit *Moses* Rex populi, dum scilicet operose populum de Voluntate DEI informavit per mare rubrum traduxit, & *Manna* precibus in deserto impetravit, de quo *Paulus 1. Cor. 10. v. 1, 2, 3. & seq.* At quid *Moses* ad Christum, qui ministravit prædicando per suos baptizando & Cœnam instituendo solusque dicere potuit: Qui credit in me habet vitam æternam; ego sum panis vite. Patres vestri manducaverunt manna in deserto, & mortui sunt. Hic est panis de celo descendens, ut si quis ex ipso manducaverit, non moriatur. ex *Iob. 6. v. 48, 49, 50.* Speculum pellucidum eximie humilitatis est Christus juxta explicata III. si consideremus Apostolorum Qualitatem, fuerunt enim & illi & nos sumus nil nisi Discipuli, quorum Prophetia est ex parte & Scientia *1. Cor. 13. v. 9.* Fuerunt illi & nos sumus nil nisi servi, qui circumcincti expectant Dominum *Luc. 12. v. 36.* Fuerunt illi & nos sumus nil nisi Clientes ex multis beneficiis, qui agnoscere tenentur illud: Daute te illis colligent, aperiente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate. *Psal. 104. v. 28.* Insigniter quidem sese humiliavit *Elisa* magnus Propheteta, dum inserviit *Elie*, eundem fuit infecutus, atque aquam affudit lavanti manus, ut constat ex *2. Reg. 3. v. 11.* At quid *Elisa*, qui ministravit Domino suo ad Christum, qui minister fuit inter suos, qui Discipuli, servi & clientes, nec digni ut corrigiam solverent, *Iob. 1. v. 27.*

USUS I. DEHORT.

SI tam luculentum Speculum eximie Humilitatis se exhibet Christus, peccant graviter, qui in illud non respiciunt,

ciunt, sed, si in Ecclesia nostri aliquam dignitatem, commissos volunt servos reddere & in faciem verberare, de quibus 2. Cor. 11. *vers. 20.* memores illi deberent esse illius Petri : *Pascite, qui in vobis est, gregem DEI, non coactè, sed spontaneè, secundum Deum: neque turpi lucri gratia sed voluntariè; neque ut dominantes in cleru, sed forma facti gregis ex animo.* 1. Epist. cap. 5. v. 2. & 3. Peccant graviter, qui in illud non respiciunt, sed in officio languent, non ministrant, sunt pigri, & dormiunt, quales describuntur *Esaia 56. v. 10.* memores illi deberent esse illius *Zacharia cap. 11. v. 17.* Pastori nihili, derelinqenti gregem: *gladius super brachium ejus, & super oculum dextrum ejus, brachium ejus, & oculus dexter ejus prorsus arefceret, omnino obscurabitur.* Peccant graviter, qui in illud non respiciunt, sed inter fratres eminere volunt, & imperare, *effertunt se supra Deum & quasi ubi vult, sedent in Templum DEI 2. Th. 2. v. 4.* memores illi deberent esse illius Christi: *Non vocemini magistri, quia magister vester unus est, Christus; qui major est vestrum, erit minimus vester; qui autem exaltaveris nec humiliabitur &c. Matth. 23. v. 10, 11, 12.*

USUS II, ADHORT.

SI tam luculentum Speculum eximia Humilitatis se exhibuit Christus, respiciamus in illud oculis Fidei, atque agnoscantes Prophetam & Pontificem, qui sanguinem fudit pro nobis, illum applicemus cordibus nostris, certi, quod ex lacu nos duxerit ille Rex Sionem *Zachar. 9. v. 11.* respiciamus in illud oculis gratitudinis pro tot Ministeriis atque dicamus: *Dignus est agnus qui occisus est, accipere virtutem, & divinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem.* ex *Apoc. 5. v. 12.* denique respiciamus in illud oculis humilitatis, atque Exemplar infundamus nostræ vitæ & conversationi, juxta illud Pauli: *Nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed in humilitate, superiores sibi invicem arbitrantes, non quæ sua sunt singuli considerantes, sed & ea, quæ aliorum: Hoc enim sentite in vobis, quod & in Jesu Christo &c. Philip. 2. v. 3, 4, 5, 6, 7.*

USUS III. CONSOLAT.

SI tam luculentum Speculum eximiæ Humilitatis se exhibuit Christus, bono sint animo, qui illud illius monitum observant *Matth. 11. v. 29. Tollite jugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde &c.* Si angat *Lapsus* protoplastorū, ex quo humiliati sumus valde, ut conquerendū: *Mastum factum est in dolore cor nostrū, idē contenebrati sunt oculi nostri, Corona capitis nostri decidit &c.* ex *Thoren. 5. v. 16.* novimus Christum sese humiliasse Prophetam, Regem & Pontificem, atq; suā humiliatione nos exaltare, esse illum Principem inter Reges terræ, de quo *Apoc. 1. v. 5. & 6.* Si angat peccatum originale ex lapsu, quod totos nos scdat & commaculat, ut conquerendum: *Quid est homo ut immaculatus sit, & ne justus appareat natus de muliere? &c.* ex *Jobi 15. v. 14, 15, 16.* novimus Christum sese humiliasse, modis & mediis omnibus nobis serviisse, atque suā humiliatione nos exaltare, esse illum, qui & *pauperibus Evangelium* predicavit *Matth. 11. v. 5.* & veniat adhuc ad nos non tantum per *Aquam Baptismi*, ut nos lavet à sordibus, sed & *sanguinem Eucharistiae*, ut fidem infirmam fulciat *1. Iohan. 5. v. 6.* Si denique angat fructus vetitus ex lapsu & peccato, ignorantia in intellectu, servitus legalis, defectus bonorum, ut conquerendum: *Scimus, quacunq; Lex loquitur, his, qui in lege sunt, loquitur: ut omne os obstruatur, & subditus fiat omnis mundus DEO. Omnes enim peccaverunt, & egens gloria DEI.* ex *Rem 3. v. 19. & 23.* novimus Christum se humiliasse inter nos suos Discipulos, Servos & Clientes, atque humiliatione suā nos exaltare, esse illum, qui facturus, ut post ænigma videamus *1. Corintb. 13. v. 12.* liberi simus *Job. 8. v. 36.* & coronandi bonis, juxta illud: *Ego sum Alpha & Omega, initium & finis &c.*
Apoc. 21. v. 6, & 7. AMEN.

FERIA MATTHÆ 1,
MATTH. IX ψl. 12.

Ο ὃ ἴσους ἀκούεις ἔπεν αὐτοῖς,
Οὐ χρειαζέσθαι οἱ ἰσχυρότεροι ἰατρῶν,
ἀλλ' οἱ κακίως ἔχοντες.

*At Jesus ubi audiuit, dixit
illu, Non opus habent hi qui
validi sunt medico, sed qui ma-
le habent.*

Infigue Specimen medicæ Artis quondam exhibuit Elifa Propheta, accedentibus enim illum Viris ex Jercho & conquerentibus de aqua amara & terra sterili, iussit adferre vas novum & sal, atque hoc adhibito Medio aquas curavit, Incolis subvenit, de quo 2. Reg. 2. v. 19, 20, 21. Infigue Specimen medicæ Artis exhibuit Elifa, quia indutus erat virtute ex aleo. Secutus erat ille Magistrum, petierat ut Spiritus ipsius duplici mensurâ sibi impertiretur, vidit etiam illum ascendentem; quapropter cum obtinisset, quod petierat, contestim se exhibet sapientem verbo, potentem opere, ut Syracida de illo dicat cap. 48. v. 131 & 14. Insignis Specimen medicæ Artis exhibuit Elifa, quia vils medio fuit usus. Iussit ille adferri Vas novum & Sal in illo, ut moliretur omnem suspensionem de vase vel medio recondito & subducto Elia Magistro suo, progrediensque ad fontis scaturiginem iniecit sal, atque ita aquas & homines curat, planè contra Naturam, ut Elia imponendo ficus buboni, de quo Elia 38. v. 21. Infigue Specimen medicæ Artis exhibuit Elifa, quia feliciter curavit aquas. Erat fons ille sive aqua Jerunchina salis & amara vel ob viciniam Maris mortui, ex quo aliquid affluxit, vel ex Regionis Indole, quia fodinæ salis in illâ, unde etiam ille tractus juxta hanc partem sterilis, & si Josepho fides, etiam Incolæ loci; quapropter, dum immittit sal Propheta & insuper dicit: Sic ait Dominus sano aquam hanc, ut non sit inde deinceps mors aut abortus, contingit, ut ad dictum contestim compareat factum, juxta illud: Ipse dixit, & facta sunt; ipse mandavit, & creata sunt. Psalm 33 vers. 9. Ut Medicus singularis fuit V. T. hic Elifa Israelita & Incolu Hierunchinu, ita Christus Medicus eminentissimus N. T. Iuis, qui ipse dixit: Hic qui

valent, non opus est Medico, cum itaque expendimus sententiam, nunc tantum Nomen hoc amabile considerabimus οὐν Θεῷ.

EXEGESIS.

QUOD gemma in auro, id Titulus nostri Messiz in hoc solatio fluo dicto, dum dicit: *Hic qui valent non opus est Medico*, respicit autem Christus hoc honorifico titulo primò, ad suam Personam & Officium, dum scil. loquitur contra *Phariseos* murmurantes, qui vulnera non obligabant, atque docere vult se esse talem Medicum, qui *sciat* probè prò aliis subvenire & mederi, longè melius Medicis *Ægypti* famigeratissimis, quos etiam adhibuit *Joseph*, de quo *Gen. 50. v. 2. & 3.* se esse talem Medicum, qui *pronus* sit prò aliis in infirmos, longè melius *Lucia Medico*, qui propensionem suam erga *Colossenses* contestatus fuit per *Paulum* Salutatione Christianà *Coloss. 4. v. 14.* se esse talem Medicum, qui *possit* omni infirmitati & morbo occurrere, longè melius *M. dicit Galilea*, qui quidem omnem substantiam exhauserunt *Hæmorrhousæ*, nec tamen curarunt *Marc. 5. v. 26.* Secundò respicit Christus hoc honorifico titulo ad Media, quibus utitur, dum scil. alloquitur *Matthæum*, & dicit, *Sequere me*, hocque potenti Verbo cor immutat, & præterea accumbit cum Publicanis, atque edit & bibit cum illis, prout quidem totum illius Officium Propheticum constitit in adhibitione & applicatione Mediorum gratiæ, ita ut primum quidem illud aggrediens baptizaret passim per Discipulos *Ioh. 4. v. 1, 2, & 3.* ut postea intra fines *Decapolewæ* digitos immiserit surdo in Symbolum Verbi, quòd scil. illud efficax cum DEI digito junctum, & sensus hominis aperiat, vitam & Spiritum conferat, *Marc. 7. v. 33,* & tandem dixit aperte, quòd caro & sanguis fusus sint cibi & potus contra mortem, in vitam æternam *Ioh. 6. v. 51. & seq.* Tertio respicit Christus hoc honorifico titulo, ad infirmos & ægros, quos curare intendit, dum non vult valentes, sed illos qui laborant, quos curet; curavit enim omnes morbos, unde etiam *Matthæus* de ipso: *Obrulerunt ei omnes male afflitos, variis morbis & cruciatibus desectos, & demoniacos, & lunaticos, & paralyticos, sanavitque eos. Matth. 4. v. 24.* curavit juxta Corpus & Animam, nec tantum paralyticum jussit surgere corporaliter, sed & *Matthæum* sequi spiritualiter, atque ostendit se esse illum, qui

qui peccatores recipiat *Luc. 15. v. 2.* curavit deniq; temporaliter & eternaliter atque completè, unde *Matthæus* refert illos, qui simbriam vestimenti attigerunt, sanos factos esse, ut indicet in hac vitâ, dum attingimus simbriam, sanari nos inchoatè, cum autem ipsum de facie ad faciem visuri & apprehensuri consummatè esse sanandos *Matthæus 14. v. 36.*

L. D.

Videmus, Quàm fundamentaliter dictum à Moysè Dominum Medicum nostrum, *Exod. 15.* In rei veritate Christus est unicus cœlestis Medicus I. ex Qualitatum Appropriatione, quia ipse est Medicus omniscium, qui omnia novit & penetrat, in quo omnes thesauri &c. *Coloss. 2. v. 3.* quia ipse est Medicus optimus, qui propensus in omnes infirmos, quique vult ligare & omnia facere, quæ conducunt *Exerc. 34. v. 16.* quia ipse est Medicus omnipotens, qui morbos quoscunque potest tollere, qui virtus & Spiritus instructus *Act. 10. v. 38.* Erat quidem etiam Medicus Moyses, qui novit aliquid in Regno naturæ, fidus fuit & propensus erga suos, & potens miraculis, injiciendo lignum curans & Israelitas & Aquas *Exod. 15. v. 25.* At quis Moyses erga Christum, omniscium, optimum, omnipotentem, de quo *David Psalm. 147. v. 3, 4, 5.* sanat fractos animos, ac obligat in doloribus eorum, supputans numerum stellarum, quotquot sunt nom nibus vocans, magnus est Dominus noster &c. In rei veritate Christus est unicus cœlestis Medicus II. ex Mediorum Dispositione; Ordinavit enim Baptismum, ut in Exordio vitæ ablueremur à lepra peccati, juxta illud *Pauli: Christum dilexit Ecclesiam & semetipsum exposuit pro ea, ut sanctificaret eam, ab eo purificatam lavacro aquæ per verbum &c. Eph. 5. v. 25, 26, 27.* Ordinavit Verbum Evangelii digitum divinum, ut sensus referantur nostri, & cor vivificaretur, juxta illud: *Neque herba, neque malagma curavit eos, sed tuum, Domine, sermo qui sanat omnia. Sap. 16. v. 12.* Ordinavit denique Eucharistiam, ut vires fidei & Spiritus roborâ confirmarentur, juxta illud: *Frumentum juvenis & mustum facundas faciet virgine. Zach. 9. v. 17.* Erat quidem etiam Medicus Elia, qui disposuit & Medium subministravit Naamano, ut pergeret ad Jordanis undas *2. Reg. 5. v. 10.* At quis Elia ad Christum Medicum, qui ordinavit & Baptismum, & Verbum, & Cœnam, & dicere potuit: *Spiritus Jehovæ super me;*

et quod unxit *Jehova* me ad evangelizandum mansuetis, ad obligandum fractos animo &c. *Esaia* 61. v. 1, 2, 3. In rei veritate Christus est unicus cœlestis Medicus III. Ex Curæ Perfectione; Curat enim omnes Morbos, per defectuum corporalium lulationem, & implet illud: *Dicite inconfidatis animo, confirmamini, ne timeatis, ecce Deus vester, ultio advenis, retributio DEI, ipse advenis servaturus vos. tunc aperient se oculi cæcorum, & aures surdorum patefient &c. Esaia* 35. v. 4, 5, 6. Curat Morbos non tantum Corporis, sed & Animæ per peccatorum remissionem, & implet illud: *Ecce ego faciens ut assurgat ad justam constitutionem & sanitatem curabo eos, & revelabo eis abundantiam pacis &c. & mundabo eos ab omni iniquitate ipsorum &c. Jerem.* 33. v. 6, 7, & 8. Curat hic in tempore inchoato, & curat tunc consummate per Resuscitationem mortuorum ad vitam, & implet illud: *Vita restituet nos post biduum, die tertio excitabit nos, & vivemus coram ipso. Osee* 6. v. 2. Erat quidem etiam Medicus *Raphael*, qui non tantum in viâ curavit, sed & domi juniorem & seniore *Tobiam*, de quo *Tobia* 8. v. 11. & 13. At quis *Raphael* erga Christum, qui omnes morbos corporis & animæ hic & æternum tollit, *cujus folia etiam proficiunt ad sanitatem Gentium?* *Apoc.* 22. v. 2.

USUS I. DEHORT.

SI Christus in rei veritate unicus Medicus cœlestis, peccant gravissimè, qui illo non contenti, ad alios quoque Medicos animæ sese convertunt, similes *Assa*, de quo 2. *Paral.* 16. v. 12. experientur illi aliquando, quod in crescente Animæ necessitate & vulneribus omnes illi sint *Medici inutiles* *Job* 13. v. 4. Peccant gravissimè, qui Media Gratiz hujus Medici vilipendunt & contemnunt, similes *Naamano* qui dixit: *An non melior est Amana & Pharphar flumina Dawasci omnibus aquis Israelis? an non possem me lavare me illis ut mundus essem.* 2. *Reg.* 5. v. 12. experientur illi aliquando, quàm verum illud quod Christus dixit: *Qui credideris & baptizatus, fueris, Salvus eris, qui verò non credideris, condemnabitur.* *Matth.* 16. v. 16. Peccant gravissimè, qui Morbum nolunt agnoscere non se numerare inter infirmos, sed validis, similes *Ephraïmo*, de quo *Osa* 7. v. 1, & 2. experientur illi aliquando sequelam moris temporalis & æternæ, illudque *Jerem.* 8. v. 15. *Expecto pacem, sed nihil erit boni, semper curatio, sed ecce advenit tenebræ,*

USUS

USUS II. ADHORT.

SI Christus in rei Veritate unicus ille Medicus cœlestis, accedamus nos ipsum Corde fiduciali, atque agnoscamus ipsum esse *Magistrum ad salvandum*, *Esaia 63.* esse Magistrum illum, cui dicendum: *Scimus te à Deo venisse Magistrum.* ex *Job. 3. v. 2.* Accedamus nos ipsum Corde humili, atque agnoscamus ipsum habere Media Gratiz, ex quibus Salus & Spiritus vitæ nostræ, *Esaia 38.* esse illum, qui precibus fatigandus, *ut conseruet nobis Verbum.* *Jeremia 15. v. 16.* Accedamus nos ipsum Corde grato atque agnoscamus illud: *Omnia benè fecis: facis, ut & surdi audiant & muti loquantur.* *Marc. 7. v. 37.* esse illum cui acclamandum cum *Davide: Benedic anima mea Jehova, & ne obliviscaris ullius beneficiorum ejus, qui condonat omnes iniquitates suas, qui medetur omnibus morbis suis &c.* ex *Psalm. 103. v. 2, 3, 4, 5.*

USUS III. CONSOL.

SI Christus in rei Veritate unicus ille Medicus cœlestis, bono sint animo, etiam illi quibus conquerendum: *Totum caput confectum est eadem agitudine, & totum cor languidum. à planta pedis usque ad caput, non est integritas &c.* ex *Esaia 1. v. 5, & 6.* Quamvis primi parentes nostri fuerint vulnerati à Diabolo, ut miser ille incidens in latrones viator *Luc. 15.* & nos quandoque petat ignis totus & sanctos *Eph. 6. v. 16.* novimus Christum superiorem esse Scientia, fidelitate & potentia medendi, esse illum qui *caput Serpentis*, in quo, Venenum contriverit *Gen. 3.* esse illum qui venit ut diaboli opera destrueret *1. Job. 3. v. 8.* Quamvis *Mundus* à dextris & sinistris agat, partim oculorum carnis Voluptatibus & Fastu nos corrumpere tentet *1. Job. 2.* partim persecutionibus & adversitate, ut conquerendum: *An opobalsami nihil est in Gihade? an medicus ullus est ibi? &c.* ex *Jeremia 8. v. 22.* novimus Christum superiorem esse Mundo & Medicis, quibus nos vult inficere, *pidon &c.* inhalare, esse illum qui dicat ipse: *Job. 16. v. 33. Confidite, ego vici mundum.* esse illum qui Cruce nobis Mundi Affectum expectoret, atque amara potione succurrat *Jer. 8. v. 14. 1.* Quanquam denique omnes corpore & Animo sumus infirmi Corpore quandoque, similes illi *Egyptio in Campo,* de quo *1. Sam. 30.* animâ verè toti ægri, ut dicendum: *Mortifera contra-*

Bio tua; agerrima percussio tua. ex Jer. 30. v. 12. novimus Christum esse superiorem Cura Animæ & Corporis, sanare hic, sanare ibi, esse illum de quo: Morbos nostros ipse perulit, & dolores nostros bajulavit &c. Esaiæ 53. v. 4, & 5. esse illum qui post resurrectionem absterlus omnes lacrymas, ut nulla Mors superfit & cætera Apoc. 21. v. 4. Finimus ergo ex Jer. 17. v. 14. Sana me Jehova, & sanabor, serva me & servabor, quia laus mea ei. AMEN.

FERIA SIMONIS ET JUDÆ,

JOH. XV. v. 20.

Μνημονεύετε τῷ λόγῳ, ὃ ὁ γὰρ εἶ-
πον ὑμῖν, Οὐκ ἔστι δούλος μου ἢ
κυρίου αὐτοῦ, οἱ μὲν εἰδότες, καὶ ὁ
μὲν δυνάστης, οἱ δὲ τὸν λόγον μου ἀπε-
σταν, καὶ τὸν ὑμέτερον τῆρήσουσιν.

*Mementote sermonis quem
ego dixi vobis. Non est servus
major domino suo. Sime perse-
cuti sunt, & vos persequentur:
si sermonem meum servaverunt,
& vestrum servabunt.*

Quaquam Isaac fuerit filius bonæ indolis & animæ præditus in bonos mores propensâ, à DEO nihilominus & in se, & in suis coactus est pati persecutionem & subannationem ab Ismaele & Ismaelitis, de quo Gen. 21. v. 9. Sustinuit persecutionem primùm omnium etiam in tenerâ ætate Isaac. Erat ille Filius liberæ, Sara Principis, filius promissionis, & tamen coactus fuit lannas & ludibria pati, non enim quocunque modo fuit derisus, sed amarulentâ quadam intermixta, & cum Isaac à ridendo nomen acceperit in lætitiæ signum à Matre efficta, ideoque irrisus fuit, cōtemptim habitus, illusus tum verbaliter tum realiter, ut & fraus, & vis, & illusio, & confusio concurrerint, ut quidem eo modo loquitur Potipharis Uxor Gen. 39. v. 17. Sustinuit persecutionem Isaac ab Ismaele. Erat hic Ismael ex Ancillâ *Ægyptia* Hagare natus, fero & contentioso Ingenio, à quo diversus Isaac mitissimæ Mentis & placidi animi, quapropter aggreditur ferox ille homo Isaacum, ingenium & Affectum denudat, opere ipso insultat, atque ostendit, quàm verum illud, quod quondam *Angelus* dixerit *Matri* errabun-
dz in

dæ in Deserto: *Hic erit servus Homo, manus ejus contra omnes, & manus omnium contra eum.* Gen. 16. v. 12. Sustinuit denique persecutionem ab Ismaele non tantum Isaac, sed & Isaacidæ ab Ismaelitibus & illius propagine. Erant *Isacida* discreti ab *Ismaele* & *Ismaelitæ*, ut autem Isaac persecutus fuit *Isaacum*, ita *Ismaelita* *Josephum* ex *Isaaco* per *Jacobum* oriundum emerunt, in *Egyptum* duxerunt & turpiter vendiderunt; imò *Midianita* & *Arabæ* oriundi ex *Ismaele* etiam *Israelitæ* fuerunt infensi &, ut quidam volunt, Saraceni sive *Hagareni* ex hoc *Ismaele* descendentes *Mahomedi* se submiserunt, atque Christianæ Religionis ejusque Cœtibus adhuc dum insultant, nos persequuntur & excindere desiderant, non aliter ac quondam *Midianitæ* *Israelitas*, de quo *Judic. 7. v. 12.* Cum itaque *Paulus* *apostolus* & hunc Risum *Ismaelis* *διωγμὸν* dicat, jurgium, Contentionem, persecutionem, scribens ad *Galatas*: *Quemadmodum is, qui secundum carnem genitus fuerat, persequabatur eum, qui natus erat secundum spiritum; ita & nunc fit.* cap. 4. v. 29. cui respondet persecutio Christi & suorum à Mundo, quapropter hunc *διωγμὸν* spectabimus *ὁν* *Θεὸς*.

EXEGESIS.

Dixerat Salvator noster Mundum odio habiturum Apostolos, dixerat *Servum* non esse majorem Domino, indicarat quòd ipse suaderet idem etiam expectandum Suis, ab Affectu itaque Mundi progreditur ad actum & subjicit: *Si me persequenti sunt & vos persequentur.* In quibus Verbis observandum, I. quòd dicat sese fuisse persecutioni obnoxium; persecuti enim sunt ipsum *Judæi* ita, ut vitam illi adimere voluerint, juxta illud: *Persequabantur Judæi Jesum & quærebant eum interficere.* Joh. 8. v. 16. & 18. persecuti sunt ipsum ita, ut famam illius contaminare & invisum omnibus reddere voluerint, juxta illud: *Nonne bene dicimus nos, quia tu Samaritanus es & demonium habes.* Joh. 8. v. 48. persecuti fuerunt ipsum ita, ut Exilium intendere voluerint, de loco in locum ejecerint, juxta illud: *Quærebant te Judæi lapidare. & iterum vadis illuc.* Joh. 11. v. 8, 11. Observandum quòd respiciat ad Mundum, qui persecutus fuerit non tantum Ipsum, sed & suos, per quem principaliter intelligi *Judæos* obstreperos, consequenter verò omnes illos, qui ejusdem sunt generis & logenii, tales homines, qui Verbi vim non ad-

mittunt & *Spiritu Mundi* reguntur, de quo *1. Cor. 2. v. 12.* tales homines, qui *Voluntate* & *Affectu* adhærent Mundo, qui *rotas in maligno positis* *1. Job. 5. v. 19.* tales homines, qui *opera Mundi* & tenebrarum patrant, se eidem conformant, atque tanquam malæ Arbores malos fructus ferunt, ut Christus ipse loquitur *Matth. 7. v. vers. 17.* III. Observandum, quoddam dicat suos quoque fore persecutioni obnoxios, non meliorem sortem fore *Membrorum* quam *Capitis*, *Discipulorum* quam *Magistri*, *servorum*, quam *Domini*, ideoque futurum, ut tales etiam illos prosequantur, atque vitæ illorum insidentur, atque illam tollere gestiant, ut quidem hæc vox ita à *LXX. Interpretibus* usurpatur *Levit. 26. v. 7.* illos persequantur atque nomini illorum omnia intentent, infames reddere desiderant, & Supplicio dignos, ut quidem hæc vox ita occurrit usurpata à *LXX. Interpretibus* *2. Sam. 21. v. 5.* illos persequantur, atque de loco in locum pellant, tanquam terrâ indignos propellere gestiant, ut quidem hæc Vox ita à *LXX. Interpretibus* usurpatur *Esaia 17. v. 13.*

L. D.

VIdemus, Quàm non insolitum sit, quàm frequens & consuetum, ut pii sint persecutioni obnoxii. Familiaris est piis, esse obnoxios persecutioni I. ex prævio Christi Exemplo. Fuit Salvator noster ipsius *Vita auctor*, nihilominus sensit persecutionem usque ad Mortem, *Caipha* dicente: *Exedit nobis, ut unus moriatur homo pro populo.* *Job. 11. v. 50.* fuit Salvator noster *Splendor Gloria divina*, nihilominus sensit persecutionem, usque ad famæ Abolitionem ipso de hoc conquerente: *Veni Johannes, neq. manducans neque bibens, & dicunt: Demonium habes. Veni filius Hominis manducans & bibens, & dicunt: Ecce Homo vorax & peccator vini.* *Matth. 11. v. 18, & 19.* fuit Salvator noster *Dominus omnis Terræ*, nihilominus sensit persecutionem usque ad Exilium & fugam de loco in locum, juxta illud *Matth. 2. v. 13, & 14.* Ut *Elia* obnoxius fuit persecutioni achabicæ ita, ut & vitæ & famæ & præsentis illius insidiæ struerentur, adeoque secedere coactus fuerit in desertum, de quo *1. Reg. 19. v. 3, & 4.* ita Salvator noster obnoxius fuit persecutioni judaicæ, ut & vitam & famam & præsentiam in terris tollere desiderarint adversarii, & tandem dixerint *crucifige, crucifige, tolle de terra hunc De-*
ceptorẽ

ceptorem *Marc. 15. v. 13, & 14.* Familiare est Piis esse obnoxios persecutioni II. ex perverso Mundi Ingenio, non enim convenit filiis seculi cum filiis Lucis, cum sint homines ratione *Intellectus cæci*, ut *Paulus* illos describit *Eph. 4. v. 18.* ratione *Voluntatis & appetitus* in terrena & Mundum propensi, ut *Paulus* illos describit *Philip. 3. v. 19.* ratione actionū & operum mali, ut *Paulus* illos describit *Rom. 2. v. 22, 23.* Ut quondam *Jacob* fuit obnoxios persecutioni *Esau*, quia hic diverso fuit animo ingenio, propensione, & studii Genere, actionibus & operibus, ut constat ex *Gen. 26. v. 27.* ita quoque *Salvator noster* & ipsius *Discipuli*, omnesque & singuli, qui eidem adherent persecutioni sunt obnoxii, quia filii seculi longè alio gaudent Ingenio & Affectu, & describuntur, quod *desperantes semet ipsos tradiderunt impudicitia in operationem immunditiae omnis, in avaritiam.* *Eph. 4. v. 19.* Familiare denique est piis esse obnoxios persecutioni III. ex conformi Christianorum Fato. Cum enim *servus* non sit supra *Dominum*, ideoque non meliore forte gaudent, sunt illi Membra hujus Capitis, quapropter illis est quoque dicendum: *Propter te mortificamur tota die.* ex *Rom. 8. v. 36.* sunt illi *Discipuli* hujus *Magistri*, quapropter illis quoque est dicendum: *In omnibus exhibeamus nosmet ipsos, sicut Dei ministros per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam.* ex *2. Cor. 6. v. 8.* sunt illi *servi* hujus Domini quapropter illis quoque dicendum: *Maledicimur & benedicimus. persecutionem patimur & sustinemus. Blasphemamur, & obsecramus.* ex *1. Cor. 4. v. 12, 13.* Ut quondam *Elisa* cum suis idem sensit quod expertus fuit *Magister* ipsius *Elia*, & etiam pueri ipsum describunt *2. Reg. 2. v. 23.* ita Christiani obnoxii sunt persecutioni filiorum seculi, nec melioris sortis quam *Magister* & *Caput* illorum, qui dicunt: *Non est discipulus super Magistrum, nec servus super Dominum suum.* &c. *Matth. 10. v. 24, 25.*

USUS I. DEHORT.

SI familiare est piis obnoxios esse persecutioni, caveamus, ne faciem nostram avertamus à Christo persecutionibus obnoxio, ad Diabolum, qui Regna Mundi ostentat, & gradia pollicetur *Matth. 4. v. 8.* memores illius: *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno DEI.* *Luc. 9. v. 62.* Caveamus, ne filiis seculi, qui tam perversi sunt ingenii, nos assimil-

mus, atque nos ut *Demas peramus*, de quo *Paulus 2. Timoth. 4. v. 10.* memores illius *Pauli: Nolite conformari huic seculo; sed reformamini in novitate sensus vestri, ut probetis quæ sit voluntas DEI bona & beneplacens; & perfecta. Rom. 12. v. 2.* Caveamus denique nè tempore persecutionis mollescamus, petrosa corda habentes *Luc. 8. v. 13.* memores illius: *Iustus ex fide vivet, at si quis se subduxerit, non probet enim animum suum. Ebraeor. 10. v. 38.*

USUS II. ADHORT.

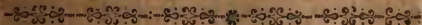
SI familiare est piis obnoxios esse persecutioni, studeamus, ut semper respiciamus *fidei oculo in Christum*, juxta monitum illud *Eb. 12. v. 2. & 3.* Studeamus, ut à Mundo ejusque Genio nos abstrahamus, juxta monitum illud: *1. Cor. 7. v. 29, 30, 31. Sinite, qui habent uxores tanquam non habentes, & qui sinit, tanquam non sientes &c.* Studeamus denique, ut patienter persecutiones seculi feramus, juxta monitum illud: *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum DEI, Actor. 14. v. 22.*

USUS III. CONSOL.

SI familiare est pijs obnoxios esse persecutioni, bono sint Animo omnes pii, qui norunt illud: *Omnes qui pie volunt vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur. 2. Tim. 3. v. 12.* Si Diabolus nos retrahere nitatur ab Exemplo Christi ad Mundum tanquam *DEUS seculi 2. Cor. 4. v. 4.* novimus Christi faciem & Exemplum longè illustrius, ingeminare illum illud: *Nonne hoc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam. Luc. 24. v. 26.* atq; succinere illi *Paulum: Fidelis sermo: si commoremur sumus, & convivemus, si sustinemus & conregnabimus. 2. Tim. 2. v. 11, 12, 13.* Si filii seculi ab adversitatibus ad voluptates nos movere nitantur atque ingeminent illud: *Omni præciosam substantiam reperiemus, implebimus domos nostros spoliis &c. Proverb. 1. v. 13. & 14.* novimus nos esse filios Lucis, diversi Affectus, quibus dictum: *Ambulate dum lucem habetis, ut non vos tenebra comprehendant. Job. 12. v. 35.* quibus promissum: *Ego sum Lux mundi; qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vite. Job. 8. v. 12.* Si denique ipsa Caro tiullet, persecutiones pati nolit, atq; illud inge-

ingeminet: *Eccē, ipsi peccatores & abundantes in seculo obtinuerunt divitias. Et dixi: Ergo sine causa justificavi cor meum, & lavi inter innocentes manus meas &c. Psalm. 73. v. 12, 13, 14. novius ferrum non esse supra Dominum, ita nos conformari capiti, atque posse nos illud Christi nobis applicare: Beati, qui perfectionem patiuntur, propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum celorum. Matth. 5. v. 10, 11, 12. posse dicere nos confidenter cum Paulo: In omnibus affligimur, & non coarctamur, hesitamus, ac non prorsus haremus, perfectionem patimur, sed nos derelinquimus, humiliamur, sed non confundimur, disjici-mur, sed non perimus &c. ex 2. Cor. 4. v. 8, 9, 10.*

AMEN, AMEN.

I N D E X

LOCORUM COMMUNIUM.

Dominica I. Adventus.

Quomodo in Spirituali ingressu Regis Sionā nos gerere debeamus de-centē & debitē.

Dominica II. Adventus.

Quam expleto tempore, in quo vivit humanum genus, futurum sit Ma-jestas-ticum Adventus Salvatoris nostri ad Iudicium extremum.

Dominica III. Adventus.

Quam solidē & egregiē Christum sese demonstravit verum illum Messiam, qui non solum homo sed & summus & aternus DEVS.

Dominica IV. Adventus.

Quam laudabilē Constantiā ex Iohanne Baptista reluxerit?
In Festo Nativitatis.

Quomodo Ecclesia IESVM Christum circa hoc latum & salutare tem-pus soleat excipere.

In Festo Circumcisionis.

Quam grande Mysterium sit Conceptio, quod tanquam initium Salu-tis nostrae in initio huius anni probe expendendum & considerandum.

Dominica I. post Epiphaniā.

Quomodo iuventutē literata ad exemplum CHRISTI se debeat com-pare-re, ostendere & exhibere.

Ecc 3

Domi.

Dominica II. post Epiphaniz.

Quid in desponsatione nostra prima cum DEO eximii compareas, praesens sit & in usum nostrum à DEO sit constitutum.

Dominica III. post Epiphaniz.

Quomodo si Crux premas vel nos vel nostram familiam, praprimis in morbis nos debeamus gerere & exhibere.

Dominica IV. post Epiphaniz.

Quàm Ventus adversitatum & fluctibus Crucis ad summum surgentibus illis, qui sunt in Navi Ecclesia, se prudentem, potentem, & gratiosum exhibeat Salvator noster.

Dominica V. post Epiphaniz.

Quomodo prudenter agatur cum Hæreticis errantibus & devius à Veritate.

Dominica VI. post Epiphaniz.

Quàm sublime Spectaculum exhibitur fuerit Apostolis, in quo omni Oculi humanus bebescit, cuius excellentiam satius admirari & penetrare nequit.

Dominica Septuagesimæ.

Quòd Vocatio ad Opus Domini non tantum Ministrorum & Pastorum sed etiam aliorum sit liberum, sine Merito, atq; merè gratiosum Opus.

Dominica Sexagesimæ.

Quàm felix sit Ecclesia Electorum pra illis, qui Via, petra, & spinis in multitudine externa comparantur.

Dominica Esto Mihi.

Quomodo quandoq; Affectus mentem obnubilet, aciem illius non tantum naturalem sed & spiritualem obrundat.

Dominica Invocavit.

Quàm non tantum vigil sit oculus DOMINI super suos, sed etiam Pii præsidium firmissimum (Echuß und Truß) habeant in praesentia Angelorum.

Dominica Reminiscere.

Quanta prerogativa gratia dignatus fueris Christus populum Iudaicum.

Dominica Oculi.

Quàm solide se demonstraris Christus se procul esse ab omni commercio cum Diabolo.

Dominica Lætare.

Quomodo si Christus Suos in Scholam ducat, tempore inedia in deserto, huius seculi faciat hoc ipsum Bono.

Domi-

LOCORUM COMMUNIORUM.

Dominica Judica.

Quàm atrox sit peccatum Christum nec audire nec diligere.

Dominica Palmaram.

Quomodo Festo hoc tempore debitis & doctores Salvatoris nostri iam
fieri Christum conuincimus, prosequamur, reuerentiamur.

In Festo Paschatis.

Quàm iustum cordi, amicum & solatium sit paschale Evangelium de
Christi ex mortuis exortu.

Dominica Quasi-modo-geniti.

Quomodo debitis qui esse resurrectionem non tantum apostolorum
sed & universorum Christianorum generatim exaspere.

Dominica Misericordiz.

Quàm felix sit Status Fidei iuxta iocundam spiritum.

Dominica Joannis.

Quàm miser fuerit Status Apostolorum & discipulorum Christi, cum
Magister illorum in Passione & morte subduceretur & ex oculis
removeretur.

Dominica Cantate.

Quàm valida, ampla & luculenta fuerit Demonstratio Innocentia Sal-
vatoris nostri post indutos Apostolos ex alto Virtute Cælesti efful-
gescente Gloria N. T.

Dominica Vocem Jucunditatis.

Quis, qualis & quantus ille quem veneratur, suspicit & adorat Eccle-
sia Christiana tanquam Mediatorem, Principem & Caput suum.

Dominica Exaudi.

Quàm probatum sit prophylacticon præprimis Ministris Ecclesie genera-
tim verò omnibus Christianis prænuntiatio futuri Status, ejus be-
neficio animæ in patientia colligant.

In Festo Pentecostes.

Quid sentiendum sit de Doctrina Apostolica resonante in Ecclesia DEI
in hunc servum, nempe quod sit præstantissima omnium.

In Festo Trinitatis.

Quàm profunda sit Labes, Malum & corruptio hominū post lapsum ut
vere dici possit ipsum totum esse in peccato.

Dominica I. post Trinitatis.

Quàm verum illud Iacobi II. 3. Damnatio absq. misericordiz erit ei qui
non præstiterit misericordiam.

Domi-

INDEX

Dominica II. post Trinitatis.

Quam iuxta sint Voluctarii ad Regnum Celorum.

Dominica III. post Trinitatis.

Quam aptum sit Obiectum Salvatori nostra Demo Penitens.

Dominica IV. post Trinitatis.

Quam Talio, sive retributio eius, cum ead. tam sentit, tam fixè, tam immobiliter in Iudicio Divino sit fundata.

Dominica V. post Trinitatis.

Quam certè peccatum sit Congregatione populorum in hoc actu per Angelos, in consummatione tribus parentis Divina & testimonio Divinitatem de Christo.

Dominica VI. post Trinitatis.

Quam ad ex parte effecti Reconciliatio iuxta mentem Salvatori debeat institui.

Dominica VII. post Trinitatis.

Quam ad ex parte effecti Reconciliatio iuxta mentem Salvatori debeat institui.

Dominica VIII. post Trinitatis.

Quam eleganter nobis describatur & exhibeatur Ingenium hominu.

Dominica IX. post Trinitatis.

Quomodo iuxta exemplum Dispensatoris Nos tanquam Filii Lucis genuinis, Christiani praeferre debeamus Iuri Chastitatem, & praevalere possumus praeferim in proximo qui afficitur, nobis & pauper.

Dominica X. post Trinitatis.

Quam Iustus sit DEUS Iustis veris qui plena mensura remissionis, ad mensuram sc. implent.

Dominica XI. post Trinitatis.

Quomodo illi qui verbis promittentes solo debent & decenter humilient coram facie divina.

Dominica XII. post Trinitatis.

Quomodo Salvator noster ad hunc finem solcat imaginem divinam restituere in homine laeso quoad linguam, os & loquelam.

Dominica XIII. post Trinitatis.

Quomodo quilibet Christianus quilibet famulari debet, tam recte, profundè & stricte sit devotus & zelator.

Dominica XIV. post Trinitatis.

Quid ad transfusionem divinam exhibitionem & dispensationem Mensura debeat, quid reverentiam quid cavendum.

Dominica

LOCORVM COMMVNIVM.

Dominica XV. post Trinitatis.

Quam longe a Christiano corde abesse debeat nimis sollicitudo de Amicitia.

Dominica XVI. Trinitatis.

Quam leta & beata mutatio sit apparitura in Resurrectione universali
MARTYRORVM.

Dominica XVII. post Trinitatis.

Quam solitum disputator egregius Doctor & irresragabilis praeceptor suus
sit Christus Salvator noster.

Dominica XVIII. post Trinitatis.

Non sufficere ad saturationem nostram sapientia qualemcumque cognitionem &
professionem de Deo.

Dominica XIX. post Trinitatis.

Quam solatissimum amicum & singulare Beneficium sit Remissio pecca-
torum praprimis N. T.

Dominica XX. post Trinitatis.

Quomodo progrediatur malitia hominum, quorum Salutem DEVS per
impionem servorum suorum intendit.

Dominica XXI. post Trinitatis.

Quomodo Christiani in hac valle lacrymarum, cruce nunc hac nunc
alia parte prementis, dextere cunctisium conspire possint.

Dominica XXII. post Trinitatis.

Quomodo sa Rex Regum soleat exhibere Paenitentibus, nempe uno ver-
bo gratiam.

Dominica XXIII. post Trinitatis.

Quam egregie insinuata sit praesentia Messie ex Verbo explicata.

Dominica XXIV. post Trinitatis.

Quam efficax sit cura Salvatorum nostris ex verbo, non tantum Corporum
sed & animarum.

Dominica XXV. post Trinitatis.

Quam graves & urgentes sint nobis cause ut deprecemur fugam spiritua-
liter in hyeme. In Feria S. Andree.

Quam honorificus, laudabilis & prestans sit Apostolatus & Ministerium
N. T. plantarum in Ecclesia in hu terra.

Feria S. Thomae.

Quam graves habeamus causas renuntiare Rationi & unice firmiter Fi-
ducia solidè adhaerere illi, qui dicit: Vivo sed sui mortuum, & ecce
vivo in secula seculorum &c.

P. VL

Fff

Feria

Feria S. Stephani.

*Quàm periculosus Status sit alienus Loci, si Christus super illo ingemiscat,
maereat, convulsus.*

Feria S. Johannis Evangelistæ.

*Quàm magni æstimandum Evangelium nobis per DEI gratiam exhibi-
tum.*

In Festo Purificationis Mariæ.

Quàm sanctum, DEO placens & laudabile opus sit Amor Cultus publici

Feria S. Matthiæ.

*Quàm solida, Universalis & gratiosa sit Refectio N. T. promissa omnibus
ab illo, qui Salvator omnium maxime verò fidelium.*

In Festo Annunciationis Mariæ.

*Quantum dicatis Myſterium, quàm inſigne admirandum & ſalutans
Opus ſit Incarnatio S. Adæ.*

In Feria II. Paſchatis.

*Quàm ponderoſa nobis ſint cauſa ut hiſtoriam Paſionis Dominica non in-
gnorantia tranſiſſicamus, oblivione ſepeliamus, ſed ſermiter re-
cipiamus, retineamus ac memores ſimus IEſu CHRISTI, excitati
ex mortuâ, ex ſemine David.*

Feria SS. Philippi & Jacobi.

*Quid nobis in hujus vita anguſſia maxime neceſſarium ſit ſciſſe, nempe,
quomodo CHRISTVM poſſimus inſequi.*

In Feſto Aſcenſionis.

*Quid de omnibus Religionibus in Orbe extra Chriſtianam ſit ſentiendum:
nempe, illas eſſe vanas, falſas & exitiales.*

Feria II. Pentecoſta.

*Quid maxima Pars hominum non DEI Decreto abſoluto, ſed propriâ cul-
pâ inciderit in Iudicium condemnationis, reprobanda ſit in extremo
die & ſuo vitio peccat.*

Feria S. Johannis Baptiſtæ.

*Quàm eximium ſit nomen, quod illum cuius memoriam celebramus boni
die in Exordio Vita coronavit.*

Feria SS. Petri & Pauſi.

Quàm inſigne, præſtans & ſingularè Edificium ſit Eccleſia N. T.

Feria S. Jacobi.

*Speculum Temeritatis in illis qui conſidunt overbiis, quantum ſibi, licet
ſenſuata & vana ambitione inflati, iſtibusant,*

Feria

RERUM ET VERBORUM.

Feria S. Bartholomæi.

*Quomodo Christus non tantum Apostoli. sed & nobis omnibus, qui Christi-
iani dicimur, exhibuerit sese luculentum Speculum singulari Hu-
militati.*

Feria S. Matthæi.

*Quam fundamentaliter dictum à Mose DOMINVM Medicum nostrum.
Exod. XV.*

Feria SS. Simonæ & Judæ.

*Quam non insolitum sit, quam frequens & consuetum, ut p̃j sint perse-
cutioni obnoxij.*

I N D E X

RERUM AC VERBORUM.

- A** Aronis Ornatus Sacerdota-
lis magnificus. p. 73. Vir-
ga efflorescens. 346.
Ablegatio. 10.
Abrahamus Pastor. 100.
A'br. 176. & seqq.
Advētus illustis, & magnificus. 7.
Adversitates piorum frequen-
tes 402. & seqq. Illis præsen-
tissimus Deus est. 64. & seqq.
Ædificare. 378.
Æstimati à DEO. 276.
Æstimii. 340. & seqq.
Affectus mentem obnubilant.
91. & seqq.
Agricultura prolpera. 84.
Amicitias Curam nefas est tor-
quere Christianos. 255.
Amor in Proximum. 243. & seqq.
Angelorum jugis inter pios præ-
sentia ac metu. 96. 97. & seqq.
A'ramen. 208.
Animus genitosus. 101. & seqq.
Antiochus Demetrii F. erga Ju-
dzumpopulum beneficus. 293.
A'ndr. 201.
Apostolarū, co'stitutio quantum
Opus. 114. & seqq. in Eccle-
siā plantari præstantia. 117.
Apostolorum Doctrina præstat
omnibus. 166.
Appariō Solatii plena. 94. 120.
vitæ & beatitudinis. 117.
Arbor Scientiæ Boni & Mali. 211.
& seqq. Arboris Tractus So-
domæ. 169.
Arca Fœderis Messie typus. 38.
Authoritati potentiorum qui oc-
curratur. 16.
Baptismus, Fons. 52. 53 & seqq.
Bathus Mēlura liquidorū 50.
Beatitudinis perennaturæ se-
des. 67.
Benedictio divina quomodo in
nos derivetur. 108.
Beneficiū 235. ad divinorū exhi-
bitionem quid debeaturs 49.
Pff 2 Benigni-

Benignitatis divinæ documentum eximium. 253.

Calamitatibus fideliū præsidium est. 64. *vide Cruce.*

Caro quid in Scriptura. 170. & 171. ferociens quomodo debellanda. 42. adversatrici quomodo occurrendum. *Vide Locos Consolatorios.*

Charitas præponderet Juri. 219. Chasmonæ orū lata festivitas. 122.

Christus Propheta. 15. & seqq. Legatus & imago Patris &c.

119. Doctor Summus. 267. & seqq. Studiosæ Juventutis. *vide*

yegeuiv. 46. Lux gentium. 105. author & consummator

Fidei. 110. ejus absentia. 145. 146. Filius hominis pag. 8.

venturus ad Judicium extremum universale. *ibid.* & seqq.

quomodo decenter eum ut Regem comitemur & revereamur. 124. est Pastor. 138. &

seqq. egressus ejus à Patre 155. & seqq. quantum sit Christus no-

ster. *ibid.* suorum amantissimus. 161. Filius Davidis. 273.

Rex. 274. glorificatus ostenditur Discipulis. 74. & seqq.

Disputator invictus. 267. & seqq. Reducens perditos. 321.

Reficiens fessos &c. 342. & seqq. natus ex Maria Virgine.

348 & seqq. cum insequi maximè necessarium. 358. Speculum Humilitatis. 391. 392. &

vide yegeuiv. 46. & seqq.

seqq. Medicus 397. *vide Messias.*

Christiani Charitatem Juri præferunt. 219. eorum Cursus.

quomodo conficiendus. 190. sunt Mundi ludibria. 402. & seqq.

Cleophas. 352.

Comes fidus. 356. & seqq.

Conceptio. 31. & seqq. Christi Conceptio Salutis nostræ primordium & Mysterium grande. 33.

Condemnari. 363.

Confusio. 265. *vide*

Consternatio vehemens. 38.

Contemptus noster quomodo ferendus. 13.

Corachi tragica perniciēs. 175.

Corus Mensura. 218. *vide*

Credere. 363. *vide*

Cruce *vid.* Adversitas.

Crucis onus quomodo ferendum? 58. & seqq.

Cultus publici Amor DEO acceptissimus. 337.

Curatio nobilis & miraculosa. 304. & seqq. *vide*

Darius Medus, Judex & quisimus. 190.

David piè sollicitus. 56. innocens. 105. expellens Demonem.

106. in amoris affectum pro-

rius. 241. magnanimi. 201. humilitatis exemplar. 388. & seqq.

Desponsationis fideliū sponsus mysticus quis? 52.

Deus fidelis erga suos. 61. & seqq. *vide* yegeuiv. 46. & seqq.

eosdem tentat & explorat urgente inedia. 113. & 114. **Judex** iustissimus. 292. & seqq. 2. quissimus Vindex. 225. & seqq. quomodo placandus. 218.

Diabolus: *vide Locos Cōsolatorios.*

Diaboli technis quī subducamur.

Diligere quid? 242. (42.)

Disputatio. 266. & seqq.

Doctrinæ integritas. 147.

Ecclēsia quomodo natum Re-

demptorem suum excipiat?

29. Electorum felicissima.

85. & 86. ejus ædificium

insigniter admirabile. 379.

Egestati nostræ **D**eus prospici-

cit. 11. 4. & seqq.

Eldad & Medad impellente Spi-

ritu **J**ehovæ prophetant. 115.

Elias igneo curru surreptus in

cælum 147. Doctor sincerus.

ibid. & seqq.

Elcana eminens inter Ramathæ

cives. 335.

Elijakim Hilkiæ F. æstimatus à

DEO. 27. 67.

Elifæus Assyrio militi parcens in

Samaria. 65. Fidus Eliz Præce-

ptoris afflicta. 356. Medicus 395.

Εμμανουηλ. 79.

Επιμαχοι. 63.

Elaiz labra ignito carbone san-

ctificantur. 235.

Evangelium. 330. quanti æsti-

mandum. 331. & seqq. aliqui-

bis Odor mortis ad mortem.

40. Evangelium paschale sola.

tisium. 126. ejus **U**fus. 131.

Evangelii Doctrina eminentissi-

ma. 108. reficit. 342. & seqq.

Evangelizans. 16.

Εξουσια. 278.

Ευνοια. 202.

Ευχαισιν. 248.

Fatuitatis insigne specimē. 183.

& 187.

Femina, *vide Mulier.*

Fides operibus bonis facta sit

221. & 222.

Fidei nostræ fomentum. 31. ca

suadetur. 290.

Fidelium secundum Spiritum Fel-

licitas. 138.

Fiduciz in Christum collocandæ

causæ. 322. & seqq.

Fuga. 309. Christianorum spiri-

tualis hyeme deprecanda. 311.

Gaudium. 185.

Γαλήνη. 63.

Gideonis milites sibi plus nimio

confidentes. 383. & seqq.

Gratitudo benefactis divinis re-

spondeat. 249. & seqq.

Hæretici quā prudentiā tra-

ctandi. 69. & seqq.

Hierichuntis everfio. 223.

Hierosolymorum panolethria.

224. 215. & seqq.

Hiskias credens. 228.

Homo nascitur in peccatis. 172.

ejus ingenii in arbore expres-

sus. 213. formatus à Deo col-

locatur in Paradisum. 253. ho-

minis oculus ad spiritualia ca-

Effigies aquarum etiam in spiritu.

- ligat. 91. productio primi di-
vinz Potentiz, Sapientiz &
Bonitatis argumentū. 132. ho-
mo corruptissimus in Statu
Defectionis. 171. ad salutem
vocati desperata malitia. 184.
suā non De^{ei} culpa perit. 169.
Honos omnis Diabolo ac Mun-
dolo detestandus est 252.
Humilitas suadet. 388. & seqq.
Humilitas pœnitentium coram
divina facie decenter institu-
enda. 312. & seqq.
Hydrix. 51.
Hyems. 311.
Jebusitæ difficiles Davidi 325.
Jehoshua Dux Hebræorum
in Gibeonitas gratus. 78.
eligit in hereditatem Monta-
na Ephraim. 377.
Jeremias Propheta juvenis. 43.
Jesaias V. T. Evangelista. 330.
Ignorantia nostra in Spiritualibus
quanta? 91. & seqq.
JESUS noster est Christus. homo
verus ac æternus Deus. 16. &
seqq. concipitur miraculose. 32.
& seqq. primogenitus Matris
Virginis pag. 28 & seq. Prin-
ceps Ephratæ usq. Dominus Le-
gis; Salvator Mundi 34. Stu-
dioforum Ideæ. 46. ejus Con-
temptus quā arox peccatum
sit. 119. Resurrectione suā in-
finitis gaudiis nos cumulavit.
129. & seqq. ejus Innocentia
per ipsum S. Spiritum demon-
strata. 149. Rex Sionis in-
grediens ad nos spiritualiter
quibus ritibus sit excipiendus.
3. & 4. illustris ejus adventus
ad Judicium universale. 7. 8. &
seqq. honore summo colendus
est. 126. & antecedd. agnoscen-
dus. 141. ejus Divinitas asseri-
tur. 198. & seqq.
Ignis stupendus. 164. & seqq.
Imaginis Divinz restitutio. 237.
& seqq. (74)
I^{stius} vox quid notet? 2. & 3. &
Immisericordes manet damnatio.
177. Imprudentia. 117.
Incarnatio Verbi æterni ingens
pietatis Mysterium. 348
Inedia premente suis Deus pro-
spicit. 124.
Infernus 176. & seqq.
Infirmitatem Juventutis DEUS
corroborat. 16.
Injustitiæ nostræ sublatio. 6.
Innocentia. 105. & seqq.
Interitus tristis & horrendus. 175.
Involvere. 25.
Inopia nostræ quomodo subveniat
DEUS. 114. & seqq.
Intellectus obnubilatur affectibus. 91.
Iobus à singulis cognatis recipiens
numum. 298.
Iohannes Evangelista. 331. & seqq.
Iohannis Baptizæ Constantia. 22. 23.
& seqq. Nomen. 373 & seqq. 119
Ionas fugiens. 309.
Iosephus ad Frates exiens. 151. puta-
tively à fera disceptus. 151. à Fratri-
bus suis non agnitus. 89.
Iosiz Regis Hebræorum Nomen. 372.
Ira divinz Speculum. 169. & seqq.
Isaac concipitur modo admirabili.
31. Felix agricola. 14. ab Ilimacle
sapienti. versatur. 100. Israc-

Maclim Mofi ac Aharoni impru-
der obmurmuranti. 117.

Iudaici populi prorogaeiva. 103. & 104.

Iudicium iustum. 190. & 307. terribile.
233. Mundi universale Maclitati-
cum. 9. 10. & feqq.

Iustitia divinæ argumetum. 169. &
229. & feqq.

Iustitiā praecepti turgidorum praecept
temeritas. 185. & feqq.

K Is Pater Saulis profuit gaudens. 115.
Keturah. 8. 272. 273.

Korinthus. 342.

L Aeternitas declarata. 122.

Lamech, Patris Noachi de Filio
pronuntiatum. 340.

Legatio. 20.

Legis contra minas & fulmina quod
solatium. 113. 16.

Locut. cingentis Christus periculofus
status est. 327.

M Agi Aegyptiorum confunduntur
a Mofe. 265.

Magister optimus Christus est. 267.

Mahanaim qui? 95.

Manon Coniunx laeta puerpera. 27.

Mare Salomonis fufile. 30.

Maria Mater virgo. humilis, credens.
330. & 14. concipiens ac pariens. 147.

Medicus Christus. 306. & 307. & feq.

Mentis acies adfectibus oblectatur. 91.

Messias, vide Christus, eius cognitio
non fit qualiscunque. 278. eius
praesentia evincitur. 300. Lux. 116.
manifestatur Mofi. 320.

M. treja. Hebraei Bothus quid? 12.

Ministerii Ecclesiastici Constitutio O-
pus admirandum. 114. Dignitas. 17.

Mua. plurim. singulare. 116.

Miriam Soror Mofi a lepra repurga-
ta. 300.

Miseria lenimen. 6. ex m. plurim. 183.

Miser cordis studendum. 77. & feqq.
ad commiserendum concilians Ha-
storia. 352.

Miseri status. 142.

Moyfada. 236.

Mortis contra hororem quod solati-
um. 113. 16.

Moses Propheta excellentissimus. 320.

flamantis Rubi Spectator. 229.

Seniores Ifraelis confirmare nit-
tur. 158. ejus Sapientia. 266. Soro-
rem a lepra morbo miraculose li-
berans. 304. in Petra collocatus
Messiam praetercurrentem audit &
conspicit. 320.

Mulier. 143.

Mundus: vide locus Consolatorum
vilipendatur. 43.

N Ain Oppidum. 260.

Najoch Academia in Rama. 2.

Naviculum Ecclesiae periclitantem
Deus tuetur. 66.

Nehemias Fratribus Iudeis remittens
debita. 216.

Noachus Consolator. 342.

Nomen. 370.

Notitia debilis cura. 37.

Nubes vehiculuni Dei, Symbolum
Gratiae & terroris. 9. 310.

Nuditatis nostrae Solatium. 77.

Oculus Dei vigil. 96.

Operibus suis bonis confidentia
Temeritas. 385.

Opinionis vanæ. 383. & feqq.

P auperes in sensu sublimiori. 16.

Pallionis historia imis sensib. repo-
nenda. 353.

Peccatum: Solatia contra illud. 51. 62.

passum in Loco Consolatorio. in co-
torus est homo. 171. & feqq. 371.

Peccatorum Remissio solatio adun-
dat. 279. & feq.

Persecutionis. 325. & feqq.

Petra, cui Ecclesia inasificata est
Christus. 373. contra Pontificios
negantes. 120. & 181.

Philippus Apostolus. 119.

Pietatis. 246.

Pit persecutionibus ebnoxii. 402. 30.
piorum Bonum vergunt omnia. 114.

Purum. 289. 203. 391. Pontif.

Poenitent pergratus est Salvatori suo.
187. à Deo benignè fovetur 295.
& 296. quis & qualis ad Dei faci-
em commendandus. 231.
Populi Iudaici praecllens gratia. 102.
Praeceptis Tab. II. arctissimè sumus
obligati. 243.
Praenuntiatio futurorum probatum
Christiano est prophylacticon. 160.
Praeferea populum Hebraeum mor-
dentes. 561. & seqq.
Primogenitum Hebraeorum Veterum. 28.
Probantis. CXI.
Propheta 14. & seqq.
Prophetia nobilis 271.
Providentia divina illustre documen-
tum. 196. 206. 207. & seqq. 357.
Proximus quis? 242. & seqq.
Pseudoprophetarum mitebatur Deus
cavet ne suis nocent. 26.
Puerperium. 27. & seqq.
Rachelis Filiz Labanis felicitas. 136.
Rationi, quor in Resurrectionis
negotio renuntiandum 322. seqq.
Rehabitatum in Patrem Pietas. 44.
Reconciliatio, qui ad mentem Christi
sit instituenda 203.
Refectio N. T. Universalis est. 242.
& seqq.
Religio Christianorum sola vera est
& Salvifica. 364.
Remissio peccatorum solatiorum est
plenissima. 279.
Resurrectio Christi exordium mille
gaudiorum 229. & seqq. verissima
est, quicquid opponat Ratio 322.
& seqq. in Universalis laeta & beata
mutatio adparebit. 261. & seqq.
Salomonis Regis Hebraeorum infi-
gnis stultitia 180. & 181.
Samuelis Pietas. 246.
Sanhedrin, qui constituerint. 22.
Saulus Israelis Rex, ad Samuelem
proficiens. 1.
Scandalum à fidelibus amolitur Deus.
161. & seqq.
Scire Christum sequi oppidò necessa-

rium. 358.
Scripturae dignitas. 332.
Simon iustus. 336.
Simson primogenitus. 27. Nasirzus
ib. Miseriae exemplū. 282. & seqq.
Sollicitudo pia. 56.
Spiritus S. arguit mundum. 149. & 149.
Spiritalia sunt temporalibus ante-
ferenda. 216.
Studiis consecrata Iuventus agen-
dorum Speculum habet in Mellia.
Juvene. 46.
Stultitia. 180.
Συγγεν. 69.
Talio immobiliter in Iudicio divino
est fundata. 192. & seqq.
Ταγίτην. 39.
Temeritatis speculum. 385.
Templa celebranda sunt. 337.
Templum Hierosolymitanum. 336.
Tentantis CXI.
Thomas è mortuis redeuntem Chri-
stum intuens. 321. & seqq.
Timor Sanctus. 259. & 260.
Topologia Najoihi. 2. Hierosolymae
caelestis. 6. Metropoleos Iudaeae.
326. Hebronis. 101. Nain. 260. Ca-
pernaumi. 290. Ramath. 335.
Timnathserah. 377.
Verbum Dei fructiferum. 86. &
seqq. Clarum. 97.
Vestes Christo sustentendae. 4.
Vestimentum illustre. 73. populorum
Orientalium p. 2. & 3. & rursum p. 73.
Vix nostrae terminus est Caelum. 4.
Vindex peccatorum Deus. 225. &
seqq. quomodo placeat. 228.
Vocatio nostra liberum Dei & gra-
tiosum Opus est. 80.
Voluptatum amantes ad regnum Coe-
lorum ineptissimi. 182. & seqq.
Votum pium in anni recentis primor-
dium. 36. & 37.
Vxoribus quomodo utendū. 184. &
Tβελζα. 284.
Τρανήτες. 165.